

ชาตกฏจกถา ๕ มหานิပါတวณณา (๑) - หน้าที่ 1
*เล่มที่ 36 หน้า 1

มหานิပါတวณณา

เตมียชาตกั (๑)

มา ปณฺฑิตจฺจยํ วิภาวยาติ อิํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต
มหาภิเนกขมฺมปารมี อารพุก กเถสิ ฯ

เอกทิวสํ หิ ภิกฺขุ ชมฺมสภายํ สนฺนิตินฺนา ภควโต
มหาภิเนกขมฺมปารมี วณฺณยนฺตา นิสิตีสุ ฯ สตุถา ทิพฺพโสเดเน
ตํ สตุถวา คนฺธกฺขิตฺโต นิกฺขมิตฺวา ชมฺมสภายํ อาคนฺตฺวา กาย
นุคฺคต ภิกฺขเว เอตฺรหิ กถาย สนฺนิตินฺนาติ ปุจฺฉิตฺวา อิมาย
นามาติ วุตฺเต น ภิกฺขเว อิทาเนว มม ปุริตปารมิสฺส รชฺชํ
ฉทฺเทตฺวา มหาภิเนกขมฺนํ นาม อจฺฉริยํ อิํ หิ ปุพฺเพ
อปริปกฺเก ฌาณํ ปารมิโย ปุเรนฺโตปี รชฺชํ ฉทฺเทตฺวา
มหาภิเนกขมฺนํ นิกฺขนฺโตยฺเวติ วุตฺวา ตฺวํหิ อิโหสิ เตหิ
ยาจฺจิตฺ อตีตํ อหาริ ฯ

อตีเต ภิกฺขเว พาราณสียํ กาสิกฺกราชา นาม ชมฺเมเน
สเมเน รชฺชํ กาทฺเรสิ ฯ ตสฺส โสพสสทฺสสา นาฏกิตฺติโย อิหสิ ฯ
ตาสฺส เอกาปี ปุตฺตํ วา ชีตฺรํ วา น ลภติ ฯ ตทา นาคฺรา
อมุหากํ รัชโย วิสาณฺรกฺขิตฺโต (๒) เอโก ปุตฺโตปี นคฺคิตฺติ
กฺุสราชชาตเก อาคนฺตเนเนว รชฺชกฺเณ สนฺนิติตฺวา รชานํ
เทว ปุตฺตํ ปตฺถเถติ อิหสิ ฯ ตํ สตุถวา รชา ตสฺมี ขณ
๑. ส. ม. ย. มุคฺคปฺกฺษชาตกั ฯ ๒. ม. ย. วิสาณฺรกฺขโก ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 2

โสฬสสหัสสา อิตฺถิโย ปกโกสาเปตฺวา ตุมฺเห ปุตฺตํ ปตฺถเถตฺติ
อาณานิเปตี ฯ ตา อิตฺถิโย จนนฺทาทินํ เทวตานิ อายาจน-
อุปฺภูจฺจนาทินิ กตฺวา ปตฺถนฺตฺติโยปิ ปุตฺตํ วา ชีตฺริ วา น
ลภีสุ ฯ อคฺคฺมเหสี ปนฺสฺส มหฺตฺราจชิตฺตา จนนฺทเทวี นาม
สีลสมฺปนฺนา อโหสิ ฯ ราชา ภทฺเท ตวปี ปุตฺตํ ปตฺถเหตี
อาณานิเปตี ฯ เทวี ตสฺส รณโณ วจันํ สุตฺวา สาธุติ
สมฺปฺญิจฺจิตฺวา ปุณฺณมิตฺทวเส อุโปสถํ สมฺมาทิตฺวา โอมุคฺต-
สพฺพาทฺรณฺนา จุลลสยเน นีปนฺนา อตฺตโน ลีลํ อวชฺชมานา
สจฺหา อชฺชชฺลํ รกฺขามิ อิมินา สจฺเจน ปุตฺโต เม อุปฺปชฺชตฺติ
สจฺจกิริยํ อกาสิ ฯ

ตสฺสา ลีลเตเชน สกฺกสฺส ภาวนํ อุณฺหาการํ ทสฺเสสิ ฯ
สกฺโก อวชฺชเชนฺโต ตํ การณํ ญตฺวา จนนฺทเทวี ปุตฺตํ ปตฺถเถตี
हनฺทาทํ ทสฺสามิ ตสฺสา ปุตฺตนฺตฺติ ตสฺสา อนฺจจฺวิกํ ปุตฺตํ
อุปฺชาเรนฺโต โพธิสฺสตํ ปสฺสิ ฯ โพธิสฺสตฺโตปิ ตทา วิสตีวสฺसानิ
พาราณสิยํ รัชฺชํ กาทฺเรตฺวา ตโต จโต อสฺสุทฺตนิรเย นีพฺพตฺโต
อสีตีวสฺสสหัสสานิ ตตฺถ ปจิตฺวา ตโต จวิตฺวา ตาวตีสภวเน
นีพฺพตฺติ ตตฺถาปิ ยาวตายุกํ จตฺวา ตโต จวิตฺวา อุปริเทวโลกํ
คณฺตุกาโม อโหสิ ฯ อถ สกฺโก ตสฺส สนฺตํกํ คณฺตฺวา มาริส
ตฺติ มนุสฺสโลกे อุปฺปนฺเน ปารมิโย เต ปุเรสฺสนฺตฺติ มหาชนฺสฺส
จ วุฑฺฒิ ภวิสฺสตี มาตานิตฺตํ วุฑฺฒิ ภวิสฺสตี อโย หิ

*เล่มที่ 36 เตมียชาติกัม หน้าที่ 3

กาลิกรณฺโณ จนนฺทเทวี นาม อคฺคฺมเหสี ปุตุตฺติ ปตุเถติ ตสฺสา
กฺุณฺณิยฺย อฺุปฺปชฺชาหิตี วตุวา ตสฺส เจว อณฺเณสณฺจ จวนฺธมฺมานํ
ปฺลยจสฺตานํ เทวปฺตุตฺตานํ ปติณฺณํ กเหตุวา สกฺุณฺจानเมว
อคมฺมาสี ๑ โส สฺาฐฺติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ปฺลยจฺหิ เทวปฺตุตฺตเตหิ
สทฺุธี จวิตฺวา สยํ ตสฺสา จนนฺทเทวียํ กฺุณฺณิมฺหิ ปฏฺิสนฺธิ
คณฺหิ ๑ อิตฺเร ปน ปฺลยจสฺตเทวปฺตุตฺตา อมจฺจกริยานํ กฺุณฺณิมฺหิ
ปฏฺิสนฺธิ คณฺหีสุ ๑ ตทา จนนฺทเทวียา กฺุณฺณิ วชฺิริปฺนฺณนา
วีย อโหสิ ๑ สฺา กพฺุภสฺส ปติณฺุจฺฉิตฺทาวํ ญตุวา รณฺโณ
อาโรเจสิ ๑ ตํ สฺุตฺวา ราชา ตสฺสา กพฺุภปริหาริ ทาเปสิ ๑
สฺา ปฺริปฺนฺณคพฺุภา ฐณฺณปฺนฺณคกฺุณฺณสมฺปนฺนํ ปุตุตฺติ วิชฺายิ ๑
ตํ ทิวสเมว อมจฺจเคเหสุ อมจฺจกริยาโย ปฺลยจฺกุมารสฺตานํ
วิชฺายีสุ ๑ ตสฺมี ขณฺเณ ราชา อมจฺจคณฺปฺริวฺโต มหาตเล นิสินฺโน
อโหสิ ๑ อถสฺส ปุตุโต เต เทว ชาโตติ อาโรจยฺีสุ ๑ เตลํ
วณฺํ สฺุตฺวา รณฺโณ ปฺจมํ ปุตุตฺเตปมํ อฺุปฺปชฺฉิตฺวา ฉวียาทินิ
ฉินฺุทิตฺวา อณฺุณฺณิมิณฺุชฺ อหจฺจ อณฺุจาสฺิ ๑ อพฺุภนฺุตเรปฺิสฺส ปิตี
อฺุปฺปชฺฉิ ๑ รณฺโณ อมจฺจจานณฺุจ หทยฺปิ สีตลํ ชาตํ ๑ โส อมจฺจเจ
ปฺุจฺฉิ ตฺุณฺุจฺา นฺุชฺ คุมฺเห มม ปุตุโต ชาโตติ ๑ กิ กเถถ
เทว มยํ ปฺุพฺุเพ อนาถา ภเวยฺยาม อิทานิ สฺนาถา ชาตา
ภเวยฺยาม สฺามิโก โน ลทฺุโรติ อหํสุ ๑ เตลํ วณฺํ สฺุตฺวา
रणฺโณ ปิตี อฺุปฺปชฺฉิ ๑ อถ ราชา มหาเสนาคุตฺตํ ปกฺุโกสฺาเปตุวา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 4

อาณาเปสิ โภ มหาเสนาคุตฺต มม ปุตฺตสฺส ปรีวาโร ลทฺฐํ
วฏฺฐิติ กจฺจน ตํ อมจฺจเคเหสุ อชฺช ชาตทารกา เอตฺตกา (๑)
นามาติ โอลเกหิติ ฯ โส สาธฺฐติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา คนฺตวา
อมจฺจเคเหสุ ปณฺจทารกสฺตานิ ทิสฺวา อากนฺตวา รณฺโณ
อาโรเจสิ ฯ ตสฺส วจฺนํ สฺถนฺตสฺส รณฺโณ ปิตฺติ อฺุปฺปชฺชํ ฯ
ราชา ปณฺจจฺนํ ทารกสฺตานํ กุมารปฺสารถฺตานํ ทาเปตฺวา ปณฺจ-
ชาตีสฺตานํ ทาเปสิ ฯ มหาสตฺตสฺส ปน อติทิมฺมาทิสฺวาชฺชิตา
อลมฺพตฺตนิโย มธฺรตฺตนิโย จตฺตสฺส ชาติโย อทาสี ฯ กสฺมา
วิวชฺเชติ ฯ อติทิมฺมา หิ อิตฺถิยา ปสฺเส นิสฺสีทิตฺวา ถนํ ปิวโต
ทารกสฺส ทิวา อติทิมฺมา โหติ ฯ อติรสฺสาย อิตฺถิยา ปสฺเส
นิสฺสีทิตฺวา ถนํ ปิวโต ทารกสฺส นิปฺปีพิตกณฺจกฺกฺโกว โหติ ฯ
อติทิสฺส อิตฺถิยา ปสฺเส นิสฺสีทิตฺวา ถนํ ปิวโต ทารกสฺส
อฺุรฺ รุชฺชนฺติ ฯ อติถฺถาย อิตฺถิยา ปสฺเส นิสฺสีทิตฺวา ถนํ ปิวโต
ทารกสฺส ผกฺขปาทา (๒) โหนฺติ ฯ อติกาฬิกาย อิตฺถิยา ชีริ อติสฺสีตลํ
โหติ ฯ อจฺโจทาทาย อิตฺถิยา ชีริ อติอฺุณฺหํ โหติ ฯ ลมฺพตฺตนิยา
อิตฺถิยา ถนํ ปิวโต ทารกสฺส อฺุปฺปีพิตนาสิโก โหติ ฯ กาสานญฺจ (๓)
ปน อิตฺถินํ ชีริ อติอฺุณฺหํ โหติ ฯ กาสานญฺจ (๓) ปน อิตฺถินํ
ชีริ อติกฏฺกาทิมฺมาทิสฺวาชฺชิตา อลมฺพตฺตนิโย มธฺรตฺตนิโย จตฺตสฺส
๑. กิตฺตกา ฯ ๒. สฺ.ยฺ. ขลฺงกปาทา ฯ ม. ปกฺขปาโท ฯ
๓. สฺ. ยฺ. กาสญฺจ ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 5

ชาติโย ทตฺวา มหนฺตํ สกฺกาโร กตฺวา จนนฺทเวียปิ วโร
อทาสี ฯ สวา วโร คหิตกั กตฺวา ปุณฺ รณฺโณเยว จเปสิ ฯ
นามคหณทิวเส ปนฺสฺส ลกฺขณปาจกานํ พุราหุมนานํ มหา
สกฺกาโร กตฺวา มหาสตฺตสฺส อนฺตรายภาโว ปุจฺฉิ ฯ เต
พุราหุมนา ลกฺขณปาจกา ตสฺส ลกฺขณสมฺปตฺตี ทิสฺวา มหาราช
ชณฺณปฺลุลลลกฺขณสมฺปนฺโน เต ปุตฺโต ติจฺจตุ เอโก ทีโป
จตฺนุนมฺปิ มหาทีปานํ ทฺวิสหสฺสปริตฺตทีปปริวารานํ รชฺชํ การถุ
สมตฺโต โหติ นาสฺส โกจิ อนฺตรราย โปณฺณายตีติ วทิสฺสุ ฯ
ราชา เตสํ วจฺฉํ สุตฺวา ตฺถุโจ กุมารสฺส นามํ กโรนฺโต
ยสฺมา ปนฺ กุมารสฺส ชาตทิวเส สกฺลกาสิกรญฺเจ เทโว วสฺสิ
ยสฺมา จ โส รณฺโณ เจว อมจฺจानนฺจ มหัชชานนฺจ ททฺย
เตมียมาโน วีย ชาโต ตสฺมา เตมียกฺมาโรเตววสฺส นามํ
อกาสี ฯ อถ นํ เอกมาสิกั ชาติโย นหาเปตฺวา อลงฺกริตฺวา
रणฺโณ สนฺตีกั อานยีสฺสุ ฯ ราชา ปิยปฺตฺตํ โอลเกตฺวา
อาลิจฺจิตฺวา สีเส จุมฺพิตฺวา องฺเก นิสฺสีทาเปตฺวา กุมารสฺส
รมยมาโน นิสฺสีทิ ฯ ตสฺมี ขณฺเ จตฺตาโร โจรา อานีตา ฯ
ราชา เต ทิสฺวา เตสฺ เอกสฺส โจรสฺส สกฺณญฺกาหิ กสาหิ
ปหารสฺสสฺสํ กโรธาติ อาณาเปสิ เอกสฺส โจรสฺส สงฺขลิกาย
พนฺธิตฺวา พนฺธนาการปฺปเวสนํ กโรธาติ อาณาเปสิ เอกสฺส
โจรสฺส สรีเร สตฺติปฺปหารํ กโรธาติ อาณาเปสิ เอกสฺส

โจรสฺส สุตาโรปนํ กโรธาติ อาณาเปสิ ฯ

อถ มหาสตุโต ปิตฺวจันํ สุตฺวา ภิตตสิโต หุตฺวา อโห
มม ปิตา รชฺชํ นิสฺสาย อติภาริยํ นิริยคามิํ กมฺมํ กโรตฺติ
จินฺตสิ ฯ ปุณฺทิวเส โปธิสตุตํ เสตจฺจตฺตสฺส เหฏฺฐา อลงฺกตสิริสยเน
นิปฺชชาเปสิ ฯ โส โถกํ นิทฺทายิตฺวา ปพฺพุโธ อภฺชิณี อุมฺมิเลตฺวา
เสตจฺจตฺตํ โอลเณฺโต มหนฺตํ สิริวิภาวํ ปสฺสิ ฯ อถสฺส ปกตฺติยา
ภิตตสิตฺตสฺส อติเรกตฺริ ภิยฺ อฺปฺปชฺชิ ฯ โส จินฺตสิ กุโต
นฺุโห อหํ อิมํ ราชเคหํ อากโตมฺหิตี ฯ โส อฺปฺปชาเรฺนฺโต
ชาติสฺสรวาณเนน เทวโลกโต อากตภาวํ ฅตฺวา ตโต ปรี
โอลเณฺโต อฺสุสฺสทนิรเย ปจฺนภาวํ ปสฺสิ ตโต ปรี โอลเณฺโต
ตสฺมีเยว นกเร ราชภาวํ อญฺญาสิ ฯ อถสฺส สฺวาทํ วิสตีวสฺसानิ
พาราณสิยํ รชฺชํ กาทเรตฺวา อสีตีวสฺสทสฺसानิ อฺสุสฺสทนิรเย
ปจฺจิตฺวา อิทานิ ปุณฺปิ อิมสฺมี โจรเคเห นิพฺพตฺโตสฺมี ปิตา
เม หิยฺโย จตฺตฺสฺ โจเรสฺสุ อานีเตสฺสุ ตถารูปํ ผรุสํ นิริยสํวตฺตนิกํ
กถํ กเถสิ สจฺจาทํ รชฺชํ กาทเรสฺสามิ ปุณฺปิ นิริเย นิพฺพตฺติตฺวา
มหาทุกฺขํ อนุภวิสฺสามิตี อวาชเชนฺตสฺเสว มหนฺตํ ภิยฺ อฺปฺปชฺชิ ฯ
โปธิสตุตฺตสฺส กายจฺจนวณฺณํ สิริํ หตฺถเณน ปรีมทฺทิตํ วิย ปทฺมํ
มิลาคํ ทฺวณฺณํ อโหสิ ฯ โส กถํ นฺุโห อหํ อิมมฺมหา
โจรเคหา มฺญฺเจยฺยนฺติ จินฺตเณฺโต นิปฺชชฺชิ ฯ

อถ นํ เอกสฺมี อนุตเร อตฺตภาเว มาตา กฺวตฺปฺพทา

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 7

เสตจฺจตุเต อธิวตฺตา เทวตา อสุสาเสตฺวา ตาต เตมียกุมาร
มา โสจิ มา จินฺตฺยิ มา ภายิ สเจ อิตฺ มุญฺจิตฺกาโมสิ ตว
อปีสสปฺปิเยว ปีสสปฺปิ วีย โหหิ อพฺธิโรปิ พฺธิโร วีย โหหิ
อมฺมุโคปิ มฺมุโค วีย โหหิตฺติ อิมานิ ตีณฺนิ อํงฺคานิ อธิฏฺฐาย อตฺตโน
ปณฺฑิตฺถาวํ มา ปกาเสหิตฺติ วตฺวา ปจฺมํ คาถมาห

[๓๕๔] มา ปณฺฑิตฺจฺยํ (๑) วิภาวย พาลมโต ภาว สพฺพปาณินํ
สพฺโพ ตณฺชโน โอิจินายตฺ อเวํ ตว อตฺโถ ภาวิสฺสตีติ ฯ

ตตฺถ มา ปณฺฑิตฺจฺยณฺติ อตฺตโน ปณฺฑิตฺถาวํ มา
ปกาเสหิ ฯ ปณฺฑิตฺจฺจนฺติ อยมฺเว วา ปาโจ ฯ พาลมโตติ
พาลสมฺมโต ฯ สพฺพปาณินฺนติ สพฺพปาณินิ ชเนหิ ฯ สพฺโพ
ตณฺชโนติ สกโล อนฺโตชโน เจว พหิชโน จ ฯ โอิจินายตฺติ
อวมฺลยตฺ นีหฺรเถตฺ กาทกณฺณินฺนติ อวชานาตฺ ฯ โส ตสฺสา
วจนฺน อสุสาสิ ปฏฺฐิตฺถาวา ทุตฺติยํ คาถมาห

[๓๕๕] กโรมิ เต ตํ วจันํ ยํ มํ ภณฺสิ เทวเต
อตฺถกามาสิ เม อมฺมํ หิตกามาสิ เทวเตติ ฯ

อิมํ คาลํ วตฺวา ตานิ ตีณฺนิ อํงฺคานิ อธิฏฺฐหิ ฯ สา
เทวตา อนฺตรธาปิ ฯ

อถ ราชา ปุตฺตสฺส อณฺุกณฺณจฺนตฺถาย ตานิ ปรีวารานิ
ลทฺฐํ วฏฺฐตีติ ตานิ ปญฺจกุมารสฺตานิ ตสฺส สนฺตฺติเกยว
๑. สี่. ปณฺฑิตฺติยํ ฯ ยู. ปณฺฑิตฺจฺยํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 8

นีสีทาเปสี ฯ เต ทารกา ถณฺณตุถาย โรทฺหนฺติ ฯ มหาสตุโต
ปน นิริยภยตฺตฺชฺชิตฺ อชฺชโต ปฏฺจาย เม กาโย สุตฺตฺติตฺวาปี มตฺเมว
เสยฺโยติ จินฺเตตฺวา น โรทฺติ ฯ ชาติโย ตํ ปวฺคฺตฺตี จนฺทา-
เทวียา อารฺโจะสฺสุ ฯ สฺวา รณฺโณ อารฺโจะสี ฯ ราชา เนมิตฺตเก
พฺรหฺมาเน ปกฺโกสาเปตฺวา ปุจฺฉิ ฯ อถ นํ พฺรหฺมาเน เทว
กุมารสฺส ปกฺติเวถํ อติกฺกมิตฺวา ถณฺณํ ทาตุ วัณฺณฺติ เอวํ โส
โรทฺมาโน ถนํ ทพฺหํ กเหตุวา สยเมว ปิวิสฺสตีติ วทิสฺสุ ฯ ตโต
ปฏฺจาย ชาติโย ตสฺส ปกฺติเวถํ อติกฺกมิตฺวา ถณฺณํ เทนฺติ
ททมาณา จ กทาจิ เอกวาริ อติกฺกเมนฺติ กทาจิ สกฺลมฺปิ
ทิวสํ จิรี น เทนฺติ ฯ โส นิริยภยตฺตฺชฺชิตฺ สุตฺสฺนฺโตปี ถณฺณตุถาย
น โรทฺติ ฯ อถ นํ อโรทฺนฺตํ ทิสฺวา จนฺทเทวี ปุตฺโต เม
ฉาโตติ สยเมว ถณฺณํ ปาเยสี ฯ กทาจิ ชาติโย ถณฺณํ
ปาเยสฺสุ ฯ เสสา ทารกา ถณฺณํ อลทฺทเวลายเมว โรทฺหนฺติ น
นิทฺทายนฺติ ฯ โส น โรทฺติ น ปรีเทวติ น นิทฺทายติ น หตฺถปาเท
สมฺมิณฺชติ น สทฺทํ กโรติ ฯ อถสฺส ชาติโย ปิจฺสปฺปินํ หตฺถปาทา
นาม น เอวรฺูปา โหนฺติ มุคานํ ปน หนฺกปรีโยสานํ นาม น
เอวรฺูปี โหติ พฺริรานํ ปน กณฺณโสตนฺนาม น เอวรฺูปี โหติ
ภวิตพฺพเมตฺถ การณฺน มยํ วิมฺบิสฺสสาม นนฺติ จินฺเตตฺวา จิเรน
ตาว นํ วิมฺบิสฺสสามาติ สกฺลทิวสํ จิรี น เทนฺติ ฯ โส สุตฺสฺนฺโตปี
จิรีตุถาย น โรทฺติ ฯ อถสฺส มาตา ปุตฺโต เม ฉาโต จิรีมสฺส

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 9

เทถาติ ทาเปสิ ฯ เหว อนุตฺรนฺตฺรา จิรี อทฺตฺวา เอกสัวจฺฉริ
วิมฺสฺสนฺดาปิสฺส อนุตฺริ น ปสฺสึสฺสุ ฯ ตโต อมฺจฺจา รณฺโณ อาโรเจสิ
เทว เอกวสฺสติกทารกา นาม ปุวฺชชฺชกั ปิยาณฺติ เตน นั
วิมฺสฺสฺสฺสามาติ ตานิ ปญฺจกฺุมารสฺตานิ ตสฺส สฺนฺติเก นิสฺสีทาเปตฺวา
นानาปุวฺชชฺชกานิ อุปฺนาเมตฺวา มหาสฺตฺตสฺส อวิทฺุเร จเปตฺวา
ยถารุจี ตานิ ปุวฺชชฺชกานิ คณฺหฺถาติ วตฺวา ปฏฺิจฺฉนฺนฺญฺจฺจาเน
อฏฺุจฺสฺสุ ฯ เสสทารกา กลหิ กโรนฺตา อณฺณมณฺณํ วิลฺลุมฺปนฺตา
ตานิ คเหตฺวา ขาทนฺติ ฯ มหาสฺตฺโตปิ อตฺตฺนํ โอวทิตฺวา ตาต
เตมียกฺุมาร สเจ นิริยํ อิจฺฉนฺโต ปุวฺชชฺชกั อิจฺฉาหิตี นิริยภยภิโต
ปุวฺชชฺชกั น โอลเกสิ ฯ เหว ปุวฺชชฺชเกนาปี เอกสัวจฺฉริ
อนุตฺรนฺตฺรา วิมฺสฺสนฺดาปิสฺส อนุตฺริ น ปสฺสึสฺสุ ฯ ตโต มหาราช
ทฺวิวสฺสติกทารกา นาม ผลาผลํ ปิยาณฺติ เตหิ นั วิมฺสฺสฺสฺสามาติ
นानาผลาผลานิ อุปฺนาเมตฺวา โปชฺสฺตฺตสฺส อวิทฺุเร จเปตฺวา
ยถารุจี ตานิ ผลาผลานิ คณฺหฺถาติ วตฺวา ปฏฺิจฺฉนฺนฺญฺจฺจาเน
ติฏฺุจฺฉนฺติ ฯ เสสทารกา ยฺชฺฉนฺตา อณฺณมณฺณํ ปฺหรนฺตา ตานิ
คเหตฺวา ขาทนฺติ ฯ มหาสฺตฺโตปิ อตฺตฺนํ โอวทิตฺวา ตาต
เตมียกฺุมาร นิริยํ อิจฺฉนฺโต ผลาผลํ อิจฺฉาหิตี นิริยภยตฺชฺชโช
ผลาผลํ น โอลเกสิ ฯ เหว ผลาผลเณนาปี เอกสัวจฺฉริ อนุตฺรนฺตฺรา
วิมฺสฺสนฺดาปิสฺส อนุตฺริ น ปสฺสึสฺสุ ฯ ตโต มหาราช ติวสฺสติกทารกา
นาม กิพฺพาณฺชกั ปิยาณฺติ เตน นั วิมฺสฺสฺสฺสามาติ สฺวณฺณาหิ-

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 10

มยานิ หตฺถิรูปกาทีนึ การาเปตฺวา โภธิตตฺตสฺส อวิทฺเฐ
จเปสฺสุ ๑ เสสทาธกา อณฺณมณฺณํ วิลุมฺปนฺตา คณฺหนฺติ ๑
มหาสตุโต ปน กิณฺจि น โอลเกสิ ๑ เอวํ กิพาทนฺทเกนาปี
เอกสฺวจฺจริ อุนฺตรนฺตรา วิมฺสนฺดาปีสฺส อุนฺตรํ น ปสฺสึสฺสุ ๑ ตโต
จตุวสฺสติกทาธกา นาม มหาธาช โภชนํ ปิยาณฺติ เตน นํ
วิมฺสิสฺสามาติ ตสฺส นานาโภชนานิ อุปนาเมสฺสุ ๑ เสสทาธกาปี
ปิณฺฑาปิณฺฑํ กตฺวา ภูณฺชนฺติ ๑ มหาสตุโต ปน อตฺตानํ
โอบาทิตฺวา ตาต เตมิยกุมาร อลทฺธโภชนานํ เต อตฺตภาวานํ
คณฺนา นาม นตฺถิติ นิรยภยภิตฺ ตํ น โอลเกสิ ๑ อถสฺส มาตา
ภิชฺชมานหทยา วิย สหตฺถเณ โภชนํ โภเชสิ ๑ เอวํ โภชนเณนาปี
เอกสฺวจฺจริ อุนฺตรนฺตรา วิมฺสนฺดาปีสฺส อุนฺตรํ น ปสฺสึสฺสุ ๑ ตโต
ปณฺจวสฺสติกทาธกา นาม อคฺคิโน ภาณฺติ เตน นํ วิมฺสิสฺสามาติ
ธาชกฺเณ มหนฺตํ เคหํ อเนกทวารํ การาเปตฺวา ตาลปณฺเณหิ
ฉาทตฺวา ตํ เสสทาธเกหิ ปรีวตฺ เตสฺ (๑) มชฺเณ นิสีทาเปตฺวา
อคฺคิ เทนฺติ ๑ เสสทาธกา เคหํ ชชฺชลมานํ ทิสฺวา ภิตตฺสिता
วิรวนฺตา ปลาณฺติ ๑ มหาสตุโต ปน จินฺเตสิ นิรยคฺคิปปจฺนโต
อิทเมว อคฺคิสฺนฺดาปี วรตฺรณฺติ ๑ มหาสตุโต นิโรธสฺมาปฺนฺโน
วิย มหาเถโร นิจฺจโลว อโหสิ ๑ อถ นํ อคฺคิมฺหิ อากจฺจณฺเต
คเหตฺวา อปเนนฺติ เอวํ อคฺคินาปี เอกสฺวจฺจริ อุนฺตรนฺตรา
๑. ม. ย. ตสฺส ๑

*เล่มที่ 36 เตมียชาติกั หน้า 11

วิมฺสนดาปิสฺส อนฺตรํ น ปสฺสึสุฯ ตโต จวสฺสิกทารกา นาม
มหาราช มตฺตหตฺติโน ภายนฺติ เตน นํ วิมฺสึสฺสามาติ เอกํ
หตฺถึ สฺสึกฺขิตํ สิกฺขาเปตฺวา โพธิสฺสตุตํ เสสทารเกหิ ปริวฺตํ
ราชงฺกณฺเณ นิสึทาเปตฺวา หตฺถึ มฺลจฺจนฺติฯ โส โกลฺยจฺนาทํ
กโรนฺโต โสณฺฑาย ภูมฺมึยํ โปถฺนฺโต ภูยํ ทสฺสฺเสนฺโต อากจฺจนฺติฯ
เสสทารกา มตฺตหตฺถึ ทิสฺวา มรณภยภีตา ทิสาวิติสาสฺ
ปลายนฺติฯ มหาสฺสฺโต ปน ตํ มตฺตหตฺถึ อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา
จินฺเตสิ มยฺหํ หิ จณฺฑนฺริเย ปจฺนโต จณฺฑมตฺตหตฺถิทนฺเตสฺ
มรณเมว เสยฺโยติฯ มหาสฺสฺโต นริยภยตฺชฺชิตฺตํ ตตฺถฺเวว นิสึทิตฺวา
นิจฺจโลว อโหสิฯ อถ โข โส สฺสึกฺขิตฺโต หตฺถึ อากนฺตฺวา
ตํ มหาสฺสฺตํ ปุปฺผกฺลาปํ วิย กเหตฺุวา อปฺราปฺริ กตฺวา ตํ
อติกิลมิตฺวาว (๑) กจฺจนฺติฯ มหาชฺนา ตํ หตฺถึโสณฺฑาย กเหตฺุวา
อปฺเนนฺติฯ เอวํ เอกสฺวจฺจฺรํ มตฺตหตฺถึนา อนฺตรนฺตฺรา
วิมฺสนดาปิสฺส อนฺตรํ น ปสฺสึสุฯ ราชา ราชฺปุริเส ปุจฺฉิ ตาตา
ตุมฺเห อากตฺกาลเณ ภูมารํ กเหตฺุวา อปฺเนถ กิ โส หตฺถึ วา
ปาทํ วา จาเลสิตีฯ นตฺถึ เทวาทิฯ กิ ภูโรมาติฯ
ตโต เทว สฺสฺตฺวสฺสึกฺทารกา นาม สฺปฺปสฺส ภายนฺติ เตน
นํ วิมฺสึสฺสามาติ มหาสฺสฺตํ เสสทารเกหิ สทฺฐึ ราชงฺกณฺเณ
นิสึทาเปตฺวา เสสทารเกหิ ปริวาเรตฺวา นิสินฺนกาเล อุตฺตทาเต
๑. ม. ย. อกิลเมตฺวาว ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 12

กตมุขพฺนฺเช สປเป วิสขฺเชสิํ ๑ เสสทารกาเต จณฺทสປเป
ทิสฺวา วิรวนฺดา ปลาหิํสิํ ๑ มหาสตุโต ปน นิริยกฺยํ อวชฺเชตฺวา
จินฺเตสิ จณฺทนิรเย มรณฺโต จณฺทสປปฺมุเข วินาสเมว วรตฺรณฺติ
นิโรธสมาปฺนฺโน วิย นิจฺจโลว อโหสิ ๑ อถสฺส สປปา
อากจฺจนฺดา สกถสฺริํ เวเจตฺวา ตสฺส มตฺถเก ผณิํ กตฺวา
อจฺหิํสิ ๑ ตทาปี โส นิจฺจโลว อโหสิ ๑ เอวํ สປเปนาปี
เอกถํวจฺจฺริ อนุตฺรณฺตรา วิมฺสนฺดาปีสฺส อนุตฺริ น ปสฺสิํสิ ๑
ราชา ราชนฺริเส ปุจฺฉิ ตาตา ตุมฺเห อากตฺกาเล กุมาริ คเหตุวา
อปฺเนถ ก็ โส หตฺถํ วา ปาทำ วา จาเลสิํติ ๑ นตฺถิ
เทวาติ ๑ ก็ กโรมาติ ๑ ตโต เทว อฏฺจวสฺสติกทารกา นาม
นฏฺสมชฺชํ ปิยายนฺติ เตน นํ วิมฺสิสฺสามาติ ตํ ปญฺจทารกสฺเตหิ
สทฺธิ ราชนฺกณฺเ นิสิทาเปตฺวา นฏฺสมชฺชํ การาเปสิ ๑
เสสทารกา นฏฺสมชฺชํ ทิสฺวา สาธุ สาธุติ วทนฺดา มหาหสิตํ
หสนฺติ ๑ มหาสตุโต ปน มยฺหํ นิริเย นีพฺพตฺตกาเล ขณฺมตฺตมฺปี
หาโส วา โสมนสฺสํ วา นตฺถิติ นิริยกฺยํ อวชฺเชตฺวา นิจฺจโลว
อโหสิ ๑ ตํ กิณฺจ น โอลเเกสิ ๑ เอวํ นฏฺสมชฺชเณนาปี เอกถํวจฺจฺริ
อนุตฺรณฺตรา วิมฺสนฺดาปีสฺส อนุตฺริ น ปสฺสิํสิ ๑ ราชา ราชนฺริเส
ปุจฺฉิ ตาตา ตุมฺเห อากตฺกาเล กุมาริ คเหตุวา อปฺเนถ
ก็ โส หตฺถํ วา ปาทำ วา จาเลสิํติ ๑ นตฺถิ เทวาติ ๑ ก็
กโรมาติ ๑ ตโต เทว นววสฺสติกทารกา นาม สตฺถสฺส (๑) ภายนฺติ
๑. ม. อสิโน ๑

*เล่มที่ 36 เตมียชาติกั หน้า 13

เตน นั วมัสสิสสามาติ ตั ปญจทารกสเทหิ สทฐี ราชงกณ
นิสีทาเปสุ ๑ ปญจทารกสตัน กิพนกาลเอ เอโก ปุริโส
ผลิกวณณั อสี คเหตุวา ปริพุมมนุโต นทनुโต วคฺคนุโต
อุลลัณฺณุโต อปโฆณฺณุโต สเลนุโต มหาโฆลั กโรนุโต
กาสิกราชสฺส กิร กภาพกณณิ เอโก ปุตุโต อตฺถิ กุหิ โส อห
อสินา สีสมสฺส ฉินฺทิสฺสามิติ วตุวา อภิชาวติ ๑ ตั ทิสฺวา
เสสทารกา กิตฺตลิตา วิรวนฺตา ทิสาวิตฺสาสุ ปลาเยสุ ๑
โพธิสตุโต นิรยภยั อวชฺเชตฺวา อุตฺสฺสฺสนิรเย มรณฺโต จณฺท-
ขคฺคฺมุเข วินาสัเยว วรตฺรนฺติ อชานนุโต วิย นิสีทิ ๑ อถ
นั โส ปุริโส อสินา สีสั ปรามลิตฺวา อห เต สีสั ฉินฺทิสฺสามิติ
วตุวา มหาสตุตฺตึ ตาเสนุโตปิ ตาเสตฺตุ อสกโกนุโต อปกณฺณิ ๑
เอวั ขคฺเคนาปิ เอกสัวจฺฉริ อนุตฺรนฺตรา วมัสสนุตาปิสฺส อนุตฺร
น ปสฺสึสุ ๑ ราชาราชปุริเส เอวั ปุจฺฉิ ตาตา ตุมฺเห
อากตฺกาลเอ กุมาริ คเหตุวา อปนฺถ กิ โส หตุถึ วา ปาทำ วา
จาลลีสิติ ๑ นตฺถิ เทวาทิ ๑ กิ กโรมาติ ๑ ตโต ทสวสฺสติก-
ทารกา นาม สทฺทสฺส ภายนฺติ เตนสฺส พฺริทาวั วมัสสิตุ
วภูฏตีติ สยณั สานฺธิยา ปริกฺขิปาเปตฺวา (ตฺสฺส) จตฺตฺสฺส ปสฺเสสฺส
ฉิทฺทานิ กตฺวา โพธิสตุตฺตฺสฺส อตฺตณั อทฺสฺเสตฺวา เหญจาสยเน
ลัขชฺมเก นิสีทาเปตฺวา เอกปฺปหารเนว ลัเข ชฺมาเปนฺติ ๑
เอกนินฺนาทอโหสิ ๑ ชาติโย มหาสตุตฺตึ สยเน นิปชฺชาเปสุ ๑
จตฺตาโร อมจฺจา จตฺตฺสฺส ปสฺเสสฺส จตฺวา มหาสตุตฺตฺสฺส อิริยาปถั

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 14

สาณิยา ฉิทุเทหิ โอลเอนตา มหาศตตสฺส เอกทิวสมปิ สติ-
สมุโมหิ (๑) หตุตปาทวิการิ วา ฝนทนมตฺตํ วา น ปสฺสึสุฯ
ราชา ราชปุริเส ปุจฺฉิ ตาตา มม ปุตุโต หตุถิ วา ปาํทํ วา
จาเลสิติฯ นตุถิ เทวาติฯ กิ กโรมาติฯ เอวํ สัชมเนนาปี
เอกถัวจฺฉริ อนฺตรนฺตรา วิมฺสนตาปีสฺส เนว อนฺตรํ ปสฺสึสุฯ
ตโต เทว เอกาทสวสฺสติกทารกา นาม เภริสทฺทสฺส ภายนฺติ
เตน นํ วิมฺสิตุํ วุญฺจตีติฯ (เอกถัวจฺฉเร อติกฺกนฺเต) อมจฺจา
(ปุณ) เอกถัวจฺฉริ ตเถว เภริสทฺทเทน อนฺตรนฺตรา วิมฺสนตาปีสฺส
อนฺตรํ น ปสฺสึสุฯ ตโต เทว ทฺวาทสวสฺสติกทารกา นาม
ทีปา ภายนฺติ เตน นํ วิมฺสิสุสามาติ รตุติภาเค อนฺธการ
สยาเปตุวา (อปฺเปว นาม) โส หตุถิ วา ปาํทํ วา ฝนทาเปติ
นุโข โนติ ฆณฺเฐสุ ทีเป ชาเลตุวา เสสทีเป นิพฺพาเปตุวา
โพธิสตุตฺตํ อนฺธการ เถกํ สยาเปตุวา ฆณฺเฐหิ เตลปฺปทีเป
อุกฺขิปีตุวา เอกปฺปหารเนว อาโลกํ กตุวา ตสฺสอิริยาปถิ
อุปฺชารเนตา มหาศตตสฺส ฝนทนมตฺตมฺปิ น ปสฺสึสุฯ เอวํ
ทีเปนาปี เอกถัวจฺฉริ อนฺตรนฺตรา วิมฺสนตาปีสฺส กิณฺจ
ฝนทนมตฺตมฺปิ น ปสฺสึสุฯ ราชา ราชปุริเส ปุจฺฉิ ตาตา
มม ปุตุโต หตุถิ วา ปาํทํ วา จาเลสิติฯ นตุถิ เทวาติฯ
กิ กโรมาติฯ ตโต เทว เทรสวสฺสติกทารกา นาม มกฺขิกานํ
๑. ม. สติสมุโมหิฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกัม หน้า 15

ภายนุติ ฝานิเตน นัม วิมัสสิสสามาติ สกตสรีร์ ฝานิเตน มกฺขิตฺวา
พหุมกฺขิกเก จานเน นิปชฺชาเปสฺสุ ฯ มกฺขิกา อุปฏฺฐาเปนฺติ ฯ (๑) ตา
ตสฺส สกตสรีร์ ปริวารเตตฺวา สฺวึหิ วิชฺฌมมานา (๒) วิย ขาทนฺติ ฯ
โส จินฺเตสิ มยฺหํ อวิจฺฉินฺรเย มรณฺโต มกฺขิกานํ มุขे มรณเมว
เสยฺโยติ เวทนํ อธิวาเสตฺวา นิโรธสมาปฺนฺโน วิย มหาเถโร
นิจฺจโลว อโหสิ ฯ เอวํ ฝานิเตนาปี เอกถํจฺจฺจริ อนฺตรนฺตฺรา
วิมฺสนฺตฺวาปิสฺส กิลฺยจิ ฝนฺทนมตฺตมฺปิ น ปสฺสึสฺสุ ฯ ราชา ราชปฺริเส
ปฺจฺจฺจิ ตาตา มม ปฺตฺโต หตฺถํ วา ปาทำ วา จาเลสิตี ฯ นตฺถิ
เทวาทิ ฯ กิโรมาติ ฯ ตโต เทว จุทฺทสวสฺสติกกาเล ปนสฺส
สมปฺตฺเต อิทาเนว เอส มหฺลลโก สฺวึกาโม อสฺวึจฺฉิคุจฺจโก โหติ
อสฺวึจฺฉินา นัม วิมัสสิสสามาติ ตโต ปฏฺฐาย ตํ เนว นหาเปนฺติ น
อจามาเปนฺติ สยฺนา น อุฏฺฐาเปนฺติ ฯ โส อุจฺจารปฺสฺสาवं กตฺวา
ตตฺถเว ปฺลฺลิตฺปนฺโน (๓) สยฺติ ฯ ทุคฺคนฺเรน ปนสฺส อนฺตรูธินํ (๔)
นิคฺขมนฺกาโล วิย อโหสิ ฯ มกฺขิกา ตสฺส สรีเร อุปฏฺฐาเปนฺติ
ขาทนฺติ ฯ อถ นัม ปริวารเตตฺวา มาตาปีตโร เอวมาหํสฺสุ ตาต
เตมียกฺุมาร อิทานิปี ตํ มหฺลลโกสิ โโก ตํ สพฺพทา ปฏฺฐิกฺคิสฺสตี
กิ น ลชฺชสิ กสฺมา นิปฺนฺโนสิ อุฏฺฐาย สรีเร ปฏฺฐิกฺคาหิตี
อกฺโกสนฺติ ปฺริภาสนฺติ ฯ โส ตถา ปฏฺฐิเก ลุชฺราสิมฺหิ นิมฺมุคฺโคปิ
ทุคฺคนฺธภาเวน โยชนสฺตมตฺถเก จิตานมฺปิ หตฺถยพฺพตฺตนสมตฺถสฺส
๑. ม. อุฏฺฐาหฺนฺติ ฯ ๒. ม. ยฺ. วิชฺฌมมานา ฯ ๓. ม. ยฺ. ปฺลิตฺปนฺโน ฯ
๔. ส. ยฺ. อนฺตรูธินํ ฯ ม. อนฺตรูธินํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 16

คฺฐนิริยสฺส ทฺถคฺคฺชนฺทวํ อวชฺเชตฺวา มชฺฌตฺโตว (๑) อโหสิ ฯ
เอวํ อสฺสจินาปี เอกสํวจฺจํ อนุตฺตรนฺตฺรา วิมฺสนฺตฺวาปีสฺส อนุตฺรํ น
ปสฺสึสฺสุ ฯ ตโต เทว ปณฺณรสฺวสฺสติกทารกา นาม อฺฉนฺทสฺส ภายนฺติ
องฺคารนํ นํ วิมฺสิสฺสามาติ ฯ อถสฺส เหนฺจฺจามณฺจเก อคฺคิกปฺลฺลฺลานิ
จเปสฺสุ อปฺเปว นาม อฺฉนฺทนํ ปีฬิโต เวทนาปฺปตฺโต เวทนํ
อสมฺมานํ หตฺถปาทพนฺทนํ ทสฺเสยฺยาติ ฯ ชาติโย มหาสตฺตํ
มณฺจเก นิปชฺชาเปตฺวา นิกฺขมึสฺสุ ฯ มหาสตฺโต อฺฉนฺทนํ
ปีฬิโต ฯ ตสฺส อคฺคิชาลา สกฺลสฺสรีเร โชตา วิย อฺปฺญฺจหนฺติ ฯ
มหาสตฺโตปี อตฺตํ ใวทิตฺวา ตาต เตมียกฺุมาร อวิจิ-
นิริยสนฺตฺวาไป โยชนสฺตมฺปิ ฝรติ สตโยชนิกे जाने जितानं
สตฺตํ อกฺขิणि ภิชฺชนฺติ ตมฺหา อฺฉนฺทา อิทํ อฺฉนฺทํ สตฺคฺฉน
สทฺสสฺคฺฉนํ สตฺสทฺสสฺคฺฉนํ วรตฺรนฺติ ตํ อธิวเสตฺวา
นิโรธสฺมาปฺนโน วิย นิจฺจโลว อโหสิ ฯ อถสฺส มาตาปีตโร ตํ
ทฺถกฺเชน ปีฬิตํ ทิสฺวา ภิชฺชमानหทยา วิย มนฺุสฺเส ปฏิกฺกมาเปตฺวา
ตํ ตโต อคฺคิสฺนฺตฺวาไปโต อปฺเนตฺวา ตาต เตมียกฺุมาร มยํ ทว
อปีรสปฺปิอาทิกาวํ ชานาม น हि ऐतेस्सै एवरूपानि हतुत्पात-
मुखण्णसोदानि โहनฺติ त्वं ओमहेहि पत्तेत्त्वा लत्थपत्तेत्तโก
मा नो नाเสहि สกฺลชฺมพฺพิปฺราชนํ สนฺติกา क्रहते नो
मोहेहि ति यजिस्सु ฯ सो देहि एवम् यजितेपि तं असुन्नतो
๑. ม. นิจฺจโลว ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 17

วีย หุตฺวา นิจฺจโลว นิปฺชฺชึฯ อถสฺส มาตาปิตโร โรทมานา
ปฏิกฺกมฺนฺติฯ เอกทาจิ ปิตา ตสฺส เอกโกว ตํ อุปสงฺกมิตฺวา
યાจติฯ เอกทาจิ มาตา เอกิกาว อุปสงฺกมิตฺวา นํ ยาจติฯ
เอกทาจิ เต มาตาปิตโร เอกโตว อุปสงฺกมิตฺวา ยาจฺนฺติฯ เอวํ
องฺคาเรนาปิ เอกสํวจฺจฺรํ อนฺตรนฺตรรา วิมฺสนฺตาปิสฺส อนฺตรํ น
ปสฺสึสฺสุฯ อถสฺส โสฬสวสฺสึกกาเล อมจฺจพฺุราหฺมณาทโย จินฺตยึสฺสุ
ปีจสฺปปี วา โหตุ มฺุโค วา พธิโร วา โน วา โหตุ เว
ปริณเต รชนฺิเย อรชนฺุโต นาม นตฺถิ ทสฺสนฺิเย อทสฺสนฺุโต นาม
นตฺถิ ตฺสนฺิเย อตฺสนฺุโต นาม นตฺถิ สมเย สมฺปตฺเต ปุปฺฟวิกสนํ
วีย หิ ฃมฺมตา เอสา นาฏกาปิสฺส ปจฺจฺปฏฺจเปตฺวา ตาหิ
นาฏกาหิ นํ วิมฺสิสฺสามาติฯ ตโต อุตฺตมรฺูปฺชฺรา เทวกณฺฺญาโย
วีย วิลาสสมฺปฺนฺนา นาฏกิตฺถิโย ปกฺโกสาเปตฺวา ราชา อิตฺถิโย
อาห ฃมฺฺหเสฺสุ ยา อิตฺถิ กุมารํ หสาเปตฺุ วา กิลฺสวเสฺน
วา พนฺุธิตฺุ สกฺโกติ สฺา ตสฺส อคฺคฺมเหสี ภวิสฺสตีติฯ ชาติโย
กุมารํ คนฺุโชทเกน นหาเปตฺวา กุมารํ เทวปฺุตฺุตํ วีย อลฺงฺกริตฺวา
เทววิมานสฺหิเส สิริคพฺุเก สฺุปลฺยตฺเต สิริสยเน นิปฺชฺชาเปตฺวา
คนฺุชฺทามมาลาทามปฺุพฺุทามรฺูปฺวาสจฺจฺจฺณาทีหิ อนฺุโตคพฺุเก
เอกคนฺุชฺสมโหมหํ กตฺวา ปฏิกฺกมฺึสฺสุฯ อถ นํ ตา อิตฺถิโย
ปรีวารेतฺวา นจฺจกฺิเตหิ เจว มรฺุรฺวจฺนาทีหิ จ นานปฺุปการเหหิ
อภิรมาเปตฺุ วายมฺึสฺสุฯ โส พุทฺธิสมฺปฺนฺนตฺาย ตา อิตฺถิโย

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณณา หน้า 18

น โอลเคววา อีมา อิตติโย เม สรรีสมผลส์ มา วินทีสูติ
 อธิฐหิตวา อสุสาตปสุสาเส นิรุหมิ ฯ (๑) อถสุส สรรี ฤทธี
 อโหสิ ฯ ตา ตสุส สรรีสมผลส์ อวินทนต์โย ฤทธีสรโร เอส
 นาย มนุสโส ยโกโย ภวิสตีติ ภิตตตีตา หุตวา อตตันัน
 สณฐาเรตุ (๒) อสโกโนติโย ปลายีสุ ฯ เอว อิตติหิปี เอกถ้วจณร์
 อนตรนตรา วิมสนดาปีสส อนตรัน น ปสสิสุ ฯ เอว โสพส
 ถ้วจณรนนิ โสพสหิ มหาวิมสาหิ อนกาหิ จ ขุททกวิมสาหิ เต
 อมจจา พุราหุมณา ราชา วิมสมานาปี ตัม ปรีคณหิตู นาสกขีสุ ฯ
 ตโต ราชา อิตติโย ปุจฉิ โภนติโย โส ตุมเหหิ สทธี กิ
 หสตีติ ฯ นตติ เทวาติ ฯ โส ตาสั วจัน สุตวา ตโต วิปฏิสาร์
 หุตวา ลกขณปาจเก พุราหุมणे ปโกโกสาเปตวา โภ พุราหุมณา
 ตุมะห กุมารสส ชาตกาเล ชลณปุลลลกขณสมปโน เอส
 กุมารโ นตติสส อนตราโยติ เม กถยิตถ อิทานิ โส ปีสสปี
 มุกพธิโร ชาโต กถา โว น รเมตีติ (๓) อาห ฯ อถ นั พุราหุมณา
 อาหังสุ มหาราช อมุหากั อจริเยหิ อธิฐกนุนาม นตติ อปี
 จ โข อัยเทว ราชกุลเอหิ ปตฤควา ลทฐปุตโต กาทกณณตี วุตเต
 ตุมุหากั โทมนสสิ สียา ตสุมา น กถยิมุหาคี ฯ ราชา อิทานิ
 กิ กาคู วฏฐตีติ ปุจฉิ ฯ มหาราช สเจ กุมารเอ อิมสมิ
 เลเท วสนเต ตโย อนตรายา ปณณายนติ ชีวิตสส วา อนตราโย
 # ๑. ม. ย. สนนุรุหมิ ฯ ๒. ม. สนฐาเรตุ ฯ ๓. ม. ย. สเมตี ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 19

เสตจจตตสส วา อนุตราโย อคฺคมเสลียา วา อนุตราโยติ ตสฺมา
 เทว ปปลฺจํ อกตฺวา อวมงฺกฺลเร อวมงฺกฺลอสฺเส โยชาเปตฺวาตตถ
 ตํ นิปชฺชาเปตฺวา ปจฺฉิมทฺวารเณ นีหริตฺวา อามกสฺसानเ
 นิกฺขนิตฺตุ วฏฺฏตีติ พฺรหฺมณา อหํสุฯ อถ ราชา เตสํ วจัน
 สุตฺวา อนุตฺรายภเยน ภิโต สาชฺฐติ สมปฺปฏิจฺฉินฺฯ ตทา จนฺทเทวี
 ตํ ปวฺตตี สุตฺวา ตฺริตตฺริตา เอกิกาว ราชานํ อุปสงฺกมิตฺวา
 วนฺทิตฺวา เทว ตฺมฺเหหิ มยฺหํ วโร ทินฺโน มยา จ กหิตกํ กตฺวา
 ตฺมฺหากํเยว จปีโต ตํพ เม อิทานิ เทถาติ อหฯ คณฺหาหิ
 เทวีติฯ ปฺตฺตสส เม รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ กิ
 กรณฺาติฯ ปฺตฺโต โน กภาพกณฺณตีติฯ เตนหิ เทว ยาวชิวํ
 อทตฺวาปี สตฺต วสฺसानิ รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว ฉ วสฺसानิ รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว ปฺลฺจ วสฺसानิ รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว จตฺตารี วสฺसानิ รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว ตีณิ วสฺसानิ รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว เทว วสฺसानิ รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว เอกวสฺสํ รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว สตฺต มาเส รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว ฉ มาเส รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ
 เตนหิ เทว ปฺลฺจ มาเส รชฺชํ เทถาติฯ น สกฺกา เทวีติฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 20

เดนนี เทว จตุตธาโร มาเส รชฺชํ เทถาคี ๑ น สกุกา เทวีติ ๑
เดนนี ตโย มาเส รชฺชํ เทถาคี ๑ น สกุกา เทวีติ ๑
เดนนี เทว เทว มาเส รชฺชํ เทถาคี ๑ น สกุกา เทวีติ ๑
เดนนี เทว เอกมาสํ รชฺชํ เทถาคี ๑ น สกุกา เทวีติ ๑
เดนนี เทว อชฺฐมาสํ รชฺชํ เทถาคี ๑ น สกุกา เทวีติ ๑
เดนนี เทว สตุต ทิวสานิ รชฺชํ เทถาคี ๑ สาธุ เทวิ
คณฺหิตี (๑) ๑ सा पुत्तं ओङ्कारापेतुवा तेमियकुमारस्सिति रचुชन्दि
อภิสกั กตุวา สกลนคเร เภริญจาราเปตุวา สกลนคร์
อลงุการาเปตุวา ปุตตํ หตฺถิกุขนุธิ อโรเปตุวา เสตจจตุตฺตํ ตสฺส
มตฺถเก อโรเปตุวา นคร์ ปทกฺขิณฺณํ กตุวา ตํ อาคตฺตํ สิริสยเน
นิปชฺชาเปตุวา สพฺพรตฺตินฺนทิวํ ยาจิตฺวา ตาตฺเตมียกุมาร ตํ
นิสฺสาย โสฬส วสุสานิ นินฺทํ อลภิตฺวา โรทมานาย เม
อกุขินิ อูปฺปกุณานิ โสเกน เม หทฺยํ ภิชฺชติ วिय (๒) อหํ ตว
อปีสสปฺปิอาทิภาวํ ชานามิ มา มํ อนาถํ กโรหิตี อิมินา นียาเมน
ปุนทิวเส ปญฺจ ทิวสานิ ยาจิ ๑ ฉญฺเจ ทิวเส สมฺปตฺเต ราชา
สุนนฺทํ นาม สารถิ ปกฺโกสาเปตุวา ตาตฺ สุนนฺทสารถิ เสว
ปาโตว อวมงฺคฺลเร อวมงฺคฺลอสฺเส โยเชตุวา กุมาริ ตตฺถ
นิปชฺชาเปตุวา ปจฺจิมทฺวารเณ นีหริตฺวา กภาพคณฺณิตี วทนฺโต
อามกฺสุสานเณ จตุภิตฺติกํ อวาภูํ ขนิตฺวา ตตฺถ ตํ ขิปิตฺวา
๑. ม. ย. คณฺหาหิตี ๑ ๒. ม. ภิชฺชมานํ วिय อโหสิ ๑ ย. ภิชฺชมานํ วिय ๑

*เล่มที่ 36 เตมียชตคก หน้ 21

กุกททลปฏูเจน มตถกั กนทิตว ชีวตกขย ปาเปตว อูปร
ปัฐ ทตว ปจววิทฒนั กตว นหตว เอหิติ อณนเปสึ ๗
โส สฐตติ สมปฏูจจึ ๗ เทวีปี ตั สุตว กษชมนนททย วีย
ปุตตสส สนตักั กนตว สพพตตตี กุมาริ ยาจิตว ตต
เตมียกุมาร ตว ปีตท กาสกกรชช ตั เสว ปาโตว อมกสฐน
นิกขณต্তু อณนเปสึ เสว ปาโตว มรณั ปาปุนิสสตี ปุตตตติ
อห ๗ ตั สุตว มหสตุโต ตุกจจิตโต จินเตสึ ตต
เตมียกุมาร โสพส วสฐนนิ ตย กตวยามอ เสว เต มโนรโธ
มตถกั ปตโตตติ ๗ ตสส เอว จินเตนตสส อพกนตเร ปีติ
อูปปชชึ ๗ มตคย ปนสส ทขย กษชมนน วีย ทกขั อโหสิ ๗
เอว สนเตปี สเจ กณิสฐมมิ เม มโนรโธ มตถกั น ปาปุนิสสตีติ
จिनเตตว ตย มตคย สทฐี น กเถสิ ๗ อถสฐา รตติย
อจขเยน ปาโตว สท มหสตุตต นหตว อลงกริตว องเก
นีสททเปตว ตั อลึงกิตว นีสทท ๗ อถ สุนนทสทรถิ ปาโตว
รถั โยเชนุโต เทวตววิกคهن มหสตุตสฐนฐนฐน มงคสรเถ
มงคอสเส โยเชตว รถั รชทวเร จเปตว มหตเถ อกรียุหิตว
สิริคพุกั ปวีสิตว เทวี วนทิตว เทวี มท เม กษณมิ อห
รณนท อณตโตตติ วตว ปุตตอ ลึงกิตว นีสนนั เทวี
หตถปฏูเจน อปนตว ปุพคทลป วีย กุมาริ อุกขิปิตว ปสทท
โธตริ ๗ ตทท จนทเทวี เกเส วิกีริตว อูริ ปหริตว มหสทเทน

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 22

ปริเทวิตฺวา โอิโรคณฺเหหิ สทฺธิ มหาตเล โอิหิยํ อถ นํ
มหาสตุโต มาตริ โรทนต์ ทิสฺวา สตุตฺธา ภิชฺชมานทโย วีย
มยิ มาคฺชยา สทฺธิ อถเถเต มาตา เม ททเยน ผลิเตน มริสฺสตีติ
กเถตุกาโม หุตฺวาปี สเจ กเถสฺสามิ โสฬสวสุสานิ มม (๑) กตฺวาโยโม
โมโข ภวิสฺสติ อถเถนุโต ปนาหิ อตุตโน จ มาตาปีตฺถนญจ
มหาชนสฺส จ ปจฺจโย ภวิสฺสามิตี โสกํ อธิวเสตุวา มาคฺชยา
สทฺธิ น กเถสิ อถ นํ สุนนุทสารถิ รถํ อาริเปตุวา ปจฺฉิม-
ทวารากิมุขํ รถํ เปเสสฺสามิตี จินฺเตนุโตปี มหาสตุตฺตฺตานุกาเวณ
เทวตาวิกฺคหิตุ หุตฺวา รถํ นินฺตเตตุวา ปาจิณทวารากิมุขํ รถํ
ปาเชสิ อถ รตจกํ อุมฺมาเร ปฎิหณฺณิ มหาสตุโต ตํ
สทฺทํ สุตฺวา มโนโรธ เม มตฺถกํ ปตุโตติ จินฺเตตุวา สฺกุจฺจฺจฺริ
ตุจฺจ
ตุจฺจ
ติโยชนญฺจ
อุปฺปญฺจ
โอยกฺกมาเปตุวา มคฺคปสฺเส จเปตุวา รธา โอยตริตุวา มหาสตุตฺตฺส
อาภรณฺณญฺจ
อาทาย รตฺสส อวิทุเร จตุภิตฺติกํ อวาญฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
ตโต มหาสตุโต จินฺเตสิ อยฺ เม วายามกาโล อหิ หิ โสฬส
วสุสานิ วายามํ กตฺวา หตฺถปาเท น จาเลสิ กิ นุโข เม พล
๑. ม. เมฯ ยู. กโต วายาโม มม โมโขฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตคัม หน้า 23

อตุถิ อุทาหุ นตุถิติ ๑ โส ออุจาย วามหตุเถน ทกขิมหตุถิ
ปริมชชิตฺวา ทกขิมหตุเถน วามหตุถิ ปริมชชิตฺวา อุโกหิ หตุเถหิ
เทว ปาเท สมพาหิตฺวา รธา โอตริตุ จิตฺตุ อุปฺปาเทสิ ๑
ดาวเทวสุส ปาทปฺปติฏฺฐานฏฺฐานเน วาตปฺปณฺณํ ภสฺมจมฺมํ (๑) วีย ปจฺวี
อุคฺคฺนตฺวา รตฺสุส ปจฺฉิมฺนตฺ อหจฺจ ออุจาสิ ๑ มหาสตุโต รธา
โอตริตุวา กติปยวาระ อปราปฺริ จงฺกมิตฺวา อิมินา นียาเมน
เอกทิวสํ โยชนสฺตมฺปิ อทฺธานํ เม คฺนตฺตุ พลํ อตุถิติ ฌตฺวา สจ
สารถิ มยา สทฺธิ ปฏฺวิวิรุชฺฌเยย (๒) อตุถิ นุโข เม เตน สห
ปฏฺวิวิรุชฺฌิตฺตุ พฺลนฺติ พลํ อุปฺชาเรนฺโต รตฺสุส ปจฺฉิมฺนตฺ คเหตุวา
กุมารกานํ กิพฺนยานภณฺทกํ วีย อุจฺจิปิตฺวา ตํ รถํ ปรีพฺภมฺนฺโต
ออุจาสิ ๑ อตฺสุส เม สารถินา ปฏฺวิวิรุชฺฌิตฺตุ พลํ อตุถิติ
สฺลลฺกฺเขตฺวา ปสาธนตฺถาย จิตฺตุ อุปฺปชฺชิ ๑ ตํ ขณฺณเวย
สฺกฺกฺสุส ภวนํ อุณฺหาการํ ทสฺเสสิ ๑ สกฺโก อวชฺเชนฺโต ตํ
การณํ ฌตฺวา เตมียกุมารสุส มโนรโถ มตฺถกํ ปตฺโต อิทานิ
ปสาธนตฺถาย จิตฺตุ อุปฺปนฺนํ กิ เอตฺสุส มานุสิเกน ปสาธเนน
ทิพฺพปฺปสาธเนน ตํ อลงฺการาเปสฺสามิติ วิสฺสุกฺมมํ อามนฺเตตฺวา
ทิพฺพปสาธนํ คาหาเปตฺวา เปเสสิ คจฺฉ ๑ ตาต กาสิกฺราชสุส
ปฺตุตฺเต เตมียกุมารํ ทิพฺพปสาธเนน อลงฺกโรหิติ ๑ โส สฺกฺกฺสุส
วจนํ สฺตฺวา สารฺถติ สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา มนุสฺสโลกํ คฺนตฺวา ตฺสุส
๑. ม. ย. วาตปฺปณฺณภสฺตจมฺมํ ๑ ๒. ม. ย. วิรุชฺฌเยย ๑

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 24

สนฺตํ คณฺตวา ทสฺหิ ทิพฺพหุสฺสสฺสเสหิ เวจฺนํ กตฺวา ทิพฺเพหิ
เจว มานุสิเกหิ จ อลงฺกาเรหิ สกฺกํ วิย มหาสคฺตํ อลงฺกริตฺวา
สกฺกฺชานเมว อคมาสิ ฯ โส เทวราชตีพาย สารถิสฺส ขนฺโนกาสิ
คณฺตวา อวาทฺตีเร จตฺวา ตํ สารถี ปุจฺจนฺโต ตติยํ คาทมาห

[๓๕๖] กิณฺนุ สนฺตรมาโนว กาสฺมึ ขนฺสิ สารถิ
ปุฏฺโฐ เม สมฺม อกฺขาหิ ก็ กาสฺยา กริสฺสตีติ ฯ
ตตฺถ กาสฺนฺติ จตุทฺติกํ อวาทฺมึ ฯ
ตํ สฺคฺตฺวา สารถิ อวาทฺมึ ขนฺนฺโต อุทฺธํ อนฺโถเกตฺวา

จตุตฺถํ คาทมาห

[๓๕๗] รณฺโถ มฺโหจ ปกฺโขจ ปุตฺโต ชาโต อเจตโส
โสเมหิ รณฺธา สมฺชฺฉิตฺโถ (๑) ปุตฺตํ เม นิกฺขนํ วเนติ ฯ

ตตฺถ ปกฺโขติ ปิจฺสปี ฯ มฺโหติ วจเนเนว ปนฺสฺส พฺริ-
ภาโวปี สิชฺฉติ พฺริสฺส หิ ปฏฺิวจฺนํ กเถตุํ อสฺกฺกฺณเยยฺยตา ฯ
อเจตโสติ อจิตฺตโก วิย ชาโต โสพสวสฺसानิ อกถิตตฺตา
เอวมาห ฯ สมฺชฺฉิตฺโถติ อาณตฺโต เปสิโต ฯ นิกฺขนํ วเนติ
วเน นิกฺขเนยฺยาสี ฯ

อถ นํ มหาสคฺตฺโต อาห

[๓๕๘] น พฺริโร น มฺโหสฺมิ น ปกฺโข น จ ปิจฺคโถ (๒)
อธมฺมํ สารถิ กยิรา มณฺเฑ ตฺวํ นิกฺขนํ วเน

๑. ส. สมชฉิตฺโถ ฯ ม. สมชฉินฺโฐ ฯ ย. สมชฉินฺโฐ ฯ

๒. ม. วิคโถ ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาติกั หน้า 25

อูฐ พานู จ เม ปสฺส ภาสิตถจ สฺโณหิ เม

อธมฺมํ สารถิ กยิรา มณฺเจ ตฺวํ นิกฺขนํ วนติ ฯ

ตตฺถ พธิโรติ สมฺม สารถิ สเจ ราชา ตํ เอวรูปํ ปุตุตฺ

นิกฺขนิตฺถํ อาณาเปสิ อหํ ปน เอวรูปํ น ภวามิติ ทิเปตฺ

เอวมาห ฯ ปิงฺคโลติ วิกลินฺทุริโย ฯ มณฺเจ ตฺวํ นิกฺขนํ วนติ

สเจ พธิรภาวาทิวิริหิตํ เอวรูปํ มํ วนนํ นิกฺขนญฺยาสิ ตวํ

อธมฺมํ กเรยฺยาสิ ฯ อูฐติ อิมํ โส ปุริมกถํ สุตฺวาปี ตํ

อตุตฺตานํ อนโโลเกนฺตเมว ทิสฺวา มม อพธิริ อมฺกํ อปกฺขํ

อลงฺกตสริรมสฺส ทสฺเสสฺสสามิติ จินฺเตตฺวา อาห ฯ ตสฺสตฺถโ

สมฺม สารถิ กาณจนกทลิกฺขนฺธสทิสฺเส เม มม เทว อูฐ

กาณจนกททลিপตฺตวณฺเณ เม มม เทว พานู จ ปสฺส มฐฺรวจฺนญจ

เม สฺโณหิติ ฯ

ตโต สารถิ จินฺเตสิ โโก นฺโฆ เอส อาคตกาลโต

ปฏฺฐาย อตุตฺตานเมว วณฺเณตฺติ ฯ โส อาวากฺขนนํ ปหาย อฺทฺธํ

โโลโลเกนฺโต ตสฺส รูปสฺมปตฺตี ทิสฺวา กิ นฺโฆ โย อัย ปุริโส

มนฺุสฺโส วา เทโว วาติ ตํ อชานนฺโต อิมํ คาถมาห

[๓๕๕] เทวตา นฺุสิ คนฺุทพฺโพ อาทฺุ สกฺโก ปุรินฺุทโท

โก วา ตวํ กสฺส วา ปุตุโต กถิ ชาเนมฺุ ตํ มยฺนฺุติ ฯ

อถสฺส มหาสตุโต อตุตฺตานํ อาจิกฺขนฺุโต อาวิกโรนฺุโต ฐมฺมํ

เทเสนฺุโต อาห

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 26

[๔๐๐]	นมฺหิ เทโว น คนฺธพฺโพ	นาปี สกฺโก ปฺรินฺทโท
	กาสิรณฺโณ อหํ ปฺตุโต	ยํ กาสฺยา นิหณฺณสิ (๑)
	ตสฺส รณฺโณ อหํ ปฺตุโต	ยํ ตฺวํ สมนฺนปชีวสิ
	อธมฺมํ สารถิ กยิรา	มณฺเฑ ตฺวํ นิกฺขนํ วเน
	ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย	นิตฺตีเทยฺย สยฺยย วา
	น ตสฺส สาขํ ภณฺเชยฺย	มิตฺตทพฺโป (๒) หิ ปาปโก
	ยถา รุกฺโข ตถา ราชา	ยถา สาขา ตถา อหํ
	ยถา ฉายูปโค โปโส	เอวํ ตวมฺสิ สารถิ
	อธมฺมํ สารถิ กยิรา	มณฺเฑ ตฺวํ นิกฺขนํ วเนติ ฯ

ตตฺถ นิหณฺณสิตี นิหนิสฺสสิ ฯ ยํ ตฺวํ เอตฺถ นิหนิสฺสสามิตี
 สณฺณาย กาสฺสุ ขนฺสิ โส อหนฺติ ทีเปติ ฯ โส ราชปฺตุโต
 อหนฺติ วุตฺเตปี น สทฺทหฺติเยว ฯ มจฺจกถาย ปนฺสฺส พุชฺฉิตฺวา (๓)
 ธมฺมํ สฺสนฺโต อญฺจาสิ ฯ มิตฺตทพฺโปติ มิตฺตฆาตโก มิตฺตानํ
 ปราชิโก ฯ รุกฺขสฺสาคิ ปรีกฺขตฺตฉายสฺส รุกฺขสฺสาศิ ตาว มฺลํ
 วา ขนฺธํ วา ผลํ วา ปตฺติ วา องฺกฺรวา ภณฺชนฺโต มิตฺตฆาตโก
 มิตฺตปราชิโก โหติ ฯ ปาปโกติ ลามกปฺริโส กิมงฺคํ ปน
 มนฺุสฺสฆาตโก ฯ ฉายูปโคติ รุกฺขสฺส สารถิ ปรีโกคฺถาย ฉายํ
 อฺปลโต ปฺริโส วิย ราชานํ นิสฺสาย ชีวมาโนสิ ตวฺนฺติ วทติ ฯ

โส เอวํ กเถนฺเตปี โพธิสฺสฺเต น สทฺทหฺติเยว ฯ อถ
 # ๑. ส. นิหณฺณสิ ฯ ลี. ย. นิหณฺณสิ ฯ ๒. ลี. ย. มิตฺตทพฺโป ฯ
 # ๓. ม. ย. พุชฺฉิตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 27

มหาสตุโต สทฺทหาเปสฺสามิ นนฺติ จินฺตเตตฺวา เทวตานํ
สาธฺกาเรน เจว อตฺตโน วจฺโฆเสน จ วณฺณํ อุนฺนาเทนฺโต
ทสมิตฺตปฺุช คาถา นาม กถณฺโต อาห

[๔๐๑]	พหุตฺตกฺโข (๑) ภาวติ	วิปฺปมฺตฺโต (๒) สกัฆฺรา
	พหู นํ อฺปชีวนฺติ	โย มิตฺตานํ น ทฺพฺภติ
	ยํย ชนปํทํ ยาทิ	นิกเม ราชธานีโย
	สพฺพตฺถ ปฺุชิตฺโต โหติ	โย มิตฺตานํ น ทฺพฺภติ
	นาสฺส โจรา ปสฺหณฺติ (๓)	นาติมณฺเฑติ ขตฺติโย (๔)
	สพฺเพ อมิตฺเต ตฺรติ	โย มิตฺตานํ น ทฺพฺภติ
	อกฺุโร สฆฺรํ เติ	สภาย ปฺุณฺนฺนฺติโต
	ถาตีนํ อุตฺตโม โหติ	โย มิตฺตานํ น ทฺพฺภติ
	สกฺกตฺวา สกฺกโต โหติ	ครุ โหติ สการโว
	วณฺณกิตฺติภโต โหติ	โย มิตฺตานํ น ทฺพฺภติ
	ปฺุชโก ลภเต ปฺุชํ	วณฺทโก ปฺุณฺวณฺทํ
	ยโสภิตฺติยจ ปฺุไปติ	โย มิตฺตานํ น ทฺพฺภติ
	อคฺุคิ ยถา ปชฺชลติ	เทวดาว วิโรจติ
	สิริยา อชฺชหิโต โหติ	โย มิตฺตานํ น ทฺพฺภติจ
	คาโว ตสฺส ปชายนฺติ	เขตฺเต วุตฺตํ วิรุพฺพติ

๑. ม. ย. ปหุตฺตกฺโข ฯ ๒. ส. ย. วิปฺปมฺตฺโต ฯ ม. วิปฺปมฺตฺโต ฯ

๓. ม. ปสฺหณฺติ ฯ ๔. ม. นาติมณฺเฑติ ขตฺติยา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 28

วุดตานํ ผลมสนาติ	โย มิตตานํ น ทุพฺภติ
ทริโต ปพฺพตาโตวา	รูกฺขโต ปติโต นโร
จฺจโต ปติภฺจํ ลภติ	โย มิตตานํ น ทุพฺภติ
วิรุพฺพหมุลสนฺตานํ	นิโครธมिव มาลุโต
อมิตฺตานํ ปสฺสหนฺติ	โย มิตตานํ น ทุพฺภตฺตีติ ฯ

ตตฺถ พหุตฺตพฺภกฺโขติ สฺลพฺภกฺโข ฯ สกัสมฺราติ สกา
 ฌรา อยเมว วา ปาโง ฯ น ทุพฺภตฺตีติ น ทุสฺสตีติ ฯ สพฺพตฺถ
 ปุชฺชิตฺโต โหติตีติ อิทํ สีวลิวตฺตุนา วณฺณตฺตพฺพิ ฯ นาสฺส โจรา
 ปสฺสหนฺตฺตีติ ปสฺสยฺหาการิ กาคฺคํ น สกโกณฺติ ฯ อิทํ สํกิจฺจ-
 สามณฺธรวตฺตุนา ทีเปตฺตพฺพิ ฯ นาคิมณฺยเบติ ขตฺติโยติ อิทํ
 โชติกเสฏฺฐิวตฺตุนา ทีเปตฺตพฺพิ ฯ ตฺรตีติ อติกฺกมฺติ ฯ สมฺมริ เอตีติ
 มิตฺตตฺตพฺพิ โห อตฺตโน ฌริ อากจฺจนฺโตปิ ฌญฺญิตฺตจฺจิตฺโต กุทฺโธว
 อากจฺจติ อัย อุกุทฺโธ สมฺมริ เอติ ฯ ปญฺฉินฺนทฺติโตติ พหุณํ
 สนฺนิปาตคฺคฺชานเ อมิตฺตตฺตพฺพิโน คฺคณกถํ กถเณติ ฯ ตาย โส
 ปญฺฉินฺนทฺติโต โหติ ปมฺมุทฺติโต ฯ สกฺกตฺตวา สกฺกโต โหติตีติ ปรี
 สกฺกตฺตวา สยฺมปี ปเรหิ สกฺกโต โหติ ฯ ครุ โหติ สคารโวติ
 ปเรสฺส สคารโว สยฺมปี ปเรหิ ครุโก โหติ ฯ วณฺณกิตฺตติโกโต
 โหติตีติ ภาตวณฺณกิตฺติ คฺคณญเจว กิตฺติสทฺตทณฺจ อุกฺขิปิตฺตวา จรฺนฺโต
 โหติตีติ อตฺตโก ฯ ปุชฺชโกติ มิตฺตตานํ ปุชฺชโก หุตฺตวา สยฺมปี ปุชฺ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกัม หน้า 29

ลภติ ฯ วนฺทโกติ พุทฺธาทีนํ กลฺยาณมิตฺตานํ วนฺทโก
 ปุณฺนพฺกเว ปฏฺิวณฺหนํ ลภติ ฯ ยโสภิตฺตฺตินฺติ อิศฺสรณียปฺริวารณฺจ
 คุณภิตฺตฺตฺสทฺทณฺจ ปปฺโปติ ฯ อิมาย คากาย จิตฺตคหปฺติโน วตฺถุ
 กเถตพฺพํ ฯ ปชฺชวลตฺตีติ อิศฺสรณียปฺริวารเณ ปชฺชวลติ ฯ สิริยา
 อชฺชหิตโต โหตฺตีติ เอตฺถ อนาถปฺปณฺฑิตฺกสฺส วตฺถุ กเถตพฺพํ ฯ
 อสฺนาตฺตีติ ปฺริภุณฺชติ ฯ ปตฺติภุจํ ลภตฺตีติ จุลลปทุมชาตเกณ
 ทิปฺเตตพฺพํ ฯ วิรุฬฺพหฺมุลสนฺตทานนฺติ วฑฺฒิตฺตมฺมูลปาโรหํ ฯ อมิตฺตา
 นปฺปสหนฺตฺตีติ เอตฺถ กุลมเร โสณฺตเถรสฺส (๑) มาตุ เกหํ
 ปวิภุจโจรวตฺถุ กเถตพฺพํ ฯ

ตํ สุตฺวา สุนนฺโท เอตฺตกาหิ คากาหิ ฌมฺมํ เทเสณฺตํปี ตํ
 อสฺสชานิตฺวา ว โก นฺุโข อยนฺติ อวากฺขณนํ ปหาย อภุจาย
 รตสฺส สมิปํ กนฺตฺวา ตตฺถ ตณฺจ ปสาชนภณฺฑิตฺกณฺจ อุกฺขํ อทิสฺวา
 ปุณฺนาคนฺตฺวา ตํ โอโลเกณฺโต ตํ สลฺชชานิตฺวา ตสฺส ปาทฺส
 นิปตฺติตฺวา อณฺชลี ปคฺคยฺห ยาจนฺโต อิมํ คากมาห

[๔๐๒] เอหิ ตํ ปฏฺิเนสฺสามิ ราชปฺตฺตํ สกํ ฌรํ
 ราชฺชํ กาทฺเรหิ ภทฺทนฺเต เก อรณฺเย กวิสฺสสฺสีติ ฯ

อถ นํ มหาสตุโต อาห

[๔๐๓] อถ เม เตน ราชฺเชน ฌาตเกณ (๒) ฌเนน วา
 ยํ เม อฌมฺมจฺริยาย ราชฺชํ ลพฺพเถถ สาทฺถิตฺติ ฯ

๑. ม. ย. เอตฺถ กุรฺรฌรณียโสณฺตเถรสฺส ฯ ๒. ม. ย. ฌาตเกหิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 30

ตตฺถ อถนฺติ ปฏิกฺเขปวจัน

สารถิ อหา

[๔๐๔]	ปฺณฺณปตฺตํ มํ ลาเภหิ (๑)	ราชปฺตฺต อิติ คโต
	ปีตา มาตา จ เม ทชฺหุ	ราชปฺตฺต ตยิ คเต
	โอโรธา จ กุมารา จ	เวสิยานา จ พุราหุมนา
	เตปี อตฺตมฺนา ทชฺหุ	ราชปฺตฺต ตยิ คเต
	ตฺถาโรหา อนิกฺกุจฺจา	รติกา ปตฺติการกา
	เตปี อตฺตมฺนา ทชฺหุ (๒)	ราชปฺตฺต ตยิ คเต
	ปฺหุตฺตชฺฌณา ชานปฺทา (๓)	เนลมา จ สมากตา
	อุปยานานิ (๔) เม ทชฺหุ	ราชปฺตฺต ตยิ คเตติ ฯ

ตตฺถ ปฺณฺณปตฺตนฺติ ตฺถุจฺจิตฺถายํ ตฺถุจฺจิตฺถานํ ฯ ทชฺหุชฺชุนฺติ
 สตฺตฺตรตนวสฺสํ วสฺสสนฺดา วิย มม อชฺฌมาสยปฺรุณฺณํ ตฺถุจฺจิตฺถายํ
 ทเทยฺยุนฺติ ฯ อิทํ โส อปฺเปว นาม มยิ อนุกมฺปาย กจฺเจยฺยาติ
 จินฺเตตฺถวา อหา ฯ เวสิยานาติ เวสฺสา ฯ อุปยานานีติ
 ปณฺณาการานิ ฯ

ตํ สุตฺวา มหาสคฺโต อหา

[๔๐๕] ปีตฺ มาตฺ จหํ จคฺโต รกฺขสฺส นิกมฺสฺส จ
 อโธ สพฺพกฺุมารานํ นตฺถิ มยฺหํ สกํ ฆรํ

- # ๑. สී. ยู. ปฺณฺณปตฺตํ ปตฺตฺตลาเภหิ ฯ ๒. สී. ยู. เตปี ทชฺหุ ปตีตา เม ฯ
- # ๓. สී. ยู. พหุชฺชานปฺทา จญฺเณ ฯ ม. พหุชฺชฌณา ชานปฺทา ฯ
- # ๔. ม. ยู. อุปยานานิ ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกัม หน้า 31

อนุลญาโต อหัม มตฺยา สยจตุโต ปิตรา อหัม

เอโก อรณฺเณ ปพฺพชฺชิตฺโต น กามเอภิปตฺตเยติ ฯ

ตตฺถ ปิตุ มาตุ จาติ ปิตรา จ มาตรา จ ฯ จตฺโตติ

ปริจฺจตฺโต ฯ อิตเรสุปิ เอเสว นโย ฯ มตฺยาติ สมฺม สารถิ อหัม
สตุตทาหัม รชฺชํ ปริจฺจินฺนํทิตฺวา วริ คณฺหนฺตฺติยา มาตรา อนุลญาโต
นาม ฯ สยจตุโตติ สยฺจตุโต ฯ ปพฺพชฺชิตฺโตติ ปพฺพชฺชิตฺวา อรณฺเณ
วสนตฺถาย นิกฺขนฺโตติ อตฺโถ ฯ

เอวํ มหาสตุตฺตสฺส อตฺตโน กุณฺเณ กเถนตฺตเสว ปีติ

อุปฺปชฺชติ ฯ ตโต ปีติเวเคน อุทานํ อุทานนฺโต อาห

[๔๐๖] อปี อตฺรมานานํ ผลาสาว สมฺชฺชติ

วิปฺกุกฺพฺรหฺมจฺริโยสุมิ เอวํ ชานาหิ สารถิ

อปี อตฺรมานานํ สมฺมทตฺโถ วิปฺจฺจติ

วิปฺกุกฺพฺรหฺมจฺริโยสุมิ นิกฺขนฺโต อุกฺโต ภโยติ ฯ

ตตฺถ ผลาสาวาติ อตฺรมานสฺส มม โสฬสหิ วสุเสหิ สมฺิทุ
อชฺชฌาสยผลนฺติ ทสฺเสตฺถุ เอวมาห ฯ วิปฺกุกฺพฺรหฺมจฺริโยสุมิตฺติ
นิกฺขนฺตฺตมโนโร ฯ สมฺมทตฺโถ วิปฺจฺจติติ สมฺมา อุปาเยน
การณฺเนน กตฺตพฺพกิจฺจํ ฉานาหิเกทํ สมฺปชฺชติติ ฯ

สารถิ อาห

[๔๐๗] เอวํ วคฺคฺกฺโก สนฺโต วิสฺสุจฺจโน จ โส (๑)

กสฺมา ปิตุ จ มาตุ จ สนฺติเก น ภณฺตี ตทาติ ฯ

๑. ม. ย. จลฺลิตฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 32

ตตฺถ วคฺคกโถติ มจฺจรโกโถ สขิลกโถ ฯ (๑)

ตโต มหาสตุโตะ อาห

[๔๐๘]	นาหิ อสนฺธิตา (๒) ปกฺโข	น พริโร อโสตตา
	นาหิ อชิวุหตา มฺโโค	มา มํ มุคมชารยิ
	ปฺริมํ สรามีหิ ชาตี	ยตฺถ รชชมการยิ
	การยิตฺวา ตหิ รชชํ	ปาปตฺถํ นิรยํ ภูถํ
	เวีสติณฺเจว วสฺसानิ	ตหิ รชชมการยิ
	อสีติวสฺสสหฺสฺसानิ	นิรยมฺหิ อปฺจจสี (๓)
	ตสฺส รชชสฺสหาหิ ภิโต	มา มํ รชชเชภิเสจยฺ
	ตสฺมา ปิตฺจ มาตฺจ	สนฺติเก น ภณฺนิ ตทา
	อฺจจฺเจ (๔) มํ นิสิตฺติว	ปีตา อตฺถานุสาสติ
	เอกํ หนถ พนฺชถ	เอกํ ขาราปตฺจจฺจํ (๕)
	เอกํ สฺลสฺสมิ อฺพฺเพถ (๖)	อิจฺจสฺส อฺนุสาสติ
	ตายาหิ ผรฺุถํ สฺสุว	วาจาโย สฺมฺทิริตา
	อมฺโโค มุควณฺเณน	อปฺโข ปกฺขสมฺมโต
	สเก มุตฺตกริสฺสมิ	อจฺฉาหิ สํปริปฺลฺโต
	กสิรณฺจ ปฺริตฺตณฺจ	ตณฺจ ทฺกฺเขน สํยฺตํ

๑. สี่.สสี่ลกโถ ฯ ย. สสี่พหฺกโถ ฯ ๒. สี่. อสตุถิตา ฯ

๓. ม. อปฺจจสี ฯ ย. อปฺจจยิ ฯ ๔. ม. ย. อฺจจฺเจ ฯ ๕. ส. ขาราปตฺจจฺจํ ฯ

ม. ย. ขาราปตฺจจฺจํ ฯ ๖. สี่. อปฺเปถ ฯ ม. อฺปฺเปถ ฯ ย. อจฺเจถ ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 33

โกมฺ ฌีวิตมคฺมม	เวรี กยิราถ เคนจิ
ปญฺญาจ อลาเภน	ธมฺมสุส จ อทสุสนา
โกมฺ ฌีวิตมคฺมม	เวรี กยิราถ เคนจิ
อปี อตฺรมานานํ	ผลาสาว สมฺชฺชติ
วิปกฺกพฺรหฺมจฺริโยสุมิ	เอวํ ชานาหิ สารถิ
อปี อตฺรมานานํ	สมฺมทตฺโต วิปฺจติ
วิปกฺกพฺรหฺมจฺริโยสุมิ	นิกฺขนฺโต อุกฺโต ภโยติ ฯ

ตตฺถ อสนฺธิตาติ สนฺธิณํ อภาเวน ฯ อโสตฺตาติ โสตานํ
 อภาเวน ฯ อชิวฺหตาติ สมฺปฺริวตฺตฺนชิวฺหาย อภาเวน มฺุโค โสหํ
 น ภวามิ ฯ ยตฺถาติ ยาย ชาติยา พาราณสีนคฺเรเยว รชฺชํ
 การเสี ฯ ปาปตฺถนฺติ ปาปตํ ปติโตสุมิติ วทติ ฯ รชเชภิเสจฺยุนฺติ
 รชฺเช อภิเสจฺยु ฯ นิสีทิตฺวาติ นิสีทาเปตฺวา ฯ อตฺถานุสาสตีติ
 มิจฺฉา อตฺถํ อนุสาสติ ฯ ขารปตฺจฺจนฺติ สตฺตีหิ ปฺหริตฺวา
 ขารปตฺจฺจกํ กโรถ ฯ อฺพฺเพถาติ อโรเปถ อวฺนถ ฯ อิจฺจสุส
 อนุสาสตีติ เอวํ อสุส มหาชนสุส อตฺถํ อนุสาสติ ฯ ตายาหนฺติ
 ตาโย วาจาโย อหํ สุตฺวา ฯ ปกฺขสมฺมโตติ ปกฺขสมฺมโต
 ปกฺขสทิสฺ อโหสี ฯ อจฺฉาหนฺติ อจฺฉี อหํ วสฺนฺติ อตฺถโถ ฯ
 สํปฺริปลฺโตติ สํปฺริกฺฉฺโณ นิมฺมุคฺโค หุตฺวาติ อตฺถโถ ฯ กสิรฺนฺติ
 ทุกฺขํ ฯ ปฺริตฺตฺนฺติ อปฺปี ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ สมฺม สารถิ
 สเจ สตฺตานํ ฌีวิตํ ทุกฺขมฺปี สมานํ พหุํ จิรฺภูติคํ ภเวยฺย

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 35

เม อุปฺปชฺชิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา อตฺตโน จ กรหา โมจนตฺถิ
มาตาปิตฺตนฺจ วุฑฺฒิ สมฺปสฺสมานิ อสฺเส จ รตฺถจ ปสาธน-
ภณฺฑญฺจ ตสฺส อิมํ กตฺวา ทสฺเสนฺโต คากฺมาห

[๔๑๐] รถํ นิยุยาทายิตฺวาน อนโณ เอหิ สารถิ
อนณฺสฺส หิ ปพฺพชฺชา เอตํ อิติภิ วรรณิตฺนฺติ ฯ
ตตฺถ เอตฺนฺติ เอตํ ปพฺพชฺชากรณฺํ ฯ อิติภิ วรรณิตฺนฺติ
พฺุฑฺธาทีหิ อิติหิ ปสฺนฺจํ ฯ

ติ สฺตฺวา สารถิ สเจ มยิ นกริ กเต เอส อณฺณตฺถ
กจฺเจยฺย ปิตาปิตฺส อิมํ ปวฺคตี สฺตฺวา ปฺคตํ เม ทสฺเสหิตี อากโต
อิมํ น ปสฺเสยฺย ราชทณฺฑมฺปิ เม กรเย ตสฺมา เอตสฺส อตฺตโน
กฺุณฺํ กเถตฺวา อณฺณตฺถ อกมฺนตฺถาย ปฏฺิณฺณํ กณฺ्हิสฺสามิตี
จินฺเตตฺวา คากฺมาทฺวยมาห

[๔๑๑] ยเทว ตยาหํ วจันํ ภทฺทมตฺถ เต
ตเทว เม ตวํ วจันํ ยาจิโต กาคฺมฺรหสิ
อิเชว ตาว อจฺฉสฺสุ ยาว ราชานมานเย
อปฺเปว เต ปิตา ทิสฺวา ปีติโต สุมโน ลียาติ ฯ

ตตฺถ เตติ ตว ภทฺทํ อตฺถ ยํ วจันํ เม เต ตยา วุคฺคํ อหํ
ติ วจันํ อกริ อกริ อกาสิ ติ เอว วจันํ ตวํ เม มยา
ยาจิโต กาคฺตุ อรหสิตี ฯ
ตโต มหาสฺตฺโต อาห

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณณา หน้า 36

[๔๑๒] กโรมิ เต ตัม วณัน ยัม ภณสิ สารถิ
 อหฺมปิ ทฏฺฐกาโมสฺมิ ปิตฺริ เม อีธาคตัม
 เอหิ สมฺม นีวตฺตสฺสุ กุสฺลํ วชฺชาสี ฌาตินัน
 มาตฺริ ปิตฺริ มยฺหิ วุตฺโต วชฺชาสี วนฺทนนฺติ ฯ

ตตฺถ กโรมิ เต ตนฺติ กโรมิ เต เอตัม วณัน ฯ เอหิ สมฺม
 นีวตฺตสฺสุติ สมฺม สารถิ ตตฺถ คนฺตฺวา เอหิ เอตฺโตว ขิปฺปเมว
 นีวตฺตสฺสุ ฯ วุตฺโต วชฺชาสีติ มยา ตํ วุตฺโต หุตฺวา ปฺตฺโต โว
 เตมียกฺมาโร คฺมุหํ ปาทฺเท วนฺทตฺติ มม วนฺทนํ วนฺทยาสีติ
 อตฺถ โถ ฯ

อิติ วตฺวา มหาสฺตฺโต สุวณฺณกทฺทลิกฺขนฺธํ วยิ อตฺตานัน
 โอนมิตฺวา ปณฺจางฺคปติฏฺฐิเตน พาราณสีนคฺราภิมฺโข มาตาปิตโร
 วนฺทิตฺวา สารถิสฺส สาสนํ อทาสี ฯ

โส สาสนํ คเหตุวา กุมาริ ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ตสฺส ปาทฺเท
 วนฺทิตฺวา รตฺมารุยฺห พาราณสีนคฺราภิมฺโข ปายาสี ฯ

ตมตฺถ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๔๑๓] ตสฺส ปาทฺเท คเหตุวาน กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณฺณํ
 สารถิ รตฺมารุยฺห ราชทฺวารมฺปาคมิตี ฯ

ตตฺถ ตสฺสาติ ภิกฺขเว เอวํ วุตฺโต โส สารถิ ตสฺส
 กุมารสฺส ปาทฺเส คเหตุวา ตํ ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา รตฺมารุยฺห
 ราชทฺวารํ อฺปาคมิตี อตฺถ โถ ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 37

ตสฺมี ขณฺ เจนฺทเทวี สีหปญฺชริ วิวริตฺวา กา นฺโน เม
ปฺตุตฺตสฺส ปฺตุตฺตีติ สารถิสฺส อากมนฺ โอลเณนฺตี ตํ เอกกั
อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา ภิชฺชมานหทยา วิย ปริเทวี ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๔๑๔]	สุณฺณํ มาตา รถํ ทิสฺวา	เอกั สารถิมาคตํ
	อสุสุปฺนฺณเณหิ เนตฺเตหิ	โรทนฺตี นํ อุกฺกขติ
	อัย โส สารถิ เอติ	นิหนฺตฺวา มม อตฺรชฺ
	นิหโต นฺน เม ปฺตุโต	ปจฺพยา ภูมिवทฺตโน
	อมิตตา นฺน นนฺทนฺติ	ปีติตา นฺน เวรโน
	อากตํ สารถิ ทิสฺวา	นิหนฺตฺวา มม อตฺรชฺ
	สุณฺณํ มาตา รถํ ทิสฺวา	เอกั สารถิมาคตํ
	อสุสุปฺนฺณเณหิ เนตฺเตหิ	โรทนฺตี นํ ปริปฺจฺจติ (๑)
	กิณฺนุ มฺโกล กิณฺนุ ปกฺโข	กิณฺนุ โส วิลปี ตทา
	นิหณฺณมาโน ภูมिया	ตํ เม อกฺขาหิ สารถิ
	กถํ หตฺถเอหิ ปาเทหิ	มฺโกล ปกฺโข วิวภูญฺยิ (๒)
	นิหณฺณมาโน ภูมिया	ตํ เม อกฺขาหิ ปฺจฺจติโตติ ฯ

ตตฺถ มาตาติ เตมียกุมารสฺส มาตา ฯ ปจฺพยา ภูมिवทฺตโนติ
โส มม ปฺตุโต ภูมिवทฺตโน ปจฺวิย นฺน นิหโต ฯ โรทนฺตี นํ
ปริปฺจฺจตีติ รถํ เอกมนฺเต จเปตฺวา มหาตลํ อารุญฺห ตํ วนฺทิตฺวา
๑. ม. โรทนฺตี ปริปฺจฺจติ นํ ฯ ย. โรทนฺตี ปริปฺจฺจติ ฯ ๒. ส. ม. ย. วิวชฺชยิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 38

เอกมนฺตํ จิตฺตํ สารถึ ปริปุจฺจติ ฯ กิณฺณฺติ กิณฺณฺ โส มม ปุตฺโต
มุโค เจว ปกุโข จ ภวติ ฯ ตทาทิ ยทา นํ ตํ กาสฺยา
ปกฺขิปิตฺวา กุฑฺทาลปิฏฺเจน มตฺถกํ ปหฺรสิ ตทา ฯ นิหฺลณฺมาโน
ภูมียาติ ตยา ภูมียํ นิหฺลณฺมาโน กิณฺณฺ โส วิลปี ฯ ตํ เม
อกฺขาหึติ ตํ สพฺพํ อปริหาเปตฺวา เม อกฺขาหิ ฯ วิวญฺญียฺติ อเปหิ
สารถึ มา มํ มาเรหึติ กถํ หตฺถे ปาทะ จ ผนฺทนฺโต ตํ
อนฺวทฺติ (๑) ฯ

อถ นํ สารถึ อาห

[๔๑๕] อกฺเขยฺยนฺเต (๒) อหํ อยฺเย ทชฺชาสี อภยํ มม
 ยํ เม สุตํ วา ทิฏฺฐํ วา ราชปุตฺตสฺส สนฺติเกติ ฯ

ตตฺถ ทชฺชาสีติ สเจ อภยํ ทเพยฺยาสี ฯ อิทํ โส สจฺาหํ
ตว ปุตฺโต เนว มุโค น ปกุโข น พริโร มชฺฐรกโธ ชมฺมกถิโกติ
วกฺขามิ อถ กสฺมา ตํ มม ปุตฺตํ อคฺคเหตฺวา อาคโตสีติ ราชฯ
เม กุฑฺโธ ราชทณฺฑปํ กเรยฺย อภยํ ตาว ยาจามิติ จินฺเตตฺวา
อาห ฯ

อถ นํ จนฺทเทวี อาห

[๔๑๖] อภยํ สมฺม เต ทมฺมิ อภีโต ภณฺ สารถึ
 ยนฺเต สุตํ วา ทิฏฺฐํ วา ราชปุตฺตสฺส สนฺติเกติ ฯ

ตโต สารถึ อาห

๑. ม. อปฺนฺทิ ฯ ย. อปฺเนติ ฯ ๒. ย. อภฺยิสฺสฺสฺนฺเต ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกัม หน้า 39

[๔๑๗]	น โส มุโค น โส ปกุโ	วิสฎฺฐจวโน จ โส
	รชชสฺส กิร โส ภิโต	อกรา (๑) อาลเย พหู
	ปุริมํ สรติ โส ชาตี	ยตุถ รชชมการยิ
	การยิตฺวา ตหิ รชชํ	ปาปตฺถํ (๒) นิรยํ ภูถิ
	วีสติ เจว วสุธานี	ตหิ รชชมการยิ
	อสีตีวสุตสฺสหฺสุธานี	นิรยมฺหิ อปจฺจิ โส
	ตสฺส รชชสฺส โส ภิโต	มา มํ รชชเชภิเสจยฺ
	ตสฺมา ปิตฺ จ มาตุ จ	สนฺติเก น ภณฺนิ ตทา
	องคฺปจฺจงคสมฺปนฺโน	อาโรหปรีณาหฺวา
	วิสฎฺฐจวโน ปญฺโล	มกฺเค สกฺกสฺส ติฎฺฐติ
	สเจ ตวํ ทฎฺฐกามาสิ	ราชปฺตฺตํ ตวตฺตรชํ
	เอหิ ตํ ปาปยิสฺสามิ	ยตุถ สมฺมตฺติ เตมฺมิโยติ ฯ

ตตุถ วิสฎฺฐจวโนติ อปฺลิพฺพุทฺธโก ๑ อกรา อาลเย พหูติ
 ตุมฺหากํ วณฺณานํ พหูนํ อกาสิ ฯ ปญฺโลติ ปญฺญวา ฯ สเจ
 ตวณฺติ ราชานํ ชุริ กตฺวา อุโปปิ เต เอวมฺหา ฯ ยตุถ สมฺมตฺติติ
 ยตุถ ตว ปฺตฺโต มยา กหิตปฺญฺญิโย หุตฺวา อจฺฉติ ตตุถ ตํ
 ปาปยิสฺสามิ ปปฺญจํ อกตฺวา ถนุํ กนฺตุํ วฎฺฐตฺติ อาห ฯ

เตมฺมิยกฺมาโร ปน สารถิ เปเสตฺวา ปพฺพชิตฺกาโม หุตฺวา
 ชาโต ฯ อถ สกฺโก ตสฺส มนํ ญตฺวา วิสฺสุกมฺมํ เปเสสิ ตาต
 # ๑. ส. ย. อกริ ฯ ๒. ม. ย. ปาปตฺถ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 40

วิสุตฺถมม เตมียกุมมาโร ปพฺพชิตฺตุกาโม ตสฺส ปณฺณสาถลญจ
ปพฺพชิตปริกฺขารญจ มาเปตฺวา เอหีติ ฯ โส สาธฺตฺติ สมฺปฺภิจฺฉิตฺตฺวา
สคฺคโต โอตฺตริตฺตฺวา ติโยชนิกะ วณฺสณฺเฑ อสฺสํมา มาเปตฺวา
รตฺตฺติกุชฺฉานทิวากุชฺฉานานิ จ โปกฺขรณฺีอาวาญญจ มาเปตฺวา
อกาลผลรฺกฺขสมฺปนฺนํ กตฺวา ปณฺณสาถาย สมฺเป จตุวิสตฺติ-
หตฺถปฺปมาณํ จงฺกมํ มาเปตฺวา อนฺฺโตจงฺกเม ผลิกวณฺณํ วาลุกํ
โอกีริตฺตฺวา สพฺเพ จ ปพฺพชิตปริกฺขาระ มาเปตฺวา เย เกจิ
ปพฺพชิตฺตุกามาเต อิมานิ ปพฺพชิตปริกฺขารานิ ปพฺพชนฺฺตฺตฺติ
ภิตฺตฺติยํ อกฺขรานิ ลิจิตฺตฺวา อสฺสสมฺปเท มิคปฺกฺขิโน ปลาเปตฺวา
สคฺคกุชฺฉานเมว คโต ฯ ตสฺสมีขณฺเฑ มหาสคฺคโต ตํ ทิสฺวา อกฺขรานิ
วาเจตฺวา สคฺคทตฺตฺติยภาวํ ญตฺวา ปณฺณสาถํ ปวิสิตฺตฺวา สกฺวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อปฺเนตฺวา รตฺต
เอกํสํ กตฺวา ชญฺญามณฺฑลํ พนฺธิตฺตฺวา กาชํ องฺเส กตฺวา กตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อาทาย ปฺรณฺสาถโต นิกฺขมิตฺตฺวา ปพฺพชิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต (๑)
อปฺราปฺริ จงฺกมิตฺตฺวา อโห สฺสุขํ ปรมฺสฺสุขํ ปพฺพชฺชา เม อธิคฺคาคิ
อุทานํ อุทานะตฺวา ปณฺณสาถํ ปวิสิตฺตฺวา กกุชฺฉตฺตฺตฺต (๒) นิสฺสินฺโน
ปญฺจาภิญญาโย จ อญฺญสฺมาปตฺตฺติโย จ นิพฺพตฺเตตฺตฺวา สายณฺฺหสมเย
ปณฺณสาถโต นิกฺขมิตฺตฺวา จงฺกมโกภฺภียํ จิตฺตการรฺกฺขโต ปณฺณานิ
คเหตฺวา สคฺคทตฺตฺติยภาชเนน อโลณฺเณน อตฺกฺเณน นิตฺฐปฺเนน
๑. ม. ย. สมฺพุพฺพหนฺฺโต ฯ ๒. ม. กกุชฺฉตฺตฺตฺต ฯ

อุณฺโหทเคน เสเทตฺวา อมตํ ปรีถุชฺชโต วิย ปรีถุชิตฺวา จตฺตาโร
พฺรหฺมวิหารเ ภาวนฺโต ตตฺถ วาสํ กปฺเปสึ ฯ

กาลสิกราชาปี สุนนุทสารธิสฺส วจันํ สุตฺวา มหาเสนาคุตฺตํ
ปกฺโกสาเปตฺวา ตฺรมาทรูปํ คมนปรีวจันํ (๑) การตฺถกาโม อาห

[๔๑๘]	โยชยนฺตุ รเถ อสฺเส	กจฺฉํ นาเค นิพนฺธถ (๒)
	อุทฺทริยนฺตุ สํปณฺทวา	นทฺนฺตุ (๓) เอกโปกฺขรา
	นทฺนฺตุ (๔) เภริสนฺนทฺธา	วคฺคฺช นทฺนฺตุ (๕) ทฺนฺทฺภิ
	เนคมา จ มํ อเนวนฺตุ	คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก (๖)
	โอโรธา จ กุมารา จ	เวสียานา จ พฺรหฺมณา
	จิปฺปํ ยานานิ โยเชนฺตุ	คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก (๖)
	ตฺถาโรหา อนิกฺกุจฺจา	รติกา ปตฺติการกา
	จิปฺปํ ยานานิ โยเชนฺตุ	คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโกติ (๖) ฯ
	สมาคตา ชานปทา	เนคมา จ สมาคตา
	จิปฺปํ ยานานิ โยเชนฺตุ	คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโกติ ฯ

ตตฺถ อุทฺทริยนฺตุติ นาทำ มุญฺจยนฺตุ ฯ นทฺนฺตุติ วชฺชยนฺตุ ฯ
เอกโปกฺขราติ เอกมุขา เภริโย ฯ สนนฺทฺธาติ สฺกุจฺจ สนนฺทฺธา ฯ
วคฺคฺชิตฺติ มชฺชรสฺรา ฯ คจฺฉนฺตุติ คจฺฉิสฺสสามิ ฯ ปุตฺตนิวาทโกติ (๖) ปุตฺตสฺส
นิวาทโก โอวาทโก หุตฺวา คจฺฉามิ ฯ ตํ โอวาทิตฺวา มม วจันํ

- # ๑. ม. คมนสชฺชํ ฯ ๒. ม. ยฺ. กจฺฉํ นาคาน พนฺธถ ฯ
- # ๓. สฺ. วทฺนฺตุ ฯ ม. วาทฺนฺตุ ฯ ๔. ม. วาทฺนฺตุ ฯ ๕. ม. วาทฺนฺตุ ฯ ยฺ. วทฺตุ ฯ
- # ๖. ม. ยฺ. ปุตฺตนิเวทโก ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 42

คานาเปตฺวา ตตฺถเว นํ รตนราสิมฺหิ จเปตฺวา อภิสฺสึยฺจิตฺวา อาเนตฺ
คจฺฉามิตฺติ อธิปฺปาเยเนวมาห ๑ เนคมาติ กุญฺญมฺพิชชนา ๑
สมาคตาติ สนนฺนิปตฺติตา หุตฺวา มํ อนฺนเวนฺนตฺ ๑

เอวํ รณฺญา อาณตฺตา สารถิโน อสฺเส โยเชตฺวา รเถ
ราชทฺวารเร จเปตฺวา รณฺโถ อาโรเจสฺสุ ๑

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๔๑๕] อสฺเส จ สารถิ ยุตฺเต สินฺชเว สิมฺพาหเน
ราชทฺวารํ อุปาคณฺ्हํ ยุตฺตา เทว อิมํ หยาติ ๑

ตตฺถ สินฺชเวติ สินฺชวชาติเก อสฺเส ๑ สิมฺพาหเนติ

ชวณสมฺปนฺเน อสฺเส อาทาย ๑ สารถิตฺติ สารถิโน ๑ ยุตฺเตติ รเถสุ
โยชิตฺ ๑ อุปาคณฺ्हนฺติ เต รเถสุ ยุตฺเต อสฺเส อาทาย อากมฺิสฺ
อากนฺตฺวา จ ปนฺ ยุตฺตา เทว อิมํ หยาติ อาโรเจสฺสุ ๑

ตโต ราชานฺ อาห

[๔๒๐] ญฺลา ชเวณ หายนฺติ กิสา หายนฺติ ฅามสา (๑)
กิเส ญฺเล วิวชฺชิตฺวา สํสญฺจา โยชิตา หยาติ ๑

ตตฺถ กิเส ญฺเล วิวชฺชิตฺวาติ กิเส ญฺเล อสฺเส มา

คณฺ्हตาติ ๑ สํสญฺจาติ โยชิตา หยาติ วยเนน จ วณฺเณน จ
ชเวณ จ พลเนน จ สทิสสา อสฺสา โยชิตาติ อตฺถิ ๑

อถ ราชานํ ปุตฺตสฺส สนนฺติกํ คจฺฉนฺโต จตฺตาโร วณฺเณ
อญฺจารสเสนฺนิโย สพฺพญจ พลนิกายํ สนนฺนิปาเตสฺสิ ๑ ตสฺส

๑. ม. ย. ฅามฺนา ๑

*เล่มที่ 36 เตมียชาติกั หน้า 43

สนุนิปาเตนุตสเสว ตโย ทิวสา อติกกนตา ฯ อถ จตฺตเถ ทิวเส
กาลิกราชา เสนาย สหฐี นครโต นิกขมิตฺวา กเหตุพฺพยุตฺตกั
ธนั คากาเปตฺวา ตสฺส อสฺสมั ปตฺวา ปุตฺเตน สห ปฏินฺนุทิตो
ปฏิสนฺถาริ อกาสิ ฯ

ตมตฺถั ปกาเสนุโต สตฺถา อาห

[๔๒๑]	ตโต ราชา ตรมาโน	ยุตฺตมารุหฺห สินฺชวํ (๑)
	อิตฺถาคาริ อชฺฌภาสิ	สพฺพา ว อนฺยถ มั
	พาลวิชนิมฺมุณฺหิสิ	ขลฺกั นตฺตตฺถจ ปณฺฑริ
	อุปาที (๒) รถมารุหฺห	สุวณฺเณหิ อลงฺกตา
	ตโต จ ราชา ปายาสิ	ปุรฺกขิตฺวาน สารถิ
	จิปปเมว อุปาคณฺธิ	ยตฺถ สมนฺตติ เตมิโย

[๔๒๒]	ตถจ ทิสฺวาน อายนฺตึ	ชลนฺตมิว เตชสา
	ขลฺกสฺงมฺปริพฺยุพฺหิ (๓)	เตมิโย เอตทพฺุริ
	กจฺจิ นฺุ ตาต กุสลั	กจฺจิ ตาต อนามยั
	กจฺจิ เต (๕) ราชกณฺญาโย	อโรคา มยฺห มาตโรติ ฯ

ราชา อาห

[๔๒๓]	กุสลณฺเจว เม ปุตฺต	อโถ ปุตฺต อนามยั
	สพฺพา (จ) เม ราชกณฺญาโย	อโรคา ตฺยฺห มาตโรติ ฯ

อถ นั โพธิสฺตฺโต อาห

๑. ม. ย. สนุทนั ฯ ๒. ส. ม. อุปาธิ ฯ ย. อุปาธิรถมารุหฺห ฯ

๓. ส. ม. ย. ขตฺตสฺงมฺปริพฺยุพฺหิ ฯ ๔. ส. ม. สพฺพา จ ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาติกั หน้า 45

[๔๓๐] สุวาคตनुเต มหาราช อโถ เต อทุราคต์
ปติฏฐาเปนตุ ปลลงก์ ยตุถ ราชานิสกุกตตีติ ฯ

ตตุถ อุปาทิ รตมารุยหาติ สุวณณปาทูกา จ รติ อารุยห (๑) ฯ

อิเม ตโย ปเท ปุตตตสฺส ตตุเถว อภิเสกกรณตตุถาย ปลญจราช-
กกุชภณฺทานิ คณฺหถาติ อาณาเปนุโต ราชาน อาท ฯ สุวณฺเณหิ
อลงกตาติ ปาทูกั สนฺธายาห ฯ อุปาคณฺฉิตติ อุปาคโต
อโหสิ ฯ กาย เวลาย ฯ มหาสตตสฺส การปลณฺณานิ ปจิตฺวา
นิพฺพาเปนตสฺส นิสินฺนเวลาย ฯ ชลนฺตมิว เตชสาติ ราชเตเชน
ชลนฺตํ วิย ฯ ขกฺกสงฺฆปริพฺยุพฺพหนฺติ กถาพาสุเกน อมจฺจสงฺฆเนน
ปริวฺตํ ฯ เอตทพฺรวิติ กาสิกราชานํ พหิ ขนฺธาวาริ นิวาสาเปตฺวา
ปทสา ว ปลณฺณสาถิ อากนฺตฺวา ตํ วนฺตฺติจฺวา นิสินฺนํ ปฏฺฐิสนฺถาริ
กโรนุโต เอตํ วจัน อพฺรวิ ฯ กุสลํ อนามยนฺติ อุกเขนปี
ปเทน อาโรคยเมว ปุจฺจติ ฯ กจฺจิ อมชฺชโป ตาตาติ
กจฺจิสิ อมชฺชโป มชฺชํ นปีวสีติ ตํ ปุจฺจติ ฯ อปฺปมชฺชโชติปี (๒)
ปาโจ ฯ กุสลกมฺเมสุ นปฺปมชฺชสีติ อตุโถ ฯ สฺรรมปฺปิยนฺติ
สุรปानํ เต อปฺปิยํ ฯ สฺรรมปฺปิยาติปี ปาโจ ฯ สุรรา เต
อปฺปิยาติ อตุโถ ฯ ฐมฺเมติ ทสฺวิเช ราชฐมฺเม ฯ โยคนฺติ
โยเลสุ ยฺยชิตพฺพํ อสฺสโคณาทิกํ ฯ กจฺจิ วหฺตตีติ กจฺจิ อโรคํ
หฺตฺวา วหฺติ ฯ พาหนนฺติ หตฺถิอาทิกํ สพฺพํ พาหนํ ฯ
๑. สี่. ยฺ. อารุยหนฺตุ ฯ ม. อาโรเปนฺตุ ฯ ๒. ม. อปฺปมตฺโตติปี ฯ
ยฺ. อมชฺชโปติปี ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 46

สรีรสฺสอุปตยาติ สรีรสฺส อุปตยาปิยา (๑) ๗ อนฺตาคิ ปจฺจนต-
ชนปทา ๗ ผิตาติ อิทฺฐา สุกฺกิษา คาพฺพหฺวาสา ๗ มชฺเช จาติ
รฏฺฐมชฺเช ๗ พฺพลาติ คามนิกมา ฉนฺนวาสา ๗ ปฏฺฐิตฺถจิตฺตฺติ
ปฏฺฐิจฺฉาหิตฺตํ สุกฺคตฺตํ ปริปุณฺณํ วา ๗ นิสฺสกฺกตฺติติ ยสฺมี ปลฺลงฺเก
ราชา นิสฺสิทิสฺสติ ตํ ปลฺลณฺวาเปนฺตฺติ วทฺติ ๗ ราชา มหาสฺตฺตฺตฺส
การเวน ปลฺลงฺเก น นิสฺสิทฺติ ๗

อถ มหาสฺตฺตฺโต สเจ ปลฺลงฺเก น นิสฺสิทฺติ ปลฺลณฺสนฺนถฺร
ปลฺลณฺวาเปตฺวา เทธาติ วตฺวา ตสฺมี ปลฺลณฺตฺเต นิสฺสิทฺนฺตฺถาย ราชานํ
นิมนฺเตนฺโต กาถมาห

[๔๑๑] อิวฺเว เต นิสฺสินฺนสฺส (๒) นียเต ปลฺลณฺสนฺนถฺเร
เอตฺโต อุตฺกมาทาย ปาเท ปกฺขาลยสฺส เตติ ๗
ตตฺถ นียเตติ สฺสณฺจิตฺเต ๗ เอตฺโตติ ปริโภกฺอฺทกํ ทสฺเสนฺโต
อาห ๗

ราชา มหาสฺตฺตฺตฺส การเวน ปลฺลณฺสนฺนถฺเรปี อนิสฺสิทฺติควา
ภฺมมฺมํ นิสฺสิทฺติ ๗ มหาสฺตฺตฺโต สาลํ ปวิสฺติควา ตํ ปลฺลณฺกํ นิสฺสิทฺติควา
ราชานํ เตน นิมฺนฺเตนฺโต กาถมาห

[๔๑๒] อิทฺมฺปิ ปลฺลณฺกํ มยฺหิ รนฺทํ (๓) ราช อโลณฺกํ
ปริภฺลฺลช มหาราช ปาหฺโน เมสิ อาคฺโตติ (๔) ๗

๑. ม. อุปตยาปกรา ๗ ย. อุปตยาปนา ๗ ๒. ส. ย. นิสฺสินฺนสฺส ๗ ม. นิสฺสิทิสฺส ๗
๓. ส. ม. ย. รนฺทํ ๗ ๔. ม. เมสิธาคฺโต ๗

*เล่มที่ 36 เตมียชาตคัม หน้า 47

อด นั ราชาอาห

[๔๑๓] น จาหํ ปณณกํ ภูณเช น เหตํ มยฺห โภชนํ

สตีนํ โอทนํ ภูณเช สฺจิมํสุปเสจนนฺติ ฯ

ตตฺถ น จาหฺนฺติ วุตฺตปฏิกฺเขปวจนํ ฯ

ปฏิกฺขิปปิตฺวา จ ปน ราชา อตฺตโน โภชนํ วณฺเณตฺวา ตสฺมี
การเวน โลกํ ปณณกํ หตฺถตฺเถ จเปตฺวา ตาต ตํ เอรูปรํ
โภชนํ ภูณชฺสีติ อาห ฯ อาม มหาราชาติ ฯ ราชา ปุตฺเตน
สทฺธิํ ปิยถํ กเถนฺโต นิสีทิ ฯ

ตสฺมี ขณฺเ จนฺทเทวี โอิโรชคณฺปริวฺตา อาคนฺตฺวา
ปิยปุตฺตสฺส ปาเทสฺส กเหตฺวา วนฺทิตฺวา โรทิตฺวา อสฺสุปณฺเณหิ
เนตฺเตหิ เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ อด นั ราชา ภทฺเท ทว ปุตฺตสฺส
โภชนํ ปสฺสาหิติ วตฺวา โลกํ ปณณกํ ตสฺสา หตฺถे จเปตฺวา
เสสฺติถฺดินมฺปิ โลกํ โลกํ อทาสิ ฯ ตา สพฺพาปิ อิตฺถิโย เอรูปรํ
นาม โภชนํ ภูณชฺสี สามิติ วตฺวา ตํ กเหตฺวา อตฺตโน อตฺตโน
สีเส กตฺวา อติทฺถกฺกรํ กโรสิ สามิติ วตฺวา นมสฺสมานา
นิสฺสีทิสฺสุ ฯ อด นั ราชา ตาต อิทํ มยฺหํ อจฺจริยํ หุตฺวา
อุปฺภูจาทิตฺติ วตฺวา คาถมาห

[๔๑๔] อจฺจเรกรํ มํ ปฏิกฺภาติ เอกกมฺปิ รโหคตํ

อิตฺธิสํ ภูณชฺมานานํ เณ วณฺโณ ปสฺสีทิตฺติ ฯ

ตตฺถ เอกกนฺติ ตาต ตํ เอกกมฺปิ รโหคตํ อิมินา โภชนน

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 48

ยาเปนฺตํ ทสฺวา มม อจฺจริยํ อุปฺภูจฺจาติ ฯ อีหิสฺนฺติ เอวรูปํ อโณณฺกํ
อตฺถกํ นิทฺฐปนํ อุทฺเทน เสทิตํ โภชนํ ภูณฺชฺมานานํ เณน การเณน
วณฺโณ ปสฺสีทตฺติ ตํ ปุจฺฉิ ฯ

อถสฺส โส อจิกฺขณฺโต อาห

[๔๑๕]	เอโก ราช นิปชฺชามิ	นียเต ปณฺณสฺนฺนเร
	ตาย เม เอกเสยฺยาย	ราช วณฺโณ ปสฺสีทติ
	น จ เนตฺติ สพฺนฺธา เม	ราชรฺกฺขา อุปฺภูจฺจिता
	ตาย เม เอกเสยฺยาย	ราช วณฺโณ ปสฺสีทติ
	อตฺตํ นานุโสจามิ	นปฺปชฺปฺปามนาคตํ
	ปจฺจุปฺปนฺเนน ยาเปมิ	เตน วณฺโณ ปสฺสีทติ
	อนาคตปฺปชฺปฺปาย	อตฺตสฺसानุโสจนา
	เอเตน พาลา สฺสฺสฺนฺติ	นโฬ ว หริโต ลฺลฺโตติ ฯ

ตตฺถ เนตฺติ สพฺนฺธาติ ขกฺคพฺนฺธา (๑) ฯ ราชรฺกฺขาติ ราชานํ
รฺกฺขิตา (๒) ฯ นปฺปชฺปฺปามีติ น ปตฺถेमมิ ฯ หริโตติ หริตวณฺโณ ฯ
ลฺลฺโตติ ลฺลฺยจฺจิตฺวา อาตเป จิตฺตฺนโฬ วีย ฯ

อถ ราชา อิเชว นํ อภิสฺสิญฺจิตฺวา อาทาย นกรํ คมฺมิสฺสามีติ
จินฺเตตฺวา รชฺเชน นิมฺนฺเตนฺโต อาห

[๔๑๖]	ตฺถานํกํ รถานํกํ	อสุเส ปตฺตติญจ จมฺมิโน (๓)
	นิเวสนานํ รมฺมานํ	อหํ ปุตฺต ททามิ เต
	อิฏฺฐาการญจ เต ทมฺมิ	สพฺพาลงฺการภูสฺสิตํ

๑. สී. ย. ขกฺคพฺนฺธา ฯ ๒. สී. ย. ราชรฺกฺขิตา ฯ ๓. ม. ย. ปตฺตติ จมฺมิโน ฯ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 49

ตาสุ ปุตุต ปฏิปชฺชสุ	ตํว โน ราชา ภวิสฺสตี
กุสลา นจฺจคิตฺตส	สุตฺติภฺจिता จตฺตริตฺติโย
กาเม ตํ รมยิสฺสนฺติ	กี อรณฺเณ กริสฺสตี
ปฏฺฐิราชฺหิ เต กณฺณา	อานยิสฺสํ อลงฺกตา
ตาสุ ปุตุเต ชเนตฺวาน	อถ ปจฺจนา ปพฺพชฺชิสฺสตี
ยฺวาท จ ททโร จาปี (๑)	ปจฺมปฺปตฺติโต สฺสุ (๒)
รชฺชํ กอารหิ ภทฺทนฺเต	กี อรณฺเณ กริสฺสตีตี ฯ

ตตฺถ หตฺถานิกฺกนฺติ ทสฺหตฺติโต ปฏฺฐาย อธิปฺตีกตา หตฺถานิกํ
 นาม ตถา รถานิกํ นาม ฯ จมฺมิโนติ จมฺมพฺนฺเช สฺสุโยเช ฯ
 กุสลาติ เณกา ฯ สฺตฺติภฺจिताติ อณฺเณสฺสุปี อิตฺติภฺจิจฺเจสฺ สฺตฺติภฺจिता ฯ
 จตฺตริตฺติโยติ จตฺตรา วิลาสา อิตฺติโย อถวา จตฺตรา นาคธา อิตฺติโย
 อถวา จตฺตรา นาม นาฏฺกิตฺติโย ฯ ปฏฺฐิราชฺหิ กณฺณาติ ปุตุต อณฺเณหิ
 ราชฺหิ อณฺเณปี ราชกณฺณาโย ตฺยฺหํ อานยิสฺสํ ฯ ยฺวาทิ
 โยพฺพนปฺปตฺติโต ฯ ททโรติ ตฺรฺโณ ฯ ปจฺมปฺปตฺติโตติ ปจฺมวเณ
 อฺปฺปตฺติโต สฺมมฺกฺกโต ฯ สฺสุตฺติ อติตฺรฺโณ กาทฺเทโสติ อตฺถโธ ฯ

อิโต ปฏฺฐาย มหาสตฺตสฺส ชมฺมกถา นาม โหติ ฯ
 โส รณฺโณ ชมฺมํ กถนฺโต อาห

[๔๑๗] ยฺวาท จเร พฺรหฺมจฺริยํ พฺรหฺมจฺริยํ ยฺวาท สฺยา
 ทฺทฺรฺสฺส หิ ปพฺพชฺชา เอตํ อีสฺสิภิ วนฺณตํ
 ยฺวาท จเร พฺรหฺมจฺริยํ พฺรหฺมจฺริยํ ยฺวาท สฺยา

๑. ม. ย. จาสี ฯ ๒. ม. ปจฺมปฺปตฺติโก สฺสุ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 50

พฺรหฺมจฺริยํ จริสฺสามิ	นาหิ รชเชนมตฺถิโก
ปสฺสามิ โวหํ ทหฺริ	อมฺมตาท วทนฺนํ (๑)
กิจฺจาลทฺฐํ ปิยํ ปฺลุตฺตํ	อปตฺตวาว ชฺริ มตฺถิ
ปสฺสามิ โวหํ ทหฺริ	กุมาริณฺจารุทสฺสนิ
นวางฺสกลีรํ ว	ปฺลุตฺตํ (๒) ชีวิตกฺขยํ (๓)
ทหฺราปี หิ มียฺนฺติ	นรา จ อถ นาริโย
ตตฺถ โก วิสฺสเส โปโส	ทหฺโรมฺหิตี ชีวิต
ยสฺส รตฺยาธิวเสน (๔)	อายุ อปฺปตฺริ สียา
อปฺโปทเกว มจฺฉานํ	กิณฺนุ โกมาริกํ ตหิ
นิจฺจุมพฺภาทโต โลโก	นิจฺจจฺจ ปรีวาริโต
อโมจฺมาสุ วชฺชนฺตีสฺสุ	กิ มํ รชเชกิสฺสิจฺจิสฺสิติ ๑

ราชา อาห

[๔๓๘] เณมพฺภาทโต โลโก เณน จ ปรีวาริโต
กาโย อโมจฺมา จจฺฉนฺติ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺติ ๑

มหาสฺตฺโต อาห

[๔๓๙] มจฺจุมพฺภาทโต โลโก ชฺราย ปรีวาริโต
รตฺยา อโมจฺมา จจฺฉนฺติ เอวํ ชานาหิ ขตฺติย
ยถาปี ตนฺเต วิตฺนฺเต (๖) ยํ ยํ เทโว ปวฺยุหฺติ (๗)

๑. ม. ย. วทนฺตฺริ ๑ ๒. ม. ย. ปฺลุตฺตํ ๑ ๓. ส. ย. ชีวิตกฺขเย ๑

๔. ส. ม. ย. รตฺยา วิวเสเน ๑ ๕. ส. ม. รโตเย ๑ ๖. ม. ย. วิตเต ๑

๗. ส. ย. ยํ ยํ เทวูปวฺยุยติ ๑ ม. ย. ยํ เทวูปวฺยุยติ ๑

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 51

อปรปกั โหติ เวตพพั เอวั มจฺจาน ชีวิตั

ยถา วาริวโห ปุโร กจฺจัน น ปริวตฺตติ (๑)

เอวมายู มนุสฺसानัน กจฺจัน น ปริวตฺตติ

ยถา วาริวโห ปุโร วห รุกฺเข ปกฺลเช

เอวั ชราย มรณฺเนน วุยฺหฺนฺเต สพฺพปาณินฺติ ฯ

ตตฺถ พฺรหฺมจริยํ ยฺวํ สียาติ พฺรหฺมจริยํ จรณฺโต ยฺวํ

เอว สียา ฯ อีสึภิ วณฺณิตนฺติ พุทฺธาทีหิ อีสึภิ ปสฺนุจัน

โถมิตํ ฯ รชฺเชน มตฺถิโกติ รชฺเชน อตฺถิโก น โหมิ ฯ อมฺมตาด

วทฺนฺนรฺนฺติ อมฺมตาดาทิ วทฺนฺตํ นริ ฯ ปลฺลุตฺตนฺติ มจฺจนา

ลฺลยฺจิตฺวา กหิตํ ฯ ยสฺส รตฺยาธิวเสนาติ มหาราช ยสฺส กุมารสฺส

มาตุ กุจฺฉิมฺหิ ปฏฺฐิสนฺธิกหณกาลโต ปฏฺฐาย รตฺตินฺทิวาทิกฺกเมน

อปรปฺตรํ อายู โหติ ฯ โกมาริกํ ตหฺนฺติ ตสฺมี วยฺย ตฺรณฺภาโว

กึ กริสฺสตี ฯ เกน มพฺภาหโตติ เกน อพฺภาหโต อยํ โลโก ฯ

อิมํ ราชา สํชิตฺเตน ภาสิตสฺส อตฺถํ อชานนฺโต ปุจฺฉิ ฯ

รตฺยาติ รตฺติโย ฯ ตาด (๒) อิมสฺส สตฺตทานัน อายฺลฺลจ วณฺณลฺลจ

พลฺลจ เขเปนฺติโย ว กจฺจนฺตฺติติ อโมฆา กจฺจนฺติ นามาติ

เวทิตพฺพั ฯ ยํ ยํ เทโว ปวฺยฺหฺตฺติติ ตสฺมี วิตนฺเต ยํ ยํ เสสฺส เวตพพั

ตํ ตํ ปฺรโต ยถา อปรปกั โหติ เอวั สตฺตทานัน ชีวิตํ ฯ น

ปริวตฺตตีติ ตสฺมี ขณฺเณ กตํ กตเมว โหติ ตํ น อฺปริ วตฺตติ ฯ

๑. ม. ย. นุปรินิวตฺตติ ฯ ๒. ม. ย. ตา หิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหอนปถวณณน หน้ 52

วเห รุกเข ปกุกเซ ตี อูปกุกเซ รุกเข วเหยย ๑

รชช มหสตุตตุส ฐมมกถ สตุวอ ฐรวอเสน อนุกุกณจโต
ปพพชิตุกอโม หตุวอ อห้ ปุน นคร้ น คมิตุสอมี อีเชว
ปพพชิตุสอมี สเจ ปน เม ปตุโต นคร้ กจเจยย เสตจจตุตมตุส
ทเทยุนตุตี ตั วีม้สิตุ ปุน รชเชน นิมนุเตนุโต ออห

[๔๔๐]	ตุถอนันกั รถอนันกั	อสเส ปตุตีลยจ จมมิมโน
	นิเวसनานิ รมมมานิ	อห้ ปตุต ททอมี เต
	อิตุถอการลยจ เต ทมมิ	สพพอลงการกุสตีต
	ตาส ปตุต ปฎิปชชตุส	ตุว้ โน รชชอ กวิสสตี
	กุกสลา นจจกิตตุส	สีกขิตอ จตุริตุติโย
	กอม เต รมยิสสนตุตี	กั อรณเเว กริสสตี
	ปฎิราชูหิ เต กณณอ	ออนยิสสั อลงกตอ
	ตาส ปตุเต ชเนตุวอน	อถ ปจจณอ ปพพชิตุสตี
	โกกุชอการลยจ โกสณจ [๑]	พอหนอนนิ พลอนนิ จ
	นิเวसनานิ รมมมานิ	อห้ ปตุต ททอมี เต
	โคมณทลปรีพยุพูโห	ทอสิสงมปूरุกขิตโต
	รชชั กอเรหิ กททนุเต	กั อรณเเว กริสสตีตี

ตตุถ โคมณทลปรีพยุพูโหตี สุกุกคีนั รชกณณอนัน (๒)

๑. ส. ม. ปอตุถเก ยวอ จ ททโร จอปี ปจมปตุตโต สุกุ
 รชชั กอเรหิ กททนุเต กั อรณเเว กริสสตีตี ทิสสตี ๑

๒. ส. ย. สุกาสีตราชกณณอนัน ๑ ม. สุกุกคีนั รชกณณอนัน ๑

มณฑลเลน ปุรกุชิตโต ฯ

อด มหาสตุโต รชฺเชน อนตฺถิกภาวํ ปกาเสนฺโต อาห

[๔๔๑]	กี มํ ฐเนน ชียฺเยถ (๑)	กี ภริยาย มริสฺสติ
	กี โยพฺพเนน จินฺณฺเนน (๒)	ยํ ชรายาภิกฺขุยฺเต (๓)
	ตตฺถ กานนฺทิกิ กา จิฑฺฐา	กา รติ กา ฐเนสนิยา (๔)
	กี เม ปุตฺเตหิ ทาเรหิ	ราช มุตฺโตสฺมิ พนฺธนา
	โยหํ (๕) เอวํ ปชานามิ	มจฺจุ เม นปฺปมชฺชติ
	อนตฺถเกนาธิปฺนฺนสฺส	กา รติ กา ฐเนสนิยา (๕)
	ผลานมิว ปกฺกานํ	นิจฺจํ ปตฺตนาโต (๖) ภยํ
	เอวํ ชาตानมจฺจานํ	นิจฺจํ มรณฺโต ภยํ
	สายเมเก น ทิสฺสนฺติ	ปาโต ทิกฺกุจา พหุ ชนา
	ปาโต เอเก น ทิสฺสนฺติ	สายํ ทิกฺกุจา พหุ ชนา
	น ตตฺถ หตฺถินํ ภูมิ	น รถานํ น ปตฺติยา
	น จาปี มนฺตยฺยทฺเชน	สกฺกา เชตฺถํ ฐเนน วา
	ชตฺติเย พุราหฺมณฺเ เวสฺเส	สฺสทฺเต จณฺฑาลปฺกฺกุเส
	น กิลฺยจิ ปริวชฺเชติ	สพฺพเมวาภิมทฺทติ (๗)
	อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ	โก ชลฺลนา มรณํ สุเว

- # ๑. ส. ชียเยถ ฯ ลี. ย. กี ฐเนน ยํ ชียเยถ ฯ ม. กี ฐเนน ยํ ชียเยถ ฯ
- # ๒. ลี. ย. จินฺณฺเนน ฯ ๓. ส. ม. ...ภิกฺขุยฺติ ฯ ย. ชรา อภิกฺเขสฺสติ ฯ
- # ๔. ส. ม. ย. ฐเนสนา ฯ ๕. ลี. ย. โสหํ ฯ ๖. ย. ปตฺตนา ฯ
- # ๗. - ๗. ส. ม. ย. อิม ปาจา นตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหอนิปถวณณน หน้ 54

น หิ โน สงฺกรนฺเตน มหาเสเนน มจฺจุนา

โจรณสนฺตส ปตฺถเนนฺติ รณช มุตฺโตสฺมึ พนฺธนา

เอหิ รณช นีวตฺตสฺส นนํ รณชเนน มตฺถโกตฺติ ๑

ตตฺถ ชยฺเยถนฺติ มหอรณช กิ ตฺวํ มํ ฅเนน นิมนฺเตสีย

ชยฺเยถ ฅยํ กจฺเจยฺย ฅนํ วา ปฺริสํ จเชตฺติ ปฺริโส วา

ฅนํ จชิตฺวา กจฺจตฺติ (๑) สพฺพปี ฅยคณมิมว (๒) โหตฺติ กิ มํ เตน

นินมนฺเตสีย ๑ กิ ภริยณช มริสฺสตีตฺติ ยน ปน มยิ จิตฺเตยว มริสฺสตี

อหํปี ตณช จิตณช มริสฺสณมึ ตณช กิ กริตฺสตี ๑ ฅณณณนณตฺติ

ฅรณช อนฺนปฺริเตน อนฺนญฺเตน ๑ ตตฺถณตฺติ ตสฺมึ เอวํ ฅรณมรณฅมฺเม

โลกสนฺนินวณเส ๑ กน นนฺทิตฺติ กน นณช ตญฺจจ ๑ กน จิฑุทณตฺติ

กน นณช กิพณ ๑ กน รตฺตีตฺติ กน ปญจกณมคฺคณรตฺติ ๑ พนฺธนณตฺติ

กณมพนฺธนณ ตณณทณพนฺธนณ วา อหํ มุตฺโตสฺมึ มหอรณชณตฺติ

ณณเนน วิกฺขมฺภิตตฺตณ เอวณมณท ๑ มจฺจุน เมตฺติ มจฺจุน เม มยิ ๑

นปฺปมฅชชตีตฺติ นิจฺจํ มม วณช อนฺนปฺมตฺโตยวณตฺติ อตฺถโถ ๑ โยหนตฺติ

โย อหํ เอวํ ฅนณณมึ ๑ อนฺตคณณณชปฺนณสนฺสณตฺติ ตสฺส มม อนฺตคณ

อชปฺนณสนฺส อวญฺจิตตฺส กน นณช รตฺติ กน ฅเนสนณณตฺติ ๑ นิจฺจนตฺติ

กตลคณลโถ ปญฺจณช สพฺพทณ มรณโถ ภยเมว อุปฺปชชตฺติ ๑

อณตปฺปณตฺติ กุสลวริย ๑ กิจฺจนตฺติ กตฺตพฺพ ๑ โก ฅณณณ มรณณ

สฺสเวตฺติ สฺสเว วา ปฺรสฺสเว วา มรณณ วา ฅีวิตฺติ วณตฺติ โก ฅนณณย ๑

๑. ม. ย. กจฺจตฺตีตฺติ ๑ ๒. ม. สพฺพคณปี ฅยคณมิมว ๑ ย. สพฺพคณ ฅยคณมิมว ๑

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 55

สงฺครนฺติ สํเกตํ ฯ มหาเสเนนาติ ปญฺจวิสติมหาภยทวตฺตีต-
กมฺมกรณณฺนวุตฺติโรคาทิวเสน ปุณฺณเสเนน ฯ โจรา ชนฺสฺส
ปตฺถเนตฺตีติ ชนฺสฺส อตฺถาย ชีวิตํ จชฺนตา โจรา ชนฺสฺส
ปตฺถเนตฺติ นาม ฯ ราช มุตฺโตตฺสุมิตฺติ สมหาราช อหํ ชนฺปตฺถน-
ลํชาตา พนฺธนา มุตฺโตตฺสุมิ น เม ชนฺเนตฺถโกติ ฯ นีวตฺตสฺสฺสฺส
มม วจเนน สมฺมา นีวตฺตสฺสฺสฺส กิ รัชฺชํ ปหาย เนกขมฺมํ ปฏฺฐิสรณฺ
กตฺวา ปพฺพชฺสฺสฺส ยํ ปน จินฺตฺเตสิ อิมํ รัชฺเช ปตฺธิฏฺฐเปสฺสํมิตฺติ
ตํ มา จินฺตฺตฺยิ นานํ รัชฺเชนมนตฺถโกติ ฯ

อิติ มหาสตฺตสฺส ฌมฺมเทสฺนา ยถานุสนฺธิ นาม (๑) มตฺถกั
ปตฺตา ฯ

ตํ สฺสฺสฺสฺส ราชานญฺจ จนฺทเทวียญฺจ อาที กตฺวา
โสฬสสทฺสฺสา โอโรธา จ อมจฺจาทโย จ ตฺสุมิ สมเย ปพฺพชิตฺถกามา
อเหตุํ ฯ อถ ราชาน นคเร เภริญฺจาราเปสิ เย เย มม ปตฺตสฺส
สนฺติเก ปพฺพชิตฺถํ อิจฺจนฺติ เตเต ปพฺพชนฺตฺติ ฯ สพฺเพสญฺจ
สฺวณฺณโกฏฺฐจากราทินํ ทวารานิ วิวราเปตฺวา อสฺสฺสฺสฺสจ
อสฺสฺสฺสฺสจ จ มหานิธิกฺมฺภานิ อตฺถิ ตานิ อตฺถิกา คณฺหนตฺติ
สฺวณฺณปตฺเต ลีชาเปตฺวา มหาตลลฺมฺเภ พนฺธนาเปสิ ฯ นคราปี
ยถาปฺสํริตาเนว อาปณฺนานิ วิวญฺญทวารานเนว เคหานิ ปหาย
รณฺโถ สนฺตีกั อคมํสฺสฺส ฯ ราชาน มหาชเนน สทฺธิ มหาสตฺตสฺส
๑. ม. ย. สหานุสนฺธินา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 56

สนฺตฺเก ปพฺพชฺ ๑ สกฺกทตฺตฺยฺ ตฺโยชนิกํ อสฺสมปทํ ปรีปฺณณํ
อโหสิ ๑ มหาสตุโต ปณฺณสาลาโย วิจาเรตฺวา มชฺฌญฺจฺจฺจ
ปณฺณสาลาโย อิตฺถินํ ทาเปสิ ๑ กิ การณฺตฺย ๑ กิรฺกชาตฺก
เอตฺตฺย ๑ อวชฺเชตฺวา พหิ ปณฺณสาลาโย ปุริสํ ทาเปสิ ๑
สพฺเพปิ วิสฺสุกมฺมฺนา มาปิเตสฺ ผลชฺรฺกฺเขสฺ อุโปสฺตฺกกาเล ญฺมฺย
ปติตฺตานิ ผลานิ คเหตุวฺ ปรีกฺขชฺิตฺวา สมณชฺมมํ กโรนฺติ ๑ เตสฺ
โย กามวิตกฺกํ วา พยาปาทวิตกฺกํวฺ วิหีสาวิตกฺกํวฺ วิตกฺเกติ
ตสฺส มนํ ฅตฺวา มหาสตุโต อากาเส นิสฺสิตฺวา ชฺมมํ เทเสสิ ๑
ตํ สุตฺวา สพฺเพปิ เต จิปปฺเมว ปณฺจาภิญฺญา จ สฺมาปตฺตฺโย จ
นิพฺพตฺเตนฺติ ๑

ตทา เอโก สามนฺตฺราชา กาสฺกฺราชา กิร ปพฺพชฺิตฺติ
สุตฺวา พาราณสฺยฺ รชฺชํ ฅณฺหิสฺสามิตฺติ นครา นิกฺขมิตฺวา
พาราณสฺยฺ ปตฺวา นครํ ปวิสิตฺวา อลงฺกตฺนคฺรํ ทิสฺวา ราชนิเวสนํ
อารุญฺห สตฺตฺวิธํ วรรณํ โอลฺเกตฺวา อิมํ ฅนํ นิสฺสาย เอเกน
ภเยน ภวิตพฺพนฺติ จินฺเตตฺวา สฺราโสณฺเฑ ปกฺโกสาเปตฺวา อมฺโภ
สฺราโสณฺเฑา ฅมฺหากํ สามีกสฺส รณฺโถ อิทฺ นครเ ภยํ อุปฺปนฺนํ
อตฺถิตฺติ ปุจฺฉิ ๑ นตฺถิ เทวตฺย ๑ กิ การณฺตฺย ปุจฺฉิ ๑ เทว
อมฺหากํ ราชนฺตฺโต เตมฺยญฺมาโร พาราณสฺยฺ รชฺชํ กิ กริสฺสามิตฺติ
อมฺโโคปี มฺโโค วิย หุตฺวา อิมฺมหา นครา นิกฺขมิตฺวา วนํ
ปวิสิตฺวา อิตฺิปพฺพชฺ ปพฺพชฺ เตน การณฺน อมฺหากํ ราชนาปี
มหาชเนหิ สทฺธิ อิมฺมหา นครา นิกฺขมิตฺวา เตมฺยญฺมารสฺส สนฺตฺกํ

*เล่มที่ 36 เตมียชาตกั หน้า 57

คนุตวา ปพพชิตโตติ อาโรเจสิ ๑ ตาตา ตุมหากั ราชา กตเรน
 ทวารณ นิกขนุโตติ ปุจจิตวา ปาจันทวารณ นิกขนุโตติ วุตเต
 เตเนว ทวารณ นิกขमितวา นทีตีเรน ปายาสี ๑ ตสฺสาคมนัน
 ฌตฺวา มหาสโต ปจฺจุกคมนัน กตฺวา อากาเส นิสีทิตฺวา ตสฺส
 ฌมฺมึ เทเสสิ ๑ โส ราชา ปริสาย สทฺธี ฌมฺมึ สุตฺวา ตสฺส
 สนฺตึเก ปพพชึ ๑ เอวํ อปโรปี อปโรปีติ เอวํ อณฺเณปี ราชาน
 ติณฺนิ รชฺชานิ ฉทฺทเตตฺวา ตเถว ปพพชึสุ ๑ มหนฺโต สมากโม
 อโหสิ ๑ หตฺถิปิ อรณฺณหตฺถิ ชาตา อสฺสาปี อรณฺณอสฺสา ชาตา
 อहेสิ ๑ รัตฺตีปี อรณฺเณเยว นสฺสีสุ ๑ ภณฺฑทกหาปณฺเณ อสฺสมปเท
 พาลุกั กตฺวา วิกีรีสุ ๑ สพฺเพปี ตตฺเถว เต อฏฺฐสมาปคฺติโย
 นิพฺพตฺเตตฺวา ชีวิตปริโยसानเ พุรหฺมโลกปรายนา อहेสิ ๑
 ติรจฺจานกตา หตฺถิอสฺสาปี อิติคณฺเณสุ จิตฺตํ ปสาเทตฺวา นสฺ
 กามา วจรเทวโลเกสุ นิพฺพตฺตีสุ ๑

สตุถา อิมํ ฌมฺมเทสนัน อหริตฺวา น ภิกฺขเว อิทาเนว
 ปุพฺเพปี อหํ รชฺชํ ปหาย นิกขนุโตเยวาทิ วตฺวา สจฺจานิ
 ปกาเสตฺวา ชาตกั สโมชานสิ ๑ ตทา ฉตฺเต อชิวตฺตา
 เทวตา อุปลวณฺณา อโหสิ ๑ สารถิ สาริปฺุตโต อโหสิ ๑
 สกฺโก อนูรฺุทฺโธ อโหสิ ๑ มาตาปีตโร มหาราชกุลานิ
 อहेสิ ๑ เสสปริสา พุทฺธปริสา อहेสิ ๑ มุคปกฺขปณฺฑิตโต ปน
 อหเมว สมมาสมพุทฺโธติ ๑

เตมียชาตกั นิฏฺฐิตํ ๑

มหชนกชตค

โก ย มชณ สมทุทตมินติ อิท สตุถา เซตวเน วิหรนุโต
มหณิกษมนปรามี อารพภ กเถสิ ๗

เอกทิวสมหิ ภิกษุ ฐมมสภายิ ตถคตสสุ มหณิกษมน
วณณยนตนา นิสิที่สุ ๗ สตุถา อคนตวาท กาย นุตถ ภิกษเว
เอตริหิ กถาย สนนิสินนาคิ ปุจณิตวาท อิมาย นามาคิ วุตเต
น ภิกษเว อิทาเนว ปุพเพปิ โพธิสตุตคกาลเถ ตถคโต
มหณิกษมนน นิกษนุโตยวาทิ วตวาทิ ตถคหิ อโหสิเตหิ
ยาจิตอ อตีต อหาริ ๗

อตีเต ภิกษเว วิเทหรณูเจ มถิลายิ มหชนโก นาม รชช
รชช กอารสิ ๗ ตสสุ รณโล เทว ปุตตนา อหสิ อริณุชชนโก
จ ปอลชนโก จ ๗ เตส รชช เซณูจปุตตสสุ อปรชช อทาสิ
กนิณุชสสุ เสนาปติณูจัน อทาสิ ๗ อปรภาคะ มหชนเก กาลกเถ
อริณุชชนโก รชช หุตวาท อิตรสสุ อปรชช อทาสิ ๗ ตสเสโก
ปาทมูลิกอ อมจโจ รณโล สนตีก คนตวาท เทว อปรชช
ตุมเห มารตูกาโมติ อห ๗ รชช ปุณปุณน กถ สุตวาท กนิณุชสสุ
สิเนหิ ภินทิตวาท ปอลชนก สขลิกาทิ พนฐาเปตวาท รชชนิเวสนโต
อวิทเร เอกสมิ เคเห จเปตวาท อารกข คณหาเปสิ ๗ กุมาร
สจาทิ ภาคู เวมหิ สขลิกापि मे हत्तपत्ता मा मूजनुत्
ทวารपि मा विरियत् โน जेहิ भक्तु वेरिहิ सखलिकापि मे

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 59

หตุถปาทา มุณจนตุ ทวารปี วิวริยตุติ สจจกิริยิ อกาสิ ฯ
ดาวเทว ลัขลิกาปี ขณฺฑาขณฺฑํ ภูณฺชิสุ (๑) ทวารปี วิวริ ฯ
ตโต โส นิภุมิตฺวา เอกํ ปจฺจนฺตคามํ คนฺตุวา ตตฺถ วาสี
กปฺเปสิ ฯ ปจฺจนฺตคามวาสีโน ตํ สณฺฆานิตฺวา อุปฏฺฐหีสุ ฯ อถ
นํ ราชา คาหาเปตฺถุ นาสกฺขิ ฯ โส อนุปฺพุเพน ปจฺจนฺตชนปทํ
หตุถกตํ กตฺวา มหาปริวโร หุตฺวา จินฺเตสิ อหํ ปุพฺเพ มม
ภาตฺุโน น เวมฺหิ อิทานิ ปน เวมฺหิตี ฯ โส พลนิกายํ
สนฺนิปาเตตฺวา มหาชนปริวฺโต ปจฺจนฺตคามานิภุมิตฺวา อนุ-
ปฺพุเพน มิถิลิ ปตฺวา พหิโนเร ขนฺธาวาริ กตฺวา เสนํ
นิวาสาเปสิ ฯ อถ นครวาสีโน โยธา กุมาริ กิร อากโตติ
สุตฺวา เขภฺยุเณน หตุถิวาหนาทินิ คเหตุวา ตสฺเสว สนฺติกํ
อากมีสุ อถเณปี นาครา อากมีสุ ฯ โส ภาตฺุ สาสนํ เปเสสิ
นาหํ ปุพฺเพ ตุมฺหากํ เวมฺหิ อิทานิ ปน เวมฺหิเตตฺถจฺจตฺถ วา
เม เทถ ยฺทุธฺ วาติ ฯ ตํ สุตฺวา ราชายฺยํ ยฺทุธฺ กาคฺตุ อิจฺฉนฺโต
อคฺคฺมเหสี อามนฺเตตฺวา ภาตฺุเท ยฺทุธฺเช ชยปราชโย นาม น
สกุทา ชานิตฺถุ สเจ มม อนุตราโย โหติ ตวํ คพฺภํ รกฺเขยฺยาสีตี
วตฺวา มหติยา เสนาย ปริวฺโต นครานิภุมิ ฯ อถ นํ ยฺทุธฺ
โปลชนกสฺส โยธา ชีวิตกฺขยํ ปาเปสฺสุ ฯ ราชายฺยํ มโตติ สุตฺวา
สกลนคฺริ เอกโกลาหลชาตํ ฯ เทวปี ตสฺส มตภาวํ ญตฺวา สีมฺหิมํ
๑. ม. นิชฺชิสุ ฯ ย. ฉินฺทิสฺสุ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 60

สุวรรณสาราทีนิ คเหตฺวา ปจฺฉิยํ ปกฺขิปีตฺวา มตฺถเก ปีโลตฺถิํ
อตุตฺริตฺวา อุปริ ตณฺฑุเล ปกฺขิปีตฺวา กิลิฏฺฐปีโลตฺถิํ นิวาเสตฺวา
อตุตฺโน สรีริ วิรูปํ กตฺวา ปจฺฉิ สีสฺเส จเปตฺวา ทิวาทิวเสเชว (๑)
นคฺรา นิกฺขมิ ฯ น โกจิ นํ ชานาติ ฯ สฺวา อุตฺตรทฺวารเณ
นิกฺขมิตฺวา กตฺถจิ อคตปฺพุพฺพตฺตา มคฺคํ อชานนฺตี ทิสฺสํ ววฺฏฺฐเปตฺตุ
อสฺสโกนฺตี เกวลํ กาลจมฺปาจนคฺริ นาม อตฺถิติ สุตฺตฺตา
กาลจมฺปาจนคฺริ คมิกา นาม อตฺถิติ ปุจฺฉิยมาณา เอตฺถิสฺสํ (๒) สาลายํ
นีสฺสิทฺธิ ฯ กุจฺฉิยํ ปนฺสฺสา น โย วา โส วา สตฺโต ปุริตปารมี
ปน มหาสฺตฺโต นิพฺพุตฺติ ตสฺส เตเชน สกฺกสฺส ภาวนํ ออฺณหาการ์
ทสฺเสสิ ฯ สกฺโก อวชฺเชนฺโต ตํ การณํ ญตฺวา เทเวีย
กุจฺฉิยํ นิพฺพุตฺตสฺตฺโต มหาปฺจุโล มยา ตตฺถ คนฺตุํ ววฺฏฺฐิตฺติ
จินฺเตตฺวา ปฏฺิจนฺนโยคฺคํ มาเปตฺวา ตตฺถ มญฺจํ ปญฺญาเปตฺวา
มหลฺลคฺปุริสฺสํ วิย อตฺตานํ มาเปตฺวา โยคฺคํ ปาเชนฺโต ตาย
นีสฺสินฺนสาลาย ทฺวารเ รธํ จเปตฺวา กาลจมฺปาจนคฺริ คมิกา
นาม อตฺถิติ ตํ ปุจฺฉิ ฯ ตํ สุตฺวา เทวี อหฺมปิ ตาต คมิสฺสามีติ
อาห ฯ เตนหิ โยคฺคํ อารุญฺห นีสฺสิท อมฺมาติ ฯ สฺวา นิกฺขมิตฺวา
ตาต อหํ ปรีปฺญณคฺพฺภา น สกฺกา มยา โยคฺคํ อภิรุหิตฺตุ
ตว ปจฺฉโต ว คมิสฺสามี อปีจ อิมิสฺสา ปน เม ปจฺฉิยา โอกาสํ
เทหิติ อาห ฯ อมฺม กิ วเทสิ โยคฺคํ ปาเชตฺตุ ชานนฺโต
๑. ม. ทิวาทิวเสเชว ฯ ย. ทิวาทิวเสว ฯ ๒. ม. เอคิกา ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 61

นาม มยา สทิส นตฺติ มา ภาย โยคฺคํ อภฺริยุห นิสฺสิท
อมฺมาติ ฯ ตสฺสา อาโรหนกาเล อตฺตโน ปุตฺตสฺसानุภาเวน ปจฺวี
วาทปุณฺณภสฺสมจฺมํ (๑) วย อุณฺนมิตฺวา โยคฺคสฺส ปจฺฉิมนฺเต
อาหจฺจ อฏฺฐาสิ ฯ สฺวา อภฺริยุห สิริสยเน นิปชฺชิตฺวา เทวตา
อัย ภวิสฺสตีติ อณฺณาสิ ฯ สฺวา ทิพฺพสยเน นิปณฺนมตฺตา ว
นิทฺทํ โอกกมฺมิ ฯ อถ นํ สกฺโก ตีสโยชนมตฺถเก เอกํ นที ปตฺวา
เทวี ปโปเชตฺวา อมฺม อิมฺมหา โอตฺริตฺวา นทียํ นหายิตฺวา
อุสฺสีสเก สากฺกยฺกํ อตฺถิ ตํ นิวาเสหิ อนฺโตโยคฺเค ปุณฺณคฺคํ (๒) อตฺถิ
ตํ คเหตฺวา ปรีกฺขชฺาหิตี อาห ฯ สฺวา ตถา กตฺวา ปฺน นิปชฺชิตฺวา
สายนฺนสมเย กาลจฺมปฺากนคฺริ ปตฺวา ทฺวารภูฏาลกปฺากาเร
ทิสฺวา ตาต กิณฺนามตฺตํ นครนฺติ สกฺกํ ปุจฺฉิ ฯ กาลจฺมปฺาก-
นคฺริ อมฺมาติ ฯ กิ วเทสิ ตาต นนฺ อมฺหากํ นครโต
กาลจฺมปฺากนคฺริ สกฺกึโยชนมตฺถเก โหตีติ ฯ เอวํ อมฺม อหํ
ปฺน อุชฺมคฺคํ ชานามิตี ฯ อถ นํ ทกฺขิณทฺวารสมิเป โอตฺตาเรตฺวา
อมฺม อมฺหากํ คาโม ปฺุโรโต โหติ ตวํ ปฺน อิมํ นครํ ปฺริสาหิตี
วตฺวา ปฺุโรโต กจฺฉนฺโต วย คนฺตฺวา สกฺโก อนฺตรชฺาหิตฺวา
สกฺกฺชานเมว คโต ฯ เทวีปฺิ เอกิสฺสํ (๓) สาลายํ นิสฺสิทิ ฯ ตสฺมี
ขณฺเณ เอโก ทิสฺวาปฺาโมกฺโข กาลจฺมปฺากนคฺรวาสี มนฺตชฺฌายิก-
พฺุราหฺมโณ ปญฺจหิ มาณวกสฺเตหิ ปฺริวฺโต นหฺานตฺถาย คจฺฉนฺโต
๑. ม. วาทปุณฺณภสฺสจฺมํ ฯ ๒. ม. ปุณฺณคฺคํ ฯ ๓. ม. เอกิกาว ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณณา หน้า 62

ทูลโต ว โอลเถตวา ตั อภิรูป โสภคคปุตตัม เทวี ตตถ สาลาย
นิสินัน ทิสวา เทวีย กุจณิย นิพพตตมหาตตตสสาณภาเวน
สท ทสสเนเนว สกกนิฏฐภคินี วิย สีนหัม (๑) อุปปาเทตวา มาณเว
พหิ จเปตวา เอกโกว สาลาย ปวิสิตวา ภคินี กตราคามวาสิติ (๒)
ปฺจณิ ๗ ตาต อหัม มิถิตาย อริฏฐชนกรณโณ อคฺคมहेสิมฺหิติ ๗
อมม อิธ กสฺมา อากโตสิตติ ปฺจณิ ๗ โปลชนเคน ราชา
มาริตอ อถาหัม ภิตา คพฺภัง อนฺนรฺกฺขิสฺสามิตติ อากตาติ ๗ อมม
อิมสฺมิมิ ปน นคเร ตว โกจิ ฌาตโก อตฺถิตติ ๗ นตฺถิ
ตาตาติ ๗ เตนหิ มา จินตฺยิ อหัม อุทิจฺจพฺรหฺมณฺณมหาสาโล
ทิสปาโมกฺโข อจฺริโย อหัม ตัม ภคินีฏฐาเน จเปตวา ปฏฺิษคฺคิสฺสามิ
ตวฺ ภาคิโกติ มํ วตฺวา ปาเทสฺส คเหตฺวา ปรีเทวาทิติ ๗ สา
สาธฺติ สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา มหาสทฺทํ กตฺวา ตสฺส ปาเทสฺส คเหตฺวา
ปติ ๗ อุโภปี อณฺณมณฺณํ ปรีเทวีสุ ๗ อถ อนฺเตวาสิกา ตสฺส
สทฺทํ สฺจนฺนตา อุปฺชาวิตฺวา สาลํ ปวิสิตฺวา อจฺริย กิ เต
โหตฺติ ปฺจณิสฺสุ ๗ กนิฏฐภคินี เม ตาตา อสฺสกกาเล นาม มยา
วินา ชาตาติ ๗ ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺุจาย มา จินตฺยิตฺถ อจฺริยาติ
อาหํสุ ๗ โส ปฏฺิจฺจนฺนโยคฺคํ อหฺราเปตฺวา ตัม ตตฺถ นิสิตฺทาเปตฺวา
พฺรหฺมณฺณิยา มม กนิฏฐภคินีภาวํ กเถตฺวา สพฺพกิจฺจานิ กาคฺตุ
วเทถาติ วตฺวา เภหํ เปเสสิ ๗ อถ นํ พฺรหฺมณฺณิ อณฺโหนทเคน
๑. ม. ยฺ. กนิฏฐภคินีสินหัม ๗ ๒. ม. กตราคามวาสิกา ตวฺนตฺติ ๗
ยฺ. กตราคามวาสิกาติ ๗

นหาเปตฺวา สยน์ ปญฺญาเปตฺวา นิปชฺชาเปติ ฯ พุราหุมนโณปี
นหายิตฺวา เกหิ อากโต โภชนกาเล ภคินี เม ปกุโกสเถติ
ตํ ปกุโกสเถติ ตาย สทฺธิ เอกโต ภูณฺชิตฺวา อุตฺตโน นิเวสเนเยว
ตํ ปฏฺยชฺคฺติ ฯ สา นจิริสเสว สุวณฺณวณฺณํ ปุตฺตํ วิชಾಯิ ฯ
เทวี มหาชนกกุมารโธติสฺส อยฺยกสฺส สนฺตํ นามํ อกาสิ ฯ
โส วฑฺฒมาโน ทารเกหิ สทฺธิ กิพฺนโต เย นํ โรเสนฺติ
อสมฺภินฺนชตฺตฺยกุลฺเล ชาตตฺตา มหาพลตาย เจว มานถทฺชตาย จ
เต ทพฺหิ กเหตุวา ปหริ ฯ เต มหาสทฺเทน โรทฺนตาเกน
ปหตฺตาติ วุตฺเต วิชวาปุตฺเตนาติ วทฺนฺติ ฯ กุมารโ จินฺเตสิ อิเม
มํ วิชวาปุตฺโตติ อภินฺนํ วทฺนฺติ โหตุ มม มาตริ ปุจฺฉิสฺสามิตี ฯ
โส เอกทิวสํ มาตริ ปุจฺฉิ อมฺม โโก มยฺหิ ปีตาคี ฯ อถ
นํ ตาต พุราหุมนฺ เต ปีตาคี วญฺเจสิ ฯ โส ปฺนทิวเส
ทารเก ปหริโต วิชวาปุตฺเตนาติ วุตฺเต นนฺ พุราหุมนฺ เม
ปีตาคี วตฺวา พุราหุมนฺ กิ เต โหตีติ วุตฺเต จินฺเตสิ อิเม
พุราหุมนฺ กิ เต โหตีติ วทฺนฺติ มาตา เม อิทํ การณํ ขถากฺต
น กเถสิ สา อุตฺตโน มเนน เม น กเถสฺสตี โหตุ กถาเปสฺสามิ
นฺนฺติ โส ถณฺถํ ปิวนฺโต มาตุ ถนํ ํสฺสิตฺวา อมฺม ปีตริ
เม กเถหิ โน เจ กเถสฺสตี ถนฺนฺเต จินฺทิสฺสามิตี อาห ฯ สา
ปุตฺตํ วญฺเจตุ อสกุโกนฺตี ตาต ตวํ มิถิลายํ อริฏฺฐชนกสฺส
รณฺโณ ปุตฺโต ปีตาเต โปลชนเกน มาริโต อหนฺตํ อนฺรภฺชนฺตี

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 64

อิมิ นคริ อากตมุหิ อัย พุราหุมนโณ ภคินิฏฺฐาเน จเปตฺวา ปฏิชคฺคิตฺติ
กเถสิ ฯ โส ตโต ปฏฺฐาย วิชวาปฺตฺโตติ วุตฺเตปิ น กุชฺฌติ ฯ
โส โสฬสวสฺสพฺภนฺตเรเวว ตโย เวเท สพฺพสิปฺปานิ จ อุกฺกณฺหิ
โสฬสวสฺสติกกาลे ปน อุตฺตมรूपฺชโร อโหสิ ฯ โส ปิตุ สนฺตํ
รชฺชํ คณฺหิสฺสามิตฺติ จินฺเตตฺวา มาตฺริ ปุจฺฉิ อมฺม กิณฺจิ เต
หตฺถกตฺตํ ฌนํ อตฺถิ อูทาหุ โน อหิ โวหาริ กตฺวา ฌนํ อูปฺปาเทตฺวา
ปิตุ สนฺตํ รชฺชํ คณฺหิสฺสามิตฺติ ฯ ตาต นานํ ตฺวจฺฉหตฺถา
อากตา ตโย สารา มยฺหิ อตฺถิ มณฺนิสาโร มุตฺตาสาโร วชิรฺสาโรติ
เตสุ เอเกโก สาโร รชฺชคฺคหณฺปฺปมาโณ อตฺถิ ตํ กเหตุวา รชฺชํ
คณฺหาหิ มา โวหาริ กริ ตาตาติ ฯ อมฺม เอตํ ฌนํ มยฺหเมว
อูปฺปาตฺตํ เทหิ ตํ กเหตุวา สุวณฺณณฺฐมี คนฺตฺวา พหุชฺฉนํ อahrtิตฺวา
ปิตุ สนฺตํ รชฺชํ คณฺหิสฺสามิตฺติ วตฺวา โส อูปฺปาตฺตํ อahrtาเปตฺวา
ภณฺจํ กเหตุวา สุวณฺณณฺฐมีกมิเกหิ วาณิเชหิ สทฺฐี นาวาย ภณฺจํ
อาโรเปตฺวา ปฺน นีวตฺติตฺวา มาตฺริ วนฺทิตฺวา อาปุจฺฉิตฺวา อมฺม
อหิ สุวณฺณณฺฐมี คมิสฺสามิตฺติ อห ฯ ตาต มหาสมฺมุทฺโท นาม
อูปฺปสิทฺฐิโก พหุอนุตราโย มา คจฺฉ รชฺชํ คหณฺตถาย เต ฌนํ
พหุณฺติ ฯ โส คจฺฉิสฺสามิเยว อมฺมาติ มาตฺริ อาปุจฺฉิตฺวา
วนฺทิตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา นิกฺขมิตฺวา นาวํ อภิริหิ ฯ ตํ ทิวสเมว
โปลชนกสฺส สรีเร โรโค อูทปาหิ ฯ อนุฏฺฐานเสยฺยํ สยิ ฯ
สत्ตต วาณิซฺชตานิ นาวํ อภิริหีสฺสุ ฯ นาวา สत्ตตฺถิ ทิวเสหิ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 65

สตุต โยชนสตานิ คตาฯ สตา อติจณฺทอุมิเวเคน คนฺตุวา
อตุตตานิ สณฺจาเรตุํ (๑) นาสกฺขิฯ ตฺรงฺกเวเคน ผลกานิ กิณฺณานิ
โหนฺติฯ ตโต ตโต อุกํ อุกคฺตํฯ นาวา สมฺมุตฺตมชฺเฌ
นิมฺมุคฺคาฯ มหาชนา มรณฺภยภีตา โรทฺหนฺติ ปรีเทวฺหนฺติ นานา
เทวฺตايอ นมฺสฺสนฺติฯ มหาสตุโต ปน เนว โรทฺติ น ปรีเทวฺติ
น เทวฺตايอ นมฺสฺสติฯ โส นาวาย นิมฺมุชฺชนภาวํ ฌตุวา
สปฺปิณา สทฺธิ ขนฺธสกฺขริ โอมทฺทิตฺวา กุจฺฉิปฺปรี ขาทิตฺวา
เทว มกุจฺสาฎฺเฌ เตเลน เตเมตฺวา ทพฺหิ นิวาเสตฺวา กุปฺกํ นิสุสาย
จิโต นาวาย นิมฺมุชฺชนสมเย กุปฺมตฺถกํ อภิรุหิฯ มหาชนา
มจฺจกจฺจปฺกฺขา ชาตาฯ สมฺนฺตา อุกํ โลหิตฺวณฺณํ
อโหสิฯ มหาสตุโต กุปฺมตฺถเก จิโต ว อิมาย นาม ทิสาย
มิตฺลาติ ตํ ทิสํ ววฺจฺจเปตฺวา กุปฺมตฺถกา อฺปฺติตฺวา มจฺจกจฺจเป
อติกฺกมฺม มหาพลตฺยา เอกอฺสภมตฺถเก ปติฯ ตํ ทิวสเมว
โปลชนโก กาลมกาสิฯ ตโต ปญฺจาย มหาสตุโต มณฺวิณฺณาสู
อุมิสฺสุ ปวตฺเตนฺโต สุวณฺณกทฺทลฺลิกฺขนฺโท วิย พาทฺพเลน มหาสมฺมทฺทํ
ตฺรติฯ โส ยถา เอกทิวสํ ตฺรติ เอวํ สตุตฺตาทํ ตฺรติ อิทานิ
ปฺุณฺณมีทิวสฺติ ตํ ปน เวลํ โอลเฌตฺวา โลโณทเกน มุขํ
วิชาเลตฺวา อฺโปสฺถิโก โหติฯ ตทา ปน เย มาตุอฺปฺกฺจฺจนาทิ-
คฺคณฺยตฺตา สมฺมุตฺเต มริตุํ อนนฺนจฺจวิกา สตุตฺตา เต อฺปฺธาเรหิตี
๑. ม. ย. วหิตฺตุํฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 66

จตุหิ โลกปาเลหิ มณิเมขลา นาม เทวธีตา สมุทฺทรกฺขิกา จปีตา
 โหติ ฯ สา สตุตฺ ทิวเส สมุทฺทํ น โอลเกติ ฯ ทิพฺพสมฺปตฺติ
 อณุภวนฺตฺติยา กิรฺสฺสา สติ ปมฺภูจฺา ฯ เทวธีตา เทวสมาคมํ
 คตาตีปี เกจิ วทนฺติ ฯ อชฺช เม สตุตฺโม ทิวโส สมุทฺทํ
 อนฺโกลเกนฺตฺติยา กา นฺุโข ปวฺตฺตฺติ จินฺเตตฺวา โอลเกนฺติ
 มหาสตุตฺ ทิสฺวา สเจ มหาชนกฺกมาโร สมุทฺเทเยว มริสฺสตี
 เทวสมาคมํ ปวิสิคฺุ น ลภิสฺสามิตี จินฺเตตฺวา มหาสตุตฺสฺส อวิทฺูเร
 อลงฺกตฺสรีรา อากาเส จตฺวา มหาสตุตฺ วิมฺสมานา ปจฺมํ คาทมาห
 [๔๔๒] โภยฺมชฺเฒ สมุทฺทสมฺมี อปฺสฺสนฺตฺริมายูเห
 กิํ ตวํ อตฺถวสํ ญตฺวา เอวํ วายามเส ภฺสนฺติ ฯ
 ตตุถ อปฺสฺสนฺตฺรินฺตฺติ ตีริ อปฺสฺสนฺโตว ฯ आयฺเหตี วิริยํ
 กโรตี ฯ

อถ มหาสตุโต อชฺช เม สตุตฺโม ทิวโส สมุทฺทํ ตฺรณฺตฺสฺส
 น เม ทฺุติโย สตุโต ทิภฺุจฺปฺุโพ โโก นฺุโข เอส มํ วทตีตี
 อากาสํ โอลเกนฺโต ตํ ทิสฺวา ทฺุติยคาทมาห
 [๔๔๓] นิสฺมม วตฺตํ โลกสฺส วายมสฺส จ เทเวเต
 ตฺสมา มชฺเฒ สมุทฺทสมฺมี อปฺสฺสนฺตฺริมายูเหตี ฯ
 ตตุถ นิสฺมม วตฺตํ โลกสฺสตี โส อหํ โลกสฺส วตฺตํ
 กิริยํ นิสฺมม อฺุปฺชาเรตฺวา วิหฺรามิตี อตฺุโถ ฯ วายามสฺส จาตี
 วายามสฺส จ อานิสฺสํ นิสฺมม ปฺุสฺสิตฺวา วิหฺรามิตี ทีเปตี ฯ
 ตฺสมาตี ยฺสมา นิสฺมม วิหฺรามิ ปฺุริสกาโร นาม น นสฺสตี

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 67

สุเข ปติฏฺฐาเปตฺติ ชานามิ ตสฺมา ตีริ อปฺสฺสนฺโตปิ อายุเห

วิริยํ กโรมิ ฯ กิ นามเต น อุกฺกณฺจามิตี ฯ

สา ตสฺส ชมฺมกถํ โสตุกามา ปฺน คาทมาห

[๔๔๔] คมฺภีเร อปฺปเมยฺยสฺมี ตีริ ยสฺส น ทิสฺสตี

โมโฆ เต ปฺริสวาયાโม อปฺปตฺวา ว มริสฺสตีตี ฯ

ตตฺถ อปฺปตฺวา วาตี ตีริ อปฺปตฺวาเยว ตฺวํ มริสฺสตี ฯ

อถ นํ มหาสฺสโต กิณฺนามเต กเถสิ อหํ วายามํ กตฺวา

มรณฺโตปิ กรหโต มฺลฺลจิสฺสามิตี วตฺวา คาทมาห

[๔๔๕] อณฺโณ ฅาตีนํ โหตี เทวานํ ปิตฺตนฺจ โส

กรํ ปฺริสกิจฺจานิ น จ ปจฺจณฺตปฺปตีตี ฯ

ตตฺถ อณฺโณตี เทเวเต วายามํ กโรนฺโต มรณฺโตปิ ฅาตีนฺจ

เทวานฺจ พุรหฺมานฺจ อนฺตเร อณฺโณ โหตี อคารยฺโห โหตีตี

อตุโถ ฯ

อถ นํ เทเวตา คาทมาห

[๔๔๖] อปฺปารณฺยํ ยํ กมฺมํ อปฺพลํ กิลมฺลฺลทฺทฺธิ (๑)

ตตฺถ โโก วายเมนฺตุโถ (๒) มจฺจุ ยสฺสาภินิปฺพตฺนฺตี (๓) ฯ

ตตฺถ อปฺปารณฺยณฺตี วายาเมน มตฺถกํ อปาเปตฺพุพิ ฯ

มจฺจุ ยสฺสาภินิปฺพตฺนฺตี ยสฺส อฏฺฐาเน วายาเมกรณฺกสฺส (๔) มจฺจุ

มรณฺเมว นิปฺพตฺตี ตตฺถ โโก วายเมนฺตุโถตี ฯ

๑. ส. ม. ยฺ. กิลมฺลฺลทฺทฺธิ ฯ ๒. ม. ยฺ. วายาเมนฺตุโถ ฯ ๓. ม. ยฺ. ยสฺสาภินิปฺปตี ฯ

๔. ยฺ. วายาเมกรณฺกสฺส ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 68

เอวํ วุฑฺเต ตํ อปฺปฏิภาณํ กโรนฺโต มหาสฺโต อฺปฺริ คาถา
อภาสี

[๔๔๗]	อปารณฺเยยฺย อจฺจนฺตํ	โย วิทิตฺวาน เทวเต
	น รกฺเข อตฺตโน ปาณํ	ชฺญณา โส ยถิ หาปเย
	อชิปฺปายผลํ เอเก	อสุมี โลกสุมี เทวเต
	ปโยชฺชนฺติ กมฺมานิ	ตานิ อิชฺฉนฺติ วา น วา
	สนฺทิกฺกุจิกํ กมฺมผลํ	นนฺ ปสฺสตี เทวเต
	สนฺนา อณฺเณ ตรามหํ	ตณฺจ ปสฺสามิ สนฺติเก
	โส อหํ วายมิสฺสามิ	ยถาสติ ยถาพลํ
	กจฺฉํ ปาริ สมฺภูทสฺส	กาสิ (๑) ปุริสการิยนฺติ ฯ

ตตฺถ อจฺจนฺตฺนฺติ โย อิทํ กมฺมํ วิริยํ กตฺวาปี นิปฺผาเทตฺถ
 น สกฺกา อจฺจนฺตเมว อปารณฺเยยฺย วิทิตฺวา จณฺทฺหตฺถิมตฺต-
 หตฺถิอาทโย อปฺริหรนฺโต อตฺตโน ปาณํ น รกฺเขยฺย (๒) ฯ ชฺญณา
 โส ยถิ หาปเยติ โส ยถิ ตาทีเสสุ จาเนสุ วิริยํ หาเปยฺย
 ชานฺเยยฺย ตสฺส กุสฺสิตถาวสฺส ผลํ ตวํ ยํ วา ตํ วา นีรตฺถกํ
 วทสีติ ทีเปติ ฯ ปาลียํ ปน ชฺญณา โส ยถิ หาปยนฺติ ลิจิตํ
 ตํ อกุฏกถาสฺส นตฺถิ ฯ อชิปฺปายผลนฺติ อตฺตโน อชิปฺปายสฺส
 ผลํ สมฺปสฺสมานา เอกจฺเจ ปุริสา กสิวณฺชิชาทีนํ กมฺมานิ
 ปโยชฺชนฺติ ฯ ตานิ อิชฺฉนฺติ วา น วาติ เอตฺถ กมิสฺสามิ อิทํ
 # ๑. ส. ม. กสฺสํ ฯ ๒. ม. ยฺ. น รกฺขติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 69

อุคฺคเหสุสามิตี กายิกเจตสิกวิริยิ กโรนฺตสุส ตานิ อิชฺฌนฺเตว
ตสฺมา ตํ กาคุํ วัฏฺฐติเยวติ ทสฺเสติ ฯ สนนฺนา อญฺเฌ
ตฺรามหนฺติ อญฺเฌ ชนา มหาสมฺพุทฺเท สนนฺนา นิมนฺนุคฺคา วิริยิ
อกโรนฺตา มจฺจนฺจณฺปภฺกฺษา ชาตา อหิ ปน เอกโก วั
ตฺรามิ ฯ ตลฺจ ปสฺสามิ สนนฺติเกติ อิทํปิ เม วิริยผลํ ปสฺส
มยา อิมินา อตฺตภาเวน เทวตา นาม น ทิฏฺฐปฺพุพา โส
อหิ ตลฺจ อิมินา ทิพฺพตฺตภาเวน มม สนนฺติเก จิตฺติ ปสฺสามิ ฯ
ยถาสติ ยถาพฺลนฺติ อตฺตโน สติยา จ พฺลสฺส จ อนฺรูปํ ฯ
กาสนฺติ กโรสฺสามิ ฯ

เทวตา ตสฺส ตํ ทพฺหิ วจันํ สุตฺวา ตสฺส ญฺตี กโรนฺติ

คาถมาห

[๔๔๘] โย ตวํ เอวํ คเต โอฆเ อปฺปเมยฺเย มหณฺณเว
ธมฺมวายามสมฺปนฺโน กมฺมุนา นาวสีทสิ
โส ตวํ ตตฺถเวว คจฺฉาหิ ยตฺถ เต นโร มโนติ ฯ

ตตฺถ เอวํ คเตติ เอวรูปเ อปฺปเมยฺเย โอฆเ คมฺภีเร
วิตุถาเร มหาสมฺพุทฺเท ฯ ธมฺมวายามสมฺปนฺโนติ ธมฺเมน วายาเมน
สมนฺนาคโต ฯ กมฺมุนา นาวสีทสิติ ตวํ อตฺตโน ปุริสการกมฺเมน
นาวสีทสิ ฯ ยตฺถ เตติ ยสฺมี จาเน ตว มโน นโร ตตฺถเวว
คจฺฉาหิตี อตฺถโถ ฯ

เอวญฺจ ปน วตฺวา ปณฺฑิต มหาปรกฺกม กุหิ ตํ
เนสุสามิตี ปุจฺฉิ ฯ มิถิลนฺครนฺติ วุตฺเต สว มหาสตุตฺติ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้ 70

มาลากลาเป วีย อุกุขิปิตฺวา อุกุโหิ พาหาหิ ปกุกุห อูเร
 นิปชชวาเปตฺวา ปียปุตฺตํ วีย อาทาย กจฺจนฺตํ อากาเส
 ปกุกุขุทํ ๗ มหาสตุโต สตุตฺตาหํ โลโณทเกน อุกุปิกุสฺสโร
 ทิปุพฺพสุเสน สุภูโจ นิทฺทํ โอกุทมิ ๗ อถ นํ สว มิถิลิ เนตฺวา
 อมฺพวเน มงฺกลสิลาปตฺเต ทกฺขินฺนปฺสุเสน นิปชชวาเปตฺวา อูยฺยาน
 เทวตฺตาหิ ตสฺส อารกฺขํ กหาหาเปตฺวา สกฺกฺจฺจฺจฺจ เมว กตา ๗
 ตทา โปลชนกสฺส ปุตฺโต นตฺถิ เอกา ปนฺนสฺส ชีตา สีวลีเทวี
 นาม อโหสิ ปณฺฑิตฺตา พยตฺตา ๗ อถ อมจฺจา ตเมว ราชานํ
 มรณฺมณฺเจ นิปนฺนํ ปุจฺฉิสฺสุ มหาราช ตุมฺเหสุ ทิวงฺกเตสุ
 กสฺส รชฺชํ ทสฺสามาติ ๗ อถ ราชา มม ชีตฺรํ สีวลีเทวี
 อาราเชตฺตุ สมตฺถสฺส รชฺชํ เทถ โย วา ปน จตฺรสฺส ปฺลลงฺกสฺส
 อุกุสิสฺสํ ชานาติ โย วา ปน สหสฺสธามชฺนุ อโรเปตฺตุ สกฺโกติ
 โย วา ปน โสพสมหานิธิ นีหริตฺตุ สกฺโกติ ตสฺส รชฺชํ เทถาติ
 อาห ๗ เทว เตสํ โน นิธินํ อุตฺทานํ (๑) กเถถาติ อาหํสุ ๗

ราชา

[๔๔๕]	สุริยुकุมเน นิธิ	อโถ โอกุคฺมเน นิธิ
	อนฺโต นิธิ พหิ นิธิ	น อนฺโต น พหิ นิธิ
	อโรหเน มหานิธิ	อโถ อโรหเน นิธิ
	จตุสฺ มหาสาเลสุ	สมนฺตา โยชเน นิธิ

๑. ม. อุตฺทานํ ๗

*เล่มที่ 36 มหชนกชตก หน้ 71

ทนตคเคสุ มหอนิธิ พตคเคสุ จ เกปเก (๑)

รูกขคเคสุ มหอนิธิ โสพเสเต มหอนิธิ

สทสตุทโม ปลลงโก สิวลารชเนน จติ

นิธิหิ สทฐิ อิตเรสมปิ อุทอน กเถสิ ๗ อมจจา รณโย อจเยน
ตสส มตสรีริกัจจ กตว สดตเม ทิวเส สนนิปติตว มนตยีส
รณณ อตตโน ฐิตรี อรชเชตุ สมตตสส รชช ทตพพนติ วุตติ
โก ต อรชเชตุ สกขิสตตีติ ๗ เต เสนนปติ รณโย วลลโกติ
ตสส สาสน เปเสตุ ๗ โส สาสน สุตว สฐติ สมปฏิจจนิตว
รชชสสตุถย รชทวารี กนตว อตตโน อคตทว ราชธิตย
ออโรจาเปสิ ๗ สท ตสส อคตทว ฅตว อตติ นุ ขวส
เสตจมตตสิริ ฅเรตุ ฐิติติ ตสส วิมสนตุถย ขิปปี อจจจตติ
ออห ๗ โส ต สาสน สุตว ต อรชเชตุทโม โสปณปทมุลโต
ปฏจย ชเวน กนตว ตสส สนนเก อฏจสิ ๗ อถ
น สท วิมสมอนน มทตเล ชเวน ฅวตติ อออ ๗ โส
ราชธิตรี โตเสสสมมติ เวเคน ฅว ๗ อถ น ปุณ เอหิติ
ออห ๗ โส ปุณ ชเวน อคโต ๗ สท ตสส ฐิตียออว
ฅตวเอหิ ปาทเม สมพททติ ๗ โส ตสส อรชชตถ
นิสิทิตว ปาทสมพททติ ๗ อถ น อูเร ปาทน ปทิตว
อตุตทอนก ปาทตว อิม อนุทพล ปุริส ฐิติวริทติ โปถตว

๑. ยู. เกพเก ๗

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 72

คิวยํ คเหตุวา นีหฺรธาติ ทาสีนํ สณฺณํ อทาสี ๑ ตา
ตถา กรีสฺ ๑ โส เตหิ กิ เสนาปตีติ ปุณฺโณ จุมฺเห มา
ปุจฺจถ นายํ มานุสฺสตีตฺถิ ยกฺขิณี ภวิสฺสตีติ อาท ๑ ตโต
ภณฺฑาทาการิกอ คโต ๑ ตมฺปิ ตถว ลชฺชาเปสีเยว ๑ ตถา
เสณฺฐิ จตฺตคฺคาหํ อสิคฺคาหกฺกนฺติ สพฺเพปิ ลชฺชาเปสีเยว ๑
อถ มหาชโน มนฺเตตฺวา ราชชิตฺริ ตาว อาราเชตฺถุ สมตฺโถ
นาม นตฺถิ สหสฺสตามชฺฌํ อโรเปตฺถุ สมตฺถสฺส รชฺชํ เทถาติ
อาท ๑ ตมฺปิ โกจิ อโรเปตฺถุ นาสกฺขิ ๑ ตโต จตฺตรสฺส
ปลฺลงฺกสฺส อุตฺถีสกํ ชานนตฺถสฺส รชฺชํ เทถาติ อาท ๑
ปลฺลงฺกสฺส อุตฺถีสกมฺปิ น โกจิ ชานาติ ๑ ตโต โสฬส
มหานิธี นีหฺริตฺถุ สมตฺถสฺส รชฺชํ เทถาติ อาท ๑ เตปี
โกจิ นีหฺริตฺถุ นาสกฺขิ ๑ ตโต อราชิกํ นาม รณฺฑิ ปาเลตฺถุ
น สกฺกา กิณฺนุโข กาทพฺพนฺติ มนฺตยีสฺ ๑ อถ เน ปุโรหิโต
อาท จุมฺเห มา จินฺตยิตฺถถ สฺสสรณํ วิสชฺเชตฺถุ วณฺณฺติ
สฺสสรเถน หิ ลทฺทราชา สกฺลชฺมพฺพิเป รชฺชํ กาทเรตฺถุ สมตฺโถ
โหตีติ ๑ เต สาธฺฐติ สมฺปญฺจิจฺจิตฺวา นครํ อลงฺการาเปตฺวา
มจฺจกฺเรถ กุมฺทวณฺณเณ จตฺตาโร อสฺเส โยเชตฺวา อฺปริจิตฺตตฺถถรณํ (๑)
อตฺถริตฺวา ปญฺจราชกฺกชฺชภณฺฑานิ อโรเปตฺวา จตฺตรงฺกนิยา
เสนาย ปรีวารเรตฺถุ ๑ สฺสสามิกสฺส รตฺถสฺส ปุโรโต ตฺริยานิ
๑. ม. อุตฺตมปจฺจตฺถถรณํ ๑ ย. อุตฺตรตฺถถรณํ ๑

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 73

วชชนติ อสุตมิกสส ปจฺจโต ตสฺมา ปุโรหิตो สพฺพศฺรียานิ
ปจฺจโต วาเทถาติ วตฺวา สุวณฺณกิงฺกาเรน รตนนุทิลฺยจ รสฺมิโย
จ รตฺตฺรณฺยจ ปโตทณฺยจ อภิสฺสิญฺจิตฺวา ยสฺส รชฺชํ กาทฺตํ ปุณฺณํ
อตุถิ ตสฺส สนฺตํกํ กจฺจนาคีติ วตฺวา ตํ รถํ วิสชฺเชสิ ฯ อถ
รโถ ราชเคหํ ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา เวเคน มหาวิทฺธี อภิรุหิ ฯ
เสนาปติอาทโย ศุสฺสรโถ มม สนฺตํกํ เอตุติ มนฺตยีสฺสุ ฯ โส
สพฺเพสํ เคนานิ อติกฺกมิตฺวา นครํ ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปาจฺฉินทฺวาเรน
นิกฺขมิตฺวา อุตฺยานานิกฺมิขฺ โปยาสิ ฯ อถ นํ เวเคน กจฺจนตํ
ทิสฺวา รถํ นิวตฺเตถาติ อาหํสฺสุ ฯ ปุโรหิตो มา นิวตฺตยิตฺถ
กจฺจนโต โยชนสฺตมฺปิ กจฺจตุ มา นิวาเรถาติ อาห ฯ รโถ
อุตฺยานํ ปวิสิตฺวา มงฺกฺลสิลาปญฺญํ ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา อาโรหนสชฺโช
หุตฺวา อญฺจาสิ ฯ ปุโรหิตो มหาสฺตตํ นิปนฺนํ ทิสฺวา อมจฺเจ
อามนฺเตตฺวา อมฺโก เอโก มงฺกฺลสิลาปญฺญํ นิปนฺนโก ทิสฺสติ
เสตจฺจตฺตานจฺจวิกา ปนฺสฺส ฐิติ อตุถิ วา นตุถิ วาติ มยํ
น ชานาม สเจ ปุณฺณวา ภวิสฺสติ น อญฺจทิสฺสติ น โอลเกสฺสติ
สเจ กาทฺกณฺณิ สตฺโต ภูตฺตสฺโต อญฺจาย กมฺปมาโน โอลเกสฺสติ
ปลาสิสฺสติ จิปปํ สพฺพศฺรียานิ ปคฺคณฺเถาติ อาห ฯ ตาวเทว
อนกสฺตานิ ศฺรียานิ ปคฺคณฺหีสฺสุ ฯ เตสํ สทฺโท สาคฺรกฺจฺฉิยํ
นิกฺโขโส วิย อโหสิ ฯ มหาสฺตโต เตน สทฺเทน ปพฺพชฺฉิตฺวา
สีลํ วิวริตฺวา โอลโรเกนโต มหาชนํ ทิสฺวา เสตจฺจตฺเตน เม

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณนา หน้า 74

อาคเตน ภวิตพพุนติ ปุณ สีสั ปารูปิตวา ปริวตติตวา
วามปสุเสน นิปชชิตวา ปุโรหิตโต ตสุส ปาเท วิวริตวา ลกขณานิ
โอโลเกตวา ตัญญุตตุ อัย เอโก ทีโป จตุนนมปิ มหาทีปานั รชชั
การตุ สมตโตติ ปุณ ตูริยานิ ปคคณหาเปสิ ๗ อถ มหาสตุโต
ปุณ มุขั วิวริตวา ปริวตติตวา ทกขิมปสุเสน นิปชชิตวา มหาชน
โอโลเกสิ ๗ ปุโรหิตโต ปริสั โอสารेतวา อณชลิ ปคคยห
อวกุชโซ หุตวา อฏฐเทหิ เทว รชชนเต ปาปณาตีติ อาห ๗ อถ
นั มหาสตุโต อาห ตุมหากั ราชา กุหินติ ๗ กาลกโต
เทวาทิ วุตเต กิ ปุตโต วาสส ภาตา วา นตติติ ๗ นตติ
เทว เอกา ปน ชิตา อตติติ ๗ อถ มหาสตุโต ตสุส วจัน
สุตวา ยเทวั สาธุ รชชั การเสสามิติ วตวา อฏฐาย
มจกลสิลาปตเต ปลลงเกน นิสิทธิ ๗ อถ นั ตตเถว อมจจ-
ปุโรหิตาทโย อภิสัญจิสสุ ๗ มหาชนกราชา นาม อโหสิ ๗ โส
รถวรึ อภिरุยห มหนุเตน สิริโสภคเคน สิริวิภเวน นครึ ปวิสิตวา
ราชนิเวสนั อภिरุหนุโต เสนาปติอาทีนั ตาเนว จานานิ โหนตุติ
วิจาเรตวา มหาตลั อภिरุหิ ๗ ราชชิตา ปน ปุริมสณณาย ตสุส
วิมंसนตถั เอกั ปุริสั อาณาเปสิ คจจ ตวั ราชานั
อุปสงกमितวา เอวั วเทหิ เทว สิวลิ เทวี ตั ปกโกสาเปสิ
ชิปปิ กิราจจตุติ ๗ โส อมจโจ ตถา กนุตวา ตสุสา
สาสนั สวาสิ ๗ ราชา ปณทิตตาย ตสุส วจัน สุตวาปี อสุณนโต

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตก หน้า 75

วย โห โสภโน ปาสาโทติ ปาสาทสฺส วนฺณ กเถสิ ฯ
 โส ตํ วจนํ สวาเวตฺตํ อสกุโกนฺโต ปุณฺนาคนฺตฺวา ราชซีตาย
 อาโรเจสิ อยฺเย ราช ─ ตุมฺหากํ วจนํ น สุณาติ ปาสาทเมว
 วนฺเนติ ตุมฺหากํ วจนํ ตินฺนํ วย น คเณตීติ ฯ สวา อยฺ
 มหนตฺชฌาตโย ปุริโส ภวิสฺสตีติ จินฺนเตตฺวา ทุตฺติยมฺปิ ตตฺติยมฺปิ
 เปเสตีเยว ฯ ราชายี อตฺตโน รุจฺยิยา ปกตฺติคมเนน สีโห วย
 วิชฺฌมฺมาโน ปาสาทํ อภิรุหิ ฯ ตสฺมี อุปลงฺกมฺนเต ราชซีตา ตสฺส
 เตเชน สกภาเวน สณฺจาเรตฺตํ (๒) อสกุโกนฺตี อากนฺตฺวา หตฺถโถลฺมพฺกํ (๓)
 อทาสี ฯ โส ตสฺสา หตฺถโถลฺมพฺกํ คเหตุวา (๔) มหาตลํ อภิรุหิตฺวา
 สมุสฺสิตเสตจฺจตฺเต ราชปลฺลงฺเก นิสีหิตฺวา อมจฺเจ อามนฺเตตฺวา
 อมฺโภ อมจฺจา อตฺถิ ปน โว รยฺญา กาลํ กโรนฺเตน
 โภจฺจ โอวาโท ทินฺนโนติ ปุจฺฉิ ฯ อตฺถิ เทวาทิ วุตฺเต เตนหิ
 วเทถาติ ฯ เทว สีวลีเทวี อาราเชตฺตํ สมตฺถสฺส รชฺชํ ทาทพฺพนฺติ
 เตน วุตฺตนฺติ ฯ ราชฯ สีวลีเทวีย อากนฺตฺวา หตฺถโถลฺมพฺโก (๕)
 ทินฺนโน อยฺ ตาว อาราธิตา นาม อณฺณํ วเทถาติ อาห ฯ เทว
 จตฺรสฺส ปลฺลงฺกสฺส อุตฺถิสฺสํ ชานิตฺตํ สมตฺถสฺส รชฺชํ เทถาติ เตน
 วุตฺตนฺติ ฯ ราชฯ อิทํ พุชฺชานํ อุปาเยน สกฺกา ชานิตฺตนฺติ
 จินฺนเตตฺวา สีสโต สุวณฺณสุจฺจํ นีหริตฺวา สีวลีเทวีย หตฺถ
 # ๑. ม. วิชฌมมาโน ฯ ย. ชมภมาโน ฯ ๒. ม. ย. สณฺจาทํ ฯ
 # ๓. ม. หตฺถาลมพฺกํ ฯ ๔. ม. หตฺถํ โอลมพิตฺวา ฯ ย. ตํ หตฺถे โอลฺพุก ฯ
 # ๕. ม. หตฺถาลมพฺโก ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 76

อทาสี อิมิ จเปหิติ ฯ สทา ตัง กเหตุวา ปลุลงกสฺส อุตฺตีสเก
จเปหิ ฯ ขคฺคัง อทาสีตปิ วทนฺตियेว ฯ ตมปิ ตถापि
จเปหियेव ฯ โส ตาย สลฺลयाย อิทํ อุตฺตีสกนฺติ ญตฺวา ตัง
กถํ อสฺสณฺนโต วิย ก็ กเถถาติ วตฺวา ปุณฺ เตหิ ตถา
วฺตุเต นยิทํ ชานิต्तु อจฺจริยํ เอตํ อุตฺตีสกนฺติ วตฺวา อญฺญํ
วเทถาติ อาท ฯ เทว สหสฺสตามชฺนํ อารोเปตฺตุ สมตฺตสฺส รชฺชํ
เทถาติ เตน วฺตุตฺนฺติ ฯ เตนหิ อاهرถ นนฺติ เต อหาราเปตฺวา
โส ปลุลงเก นิสินฺนโก ว อิตฺถินํ กปฺปาสโปถนชฺนํ (๑) วิย
สหสฺสตามชฺนํ อารोเปตฺวา อญฺญํ วเทถาติ อาท ฯ เทว
โสพสมหานิธิ นีหริตฺตุ สมตฺตสฺส รชฺชํ เทถาติ เตน วฺตุตฺนฺติ ฯ
เตสํ กิณฺจि อูทานํ อตฺถิติ ฯ อตฺถิ เทวาติ ฯ เตนหิ กเถถาติ ฯ
สุริยฺกคฺคเมน นิธิติ อาทิ อูทานํ กถยีสฺสุ ฯ ตสฺส ตัง สฺสณฺนตฺสเสว
กคณฺตเล ปุณฺณจฺนฺโท วิย โส อตฺถโถ ปากโฏ อโหสิ ฯ อถ
เน ราชา อาท อชฺช ภาณ เวลา นตฺถิ เสว นิธิโย
คณฺหิสฺสามาติ ฯ โส ปุณฺทิวเส อมจฺเจ สนฺนิปาเตตฺวา ปุจฺฉิ
กฺวจิ คฺคฺมุหํ ราชา ปจฺเจกพฺพุเท โภเชสิติ ฯ อาม เทวาติ ฯ
โส จินฺเตสิ สุริโย นาม นาม สุริโย สุริยสทิสฺตฺตา ปจฺเจกพฺพุธา
สุริยา นาม เตสํ ปจฺโจกคฺคเมนฺภูจฺาเน นิธินา ภวิตพฺพนฺติ ฯ
ตโต ราชา ตาตา ปจฺเจกพฺพุเทสุ อากจฺจฺนฺเตสุ ปจฺจुकคฺคมนํ
๑. ม. กปฺปาสโฝถนชฺนํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกัม หน้า 77

กโรนุโต กตรกฺขจํ กจฺจตีติ ปุจฺฉิตฺวา อสุกฺกจํ นามาติ วุตฺเต
ตํ จํ ขนฺติวา นิธิ นีหฺรธาติ นิธิ นีหฺราเปตี เตสํ คมนกาเล
อนุคจฺฉนฺโต กตฺถ จตฺวา เต อโยเชตีติ ปุจฺฉิตฺวา อสุกฺกจํ
นาม เทวาติ วุตฺเต ตโต นิธิ นีหฺรธาติ นิธิ นีหฺราเปตี ฯ
มหาชนา อุกฺกจฺฉิตฺตสฺสสุตฺตานี ปวตฺเตนฺตา สุริยฺกคฺคเมตฺติ วุตฺตตฺตา
สุริยฺกคฺคเมตฺตีสายํ ขนฺนตา วิจฺจีสฺส ฯ อโถ โอคคฺคเมตฺติ วุตฺตตฺตา
สุริยฺกคฺคเมตฺตีสายํ ขนฺนตา วิจฺจีสฺส ฯ อโย ปน นิธิ อิเชว โหติ
อโห อจฺฉริยํ อโห อพฺกฺขณฺติ ปีติโสมนสฺสํ ปเวทียฺสฺส ฯ อนฺโต นิธิติ
ราชเคเห มหาทฺวารสฺส อนฺโต อุมฺมารา นิธิ นีหฺราเปตี ฯ พหิ
นิธิติ มหาทฺวารสฺส พหิ อุมฺมารา นิธิ นีหฺราเปตี ฯ น อนฺโต
น พหิ นิธิติ เหฏฺฐา อุมฺมารโต นิธิ นีหฺราเปตี ฯ อโรรุหน
นิธิติ มงฺคฺลหตฺถิ อโรรุหนกาเล สุวณฺณนิสฺเสนียา อตฺถรณฺณ-
จํจํ นิธิ นีหฺราเปตี ฯ อโถ อโรรุหน นิธิติ หตฺถิกฺขนฺธโต
อโรรุหนจํจํ นิธิ นีหฺราเปตี ฯ จตฺตฺส มหาสาเลสุตฺติ ภูมียํ
กตฺปติจํจํ สิริสยฺนสฺส จตฺตาโร ปาธา สาลมยา เตสํ เหฏฺฐา
จตฺตฺส นิธิกฺคฺคโย นีหฺราเปตี ฯ สมฺนตา โยชเน นิธิติ โยชนํ
นาม รตฺตฺส ปุพฺพมาณํ สิริสยฺนสฺส สมฺนตา ยฺคฺคปฺพมาณโต นิธิกฺคฺคโย
นีหฺราเปตี ฯ ทนฺตคฺเคสุ มหานิธิติ มงฺคฺลหตฺถิจํจํ ตสฺส
ทฺวินนํ ทนฺตจํ อภิมฺขจํจํ เทว นิธิกฺคฺคโย นีหฺราเปตี ฯ
พาลคฺเคสุตฺติ มงฺคฺลหตฺถิจํจํ พาลชิสฺส มุขจํจํ นิธิ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 78

นิหฺราเปฺลฺสิ ๑ เกปฺุเกติ เกปฺุํ กุจฺจติ อุทกํ มงฺคฺลโปกฺุขรณฺโติ
อุทกํ นิหฺราเปตฺวา นิธิํ ทสฺเสลฺสิ ๑ รุกฺุขกุเคสฺสุ มหานิธิํติ อุยฺยานเ
มหาสาทรุกฺุขมฺูเ จิตฺมชฺุณนฺุติกสมเย ปริมณฺุทลาย รุกฺุขจฺุฌายาย
อนฺุโต นิธิกฺุมุภฺิโย นิหฺราเปลฺสิ ๑ เอวํ ราชา โสพฺสมหานิธิโย
นิหฺราเปตฺวา อตฺถิ อณฺุณํ กิณฺุจฺิติ ปุจฺุณฺิ ๑ นตฺถิ เทวาติ ๑
มหาชโน หฺฤทฺตุจฺุโ อโหสิ อโห อจฺุณริยํ อยํ ราชา อติวฺิย
ปณฺุชฺิโตติ ๑ อถ ราชา อิํ ฌนํ ทานมฺุเข วิกีริสฺุสามิติ
จินฺุเตตฺวา นกรมชฺุณเ เจว จตฺุสฺุ นกรทฺุวาเรสฺุ จ นิเวสนทฺุวาเร
จาติ ฉ ทานสาลาโย การาเปตฺวา ทานวตฺุติ ปณฺุชฺิเปลฺสิ ๑ ราชา
กาลจฺุมาปกรโติ มาตฺุรณฺุจ พฺุราหฺุณณฺุจ ปกฺุโกสาเปตฺวา
มหนฺุติ สกฺุการมกาสิ ๑ ตสฺุสฺุ ตฺุรณฺุกาเล รชฺุเช จิตฺุสฺุเสว
สกลวิเทหฺุรทฺุจวาสิโน อริทฺุจชนกรณฺุโย กิร ปุตฺุโต มหาชนกรราชา
นาม รชฺุชฺุ การเสลฺสิ ราชา กิร ปณฺุชฺิโต อุปายกฺุสโล ปสฺุสิสฺุสาม
นนฺุติ ตสฺุสฺุ ทสฺุสนตฺุถาย สํชฺุพฺุภฺิตา อหฺุสิ ๑ ตโต ตโต
พฺุหฺุ ปณฺุณาการานิ คเหตฺุวา อากมีสฺุ ๑ นกรเปปฺิ มหาณฺุณํ
สชฺุชฺุยีสฺุ ๑ ราชนิเวสเน หตฺุถตฺุถรณฺุทาณิ สนฺุถริตฺุวา คนฺุชฺุทาม-
มาลาทามาณิ โอสารेतฺุวา วิปฺุป กิณฺุณลาชา กุสฺุมวาสรูป-
คนฺุชฺุปรณฺุณํ การेतฺุวา นานปฺุปการํ ปานโกชนํ อุปณฺุชฺิเปลฺสิ ๑
รณฺุโย ปณฺุณาการตฺุถาย รชฺุตสฺุวณฺุณภาชนาทิสฺุ นานปฺุปการานิ
ชาทณฺุยโกชนฺุยมฺุชฺุผาณฺุณิตฺุผลาผลาณิ ปฺุเรตฺุวา ตตฺุถ ตตฺุถ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 79

สมปริวารเวตวา อฏฺฐิสฺสุ ๑ เอกโต อมจฺจมณฺฑลํ นิสฺสีทิ ๑ เอกโต
 พุราหุมนคโณ นิสฺสีทิ เอกโต เสฏฺฐิอาทโย เอกโต อุตฺตมรूपฺชรา
 นาฏกิตฺติโย ๑ พุราหุมนปิ โสตฺถิกาเนว สชฺฌายีสุ ๑
 มุขมฺงฺคฺลิกาปิ มฺงฺคฺลานิ โฆสยีสฺสุ ๑ คีตาทีสุ กุสลา คีตาทีนิ
 ปวตฺตยีสฺสุ ๑ อนกสฺตานิ ตูริยานิ วชฺชยีสฺสุ ๑ ราชนิเวสนํ
 ยุกนฺชรวาตปฺหตสาคฺรกฺุณิ วีย เอกนินฺนาทํ อโหสิ ๑ โอลฺกิตฺ-
 โลกิตฺกฺุณานํ กมฺปิ ๑ มหาสฺตฺโต เสตจฺจตฺตสฺส เหฏฺฐา ราชาสเน
 นิสฺสินฺโน สกฺกสฺส สิริสทิสฺ มหนฺตํ สิริวิลาสิ โอลฺเกตฺวา อตฺตนา
 มหาสมุทฺเท กตฺวายามํ อนุสฺสริ ๑ อตฺสฺส วิริยนฺนาม
 กตฺตพฺพยฺยตฺกํ สจฺาหํ มหาสมุทฺเท วิริยํ น กริสฺสํ อิทํ สมฺปตฺตี
 น ลภิสฺสามิตี (๑) ตํ วายามํ อนุสฺสรนฺตสฺส ปีติ อฺุปฺปชฺชิ ๑ โส
 ปีติเวเคน อฺุทานํ อฺุทานนฺโต อาห

[๔๕๐]	อาสีเสถว (๒) ปุริโส	น นิพฺพินฺนฺเตยฺย ปณฺจทิโต
	ปฺสฺสามิ โวหํ อตฺตานํ	ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ (๓)
	อาสีเสถว ปุริโส	น นิพฺพินฺนฺเตยฺย ปณฺจทิโต
	ปฺสฺสามิ โวหํ อตฺตานํ	อฺุทกา ถลมฺพุกตํ
	วายเมถว ปุริโส	น นิพฺพินฺนฺเตยฺย ปณฺจทิโต
	ปฺสฺสามิ โวหํ อตฺตานํ	ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ
	วายเมถว ปุริโส	น นิพฺพินฺนฺเตยฺย ปณฺจทิโต
	ปฺสฺสามิ โวหํ อตฺตานํ	อฺุทกา ถลมฺพุกตํ

๑. ม. ย. อตฺถิสฺสนฺติ ๑ ๒. ม. อาสีเสถว ๑ ๓. ส. ม. ย. อหุ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 80

ทุกฺขุปนีโตปี นโร สปลฺโย

อาสํ น จินฺนุเทยฺย สุขาคมฺมาย

พหู หิ ผสฺสา อหิตา หิตาจ

อวิตกฺกิตาโร มจฺจุมฺปฺปชฺชนฺติ (๑)

อจินฺตมฺปิ ภวติ จินฺตมฺปิ วินสฺสติ

น หิ จินฺตมฺยา โภคา อิตฺถิยา ปุริสฺสฺวาติ ฯ

ตตฺถ อาสึเสถวาทิ อาสาเฉทกมฺมํ อกตฺวา อตฺตโน กมฺมํ
อาสํ กโรนฺโตว ฯ น นิพฺพินฺนุเทยฺยติ วิริยํ กโรนฺโต น
นิพฺพินฺนุเทยฺย น อลเสยฺย ฯ ยถา อิจฺฉินฺนฺติ ยถา ราชภาวํ อิจฺฉี
ตเถว ราชา ชาโตมฺหิ ฯ อุพฺภตฺนฺติ อุปฺนิตํ นีหริตํ (๒) ฯ
ทุกฺขุปนีโตปีติ กายิกเจตฺตสิเกน ทุกฺเขน สฺมุจฺโจปีติ อตฺโถ ฯ อหิตา
หิตา จาติ ทุกฺขสมฺผสฺสา อหิตา สุขสมฺผสฺสา หิตา ฯ
อวิตกฺกิตาโรติ อวิตกฺกิตาโร อจินฺติตาโร ฯ อิํ ํ วุตฺตํ โหติ
เตสุ ผสฺเสสุ อหิตผสฺเสน สฺมุจฺจา สตฺตา หิตผสฺสาปี อตฺถิ วิริยํ
กโรนฺตา ตมฺปิ ปาปฺณนฺตีติ อจินฺเตตฺวา วิริยํ น กโรนฺติ เต
อิมสฺส อตฺถสฺส อวิตกฺกิตาโร อจินฺติตาโร หิตสมฺผสฺสํ อลภิตฺวา
ว มจฺจุมฺปฺปชฺชนฺตีติ มรณํ ปาปฺณนฺติ ตสฺมา วิริยฺนฺนาม
กตฺตพฺพเมวาทิ ฯ อจินฺตมฺปิติ อิมสํ สตฺตानํ อจินฺตมฺปิ
โหติ ฯ จินฺตมฺปิ วินสฺสตีติ มยาปี หิ อຍුชฺฉิตฺวา ว รชฺชํ
๑. ม. ย. อวิตกฺกิตา มจฺจุมฺปฺปชฺชนฺติ ฯ ๒. ม. ย. นีหฺภูํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 81

ลภิสฺสามิตี อิทํ อจินฺติตํ สุวณฺณภูมิตฺโต ธนํ อหริตฺวา ยฺชฺชิตฺวา
ว รชฺชํ คณฺหิสฺสามิตี อิทํ จินฺติตํ ตํ อิทานิ ปน เม จินฺติตํ
นญฺจํ อจินฺติตมปิ ชาตํ ๑ น หิ จินฺตตามยา โภคาติ สตฺตํ
หิ โภคา จินฺตํ อนิปชฺชนโต น จินฺตตามยา นาม โหนฺติ
ตสฺมา วิริยเมว กตฺตพฺพํ วิริยวโต หิ อจินฺติตํ โหตีติ ๑

โส ตโต ปฏฺจาย ทสฺวิชฺราชมเม อโกเปตฺวา รมฺเมน รชฺชํ
การเสถิ ปจฺเจกพฺพุเท อุปฏฺจหิ ๑ อปรภาเค สีวลีเทวี ฌณฺณปฺลฺล-
ลกฺขณสมฺปนฺนํ ปุตฺตํ วิชฺขายิ ๑ ที่ฆมาวฺกฺมาโรตฺติสฺส นามํ
กริสี ๑ ตสฺส วยฺปตฺตตสฺส ราชฯ อุปรชฺชํ ทตฺวา สตฺตวสฺส-
สทสฺसानิ รชฺชํ การเสถิ ๑ เอกทิวถํ อฺยฺยานปาลน นานาผลาผลสฺ
เจว นานาปฺปฺเภสฺ จ อภฺภูตฺโส ตานิ ทิสฺวา ตฺถุจฺจํ ตสฺส
สมฺมานํ การเสถวฯ สมฺม อฺยฺยานปาล อฺยฺยานํ ปสฺสิตฺตกาโมมฺหิ
อลงฺการาเปหิ นนฺติ อาห ๑ โส สาธฺตฺติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ตถา
กตฺวา รมฺโฆ นิเวเทสิ ๑ โส หตฺถิกฺขณฺชวรคโตว มหนฺเตน
ปริวารน นครา นิกฺขมิตฺวา อฺยฺยานทวารํ สมฺปาปฺณิ ๑ ตตฺถเว
เทว อมฺพา นิโลภาสา เอโก อผลโต เอโก ผลธโร ๑ โส ปน
อติวิย มธฺโร ๑ รมฺโฆ อคฺคผลํ อปริฏฺตตฺตฺตา (๑) ตโต โกจิผลํ
คเหตฺวํ น อุตฺสฺหติ ๑ ราชฯ หตฺถิกฺขณฺชวรคโตว ตโต เอกํ
ผลํ คเหตฺวา ปริฏฺชํ ๑ ตสฺส ตํ ชิวฺหคฺเค จปีตมตฺตเมว ทิพฺโพชา
๑. ม. รมฺโฆ อคฺคผลตฺส อปริฏฺตตฺตฺตา ๑ ย. รมฺโฆ อมฺพผลสิส
น ปริฏฺตตฺตฺตา ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 82

วีย อุปฏฺฐาสิ ฯ โส นิวตฺตนาเถ พหุ ขาทิสฺสามิติ จินฺเตตฺตวา
อฺยฺยานํ ปาวีสี ฯ รณฺณา อคฺคผลํ ปริภุตฺตฺนฺติ ฌตฺตวา อณฺเณ
อุปฺราชาณํ อาที กตฺตวา อนฺตฺมโส หตฺถิเมณฺฑอสุสเมณฺฑาทาทโยปี
ผลํ กเหตฺตวา ปริภุชฺชิสฺสุ ฯ อณฺเณปี ตํ ผลํ อลภฺนฺตา ทณฺฑเทหิ
สาขํ ภินฺทิตฺตวา นิปฺปตฺตํ อํกํสุ ฯ รุกฺโข โอบกฺคฺวิภฺคฺโค
อฺฏฺฐาสิ ฯ อิตโร ปน มณฺิปปพฺโต วีย วิลาสมาโน จิโต ฯ
ราชา อฺยฺยานา นิกฺขมฺนฺโต ตํ ทิสฺวา ก็ อิทฺนฺติ อมฺจฺเจ
ปฺจฺฉิ ฯ เทเวน อคฺคผลํ ปริภุตฺตฺนฺติ ฌตฺตวา มหาชโน นํ
วิลุํปฺนฺโต ขาทิตฺติ ฯ ก็ นฺุโข ภณฺเณ อิมฺสฺส ปน ปตฺตํ
วา วณฺโณวา จิโณ อิตฺรฺสฺส จ โน จิโณติ ฯ นิปฺผลตฺตาย
น จิโณ เทวาทิ ฯ ตํ สุตฺตวา ราชา ตํเวกํ ปฏฺิถิตฺตวา อຍ
รุกฺโข นิปฺผลตฺตาย นิโลภาโส จิโต อຍ ปน รุกฺโข สผลตฺตาย
โอบกฺคฺวิภฺคฺโค จิโต อิทํปี รชฺชํ สผลรฺกฺขสฺทิสํ ปพฺพชฺชา
นิปฺผลรฺกฺขสฺทิสฺสา สกฺิณฺจฺนฺสฺเสว ภຍ โหติ นากิณฺจฺนฺสฺส อหํ ปน
สผลรฺกฺโข วีย อหุตฺตวา นิปฺผลรฺกฺขสฺทิสฺโส ภวิสฺสามิ สมนฺปตฺตี
จชิตฺตวา นิกฺขมิตฺตวา ปพฺพชฺชิสฺสามิติ ทพฺพหํ กตฺตวา มนํ
อธิภฺจฺจิตฺตวา นครํ ปวิสิตฺตวา ปาสาทํ อภิรฺยฺห ปาสาททฺวารเ จิโต
ว เสนาปตี ปกฺโกสาเปตฺตวา มหาเสนาปติ อชฺชโต ปฏฺุจาย
ภตฺตาทารกณฺเณว มฺุโขทกทฺนฺตกฺฤษฺทาทกณฺเณจ อํกํ อุปฏฺุจกํ
จเปตฺตวา อณฺเณ มํ ทณฺุจํ มา ลภฺนฺตุ ตมฺเห โปราณ-

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 83

กวินิจฺฉยามจฺเจ คเหตุวา รชฺชั อนุสาสถ อหิ ปน อิโต ปญฺจาย
อุปริ มหาตเล สมณชมฺมึ กริสฺสามีติ วตฺวา ปาสาทํ อภิรุยฺห
เอกโกว สมณชมฺมึ อกาสิ ฯ เอวํ คเต กาลे มหาชนโน ราชงฺกณ
สนฺนิปติตฺวา มหาสตุตํ อทิสฺวา น โน ราชา โปราณโก วิทยาติ
วตฺวา คากาทุวยมาห

[๔๕๑] อโปราโณ วต โภ ราชา สพฺพภุมโม ทิสฺปติ
นาชฺช นจฺเจ นิสามมติ น กิเต กुरुเต มโน
น มิเค นปี อฺยุยานे นปี หิเส อฺทิกฺขติ
มุโคว ตฺตฺตฺหิมาสีโน น อตฺถมฺนุสาสตีติ ฯ

ตตฺถ มิเคติ สพฺพสงฺกาทิกวณฺ ๑ ปุพฺเพ หตฺถิ ชฺชฺฉมาเปสิ
เมณฺเฑ ชฺชฺฉมาเปสิ มิเค ชฺชฺฉมาเปสิ อชฺช เตปี น โอลิเกตีติ
อตุโถ ฯ อฺยุยานติ อฺยุยานกิปฺมปี นานุโถติ ฯ หิเสติ ปญฺจ-
ปทุมสถฺฉนฺนาสุ อฺยุยานโปกฺขรณิสฺ หิสฺคณ น โอลิเกติ ฯ
มุโควาติ เต กิร ภาตฺตาทารกณฺจ อฺปญฺจจากณฺจ ปุจฺฉิสฺ ราชา
ตฺตฺมเหหิ สทฺธี กิณฺจิ อตฺถํ มนฺเตตีติ ฯ เต น มนฺเตตีติ
วทิสฺ ๑ ตสฺมาเอวมาหิสฺ ๑

ราชา กามสฺ อณฺลฺลฺยฺนฺเตน วิเวกนินฺเนน จิตฺเตน
กฺลฺลฺปกปจฺเจกพฺพุเช อนุสฺสริตฺวา โก นุ โข เม เตสํ สีลาทิกฺคณ-
สมฺปยุตฺตานํ อภิณฺจนานํ วสนฺภูจฺจานํ อากิณฺชิสฺสตีติ ตีหิ คากาหิ
อฺุทานํ อฺุทานสิ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 84

[๔๕๒] สุขกามา รโหสีลา วคฺคพฺนฺชา อฺปารฺตฺตา
กสฺส (๒) นฺุ ขวฺชฺช อารามํ ทหฺรา วุฑฺฒา จ อจฺจนฺเร
อติกฺกนฺฺตวถา ธีรา นโม เตสํ มहेสินฺํ
เย อุสฺสกุํมฺหิ โลกมฺหิ วิหฺรณฺฺติ อฺนุสฺสกา
เต เตตฺวา มจฺจุโน ชาลํ (๓) ตนฺฺตํ มายาวิโน ทพฺหิ
สฺนฺฺชาลยนฺฺตา (๔) กจฺจนฺฺติ โโก เตสํ คติมานเยติ (๕) ฯ

ตตฺถ สุขกามาติ นิพฺพานสุขกามา ฯ รโหสีลาติ ปฏฺิ-
จฺจนฺฺนสีลา อนนฺฺตคฺคณฺฺปกาสนา (๖) ฯ วคฺคพฺนฺชาติ กิเลสพฺนฺชา ฯ
อฺปารฺตฺตาติ อปคฺตา ฯ ทหฺรา วุฑฺฒา จาติ ทหฺราเจว มหฺลลกา
จ ฯ อจฺจนฺเรติ วสนฺฺติ ฯ ตสฺเสวํ เตสํ ปจฺเจกพฺุฑฺธานํ คฺุณฺเ
อฺนุสฺสสรณฺฺตสฺส มหฺตี ปิตี อฺปฺปชฺชฺชิ ฯ อถ ปลฺลตงฺกโต อฺจฺจุจาย
อฺตฺตฺตรสีหฺปณฺฺชฺริ วิวริตฺวา อฺตฺตฺตรทิสากิโมโข สิริสฺสิ อณฺฺชฺลึ ปติญฺุ-
จเปตฺวา เอวฺรุเป อฺตฺตฺตมคฺคณฺฺสมนฺฺนาคเต ปจฺเจกพฺุฑฺเธ นมสฺสฺมาโน
อติกฺกนฺฺตวถาติ อาทิมาท ฯ ตตฺถ อติกฺกนฺฺตวถาติ ปหฺิน-
ตณฺฺหา ฯ มहेสินฺฺนฺฺติ มหฺนฺฺเต สฺลิกฺขณฺฺชาทโย คฺุณฺเ เอสิตฺวา
จิตานํ ฯ อุสฺสกุํมฺหิตี รากาทีหิ อุสฺสกุํกํอาปนฺฺเน ฯ มจฺจุโน
ชาลนฺฺติ กิเลสมาเรน ปสฺาริตํ ตณฺฺหาชาลํ ฯ ตนฺฺตํ มายาวิโนติ
อติมายาวิโน อตฺตโน ฌาณน สฺนฺฺชาลยนฺฺตา ปทาเลตฺวา
กจฺจนฺฺติ ฯ โโก เตสํ คติมานเยติ โโก มํ เตสํ ปจฺเจกพฺุฑฺธานํ
๑. ส. อปารฺตฺตา ฯ ม. ยฺ. วรพฺนฺชา อฺปารฺตฺตา ฯ ๒. สฺ. ยฺ. เกสํ ฯ
๓. ม. ตตฺตํ ฯ ๔. ม. ยฺ. ฉินฺฺนาสยตฺตฺตา ฯ ๕. ส. ม. ยฺ. คติมาปเย ฯ
๖. ม. ยฺ. น อตฺตโน คฺุณฺฺปฺปกาสนา ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 85

นิวาสนภูจัน ปาเปยย ม คเหตุวา คจเฉยยาติ อตุโถ ๗

ตสฺส ปาสาเทยว สมณธมฺมํ กโรนตสฺส จตฺตาโร มาสา
อติกกนฺตา ๗ อถสฺส อติวีย ปพฺพชฺชาย จิตฺตํ โอนมิ ๗ อการํ (๑)
โลกนฺตนิรโย วีย ขายติ ๗ ตสฺส ตโย ภวา อาทิตฺตา วีย
อุปฺภูจฺหึสุ ๗ โส ปพฺพชฺชากิมุเขน จิตฺเตน กทา นฺุโข อิมิ
สกกภวณฺ์ วีย อลงกตปฺปฺยิตฺตํ มิถิลิํ ปหาย หิมวณฺ์ ปวิสิตฺวา
ปพฺพชิตเวสคฺ กหนกาโลมยฺหํ ภวิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา มิถิลวณฺณํ
นาม อารภิ

[๔๕๑]	กทาหิ มิถิลิํ ฝิตฺ	วิภตฺตํ ภาคโส มิถิ
	ปหาย ปพฺพชิตฺสํ	ตํ กทา สฺ (๒) ภวิสฺสตี
	กทาหิ มิถิลิํ ฝิตฺ	วิสาลิํ สพฺพโต ปภิ (๓)
	ปหาย ปพฺพชิตฺสํ	ตํ กทา สฺ ภวิสฺสตี
	กทาหิ มิถิลิํ ฝิตฺ	พหุปาการโตรณิ
	ปหาย ปพฺพชิตฺสํ	ตํ กทา สฺ ภวิสฺสตี
	กทาหิ มิถิลิํ ฝิตฺ	ทพฺพหมณฺฺฎาถโกฏฺจกั
	ปหาย ปพฺพชิตฺสํ	ตํ กทา สฺ ภวิสฺสตี
	กทาหิ มิถิลิํ ฝิตฺ	สุวิภตฺตํ มหาปถิ
	ปหาย ปพฺพชิตฺสํ	ตํ กทา สฺ ภวิสฺสตี
	กทาหิ มิถิลิํ ฝิตฺ	สุวิภตฺตฺนฺตราปณิ

๑. อการนฺติปิ ปาโธ ๗ ๒. ม. กุทาสฺสุ ๗ ย. กุทาสฺสุ ๗ เอวมฺปฺริปิ ๗

๓. ม. ย. สพฺพโตปภิ ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณณา หน้า 86

ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ มิถิลํ ฝิตํ	ควสฺสรตปีฬิตํ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ มิถิลํ ฝิตํ	อารามวนมาลินี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ มิถิลํ ฝิตํ	อุยฺยานวนมาลินี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ มิถิลํ ฝิตํ	ปาสาทวรมาลินี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ มิถิลํ ฝิตํ	ติปุรี ราชพฺนุชนี
มาปิตํ โสมนสฺเสน	เวเทเหน ยสฺสสินา
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ เวเทเห ฝิตะ	นิจิตะ ฐมฺมรฺกฺขิตะ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ เวเทเห ฝิตะ	อหฺชเยเย ฐมฺมรฺกฺขิตะ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ อนฺเตปุรี รฺมมํ	วิภตฺตํ ภาคโส มิถิตํ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ อนฺเตปุรี รฺมมํ	สุฐามตฺติกเลปนํ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ

กทahi อนุเตปฺริ รรมมํ	สุจิกนุชํ มโนรมํ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi ภูฏาคาเร จ	วิภตฺเต ภาคโส มิเต
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi ภูฏาคาเร จ	สุชามตฺติกเลเปเน
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi ภูฏาคาเร จ	สุจิกนุเช มโนรเม
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi ภูฏาคาเร จ	สุวิตฺตเต (๑) จนฺทนโผสิเต
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi สุวณฺณปลฺลงฺเก	โคณเก (๒) จิตฺตสนฺนเถเร (๓)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi มณิปลฺลงฺเก	โคณเก (๒) จิตฺตสนฺนเถเร (๓)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi กปฺปาสโกเสยฺยํ	โฆมโกทุมฺพรานิ (๔) จ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทahi โปกฺขรณิ รรมมา	จากวาถูปกฺขชิตา (๕)
มณฺฑาลเกหิ สลฺยจฺจนา	ปทุมฺปฺปลเกหิ จ

๑. ส. ม. ย. ลิตฺตเต ฯ ๒. ม. ย. โคนเก ฯ ๓. ส. ม. ย. จิตฺตสนฺนเถเร ฯ

๔. ส. จากวาถูปกฺขชิตา ฯ ม. จกฺกวาถูปกฺขชิตา ฯ ย. จกฺกวาถูปกฺขชิตา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 88

ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ หตฺถิคุมฺเพ จ	สพฺพาลงฺการภูตฺเต
สุวณฺณกจฺเจ มาตงฺเค	เหมกปฺปนิวาสเส (๑)
อารุพฺเห คามนีเยภิ	โตมรํกุสฺปาณิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ อสฺสคุมฺเพ จ	สพฺพาลงฺการภูตฺเต
อาชานีเย จ ชาตฺติเย (๒)	สินฺธุเว สีมฺพาหเน
อารุพฺเห คามนีเยภิ	อินฺุทฺธิยา จาปฺชาริภิ (๓)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ รตฺเสนีโย	สนฺนทฺเช อุสฺสิตฺทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยฺยคุเม	สพฺพาลงฺการภูตฺเต
อารุพฺเห คามนีเยภิ	จาปฺหตฺเตหิ จมฺมิภิ (๔)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ สุวณฺณรเถ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตฺทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยฺยคุเม	สพฺพาลงฺการภูตฺเต
อารุพฺเห คามนีเยภิ	จาปฺหตฺเตหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ สชฺฉรเถ จ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตฺทฺชเช

๑. ม. ยฺ. เหมกปฺปนิวาสเส ฯ ๒. ส. ม. ยฺ. อาชานีเยว ชาตฺติยา ฯ

๓. ม. ยฺ. อินฺุทฺธิยาจาปฺชาริภิ ฯ ๔. ม. ยฺ. วมฺมิภิ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาดก หน้า 89

ทีเป อโถปี เวยยกุเม	สพพาลงการภูสิตเต
อรุพุเห คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหิ อสุสรเถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปี เวยยกุเม	สพพาลงการภูสิตเต
อรุพุเห คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหิ โอิฏฺฐรเถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปี เวยยกุเม	สพพาลงการภูสิตเต
อรุพุเห คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหิ โคณฺรเถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปี เวยยกุเม	สพพาลงการภูสิตเต
อรุพุเห คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหิ อชรเถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปี เวยยกุเม	สพพาลงการภูสิตเต
อรุพุเห คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหิ เมณฺจฺทรเถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺติตทฺชเช

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 90

ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพพาลงการภูสิตเต
อรุพุเห คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ มิคเรถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺติตฺทฺเช
ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพพาลงการภูเสติ
อรุพุเห คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ หตุธาโรเห จ	สพพาลงการภูสิตเต
นึลจมฺมฺเช (๑) สุเร	โตมรฺงกุสฺปาณิโน (๒)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ อสฺสาโรเห จ	สพพาลงการภูสิตเต
นึลจมฺมฺเช สุเร	กาณฺจนเวลฺลชาริโน (๓)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ ธธาโรเห จ	สพพาลงการภูสิตเต
นึลจมฺมฺเช สุเร	จาปหตุเถ กลาปิโน (๔)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ ธนิกฺคเห จ	สพพาลงการภูสิตเต
นึลจมฺมฺเช สุเร	จาปหตุเถ กลาปิโน (๔)

๑. ม. ยฺ. ...วมฺมฺเช ฯ ๒. ม. ยฺ. โตมรฺงกุสฺปาณิเน ฯ ๓. ส. อินฺทียาจาปชาริโน ฯ
ม. ยฺ. อิลฺลียาจาปชาริเน ฯ ๔. ม. ยฺ. กลาปิเน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 91

ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ ราชปฺตฺเตจ	สพฺพาลงฺการภฺภูตฺเต
จิตฺตจมฺมชเร (๑) สุเร	กถญฺจนาเวฬุชาริโน (๒)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ อริยคณฺเ [๑]	วตฺถวนฺเต (๔) อลงฺกเต
หริจฺนุทฺถนลิตฺตงฺเก	กาสิกกุตฺตมชาริโน (๕)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ อมจฺจคณฺเ	สพฺพาลงฺการภฺภูตฺเต
ปิตฺตจมฺมชเร (๖) สุเร	ปฺรูโต คจฺจมาลิน (๗)
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ (๘) สตฺตสตา ภริยา	สพฺพาลงฺการภฺภูตฺตา
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ (๘) สตฺปฺลลํกํสํ	สุสญฺญา ตฺนุทฺตมฺมิมา
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทา (๘) สตฺตสตา ภริยา	อสุสฺวา ปิยภาณินิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทาหํ (๘) สตฺปฺลลํกํสํ (๘)	โสวณฺณํ สตราชํกํ

๑. ม. ยฺ. ... วมฺมชเร ๑ ๒. ส. กถญฺจนาเวฬุชาริโน ๑

ม. ยฺ. กถญฺจนาเวฬุชาริเน ๑ ๓. ม. เหตุถนฺตเร จาติ ทิสฺสติ ๑

๔. ม. วตฺถวนฺเต ๑ ๕. ม. ยฺ. ...ชาริเน ๑ ๖. ม. ปิตฺตวมฺมชเร ๑

๗. ม. คจฺจมาลิน ๑ ๘. ยฺ. กทา ๑ ๙. ม. สตฺปฺลลํ กํสํ ๑ ยฺ. สตฺผลํกํสํ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 92

ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทา สุ มํ หตฺถิกุมฺพา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
สุวณฺณกจฺจมา มาตฺงคา	เหมกปฺปนิวาสสา (๑)
อารุพฺพา คามนีเยภิ	โตมรํงฺกุสปาณิกิ
ยฺนตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทา สุ มํ อสฺสคฺกุมฺพา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
อาชานียา จ (๒)ชาตียา	สินฺธฺวา สีมฺพาหนา
อารุพฺพา คามนีเยภิ	อินฺทียา จาปฺธาริกิ
ยฺนตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทา สุ มํ รตฺเสนีโย	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตทฺชชา
ทีปา อ โถปี เวยฺยคฺจมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
อารุพฺพา คามนีเยภิ	จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิกิ
ยฺนตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทา สุ มํ สุวณฺณรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตทฺชชา
ทีปา อ โถปี เวยฺยคฺจมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
อารุพฺพา คามนีเยภิ	จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิกิ
ยฺนตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ
กทา สุ มํ สชฺฉนฺรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตทฺชชา
ทีปา อ โถปี เวยฺยคฺจมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา

๑. ม. ย. เหมกปฺปนิวาสสา ฯ ๒. ส. ม. ย. อาชานียา ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาดก หน้า 93

อรุพฺพา คามนีเยภี	จาปหตุเถหิ จมฺมิกิ
ยฺนุตฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสติ
กทา สฺส มํ อสฺสรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตฺทฺชชา
ทีปา อโถปี เวยฺยกฺขมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
อรุพฺพา คามนีเยภี	จาปหตุเถหิ จมฺมิกิ
ยฺนุตฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสติ
กทา สฺส มํ โอฏฺฐรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตฺทฺชชา
ทีปา อโถปี เวยฺยกฺขมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
อรุพฺพา คามนีเยภี	จาปหตุเถหิ จมฺมิกิ
ยฺนุตฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสติ
กทา สฺส มํ อชรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตฺทฺชชา
ทีปา อโถปี เวยฺยกฺขมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
อรุพฺพา คามนีเยภี	จาปหตุเถหิ จมฺมิกิ
ยฺนุตฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสติ
กทา สฺส มํ เมณฺฑรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตฺทฺชชา
ทีปา อโถปี เวยฺยกฺขมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
อรุพฺพา คามนีเยภี	จาปหตุเถหิ จมฺมิกิ
ยฺนุตฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสติ
กทา สฺส มํ มิคฺรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตฺทฺชชา
ทีปา อโถปี เวยฺยกฺขมา	สพฺพาลงฺการภูสิตา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 94

อรุพฺหา คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ยฺนุตฺ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺ ภาวิสฺสติ
กทา สฺ มํ โคณฺรธา	สนฺนทฺธา อฺสฺสิตทฺชชา
ทีปา อโถปี เวยฺยคฺฆมา	สพฺพาลงฺการภฺฐิตา
อรุพฺหา คามนีเยภิ	จาปหตุเถหิ จมฺมิภิ
ยฺนุตฺ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺ ภาวิสฺสติ
กทา สฺ มํ หตุธาโรหา	สพฺพาลงฺการภฺฐิตา
นึลจฺมฺมชฺรา สฺวรา	โตมฺรงฺกุสฺปาณิโน
ยฺนุตฺ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺ ภาวิสฺสติ
กทา สฺ มํ อสฺสาโรหา	สพฺพาลงฺการภฺฐิตา
นึลจฺมฺมชฺรา สฺวรา	อินฺทียา จาปชาริโน
ยฺนุตฺ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺ ภาวิสฺสติ
กทา สฺ มํ ฌนฺคฺคหา	สพฺพาลงฺการภฺฐิตา
นึลจฺมฺมชฺรา สฺวรา	จาปหตุธา กลาปีโน
ยฺนุตฺ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺ ภาวิสฺสติ
กทา สฺ มํ ราชปฺตฺตา	สพฺพาลงฺการภฺฐิตา
นึลจฺมฺมชฺรา สฺวรา	จาปหตุธา กลาปีโน
ยฺนุตฺ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สฺ ภาวิสฺสติ
กทา สฺ มํ ราชปฺตฺตา	สพฺพาลงฺการภฺฐิตา
จิตรจฺมฺมชฺรา สฺวรา	กาณฺจนเวลฺลชาริโน

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 95

ยฺนุตฺมํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทา สุ มํ อริยคณา	วตฺถวนฺตา อลงฺกตา
หริจฺนุทฺถนลิตฺตงฺกคา	กาสิกฺุตฺตมชาริโน
ยฺนุตฺมํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทา สุ มํ สตฺตสตา ภริยา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
ปีตจมฺมชรา สุรา	ปฺรุโต คจฺจนมาลินี (๑)
ยฺนุตฺมํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทา สุ มํ สตฺตสตา ภริยา	สุสฺสณฺวา ตนฺนุมชฺฌิมา
ยฺนุตฺมํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทา สุ มํ สตฺตสตา ภริยา	อสุสฺวา ปิยภาณินี
ยฺนุตฺมํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทาหํ ปตฺตํ คเหตุวาน	มฺุญฺโฆ สงฺฆาฏีปารุโต
ปิณฺฑิกาย จริสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทาหํ ปัสฺสูกานํ	อุชฺฌิตานํ มหาปเถ
สงฺฆาฏี ธารยิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทาหํ สตฺตาทํ เมฆ (๒)	โอวฺภูเจ (๓) อลฺลจิวโร
ปิณฺฑิกาย จริสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี

๑. ม. คจฺจนมาลินี ๑ ๒. ม. ยฺ. สตฺตาสหสมฺเมฆ ๑

๓. ม. โอวฺภูโจ ๑ ยฺ. โอวฺภูญ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 96

กทาคี สพฺพทฺถหํ คณฺตุวา (๑)	รูกฺขา รูกฺขํ วนา วนํ
อนเปกฺโข จริสฺสามิ (๒)	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสตี
กทาคี คิริทฺทฺทฺเสสฺสุ	ปหีนภยเกรโว
อทุติโย วิหริสฺสามิ (๓)	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสตี
กทาคี วิณฺว รุชฺชโก ว(๔)	สตุตฺตณฺตี มโนรมํ
จิตฺตํ อุชฺฐํ กริสฺสามิ	ตํ กทา สฺส ภวิสฺสตี
กทาคี รตฺถกาโร ว	ปริกฺกนฺตํ อุปาหนํ
กามสํโยชนเณ เจจฺจํ	เย ทิพฺเพ เย จ มานุเสตี ฯ

ตตุถ กทาคี กาลปริวิตกฺกนํ ฯ ผิตฺตณฺตี วัตถาลงฺการาทิหิ
 ผุลฺลิตํ ปุณฺณํ ฯ วิกตฺตํ ภาคโส มิตฺตณฺตี เณเกหิ นคฺรมาปเกหิ
 ราชนิเวสนาทินํ วเสน วิกตฺตํ ทวารวิถินํ วเสน ภาคโส
 โกฏฺฐาสโต มิติ ฯ ตํ กทา สฺส ภวิสฺสตีติ ตํ เอวรूपํ นคฺริ
 ปหาย ปพฺพชิตฺตุ (๕) กทา นาม ภวิสฺสตี ฯ สพฺพโต ปณฺนตี
 สมฺนตโต อลงฺกาโรภาสยฺยตฺตํ ฯ พหุปาการโตรณฺนตี พหเลน
 ปุณฺนเลน ปากาเรน เจว ทวารโตรณฺเนหิ จ สมฺนนาคตํ ฯ
 ทพฺพหฺมณฺเฏฏฺฐาลโกฏฺฐกณฺตี ทพฺพเหหิ จ อณฺเฏฏฺฐาลเกหิ จ ทวารโกฏฺฐเกหิ
 จ สมฺนนาคตํ ฯ ปิพิตฺตณฺตี สมากิณฺณํ ฯ ติปฺรณฺตี ตีหิ ปุเรหิ
 # ๑. สී. สพฺพทฺถ หจํ ฯ ม. สพฺพตฺถ คณฺตุวา ฯ ย. สพฺพทฺถ หจํ ฯ
 # ๒. สී. ย. วิหริสฺสามิ ฯ ม. คมิสฺสามิ ฯ ๓. ส. ม. คมิสฺสามิ ฯ
 # ๔. ม. วิณฺว รุชฺชโก ฯ ย. กทา วิณฺว วิรุชฺชโก ฯ ๕. ม. ย. ปพฺพชิตฺตุ ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกัม หน้า 97

สมนุทาคคัม ติปาการนุติ อตุโถ ๑ อถวา ๑ ติปุรณุติ ติกุขตุตุมุ
ปริปฺณณนุติ อตุโถ ๑ ราชพนุชฺฉินฺนุติ ราชวาทเกแหว ปุริ
ติกุขตุตุมุ ปฺณณนุติ อตุโถ ๑ โสมนสุเสนาติ เอวิ นามเกน
วิทฺทราเชน ๑ นิจฺจิตฺติ ฐณฺณนิจฺจยาทิสฺมปฺนเน ๑ อชฺเชยฺเยติ
ปจฺจามิตฺเตหิ อเชตพฺเพ ๑ จนุทนโสสิเตติ โลหิตจฺนุทเนน
ปริปฺโปสิเต ๑ โขมโกทุมพฺรานิติ โขมรฏฺฐโต โททุมพฺรรฏฺฐโต
อุปฺปนฺนานิ วตฺถานิ ๑ หตฺถิกุมฺเพติ หตฺถิกฺฆฺญาโย ๑
เหมกปฺปนิวาสเสติ เหมมเยน สีสาณฺการํสาเตน กปฺปเนน จ
เหมชาเลน จ สมนุทาคเต ๑ กามนีเยภีติ หตฺถาจรียะหิ ๑
อาชานีเย จ ชาติเยติ การณฺการณฺชานนตฺยา อาชานีเย จ
ชาติสมฺปฺนฺนตฺยา ชาติเย ตาทิสานํ อสุสานํ กุมฺเพ ๑ กามนีเยภีติ
อสุสาจรียะหิ ๑ อินฺทียา จาปฺชาริภีติ อินฺทียญฺจ จาปญฺจ
ชาเรนฺเตหิ ๑ รณฺเสนีโยติ รณฺฆฺญาโย ๑ สนฺนทฺเชติ สฺฐุจฺ
สนฺนทฺเช ๑ ทีเป อโถปิ เวยฺยคฺฆเมติ ทีปฺพยคฺฆมฺมปริกฺขิตฺเต ๑
กามนีเยภีติ รณฺจาจรียะหิ ๑ สชฺฉฺฉฺเรติ รชฺตรเถ ๑ อชรเถ
เมณฺฑรเถ มิครเถ โสภณฺตฺถาย โยชนฺติ ๑ อริยคฺฆเนติ
พฺุราหฺมณฺคเณ ๑ เต กิร ตทา อริยาจารา อหฺสฺ ๑ เตน เต
เอวมาห ๑ หริจฺนุทนลิตฺตฺงฺเคติ กาณฺจณวณฺเณน จฺนุทเนน
ลิตฺตฺสรีเร ๑ สตฺตฺสตาติ ปิยภริยาเยว สนฺชฺชาห ๑ สฺสณฺณวาทิ
สฺฐุจฺ สณฺณวาทา(๑) ๑ อสุสวาทิ วจนฺการิกา ๑ สตฺปฺลฺลนฺติ ปฺลฺลสเตน
๑. สී. ยฺ. สฺสณฺณวาทา ๑ ม. สณฺณวาทา ๑

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณนา หน้า 98

สุวรรณเนน การิต์ ๗ กัสนุติ ปาตี ๗ สตราชิกนุติ ปิฏฐิปสเส
ราชิสเตน สมณุนาคติ์ ๗ ยนุติ มนุติ อนุคตา วณสนุเข เอกเมว
คจุนุติ มั กทา นานุกมิสสนุติ ๗ สตุตทาหิ เมเมติ สตุตทาหิ
สมุฏฐิต เมเม สตุตทาหิ วุฏฐิกาลติ (๑) อตุโถ ๗ [๒] สพพณนุติ
สพพตตุตี สพพทิวลั (๓) ๗ วิณรุชชโกติ วิณาวาทโก ๗ กามลัโยชเนติ
กามลัโยชนั ๗ ทิพเพติ ทิพพิ ๗ มานุเสติ มานุสิ ๗

โส กิร ทสวสสสทสาชุกกาล นิพพตุโต สตุตวสส-
สทสทานิ รชชั การเรตวา ตีณิ วสสสทสทานิ อวสิฏฐเ อายุมหิ
ปพพิชช ๗ ปพพิชนุโต ปเนส อุตยานทวารเ อมพรุกขสส
ทิฏฐกาลโต ปฏฐาย จตุตทาโร มาเส อากาเร วสิตุวา อิมมหา
ราชเวสา ปพพิชชเวโส วรดโร ปพพิชชิสสามิติ จินุเตตวา
อุปฏฐากั รหสเสสน อาณาเปสิ ตาต กณจิ อชานาเปตวา
อนุตราปณโต กาสาวตถานิ เจว มตติกาปตตญจ ออาหาราหิติ ๗
โส ตถา อกาสิ ๗ ราชา กปุปกั ปกุโกสาเปตวา เกสมสสุ
โอหารเรตวา กปุปกสส คามวาริ ทตวา กปุปกั อุตโยเชตวา เอกั
กาสาวั นิวาเสตวา เอกั ปารุปีตวา เอกั องเส กตวา มตติกาปตต
ถวิกาย โอสาเมตวา องเส ลกเขตวา ตโต กตตรทณนั คเหตุวา
มหาตเล กติปเย วาเร ปจเจกพุทฐลิลาย อปราปริ จงกมิตวา
อโห สุขั ปรมสุขั ปพพิชชชา นรสุขนุติ อุทานั อุทานะสิ ๗
๑. ม. ย. สตุตทาหวิทลิกะติ ๗ ๒. ม. เอตถนุตเร โอวภูโจติ
โออนตสิโสติ ทิสสติ ๗ ๓. ส. ย. สพพนุติ สพพิ ทิวลั ๗
ม. สพพตถาติ สพพิทิวลั ๗

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 99

โส ตั ทิวสั ตตุเถว วสิตฺวา ปุณทิวเส สุริยฺกคฺคณเวลาย ปาสาทา
โอดริตฺตุ อารภิฯ ตทา สิวลิเทวี ตา สตุตสตา วลฺลภิตฺติโย
ปกุโกสาเปตฺวา จิรั น ทิฏฺฐโ จ โน ราชา จตุตาโร มาสา
อดิกกนฺดา อชฺช นั ปสฺสิสฺสาม สพฺพาลงฺการเหที อลงฺกริตฺวา
ตุมฺเห ยถาลํ อิตฺถิกุตฺตาทกปฺปภาวหสิตกถิตฺตีตาทีเก วิลาส
ทสฺเสตฺวา ตั กิเลสพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ วายเมยฺยาถาตี อาหฯ ส่าปี
อลงฺกตปฺปฺยิตฺตตา ตาหิ สทฺฐี ราชานํ ปสฺสิสฺสามีติ ปาสาทํ
อภिरุหนฺตี ตั โอดรณฺตํ ทิสฺวาปี น สลฺขานนฺตี รลฺโย โอวาทํ
ทาตุ อากโต ปจฺเจกพฺพุทฺโธ ภวิสฺสตีติ สลฺลยาย ตั วนฺทิตฺวา
เอกมณฺตํ อฏฺฐาสิฯ มหาสตุโตปี ปาสาทา โอดริฯ อิตฺราปี
ปาสาทํ อภिरุหนฺตี สิริสยฺนปฺปิฏฺเจ รลฺโย ฆมรปตฺตวณฺณเณ เกเส
จ ปสาชนภณฺฑลฺลจ ทิสฺวา เนโส ปจฺเจกพฺพุทฺโธ อมฺหากํ
ปฺยสามิโก ภวิสฺสตี เอถ นํ ยาจิตฺวา นีวตฺเตสฺสามาติ วตฺวา
มหาตลโต โอดริตฺวา ราชงฺกณฺ ราชานํ สมฺปาปฺปณิ ปตฺวา จ
ปน สพฺพาทิ ตาหิ สทฺฐี เกเส โมเจตฺวา ปิฏฺฐิยํ วิกีริตฺวา หตฺถเหที
หทยํ ปหริตฺวา กสฺมา เอวรูปํ กโรถ มหาราชาคี อดิกฺรณฺ
ปฺริเทวมานา ราชานํ อนุพฺนฺชิฯ อถ สกฺลนฺครํ สํชฺพุภิตํ
อโหสิฯ เตปี ราชา โน กิร ปพฺพชฺชิตฺ กุโต ปุณ เอวรูปํ
ชฺมมิกํ ราชานํ ลภิสฺสามาติ วตฺวา โรทมานา ราชานํ
อนุพฺนฺชิสฺสุฯ ตตฺถ ตาสั อิตฺถินํ ปฺริเทวนสทฺทลฺลเจว ปฺริเทวนตฺติโยปี
ตาโย ปหาย รลฺโย คมฺนลฺลจ อาวีกโรนฺโต สตุถาอาห

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 100

[๔๕๔]	ตา จ สตุตสตา ภริยา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
	พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกณฺฑาท	กสฺมา โน วิชฺหิสฺสลิ
	ตา จ สตุตสตา ภริยา	สุสณฺณา ตนฺนุมชฺฌิมา
	พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกณฺฑาท	กสฺมา โน วิชฺหิสฺสลิ
	ตา จ สตุตสตา ภริยา	อสุสฺวา ปิยภาณิณี
	พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกณฺฑาท	กสฺมา โน วิชฺหิสฺสลิ
	ตา จ สตุตสตา ภริยา	สพฺพาลงฺการภูสิตา
	ตฺวา สมฺปทฺวี (๑) ราชา	ปพฺพชฺชาย ปฺรกุจฺฉิโต
	ตา จ สตุตสตา ภริยา	สุสณฺณา ตนฺนุมชฺฌิมา
	ตฺวา สมฺปทฺวี ราชา	ปพฺพชฺชาย ปฺรกุจฺฉิโต
	ตา จ สตุตสตา ภริยา	อสุสฺวา ปิยภาณิณี
	ตฺวา สมฺปทฺวี ราชา	ปพฺพชฺชาย ปฺรกุจฺฉิโต
	ตฺวา สตปฺลลทฺกํ	โสวณฺณํ สตรราชิกํ
	อคฺคหิ มตฺตिकाปตฺตํ	ตํ ทุตฺติยาภิเสจฺจนฺนติ ฯ

ตตฺถ ปคฺคยฺหาติ อุกฺกปิตฺวา ฯ สมฺปทฺวีติ ภิกฺขเว โส
 มหาชนโก ราชา ตา จ สตุตสฺตา ภริยาโย ก็ โน เทว
 ปหาย เอกโกว คจฺฉสิ โก อมฺหากํ โทโสติ วิลปฺนฺติโย ว
 จฑฺฑเตตฺวา สมฺปทฺวิกโต (๒) ปพฺพชฺชาย ยาหิตี โจทฺยมาโน วีย
 ปฺรกุจฺฉิโต หุตฺวา คโตติ อตฺถโถ ฯ ตนฺนติ ภิกฺขเว ตํ มตฺติกา-
 # ๑. สී. สมฺปทฺฐี ฯ ม. ย. สมฺปทฺฐี ฯ ๒. สී. ย. สมฺปทฺฐิตุ ฯ

ปตฺตคฺคหณฺณํ ทฺตฺติยํ อภิสฺสจฺจํ กตฺวา โส ราชา นิกฺขมฺนุโตนฺติ ฯ

สีวลีเทวี ปริเทวมานาปี ราชาณํ นิวตฺเตตฺตํ อสฺสโกณฺตุตี
อตุเถโก อุปาโยติ จินฺเตตฺตวา มหาเสนาคฺคตฺตํ ปกฺโกสาเปตฺวา
ตาท รณฺโธ ปุรฺโต คมนฺทิสภาเก ชินฺณฉเรสุ จ ชินฺณสาลาสุ
จ อคฺคิ เทหิ ตินฺปนฺณานิ สํหริตฺวา ตสฺมี ตสฺมี จาเน
มหาธุมฺมํ การเหตีติ อาณาเปสิ ฯ โส ตถา อกาสิ ฯ ตา รณฺโธ
สนฺตํกํ คนฺตฺวา ปาเทสุ นิปตฺติตฺวา มิถิลาย อาทิตฺตภาวํ
อาโรเจนฺตี กาทาทวยมาห

[๔๕๕] เกสุมา(๑) อคฺคิสมาชาลา โกสา ทยฺหฺนฺติ (๒) ภาคโส
รชตชาตฺรปญฺจ มุตฺตา เวฬุริยา พหู
มณฺโโย สํขมุตฺตา จ วตฺถกํ (๓) หริจฺนฺทนํ
อชินํ ทนฺตภณฺฑญฺจ โลหํ กาลยสิ พหุ
เอหิ ราช นิวตฺตสฺสุ มา เต ตํ วินฺสฺสา (๔) ธนฺนฺติ ฯ

ตตฺถ เกสุมาติ ภยานกา ฯ อคฺคิสมาชาลาติ เตสํ เตสํ
มนฺุสฺसानํ เคนานิ อคฺคินา ทยฺหฺนฺติ (๕) โส เอกสมาย ชาลาชฺช ชลิตฺติ
อตุเถ (๖) ฯ โกสาติ รชตโกฏฺฐจาการาทินิ ฯ ภาคโสติ โกฏฺฐาสโต
สฺวิภตฺตวาปี โน เอเต อคฺคินา ทยฺหฺนฺติ เทวาติ วทติ ฯ โลหฺนฺติ
ตามพโลหาทิกํ ฯ มา เต ตํ วินฺสฺสา ธนฺนฺติ มา เต เอตํ
๑. ย. ภีสา ฯ ๒. ส. ม. ย. ทยฺหฺนฺติ ฯ ๓. ม. ย. วตฺถกํ ๔. ม. ย. วินสา ฯ
๕. ม. ย. อคฺคิ คณฺหิ ฯ ๖. ส. โส เอส เวสฺมา ชาลา ชลิตฺติ อตุเถ ฯ
ม. ย. โส เอส มหาชาโลตฺติ อตุเถ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 102

ธนํ วินสฺสตุฯ เอหิ ตํ นิพฺพาเปหิ ปจฺจนา คมิสฺสสิ นกริ
ทฺยหฺมานํ อโสโลเกตฺวา ว นิกฺขมฺนฺโตติ ตุมฺหากํ ครอบา ภวิสฺสติ
ตาย โว ลชฺชาย วิปฺภิสฺสโร ภวิสฺสติ เอหิ อมจฺเจ อาณาเปตฺวา
อคฺคิ นิพฺพาเปหิ เทวาทิฯ

อถ นํ มหาสฺสโต เทวิ ก็ เอวํ วเทสิ เยสํ กิณฺจนํ อตฺถิ
เตสํ ตํ ทฺยหฺตํ มยํ ปน อภิณฺจนาติ ทีเปนฺโต คาถมาห

[๔๕๖] สฺสขํ วัต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจนํ
มิตฺถาย ทฺยหฺมานาย น เม กิณฺจิจิ อทฺยหฺถาติฯ

ตตฺถ นตฺถิ กิณฺจนนฺติ เยสํ อมฺหากํ ปฺลิวฺชกิลฺสสงฺฆาตํ
กิณฺจนํ นตฺถิ เต มยํ เตน อภิณฺจนภาเวน สฺสขํ วัต ชีวาม
เตน การณฺน มิตฺถาย ทฺยหฺมานาย น เม กิณฺจิจิ อทฺยหฺถาติ
มยฺหํ อปฺปมตฺตกมฺปิ อตฺตโน ภาณฺทกํ ทฺยหฺมานํ น ปสฺสามิติ
วาทิฯ

เอวญฺจ ปน วตฺวา มหาสฺสโต อุตฺตรทฺวาเรน นิกฺขมิฯ
ตาปี สตฺตสตา ภริยาโย นิกฺขมิสฺสุฯ ปฺน สิวฺลิตฺเทวิ เอกํ อฺพายํ
จินฺเตตฺวา ตุมฺเห คามฆาฏกรฺภูจฺวิลุมฺปนฺกรณํ วิย ทสฺเสถาติ
อมจฺเจ อาณาเปสิฯ โส ตถา อกาสิฯ ตํ ขณฺณเวย อาวฺรหฺตเถ
ปฺริเส ตโต ตโต อาชาวนฺเต อาชาวนฺเต วิลุมฺปนฺเต วิย สรีเร
ลาหารสํ สิญฺจิตฺวา ลทฺชฺปฺปหารเ วิย ผลเก นิปฺชฺชาเปตฺวา นทฺยา
วฺยฺหนฺเต มเต วิย จ รมฺโวย ทสฺเสสฺสุฯ มหาชนฺโต อฺปกฺโกสิ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 103

มหาราช ตุมฺเหสุ ฌรณฺเตสุเยว ตว รฎฺจํ โจรา วิลุมฺปนฺติ มหาชนํ
มาเตนฺตํติ ๑ เทวํปิ ราชาณํ วนฺทิตฺวา นินฺตตฺนตฺถาย คาถมาห

[๔๕๓] อฎฺฐวิโย สมฺบุปฺนนา รฎฺจํ วิทฺธํสยฺนฺติเต
เอหิ ราช นินฺตตฺสสุ มา รฎฺจํ วินฺสฺสา อิทฺนฺติ ๑

ตตฺถ อฎฺฐวิโยติ มหาราช ตุมฺเหสุ ฌรณฺเตสุเยว อฎฺฐวิโย
โจรา(๑) สมฺบุปฺนนา ๑ รฎฺจนฺติ ตถารูปี ฌมฺมรฎฺจิตํ (๒) ตว รฎฺจํ
วิทฺธํสยฺนฺติ ๑ เอหิ ราช นินฺตตฺสสุ อิทํ ตว รฎฺจํ มา
วินฺสฺสตุ ๑

ตํ สุตฺวา ราชา มยิ ฌรณฺเตเยว โจรา อฎฺฐาย รฎฺจํ
วิทฺธํสยฺนฺตา นาม นตฺถิ สิวํลิตฺเววียา กิริยา เอสา ภวิสฺสตีติ
จินฺเตตฺวา ตํ อปฺปฏิภาณํ กโรนฺโต อาห

[๔๕๔] สฺสุขํ วัต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจณํ
รฎฺจเร วิลุมฺปฺมานมฺหิ น เม กิณฺจิ อหารถ (๑)
สฺสุขํ วัต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจณํ
ปีติภฺกฺขา ภวิสฺสาม เทวา อากฺสฺสรา ยถาติ ๑

ตตฺถ วิลุมฺปฺมานมฺหิติ วิลุมฺปฺมานเ ๑ อากฺสฺสรา ยถาติ
ยถา เต พุรฺหฺมาโน ปีติภฺกฺขา หุตฺวา สมฺปาตฺตฺติสฺเซน กาลํ
วีตินาเมนฺติ ตถา วีตินาเมสฺสามาติ ๑

๑. ม. ยฺ. อฎฺฐวิโจรา ๑ ๒. สฺ. ยฺ. ตนฺติ ตถา ฌมฺมรฎฺจยิ ๑
ม. ตํ ตยา ฌมฺมรฎฺจิตํ ๑ ๓. สฺ. ยฺ. อชฺริถ ๑ ม. อหฺริถ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 104

เอวํ วุตฺเตปี มหาชน ราชนํ อนุพนฺชติเยว ๑ อถสฺส
เอตทโหสิ อยํ มหาชน นีวตฺติตฺตํ น อิจฺฉติ นีวตฺเตสฺสามิ นนฺติ
อทฺถมคาวตฺมคํ คตฺถาเถ นีวตฺเตตฺวา มหาปเถ จีโต อมจฺเจ
ปฺจฺฉิ กสฺเสตํ รชฺชนฺติ ๑ ตุมฺหากํ เทวาทิ ๑ เตนฺหิ ตาตา
อิมํ เลขํ อนุตฺตรํ กโรนฺตสฺส ราชนฺตํ กโรถาติ วตฺวา
กตฺตรทณฺเฑน ติริยํ เลขํ อากทฺธิ ๑ เตชวตา รณฺณา กตฺ
เลขํ โกจิ อนุตฺตรํ กาคฺคํ นาสกฺขิ ๑ มหาชน เลขํ อุตฺตีสฺสเก
กตฺวา พลวปริเทวํ ปริเทวิ ๑ เทวีปี ตํ เลขํ อนุตฺตรํ กาคฺคํ
อสกฺโกนฺตี ราชนํ ปิฏฺฐิ ทตฺวา กจฺฉนฺตํ ทิสฺวา โสกํ สณฺหาเรตฺตํ (๑)
อสกฺโกนฺตี อูรี ปฺหริตฺวา มหามกฺเค ติริยํ ปตฺติตฺวา ปรีวตฺตมาณา
ตํ อตฺถิกมิตฺวา อคฺมาสิ ๑ มหาชน เลขาสามิเกหิ เลขา ภินฺนาติ
เทวียา คตฺมกฺเคเนว คโต ๑ มหาสฺสโต อุตฺตรหิมวฺนตฺวาทิมฺโข
อคฺมาสิ ๑ เทวีปี สพฺพเสนาพลพาหนํ อาทาย เตเนว สทฺธี
คตา ๑ ราชา มหาชน นีวตฺเตตฺตํ อสกฺโกนฺโตเยว สฏฺฐิจิโยชนมคํ
คโต ๑

ตทา นารโท นาม ตาปโส หิมวฺนเต สฺวณฺณคฺุหายํ
วสิตฺวา ปญฺจาภิญฺญาฆานสฺุเขน วิตฺตินาเมตฺวา สตฺตาทํ อตฺถิก-
กมิตฺวา ฆานสฺุขโต วุฏฺฐาย อโห สฺุขํ ปรมํ สฺุขนฺติ อุตฺถานํ
อฺุทานนฺสิ ๑ โส อตฺถิ นฺ โข โกจิ ชมฺพฺพทีปตฺเถ อิมํ สฺุขํ ปรีเยสฺตีติ
๑. ม. สนฺหาเรตฺตํ ๑ ยฺ. ธาเรตฺตํ ๑

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกัม หน้า 105

ทิพฺเพน จกฺขุณา โลกํ โวโลเกนฺโต มหาชนกํ พุทฺธงฺกูรํ ทิสฺวา
โส ราชา มหาภินิฏฺขมณํ นิฏฺขมฺนฺโต สิวลิตฺเทวิปฺปมฺขํ มหาชนํ
นิวตฺเตตฺตํ น สกฺโกติ อนฺตรายํปีสฺส กเรยฺย ภิกฺขุโยโส มตฺตตาย ตสฺส
ทพฺพหสฺมาทานตฺถํ โอวาทํ ทสฺสามิตฺติ จินฺนฺเตตฺตวา อิทฺธิพฺเพเลนาคนฺตฺวา
รณฺโณ ปุโรโต อากาเส จิตฺโต ว ตสฺส อุตฺตสาหํ ชเนตฺตํ ออาห

[๔๕๕] กิมฺเหโส มหโต โฆโส กานฺนุ คามเว กิพฺพิยา
สมณฺน เตว (๑) ปุจฺฉามิ กตฺเถโสภิสฺสโณ ชโนติ ฯ

ตตฺถ กิมฺเหโสติ กิมฺหิ การณฺเน เอส หตฺถิกายาทิวเสน มหโต
สมฺมุตฺตํ โฆโส ฯ กานฺนุ คามเว กิพฺพิยาติ (๒) กานฺนุ เอสา ตยา
สทฺฐี อากจฺฉนฺตนา (๓) คามเว วิย กิพฺพิกัปปายมานา (๔) ฯ กตฺเถโสติ
กิมฺตฺถํ เอโส มหาชนํ ฯ อภิสฺสโณติ สมนฺนปฺปติโต ตํ ปรีวาเรตฺตวา
อากจฺฉตฺตีติ ปุจฺฉติ ฯ

ราชา ออาห

[๔๖๐] มมํ โอหાય คจฺฉนฺตํ เอตฺเถโสภิสฺสโต ชโน
สิมาติกฺกมณํ ยนฺตํ มฺนุโมนฺสฺส ปตฺติยา
มิสฺสํ นนฺทึหิ คจฺฉนฺตํ กิ ชานมฺนุปุจฺฉตฺตีติ ฯ

ตตฺถ มมฺนฺติ อหํ ชนํ ปหાય คจฺฉามิ ตํ มํ โอหાય
คจฺฉนฺตํ ฯ เอตฺถาติ เอตฺตสมิ จาเน เอโส มหาชนํ อภิสฺสโณ
๑. สี่. ย. สมณญฺเวย ฯ ม. สมณฺ เตว ฯ ๒. สี่. กิสิลียาติ ฯ
๓. ม. ย. อากจฺฉนฺตานํ ฯ ๔. สี่. กิสิลิตา ฯ ม. ย. กิพฺพิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 106

อนุพนฺชนฺโต อากโต ฯ สีมํติกกมฺนํ ынฺตฺนฺติ ตวํ ปน กิํ ปุจฺจสิ
มํ กิเลสฺสิมํ อติกกมฺม อนาคตริยมฺนิวณฺสํชาตฺสฺส โมนฺสฺส
ปตฺติยา ынฺตํ ปพฺพชิตํ ฯ มิสุสํ นนฺทีหิ กจฺจนฺตฺนฺติ ปพฺพชิตฺมฺหิตี
นนฺที อวิชฺหิตฺวา ขณฺ ขณฺ อุปฺปชฺชมานาหิ นนฺทีหิ มิสุสฺเมว
กจฺจนฺตํ กิํ ชานนฺโต ปุจฺจสิ อุทาหุ อชานนฺโต มหาชนโก กิร
วิทฺเทรภูจํ ฉนฺนํเตตฺวา ปพฺพชิตฺโตติ กิํ สาสนํ น สฺตํ ตยาตี ฯ

อถสฺส โส ทพฺพหสมาทานตฺถาย ปฺน คาถมาห

[๔๖๑] มาสฺสุ ตินฺนฺโณ อมฺณฺณิตฺโต (๑) สิริริ ธารยํ อิมํ

อติเรณฺยฺยมิทํ กมฺมํ (๒) พหุ หิ ปริปนฺนโยตี ฯ

ตตฺถ มาสฺสุ ตินฺนฺโณ อมฺณฺณิตฺโตติ อิมํ ภาณฺฑกาสาवตฺถํ (๓)

สริริ ธารนฺโต อิมินา ปพฺพชิตฺลึงฺกคฺคฺคหณฺมตฺเตเนว กิเลสฺสิมํ
ตินฺนฺโณ อติกกนฺโตสฺมิตี มา อมฺณฺณิตฺโต ฯ อติเรณฺยฺยมิทนฺติ อิทํ
กิเลสชาตํ นาม น เอตฺตเกน ตีเรตพฺพิ ฯ พหุ หิ ปริปนฺนโยตี
สคฺคฺคคฺคํ อวาริตฺวา จิตา หิ ตว พหุ กิเลสปริปนฺนถา ฯ

ตโต มหาสฺตฺโต อาห

[๔๖๒] โโก นฺน เม ปริปนฺนสฺส มม เหวํ วิหาริโน

โย เนว ทิฏฺฐเจ นาทิฏฺฐเจ กามานมฺภิปตฺถเยตี ฯ

ตตฺถ โย เนว ทิฏฺฐเจ นาทิฏฺฐเจตี โย อหํ เนว ทิฏฺฐเจ

๑. ม. อมฺณฺณิตฺถ ฯ ๒. ม. อติเรณฺยฺย มิทํ ฯ ๓. ม. ภาณฺฑกาสาवनิวตฺถํ ฯ
ย. ภาณฺฑกาสาवตฺถํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 107

มนุสฺสโลเก เนว อธิฏฺเฐ เทวโลเก กามานํ อภิปรตฺถยามิ ตสฺส
มม เอวํ เอกวิหาริโน โโก นฺุ ปริปฺปนฺโถ อสฺสาติ วทติ ฯ

อถสฺส โส ปริปฺปนฺเถ ทสฺเสนฺโถ คาทมาห

[๔๖๓] นิทฺทา ตฺนฺุที วิชฺมิหิตา (๑) อรติ ฆตฺตสมฺมโท

อวสฺนฺติ สรีรฺฐา พฺหุ หิ ปริปฺปนฺถโยติ ฯ

ตตฺถ นิทฺทาติ กปฺนิทฺทา ฯ ตฺนฺุทีติ อาลสิยํ ฯ อรตีติ

อุกฺกณฺฺจิตา ฯ ฆตฺตสมฺมโทติ ฆตฺตปริพาโห ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ ฯ

สมณฺฺ ตวํ ปาสาทิโก อภิรฺฐโป สุวณฺฺณวณฺฺณโร รชฺชํ ปหาย

ปพฺพชฺชิตฺมฺหิติ วุตฺเต ตฺยํ ปณฺฺตี โอชวณฺฺตํ ปิณฺฺทปาตํ ทสฺสฺนฺติ

โส ตวํ ปตฺตปฺรมาทาย ยาวทลฺลํ ฆณฺฺชิตฺวา ปณฺฺณสาถํ

ปวิสิตฺวา กฏฺฐตฺถริกาย นิปฺชฺชิตฺวา กากจฺจมาโน นิทฺทํ

โอกฺกมิตฺวา อนฺฺตรา ปพฺพุโธ อปฺราปฺริ ปฺริวตฺเตตฺวา หตฺถปาเท

สมฺปสาเรนฺโถ อุฏฺฐาย จีวรฺวงฺสํ คเหตฺวา อาลสิโย หุตฺวา เนว

สมฺมชฺชณี อาทาย อสฺสมํ สมฺมชฺชิสฺสสิ น ปานิยํ อหฺริสฺสสิ

ปฺนฺุ นิปฺชฺชิตฺวา นิทฺทายิสฺสสิ กามวิตกฺกํ วิตกฺกิสฺสสิ ตทา

ปพฺพชฺชาย อุกฺกณฺฺจิสฺสสิ ฆตฺตปริพาโห เต ภวิสฺสตีติ ฯ

อวสฺนฺติ สรีรฺฐาติ อิมฺเ เอกตฺถกา ปริปฺปนฺถา ตว สรีรฺฐจกา

หุตฺวา อวสฺนฺติ สรีเรยฺเว เต นิพฺพตฺตฺนฺฺตีติ ทสฺเสติ ฯ

อถสฺส มหาสฺตฺโถ ฐตี กโรนฺฺโถ คาทมาห

๑. ส. ม. วิชฺมฺภิตา ฯ ย. วิชฺมฺภิกา ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาติกั หน้า 109

อุณฺนตฺตถฺยชาติ กิ ชาติโก นาม อหนฺติ อาทินา นเยน ปวตฺตํ
อวมานญจ อหฺมสฺมิ ชาติสฺมฺปนฺโนติ อาทินา นเยน ปวตฺตํ
อติมานญจ ๑ กมฺมนฺติ ทสฺกุสฺตกมฺมปถิ ๑ วิชฺชนฺติ ปญฺจาภิญฺญา-
อภฺยสฺมาปตฺติธานํ ๑ ฅมฺมนฺติ กสิณฺปริกมฺมสํชาตํ สมนฺธมฺมํ ๑
สกกตฺวาน ปรีพฺพชาติ เอเต คุณฺเ สกฺกตฺวา วตฺตสฺสุ อิเม วา
คุณฺเ สกฺกตฺวา ทพฺหิ สฺมาทาย ปรีพฺพช ปพฺพชฺช ปาเลหิ มา
อุกฺกณฺจิติ ๑

เอวํ โส มหาสฺตฺตํ โอวทิตฺวา อากาเสน สกฺกฺจฺานเมว
กโต ๑

ตสฺมี กเต อปโร มิกาชิน นาม ตาปโส ตเถว สฺมาปตฺติโต
วฺภูจาย โลกํ โอลเณฺโต มหาสฺตฺตํ ทิสฺวา มหาชนํ นีวตฺตนตฺถาย
ตสฺส โอวาทํ ทสฺสามิตี ตเถวาคนฺตฺวา อากาเส จตฺวา อตฺตานํ
ทสฺเสตฺวา อาห

[๔๖๖] พหู หตฺถิ จ อสฺเส จ นาคเร ชานปทานิ จ
 หิตฺวา ชนก ปพฺพชิตอ กปฺลฺเล (๑) รติมฺชฺฌกา
 กจฺจิ นฺ เต ชานปทา มิตฺตามจฺจา จ ฌาตกา
 ทฺวึ อํกํสฺ ชนก กสฺมา เต ตํ อรฺุจฺจธาติ ๑

ตตฺถ กปฺลฺเลติ มตฺติกา ปตฺตํ สนฺธายาห ๑ อิทํ วุตฺตํ โหติ
มหาชนก ตวํ เอวรूपํ อิสฺสรียํ ปหาย ปพฺพชิตอ อิมสฺมี กปฺลฺเล
๑. ส. ม. กปาเล ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 110

รตี อชฺฌคาคติ ปพฺพชฺชาการณํ ปุจฺจนฺโต เอวมาห ๑ ทูภินฺติ
ภินฺนุ เอเต ตว อนฺตเร ภิญฺจิ อปราธํ อํกุสฺส กสฺมา ตว เอวรूपํ
อิสฺสรียสฺสํ ปหาย เอตํ กปฺลลเมว อรุจฺจถาติ ๑

ตโต มหาสตุโต อาห

[๔๖๗] น มิกาชิน ชาตฺตฺเจ (๑) อหํ ภิญฺจิ กุทาจนํ
อชฺมเมน ชินเ ฉาตี น จาปี ฉาตโย มมฺนติ ๑

ตตฺถ น มิกาชินาติ อมฺโก มิกาชิน ๑ ชาตฺตฺเจติ

เอกํเสเนว ๑ อหํ ภิญฺจิ กุทาจนนฺติ กิสฺมิภฺยํ กาเล น อหํ
ภิญฺจิ ฉาตี อชฺมเมน ชินามิ ๑ เตปี ฉาตโย มํ อชฺมเมน น
ชินนฺติ ๑ อิติ น โภจฺฉิ ฉาติ มยฺ ทูภินฺนาม อกาตีติ อตุโถ ๑

เอวมสฺส ปญฺหํ ปฏิกฺขิปปิตฺวา อิทานิ เยน การณฺน

ปพฺพชฺโช ตํ ทสฺเสนฺโต อาห

[๔๖๘] ทิสฺวาน โลกวตฺตฺนฺตํ ขชฺชนฺตํ กทฺทหมิกตํ
ญฺลเร วชฺฌเร เจตฺถ ยตฺถ สนฺโน (๒) ปุจฺชชฺโน
เอตาหํ อูปมํ กตฺวา ภิกฺขุโกสฺสมิ (๓) มิกาชินาติ ๑

ตตฺถ โลกวตฺตฺนฺตฺนฺติ วฏฺฏานฺนุคตฺสฺส พาลโลกสฺส วตฺตํ

ปเวณฺณี อหํ อทฺทสํ ตํ ทิสฺวา ปพฺพชฺโชตฺมฺหิตี ทีเปติ ๑ ขชฺชนฺตํ
กทฺทหมิกตฺนฺติ กิเลเสหิ ขชฺชนฺตํ เตเหว จ กทฺทหมิกตํ โลกํ
ทิสฺวา ๑ ยตฺถ สนฺโนติ ยมฺหิ กิเลสวตฺตฺมฺหิ สนฺโน ลกุโโค
๑. สී. ยฺ. ชาตฺตฺจ ๑ ๒. สී. สตุโต ๑ ๓. ส. ม. ยฺ. ภิกฺขุโกสฺสมิ ๑

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 111

นิมฺมุคฺโค ปุณฺธุชฺชโน ตตฺถ ลกฺคา พฺหุ สฺตฺตา หณฺณนฺติ เจว
อฏฺฐพฺพนฺนาทีหิ (๑) จ วชฺชนฺติฯ เตาหนฺติ อหํปี สเจ เอตฺถ
วชฺฉิสฺสามิ อิมํ สฺตฺตา วิย วิหณฺณิสฺสามิ วชฺฉิสฺสามิ จาติ
เอตฺเทว การณํ อตฺตโน อุปมํ กตฺวา ภิกฺขุโก ชาโตติ อตฺโถฯ
มิกาชินาติ ตํ อาลปฺติฯ กถํ ปนฺ เตน ตสฺส นามํ ฅาตฺนฺติฯ
ปฏฺฐิสฺนุถารกาเล ปจฺเมว ปุณฺณิตตฺตาฯ

ตาปโส ตํ การณํ วิตุถารโต โสตุกาโม หุตฺวา คาถมาห

[๔๖๕] โโก นฺ เต ภควา สฺตฺตา กสฺเสตํ วจันํ สุจฺจํ (๓)
น หิ กปฺปํ วา วิชฺชํ วา ปจฺจกฺขาย รเถสภ
สมณฺมาหุ วตฺตฺนฺตํ ยถา ทฺกฺขสฺสติกฺกโมติฯ

ตตฺถ กสฺเสตฺนฺติ เอตํ ตยา วุตฺตํ สุจฺจิจจันํ กสฺส วจันํ
นามํฯ กปฺปนฺติ กปฺเปตฺวา ปวตฺติตานํ อภิญฺญาสมาปตฺตินํ ลากิ (๔)
กมฺมวาทิ ตาปสฺสํฯ วิชฺชนฺติ อาสวกฺขยฅาณวิชฺชาย สมฺนฺนาคตํ
ปจฺเจกพฺพุทฺธํฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ รเถสภาคิ มหาชนกฺราชานํ
อาลปฺติฯ น หิ กปฺปสมณฺณํ วา วิชฺชสมณฺณํ วา ปจฺจกฺขาย
ตสฺโสวาทํ วินา ยถา ทฺกฺขสฺส อติกฺกโม โหติ เอวํ วตฺตฺนฺตํ
สมณฺมาหุ เตสํ วจันํ สุตฺวา สกฺกา เอวํ ปฏฺฐิพฺพชฺชิตฺตํ ตสฺมา วเทหิ
โก นฺ เต ภควา สฺตฺตาติฯ

๑. ม. ย. อนุทฺพนฺนาทีหิฯ ๒. ม. อุปมํ กตฺวา กทฺทมิกตํ
โลกํ ทิสฺวา ภิกฺขุโกฯ ย. ภิกฺขุโกฯ ๓.ม. สุจฺจํฯ ๔. ย. ลากิโนฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 112

อถ น มหาสตุโต อาห

[๔๗๐] น มิกาชิน ชาตฺจฺเจ อหํ กิลฺยจิ กุทาจนํ
สมณํ พุราหุมนํ วาปี สกุกตฺวา อนุปาวีสินฺติ ฯ

ตตฺถ สกุกตฺวาติ ปพฺพชฺชาย คุณฺถํ ปุจฺจนตฺถาย ปุเชตฺวา ฯ
อนุปาวีสินฺติ น กิลฺยจิ อนุปวิฏฺฐปฺพุโปสฺมิ น มยา โกจิ สมโณ
ปุจฺฉิตฺพุโพติ วทติ ฯ อิมินา หิ ปุจฺเจกพุทฺธานํ สนฺตฺติเก ฌมฺมํ
สฺถนฺนเตนาปี น กทาจิ อุทิสฺสกวเสน ปพฺพชฺชาย คุโณ ปุจฺฉิตฺพุโพ
ตสฺมาเอวมาห

เอวญฺจ ปน วตฺวา มหาสตุโต เยน การณฺน ปพฺพชฺชิตฺโต
ตํ อาทิตฺโต ปฏฺจาย ทสฺเสตฺถุ อาห

มหตา วาณฺญาเวน (๑) กจฺจนฺโต สิรียา ชลํ
กियฺมานฺสุ กิเตสฺสุ วชฺชมานฺสุ วคฺคฺสุ
ตฺริยตาติสงฺฆฺญฺเจ (๒) สมฺมาตาสมาหิเต (๓)
ส มิกาชิน มทฺทกฺขี ผลี อมฺพํ ติโรจฺจทํ
ตฺททฺมานํ (๔) มนฺุสฺเสหิ ผลกาเมหิ ชนฺตฺกฺกิ
โส โข หนฺตํ สิรี หิตฺวา โอโรหิตฺวา มิกาชิน
มุถิ อมฺพสฺสุปาคณฺธี ผลิโน นิปฺผลสฺส จ
ผลี อมฺพํ หตฺ ทิสฺวา วิทฺชตฺตํ วินสิกตํ (๕)

๑. ส. ม. ย. จาณฺญาเวน ฯ ๒. ม. ตฺริยตาติสงฺฆฺญฺเจ ฯ
๓. ส. ม. ย. สมฺมาตาสมาหิเต ฯ ๔. ส. ตฺทชฺชมานํ ฯ ม. หณฺณมานํ ฯ
ย. ตทฺททฺมานํ ฯ ๕. ม. ย. วินสิกตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 113

อเถกั อิตร์ อมฺพั	นีโลภาสั มโนรมั
เอวเมว นฺน อมฺเห	อิสฺสเร พหุณฺณเก
อมิตฺตา โน วธิสฺสนฺติ	ยถา อมฺโพ ผโล (๑) หโต
อชินฺมฺหิ หลฺลเต ทีปึ	นาโค ทนฺเตสุ (๒) หลฺลเต (๓)
ชนฺมฺหิ ธนึโน หนฺติ	อนิเกตฺมสนฺถวั
ผโล (๑) อมฺโพ อผโล จ	เต สตุถาโร อุโก มมนฺติ ฯ

ตตฺถ วคฺคฺสูติ มจฺจฺสเรสุ ตฺริเยสุ วชฺชมาเนสุ ฯ ตฺริยตาลีต-
 สงฺฆุจฺเจติ ตฺริยานั ตาลีเตหิ สงฺฆุจฺเจ อฺยฺยานे ฯ สมนฺมาตาล-
 สมหิเตติ สมนฺมาหิ (๔) จ ตาเลหิ จ สมนฺนาคเต ฯ สมิคาชินาติ
 มิคาชิน โส อหิ อทุทกฺขี ฯ ผลึ อมฺพนฺติ ผลวนฺตึ อมฺพั ผลิตึ
 อมฺพรุกฺขนฺติ อตุโถ ฯ ติโรจฺจทฺนฺติ ติโรปาการึ อฺยฺยานสฺส อนฺโตว
 จิตฺตึ พหิปาการึ นิสฺสาย ชาตึ อมฺพรุกฺขั อทุทสั ฯ ตฺทมานนฺติ
 โปถิยฺมานั ฯ โอโรหิตฺวาติ หตฺถิกฺขนฺชโต โอตฺริตฺวา ฯ วินลึกตฺนฺติ
 นิปตฺตนาถึกตึ ฯ เอวเมวาทิ เอวํ เอว ฯ ผโลติ ผลสมฺปนฺโน ฯ
 อชินฺมฺหิตึ จมฺมตฺถาย จมฺมการณา ฯ ทนฺเตสุติ อตฺตโน ทนฺเตสุ (๕)
 หลฺลเต ทนฺเต นิमित्तํ หลฺลเตติ อตุโถ ฯ หนฺตึติ หลฺลติ ฯ
 อนิเกตฺมสนฺถวนฺติ โย ปนฺ นิเกตํ ปหาย ปพฺพชิตฺตฺตา อนิเกโต
 นาม สพฺพสัขารวตฺถกฺสฺส ตณฺหาสนฺถวสฺส อภาวา อสณฺจโว (๖)
 # ๑. ส. ม. ย. ผลึ ฯ ๒. ม. ย. ทนฺเตหิ ฯ ๓. ส. ย. หลฺลติ ฯ
 # ๔. ม. สมนฺเมหิ ฯ ๕. ม. ทนฺเตหิ ฯ ๖. ม. อสนฺถโว ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 114

นาม ๑ ตํ อนิกตํ อสนฺถวํ โโก หนีสุตตีติ อธิปฺปาโย ๑ เต

สตฺถาโรติ เต เทว รุกฺขามม สตฺถาโร อหฺสนฺติ วทติ ๑

ตํ สุตฺวา มิกาสฺมิโน อปฺปมตฺโต โหหิ ราชาคิ รณฺโณ

โอรุทํ ทตฺวา สกฺกฺจฺจํ เมว คโต ๑

[๔๙๑] ตสฺมี คเต สิวลีสเทวี รณฺโณ ปาเทสุ นิปตฺติวา อห

สพฺโพ ชโน ปพฺยติโต (๑) ราชานํ ปพฺพชฺชิตํ อิติ

ตฺถาโรหา อนิกฺกฺจฺจํ รติกา ปตฺติการกา

อสุตฺตาสยิตฺวา ชนตํ จปยิตฺวา ปฏฺิจฺจํ

ปฺตฺตํ รชฺเชจฺจํ เปตฺวานํ อถ ปจฺจํ ปพฺพชฺชิตฺตํ ๑

ตตฺถ ปพฺยติโตติ ภิโต อุตฺตราสฺมิโต (๒) ๑ ปฏฺิจฺจํ ทนฺติ อมฺเห

ทพฺพมานํ วิลุมฺบมานํ ราชา น โอลเกตฺติติ ปพฺยติตฺตํ

มหาชนฺสฺส อวารณํ รุกฺขํ จเปตฺวา ๑ ปฺตฺตํ นนฺติ ปฺตฺตํ ทิฆมาวฺกุมาโร

รชฺเชจฺจํ เปตฺวา อภิสฺสิญฺจิตฺวา ปจฺจํ ปพฺพชฺชิตํ ๑

ตโต โปชฺชิตฺโต อห

[๔๙๒] จตฺตํ มยา ชานปทา มิตฺตามจฺจํ จ ฌาตกา

สนฺติ ปฺตฺตา เวเทหํ ทิฆมาวฺ รุกฺขจฺจํ โน

เต รชฺชํ การยิสฺสนฺติ มิถิลายํ ปชาปตีติ ๑

ตตฺถ สนฺติ ปฺตฺตาติ สิวลีส สมณํ ปฺตฺตา นาม

นตฺถิ วิเทหฺรจฺจวาสินํ ปน ปฺตฺตา ทิฆมาวฺ อตฺถิ เต รชฺชํ

๑. ส. สพฺพชฺชิตํ ๑ ย. ปวฺยติโต ๑ ๒. ม. อุตฺตราสฺมิโต ๑ ย. อุตฺตราสฺมิโต ๑

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 115

การยิสฺสนฺตฺติ ฯ ปชาปตฺติ เทวี อาลปติ ฯ

อถ นํ สีวลี เทวี อห เทว ตุมฺเห ตาว ปพฺพชิตา
อหํ ปน กิ กโรมีติ ฯ อถ นํ โส เทวี อหนฺตํ อนุสิทฺทามิ
มม วจัน กโรหิติ วตฺวา อห

[๔๗๗] เอหิ ตํ อนุสิทฺทามิ ยํ วากุຍํ มม รุจฺจติ
รชฺชํ ตฺวํ การยณฺติ (๑) ปาปี ทฺวจฺจริตํ พหุ
กายน วาจา มนสา เยน กจฺจลฺลิติ ทฺกฺกคฺคิ

ปรทินฺนเกน ปรนิฏฺฐิตฺเตน

ปิณฺฑเทน ยาเปมิ (๒) สฺธิรชฺมโมติ ฯ

ตตฺถ ตฺวานฺติ ตฺวํ ปฺตฺตสฺส นตฺตํ อฺสฺสาเปตฺวา มม ปฺตฺโต
ราชาติ รชฺชํ อนุสฺสามาณา พหุ ปาปี กริสฺสฺสฺสิ ฯ กจฺจลฺลิติ เยน
กายาทิหิ กเตน พหุปาเปน ตฺวํ ทฺกฺกคฺคิ กจฺจลฺลิติ ฯ สฺธิรชฺมโมติ
ปิณฺฑทฺทียาโลเปน ยาเปตฺพพฺนฺติ เอส ธีรานํ ชฺมโมติ ฯ

เอวํ มหาสฺตฺโต ตสฺสา โอวาทํ อทาสิ ฯ เตลฺลํ อณฺณมณฺณลํ
สฺลลฺปนฺตานํ กจฺจณฺนฺตานํ สฺริโย อตฺถงฺกโต ฯ เทวี ปฏฺฐิรฺูเป จาเน
ขนฺธาวาริ นีวาสาเปสิ ฯ มหาสฺตฺโต เอกํ รุกฺขมฺมูลํ อฺปกโต ฯ
โส ตตฺถเอว รตฺตี วสิตฺวา ปฺน ทิวเส สฺริรฺูปฏฺฐิขกฺกนํ กตฺวา มกฺคํ
ปฏฺฐิปรชฺชํ ฯ เทวีปิ เสนา ปจฺจโต อากจฺจลฺลิติ ตสฺส ปจฺจโตว
อโหสิ ฯ เต ภิกฺขฺวาจารเวลาย ญฺนํ นาม นกริ สฺมปาปฺณีสฺสุ ฯ

๑. ม. การยสิ ฯ ๒. ส. ยาเปติ ฯ ม. ยู. ยาเปหิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 116

ตสฺมี ขณฺเ อฺนุโตนฺนเร เอโก ปุริโส สฺนุณาปนฺโต (๑) มฺहनฺตํ มํสขณฺทํ
กัณฺธิตฺวา สฺลเณน องฺคาเรสุ ปจฺจิตฺวา นิพฺพพาปนฺตถาย ผลกโกภฺยิ
จเปตฺวา อภฺยาสี ๑ ตสฺส อณฺณวาทสฺส เอโก สฺนุโข ตํ
อาทาย ปฺลาโย ๑ โส ญตฺวา ตํ อฺนุพฺนฺชฺนฺโต ยาว พหิทฺทกฺขิณฺทวาริ
กนฺตฺวา นิพฺพินฺโน นีวตฺติ นีรालโย ๑ ราชา จ เทวี จ สฺนุขสฺส
ปุโรโต อากจฺจนฺตา เทวธา อเหตุ ๑ โส ภเยน มํสึ ฉทฺเทตฺวา
ปฺลาโย ๑ มหาสฺตฺโต ตํ ทิสฺวา จินฺตฺสิ อยํ สฺนุโข อิมํ มํสึ
ฉทฺเทตฺวา อนเปกฺโข ว ปฺลาโต อณฺโณปิสฺส สามิโก น ปฺลณฺยติ
เอวฺรูโป อนวชฺโซ ปํสฺกุณฺปิณฺทปาโต นาม อตฺถิ (๒) ปฺริภฺยชฺสสามิ
นฺนติ ๑ โส มตฺติกปตฺตํ นีหริตฺวา ตํ มํสขณฺทํ อาทาย
ปฺลณฺธิตฺวา ปตฺเต ปกฺขิปิตฺวา อฺทกฺผาสฺกุณฺจํ กนฺตฺวา ปจฺจเวกฺขิตฺวา
ตํ ปฺริภฺยชฺตํ อารภิ ๑ ตโต เทวี จินฺตฺสิ สจฺ เอส รชฺเชน
อตฺถิโก ภเวยฺย น เอวฺรูโป ชฺคฺจํ ปํสฺมกฺขิตํ สฺนุขจฺฉิภฺยจํ
ขาเทยฺย น อิทาเนว อมฺหากํ สามิโก ภวิสฺสตีติ อถ นํ
มหาราช เอวฺรูโป ชฺคฺจํ มํสึ ขาทสีติ อาห ๑ เทวี ตวํ
อนฺชพาลตฺยา อิมสฺส ปิณฺทปาตสฺส วิเสสํ น ชานาสีติ วตฺวา
ตสฺสา ปตฺติภฺยจฺฉิภฺยจํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา อมตํ วิย ตํ ปฺริภฺยชฺิตฺวา
มฺขํ วิกฺขาเลตฺวา หตฺถปาเท โธวิ ๑ ตสฺมี ขณฺ เทวี ราชานํ
นินฺทียมานา (๓) อาห

๑. ม. ย. สฺนุโตนฺนเร ๑ ๒. ม. ย. นตฺถิ ๑ ๓. ม. ย. นินฺทียมานา ๑

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกํ หน้า 117

[๔๗๔] โยปี จตุตฺเถ ภาตฺตกาเถ น ภูณฺเช
อชฺฌภูจฺมาริว (๑) ชุชาย มียเย
น เตวว ปิณฺฑํ ลฺลิตํ อนริยํ
กุลปฺตฺตฺรโป สปฺปริโส นฺ (๒) เสเว
ตฺยิทํ น สาธุ ตฺยิทํ น สุภฺจ
สฺนชฺจนิภฺจกํ ชนก ภูณฺชเส ตฺวนฺติ ฯ

ตตฺถ อชฺฌภูจฺมาริวาติ อาสนฺนมฺรณฺมิว (๓) ฯ ลฺลิตนฺติ
ปฺสุมกฺจิตํ ฯ อนริยนฺติ อสนฺนฺทริ ฯ นฺ เสเวติ นฺกาโร ปฺริปฺจฺจนฺตฺเถ (๔)
นิปาโต ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ สเจปิ จตุตฺเถ ภาตฺตกาเถ น ภูณฺเชยฺย
ชฺทาย วา มเรยฺย น นฺ เหวํ สนฺเตปิ กุลปฺตฺตฺรโป สปฺปริโส
เอวรูปิ ปิณฺฑํ น ตเวว เสเวยฺยาติ ฯ ตฺยิทนฺติ ตํ อิทํ ฯ
มหาสฺตฺโต อาห

[๔๗๕] น จาปี เม ลีวลิ โส อภฺกฺโข
ยํ โหติ จตฺตํ กิหิโน สฺนชฺสฺส วา
เยเกจิ โภคา อิช ฌมฺมลทฺธา
สพฺโพ โส ภฺกฺโข อนวโยติ (๕) วุตฺโตติ ฯ

ตตฺถ อภฺกฺโขติ โส ปิณฺฑปาโต มม อภฺกฺโข นาม น
๑. ลี. อชฺทฺฐมาริว ฯ ม. อชฺฏฐมาริว ฯ ยฺ. อชฺทฺฐมาริว ฯ ๒. ม. ยฺ. น ฯ
๓. ลี. ยฺ. อนาสกมฺรณฺเมว ฯ ม. อนาถมฺรณฺเมว ฯ
๔. ม. นกาโร ปฺริปฺจฺจนฺตฺเถ ฯ ๕. ลี. ยฺ. อนวชฺโชติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 118

โหติ ฯ ย โหตีติ ย คิหิโน สุนขสฺส วา จตุตฺโหติ ตํ ปัสฺสูกฺคณฺณาม
อสุตฺตมิกคฺคตา อนวชฺชฺ ฯ ย เกจฺติ ตสฺมา อณฺเณปี ย เกจ
ธมฺมตฺทฺธา โภคา ฯ สพุโป โส ภกฺโข อนวโยติ อนวชฺโซ (๑)
ปฺนปฺปฺนํ โอล็อกฺยมาโนปี อนวโย ปฺริปฺนฺณคฺคโณ อนวชฺโซ
อธมฺมตฺทฺธํ ปน ลาภํ สตสฺสทฺสคฺคณฺนิกมฺปิ ชฺคฺคจฺฉนฺนียเมว โหติ ฯ

เอวํ เต อณฺณมณฺณํ กเถนฺตา ว ฐนฺนคฺคทฺวารํ สมนฺปาปฺณฺสิสุ
ตฺตร ทารเกสุ กิพฺนฺเตสุ เอกา กุมาริกา ขุทฺทกฺคฺคสฺปิเกน วาลุกํ
โผเตสิ (๒) ฯ ตสฺสา เอกสฺมี หตฺถे เอกํ วลฺยํ ปฺฏิมุํกํ เอกสฺมี หตฺถे
เทว วลฺยานิ ปฺฏิมุํกานิ ตานิ อณฺณมณฺณํ ฆณฺเณนฺติ สทฺทํ
กโรนฺติ อิตฺริ นิสฺสทฺทํ ชาตํ ฯ ราชา ตํ การณฺํ ญตฺวา
อิทานิ สีวลี มม ปจฺจโต จรติ อิตฺถิ จ นาม ปพฺพชิตฺสฺส มถํ
โหติ อณฺเณ ชนา ตํ ทิสฺวา อยํ ปพฺพชิตฺวาปี ภริยํ ชหิตฺุ น
สฺกโกตฺตีติ มํ คฺคหิสฺสฺสนฺติ สจายํ กุมาริกา ปณฺฑิตา ภวิสฺสติ
สีวลีเทวียา นีวตฺตคฺคการณฺํ กเถสฺสติ อิมิสฺสา กถํ สุตฺวา สีวลี
อุยฺโยเชสฺสสํมิตฺติ จินฺเตตฺตวา ตํ อุปฺสงฺกมิตฺวา ปฺจจฺฉนฺโต คากฺมาห

[๔๗๖] กุมาริเก อุปฺเสนฺนีย นิจฺจํ นิคฺคคฺคณฺณทิตฺเต
กสฺมาเต เอโก ภุชฺ สฺสนฺติ (๓) เอโก เตน สฺสนฺติ (๓) ภุชฺติ ฯ

- # ๑. สี. อนฺนอวชฺโซ ฯ ม. ย. อนฺนอวโย ฯ ๒. สี. ขุทฺทกฺคฺคสฺปิเกน วาลุกํ โปเจติ ฯ
- ม. ขุทฺทกฺคฺคสฺปิเกน วาลุกํ ปฺปโผเจติ ฯ ย. ขุทฺทกฺคฺคสฺปิเกน วาลุกํ โปเจติ ฯ
- # ๓. สฺสนฺติ....สฺสนฺติ อิตฺธิปี ฯ ม. ย. ชนฺติ....ชนฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกํ หน้า 119

ตตฺถ อุปเสนิเยติ มาตริ์ อุปกนฺตฺวา สยนิเก ฯ นิคฺค-
มณฺหิเตติ อคฺคฺคฺคิตมณฺหเนน มณฺหสิลฺลิกเกติ วทติ ฯ สฺฐณฺตีติ สทฺทํ
กโรติ (๑) ฯ

กุมาริกา อาห

[๔๗๗]	อิมสฺมี เม สมณฺ หตฺเถ	ปฏฺิมุฑฺกา ทฺุณีวรา (๒)
	สงฺฆมฺภา (๓) ชายเต สทฺโท	ทฺุติยสฺเสว สํ กติ
	อิมสฺมี เม สมณฺ หตฺเถ	ปฏฺิมุฑฺโก เอกนฺีวโร (๔)
	โส อทฺุติโย น สฺฐณฺตี (๕)	มฺุณีญฺุโถว ทฺิฏฺุจฺติ
	วิวาทปฺุปฺตฺุโต ทฺุติโย	เกเนโก วิวทิสฺสติ
	ตสฺส เต สกฺกคามสฺส	เอกตฺตมฺุปโรจตฺนฺติ ฯ

ตตฺถ ทฺุณีวราตี เทว วลฺยานิ ฯ สงฺฆมฺภาตี สํหนโต
สงฺฆมฺภฺนโตตฺตฺุโต ฯ คตฺตีติ นิปฺุผลติ ฯ ทฺุติยสฺส หิ นิปฺุผลติ
เอวรฺุปา โหติ ฯ โสติ โส นีวโร ฯ มฺุณีญฺุโถ วาตี ปหฺินสทฺุพ-
กิลฺลโส อริยปฺุคฺคโลปิ วิย ทฺิฏฺุจฺติ ฯ วิวาทปฺุปฺตฺุโตติ สมณฺ ทฺุติยโก
นาม วิวาทาปฺุโน โหติ กลหํ กโรติ นานา คานํ คณฺุหาตี ฯ
เกเนโกติ เอโก ปน เกเน สทฺุธี วิวทิสฺสติ ฯ เอกตฺตมฺุปโรจตฺนฺติ
เอกึภาโว เต รุจฺจตุ ฯ เอวญฺุจ ปน วตฺุวา สํ ปฺุน เอวมฺาห
อยฺุย สมณฺา นาม ภคินฺีปี อาทาย น จรฺนฺติเยว ก็ ปน ตํ
๑. สී. ยฺุ. ชนฺตีติ สนฺติ สทฺุทํ กโรติ ฯ ๒. สී. ยฺุ. ทฺุณีฐฺุรา ฯ
๓. ส. สงฺฆมฺภา ฯ ม. ยฺุ. สงฺฆมาตา ฯ ๔. สී. ยฺุ. เอกนฺีฐฺุโร ฯ
๕. ส. ม. ยฺุ. ชนฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 120

เอวรूपิ อุตฺตมรูปฺชริ ภริยิ คเหตุวา วิจฺรสิ อัย เต
อนฺตรายิ ภริสฺสติ อิมิ ปน นีหริตฺวา เอกโก ว สมณฺชมฺมํ ยุตฺตเมว
กโรหิติ มหาสคฺตํ โอวทิตฺ ๕

โส ตสฺสา ทหฺรภุมาริกาย วจฺนํ สุตฺวา ปจฺจยิ ลภิตฺวา
เทวียา สทฺธิ กเถนฺโต อาห

[๔๗๘]	สุณฺตี สีวตี คธา	ภุมาริยา ปเวทิตา
	เปลียา มํ ภริหิตา (๑)	ทฺติยสฺเสว สาคติ
	อัย เทวฺชา ปโต ภทฺเท	อนฺจิญฺโญ ปถาวิหิ
	เตสํ ตวํ เอกํ คณฺหาหิ	อหเมกํ ปุณาปฺริ
	มา จ (๒) มํ ตวํ ปติ เมติ	นาหิ ภริยาติ ตํ ปุณาติ (๓) ๕

ตคฺค ภุมาริยาติ ภุมาริกาย กถิตา ๕ เปลียาติ สจฺาหํ รชฺชํ
กาเรยฺยํ เอสา เม เปลียา วจนการิกา ภเวยฺย โอโลเกตฺตุมฺปิ
มํ น วิสเหยย อิทานิ ปน อคฺตโน เปลสิ วิย ทาสํ วิย จ
มํ วิภริหิตฺตํ ทฺติยสฺเสว สาคติ โอวทิตฺ ๕ อนฺจิญฺโญติ
อนฺุสณฺจริโต ๕ ปถาวิหิติ ปถิเกหิ ๕ เอกนฺติ ตว รุจฺจนกํ เอกํ
คณฺห อหํ ปน ตยา คหิตาวเสสํ อปฺริ คณฺหิสฺสามิ ๕ มา จ
มํ ตวานฺติ สีวตี อิตฺ ปญฺจาย ปุณ ตวํ มํ ปติ เมติ มา จ
วท อหฺลจ ปน ตํ ภริยาเมติ น อวจนฺติ ๕

สา ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา เทว ตุมฺเห อุตฺตมา ทภฺจิญฺนมคฺคํ
คณฺห อหํ ปน หีนชาติกา วามมคฺคํ คณฺหิสฺสามิตี วตฺวา

๑. ส. ม. ย. ภริหิตฺโต ๕ ๒. ม. มาจ ๕ ย. เนว ๕ ๓. ม. ย. วา ปุณาติ ๕

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 121

มหาสตุตฺตํ วนฺทิตฺตฺวา โถกั กนฺตฺตฺวา โสกั สณฺจฺราเรตฺตํ (๑) อสกุโกนฺตฺติ
ปฺนฺนาคนฺตฺตฺวา รณฺณฺวา สทฺธิ จรณฺตฺติ เอกโตว ฐนั นกรั ปาวีสิ ฯ

ตมตฺถั ปกาเสนฺโต สตฺถา อฺปทฺตฺมาตมาห

อิมเมว กถยนฺตฺตา ฐนั นกรมฺปาคมฺนฺตฺติ (๒) ฯ

ตตฺถ นกรมฺปาคมฺนฺตฺติ นกรั ปวิภูจฺา ฯ

ปวีสิตฺตฺวา จ ปน มหาสตุตฺโต ปิณฺฑาย จรณฺโต อฺสุการสฺส
เคหทฺวารั สมนฺปตฺโต ฯ สิวตีปี ปจฺฉโต อนฺนฺกนฺตฺตฺวา เอกมนฺตํ
อฺภูจฺาสิ ฯ ตสฺมี สมเย อฺสุกาโร องฺการกปฺลฺเล อฺสุํ ตาเปตฺตฺวา
กณฺชิเกน เตเมตฺตฺวา เอกํ อฺกฺขี นิมฺมิเลตฺตฺวา เอเกน อฺกฺขินา
โอโลเกนฺโต อฺสุํ กโรติ ฯ ตํ ทิสฺวา มหาสตุตฺโต สจายั
ปณฺฑิโต ภวิสฺสตี มยฺหิ เอกํ การณฺํ กเถสฺสตี ปฺจฺฉินฺสฺสามิ
นนฺตฺติ จินฺเตตฺตฺวา ตํ อฺปสงฺกมิตฺตฺวา ปฺจฺฉินฺสิ ฯ

ตมตฺถั ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

โกภฺภูจฺเก อฺสุการสฺส ภตฺตกาเล อฺปฺภฺจฺิตเต

ตตฺร จ โส อฺสุกาโร เอกํ ทณฺฑํ อฺสุํ กตฺติ

เอกณฺจ จกฺขุํ นิกฺคยฺห ชิมฺเหมเกน เปกฺขตีติ ฯ

ตตฺถ โกภฺภูจฺเกติ ภิกฺขเว โส ราชฺา อตฺตโน ภตฺตกาเล อฺปฺภฺจฺิตเต
อฺสุการสฺส โกภฺภูจฺเก อฺภูจฺาสิ ฯ ตตฺร จาติ ตสฺมีณฺจ โกภฺภูจฺเก ฯ
นิกฺคยฺหาติ นิมฺมิเลตฺตฺวา ฯ ชิมฺเหมเกนาติ เอเกน จกฺขุณา วงฺกั
เปกฺขตีติ ฯ

๑. ม. ย. สนฺจฺราเรตฺตํ ฯ ๒. ม. นกรมฺปาคมฺนฺตฺติ ฯ ย. นกรั อฺปาคมฺนฺตฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 122

อด นํ มหาสตุโต อาห

[๔๗๕] เอวนฺโน สาธุ ปสฺสสิ อสุการ สฺโณหิ เม
ยเมกํ จกฺขุํ นิคฺคยฺห ชิมฺหเมเคน เปกฺขสีติ ฯ

ตสฺสตุโต สมฺม อสุการ เอวํ นฺตุ ตวํ สาธุ ปสฺสสิ ยํ เอกํ
นิมฺมิเลตฺวา เอเคน อกฺขินา วงฺกํ เปกฺขสีติ ฯ

อดสฺส โส กเถนฺโต อาห

[๔๘๐] ทฺวีหิ สมณฺ จกฺขุหิ วิสาลํ วิย ขายติ
อปฺปตฺวา (๑) ปรมํ (๒) ลิงฺกํ นุชฺชุกาวาย กปฺปติ
เอกณฺจ จกฺขุํ นิคฺคยฺห ชิมฺหเมเคนเปกฺขโต
สมฺปตฺวา ปรมํ ลิงฺกํ อชฺชุกาวาย กปฺปติ
วิวาทปฺปตฺโต ทฺติโย เคนโก วิวทิสฺสติ
ตสฺส เต สกฺกคามสฺส เอกตฺตมฺปโรจตฺนติ ฯ

ตตฺถ วิสาลํ วิยาติ วิตุลิตฺถํ วิย หุตฺวา ขายติ ฯ อปฺปตฺวา
ปรมํ ลิงฺกนฺติ ปฺรโต วงฺกญฺจํ อปฺปตฺวา ฯ นุชฺชุกาวายาติ น
อชฺชุกาวาย ฯ อิํ วุตฺตํ โหติ วิสาลे ขายมานे ปฺรโต อชฺชุกญฺจํ
น ปาปฺณิสฺสติ ตสฺมี อสมฺปตฺเต อทิสฺสมานे อชฺชุกาวาย กิจฺจํ
น กปฺปติ น สมฺปชฺชตีติ ฯ สมฺปตฺวาติ จกฺขุณา ปตฺวา ทิสฺวาติ
อตุโต ฯ วิวาทปฺปตฺโตติ ยถา ทฺติเย อกฺขิมฺหิ อุมฺมิลิตे ลิงฺกํ
น ปณฺณายติ วงฺกญฺจํปี อชฺชุกํ ปณฺณายติ อชฺชุกญฺจํปี
วงฺกํ ปณฺณายตีติ วิวาทโ โหติ เอวนฺเต สมณฺสฺสาปี ทฺติโย
๑. ม. ย. อสมฺปตฺวา ฯ ๒. ส. ย. ปรี ฯ

*เล่มที่ 36 มหาชนกชาตกั หน้า 123

วิวาทมาปฺนโน โหติ กลหํ กโรติ นานาคาหํ คณฺหติ ฯ เกเนโกติ
เอโก ปน เกน สหุธี วิวทิสฺสติ ฯ เอกตฺตมฺปโรจตฺนติ เอภิภาโว
เต รุจฺจตุ ฯ สมณา นาม ภคินีปี อาทาย น จรฺนติ ก็ ปน
ตํ อุตฺตมรฺุปรํ ภิรียํ คเหตุวา วิจรฺสิ อยฺนเต อนฺตรายํ
กริสฺสติ อิมํ นีหริตฺวา เอกโก ว สมณฺชมฺมํ ยุตฺตํ กโรหิติ
โส ตํ โอวทึ ฯ โส เอวมฺสฺส โอวาทํ ทตฺวา ตฺนฺหึ อโหสิ ฯ
มหาสฺตโต ปิณฺฑทาย จริตฺวา มิสฺสกกตฺตํ ลักทฺตฺมิตฺวา นกรฺา
นิกฺขมิตฺวา อุกทฺทาสฺสกุฏฺจาเน นิสีทิตฺวา ปรีกฺุณฺชิ ฯ โส กตฺกตฺต-
กิจฺโจ มุขํ วิขาลตฺวา ปตฺตํ โชรฺวิตฺวา ถวิกาย โอสาเรตฺวา
สีวลี อามนฺเตตฺวา อาห

[๔๘๑] สุนฺสิ สีวลี คธา อฺสุกาเรน ปเวทิตา
 เปสิโย (๑) มํ ครหิตฺ (๒) ทฺุติยฺสฺเสว สฺา คติ
 อຍ် เทวฺธา ปโถ ภทฺเท อนฺจฺฉฺนโณ ปถาวิหิ
 เตสํ ตฺวํ เอกํ คณฺหาหิ อหเมกํ ปฺุณาปรี
 เนว(๓) มํ ตํ ปติ เมติ นานํ ภิรียาติ ตํ ปฺุณาติ (๔) ฯ

ตตฺถ สุนฺสิติ สฺุโณหิ ตํ คธา ฯ เปสิโย มนฺติ อิทํ
ปน กุมาริกาย โอวาทเมว สฺนุชฺาयाห ฯ

 สฺา กิร มา จ ตํ ปติ เมตีติ (๕) วุตฺตาปี มหาสฺตตํ
อนฺุพฺนฺธิเยว ฯ ราชา ปน ตํ นีวตฺเตตฺตํ น สกฺุโกติ ฯ มหาชฺโนปี
๑. ส. ม. เปสิยา ฯ ย. เปสฺุสิยา ฯ ๒. ส. ม. ย. ครหิตฺโถ ฯ ๓. ม. มาวจ ฯ
๔. ม. ย. วา ปฺุณาติ ฯ ๕. ม. มาวจ มํ ตํ ปติ เมติ ฯ ย. เนว มํ ตฺวานิติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 124

ตํ อนุพนฺธิเยว ๑ ตโต ปน เอกา อฏฺวี อวิหฺเว โหติ ๑ อถ
มหาสตุโต นิตฺตนราชี ทิสฺวา เทวี นินฺตเตตฺตกาโม หุตฺวา
คจฺจนฺโตเยว มคฺคสมิเป มุณฺชติณฺโณ อทฺทส ๑ โส ตโต อีสกํ
ลฺลยจิตฺวา เทวี ปกฺโกสาเปตฺวา ภาทฺเท สีวลี อิมํ ปสฺส อัย
ปน อิชฺ ปุณ ฆณฺเฑตุํ น สกฺกา เอวเมว ปุณ มยฺหํ ตยา สทฺธิ
สํวาโส นาม ฆณฺเฑตุํ น สกฺโกตีติ วตฺวา อิมํ อุปทฺตคฺคาถมาห

มุณฺชา อีสกา ปพฺยุพฺพา (๑) เอกา วิหฺร สีวลีติ ๑

ตตฺถ เอกาติ ภาทฺเท สีวลี มุณฺชติณฺนา ปพฺยุพฺพา มยา
ลฺลยจิตฺวา ปุณ ฆณฺเฑตุํ น สกฺกา ยถา เอวมปิ ตว มยา สํวาสํ
กาตุํ น สกฺกา ยสฺมา ตสฺมา สีวลี อหํ เอกิภาเวน วิหฺริสฺสามิ
ตวํปี เอกาว วิหฺราหิตี ตสฺสา โววาทํ อทาสี ๑

สา ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา อิตฺโต ปญฺจาย มยฺหํ มหาชนกนรินฺเทน
สทฺธิ สํวาโส นาม นตฺถิติ วตฺวา โส กํ สณฺจเรตุํ อสกฺโกนฺนฺติ
อุโภหิ หตฺถเอหิ อูรํ ปหฺริตฺวา พลวปริเทวํ ปริเทวิทฺวา วิสฺลยฺณี
หุตฺวา มหามคฺเค ปติ ๑ มหาสตุโต ตสฺสา วิสฺลยฺณีภาวํ ญตฺวา
ปทํ วิโกเปตฺวา อรณฺณํ ปาวิสสี ๑ ตสฺมี ขณฺเณ อมจฺจา อากนฺตฺวา
ตสฺสา สรีเร อุกกํ อาสิญฺจิตฺวา หตฺถปาเท ปริมชฺชนฺติ ๑ สา
สยฺยํ ปฏฺธิลภิตฺวา อุกฺจาย ตาตา กุหิ ราชาติ ปุจฺฉิ ๑
นनु ตุมฺहेปิ ชานาถาติ ๑ อุปฺชาเรถ ตาตาติ ๑ เต อิตฺโต
จิตฺโต จ ชาวิทฺวา ตํ น ปสฺสึสฺสุ ๑ สา มหาปริเทวํ ปริเทวิทฺวา
๑. ม. มุณฺชาเวสิกา ปวาพฺพา ๑ ย. มุณฺชาวิสิกา ปวาพฺพา ๑

รณฺโถ จิตฺตฺตานเณ เจตฺตึยฺย กาทเรตฺวา คณฺฐมาลาทีหิ ปุชฺเชตฺวา
นิวตฺตึ ๑ มหาสตุโตปิ หิมนฺตุํ ปวิสิตฺวา สตุตาหพฺกนฺตุเรเว
อภิณฺญา จ สฺมาปฺตึโย จ นิพฺพุตฺเตตฺวา ปฺน มนุสฺสํปถึ นาคมิ ๑
เทวีปิ นิวตฺตึตฺวา อุสฺสกาเรน สทฺธิ กถิตฺตฺตานเณ จ กุมาริกาย สทฺธิ
กถิตฺตฺตานเณ จ มํสปรึโกกฺก
จ นารเทน สทฺธิ กถิตฺตฺตานเณ จาติ สพฺพุตฺถ จาเนสฺสุ เจตฺตฺยานิ
กาทเรตฺวา คณฺฐมาลาทีหิ ปุชฺเชตฺวา เสนางคปริวฺตฺตา ปจฺจนา คณฺตฺวา
มิลิตานครํ ปตฺวา อมพวนฺนุຍยานเณ ปุตฺตฺสฺส อภิเสกํ กาทเรตฺวา ตํ
เสนางคปริวฺตํ นครํ เปเสตฺวา สยํ อิลินึปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา
ตตฺถเว อฺยฺยานเณ วสนฺตึ กสิณฺปรึกมมํ กตฺวา ฌานํ นิพฺพุตฺเตตฺวา
อปรึหิณฺชฌานา อายุหฺปรึโยसानเณ พุรหฺมโลกปรายนา อโหสิ ๑
มหาสตุโตปิ อปรึหิณฺชฌาโน พุรหฺมโลกูปโค อโหสิ ๑

สตุถา อิมํ ฌมฺมเทสนํ อาทริตฺวา น ภิกฺขเว อิทาเนว
ปุพฺเพปิ ตถาคโต มหาภินิภฺขมณํ นิภฺขนฺโตเยวาทิ วตฺวา ชาตกํ
สโมทานนฺติ ตทา สกฺโก อนุรุทฺโท อโหสิ ทิสปาโมภฺขพุรหฺมโณ
กสฺสโป สมุทฺทฺทกฺขิตา เทวตา อฺปฺพลวณฺณา นารโท สาริปฺตุโต
มิลาชิน โมคฺคฤถานเณ กุมาริกา เขมาภิกฺขุณี อฺสฺสกาโร อานนฺโท
เสสฺปรึสฺสา ทฺฐปรึสฺสา อเหตุ สิวลึ ราหุลมาตา ทีฆมาภฺกฺมาโร
ราหุโล มาตาปิตโร มหาราชกฺถานิ อเหตุ มหาชนกนรินฺโท
ปน อหเมว สมฺมาสมฺพุทฺโท อโหสิ

มหาชนกชาตกั ทุตฺตึยฺย นิภูจิตฺตํ

สุวรรณสามชาตกั

โก นุ มั อุตฺตนา วิชฺฌิตฺติ อิทํ สตุถา เขตฺวเน วิหรนฺโต เอกํ
มาตุโปสํ กิกขุ อารพฺภ กเถสิ ฯ

สาวตฺถิยํ กิร อฏฺฐารสโกฏฺฐิวิภวสฺส เอกสฺส เสฏฺฐิภูตสฺส
เอกปฺตุตโก อโหสิ ฯ โส มาตาปิตฺตุนํ ปิโย มนาโป อโหสิ ฯ โส
เอกทิวสมฺหิ ปาสาทวรคโต สึหปฺลชฺรึ อุกฺขมาญฺเจตฺวา มหาวีถิยํ
โโอลเณนฺโต คณฺฐมาลาทิตฺตํ มหาชนํ ฐมฺมสฺสวณฺตถาย เขตฺวานํ
คจฺจนฺตํ ทิสฺวา อหํปี เตน สทฺฐี คมิตฺตสํมิติ คณฺฐมาลาทินิ
คาหาเปตฺวา วิหาริ คณฺตฺวา วคฺคเกสชฺชปานกาทินิ สงฺฆสฺส
ทาเปตฺวา คณฺฐมาลาทินิ จ ภควนฺตํ ปุเชตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ
นินฺนุโน ฐมฺมํ สุตฺวา กามสฺสุ อาทินวํ ทิสฺวา ปพฺพชฺชาย อานิสฺสํ
สลลฺกเขตฺวา ปริสาย วุฏฺฐิตาย ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา ปพฺพชฺชํ
ยาจิ ฯ อถ นํ ภควา เอวมมาห มาตาปิตฺตฺหิ อนนฺนุญฺญาตํ ปฺตุตํ
ตถาคตา น ปพฺพาเชนฺตฺติติ ฯ ตํ สุตฺวา กุลปฺตุตโต ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา
เลหํ คณฺตฺวา สคารเวณ มาตาปิตโร วนฺทิตฺวา เอวมมาห อมฺมตาด
ตถาคตสฺส สนฺติเก ปพฺพชฺชิสฺสํมิติ ฯ อถสฺส มาตาปิตโร ตสฺส
วจนํ สุตฺวา เอกปฺตุตคภาเวณ สตุตฺธา ภิชฺชมานททยา วิย
ปฺตุตตฺติเนเหณ กมฺปมานา เอวมมาหํสฺสุ ตาด ปิยปฺตุตค ตาด กุลงฺกฺร
ตาด นยน ตาด ปาณสทิสฺส ตยา วินา กลํ ชีวาม ตยิ
ปฏฺวิพฺพชฺชํ โน ชีวิตํ มยํ หิ ตาด ชฺราชฺชิตฺตนา วุฑฺฒา มหฺลลกา
อชฺช วา สฺสุเว วา ปฺรสุเว วา มรณํ ปาปฺณิสฺสํ อมฺเห

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาตํ หน้า 127

โอหาย คจฺฉาหิ ตาต ปพฺพชฺชา นาม อติทฺถกฺรา สีเตน
อตุเถ สติ อุนฺหํ ลภติ อุนฺเหเน อตุเถ สติ สีตํ ลภติ
ตสฺมา ตาต มา ปพฺพชาหิตีฯ ตํ สุตฺวา กุลปฺตุโต ทฺถกฺขิ
ทุมฺมโน โอนตสีโส ปชฺฌายนฺโต นิสีหิ สตุตาหํ นีราหาโร
อโหสิฯ อตฺตส มาตาปิตโร เอวํ จินฺตยีสฺสุ สเจ โน ปฺตุโต
อนนฺนุณาโต มริสฺสติ น ปฺน ปสฺสาม ปพฺพชฺชาย ชีวฺมานํ
ปฺน ปสฺสิสฺสามาติ จินฺเตตฺวา จ ปน ตาต ปิยปฺตุตถ ตํ
ปพฺพชฺชาย อนฺชานาม ปพฺพชาหิตี อนฺชานีสฺสุฯ ตํ สุตฺวา
กุลปฺตุโต ตฺถกฺขมานโส หุตฺวา สกถสรีริ โอนาเมตฺวา มาตาปิตฺนํ
ปาเทสฺ วนฺทิตฺวา อาปฺจฺฉิตฺวา สาวคฺคินฺครโต นิกฺขมิตฺวา
เชตวนํ คนฺตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ สตุถา
เอกํ ภิกฺขุํ อาณาเปสิฯ โส ตํ ปพฺพาเชสิฯ ตสฺส
ปพฺพชิตกาลโต ปญฺจาย มหาลาภสฺสกาโร นิพฺพตฺติฯ โส
อาจริยฺอุปชฺฌายเ อาราเชตฺวา ลทฺฐปสฺมปฺโท ปญฺจ วสฺसानิ
ธมฺมํ ปรียาปฺณิตฺวา จินฺเตสิ อหํ อิธ อากิณฺโณ วิหฺรามิ
นเมตํ ปญฺจิรฺปนฺติฯ วิปสฺสนาธฺรํ ปุเรตฺกาโม หุตฺวา
อุปชฺฌายสฺส สนฺติเก กมฺมฏฺฐานํ อุกฺคเหตฺวา เชตวนา
นิกฺขมิตฺวา เอกํ ปจฺจนฺตคามํ คนฺตฺวา ตํ นิสฺสาย อรณฺญเ
วิหาสิฯ โส ตตฺถ วิปสฺสนํ วฑฺฒเตตฺวา ทฺวาทส วสฺसानิ
จฺมฺเณนฺโตปี วายมนฺโตปี วิเสสิ นิพฺพตฺเตตฺตํ นาสฺสทฺถกฺขิฯ มาตา-
ปิตโรปีสฺส คจฺฉนฺเต กาลเ ทฺถกฺคตา อเหตุํฯ เย หิ เนสิ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 128

เขตต์ วา วณฺชชฺ วา ปโยเชสฺ เต อิมสฺมี กุเล ปุตุโต วา
ภาตโร วา โจเทตฺวา สาเรตฺวา อมฺเห คณฺหนฺตา นาม
นตฺถิตฺติ อตฺตโน อตฺตโน หตฺถกตฺ ฐนํ คเหตุวา ยถารูจี
ปลาเยสฺ ๙ เคเห ทาสกมฺมกราทโยปี หิรณฺยสุวณฺณาทีนํ
คเหตุวา ปลาเยสฺ ๙ อปรภาเค เทว ชนา ทุกฺคตตรา กปณา
หุตฺวา หตฺเถ อุกกสิณฺจณฺปี อลภิตฺวา เคหํ วิกุกฺกิตฺวา
อฆฺรา หุตฺวา ปรมการุณฺยภาวปฺปตฺตา ปีโลติกํ นิวาเสตฺวา
กपालหตฺถา อิตฺถิจิตฺถ กิกฺขาย จรีสฺ ๙ ตสฺมี กाले เอโก
กิกฺขุ เขตฺตนา นิกฺขมิตฺวา ตสฺส วสนฺภูจฺจัน อคมาสิ ๙
โส ตสฺส อากนฺตฺกวัตตํ กตฺวา สุขนฺิสินฺโนว ฆนฺเต กุโต
อากตฺตถาติ ปุจฺจิตฺวา เขตฺตนา อาวุโสติ วุตฺเต สตฺถโน
เจว มหาสาวกาทีนญฺจ อาโรคฺยํ ปุจฺจิตฺวา ตโต มาตาปีตฺถนํ
ปวฺคตฺตี ปุจฺจติ กิ ฆนฺเต สาวตฺถิยํ อสุกฺสฺส นาม เสฏฺฐิจฺกุลสฺส
อาโรคฺยนฺติ ๙ อาวุโส มา ตสฺส กุลสฺส ปวฺคตฺตี ปุจฺจมาติ ๙
กิ ฆนฺเตติ ๙ อาวุโส ตสฺส กิร กุลสฺส เอโก ปุตุโต อตฺถิ โส
สาสเน ปพฺพชิตฺโต ตสฺส ปพฺพชิตกาลโต ปญฺจาย เอวญฺเจตํ กุลํ
ปริกฺขีณํ อโหสิ อิทานิ เทว ชนา กปณา ปรมการุณฺยปฺปตฺตา
กपालหตฺถา กิกฺขาย จรณฺตีติ ๙ โส ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา
สกภาเวน สณฺจาเรตฺ (๑) อสฺกุโกนฺโต อสฺสุปฺณฺเณหิ เนตฺเตหิ
๑. ม. ย. สณฺจาตุ ๙

*เล่มที่ 36 สุวณฺณสามชาตํ หน้า 129

โรทิตฺตํ อารภิฯ เถโร ตํ ทิสฺวา อาวุโส ก็ โรทสีติฯ
ภนฺเต เต มยฺหิ มาตาปิตโร อหิ เตสํ ปุตุโตติฯ อาวุโส
ตว มาตาปิตโร ตํ นิสฺสาย วินาสํ ปตุตา กจฺจ ตว เน
ปฏฺิษคฺคาหิติฯ โส อหิ ทฺวาทส วสุตานิ จมฺเณนฺโตปิ วายมนฺโตปิ
มคฺคิ วา ผลํ วา นิพฺพตฺเตตฺตํ นาสกฺขิ อหิ อภพฺโพ ภวิสฺสามิ
ก็ เม ปพฺพชฺชขาย อหิ กิหิ หุตฺวา มาตาปิตโร โปเสตฺวา ทานํ
ทตฺวา สกฺคปรายโน ภวิสฺสามิติ จินฺเตตฺวา อรณฺณวาสํ ตสฺส
เถรสฺส นียฺยาเทตฺวา ตํ วนฺทิตฺวา ปฺน ทิวเส อรณฺณโต นิภฺขมิตฺวา
อนฺุพฺพเพน คนฺุตฺวา สวตฺถิโต อวิทฺูเร เขตฺวณฺปิฏฺจิวิหาริ
สมฺปาปฺณาติฯ ตตฺถ เทว มคฺคา อเหตุสฺสฯ เตสฺ เเอโก มคฺโค
เขตฺวณฺ กจฺจติเอโก สวตฺถิยิ กจฺจติฯ โส ตตฺถเวว จตฺวา
ก็ นฺุโข ปจฺมํ มาตาปิตโร ปสฺสิสฺสามิ อูทาหุ ทสฺพลนฺุติ
จินฺเตตฺวา มยา มาตาปิตโร จิริ ทิฏฺฐปฺพพา อิตฺโต ปฏฺุจาย ปน
เม พุทฺธสฺส ทสฺสนํ ทลฺลภิ ภวิสฺสติ อชฺช สมฺมาสมฺพุทฺธิ ทิสฺวา
ธมฺมํ สุตฺวา เสว ปาโตว มาตาปิตโร ปสฺสิสฺสามิติ สวตฺถิมคฺคิ
ปหาย เขตฺวณฺมคฺคิ คนฺุตฺวา สายณฺฺหสมเย เขตฺวณฺ ปาวิสิฯ

ตํ ทิวสํ ปน สตฺถา ปจฺจฺฐกาลเ โลกํ โอลเณนฺโต อิมสฺส
กฺลปฺตฺตสฺส อฺปนฺิสฺสยิ อทฺทสฺฯ โส ตสฺส อากมนฺกาลเ มาตุ-
โปสฺกสฺตฺเตน มาตาปิตฺตุนํ คฺุณฺํ วณฺเณสิฯ โส ปน ภิกฺขุ ปริส-
ปฺริยนฺเต จตฺวา มชฺุรธมฺมกถิ สฺุณฺนฺโต ว จินฺเตสิ อหิ กิหิ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 130

หุตฺวา มาตาปิตโร ปฏฺิษคฺคิตฺตํ สกฺโกมิตฺติ จินฺนเตสึ สตุถา ปน
ปพฺพชฺชิตฺตปิ สฺมาโน มาตาปิตฺตุนํ อุปการโก นามาติ วทติ สจฺหา
สตุถารํ อทิสฺวา ว คโต อสฺสํ เอรูปาย ปพฺพชฺชชย ปรีหิโน
ภเวยฺย อิทานิ ปน คิหิ อหุตฺวา ปพฺพชฺชิตฺว สฺมาโน
มาตาปิตโร โปเสตฺสสามิตฺติ ๗ โส สตุถารํ วนฺทิตฺวา เขตฺวานา
นิกฺขมิตฺวา สลากคฺคํ คนฺตฺวา สลากภตฺตตฺตจฺจ สลากยาคฺคจฺจ
คเหตุวา ทฺวาทส วสฺसानิ อรณฺเณ วุฏฺฏภิกฺขุ ปาราชิกปตฺโต วย
อโหสิ ๗ โส ปาโตว สวตฺถิยํ ปวิสิตฺวา ก็ นฺุโข ปจฺมํ ยาคฺุ
คณฺ्हิสฺสามิ อุทาทฺ มาตาปิตโร ปสฺสิสฺสามิตฺติ จินฺนเตตฺวา กปณฺณํ
สนฺตํคํ ตฺวจฺฉหตฺเถน คนฺตฺุ อยฺตฺตฺนตฺติ จินฺนเตตฺวา ยาคฺุ คเหตุวา
เอเตสํ โปราณคฺเคทฺวารํ คโต ๗ มาตาปิตโรปิสฺส ยาคฺุ ภิกฺขชย
จริตฺวา ปฺรคฺเคทฺตฺติ นิสฺสชย วิหรนฺตฺติ ๗ โส อุปคนฺตฺวา เต
นินฺนเก กปณฺณาวมาปนฺเน ทิสฺวา อุปนฺนโสโก อสฺสฺปนฺนณฺเห
เนตฺเตหิ เตสํ อวิทฺุเร อฏฺฐาสิ ๗ เต ตํ ทิสฺวาปิ น สณฺชานีสฺ ๗
อถสฺส มาตา ภิกฺขุ ภิกฺขชฺชตฺถาย จิโต ภวิสฺสตีตฺติ สณฺชชย ภนฺเต
ตฺมฺหากํ ทาทพฺพชฺชตฺตํ นตฺถิ อตฺถจฺฉถ ภนฺเตตฺติ อห ๗ โส ตสฺสา
กถํ สุตฺวา อุปนฺนพลวโสโก หทฺยรูปํ โสกํ คเหตุวา อสฺสฺปนฺนณฺเห
เนตฺเตหิ ตตฺถเว อฏฺฐาสิ ตาย ทฺุติยมฺปิ ตตฺติยมฺปิ วุจฺจมาโนปิ
อฏฺฐาสิเยว ๗ อถสฺส ปิตา มาตริ อห คจฺฉ ตํ ชานาหิ
ปฺตฺโต นฺุโข โน เอโสติ ๗ สว อฏฺฐชย ตสฺส สนฺตํคํ

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาติกั หน้า 131

คนฺตฺวา โอลเกตฺวา ตั สลฺขานิตฺวา ปุตฺตสฺส ปาทฺมฺลเ นิปตฺติว
ปริเทวิฯ ปิตาปีสฺส ตตฺถเว คนฺตฺวา ปโรทฺติฯ มหฺนตฺ การุณฺณํ
อโหสิฯ โสปี มาตาปีตโร ทิสฺวา สกฺภาเวน สณฺจฺจารตฺ (๑)
อสกฺโกนฺโต อสฺสฺสูนิ ปวตฺเตสิฯ โส โสกํ อธิวเสตฺวา อมฺมตฺต
มา จินฺตยิตฺถ อหํ โว โปเสสฺสามิตี มาตาปีตโร อสฺสาเสตฺวา ยาคู
ปาเยตฺวา เอกมฺนฺเต นิสีทาเปตฺวา ปุณ ภิภํ อหริตฺวา เต
โกเชตฺวา อตฺตโน ภิภํ ปริเยสิตฺวา เตสํ สนฺตฺกั คนฺตฺวา ปุณ
ภตฺเตน ปุจฺฉิตฺวา เตหิ น ภูณฺชามาตี วุตฺเต สยํ ภตฺตภิจฺฉ
กตฺวา เต เอกมฺนฺเต วสาเปสิฯ โส ตโต ปฏฺจาย อิมินา
นินยาเมน มาตาปีตโร ปฏฺชกฺกึฯ อตฺตนา ลทฺธานิ ปกฺขิก-
ภตฺตาทินิปี เตสฺสเวย ทตฺวา สยํ ภิภํ ขาย จริตฺวา ลภฺมานโน ภูณฺชติ
อลภฺมานโน น ภูณฺชติ วสฺสวาสิกมฺปิ อณฺณํปิ ยํ ภิณฺจิ ลากั
ลภิตฺวา เตสฺสเวย เทติ เตหิ ปริภุตฺตํ ชินฺณํปิโลตฺกั อกฺคฬ กตฺวา
โรวิทฺวา รชิตฺวา สยํ ปริภุณฺชติฯ ภิภํ ลภฺมานทิวสํ ปนฺสฺส
อปฺเป อลภฺมานทิวสา พหุตฺรา อหฺลฺสุฯ อถสฺส นินฺวาสน-
ปารุปฺปนํปี อติลฺลํ โหติฯ โส มาตาปีตโร ปฏฺชกฺกนฺโตเยว
อปรภาเค กิโส ลฺล
สณฺจตฺตคฺคฺโต (๒) อโหสิฯ อถ นํ สนฺทิกฺกฺชา สมฺภตฺตา ภิภํ ทิสฺวา
ปุจฺฉิสฺสู อาวุโส ปุพฺเพ ตว สรีรวณฺโณ โสภติ อิทานิ ปน
๑. ม. ย. สณฺจจฺจํฯ ๒. ม. ฌมฺนิสนฺถตฺตคฺคฺโตฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 132

กิโธ ลูโฆ พุพฺพณฺโณ อุปลนฺนุปลนฺนุทุกขาโต ธมฺนิสณฺจตคฺคโตติ
 พยาธิ นฺุโฆ เต อุปลนฺโนติฯ โส นตฺถิ เม อาวุโส พยาธิ
 อปฺจ ปฺลิโพโธ เม อตฺถิติ ตํ ปวฺตฺตี อารโจะติฯ อาวุโส สตฺถา
 สทฺธาเทยฺยํ วินิปาเตตฺตํ น เทติ ตวํ ปน สทฺธาเทยฺยํ คเหตุวา
 คิหิโน ททมาโน อยฺยตฺตํ กโรสฺสีติ อหํสุฯ โส เตสํ กถํ สุตฺวา
 ลชฺชิตฺโ อโหสิฯ เต เอตฺตเกนาปี อสนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 คนฺตฺวา ฆนฺเต อสุโก นาม ภิกฺขุ สทฺธาเทยฺยํ วินิปาเตตฺตฺวา
 คิหิโน โปเสสฺสีติ สตฺถุโน อารโจะตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สจฺจํ กิร ตวํ ภิกฺขุ สทฺธาเทยฺยํ คเหตุวา คิหิโน โปเสสฺสีติ
 ปุจฺฉิตฺตฺวา สจฺจํ ฆนฺเตติ วุตฺเต ตสฺส ตํ กิริยํ วมฺเณตฺตฺกาโม
 อตฺตโน จ ปุพฺพจริยํ ปกาเสตฺตฺกาโม หุตฺวา ภิกฺขุ ตวํ คิหิโน
 โปเสนฺโต เก โปเสสฺสีติ ปุจฺฉิฯ มาตาปิตโร เม ฆนฺเตติฯ สตฺถา
 ตสฺส อุตฺสาหํ ชเนตฺตํ สาธุ สาธุ ภิกฺขุติ ติกฺขตฺตํ สาธุการํ
 ทตฺวา ตวํ มยา คตฺตมกฺเค จิตฺ อหฺมปี ปุพฺพจริยํ จรฺนฺโต
 มาตาปิตโร โปเสสฺสินฺติ อหฯ โส ภิกฺขุ อุตฺสาหํ ปฏฺฐิตฺติฯ
 อถ สตฺถา ตาย ปุพฺพจริยาย อวิกรณฺตฺถํ เตหิ ภิกฺขุหิ ยาจิโต
 อตฺตีตฺ อหริฯ

อตฺตีเต ภิกฺขเว พาราณสีนฺครโต อวิทฺุเร นทียา โอริมตีเร
 เอโก เนสาทคาโม อโหสิฯ ปรตีเรปี เอโก เนสาทคาโม
 อโหสิฯ เอเกกสฺมี คามะ ปญฺจ ปญฺจ กุสฺตานิ วสนฺติฯ

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาตํ หน้า 133

ทฺวีสุ คาเมสุ เทว เนสาทเชฏฺจกา สหายกา อเหตุํ ๗ เต
ทหฺรกาเลเยว เอวํ กตฺติํ กรีสุ สเจ อมฺเหสุ เอกสุส ธีตา โหติ
เอกสุส ปฺตุโต เตสํ อวาทวิวาทํ กโรมาติ ๗ อถ ออริมตีเร
คามเชฏฺจกสุส เคเห ปฺตุโต วิชายี ๗ ชาติภุจกถาเยวสุส ทฺภูเลน
ปฏิกฺคหิตตฺตา ทฺภูโล ตเวว นามํ กรีสุ ๗ อิตฺรสุส เคเห ธีตา
วิชายี ๗ ตฺสสา ปฺรตีเร ชาติตฺตา ปารีกาติ นามํ กรีสุ ๗
เต อุโกปี อภิรุปา ปาสาทิกา สวณฺณวณฺณา อเหตุํ เต
เนสาทกฺุเล ชาติปปี ปาณาติปาตฺนฺนาม น กรีสุ ๗ อปรกาเล
โสฬสวสุสฺสทฺเทสิกํ ทฺภูลกุมาริ มาตาปีตโร อาหิสฺส ตาท กุมาริกํ
เต อาเนสฺสามาติ ๗ โส ปน พุรหฺมโลกโต อากโต สฺสทฺสฺสโต อุโกปี
กณฺเณ ปิตฺหิตฺวา น เม ฆฺราราเสน อตุโถ อมฺมตาท มา เอวํ
อวจฺจ
อวจฺจ
ปารีกาปี มาตาปีตฺสูหิ อมฺม อมฺหากํ สหายกสุส ปฺตุโต อตุถิ โส
อภิรุโป ปาสาทิกโก สวณฺณวณฺโณ ตฺสส ตํ ทฺสฺสามาติ วุตฺตาปี
ตเถว วตฺวา อุโก กณฺเณ ปิตฺหิ ๗ สปิ พุรหฺมโลกโต อากตา
สฺสทฺสฺสฺจ
ตทา ทฺภูลกุมาริโรปี ตฺสสา รหฺสฺเสน สาสนํ ปหิณฺนิ
สเจ ปารีกา เมถฺนชฺมฺเมน อตุถิกา อณฺณสุส เคหิ กจฺจฺจฺจฺจฺจ
เมถฺนจฺจ
มาตาปีตโร ปน เตสํ อนิจฺจ
เต อุโกปี กิเลสสมฺมุทฺทํ อโนตฺริตฺวา เทว มหาพุรหฺมาโน วิย เอกโต

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 134

วสีสุฯ ทุกฺกมาโร ปน มจฺฉิ วามิคฺ วาน มาเรติ อนฺตมโโส
อาหฺมํต้ปี น วิกฺกิตฺตํฯ อถ นํ มาตาปีตโร วทีสุ ตาต ตํ
เนสาทกฺเก นีพฺพตฺโตปี เนว ฆราวาสํ อิจฺฉสิ น ปาณวธํ กโรสิ
กีนฺนาม กริสฺสตีติฯ โส เอวมาห อมฺมตาต ตุมฺहेสุ อนฺุชานนฺเตสุ
มยํ ปพฺพชิสฺสามาติฯ ตํ สุตฺวา มาตาปีตโร เตนหิ ปพฺพชถาติ
อนฺุชานีสุฯ เต ตุกฺกจฺหฺจฺจา มาตาปีตโร วนฺุทิตฺวา กามโตะ นิกฺขมฺม
อนฺุพฺพเพน กงฺกาคีเรน หิมวณฺฺตํ ปวิสิตฺวา ยสฺมี จาเน มิคสมฺมตา
นาม นหิ หิมวณฺฺตโตะ โอตริตฺวา กงฺกํ ปตฺตา ตํ จานํ คนฺุตฺวา
กงฺกํ ปหาย มิคสมฺมตานิฆฺขา อคมฺฺสุฯ

ตสฺมี ขณฺเ สกฺกสฺส ภาวนํ อฺุณฺหาการํ ทสฺเสตีฯ สกฺโก
อวชฺเชนฺโตะ ตํ การณํ ญตฺวา วิสฺสุกมฺมํ อามนฺเตตฺวา ตาต
วิสฺสุกมฺม เทว มหาปฺริสา คามา นิกฺขมิตฺวา อีสิปฺพชฺชํ
ปพฺพชิตฺูกามา หิมวณฺฺตํ ปวิจฺจา เตสํ นีวาสนญฺจานํ ลทฺฐํ วจฺฉตี
มิคสมฺมตนฺทิตโตะ อฑฺฒโฆสพฺพนฺฺตเร (๑)เอเตสํ ปณฺณสาลญฺจ
ปพฺพชิตปฺริกาเร จ มาเปตฺวา เอหิตฺติ อาหฯ โส สาธฺฐตี
สมฺปญฺิจิตฺวา มุคปฺกฺชชาตเก วุตฺตนเยเนว สพฺพํ สํวิทิตฺวา
อมนาปสทฺเท มิคปฺกฺชินปี ปลาเปตฺวา เอกปฺทิกมคฺคํ มาเปตฺวา
สกฺกฺจานเมว คโตะฯ เตปี ตํ มคฺคํ ทิสฺวา เตน อสฺสมปทํ
ปาปฺณีสฺสุฯ ทุกฺกปณฺุทิตโตะ ปณฺณสาลํ ปวิสิตฺวา ปพฺพชิตปฺริกาเร
๑. ม. ยฺ. อฑฺฒโโกสนฺฺตเรฯ

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาติกั หน้า 135

ทิสฺวา สกฺเคน มยฺหิ ทินฺนุนฺติ สกฺกทตฺตฺยภาวํ ฌตฺวา สากฺกั
โอมฺลฺลจิตฺวา รตฺตฺวากจิริ นฺิวาสตฺวา เอกํ ปารุปีตฺวา อชินจมฺมํ
องฺเส กตฺวา ชญฺามณฺฑลํ พนฺธิตฺวา อิติเวสํ คเหตฺุวา ปาริกาย
ปพฺพชฺชํ อทาสี ๑ เต อุโภปี กามาวจรเมตฺตํ ภาเวตฺวา ตตฺถ
ปฏฺิวสึสุ ๑ เตสํ เมตฺตทานุภาเวน สพฺเพปิ มิคปฺกฺขิโน อลฺลณมณฺฑลํ
เมตฺตจิจตฺตเมว ปฏฺิลภึสุ ๑ เตสุ น โภจิ กิลฺลจิ วิหะเจสึ ๑ ปาริกายิ
ปาโต วุญฺจาย ปานึยฺยํ ปรีโภชนึยฺยํ อุปฺภุจเปตฺวา อสฺสมปทํ
สมฺมชฺชิตฺวา สพฺพกิจฺจานิ กโรตึ ๑ เต อุโภปี ผลาผลํ อหริตฺวา
ปรีภุจชิตฺวา อตฺตโน อตฺตโน ปณฺณสาถํ ปวีตฺวา สมณฺชมฺมํ
กโรนฺตา ตตฺถเว วาสํ กปฺเปสฺสุ ๑

สกุโก เตสํ อุปฺภุจจัน อากจฺจติ ๑ โส เอกทิวสํ โอลเอนฺโต
อิมสํ จกฺขุณิ ปรีหายิสฺสนฺตีติ เตสํ อนฺตรายํ ทิสฺวา เทวโลกโต
โอบริตฺวา ทฺกุลปณฺฑิตํ อุปฺสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสึทิตฺวา
เอวมาห ภนฺเต ตฺมฺหากํ อนฺตราโย ปณฺณายติ โว ปฏฺิขกฺคิตุํ
ปฺตฺตํ สทฺธึ วุญฺจติ (๑) โลกชฺมมํ ปฏฺิเสวถาติ ๑ โส ตสฺส วจันํ สุตฺวา
อาห สกฺก กิณฺนามตํ กเถสิ มยฺยํ อการมชฺเฒ เวสนฺตาปี โลกชฺมมํ
น เสวาม เอตํ โลกชฺมมํ ปหาย ปฺลฺลวกฺคฺจฺราสี วิย ชิกฺขจฺฉิมฺหา
อิทานิ ปน อรณฺธํ ปวีตฺวา อิติปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา กถิ เอวรูปิ
กริสฺสามาติ ๑ ภนฺเต เอวรูปิ น กโรถ ปาริกาย ตาปสีนียา
๑. ม. ย. ปฏฺิขกฺคนกํ ปฺตฺตํ สทฺธึ วุญฺจติ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 136

อุตฺตุนีกาลเ นากี หตฺเถน ปรามเสยฺยาถาติ อาท ฯ ทฺกุลปณฺฑิตโ
อิทํ สกฺกา กาคฺคฺนฺติ สมฺปฏฺิจฺฉิ ฯ สกฺโก ตํ วนฺทิตฺวา สกฺกฺจฺานเมว
คโธ ฯ ทฺกุลปณฺฑิตฺปิ ปาริกาย อัจฺกฺขิตฺวา ตสฺสา อุตฺตุนีกาลเ
หตฺเถน นากี ปรามสิ ฯ ตทา โพิสฺสฺตฺโต เทวโลกโธ จวิตฺวา
ตสฺสา กุจฺฉิมฺหิ ปฏฺิสนฺธิ คณฺหิ ฯ ตา ทสมฺมาสจฺเยน สุวณฺณวณฺณํ
ปฺตฺตํ วิชายิ ฯ เตเนวสฺส สุวณฺณสาโมติ นามํ กรีสุ ฯ ปาริกาย
มฺลผลาผลตฺถาย อรณฺณํ คตฺกาลเ ปพฺพตฺนฺตเร กิณฺนริโย ชาตีกฺิจฺฉ
กรีสุ ฯ เต อุโกปี โพิสฺสฺตฺตํ นหาเปตฺวา ปณฺณสาลายํ
นิปฺชฺชาเปตฺวา ผลาผลตฺถาย คจฺฉนฺติ ฯ ตสฺมี ขณฺเ กิณฺนริโย
กุมาริ คเหตุวา กนฺทราทีสุ นหาเปตฺวา ปพฺพตฺมตฺถกํ อารุยฺห
นानาปฺปุเพหิ อลงฺกกริตฺวา หริตฺาลมโนสิลาทีนิ สีลาตเล ฆฺลิตฺวา
นลาเต ติลเก กตฺวา อาเนตฺวา ปณฺณสาลายํ นิปฺชฺชาเปนฺติ ฯ
ปาริกายิ อาคนฺตฺวา ปฺตฺตํ ถณฺณํ ปายติ ฯ อปรภาเค ตํ
โสฬสวสฺสุทฺเทสิกํ อนฺรฺกขนฺตฺวา มาตาปีตโร ปณฺณสาลายํ
นิสิทาเปตฺวา สยเมว วนฺมฺลผลาผลตฺถาย วนํ คจฺฉนฺติ ฯ อถ
มหาสฺตฺโต จินฺเตสิ กทาจิ โกจิเทว เม มาตาปีตฺนํ อนฺตราโย
ภเวยฺยาติ เตสํ คตฺมกฺกํ สลฺลกฺขเสสิ ฯ อถกทิวสํ เตสํ วนฺมฺล-
ผลาผลํ อาทาย สายณฺหสมเย นีวตฺตฺนฺตฺนํ อสฺสมปทโธ อวิทฺูเร
สมฺปตฺตฺนํ มหาเมโฆ อฏฺุจฺหิ ฯ เต เอกํ รุกฺขมฺลํ ปวิสิตฺวา
วมฺมิกมตฺถเก อฏฺุจฺสฺสุ ฯ ตสฺส จ อพฺพนฺตเร อาสีวิโส อตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาตํ หน้า 137

เตสํ สรีโรโต เสทกนฺธมิตฺตํ อุทกํ โอตริตฺวา ตสฺส นาสปฺปญฺญิ
ปาวิสิ ฯ โส กุชฺฌิตฺวา นาสวาเตน ปหริ ฯ โส เตสํ จกฺขุณี
ปาปฺปญฺญิ ฯ เตน เทวปี ชนา อนุชา หุตฺวา อญฺญมญฺญํ น
ปฺสฺสึสุ ฯ ทุกฺกปณฺฑิตโต ปาริกํ อามนฺเตตฺวา ปารีเก มม จกฺขุณี
ปรีหีนานิ ตํ น ปฺสฺสามิตฺติ อห ฯ สปิ ตเถว อห ฯ เต
นตฺถิ โน อิทานิ ชีวิตนฺตํ มกฺคํ อปฺสฺสนฺตา ปรีเทวมานา อญฺ्ञิสุ ฯ

กี ปน เตสํ ปุพฺพกมฺมนฺติ ฯ เต กิร ปุพฺเพ เวชฺชกฺุเล
ชาตา อเหตุํ ฯ อถ โส เวชฺโซ เอกสฺส มหฺทฺชนสฺส ปฺริสสฺส
อกฺขิโรคํ ปฺฏิชฺคฺกิ ฯ โส อกฺขิณี ลภิตฺวา ตสฺส กิณฺจि ฐนํ น
เทติ ฯ อถ เวชฺโซ ตสฺส กุชฺฌิตฺวา เกหํ คนฺตฺวา อตฺตโน ภิรียาย
อาโรเจตฺวา ภทฺเท อหํ ตสฺส อกฺขิโรคํ ปฺฏิชฺคฺคามิ อิทานิ มยฺหํ
ฐนํ น เทติ กี กโรมาติ อห ฯ สปิ สามิกสฺส วจันํ สุตฺวา
กุชฺฌิตฺวา น โน ตสฺส สนฺตเกน ฐเนนตฺถิโต ตวํ เกสชฺชํ ตสฺส
เอกํ โยคฺคํ ทตฺวา ตสฺส อกฺขิณี กามานิ กโรหิตฺติ อห ฯ โส
สาธฺตฺติ ตสฺสา วจันํ สมฺปฺญฺจฺจิตฺวา เกหโต นิภฺขมิตฺวา ตสฺส สนฺตํ
คนฺตฺวา ตถา อกาสิ ฯ โส มหฺทฺชนโน ปฺริโส น จิรฺสเสว อนุโธ
อโหสิ ฯ เต อุโภปี อิมินา ปาปกมฺเมน จกฺขุณี ปรีหายิสุ ฯ

อถ มหฺสตุโต จินฺเตสิ มม มาตาปีตโร อญฺญเสสุ ทิวเสสุ
อิมาย เวลาย อากจฺจนฺติ อิทานิ เนสํ ปวฺตฺตี น ชานามิตฺติ ปฺฏิมกฺคํ
คนฺตฺวา สทฺทมกาสิ ฯ เต เทว ตสฺส สทฺทํ สณฺชานิตฺวา ปฺฏิสทฺทํ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 138

กตฺวา ปุตฺตตีเนเหเน ตาต อีช ปรีปนฺโถ อตฺถิ มา อากฺขณาหีตี
วทีสุ ฯ อถ เน มหาสตุโต อาห เตเนหิ อิมํ ยญฺจิกโกฏฺฐิ คเหตฺวา
เอถาติ ฯ โส เตสํ ทีฆยญฺจि อทาสี ฯ เต ยญฺจิกโกฏฺฐิ คเหตฺวา
ตสฺส สนฺตีกํ อากมฺีสุ ฯ อถ เน เกเน โว การเณน จกฺขุณี
วินญฺจานีตี ปุจฺฉิ ฯ อถ นํ มาตาปิตโร อาหํสู ตาต มยฺ เตเว
วสฺสนเต อีช รุกฺขมฺูเล วมฺมิกมตฺถเก จิตา เตเน การเณน
อกฺขิณี วินญฺจานีตี ฯ โส มาตาปิตฺนํ กถํ สุตฺวา ว อญฺญาตี
ตตฺถ อาสีวิเสน ภวิตพฺพิ เตเน กุทฺเชเน นาสวาโต วิสฺสุโจ
ภวิสฺสตีตี ฯ โส มาตาปิตโร ทิสฺวา โรทิ เจว หสิ จ ฯ อถ
นํ เต ปุจฺฉิสฺสุ กสฺมา ตาต โรทสิ เจว หสิ จาติ ฯ อมฺมตาต
ตฺมฺหากํ ทหฺรกาเลเขว เอวํ จกฺขุณี วินญฺจานีตี โรทิ อิทานิ ปน
ตฺมฺเห ปญฺชคฺคิตฺถํ ลภิสฺสามีตี หสิ อมฺมตาต ตฺมฺเห มา จินฺตยิตฺถ
อหํ โว ปญฺชคฺคิสฺสามีตี ฯ โส มาตาปิตโร อสฺสาเสตฺวา อสฺสมปทํ
อานตฺวา เตสํ รตฺติญฺจานเ ทิวาญฺจานเ จงฺกมญฺจานเ ปณฺณสาลาโย
อุจฺจารปสฺสาวญฺจานเ จาติ สพฺพตฺถ จานเสุ รหฺชฺเก พนฺธิ ฯ ตโต
ปญฺจาย เต อสฺสมปเท จเปตฺวา สยเมว วณฺมุลผลาผลํ อหริตฺวา
ปณฺณสาลาโย จเปตฺวา ปาโตว เตสํ วสนญฺจานํ สมฺมชฺชิตฺวา
มาตาปิตโร วนฺทิตฺวา ฆญฺญิ อาทาย มิคสมฺมตฺนที กนฺตฺวา ปานีโย
อหริตฺวา ปรีโกชนีโย อุปญฺจเปตฺวา ทนฺตกฺกฺจฺมุโขทกาทีนิ ทตฺวา
มรฺุรผลาผลํ เทติ เตหิ ปรีญฺชิตฺวา มฺูเข วิกฺขาลิตเ สยฺ เสสํ

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาติกั หน้า 139

ปริภุชชติ ปริภุชชาวสานเน มาตาปิตโร วนฺทิตฺวา อาปุจฺจิตฺวา
มิกคณปริวูโต ผลาผลตฺถาย อรณฺณํ ปาวิสิ ฯ ตํ ปพฺพตปาเท
กิณฺนรา ปริวารेतฺวา ผลาผลํ คเหตฺวา โภชิตตฺตสฺส อํทฺสุ ฯ
สายนฺหสมเย อสฺสํ อากนฺตฺวา ฆฏฺเณ อุกกํ อahrtิตฺวา ฆฏฺเณ
จเปตฺวา อุกกํ ตาเปตฺวา อุนฺโหนทเกณ เนสิ ยถารูจิ นหาปํ ภา
ปาทโรวณฺ ภา กตฺวา นหายิตฺวา อํการกปลลํ อูปเนตฺวา เตสิ
หตฺถปาเท เสเทตฺวา เตสิ นิสินฺนํ ภา ผลาผลํ ทตฺวา ขาทาเปตฺวา
เตสิ ปริภุชชนปริโยสานเน สยมปี ขาทิตฺวา เสสํ อสฺสมปเท
จเปสิ ฯ โส อิมินา นียาเมเนว มาตาปิตโร ปฏฺิขคฺคิ ฯ

ตสฺมี สมเย พาราณสิยํ ปิลยฺกฺโข (๑) นาม ราชา รชฺชํ
การสิ ฯ โส มิกมฺสโลเกณ มาตริ รชฺชํ ปฏฺิจฺจาเปตฺวา สนนทฺช-
ปญฺจาวุโร หิมวณฺตํ ปวิสิตฺวา มิเค วชิตฺวา มํลํ ขาทนฺโต มิค-
สมมตฺนที ปตฺวา อนฺุปฺพเพน สามสฺส ปานียคฺคหตฺติตฺถํ สมปฺตฺโต
มิคปทวลลฺลํ ทิสฺวา มณฺวิณฺณาหิ สาขาหิ โภกฺจกํ กตฺวา ฐนฺ
อาโรเปตฺวา วิสปีตํ สริ สนนยฺหิตฺวา ตตฺถ นิสินฺโนว (๒) อจฺจิ ฯ
มหาสคฺโตปี สายนฺหสมเย ผลาผลํ อahrtิตฺวา อสฺสมปเท จเปตฺวา
มาตาปิตโร วนฺทิตฺวา อาปุจฺจิตฺวา ปานียํ อahrtิสฺสามิติ จินฺเตตฺวา
ฆฏฺเณ คเหตฺวา มิกคณปริวูโต เทวปี มิเค เอกโต กตฺวาน เตสิ
ปฏฺิจฺชิ ปานียฆฏฺเณ จเปตฺวา หตฺถเนน คเหตฺวา นทิตฺถํ อคฺมาสิ ฯ
๑. ม. ปิฬยฺกฺโข ฯ ย. ปิลยฺกฺโข ฯ ๒. ม. ย. นิสินฺโนว ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 140

ราชาปี โภฏฺฐเก จิโตว ตํ ตถา อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา มยา เอตฺตํ
กาลํ เอวํ หิมวฺนเต วิจฺรฺนเตนาปี มนฺุสฺโส นาม น ทิฏฺฐปฺพุโพ
เทโว นฺุโข เอส นาโค นฺุโข สเจ ปนาหํ เอตํ อุปสงฺกมิตฺวา
ปฺุจฺฉิสฺสามิ เทโว เจ อากาลํ อุปฺปตฺติสฺสตี นาโค เจ ภูมฺิยํ ปวิสฺสตี
นโข ปนาหํ สพฺพกาลํ หิมวฺนเตเยว จริสฺสามิ สจาหํ พาราณสฺย
คมิสฺสามิ ตตฺตราปี มํ อมจฺจา ปฺุจฺฉิสฺสนฺตี อปี นฺุ เต มหาราช
หิมวฺนเต วสนฺเตน กิณฺุจि อจฺฉริยํ ทิฏฺฐปฺพุพนฺตี ตตฺราหํ เอวรฺูโป
เม สตฺโต ทิฏฺฐปฺพุโพตี วตฺวา เอส โโก นามาตี วุตฺเต สเจ
น ชานามิตี วกฺขามิ มํ กรหิสฺสนฺตี ตตฺมา ตํ วิชฺฉิตฺวา ทฺุพฺพลํ
กตฺวา ปฺุจฺฉิสฺสามิตี จินฺุเตสิ ฯ อถ เตสฺสุ มิเคสฺสุ ปจฺมเมว โอตริตฺวา
ปานียํ ปิวิตฺวา อุตฺตฉิณฺุเสสฺสุ โพธิสฺตฺโต อุกฺกหิตวตฺโต วิย มหาเถโร
สณฺุทํ สณฺุทํ โอตริตฺวา นหาคฺวา ปฺุทฺธิปฺปสฺสทฺุทฺทรโถ ปจฺจตุตฺริตฺวา
รตฺตวากจิริ นีวาเสตฺวา เอกํ ปารุปีตฺวา อชินจฺมมํ เอกํสํ กตฺวา
ปานียจฺมฺุ อุกฺกขิปิตฺวา อุกํ ปฺุณฺุฉิตฺวา วามองฺสกุญฺุ จเปตี ฯ ตสฺมี
ปน กाले อิทานิ วิชฺฉิตฺุ สมโยตี ราชา ตํ วิสปีตํ สริ
อุกฺกขิปิตฺวา มหาสตฺตสฺส ทกฺขิณฺุปฺสฺเสน วิชฺฉิ ฯ สโร
วามปฺสฺเสน นิกฺขมิ ฯ ตสฺส วิชฺฉิตฺภาวํ ญตฺวา มิคคณา
ภิตฺทิตฺตา ปลาयीสุ ฯ สุวณฺุณฺุสามปฺณฺุทิตฺโต ปน วิทฺุโรปี สมานो
ปานียจฺมฺุ ยถา วา ตถา วา อนฺุสฺสมฺุทิตฺวา (๑) สตี ปจฺจปฺุทฺฐเปตฺวา
๑. ม. อนฺุสฺสมฺุทิตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 สุวณฺณสามชาตกั หน้า 141

สณฺฑิ กั สณฺฑิ กั โอตาเรตฺวา วาลุกั วิยฺหิตฺวา ฆณฺฑิ จเปตฺวา ทิสั
ววณฺฑจเปตฺวา มาตาปิตูนั วสนณฺฐานทิสภาเคน สีสั กตฺวา
รชตปณฺวณฺณาย วาลุกาย สุวณฺณปณฺฑิมา วิย นิปชฺชิตฺวา สตี
ปจฺจุปณฺฑจเปตฺวา อิมสฺมี หิมวณฺตปฺปเทเส มม เวรี นาม นตฺถิ
มม มาตาปิตูนมฺปิ เวรี นาม นตฺถิตฺติ วตฺวา มุเขน โลหิตั
ณทฺเทตฺวา ราชานั อทิสฺวาว ปุจฺจนฺโต ปจฺม คากมาห

[๔๘๒] โโก นุ มั อฺสุณา วิชฺฉมิ ปมตฺตํ อุททหาริกั (๑)
ขตฺติโย พุราหุมนโณ เวสฺโส โก มั วิทฺธา นิลียสฺตี ๑

ตตฺถ ปมตฺตณฺติ เมตฺตภาวนาย อนุปณฺฑิจิตฺตตี ๑ อิทํ หิ
โส สนฺธายาห ตสฺมี ขณฺเ อตฺตานั ปมตฺตํ นาม อกาสฺตี ๑
วิทฺธาติ วิชฺฉมิตฺวา เอตสฺมี จานเ นิลียสฺตี อตฺโถ ๑ มิคสมฺมตฺนที
อุททหาริกั กจฺจนฺตํ มั อฺสุณา วิสปีเตน สลฺเลน วิชฺฉมิ โโก นุ นาม
ชโน ขตฺติโย วา พุราหุมนโณ วา เวสฺโส วา มั วิทฺธา วิชฺฉมิตฺวา
นิลียสฺตี วณฺคฺมุเพ อตฺตานั ปณฺฑิจฺฉาทสฺสิ โโก นุ นาม ชโนติ ๑

เอวณฺจ ปน วตฺวา ปุณ อตฺตโน สรฺริรมฺสสฺส อภกฺขสมฺมตภาวิ
ทสฺเสตฺถุ ทฺติยํ คากมาห

น เม มัसानิ ขชฺชานิ จมฺเมนตฺโถ น วิชฺชติ
อถ เกน นุ วณฺณเณน วิทฺเธยฺยํ มั อมณฺณถาติ ๑

ตตฺถ โโก มาณว มัसानิ เม มม สรฺริรมัसानิ น ขชฺชานิ

๑. ส. อุททหาริกั ๑ ม. ย. อุททหาริกั ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 142

มนุสฺเสหิ ขาทิตพฺพานิ จมฺเมน เม มม สรฺริจฺมฺเมน มนุสฺसानํ
อตุโถ น วิชฺชติ อถ เอวํ สนฺเตปี อัยํ ปุริโส วิฑฺเธยฺย
วิชฺฌิตพฺพํ มํ อมฺลฺลถ อวิจฺจาเรตฺวา มํ วิชฺฌิ เกน วณฺณเณน
เกน การณฺนาติ ฯ

ทฺติยํ คาลํ วตฺวา ตเมว นามาทิวเสน ปุจฺจนฺโต คาทมาห
โก วา ตวํ กสฺส วา ปุตฺโต กถํ ชาเนมฺม ตํ มยํ
ปุญฺโจ เม สมฺม อกฺขาหิ กิํ มํ วิฑฺธา นิลยฺสีติ
เอวณฺจ ปน วตฺวา ตฺมฺหิ อโหสิ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชฯ อัยํ ปุริโส มยา วิสปีเตน สลฺเลน
วิชฺฌิตฺวา ปติโตปี เนว มํ อกฺโกสฺติ น ปริภาสฺติ มม ททํ
สมฺพาหนฺโต วิย ปยวจฺเนน สมฺทางจฺรติ กจฺฉิสฺสามิ ตสฺส
สนฺติกนฺติ จินฺเตตฺวา คนฺตฺวา ตสฺส สนฺติเก จิโตว อห

[๔๘๑] ราชฯหสมฺมิติ กาสินํ ปิลยฺกฺโขติ มํ วิฑฺ
โลภา รญฺจํ ปหนฺตฺวาน (๑) มิกเมสํ จรามหํ
อิสฺสญฺเจ จสฺมิ กุสโล ทพฺพหฺมโมติ วิสฺสุโต
นาโคปี เม น มฺลฺลเจยฺย อากโต อฺสุปฺตคฺนฺนฺติ ฯ

ตตฺถ ราชฯหสมฺมิติ เอวํ กิรฺสฺส อโหสิ เทวาปี นาคาปี
มนุสฺสกาสา ย กเถนฺติเยว อหเมตํ เทโว วา นาโค วา มนุสฺโส
วาติ น ชานามิ สเจ กุชฺฌเยยฺย วินาเสยฺยาปี มํ ราชฯติ วุตฺเต
๑. ส. ม. ปหิตฺวาน ฯ

*เล่มที่ 36 สุวณฺณสามชาติกั หน้า 143

โกจิ ปน อภายนฺโต นาม นตฺถิติ ตสฺมา อตฺตโน ราชภาวํ
ชานาเปตฺติ ปจฺมํ ราชามสฺมิตฺติ อห ๗ โภ มาณว อหํ กาสินํ
กาสิกรฎฺฐวาสินํ ราชา อสฺมิ ภวามิ ๗ มนฺติ มมํ นามเนน
ปิลยกุโข ราชา ๗ วิหฺวติ ชานีสฺสุ ปกฺโกสึสฺสุ ๗ โลภาติ มิคมฺสโลเกน
รชฺชํ มาตฺยา ปฏฺิจฺฉาเปตฺวา ๗ มิคเมสนฺติ มิคเ อสฺนฺโต
คเวสนฺโต ๗ จรามหนฺติ วเน เอกโกว จรามิหํ ๗ ทฺติยํ คาลํ
อตฺตโน พลํ ทีเปตฺกาโม อห ๗ ตตฺถ อิสฺสฎฺฐเจติ ชนฺธิปฺเป ๗
ทพฺพทรมฺโมติ ทพฺพทฺนํ สหสฺสตามทฺนํ โออโรเปตฺตฺยจ อโรเปตฺตฺยจ
สมตฺโต สกถชมฺพฺพิปตฺเล วิสฺสุโต ปากโณ ๗ อากโต อฺสุปฺตนนฺติ
เม มม อฺสุปฺตนนฺจฺจเนน อากโต พลวณฺโต นาโค สตฺตปทฺมปี
จานา น มฺญเจยฺยาติ ๗

อิติ ราชา อตฺตโน พลํ วณฺณเตตฺวา ตสฺส นามโคตฺตํ
ปฺตฺตฺตฺนฺโต อห
โก วา ตวํ กสฺส วา ปฺตฺโต (๑) กถํ ชานมฺมํ ตํ มยํ
ปิตฺตฺนํ อตฺตโน จาปี นามโคตฺตํ ปเวทยาติ ๗

ตตฺถ ปเวทยาติ กเถยฺยาสิ ๗

ตํ สุตฺวา มหาสฺตฺโต สจฺหาหํ เทวนาถยฺกขกิณฺนราทีสฺสุ วา
ขตฺติยาทีสฺสุ วา อณฺณตโรหมสฺมิตฺติ กเถยฺยํ สทฺททฺเตว เม เอส
วณฺํ สจฺจเมว กเถตฺตํ วณฺณตฺติจิณฺเตตฺวา อห

๑. สี่. ยู. ตวํ จ กสฺส วา ปฺตฺโตสิ ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 144

[๔๘๔]	เนสาทปฺตฺโต ภาทฺนเต	สาโม อิติ มํ ฅาตโย
	อามนฺตยีสฺส ชีวนฺตํ	สวาชฺเชวํคโต (๑) สเย
	วิทฺโธสมิ ปฺนุสฺสเลน	สฺวิเสน ยถา มิโค
	สกมฺหิ โลหิตฺเต ราช	ปฺสฺส เสมิ ปฺริปฺตฺโต
	ปฏฺิวามคตํ (๒) สลฺลํ	ปฺสฺส ติมฺหามิ (๓) โลหิตํ
	อาตุโร ตฺยานุปฺจณามิ	กี มํ วิทฺธา นิสฺยสิ
	อชินมฺหิ หลฺณเต ทีปิ	นาโค ทนฺเตสุ (๔) หลฺณเต (๕)
	อด เณ นฺ วณฺเณน	วิทฺเชยฺยํ มํ อมฺลณฺธาติ ฯ

ตตฺถ ภาทฺนเตติ สฺนุทรมฺเข มหาราช อหํ เนสาทปฺตฺโต
 อิติปฺตฺโต อสมิ ภวามิ ฯ ชีวนฺตฺนฺติ มํ อิตฺโต ปฺพเพ ชีวมนํ เอหิ
 สาม ยาหิ สามาติ โวหรนฺตา ปกฺโกสนฺตา ฅาตโย สาโมติ
 อามนฺตยีสฺส ฯ สวาชฺเชวํคโตติ โส อหํ อชฺช เหวํ คโต
 มรณฺมฺเข สมฺปตฺโต ปฺริวิทฺติ อตฺโถ ฯ สเยติ สยามิ ฯ สฺวิเสน
 ปฺนุสฺสเลน วนฺจรเณน วิทฺโธ มิโค ยถา เอวมฺปิ ตถา ตยา วิทฺโธ
 อสมิ ภวามิ ฯ ปฺริปฺตฺโตติ นิมนฺนํคโค หุตฺวา เสมิ ฯ เอวรฺูปิ
 สยนฺตํ ปฺสฺส ปฺสฺสสิ ฯ ปฏฺิวามคตฺนฺติ ทกฺขิณฺปฺสฺเสน ปฺริสฺติววา
 วามปฺสฺเสน นิกฺคตฺนฺติ อตฺโถ ฯ ปฺสฺสาติ มํ โอโลกยสฺสฺส ฯ
 ติมฺหามิติ นิตฺถุมฺหามิ (๖) ฯ อิติ โส สตี ปฺจฺจฺปฏฺุจเปตฺวา
 # ๑. ม. สฺวาชฺเชวํคโต ฯ ย. สฺวาชฺเชวํคโต ฯ ๒. สฺ. ย. ปฏฺิจมฺมคตํ ฯ
 # ๓. สฺ. ย. วิหามิ ฯ ม. ติมฺหามิ ฯ ๔. ส. ม. ย. ทนฺเตหิ ฯ ๕. ย. หลฺณติ ฯ
 # ๖. ม. ย. นิกฺจฺฐามิ ฯ

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาตกั หน้า 145

อวิกมฺปมาโนว โลหิตํ มุเขน ฉทุเทตฺวา อาห ๑ อาตุโรติ
พาพฺหคิลาโน หุตฺวา อหํ ตํ อนุปฺจฺจามิ ๑ นิลียสีติ เอกสฺมี
วนคฺมฺเพ นิลินฺโน อจฺจสิ ๑ วิทุเชยฺยนฺติ วิชฺฌิตพฺพํ ๑ อมฺลฺลภาติ
มิกสทิสํ อมฺลฺลิตฺถ ๑

ราชา ตสฺส วจันํ สุตฺวา ยถาภูตํ อนาคตฺวา มุสาวาทํ
กเถนฺโต อาห

[๔๘๕] มิโค อุปฺภูจฺจิโต อาสิ อากโต อุตฺปาตนํ
ตํ ทิสฺวา อฺพพิชฺชิ สาม เตน โโกโร มมาวิสีติ ๑

ตตฺถ อฺพพิชฺชิติ ปลายิ ๑ อาวิสีติ อชฺโฆตฺถริ เตน

การณฺน เม โโกโร อุปฺปนฺโนติ ทีเปติ ๑

อถ นํ มหาสฺสโต ก็ วเทสิ มหาราช อิมสฺมี หิมวณฺตปฺปเทเส
มํ ทิสฺวา ปลายนมิโค นาม นตฺถิติ วตฺวา อาห

[๔๘๖] ยโต สรามิ อตฺตานํ ยโต ปตฺโตสฺมี วิญฺญตํ
น มํ มิกา อุตฺราสนฺติ(๑) อรณฺเณ สาปทานิปี
ยโต นิธี ปริหารี ยโต ปตฺโตสฺมี โยพฺพนํ
น มํ มิกา อุตฺราสนฺติ อรณฺเณ สาปทานิปี
ภีรु ก็ปริสา ราช ปพฺพเต คณฺฐมาทเน
สฺมฺโฆทฺมานา คจฺฉาม ปพฺพตานิ วนานิ จ
อถ เกน นุ วณฺณเณน อุตฺราสนฺติ มิกา มมนฺติ ๑

๑. ม. ย. อุตฺตสนฺติ ๑ เอวมฺปริปี ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 146

ตตฺถ น มํ มิคาคิ มํ ทิสฺวา มิกา นาม น อุตฺราสนฺติ ฯ
 สาปทานํติ พาพุมิกา ฯ ยโต นิธินฺติ ยโต กาลโต ปฏฺจาย อหํ
 วากจิริ นีवासํ ปรีหารี ฐาเรสี ฯ ภีรฺว กิปรุสฺตา ราชาติ
 มหาราช มิกา ตาว ติฏฺจนฺตุ กิปรุสฺตา นาม อติภีรฺวกา โหนฺติ ฯ
 เข อิมสฺมี คนฺธมาทเน นาม ปพฺพเต วิหรนฺติ เตปี มํ ทิสฺวา น
 อุตฺราสนฺติ อถ โจ มยํ อณฺณมณฺณํ ปพฺพตานิ ปพฺพเตสุ วณานิ
 วเนสุ สมฺโมทมานา กจฺฉาม ฯ อุตฺราสนฺติ มิกา มมฺนฺติ มมํ
 ทิสฺวา มิกา อุตฺราเสยฺยํ เกน การณฺน ตวํ มํ สทฺทหาเปสฺสตีติ
 ทีเปติ ฯ ตํ สุตฺวา ราชา มยา อิมํ สฺวณฺณสามํ นีรปรารุ
 วิชฺฉิตฺวา มุสฺวาวิทฺถ กถิตฺวา สจฺจเมว กเถสสามิติ จินฺเตตฺวา อาห ฯ

[๔๘๗] น ตทฺทส (๑) มิโก สาม กิณฺดาหํ อติกํ ภณฺ
 โทชโลภาภิกฺกุตฺตาหํ อุตฺเต ตํ อวิสฺสชินฺติ (๒) ฯ

ตตฺถ น ตทฺทสาติ น ตํ อทฺทส ฯ กิณฺดาหฺนฺติ กิณฺเต
 เอวํ กลฺยาณทสฺสนสฺส สนฺติเก อหํ อติกํ ภณฺิสฺสามิ ฯ
 โทชโลภาภิกฺกุตฺตาหฺนฺติ โทเชน จ โลภน จ อภิกฺกโต หุตฺวา อหํ ฯ
 โส หิ ปจฺมเมว มิเคสุ โอตินฺณเนสุ โทเชน มิเค วิชฺฉิตฺสามิติ ฯ
 ฐนฺุ อาโรเปตฺวา จิตฺ ปจฺฉา โทชิตตฺตํ ทิสฺวา ตสฺส เทวตาทีสุ
 อณฺณตฺรภาวํ อชานนฺโต ปุจฺฉิตฺสามิ นนฺติ โลกํ อปฺปาเทสิ
 ตสฺมา เอวมาห ฯ

๑. ส. ม. น ตํ ตส ฯ ย. น ตทฺทสา ฯ ๒. ม. อวิสฺสชินฺติ ฯ ย. อวิสฺสชิตฺ ฯ

*เล่มที่ 36 สุวณฺณสามชาตํ หน้า 147

เอวญจ ปน วตุวา นายํ สุวณฺณสาโม อิมสฺมี อรณฺเย
เอกโกว ปฏิวสตี อทฺธา ฌาตเกหิปัสส ภวิตพฺพํ ปุจฺฉิสฺสามิ
นฺนตี จินฺเตตฺตวา อิตฺรํ คาถมาห

กุโธ นฺุ สาม อากมฺม กสฺส วา ปหิโต ตฺวํ
อุทฺทหาโร (๑) นที กจฺฉน อากโต มิกสฺมมตฺนฺตี ฯ

ตตฺถ สามาตี โฟธิสฺตตํ อาลปตี ฯ อากมฺมาตี กุโธ เทสา
อิมํ วณฺํ อากนฺตฺวา ฯ กสฺส วา ปหิโตตี อมฺหากํ อุทฺทํ อahritudํ
นที กจฺฉนตี เกน เปสิโต หุตฺวา ตวํ อิมํ มิกสฺมมตํ อากโตสิตี
อตุโถ ฯ

โส ตสฺส กถํ สุตฺวา มหฺนตํ เวทณํ อธิวาเสตฺวา มุเขน
โลหิตํ ฉนฺุเตตฺตวา คาถมาห

[๔๘๘] อนฺุชา มาตาปิตา มยฺหํ เต ภรามี พุรฺหาวเน
เตสาหํ อุทฺทหาโร อากโต มิกสฺมมตฺนฺตี

ตตฺถ ภรามีตี มูลผลาผลาทีนึ อahritudฺวา โปเสมิ ฯ

เอวญจ ปน วตุวา มาตาปิตุโร อารพฺถ วิลปฺนฺโต อาห

[๔๘๙] อตฺถิ เนสํ อูสามตฺตํ อถ สาหสฺส (๒) ชีวิทํ
อุทฺทกสฺส อลาเกน มณฺเฑ อนฺุชา มริสฺสเร

น เม อิทํ ตถา ทุกฺขํ ลพฺภา หิ ปุมนฺา อิทํ

๑. ส. ม. ย. อุทฺทหาโร ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒. สาหสนฺตี ยุตฺตตฺตรํ มณฺเฑ ฯ
ม. ย. สาหสฺส ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 148

ยลฺจ อมฺมํ น ปสฺสามิ	ตํ เม ทุกฺขตรํ อิตฺโต
น เม อิทํ ตถา ทุกฺขํ	ลพฺภา หิ ปุมนฺนา อิทํ
ยลฺจ ตาตํ น ปสฺสามิ	ตํ เม ทุกฺขตรํ อิตฺโต
สา นฺน กปฺณา อมฺมา	จิริ รตฺตาย รุจฺจติ (๑)
อทุตฺตรตฺเตว รตฺตเดวา	นทิว อวสฺสุสฺสติ (๒)
โส นฺน กปฺโณ ตาโต	จิริ รตฺตาย รุจฺจติ (๑)
อทุตฺตรตฺเตว รตฺตเดวา	นทิว อวสฺสุสฺสติ (๒)
อุฏฺฏจฺจานปาทจิริยาเย (๓)	ราช สมฺพาหนสฺส จ (๔)
สาม ตาต วิลปฺนตา	หิณฺขิสฺสนฺติ พุรหาวเน
อิทมฺปิ ทฺติยํ สลฺลํ	กมฺเปติ ททฺยํ มม
ยลฺจ อนฺเช น ปสฺสามิ	มณฺเฑ เหสฺสามิ ชีวิตฺนฺติ ฯ

ตตฺถ อุสฺสามตฺตฺนฺติ โภชนมตฺตํ ฯ อุสฺสาติ กิร (๕) โภชนสฺส นามํ
 เตสํ ตํ อตฺถิติ อตฺถโถ ฯ อถ สาหสฺส ชีวิตฺนฺติ นทิวสมตฺตํ ชีวิตฺนฺติ
 อตฺถโถ ฯ อิทํ อหริตฺวา จปีตํ ผลาผลํ สนฺชายาห ฯ อถ วา
 อุสฺสาติ อุสฺมา ฯ เตนฺเต ทสฺเสติ เตสํ สรีเร อุสฺมามตฺตํ อตฺถิ อถ
 มยา อากฺเณน ผลาผลเณน สาหสฺส ชีวิตํ อตฺถิติ ฯ มริสฺสเรติ
 มริสฺสนฺติ ฯ มหาราช อิทํ ตยา วิชฺฌนทุกฺขํ ตถา ทุกฺขมฺปิ
 สมานํ เม มยฺหํปี น ทุกฺขํ ฯ หิ กสฺมา ปน วทามิ ฯ ปุมนฺนาติ

๑. ส. ม. รุจฺจติ ฯ ย. รุจฺจติ ฯ ๒. ม. ย. อวสฺสุจฺจติ ฯ
 # ๓. ส. ย. ...ปาริจิริยาเย ฯ ๔. ม. ย. ปาทสมฺพาหนสฺส จ ฯ ๕. ม. หิ ฯ

*เล่มที่ 36 สุวณฺณสามชาติกั หน้า 149

ปุริเสน เอรูปี อิทํ ทุกฺขํ ปุริเสน ลทฺชพฺพเมวาทิ อตุโถ ๗
ยณฺจ ยสุมา อมฺมํ ปาริกํ น ปสฺสามิ ตํ ทุกฺขํ อิตฺโต ตยา
วิษณฺนทุกฺขโถ สตฺถุณฺณ สหสฺสกุณฺณ สตฺสหสฺสกุณฺณ เม มยฺหํ
อติทุกฺขตรํ ๗ จิรํ รตฺตตาย รุจฺจตีติ จิรํ รตฺตํ โรทิสฺสตี ๗
อทฺตมรตฺเตติ อทฺตมรตฺติกสมเย ๗ รตฺเต วาติ ปจฺฉิมรตฺเต วา ๗
อวสุสฺสตีติ อวณฺชิชฺชิสฺสตี กุณฺนํทึ วิย กิมฺหกาเล อวสุสฺสตีติ
อตุโถ ๗ อฏฺฏจฺานปาทจฺริยาयाติ มหาราช อหํ รตฺตี วา ทิวา
วา เทว ตโย วาเร อฏฺฏจาย อตุตโน อฏฺฏจฺานวิริเยน เตสํ ปาทจฺริยํ (๑)
กโรมิ เตสํ หตฺถปาเท สมฺพาหามิ อิทานิ มํ อทิสฺวา (เต)
ตทตฺถาย อฏฺฏจาย เต ปรีหีนจฺกฺขกา สาม ตาตาติ วิลปนฺตา
กณฺฏเกหิ วิษณฺณิยมาณา อิมสฺมํ หิมวณฺเต หินฺชทิสฺสนฺตีติ อตุโถ ๗
ทฺุคฺคิยนฺติ ปจฺมวิทฺทฺวิสปีตสฺลลโตปี สตฺถุณฺณ สหสฺสกุณฺณ
สตฺสหสฺสกุณฺณ ทุกฺขตรํ อิทํ ทฺุคฺคิยํ เตสํ อทฺสฺสนา โสกสฺลลํ
ชาตินฺติ อตุโถ ๗

ราชา ตสฺส วิลาปี สุตฺวา อัย อจฺจนฺตํ พุรหฺมจฺาริ ฐมฺเม
จฺิโต มาตาปีตโร ภรติ อิทานิ เอวํ ทุกฺขปฺปตฺโตปี เตสญฺเณว
วิลปตี เอวํ กุณฺสมฺปนฺเน นาม มยา อปราโช กโต กถํ นฺุโข อหํ
อิมํ สมฺสฺสาเสยฺยนฺติ จินฺเตตฺวา มม นฺิรยํ ปวีญฺจกาเล รชฺชํ กิ
กริสฺสตี อิมินา ปฏฺิขคฺคิตนฺิยาเมเนวสฺส มาตาปีตโร ปฏฺิขคฺคิสฺ
สามิ อิจฺจสฺส มรณฺํปี อมรณฺํ วิย ภวิสฺสตีติ สนนฺิญฺจจฺานํ กตฺวา อาห
๑. สึ. ยฺ. ปาริจฺริยํ ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 150

[๔๕๐]	มา พาพหฺ ปรีเทเวลิ	สาม กลฺยาณทสฺสน
	อหฺ กมฺมกโร หุตฺวา	ภริสฺสนเต พุรหาวเน
	อิสฺสภูเจ จสฺมิ กุสโล	ทพฺพหฺมโมติ วิสฺสุโต
	อหฺ กมฺมกโร หุตฺวา	ภริสฺสนเต พุรหาวเน
	มิกานํ วิฆาสมนฺเวสฺ	วนมฺูลผลานํ จ
	อหฺ กมฺมกโร หุตฺวา	ภริสฺสนเต พุรหาวเน
	กตมนฺตํ วันํ สาม	ยตฺถ มาตาปีตา ตว
	อหนฺเต ตถา ภริสฺสํ	ยถา เต อภริํ ตฺวานฺติ ฯ

ตตฺถ ภริสฺสนเตติ เต ตว มาตาปีตาโร ภริสฺสํ ฯ มิกานนฺติ
 สึหพฺพคฺขมฺทีปิมิกาทินํ ฯ วิฆาสมนฺเวสนฺติ วิฆาสํ อนฺเวสนฺโต
 กเวสนฺโต ฯ อิํ โส อิสฺสภูเจ จสฺมิ กุสโล ฉฺฉลฺลเต มิเค วริตฺวา
 มรฺุรมฺเสน ตว มาตาปีตาโร ภริสฺสํมิตฺติ วตฺวา มา มหาราช อมฺเห
 นิสฺสาย ปาณวํ ภริสฺสํสึติ วุคฺเต เอวมาห ฯ ยถา เตติ ยถา
 เต ตว อภริํ ตเถว อหฺมฺปิ เต เทว ภริสฺสํมิตฺติ ฯ

อด นํ มหาสฺตฺโต ตสฺส วจันํ สุตฺวา สาธุ มหาราช เตนหิ
 เม มาตาปีตาโร ภริสฺสํมิตฺติ วตฺวา ตสฺส มกฺกํ อจิกฺขณฺโต อาห

[๔๕๑]	อัย เอกปที ราช	โยยฺ อฺุสฺสึสเก มม
	อิโต คนฺตฺวา อฑฺฒโมสฺ (๑)	ตตฺถ เนสฺ อคารกํ
	ยตฺถ (๒) มาตาปีตา มยฺหิ	เต ภริสฺสํ อิโต คโตติ ฯ

ตตฺถ เอกปทีติ เอกปทีกมฺกุโล ฯ อฺุสฺสึสเกติ โย เอส มม

๑. ม. ย. อฑฺฒโมสฺ ฯ ๒. ย. ตตฺถ ฯ

ปนสฺส วิสเวเคน ปตฺถโรโต (๑) จิตฺตสนฺตติหทยรูป (๒) นิสฺสาย ปวตฺตติ
กถา (๓) ปจฺฉิขฺชิ มุขํ ปิทฺหิตํ อกฺขิณี นิมนฺนิตานิ หตฺถปาทา
ถทฺธภาวํ ปตฺตทา สกถสรีริ โลหิตฺเตน ลิตฺตํ ๑ อถ ราชา อยํ
อิทาเนว มยา สทฺธิ กเถสิ กิณฺฺนุโขติ ตสฺส อสฺสาสปฺสฺสาเส
อุปฺชาเรสิ ๑ เต ปน นิรุทฺธา สรีริ ถทฺธํ ชาตํ ๑ โส ตํ ทิสฺวา
อิทานิ สามี มโต นิรุทฺโธติ ญตฺวา โสกํ สนฺฺธาเรตุํ อสฺกโกนฺโโต
อุโภ หตฺถเถ มตฺถเก จเปตฺวา มหาสทฺเทน ปริเทวิ ๑

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโโต สตฺถา อาห

[๔๕๔]	ส ราชา ปริเทเวสิ	พหุํ การุญฺณสฺสญฺหิตํ (๔)
	อชฺชชรามโรหํ อาสี	อชฺชเชตํ ญามิ โน ปฺเร
	สามํ กาลกตํ ทิสฺวา	นตฺถิ มจฺจุสฺส นาคโม
	ยสฺสุ มํ ปฏฺิมนฺเตติ	สฺวิเสน สมนฺปิโต
	สฺวาชฺชเวจฺจคเต กาลे	น กิณฺฺจิมภิภาสฺติ
	นिरยํ นฺฺน คจฺญามิ	เอตฺถ เม นตฺถิ สํสโย
	ตทา हि ปกตํ ปาปํ	จิริ รตฺตตาย กิพฺพิสํ
	ภวานฺฺติ ตสฺส วตฺตาโร	คาเม กิพฺพิสการโก
	อรญฺเณ นิมนฺนุสฺสมฺหิ	โก มํ วตฺตมฺรหฺติ
	สฺวรายฺนฺติ हि กมฺมานิ	คาเม สํคจฺจ มาณฺวา
	อรญฺเณ นิมนฺนุสฺสมฺหิ	โก นฺฺ มํ สฺวรายฺสฺสตีติ ๑

๑. ส. ปตฺถกฺวา ๑ ม. มทฺทิตา ๑ ย. อุปฏฺิฎฺฐิตา ๑ ๒. ม. ย. ภวํจจิตฺตสนฺคฺติ
หทยรูป ๑ ๓. ม. ปวตฺตติ กถา ๑ ย. ปวตฺตติกถา ๑ ๔. ส. ม. ย. การุญฺณสฺสญฺหิตํ ๑

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาตกั หน้า 153

ตตถ อาสินฺติ อหิ เอตฺตกั กาลิ อชฺชรามโรมฺหิตี สลฺยึ
อโหสิ ๑ อชฺชเชตฺตนิ อชฺช อหิ อิมิ สามี กาลกตฺติ ทิสฺวามมญฺเจว
อญฺเณสลฺย สตฺตทานิ ชรามรณิ ชานามิ ๑ นตฺถิ มจฺจุสฺส
นาคโมติ ตํ มจฺจุโน อากมนิ อชฺช ชานามิ อิตฺโต ปุพฺเพ น
ชานามิตี วิลปติ ๑ สุวาชฺเชวฺจกเต กาลเตติ โย สาโม สวิเสน
สลฺเลน สมปฺปีโต อิทาเนว มํ ปฏฺิมนฺเตติ โส อชฺช เอวํ คเต
มรณกาลเ ปวตฺเต กิณฺจิ อปฺปมตฺตกมฺปิ น ภาสตีติ ทีเปติ ๑ ตทา
หิตี ตสฺมี ขณฺเ สามิ วิชฺฌนฺเตน มยา ปาปี กตฺติ ๑ จิริ รตฺตตาย
กิพฺพิสฺสนฺติ ตํ ปน จิริ รตฺตตาย วิปฺจจนสมตฺถิ ทารุณิ ผรุสฺสิ ๑
ตสฺสาตี ตสฺส มม เอวรูปิ ปาปกมฺมํ กตฺวา วิจฺรณฺตสฺส ๑
วตฺตาริตี นิณฺทิตาโร ภวนฺติ ๑ กุหิ ๑ คาเม ๑ กิณฺติ ๑
กิพฺพิสการโกตี ๑ อิมสฺมี ปน อรณฺเเว นิมนฺนุสฺสุมฺหิ โโก มํ
วตฺตุมรหตี สเจ หิ ภเวยฺย มํ วเทยฺยตี วิลปติ ๑ สารยฺนฺตีติ
คาเมสฺสู นิคมาทิสฺสู วา ๑ สํคจฺจ มาณวาทิ ตตฺถ ตตฺถ ปุริสา
สนฺนิปตฺติตฺวา อมฺโภ ปุริสฆาตก ทารุณิ เต กมฺมํ กตฺติ
อสุกทณฺฑปฺปตฺโต นาม ตฺวนฺติ เอวํ กมฺมานิ สารเณตี โจอเทณฺติ
อิมสฺมี ปน อรณฺเเว นิมนฺนุสฺเส อิมิ ราชานํ โโก สารยฺสฺสตีติ
เอวํ อตฺตทานิ โจเทนฺโต วิลปติ ๑

ตทา พุสฺสุนฺธี (๑) นาม เทวธีตา คณฺฐมาทนวาสินี มหา-
๑. สี่. ยู. พหุโสทธิ ๑ ม. พหุสฺสุนฺธี ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 154

สตตฺสฺส สตฺตเม อตฺตภาเว มาตา ภูตปฺพุพา หุตฺวา ปฺตฺตตีเนเหน
นิจฺจํ โปธิสตฺตํ อวชฺเชติ ฯ ตํ ทิวสํ ปน สาทิปฺพสมฺปตฺตี
อนฺุภวมาณา น ตํ อวชฺเชติ ฯ เทวสมาคมํ คตฺตาตีปี วทฺนฺติ ฯ
สทา ตสฺส วิสฺลยฺณีภูตกาเล กิณฺุโข เม ปฺตฺตตฺสฺส ปวตฺตีตี
อวชฺชมาณา อทฺทส อยํ ปิทยกฺโข นาม ราชา สวิเสน สลฺเลน
มม ปฺตฺตํ วิชฺฌิตฺวา มิคสมฺมตฺนทีตีเร วาลูกาปฺุตีเน ปาเตตฺวา (๑)
มหนฺเตน สทฺเทน ปริเทวี สจฺาหํ ตตฺถ น คมิสฺสามิ มม ปฺตฺโต
สฺวณฺณสาโม เอตฺถ วินสฺสิตฺสฺสตี รณฺโณปี หทยํ ผลิตฺสฺสตี สามสฺส
มาตาปีตโร นีราหารา ปานียฺปี อลภฺนฺตา สฺสฺสตีตา มริสฺสนฺติ มยิ
ปน คตฺาย ราชา ปานียฆฺภู อาทาย ตสฺส มาตาปีตฺนํ สนฺตีกํ
คมิสฺสตี คนฺตุวา จ ปน โว ปฺตฺโต มยา หโตติ กเถสฺสตี
เอวญฺจ เตสํ วจฺนํ สฺตุวา เต ปฺตฺตตฺสฺส สนฺตีกํ อานสฺสตี อถ
เต จ อหญฺจ สจฺจกิริยํ กริสฺสามิ สามสฺส วิสํ วินสฺสตี เอว
เม ปฺตฺโต ชีวิตํ ลภิสฺสตี มาตาปีตโรปีสฺส จกฺขุณี ลภิสฺสนฺติ
ราชา จ สามสฺส ฆมฺมเทสนํ สฺตุวา นคฺริ คนฺตุวา มหาทานํ
ทตฺวา ฆมฺเมน รชฺชํ กาทเรตฺวา สคฺคปารายโน ภวิสฺสตี ตสฺมา
คจฺจามหํ ตตฺถาติ ฯ สทา คนฺตุวา มิคสมฺมตฺนทีตีเร อทิสฺสมานเณ
กายเณ อากาเส จตฺวา รณฺเณ สทฺธี กเถสิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺุโต สตฺถา อาห

๑. ม. ฆาเตตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาตกั หน้า 155

[๔๕๕]	สา เทวตา อนุตฺรหิตา	ปพฺพเต คณฺฐมาทเน
	รณฺโฬว อนุกมฺปาย	อิมา คาถา อภาสถ
	อาคฺคุ กิริ (๑) มหาราช	อกิริ กมฺมทุกฺกมฺม
	อหุสกา ปิตาปุตฺตา	ตโย เอณฺดูสนา หตา
	เอหิ ตํ อนุสฺสิขามิ	ยถา เต สุกฺคิ สียา
	ชฺมเมนนฺนฺเชวเน โปเส (๒)	มณฺเฒหํ สุกฺคิ สียาติ (๓) ฯ

ตตฺถ รณฺโฬวาทิ รณฺโฬเวว ฯ อาคฺคุ กิริติ มหาราช ตํ
 มหาปราชฺ มหาปายํ อกิริ ฯ ทุกฺกณฺฺนติ ยํ กตํ ทุกฺกมฺม โหติ ตํ
 ลามกมฺมํ อกิริ อภาสิ ฯ อหุสกาติ นิทฺโทสกา ฯ ปิตาปุตฺตาติ
 มาตา จ ปิตา จ ปุตฺโต จ อิเม ตโย ชนา เอณฺดูสนา หตา ตสฺมี
 หิ หเต ตปฺปฎิพฺพธา ตสฺส มาตาปิตโรปิ หตาว โหนฺติ ฯ
 อนุสฺสิขามิติ สิกฺขาเปมิ อนุสาสิสฺสามิ ฯ โปเสติ สามสฺส จาเน
 จตฺวา สิเนหํ ปจฺจุปฺนฺจเปตฺวา สาโม วिय เต อฺโถ อนุเช
 โปเสหิตี ฯ มณฺเฒหํ สุกฺคิ สียาติ เอวํ ตยา สุกฺคิเยว คณฺฐพฺพา
 ภวิสฺสตีติ อหํ มณฺเฒามิ ฯ

โส ราชา เทวตาย วจันํ สุตฺวา อหํ กิร ตสฺส มาตาปิตโร
 โปเสตฺวา สกฺกํ คมิสฺสามิติ สทฺทหิตฺวา ก็ เม รชฺเชน เตเยว
 โปเสสฺสามิติ ทพฺหํ อธิฏฺฐาย พลวปริเทวํ ปริเทวนฺโต โสกํ ตนฺนํ
 # ๑. ส. ม. กิริ ฯ ๒. ส. ชฺมเมนนฺนฺเชว เน โปส ฯ ม. ย. โปส ฯ
 # ๓. ม. ตยาติ ฯ ย. สุกฺคิ ตยาติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณณา หน้า 156

กตฺวา สุวณฺณสาโม มโต ภวิสฺสตีติ นานาปุพฺเพหิ ตสฺส สรีริ
ปุเชตฺวา อุตฺเทน ปริสฺติญฺจิตฺวา ติกฺขตฺตํ ปทกฺขิณฺม กตฺวา จตฺตฺ
จําเนตฺสุ วนฺทิตฺวา เตน ปุริตํ อุตฺกมฺภูํ อาทาย โทมนสฺสปฺปตฺโต
ทกฺขิณฺทิสากิโมโข ปายาสี ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๔๕๖] ส ราชา ปรีเทเวสิ (๑) พหุํ การุญฺญสฺสณฺณิตํ
อฺทกฺกมฺภมาทาย ปกฺกามิ ทกฺขิณฺนามุโขติ ฯ

ปกฺคิยาปี มหาธํโม ราชา ปานิยมฺภูํ อาทาย กจฺจนฺโต
อฺสฺสมปฺทํ อาโกญฺญนฺโต วีย ปวิสิตฺวา ทฺกุลปฺณฺทิตสฺส ปณฺณ-
สาลทฺวาริ สมนฺปาปุณฺนิ ฯ ทฺกุลปณฺทิตโต อนฺโต นิสิณฺโนว ตสฺส
ปทสทฺทํ สุตฺวา นํยํ สามสฺส ปทสทฺโท กสฺส นุโขติ
ปุจฺจนฺโต คาทาทฺวยมาห

[๔๕๗] กสฺส นุ เอโส ปทสทฺโท มนุสฺสสฺสเสว อากโต
เนโส สามสฺส นิกฺโขมโส โก นุ ตฺวมสิ มาริส
สนฺตํ หิ สาโม วชฺชติ (๒) สนฺตํ ปาทานิ หญฺญติ (๓)
เนโส สามสฺส นิกฺโขมโส โก นุ ตฺวมสิ มาริสติ ฯ

ตตฺถ มนุสฺสสฺสเสวาติ น อยํ สีหพฺยคฺคมทีปฺยกฺขกิณฺนราทีนํ
อากจฺจนฺโต (๔) ปน มนุสฺสสฺสเสวํยํ ปทสทฺโท เนโส สามสฺสชาติ ฯ

๑. ส. ม. ย. ปรีเทวิตฺวา ฯ ๒. ส. ม. ย. วชฺชติ ฯ ๓. ส. ม. ย. เนยติ ฯ
สี่. ฌตฺตติ ฯ ๔. ม. อากจฺจนฺโต ฯ ย. อากโต ฯ

*เล่มที่ 36 สุวณฺณสามชาตกั หน้า 157

สนตํ หีติ อุปสมยุตฺตํ หี ฯ วัชชตีติ จงฺกมตี ฯ หนฺยตีติ
ปติญฺจเปตี ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา สจําหํ อตฺตโน ราชภาวํ อกเถตฺวา
มยา ตุมฺหากํ ปุตฺโต มาริโตติ วัชชามิ อิมํ มํ กุชฺฉิตฺวา
มยา สทฺธิํ ฆฺรฺสวจันํ กเถสฺสนฺติ เอวํ มมฺ เอเตสุ โโกโธ
อุปฺปชฺชิสฺสตี อถ เน วิเหเจสฺสามิ (๑) ตํ มมฺ อกฺุสฺสํ ภาวิสฺสตี
ราชาตี ปน วุตฺเต อภายนฺตา นาม นตฺถิ ตสฺมา ราชภาวํ
ตาว กเถสฺสามีตี จินฺเตตฺวา ปานียมาพเก ปานียมฺภูํ จเปตฺวา
ปณฺณสาลทฺวารเ จตฺวา อตฺตानํ อาวีกโรนฺโต อาห

[๔๕๘] ราชามสฺมิ กาสินํ ปิถยโกจตี มํ วิทฺ
โลภา รญฺจํ ปหนฺตฺวาน (๒) มิกเมสฺสํ จรามิหํ
อิสฺสญฺเจ จสฺมิ กุสโล ทพฺพหฺมโมตี วิสฺสุโต
นาโคปิ เม น มฺลฺยเจยฺย อากโต อฺสุปาตฺนฺนฺตี ฯ

ทูกฺลปฺนฺตีโตปิ เตน สทฺธิํ ปฏฺิสนฺถาริ กโรนฺโต อาห

[๔๕๙] สุวาคตฺนฺเต มหาราช อโถ เต อทฺราคตํ
อิสฺสโรตี อนฺุปฺปตฺโต ยํ อิชฺตฺถิ ปเวทย
ติณฺฑุกานิ ปิยาลานิ มชฺุเก กาสมาริโย
ผลานิ ชุทฺทกปฺปานิ ญฺญช ราช วริ วริ
อิทฺมปิ ปานียํ สิตํ อากฺุํ คิริคพฺุภรา
อิโต ปิว มหาราช สเจ ตวํ อภิกงฺขสฺสีตี ฯ

๑. ย. เต วิเหเจสฺสํ ฯ ๒. ส. ม. ปหิตฺวาน ฯ ย. ปหิตฺวาน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 158

ตสฺสา อตุโถ สตฺติคฺคฺมพฺชาตเก กถิตฺ๑ อธิ ปน
คิริคพฺภรธา มิคสมฺมตฺ สนฺชาย วุตฺตํ๑ สฺวา หิ คิริคพฺภนฺตรโถ
นิกฺขนฺตา คิริคพฺภรธา ชาตา๑

เอวนฺเตน ปฏฺิสนฺถาเร กเต ราชฺา ปฺตุโถ โว มยา
มาริโถติ ปจฺมเมว วุตฺตํ อยฺตุตฺ อชานนฺโถ วยิ กถํ สมฺภู-
จาเปตฺวา กเถสฺสามิติ จินฺเตตฺวา อาห

[๕๐๐] นาลํ อนฺธา วเน ทฺภูจฺจํ โโก นฺ โว ผลมาหริ
อนนฺชสฺเสวายํ สมฺมา นีวาโป มยฺห ขายตีติ ๑

ตตฺถ นาลนฺติ ตฺมฺเห อนฺธา อิมสฺมี วเน กิณฺจิ ทฺภูจฺจํ น
สมตฺถา๑ โโก นฺ โว ผลมาหริติ โโก นฺ ตฺมฺหากํ ผลาผลมาหริ ๑
นีวาโปติ อัย สมฺมา นเยน อุปาเยน การเณน กโถ ขาทิตพฺพ-
ยฺตุตฺกานํ สฺปริสฺสุทฺธานํ ผลาผลานํ นีวาโป สนฺนิจฺจโย ๑
อนนฺชสฺเสวาทิ อนนฺชสฺส วยิ มยฺหํ ขายติ อุปฺภูจฺจาทิ ๑

ตํ สฺตุวา ทฺกุลปณฺชิตฺโต มหาราช น มยฺ มฺลผลาผลํ
อาหฺราม ปฺตุโถ ปน โน อาหฺรตีติ ทสฺเสตฺถุ คธาทฺวยมาห

[๕๐๑] ทหโร ยฺวา นาทิพฺรหา สฺวาโม กลฺยาณทสฺสโน
ทิมฺสฺส เกสา อสิตา อโถ สฺนคฺคเวลฺลิตา
โส หเว ผลมาหริตฺวา อโถ อาทาย กมณฺชทล
นทํ คโถ อุทกหาโร มณฺเณ น ทฺูรมาคโถติ ๑

ตตฺถ นาทิพฺรหาติ นาทิทิโม นาทิสฺโส ๑ สฺนคฺคเวลฺลิตาติ

*เล่มที่ 36 สุวณฺณสามชาตกั หนา 159

สุนคฺคสัฆาตาย มัสโกฏฺฐนโปตฺถนินยา อคฺคา วีย วินตา ฯ

กมณฺฑทฺถนุติ ฆมฺภู ฯ ทูรมาคโตติ อิทานิ น ทูริ อากโต

อาสนุนฺภูจฺจานั อากโต ภวิสฺสตีติ มณฺเฒามีติ อคฺโค

ตํ สุตฺวา ราชา อาห

[๕๐๒] อหนฺตํ อวธี สามั โย ตฺยหุํ ปริจาริกอ

ยั กุมาริ ปเวเทถ สามั กฺลฺยาณทสฺสนั

ทิมฺสส เกสา อสีตา อโถ สุนคฺคเวลฺลิตา

เตสุ โลหิตลิตฺเตสุ เสติ สาโม มยา หโตติ ฯ

ตตฺถ อวชินฺติ มิกสฺส ชิตฺเตน สเรน วิชฺฌิตฺวา มารสี ฯ

ปเวเทถาติ กณฺเฑ ฯ เสตีติ มิกสมฺมตฺนทีตีเร วาลูกาปฺลฺิเน สยติ ฯ

ทูกฺลปณฺฑิตสฺส ปน อวิทูเรเยว ปาริกาย ปณฺณสาลา

โหติ ฯ สา ตตฺถ นิสินฺนาว รยฺโย วจันํ สุตฺวา ตํ ปวฺตฺตี

ฌาตูกามา อตฺตโน ปณฺณสาลโต นิกฺขมิตฺวา รชชุกสญฺญา

ทูกฺลปณฺฑิตสฺส สนฺตีกั กนฺตฺวา อาห

[๕๐๓] เกน ทูกฺล มนฺเตสิ หโต สาโมติ วาทินา

โต สาโมติ สุตฺวาน หทยั เม ปเวตฺติ

อสฺสตฺถสฺเสว ตฺรณั ปวาลั มาลฺูเตริตํ

โต สาโมติ สุตฺวาน หทยั เม ปเวตฺตีติ ฯ

ตตฺถ วาทินาติ มยา หโต สาโมติ วทฺนฺเตน ฯ ปวาลนฺติ

๑. ม. ย. อคฺคั ฯ

องฺกุรปลลวํ ฯ มาลฺลฺเตริตฺนฺติ วาเตน ปหํ ฌนฺทิตํ ฯ

อถ นํ ทฺกฺลปณฺทิตฺ โอวทฺนฺโต อาห

[๕๐๔] ปาโรเก กาสีราชย์ โส สามํ มิคสมฺมเต

โกธสา อฺสุนา วิชฺฌิ ตสฺส มา ปาปมิจฺฉิมฺหาติ ฯ

ตตฺถ มิคสมฺมเตติ มิคสมฺมตฺนทิตีเร วาลฺกุปฺปฺลิเน ฯ

โกธสาติ มิคฺเส อฺปฺนฺเนน โกธเนน ฯ มา ปาปมิจฺฉิมฺหาติ ตสฺส

มยฺ อฺโกปิ ปาปํ มา อิจฺฉิมฺหา ฯ

ปฺนฺ ปาโรกา อาห

[๕๐๕] กิจฺจมา ลทฺโร ปิโย ปฺตฺโต โย อนฺเช อกริ วเน

ตเมกปฺตฺตมาตฺมฺหิ (๑) กถํ จิตฺตํ น โกปฺเยติ ฯ

ตตฺถ ฆาตฺมฺหิติ ฆาตเก ฯ

ทฺกฺลปณฺทิตฺ อาห

[๕๐๖] กิจฺจมา ลทฺโร ปิโย ปฺตฺโต โย อนฺเช อกริ วเน

ตเมกปฺตฺตมาตฺมฺหิ (๑) อโกธํ อาหุ ปณฺทิตาติ ฯ

ตตฺถ อโกธนฺติ อโกธนฺตํ โกโร นาม นิริยสํวตฺตนิโก

ตสฺมา ตํ โกธํ อกตฺวา ปฺตฺตมาตฺมฺหิ อโกโรเยว กาทพฺโพติ

ปณฺทิตา อาหุ กถนฺติ ฯ

เอวณฺจ ปน วตฺวา เต อฺโกหิ หตฺเถหิ อฺริ ปหริตฺวา

มหาสตฺตสฺส กฺุณฺเน วณฺเณตฺวา ภูสํ ปรีเทวีสุ ฯ

๑. ส. ตเมกปฺตฺตมาตฺมฺหิ ฯ ม. ยฺ. ตํ เอกปฺตฺตํ มาตฺมฺหิ ฯ

อด เน ราชา สมสฺสาเสนุโต อาห

[๕๐๗]	มา พาพฺหิ ปริเทเวถ	หโต สามีติ วาทีนา
	อหิ กมฺมกโร หุตฺวา	ภริสฺสามิ พุรหาวเน
	อิสฺสญฺเจ จสฺมิ กุสโล	ทพฺพหฺมโมติ วิสฺสุโต
	อหิ กมฺมกโร หุตฺวา	ภริสฺสามิ พุรหาวเน
	มิกานํ วิฆาสมนฺนเวถํ	วนมฺมูลผลานิ จ
	อหิ กมฺมกโร หุตฺวา	ภริสฺสามิ พุรหาวเนติ ฯ

ตตฺถ วาทีนาติ ตฺมฺเห หโต สามีติ วทฺนฺเตน มยา สทฺธิ
 ตยา โน เอวํ คุณสมฺปนฺโน ปฺตุโต มาริโต อิทานิ โโก อมฺเห
 ภริสฺสตีติ อาทีนํ วจนานํ วตฺวา มา พาพฺหิ ปริเทเวถ อหิ
 ตฺมฺหากํ กมฺมกโร หุตฺวา สามี วิย ตฺมฺเห ภริสฺสามีติ ฯ
 เอวํ วตฺวา ราชา ตฺมฺเห มา จินฺตยิตฺถ น มยฺหิ
 รหฺเชนตฺถอ อหิ โว ยาวชิวํ ภริสฺสามีติ เต อสฺสาเสสิ ฯ

อด เตปี รณฺณา สทฺธิ สลฺลปฺนฺตา อาหฺสุ

[๕๐๘]	เนส รมฺโม มหาราช	เนตํ อมฺहेสุ กปฺปติ
	ราชา ตฺวมสิ อมฺหากํ	ปาเทวนฺทาม เต มยฺนฺติ ฯ

ตตฺถ รมฺโมติ สภาโว การณํ วา ฯ เนตํ กปฺปตีติ เอตํ
 ตว กมฺมกรณํ อมฺहेสุ น กปฺปติ น โสภติ น ปฏฺฐิรूपํ ฯ ปาเท
 วนฺทาม เตติ อิทมฺปน เต ปพฺพชิตฺถิงฺเก จิตาปี ปฺตุตฺถโสเกน
 สมพฺภาหตฺตาย เจว นินฺตมานตฺตาย จ วทีสุ ฯ รณฺโย วิสฺสาสิ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 162

อุปาเทตฺ อเวมาหฺสูติ วทนฺติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา อติวฺย ตฺสิตฺวา อโห อจฺฉริยฺ เอวํ
โทสการเก นาม มยิ อิมํสฺ ฬรฺสวจนมตฺตมฺปิ นตฺถิ ปคฺคยฺหนฺติเยว
มมฺนฺติ จินฺเตตฺวา เอวํ อาห

[๕๐๕] ฌมฺมํ เนสาท (๑) ภณฺถ กตา อปฺจิตา (๒) ตยา
ปีตา ตวมฺลึ อมฺหากํ มาตา ตวมฺลึ ปารีเกติ ฯ

ตตฺถ ตยาติ เอเกกํ วทนฺโต อเวมาห ฯ ปีตาติ ตาต
ทฺฏลปณฺฑิต อชฺชโต ปฏฺฐาย ตวํ มยฺหํ ปิตฺถุจฺจเน ติฏฺฐ อมฺม
ปารีเก ตวํปิ เม มาตฺถุจฺจเน ติฏฺฐ อหํ ปน โว ปตฺตสฺส สามสฺส
จฺจเน จตฺวา ปาทโรชนาทีนํ สพฺพกิจฺจანი กริสฺสामी มํ ราชาติ
อสฺสลฺลกฺเขตฺวา สาโม วฺย สลฺลกฺเขธาติ ฯ

เต อณฺชลิ ปคฺคยฺห วทฺทิตฺวา มหาราช อมฺหากํ ตว
กมฺมกรณฺกิจฺจํ นตฺถิ อปิจ โข ปน มหาราช โน ยญฺจิกฺโกฏฺฐิ
คเหตฺวา เนตฺวา สามํ ทสฺเสหิตี ยาจฺนฺตา คาถาทฺวยมาหฺสู

[๕๑๐] นโม เต กาสีราชตฺถ นโม เต กาสีวฑฺฒน
อณฺชลินฺเต ปคฺคณฺหาม ยาว สามานูปาปย
ตสฺส ปาทे ปมชฺชนฺตา (๓) มฺขณฺจ ภูชทสฺสนํ
สํสุมภฺมานา อตฺตานํ กาลมาคมยामฺหเสติ (๔) ฯ

๑. ม. ย. เนสาทา ฯ ๒. ส. ม. อปฺจิตี ฯ ย. กโต อปฺจิตี ฯ

๓. ส. ม. สมชฺชนฺตา ฯ ส. ย. ปวฏฺฐนฺตา ฯ ๔. ส. ม. ย.คมยามเสติ ฯ

ตตฺถ ยาว สามานูปายาติ ยาว สาโม ยตฺถ ตตฺถ
อมฺเห อนุปาปย ๗ ภูททสฺสนนฺติ สามั กฺลฺยาณทสฺสนั อภิรูปั
ปาสาทิกั ๗ สัสมุภฺมานาติ โปถฺเนตา(๑) ๗ กาลมาคมยามุเสติ
กาลกิริยั กริสฺสาม คมิสฺสาม(๒) ๗

เตสั เอวั กถฺเนตฺตานญฺเฆว สุริโย อตฺถงฺกโต ๗ อถ ราชา
สจฺหา อิทาเนว อิม อนุเช ตตฺถ เนสฺสามิ ตั ทิสฺวาว เตสั
หทยั ผลิสฺสติ อิติ คิณฺณมฺปิ เตสั มตกาถ อหิ นิริเย นิปนฺโนเยว
นาม ตสฺมา เตสั คนฺตุ น ทสฺสามิติ จินฺเตตฺวา จตฺสุโส กถาโย
อภาสิ

[๕๑๑] พุรฺหาพาลมิกากิณฺณั อากาสนฺตวั ทิสฺสติ
ยตฺถ สาโม หโต เสติ จนฺโทว ปติโต นฺมา
พุรฺหาพาลมิกากิณฺณั อากาสนฺตวั ทิสฺสติ
ยตฺถ สาโม หโต เสติ สุริโยว ปติโต นฺมา
พุรฺหาพาลมิกากิณฺณั อากาสนฺตวั ทิสฺสติ
ยตฺถ สาโม หโต เสติ ปัสฺนา ปรีกฺุณฺจฺโต(๓)
พุรฺหาพาลมิกากิณฺณั อากาสนฺตวั ทิสฺสติ
ยตฺถ สาโม หโต เสติ อิเชว วสถสฺสเมติ ๗

ตตฺถ พุรฺหาติ อจฺจุคฺคตํ ๗ อากาสนฺตฺนฺติ เอตํ เอว วณฺ

๑. สั. ยฺ. วฏฺเฏนฺตา ๗ ๒. ม. ยฺ. กาลกิริยั อากเมสฺสาม ๗

๓. สั. ยฺ. ปติกฺุณฺจฺโต ๗ ม. ปติกฺุณฺถิโต ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 164

อากาศสฺส อนุโต วย หุตฺวา ปทิสฺสติ ปญฺญาติ ฯ อถวา ฯ
อากาศนฺตฺนฺติ อากาศมานํ ปกาสมานนฺติ อตุโถ ฯ จมาติ
จมายํ ปจฺวยนฺติ อตุโถ ฯ จมนฺติปิ ปาโจ ฯ ปจฺวียํ ปติโต
วียาติ อตุโถ ฯ ปริกฺกฺจฺจฺโตติ ปริกฺกฺจฺจฺโตติ ปติเวจฺจฺโตติ อตุโถ ฯ
อถ เต อตุตฺโน พาลมิกานํ ภยาภาวํ ทสฺเสตฺถุ คาทมาหฺสฺ
[๕๑๒] ยทิ ตตฺถ สหสฺสานิ สตานิ นหฺุตานิ (๑) จ
เนวมฺหากํ ภยํ โกจิ วเน พาเลสุ วิชฺชตีติ ฯ
ตตฺถ โกจฺจิติ อิมสฺมี วเน กตฺถจฺจิ เอกสฺมี ปเทเสปิ อมฺหากํ
พาเลสุ ภยฺนฺนาม นตฺถิติ ฯ
อถ ราชา เตปิ ปฏฺิพาหิตฺุ อสฺกฺโกนฺโต หตฺถेสุ กเหตุวา
ตตฺถ เนสิ ฯ
ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห
[๕๑๓] ตโต อนุชานมาทาย กาสีราชา พุรฺหาวเน
ตฺถे กเหตุวา ปกฺกามิ ยตฺถ สาโม หโต อหฺุติ ฯ
ตตฺถ ตโตติ ตทา ฯ อนุชานนฺติ อนุเช ฯ อหฺุติ อโหสิ ฯ
ยตฺถาติ ยสฺมี จาเน โส นิปนฺโน ตตฺถ เต เนสิติ อตุโถ ฯ
เนตฺวา จ ปน ตสฺส สนฺติเก จเปตฺวา อัย โว ปฺตฺโตติ
อาจิกฺขิ ฯ อถสฺส ปิตา สีลํ อุกฺขิปิตฺวา มาตา ปาเท อตุตฺโน
องฺเก กตฺวา นิสฺสิตฺวา วิลปฺปีสุ ฯ
๑. ม. นียุตานิ ฯ

ตมตถั ปากเสนุโต สตุถา อาห

[๕๑๔]	ทิสฺวาน ปติตํ สามั	ปุตฺตกั ปัสฺสณฺจิติ (๑)
	อปริทุชฺชํ พุรหารณฺเณ	จนฺทิว ปติตํ ฉมา
	ทิสฺวาน ปติตํ สามั	ปุตฺตกั ปัสฺสณฺจิติ
	อปริทุชฺชํ พุรหารณฺเณ	สุริยัวม ปติตํ ฉมา
	ทิสฺวาน ปติตํ สามั	ปุตฺตกั ปัสฺสณฺจิติ
	อปริทุชฺชํ พุรหารณฺเณ	กณฺณ (๒) ปริเทวยฺ
	ทิสฺวาน ปติตํ สามั	ปุตฺตกั ปัสฺสณฺจิติ
	พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทุ	อธมฺโม กิร โภ อิติ
	พาพฺหํ โขสิ ตฺวํ สตุโต	สาม กฺลฺยาณทสฺสน
	โย อชฺเชวํคเต กาลเ	น กิณฺจิมภิกาสฺสิ
	พาพฺหํ โขสิ ตฺวํมตฺโต	สาม กฺลฺยาณทสฺสน
	โย อชฺเชวํคเต กาลเ	น กิณฺจิมภิกาสฺสิ
	พาพฺหํ โขสิ ตฺวํ กุทฺโธ	สาม กฺลฺยาณทสฺสน
	โย อชฺเชวํคเต กาลเ	น กิณฺจิมภิกาสฺสิ
	พาพฺหํ โขสิ ตฺวํ ทิตฺโต	สาม กฺลฺยาณทสฺสน
	โย อชฺเชวํคเต กาลเ	น กิณฺจิมภิกาสฺสิ
	พาพฺหํ โขสิ ตฺวํ วิมโน	สาม กฺลฺยาณทสฺสน
	โย อชฺเชวํคเต กาลเ	น กิณฺจิมภิกาสฺสิ

๑. ม. ปัสฺสณฺจิติ ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒. สฺ. ย. กรณฺณ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 166

ชฎี มลีนํ (๑) ปัสฺสคตํ (๒)	โกทานิ สณฺจเปสฺสติ
สาโม อยํ กาลกโต	อนฺุชานํ ปริจารโก
โก โน สมนฺชชนาทาย (๓)	สมนฺชชิสฺสติ อสฺสํ
สาโม อยํ กาลกโต	อนฺุชานํ ปริจารโก
โกทานิ นหาปยิสฺสติ	สีเตนฺุณฺโหทเกณ จ
สาโม อยํ กาลกโต	อนฺุชานํ ปริจารโก
โกทานิ โภชยิสฺสติ	วนมฺูลผลานิ จ
สาโม อยํ กาลกโต	อนฺุชานํ ปริจารโกติ ฯ

ตตฺถ อปวิทุชนฺติ นีรตฺถกํ ฉทฺุฑิตํ ฯ อธมโม กิร โภ อิติติ
อยุตฺตํ กิร โภ อชฺช อิมสฺมี โลกเว วตฺตติ ฯ มตฺโตติ ติจิณฺสุรํ
ปวิควา วิย ปมตฺโต ปมาทํ อาปนฺโน ฯ ทิตฺโตติ ทปฺปิโต ฯ
วิมนฺติ ฐตฺตโกสิ ชาโต ฯ สพฺพิ วิลาปวเสน ภาณฺติ ฯ ชฎฺณฺติ
ตาท อมฺุหํ ชฎฺณมณฺุฑลํ มลีนํ ฯ ปัสฺสคตฺติ ยทา อากฺลํ
มลฺกคฺคหิตํ ภาวิสฺสติ ฯ โกทานิติ อิทานิ ตทา ตํ อชฺุํ โภ
สณฺจเปสฺสติ โสเชตฺวา อชฺุํ กวิสฺสติ ฯ

อถสฺส มาตา พหุวิลาปํ วิลปฺนฺติ ตสฺส อูเร หตฺถํ จเปตฺวา
สนฺดาปํ อุปฺชารณฺติ ปุตฺตสฺส เม สนฺดาโป ปวตฺตเตว วิสเวเคน
วิสณฺณิตํ อาปนฺโน ภาวิสฺสติ นิพฺพิสภาวตฺถาย อสฺส สจฺจกิริยํ
๑. ส. ม. วลีนํ ฯ ย. วลีนํ ฯ ๒. ย. ปงฺกคตํ ฯ ๓. ส. โภ โว ฯ ม. โภ เม
สมนฺชชมาทาย ฯ ย. โภ เว ... ฯ

กริสสามิติ จินฺเตตฺวา สจฺจกิริยํ อกาสิ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๑๕]	ทิสฺวาน ปตฺติํ สามํ	ปฺตฺตํ ปัสฺสุณฺจติ
	อหฺทิตา (๑) ปฺตฺตโสเกน	มาตา สจฺจํ อภาสถ
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	ธมฺมจารี ปฺเร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	พฺรหฺมจารี ปฺเร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	สจฺจวาที ปฺเร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	มาตาเปตฺภิโร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	กุเล เชฏฺฐาปจฺจาโยโก
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	ปาณาปิยตโร มม
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	ยํ กิลฺลจิตฺติ กตํ ปฺนฺณํ	มยฺหลฺลเจว ปิตฺตํ จ เต
	สพฺเพน เตน กุสฺเสน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺตติ ฯ

ตตฺถ เยน สจฺเจนาติ เยน ภูเตน เยน สภาเวน ฯ

๑. ส. ม. ย. อฏฺฐิตา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 168

ธมฺมจารีตี ทสฺสกุสลกมฺมปถธมฺมจารี ฯ สจฺจวาทีตี หลิตฺเตนาปิ
มฺสวาทํ อวตฺวา ฯ มาตาเปตฺภิโรตี อนลโส หุตฺวา รตฺตินฺทิวํ
มาตาปิตโร โปเสตี ฯ กุเล เชฏฺฐาปจฺจายิกตี เชฏฺฐานํ ปิตฺตฺวาทีนํ
สกุการการโก โหตี ฯ

เอวํ มาตฺยา สตฺตฺหิ คาทาหิ สจฺจกิริยาย กตฺตาย สาโม
ปรีวตฺติตฺตฺวา นิปฺชชฺชฺ ฯ อตฺสส ปิตา ชีวตี เม ปุตฺโต อหํปิตฺส
สจฺจกิริยํ กริสฺสามีตี ตเถว สจฺจกิริยํ อกาสิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๑๖]	ทิสฺวาน ปตฺติํ สามํ	ปุตฺตํ ปัสกฺกฺจจิตฺ
	อทุทิตฺโต ปุตฺตโสเกน	ปิตา สจฺจํ อภาสถ
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	ธมฺมจารี ปฺเร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺ
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	พฺรหฺมจารี ปฺเร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺ
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	สจฺจวาที ปฺเร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺ
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	มาตาเปตฺภิโร อหุ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺ
	เยน สจฺเจนยํ สาโม	กุเล เชฏฺฐาปจฺจายิก
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺ

เยน สจฺเจนยํ สาโม	ปาณาปิยตโร มม
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
ยํ กิลฺลจิตฺตํ กตํ ปุณฺณํ	มยฺหลฺลเจว มาตฺต จ เต
สพฺเพน เตน กุสฺเลน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺตํ ๑

เอวํ ปิตริ สจฺจกิริยํ กโรนฺเต มหาสฺตฺโต ปรีวตฺติตฺวา
 อิตเรณ ปสฺเสน นิปชฺชํ ๑ อตฺตํ ตตฺถยํ สจฺจกิริยํ สา เทวธิตฺตา
 อกาสิ ๑

ตมตฺถํ ปกาเปนฺโต สตฺถา อาห

[๕๑๗]	สา เทวตา อนฺตรหิตา	ปพฺพเต คนฺธมาทเน
	สามสฺส อนุกมฺปาย	อิมํ สจฺจํ อภาสถ
	ปพฺพตฺตยาหํ คนฺธมาทเน	จิรํ รตฺตํ นิवासินี
	น เม ปิยตโร โกจิ	อญฺโฆ สาเมน วิชฺชติ
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	สพฺเพ คนฺธาวนฺมยา (๑)	ปพฺพเต คนฺธมาทเน
	เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส หลฺลตฺต
	เตสิํ ลาลปฺมานานํ	พหุํ การุญฺลสฺสณฺหิตํ (๒)
	จิปฺปี สาโม สมฺภูจาสิ	ยฺวาท กฺลฺยาณทสฺสโนติ ๑

ตตฺถ ปพฺพตฺตยาหฺนติ ปพฺพเต อหํ ๑ วนฺมยาติ คนฺธรูกฺข-
 มยา ๑ นหิ ตตฺถ โกจิ อคนฺโธ นาม รูกฺโข อตฺถิ ๑ เตสนฺติ

๑. ส. ม. ย. สพฺเพ วนา คนฺธมยา ๑ ๒. ส. ม. ย. การุญฺลสฺสณฺหิตํ ๑

ภิกฺขเว เตสํ อุกฺกิณฺ्हํ ลาลปฺปมานานญฺเวย เทวตาย สจฺจกิริยาย

ปริโยसानเ จิปฺปํ สามี อญฺฺจาสี ปทุมปตฺตโต อุกฺกํ วิย

นิวตฺเตตฺตวา อาพาโธ ตสฺส วิคฺโต อโหสิ ฯ อิธ นฺุโข วิทุโธ

เอตฺถ นฺุโข วิทุโธติ วิทุธญฺฺจานํ น ปญฺญาติ ฯ

อิตฺติ มหาสตฺตสฺส นิโรคฺตา มาตาปิตฺตฺนญฺจ จกฺขุณี ปฏฺฐิลาโก

อรุณฺคฺคฺมนญฺจ (๑) เทวตานุภาเวน เตสํ จตฺตุนฺ्हํปี อสฺสเมยฺว

ปากฏฺฐาโวติ สพฺพํ เอกกฺขณฺเวย อโหสิ ฯ มาตาปิตโร จกฺขุณี

ลทฺฐา สามี จ อโรโค ชาโตติ อติเรกตฺรํ ตฺสึสฺสุ ฯ อถ เน

สามปฺณฺทิตฺโต อิมาย คาถาย อชฺฌภาสิ

[๕๑๘] สามิหมสฺมิ ภทฺทํ โว โสตฺถินมฺหิ สมฺภูจฺจิตฺโต

มา พาพฺหํ ปริเทเวถ มญฺชุนาภิวเทถ มนฺติ ฯ

อถ มหาสตฺโต ราชานํ ทิสฺวา ปฏฺฐิสฺนฺถาริ กโรนฺุโต อิมา

คาถา อาห

[๕๑๙] สวาคตฺตฺเต มหาราช อโถ เต อทฺราคตฺ

อิสฺสโรสิ อนฺุปฺปตฺโต ยํ อิธตฺถิ ปเวทย

ติณฺุทฺกานิ ปิยาลานิ มรฺุเก กาสมาริโย

ผลานิ ชุทฺทกปฺปานิ ญฺญชฺ ราช วริ วริ

อตฺถิ เม ปานียํ สีตํ อากฺกํ คิริคพฺุทฺธา

ตโต ปิว มหาราช สเจ ตฺวํ อภิกงฺขสีติ ฯ

๑. สี่. ยู. อรุณฺคฺคฺมนา ฯ

ราชาปี ตั อจฺจริยั ทิสฺวา อาห

[๕๒๐] สมมุยฺหามิ ปมุยฺหามิ สพฺพา มุยฺหยติ เม ทิสฺวา

เปตฺนุตฺติ สามมทฺทกฺชี โโก นฺตุ ตฺวํ สาม ชีวสฺสิตี ฯ

ตตฺถ เปตฺนุตฺติ กาลกตฺติ อทฺทสฺสึ ฯ โโก นฺตุ ตฺวณฺตุติ กถํ นฺตุ

ตฺวํ ชีวตฺติ ปฏฺลิทฺทิสฺสิตี ปุจฺฉิ ฯ

สาโมปี อัย ราชา มํ มโตติ สลฺลภฺเขตติ อมตภาวมสฺส

ปกาสฺสสํมิตติ จินฺเตตฺวา อาห

[๕๒๑] อปี ชีวํ มหาราช ปุริสํ พาพฺหเวทณํ

อุปฺนิตฺมนสงฺกปฺปี ชีวณฺตุตฺติ มลฺลยเต มตฺติ

อปี ชีวํ มหาราช ปุริสํ พาพฺหเวทณํ

ตฺติ นิโรชคตฺติ สนฺตฺติ ชีวณฺตุตฺติ มลฺลยเต มตฺนฺตุติ ฯ

ตตฺถ อปี ชีวณฺตุติ ชีวมนํ อปี ฯ อุปฺนิตฺมนสงฺกปฺปณฺตุติ

ภวฺงฺเค โอตฺติณฺณจิตฺตวาร์ ฯ ชีวณฺตุตฺติ ชีวมนเมว ฯ มลฺลยเตติ

มโต เอโสติ อัย โลโก มลฺลยติ ฯ นิโรชคตฺติ อสฺสาส-

ปสฺสาสํ นิโรชปฺปตฺตํ สนฺตํ ชีวมนํ เอว โลโก มํ วีย ชีวณฺตุตฺติเมว

มตฺติ มลฺลยตฺติติ วทติ ฯ

เอวณฺจ ปน วตฺวา มหาสฺตฺโต ราชานํ อตฺถ สุนิโยเชตฺถกาโม

ธมฺมํ เทสฺนฺโต ปฺน ทเว คาธา อภาสิ

[๕๒๒] โย มาตฺรํ ปีตฺรํ วา มจฺโจ ฐมฺเมน โปสฺติ

เทวาปี นํ ติกฺกิณฺตุติ มาตาเปตฺทริ นริ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 172

โส มาตริ ปิตริ วา มจฺโจ ฌมฺเมเน โปสฺติ
อิเชว นํ ปัสฺสนฺติ เปจฺจ สกฺเค ปโมทฺตีติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา อจฺจริยํ วต โภ มาตาเปติภรตฺส ชนฺตฺโน
กิริ อูปฺนฺนโรคํ เทวตาปี ติกิจฺจนฺติ อตีวีย อัยฺ สามี โสภฺตีติ
อณฺชลี ปกฺคยฺห อหา

[๕๒๓] เอส ภิโย โปมฺยฺหามิ สพฺพา มฺยฺหนฺติ เม ทิสฺา
สรณํ สาม กจฺนามิ ตวญฺจ เม สรณํ ภวาทิ ฯ
ตตฺถ ภิโยติ ยสฺมา ตาทิสฺเ ปริสฺสุทฺธสีเล กุณฺสมฺปนฺเน
อปรชฺฉิ ตสฺมา อติเรกตฺริ โปมฺยฺหามิ ฯ ตวญฺจ เม สรณํ ภวาทิ
อหํ ปนฺ สรณํ กจฺนามิ ตวญฺจ เม สรณํ กจฺนฺตฺสฺส สรณํ
ภว ปติภฺจฺจา โหหิ เทวโลกคามิ มํ กโรหิตี ฯ

อถ นํ มหาสฺตฺโต สเจ มหาราช เทวโลกํ กนฺตฺกาโม
มหนฺตํ ทิพฺพสมฺปตฺตี ปริภฺยฺชิตฺกาโม อิมาสฺ ทสฺราชฌมฺมจฺริยาสุ
วตฺตสฺสูติ ตสฺส ฌมฺมํ เทเสนฺโต ทสฺราชฌมฺมจฺริยา คาถา อภาสิ

[๕๒๔] ฌมฺมญฺจร มหาราช มาตาปีตฺสู ขตฺติย
อิช ฌมฺมํ จริตฺวาน สกฺคํ คมิสฺสฺสิ
ฌมฺมญฺจร มหาราช ปฺตฺตฺธาเรสุ ขตฺติย
อิช ฌมฺมํ จริตฺวาน ราช สกฺคํ คมิสฺสฺสิ
ฌมฺมญฺจร มหาราช มิตฺตามจฺเจสุ ขตฺติย

*เล่มที่ 36 สวณฺณสามชาติกั หน้าที่ 173

อิธ ฌมฺมํ จริตฺวาน	ราช สกฺคํ คมิตฺสสฺสึ
ฌมฺมณฺจร มหาราช	พาหนฺสุ พฺเลสุ จ
อิธ ฌมฺมํ จริตฺวาน	ราช สกฺคํ คมิตฺสสฺสึ
ฌมฺมณฺจร มหาราช	คามฺเสสุ มิคฺเมสุ จ
อิธ ฌมฺมํ จริตฺวาน	ราช สกฺคํ คมิตฺสสฺสึ
ฌมฺมณฺจร มหาราช	รฏฺเฐ ชนฺปฺเทสุ จ
อิธ ฌมฺมํ จริตฺวาน	ราช สกฺคํ คมิตฺสสฺสึ
ฌมฺมณฺจร มหาราช	สมณฺเ พฺราหฺมณฺเสสุ จ
อิธ ฌมฺมํ จริตฺวาน	ราช สกฺคํ คมิตฺสสฺสึ
ฌมฺมณฺจร มหาราช	มิกฺปกฺขีสุ ขตฺตฺย
อิธ ฌมฺมํ จริตฺวาน	ราช สกฺคํ คมิตฺสสฺสึ
ฌมฺมณฺจร มหาราช	ฌมฺโม สฺวจิณฺโณ สุขมาวหาตี (๑)
อิธ ฌมฺมํ จริตฺวาน	ราช สกฺคํ คมิตฺสสฺสึ
ฌมฺมณฺจร มหาราช	อินฺททา เทวา สฺพฺรหฺมกา
สฺวจิณฺเณน ทิวํ ปตฺตา	มา ฌมฺมํ ราช ปามโทตี ฯ

ตาสํ ปน คาถานํ อตฺถํ สกฺกชชาติเก วิตถาริโตว โหตี (๒) ฯ

เอวํ มหาสตุโต รยฺโณ ฌมฺมํ เทเสตฺวา อุตฺตริปี โอวทฺนฺโต
ปฺยจ สीलานิ อทาสี ฯ ราชตา ตสฺส โอวาทํ สิริสา สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา
๑. ส. ม. ย. ฌมฺโม จิณฺโณ สุขาวโห ฯ ๒. ย. ปมาโทตี ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 174

โพธิสตฺถํ วนฺทิตฺตฺวา ขมาเปตฺตฺวา พาราณสี คณฺตฺวา ทานาทินิ
ปฺปญฺณานิ กตฺวา ปญฺจ สีลานิ รกฺขิตฺตฺวา ชมฺเมน สเมน รชฺชํ
กาเรนฺโต อายุหฺปรีโยसानเ สกฺคปฺรายโน อโหสิ ฯ โพธิสตฺถโตปิ
มาตาปิตโร ปริจฺจิตฺตฺวา มาตาปิตฺตฺวํ สทฺธิ อภิญญา จ समाปตฺติโย
จ นิพฺพตฺเตตฺตฺวา อปฺริหีนชฺฌาโน อายุหฺปรีโยसानเ เตเหว สทฺธิ
พฺรหฺมโลกฺปโค อโหสิ ฯ

สตฺถา อิมํ ชมฺมเทสนํ อหริตฺตฺวา ภิกฺขเว มาตาปิตฺตฺนํ
โปสนํ นาม ปญฺชิตานํ วฺจฺโสติ วตฺตฺวา สจฺจํ ปกาเสตฺตฺวา
ชาติกํ สโมธานํ ฯ สจฺจปรีโยसानเ โส ภิกฺขุ โสตาปตฺติผลํ
สมฺปาप्नुถิ ฯ ตทา ราชา อานนฺโท อโหสิ ฯ เทวธิดา
อุปฺพลวณฺณา ฯ สกฺโก อนฺรทฺโร ฯ ปิตา มหากสฺสโป ฯ
มาตา ภาทฺทกาปฺลานี ฯ สุวณฺณสามปฺนฺชิตโต ปน อหเมว
สมฺมาสมฺพุทฺโธติ ฯ

สุวณฺณสามชาติกํ ตติยํ นิฏฺฐิตํ ฯ

เนมิราชชาติกั (๑)

อจฺเจร วต โลกสุมินฺติ อิทํ สตุถา มิถิลิ อุนิสุสาย
มฆเทวสุส อมฺพวเน วิหรนฺโต สิตปาตุกมฺมํ อารพฺภ กเถสิ ฯ
เอกทิวสมฺหิ สตุถา สายณฺหสมเย สมฺพหุเลหิ ภิกฺขุหิ สทุธิ
ตสุมี อมฺพวเน จาริกณฺจรมานโน เอกํ รมฺมณฺธิยํ ภูมิปฺปเทสํ
ทิสฺวา อตฺตโน ปุพฺพจริยํ กเถตุกาโม หุตฺวา สิตปาตุกมฺมํ กตุวา
อายสมฺตทา อานนฺทตฺเถเรน สิตการณฺํ ปุฏฺโง อานนฺท อัย
ภูมิปฺปเทโส ปุพฺเพ มยา มฆเทวราชกาเล ฉานกิปฺพิ กิพนฺเดน
อชฺฌาวุฏฺฐปุพฺโพติ วตุวา ตฺถุหิ อโหสิ เตหิ ยาจิโต ปญฺจตฺต-
ปวฺรพฺพุทฺธาสเน นิสิตฺติวฺวา อตีตํ อหาริ ฯ

อตีเต ภิกฺขเว วิเทหรภูเจ มิถิลนคเร มฆเทโว นาม ราชา
อโหสิ ฯ โส จตุราสีติวสุสสหฺสุทานิ กุมารกิปฺพิ กิพิ ฯ จตุราสีติ-
วสุสสหฺสุทานิ อฺปรชฺชํ การเสสิ ฯ จตุราสีติวสุสสหฺสุทานิ รชฺชํ
กาเรนฺโต ยทา เม สมฺม กปฺปก สิริสุมี ปลิตานิ ปสุเสยฺยาสี
ตทา เม อโรเจยฺยาสีติ อหา ฯ อปรภาเค กปฺปก ปลิตานิ
ทิสฺวา รณฺโณ อโรเจสิ ฯ โส สุวณฺณสนฺนทาเสน อฺพุทฺธาเปตุวา
หตุเถ ปติฏฺฐาเปตุวา ปลิตํ โอลเถตุวา อากนฺตุวา นลาตฺนฺเต
ลคฺคํ วิย มรณฺํ สมฺปสุสมาโน อิทานิ เม ปุพฺพชิตกาโลติ

๑. ม. ย. นิมิชาติกั ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 176

กปฺปกสฺส คามวรี ทควา เขญฺจปฺตฺตํ ปกฺโกสาเปตฺวา ตาต รัชฺชํ
สมฺปฏฺิจฺจ อหํ ปพฺพชิสฺสามีติ วตฺวา กิ การณา เทวาทิ วุตฺเต
ราชปฺตฺตสฺส การณํ อัจฺจขนฺโต อิมํ คาถมาห

อตุตฺตมฺงฺกรุหามยฺหํ อิเม ชาตา วโยหฺรา

ปฺตาตฺถูตา เทวทฺธา ปพฺพชฺชาสมโย มมนฺติ ฯ

วตฺวา ปฺตฺตํ รัชเช อภิสฺสิจฺจิตฺวา ตวปี เหวรูปํ ปลิตํ ทิสฺวา
ปพฺพชเยยาสีติ โอรทิตฺวา นครา นิกฺขมิตฺวา อิสฺสปพฺพชฺ
ปพฺพชิตฺวา จตุราสีติวสฺสสทฺสทานิ จตุตาโร พุรหฺมวิหารเ ภาเวตฺวา
พุรหฺมโลเก นินฺพพฺตฺติ ฯ ปฺตฺโตปฺปสฺส เตเนว อุปาเยน ปพฺพชิตฺวา
พุรหฺมโลกปรายโน อโหสิ ฯ ตถา ตสฺส ปฺตฺโต ตถา ตสฺส ปฺตฺโตติ
เอวํ ทวีหิ อุณานิ จตุราสีติ ขตฺติยสทฺสทานิ สีสเ ปลิตํ ทิสฺวา
อิมสฺมี อมฺพวเน ปพฺพชิตฺวา จตุตาโร พุรหฺมวิหารเ ภาเวตฺวา
พุรหฺมโลเก นินฺพพฺตฺตีสฺสุ ฯ เตสํ สพฺพปจฺมํ นินฺพพฺตฺโต มจฺมเทโว นาม
ราชา พุรหฺมโลเก จิตฺว อคฺตโน วัสํ โอลเณนฺโต ทวีหิ อุณานิ
จตุราสีติ ขตฺติยสทฺสทานิ ปพฺพชิตานิ ทิสฺวา ตฺถุจฺจมานโส หุตฺวา
อิตฺโต นฺุโข ปรี ปวตฺติสฺสตี น ปวตฺติสฺสตีติ วัสํ โอลเณนฺโต
อปฺปวตฺตณภาวํ ญตฺวา มม วัสํ อหเมว จมฺเญสฺสามีติ จินฺเตตฺวา
ตโต จวิตฺวา มิถิลนคเร รณฺโวย อคฺคมहेลฺลียา กุจฺจนิมฺหิ ปฏฺิสนฺธิ
คณฺหิตฺวา ทสฺมาสจฺเจเยน มาตฺถุจฺจนิโต นิกฺขมิ ฯ ราชา ตสฺส

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 177

นามคคหณทิวเส เนมิตตเก พุราหุมนเณ ปกโกสาเปตฺวา ปุจฺฉิ ฯ
ลกฺขณานิ โอลเถตฺวา มหาราช อัย กุมารโ ตุมุหาคํ วัสํ ฆณฺเณโต
อุปฺปนฺโน ตุมุหาคํ วัโส หิ ปพฺพชิตฺวโส อิมสฺส กุมารสฺส ปฺรโต
เนว คมิสฺสตีติ วทิสฺสุ ฯ ตํ สุตฺวา ราชา อัย รตฺถกฺกเนมิ
วีย มม วัสํ ฆณฺเณโต ชาโต ตสฺมา ตสฺส เนมิกุมารโติ นามํ
การสฺสสามิติ เนมิกุมารโติสฺส นามํ อกาสิ ฯ โส ทหฺรกาลโต
ปฏฺจาย ทานเ จ สีเล จ อุโปสถกมฺเม จ อภิรโต อโหสิ ฯ อถสฺส
ปีตา ปฺริมนเยเนว สีเส ปลิตํ ทิสฺวา กปฺปกสฺส คามวริ ทตฺวา
ปฺุตตสฺส รชฺชํ นิยุยาเทตฺวา ตสฺมีเยว อมพฺวเน ปพฺพชิตฺวา
พุรหฺมโลกปรายโน อโหสิ ฯ เนมิราชา ปน ทานชฺฌาสยตาย จตฺตฺ
นกรทฺวารสฺส นกรมชฺฌเ จาติ ปญฺจ ทานสาลาโย การตฺวา
มหายานํ ปวตฺเตสิ ฯ เอเกกาย ทานสาลาเย สตสฺสหฺสฺสํ ทตฺวา
เทวสิกํ เทวสิกํ ปญฺจ ปญฺจ กหาปณสตสฺสหฺสฺसानิ ฌนานิ ปฺริจฺจชิ
นิจฺจํ ปญฺจ สีลานิ รกฺขติ ปกฺขทิวเสสฺสุ อุโปสถํ สฺมาทฺธิ มหาชนมฺปิ
ทานาทิสฺสุ ปุณฺณเวสฺสุ สฺมาทฺเปสิ สกฺกมคฺคํ อจฺจิกฺขิ นิรยภเยน
มหายาเน ตชฺเชตฺวา ฌมฺมํ เทเสสิ ฯ ตสฺโสวาเท จตฺวา ทานาทินิ
ปุณฺณานิ กตฺวา ตโต จุตฺวา เทวโลเก นิพฺพตฺตีสฺสุ ฯ เทวโลโก
ปฺริปฺริ ฯ นิรโย ตฺวจฺฉ โว วีย อโหสิ ฯ ตทา ตาวตีสฺสภวเน
เทวสฺงฆา สฺสุทฺถมฺมาย เทวสฺภายํ สฺนฺนปฺติตฺวา อโห วัต อมฺหาคํ
อาจฺริโย เนมิราชา ตํ นิสฺสาย มยํ อิมํ พุทฺธญาเนนาปี

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 178

อปฺริจฺฉินฺนํทึยฺยํ ทิพฺพสมฺปตฺตึ อณุภวามาติ วตฺวา มหาสตุตฺตสฺส
คฺุณฺณ วณฺณยึสฺส ฯ มนุสฺสโลเกปิสฺส วณฺณยึสฺส มหาสมุทฺทปิฏฺุเจ
อาสิตฺตเตลฺลํ วิย คฺุณฺณกถา ปตฺถริ ฯ

สตุถา ตมคฺุถํ อวิภูตํ กตฺวา ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส กเถนฺโต อาห
[๕๒๕] อจฺเจรํ วต โลกสฺมี อฺุปฺปชฺชนฺติ วิจฺกฺขณา
ยทา อหุ เนมิราชา ปณฺฑิโต กุสลตฺถิโก
ราชา สพฺพิเทหानํ อทา ทานํ อรินฺทโม
ตฺสฺส ตํ ททโต ทานํ สงฺกปฺโป อฺุปฺปชฺชถ
ทานํ วา พุรหฺมจฺริยํ วา กตมํ สฺสุ มหปฺผลนฺติ ฯ

ตตฺถ ยทา อหฺุติ ภิกฺขเว ยทา ปณฺฑิโต อตฺตโน จ ปเรสญจ
กุสลตฺถิโก เนมิราชา อโหสิ ตทา เทวมนุสฺสา อจฺเจรํ วต โโก
เอวรูปาปิ นาม อนฺุปฺปนฺเน พุทฺธวณฺเณ มหาชนฺสฺส พุทฺธกิจฺจํ
สาธิยมาณา โลกสฺมี วิจฺกฺขณา อฺุปฺปชฺชนฺตฺติ เอวํ ตฺสฺส คฺุณฺณกถํ
กเถสนฺนฺติ อตฺถิโก ฯ ยถา อหฺุติปิ ปาโห ฯ ตฺสฺสตฺถิโก ยถา อหุ
เนมิราชา ปณฺฑิโต กุสลตฺถิโกเยว ตถารูปา มหาชนฺสฺส พุทฺธกิจฺจํ
สาธิยมาณา อฺุปฺปชฺชนฺติ วิจฺกฺขณา ยํ เตลฺลํ อฺุปฺปชฺชนํ ตํ อจฺเจรํ
วต โลกสฺสมีนฺติ ฯ อิติ สตุถา สยเมว อจฺฉริยชาโต เอวมาห ฯ
สพฺพิเทหานนฺติ สพฺเพสํ วิเทหฺรญฺจวาสีนํ ฯ กตมํ สฺสุติ เอเตสฺ
ทวิสฺสุ กตมํ นฺุโข มหปฺผลํ ฯ

โส กิร ปณฺณรสีอฺุโปสถทิวเส อฺุโปสถิโกว โอมุตฺตสพฺพา-

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 179

ภรโณ สิริสยนปิฏฺเจ นิปนฺโน เทว ยามะ นิตฺทํ โอกุภมิตฺวา
ปจฺฉิมยามะ ปพฺพุโธ ปลฺลงฺกํ อากุชิตฺวา อหิ มหาชนสฺส
อปฺปริมานํ ทานํปิ เทมิ สิลฺปิ รกฺขามิ ทานสฺส นฺุโช ผลิ
มหนฺตํ อุทาหุ พุรฺหมจริยวาสสฺส ผลนฺติ จินฺเตตฺวา อตฺตโน
กงฺขํ จินฺทิตฺถุ นาสกฺขิ ฯ

ตสฺมี ขณฺเ สกฺกสฺส ภวนํ อุณฺหการิ ทสฺเสสิ ฯ สกฺโก
ติ การณํ อวชฺเชนฺโต ติ ตถา วิตกฺเกนฺติ ทิสฺวา กงฺขมสฺส
จินฺทิสฺสามิตี เอกโกว สิฆํ อากนฺตฺวา สกฺกนิเวสนํ เอโกภาสิ
กตฺวา สิริสยนคพฺภิ ปวิสิตฺวา โอภาสิ ผริตฺวา อากาเส จตฺวา
เตน ปุฏฺโฐ พุยาภาสิ ฯ

ตมตถิ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๒๖]	ตสฺส สกฺกปฺปมณฺเวย	มฆฺวา เทวกุณฺชโร
	สทสฺสเนตฺโต ปาตฺรหุ	วณฺเณน วิหติ ตมํ
	สโลมหญฺุโธ มนฺุชินฺุโท	วาสวํ อวจา นิมิ
	เทวดา นฺุสิ คนฺุชพฺุโพ	อาหุ สกฺโก ปุรินฺุทโท
	น จ เม ตาทีโส วณฺุโณ	ทิฏฺุโธ วา ยทีวา สฺุโต
	อาจิกฺข เม ติ (๑) ภทฺุทนฺุเต	ยถา (๒) ชาเนมฺุ ติ มยิ
	สโลมหญฺุจึ ฌตฺวาน	วาสโว อวจา นิมิ
	สกฺโก หมสฺมิ เทวินฺุโท	อาคตฺสฺมิ ตวนฺุติเก
	อโลมหญฺุโธ มนฺุชินฺุท	ปุจฺฉ ปณฺุหิ ยมิจฺฉสิ

๑. ส. ม. ตฺวํ ฯ ๒. ส. ม. กถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 180

โส จ เตน กโตกาโส	วาสว อวจา นิมิ
ปุจฺฉามิ ตํ เทวราช	สพฺพภูตानมิสฺสร
ทานํ วา พุรหุํจริยํ วา	กตมํ สฺ มหปฺผลํ
โส ปุญฺโส นรเทเวน	วาสโว อวจา นิมิ
วิปากํ พุรหุํจริยสฺส	ชานํ อกฺขาสีชานโต
หีนเนน พุรหุํจริเยน	ขตฺติเย อุปปชฺชติ
มชฺฉิมเมน จ เทวตฺตํ	อฺตุตฺตเมน วิสฺสุชฺฉติ
น เหนเต สฺลพฺภา กายา	ยาจโยเคน เคนจิ
เย กายे อุปปชฺชนฺติ	อนาคารา ตปฺสฺสีโนติ ฯ

ตตฺถ สโลมหญฺโจติ ภิกฺขเว โส นิมิราชา โอภาสํ ทิสฺวา
 อากาสํ โอลเณนโต ตํ ทิพฺพาภรณปฏิมณฺฑิตํ ทิสฺวา ภเยน
 ปหญฺจโลโม หุตฺวา เทวตา นฺสีติ อาทิ ปุจฺฉิ ฯ อโลมหญฺโจติ
 นิพฺภโย อหญฺจโลโม หุตฺวา ปุจฺฉ มหาราชาติ ฯ วาสว อวจาติ
 ตฺวญฺจมานโส หุตฺวา อโวจ ฯ ชานํ อกฺขาสีชานโตติ ภิกฺขเว โส
 สกฺโก อตีตภเว อตฺตนา ปจฺจกฺขํ ทิฏฺฐปฺพุพฺพิ พุรหุํจริยสฺส วิปากํ
 ชานนฺโต ตสฺส อชานนฺตสฺส อกฺขาสี ฯ หีนนาติ อาทิสุ
 ปุฏฺติตฺถายตเนสฺ เมถุนวิริตฺติมตฺตํ สีลํ หีนํ นาม ฯ เตน ขตฺติยกุล
 อุปปชฺชติ ฯ ฌานสฺส อุปจารมตฺตํ มชฺฉิมํ นาม ฯ เตน เทวตฺตํ
 อุปปชฺชติ ฯ อญฺจสฺมาปตฺตนิพฺพตฺตํ ปน อตฺตมํ นาม ฯ เตน
 พุรหุํโลเก นิพฺพตฺตติ ฯ ตํ พาหิรกา นิพฺพานนฺติ กเถนฺติ ฯ
 เตน วิสฺสุชฺฉตีติ ฯ อิมสฺมี ปน พุทฺธสฺสเน ปริสฺสุทฺธสีลสฺส

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตก หน้า 181

ภิกฺขุโน อณฺฺตรํ เทวณิกายํ ปตฺเตนฺตสฺส พุรหุํจริยํ เจตนาฯ (๑)
หีนตยา หีนํ นาม ฯ เตน ยถา ปตฺถิตฺเตน เทวโลเก นินฺพพตฺติ ฯ
ปฺริสฺสทฺทสฺส ปน อฏฺฐสฺมาปตฺตินินฺพพตฺตํ มชฺฌิมํ นาม ฯ เตน
พุรหุํโลเก นินฺพพตฺติ ฯ ปฺริสฺสทฺทสฺส วิปสฺสนํ วทฺฑเมตฺวา
อรหตฺตมกฺคณินฺพพตฺตํ อุตฺตมํ นาม ฯ เตน วิสฺสุชฺฌตฺตีติ ฯ กายาติ
พุรหุํคณา (๒) ฯ ยาจโยเคนาติ ยาจณฺยุตฺตเกน ยาจโยเคน วา ฯ
ยณฺญยุตฺตเกน วาติ (๓) อตฺโถ ฯ อุกฺขยถาปี (๔) ทายกสฺเสเวตฺติ นาม ฯ
ตปฺสฺสโนติ ตปฺนินฺสฺสติกา ฯ

อิตฺติ สกฺโก มหาราช ทานโต สตฺกฺเณน สหสฺสคฺเณน สตฺสหสฺสคฺเณน
พุรหุํจริยวาโส มหปฺพลโลติ วนฺณเณสิ ฯ อิมายปี
กาถาย พุรหุํจริยวาสสฺเสว มหปฺพลภาวํ ทีเปตฺวา อิทานิ เย
อตีเต มหานุททา ทตฺวา กามาวจรมฺปิ อติกฺกมิตฺตุํ นาสกฺขีสุ เต
ราชาโน ทสฺเสนฺโต อาห

[๕๒๗] ทฺทํไป สากโร เสโล มุขกิณฺโท (๕) ภงฺกิริโส (๖)
อฺสฺสินฺโร อตฺถโก จ (๗) อสฺสโก จ ปุณฺฑรชฺชโน

- # ๑. ม. ยฺ. พุรหุํจริยเจตนา ฯ ๒. ม. ยฺ. พุรหุํมชฺฌา ฯ
- # ๓. สฺ. ยาจกยุตฺตเกน ยาจนโยเคน วา ยณฺญยุตฺตเกนาติ ฯ ม. ยาจนยุตฺตเกน
ยณฺญยุตฺตเกน วาติ ฯ ยฺ. ยาจนยุตฺตเกน ยาจโยเคน วา ยณฺญยุตฺตเกน วาติ ฯ
- # ๔. ม. อุกฺขยถาปี ฯ ๕. ส. สฺ. ยฺ. มุขกิณฺโท ฯ ม. มุขกิณฺโท ฯ
- # ๖. ส. ม. ยฺ. ภกฺกิริโส ฯ ๗. สฺ. ยฺ. อฺสฺสินฺโร อฏฺฐโก จ ฯ ม. อฺสฺสินฺโร กสฺสโป จ ฯ
- # ๘. ม. อสฺโก จ ปุณฺฑรชฺชโน ฯ ยฺ. ปุณฺฑรชฺชโน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 182

เอเต จญฺเญ จ ราชานो ขตฺติยา พุราหฺมณา พหุ
ปฺถุยฺญณฺ์ ยชิตฺวาน เปตตตํ นาทิวตฺตีสฺสูติ (๑) ๑

ตสฺสโต มหาราช ปุพฺเพ พาราณสียิ ทูทีโป นาม ราชาน
มหาทานํ ทตฺวา มรณจกฺเคน ฉินฺโน กามาวจรเยว นีพฺพตฺติ
ตถา สาคราทโย อฏฺฐาติ เอเต ปน อญฺเญ จ พหุ ราชาน
เจว ขตฺติยา พุราหฺมณา จ ปฺถุยฺญณฺ์ ยชิตฺวา อนेกปฺปการิ
ทานํ ทตฺวา อิมิ กามาวจรภูมิสฺสาตํ เปตตตํ นาทิวตฺตีสฺสู ๑
กามาวจรเทวา หิ รูปาทีโน กิเลสวตฺตสฺส การณา ปรี
ปจฺจาสิสฺสนโต กปฺปนตฺยา (๒) เปตฺตาติ วุจฺจนฺติ ๑ วุตฺตมฺปิ เจตํ

[๕๒๘] เย อทฺตฺติยา น รมนฺติ เอกิกา
วิเวกขํ เย น ลภฺนฺติ ปีตี
กิญฺจาปี เต อินฺทสมานโกคา
เต เว ปราชินฺสูขาวรากาติ ๑

เอวมฺปิ ทานผลโต พุรหฺมจริยผลสฺเสว มหนฺตภาวํ ทสฺเสตฺวา
อิทานิ พุรหฺมจริยวาเสน เปตฺทวณฺ์ อติกฺกมิตฺวา พุรหฺมโลเก
นีพฺพตฺติ เต ตาปเส ทสฺเสนฺโต อาห

[๕๒๙] อทฺธาอิม (๓) อตฺตฺตีสฺสู อนาคารา ตปฺสฺสีโน
สฺตฺตีสโย ยามหนฺุ โสมยาโก (๔) มโนชโว

๑. ม. ยฺ. นาทิวตฺตีสฺสูติ ๑ ๒. ม. ยฺ. กปฺปนตฺยา ๑ ๓. สฺ. ยฺ. อทฺธา อิม ๑
ม. อถยิม ๑ ๔. ม. โสมยาโม ๑

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 183

สมุทโท มาโฆ ภรโต อิติ กาลปรุกฺขิตो (๑)
องฺคิรโส กสฺสโป จ กีสวจุโณ ออกนฺติ (๒) จาติ ฯ

ตตฺถ อตีวตฺตีสฺสูติ กามาวจรํ อติกฺกมฺมึสุ ฯ ตปสฺสสินฺติ
สีลตปญฺเจว อญฺจสมาปตฺติตปญฺจ นิสฺสิตา ฯ สตฺตติสโยติ ยาม-
หนฺนุอาทโย สตฺตการโต จ สนฺธายาห ฯ องฺคิรสาทีหิ ปน
จตุหิ สทฺธิเอกาทเสเตติ

เอวํ ตาว สฺตฺวเสเนว (๓) พุรหฺมจริยวาสฺส มหปฺผลภาวํ
วณฺณตฺวา อิทานิ อตฺตนา ทิฏฺฐปฺพุพฺพ อหารนฺโต อหา

[๕๓๐] อุตฺตเรน นที สีทา คมฺภีรา ทฺรติกฺกมา
 นิลคฺคิวนฺณา (๔) โชตฺนฺติ สทา กาณฺจนปฺพุพฺตา
 ปรุพฺพหจฺจนา (๕) ตครา ปรุพฺพหจฺจนา (๖) วนา นคา
 ตฺตราสฺสํ ทสฺสทฺสสา โปราณา อิสโย ปฺุเร
 อหํ เสฏฺโฐสฺมิ ทาเนน สณฺณเมเน ทเมเน จ
 อนฺตฺตรํ วตฺตํ กตฺวา ปกฺิรจาริ สฺมาหิเต
 ชาติมนฺตํ อชจฺจณฺจ อหฺมุชฺคตํ นริ
 อตีเวลํ นมสฺสิสฺสํ กมฺมพฺนฺธฺหิ มาณวา
 สพฺเพ วณฺณา อชฺมมฺภฺจา ปตฺนฺติ นิริยํ อโร
 สพฺเพ วณฺณา วิสุชฺชนฺติ จริตฺวา ชฺมมมฺตฺตมนฺติ ฯ

๑. สี่. ยู. กาลิกรุกฺขิโย ฯ ๒. สี่. ยู. อิกิตฺติ ฯ ม. ออกตฺติ ฯ ๓. สี่. ยู. สฺตฺิวเสเนว ฯ

๔. ส. ม. นพคฺคิวนฺณา ฯ ๕. ม. ยู. ปรุพฺพหจฺจนา ฯ ๖. ม. ยู. รุพฺพหจฺจนา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 184

ตตฺถ อุตฺตเรนาตี มหาราช อตีเต อุตฺตรหิมวฺนเต ทฺวินฺนํ
สฺวณฺณปฺพพฺตานิ อฺนฺตเร ปวตฺตา สีทา นาม นที กมฺภีรา
นาวาทิหิปี ทฺรติกฺกมา อโหสี ๑ กิ การณา ๑ สฺวา หิ อติ-
สฺขุโมทกา สฺขุมตฺตา อฺทกสฺส อฺนฺตมโส โมรปฺปญฺชมตฺตํปี ตตฺถ
ปติตํ น สณฺจาทิ ออสีทิตฺวา ตลเมว กจฺจนตี ๑ เตเนวสฺสา สีทาตี
นามํ อโหสี ๑ เต ปน ตสฺสา ตีเรสฺส กาลญฺจนปฺพพฺตา(๑) สทา
นึลลฺกิวณฺณนา หุตฺวา โชตฺนฺติ อโภาสฺนฺติ ๑ ปฺรพฺพหจฺจนา ตคราตี
ตสฺสา ปน นทียา ตีเร กจฺจนา ปฺรพฺพหตฺตรา อहेสิ ๑ ตครา
กนฺธิ สฺกนฺธิโน (๒) ๑ ปฺรพฺพหจฺจนา วนา นคาตี เย ตตฺถ อณฺเณปี
ปฺพพฺตา เตสํปี กจฺจนา ปฺรพฺพหวนา อहेสิ ๑ ปฺปฺผลชฺรฺรูกฺข-
สณฺณนาตี อตฺโถ ๑ ตตฺตราสฺนฺติ ตสฺมี เอวํ รมฺมณฺเณ ภูมิกาค
ทสสฺสสา อิสโย อहेสิ ๑ สพฺเพปี ปญฺจาภิญฺญาอฺภูจ-
สมาปตฺติลลิกิโนว ๑ เตสฺส ภิกฺขาจารเวลายํ เกจิ อุตฺตรกฺรุ
กจฺจนฺติ ๑ เกจิ มหาชฺมพฺพผลฺ (๓) ออาหารนฺติ ๑ เกจิ หิมวฺนเต
มชฺชรผลาผลานิ อหาริตฺวา ขาทนฺติ ๑ เกจิ ชฺมพฺพทีปตเล ตํ
ตํ นครํ กจฺจนฺติ ๑ เอโกปี รสตณฺหยา อภิกฺกโต นตฺถิ ๑
ฉานสฺสขเนว กาลํ วิตฺตินาเมนฺติ ๑ ตทา เอโก ตาปโส อากาเสน
พาราณสี คนฺตฺวา สฺนินฺวตฺโถ สฺปารุโต ปิณฺทาย จรฺนฺโต
๑. ม. ยฺ. กญฺจนปฺพพฺตา ๑ เอวมฺปฺริปี ๑ ๒. ม. ยฺ. ตครกนฺธสฺกนฺธิโน ๑
๓. สී. ยฺ. เกจิ มหาชฺมพฺเพสิ ๑ ม. เกจิ มหาชฺมพฺพทีเป ชฺมพฺพผลฺ ๑

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 185

ปุโรหิตสูส เคนทวาริ ปาปฺณิ ๑ โส ตสูส อุปสเม ปสีทิตฺวา
ตํ อตฺตโน นิเวสนํ อานตฺวา โภเชตฺวา กติปาหํ ปฏิกฺขณฺโต
วิสุสาเส อุปฺปนฺเน ฆนฺเต ตุมฺहे กุหิ วัสถาติ ปุจฺฉิ ๑ อสุกฺกุจฺจาเน
นามาวุโสติ ๑ ก็ ปน ฆนฺเต ตุมฺहे เอกกาว ตตฺถ วิหฺรต อูทาหุ
อณฺเณปิ อตฺถิติ ๑ อวฺโส ก็ วเทสิ ตสฺมี ปเทเส ทสฺสทสฺสา
อิสโย วนฺนติ สพฺเพปิ ปญฺจาภิณฺณาอฺกฺกุจฺสมาปตฺติลาภิโนวาติ ๑
ตสูส เตสิ คุณฺณํ สุตฺวา ปพฺพชฺชาย จิตฺตํ นมิ ๑ อถ นํ ฆนฺเต
มํปิ ตตฺถ เนตฺวา ปพฺพาเชธาติ อาห ๑ อวฺโส ตวํ ราชปุริโส
น สกฺกา ตํ มยา ปพฺพาเชตฺนฺติ อาห ๑ เตนฺ หิ ฆนฺเต อชฺช
อหํ ราชานํ อापฺุจฺฉิสฺสามิ ตุมฺहे เสวํปิ อีธาจฺจเญยฺยาธาติ ๑ โส
อิทฺวาเสสิ ๑ อิตโรปิ ฆตฺตปาตราโส ราชานํ อุปสํกมิตฺวา
อิจฺฉามหํ เทว ปพฺพชฺชิตฺนฺติ ๑ ตํ สุตฺวา ก็ การณา อจฺฉริย
ปพฺพชฺชิสฺสึติ ๑ เทว กามสฺสุ อาทินวํ เนกขมฺเม อานิสฺสํ
ทิสฺวาติ ๑ เตนฺหิ ปพฺพชฺชานํ ปพฺพชฺชิตฺนฺติ มํ โอลเญยฺยาสิติ ๑
โส สาธฺตฺติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ราชานํ วนฺนิตฺวา อตฺตโน เคนํ
คนฺตฺวา ปุตฺตทวาริ อนุสาสิตฺวา สพฺพิ์ สุปเตยฺยํ ทสฺเสตฺวา อตฺตโน
ปพฺพชฺชิตฺปฺริกฺขาริ คเหตฺวา ตาปสฺสสาคมํ โอลเญนฺโต นิสึติ ๑
ตาปโสปิ ตเถว อากาเสนาคนฺตฺวา อนุโตนฺคริ ปวิสิตฺวา ตสูส เคนํ
ปาวิสึ ๑ โส สกฺกจฺฉํ ตํ ปวิสิตฺวา ฆนฺเต กถํ มยา กตฺตพฺพนฺติ
อาห ๑ โส ตํ พหฺนินฺคริ เนตฺวา หตฺถเนน อาทาย อตฺตโน

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 186

อานุกาเวน ตตฺเถว เนตฺวา ปพฺพาเชตฺวา ปฺน ทิวเส พฺราหฺมณํ
ปพฺพชิตํ ตตฺเถว จเปตฺวา ภตฺตํ อหริตฺวา ทตฺวา กสิณปริกมฺมํ
อจิกฺขิ ฯ โส กติปาหจฺเจน อภิญฺญา จ อฏฺฐสมาปตฺติโย จ
นิพฺพตฺเตตฺวา สยเมว ปิณฺฑทาย จรติ ฯ โส อปรภาเค อหํ
รณฺโณ อตฺตานํ ทสฺเสตฺถํ ปฏฺธิณฺณํ อทาสี ทสฺสิสฺสามิ อตฺตานนฺติ
จินฺเตตฺวา ตาปเส วนฺทิตฺวา อากาเสน พาราณสี กนฺตฺวา ภิกฺขํ
จรณฺโโต ราชทวารํ สมฺปาปฺณิ ฯ ราชา ตํ ทิสฺวา สลฺยชานิตฺวา
อนฺโตนฺนิ เวสนํ ปเวเสตฺวา สกฺกาโร กตฺวา ภนฺเต กุหิ วสถาติ
ปฺจฺจึ ฯ อุตฺตรหิมวณฺตปฺปเทเส กาลฺยณปพฺพตฺนฺตเร ปวตฺตตาย
สีทาย นทฺธิยา ตีเร มหาราชาติ ฯ กิ ปน ตุมฺเห เอกกาเว ตตฺถ
วิหฺรธ อุกาหุ อณฺเณปี ตตฺถ อตฺถิติ ฯ กิ วเทสิ มหาราช
ทสฺสทสฺสา อิสฺโย ตตฺถ วสนฺติ เต สพฺเพ จ ปณฺจอภิญฺญาอฏฺฐ-
สมาปตฺติลาภิโน วาติ ฯ ราชา เตสํ कुณฺณํ สุตฺวา สพฺเพสํ
ภิกฺขํ ทาตุกาโม อโหสิ ฯ อถ นํ ราชา อาห ภนฺเต อหํ เตสํ
อิสฺสินํ ทาตุโมมฺหิฬ อธิ เต อาเนถาติ ฯ มหาราช เต อิสฺโย
ชีวหาวิณฺเณยฺเย รเส อภิทฺธา น สกฺกา อธิชานตฺนฺติ ฯ ภนฺเต ตุมฺเห
นิสฺสาย เต โภเชสฺสามิ อุปายํ เม อจิกฺขถาติ ฯ มหาราช สเจ
เตสํ ทานํ ทาตุกาโมสิ อโธ นิภฺขมิตฺวา สีทานทีตีเร วสนฺโธ
เตสํ ทานํ เทหิติ ฯ โส สาธฺวติ สมฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา สพฺพูปการณานิ
คาหาเปตฺวา จตฺรจฺฉินฺนิยา เสนาย สทฺธิ นฺครา นิภฺขมิตฺวา

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 187

อตุตโน รัชชสีมํ สมุปาปฺณิ ฯ อถ นํ ตาปโส อตุตโน อานุภาเวน
สทฺฐี เสนาย สีทานทีตเร เนตฺวา นทีตฺเร ขนฺธาวาริ การตฺวา
อปฺปมตฺโต โหหิ มหาราชชาติ อากาเสน อตุตโน วสนฺภูจํ
คนฺตฺวา ปฺน ทิวเส ปจฺจาคมิ ฯ อถ นํ ราชฯ สกฺกจฺจํ โภเชตฺวา
เสว ภูนฺเต ทสฺสทฺสฺสา อีสโย อาทาย อิชฺเว อากฺจฺฉลตฺติ
อาห ฯ โส สาทฺฐติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา คนฺตฺวา ปฺน ทิวเส ภิกฺขุจาจร-
เวลาย อีสินํ อารุเจสิ มาริสฯ พาราณสีราชฯ ตุมฺหากํ ภิกฺขุ
ทาทูกาโมคนฺตฺวา สีทานทีตฺเร นิสินฺโน โส โว นิมฺนเตสิ
ตสฺส อนุกมฺบาย ขนฺธาวาริ คนฺตฺวา ภิกฺขุ คณฺหลตฺติ ฯ เต
สาทฺฐติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา อากาเสนากนฺตฺวา ขนฺธาวารสฺสาวิหฺวเร
โอตฺรีสุ ฯ อถ เตสํ ราชฯ ปจฺจुकฺคมนํ กตฺวา ขนฺธาวาริ
ปเวเสตฺวา ปณฺณตฺตาสเน นิสิตาเปตฺวา อีสิคณฺํ ปณฺเฑนาหารเน
สนฺตฺปเปตฺวา เตสํ อิริยาปเถ ปสนฺโน สุวตฺตนาถ นิมฺนเตสิ ฯ
เอเตนฺุปาเยน ทสนฺนํ ตาปสฺสทฺสฺสานํ ทสวสฺสทฺสฺสานิ ทานํ
อทาสิ ฯ ททฺนโต จ ปน ตสฺมีเยว ปเทเส นคริ มาเปตฺวา
กสิกมฺมํ การสิ ฯ

น โข ปน มหาราช ตทา โส ราชฯ อญฺโฆ อหฺนฺญเวย
อโหสิ ฯ อถ โขหิ เสฏฺฐโจสุมิ ทาเนน อหฺเมว หิ ตทา ทาเนน
เสฏฺฐโจ หุตฺวา ตํ มหาทานํ ทตฺวา อิมํ เปตฺโลกิ อตฺติกมิตฺวา
พฺรหฺมโลเก นิพฺพตฺเตตฺตุ นาสิกฺขิ ฯ มยา ทินฺนํ ปน ทานํ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 188

ภุจชิตฺวา สพุเพว เต อีสโย กามาวจรฺ อติภุมิตฺวา พุรหุมโลเก
นิพฺพุตฺตีสฺ ๑ อิมินา เจตฺ เวทิตพุํ ยถา พุรหุมจรียวาโสว
มหปฺพลโล โหติ ๑ เอวํ ทาเนน อุตฺตโน เสฏฺฐภาวํ ปกาเสตฺวา
อิตเรหิ ตีหิ ปเทหิ เตสํ อีสินํ कुณํ ปกาเสติ ๑

ตตฺถ สลฺลยเมนาติ สีเลน ๑ ทเมนาติ อินฺทุริยทมเนน ๑
อนฺุตฺตรนฺติ เอเตหิ कुณฺเหหิ นีรนฺตรํ (๑) อุตฺตมํ วตฺตสมาทานํ
จริตฺวา ๑ ปกัรจาริตฺติ คณํ วิกัริตฺวา จิปีตฺวา ปหาย เอกจาริก
เอกัภาวํ คเตติ อุตฺโต ๑ สมหิตเตติ อุปจารปฺปนาสมาธิหิ
สมาहितจิตฺเต เอวรูเป ตาปเส อหํ ตปสฺสโน อุปญฺจหิณฺติ
ทสฺเสติ ๑ อหฺมุชฺคตฺนฺติ อหํ มหาราช เตสํ ทสฺสทสฺสานํ อีสินํ
อนฺุตเร กายวฺงกาทีนํ อภาเวน อุชฺคตํ เอกํปี นรํ หินชฺจโจ
วา โหตุ ชาติสมฺปนฺโน วาติ ชาตี อวิจเรตฺวา เตสํ कुณฺเส
ปสนฺนมานโส หุตฺวา สพุเพปีเม (๒) อติเวลํ นมฺสฺสิสฺสํ นิจฺจกาลเมว
นมฺสฺสิสฺสฺนฺติ วทติ ๑ กิ การณา ๑ กมฺมพฺนฺชฺหิ มาณฺวาติ (๑)
มจฺจา หิ นามเต กมฺมพฺนฺชฺหิ กมฺมปฺปฏิสฺสรณา ๑ เตเนว
การณฺน สพุเพ วณฺณาติ เวทิตพุํ ๑

เอวญฺจ ปน วตฺวา กิญฺจาปี มหาราช ทานโต
พุรหุมจรียวาโสว มหปฺพลโล เทวปี ปเนเต มหาปฺริสฺวิตกฺกา
๑. สี่. อนฺุตฺตรํ ๑ ยฺ. นีรนฺตรํ ๑ ๒. สี่. ยฺ. สพุเพว เต ๑ ม. สพุเพว ๑
๓. สี่. ยฺ. มาติยาติ ๑

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 189

ตสฺมา ทวีสุปี อปฺปมตฺโต หุตฺวา ทานญจ เทหิ สีลญจ รุกฺขาทิ

ตํ โอวทิตฺวา สกฺกฺขานเมว คโต ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๑๑] อิทํ วตฺวาน มฆฺวา เทวราชา สุขฺมฺปติ

เวเทหมฺนุสาสิตฺวา สคฺคกายํ อปฺกมฺมิติ ฯ

ตตฺถ อปฺกมฺมิติ ปกฺกามิ ฯ สุขฺมฺมาย เทวสฺถายํ ทฺวินฺนํ

เทวสฺงฆานํ นิสินฺนํ นเมว อตฺตานํ ทสฺเสตฺตีติ อตฺโถ ฯ

อถ นํ เทวคณฺา อาหํสุ มหาราช นนฺุ คฺมุเห น

ปฺลยฺวายิตฺถ กฺุหิ คตฺตฺถาติ ฯ มาริสฺา มิถิลายํ เนมิรฺญโ

เอกา กงฺขา อฺปฺปชฺชิ อหํ ปฺลยฺหํ กเถตฺวา ตํ ราชนํ นิกฺกงฺขํ

กตฺวา อากโตมฺหิติ ฯ

เอวญจ ปน วตฺวา ปฺน ตํ การณํ คาถาย กเถตฺตอาห

[๕๑๒] อิมํ โภณฺโต นิสฺาเมถ ยาวนฺเตตฺถ สฺมาคตา

ชฺมฺมิกานํ มนฺุสฺสานํ วนฺณํ อฺจฺจาวจํ พหุ

ยถา อยํ เนมิราชา ปฺลยฺหิตํ กุสฺลคฺคฺติโก

ราชา สพฺพิเทหानํ อทา ทานํ อรินฺทโม

ตสฺส ตํ ททโต ทานํ สงฺกปฺโป อฺปฺปชฺชถ

ทานํ วา พฺรหฺมจฺริยํ วา กตฺมํ สฺมฺหปฺผลนฺติ ฯ

ตตฺถ อิมฺนฺติ อิมํ ชฺมฺมิกานํ กฺลฺยาณชฺมฺมานํ มนฺุสฺสานํ

มยา วุจฺจมานํ สีลวเสน อฺจฺจํ ทานวเสน อวจํ พหุ วนฺณํ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 190

นิสาเมถ สุณาถาติ อตุโถ ๑ ยถา อยฺนุติ อัยฺ เนมิราชา ยถา
ปณฺฑิตฺโต (๑) อติวีย ปณฺฑิตฺโตติ ๑

อิตฺติ โส เทวราชา อปริหาเปตฺวา รณฺโณ วณฺณํ กเถสิ ๑

ตํ สุตฺวา เทวคณา ราชานํ ทฏฺฐกามา หุตฺวา มหาราช
อมุหํกํ เนมิราชา อจาริโย ตสุโสวาเท จตฺวา ตํ นิสฺสาย
อมุเหหิ อัยฺ ทิพฺพสมฺปตฺติ ลทฺธา ตํ ทฏฺฐกามมฺหา ตํ ปกฺโกสาเปหิ
มหาราชชาติ วทิสฺ ๑ สกฺโก สาธฺตฺติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา มาตลฺลี
ปกฺโกสาเปตฺวา สมฺม มาตลฺลี เวชยนฺตรถํ โยเชตฺวา มิถิลนคฺริ
คนฺตฺวา เนมิราชานํ ทิพฺพยานเ อาโรเปตฺวา อิทานเหตี อาห ๑
โส สาธฺตฺติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา รถํ โยเชตฺวา ปายาสิ ๑ สกฺกสฺส
ปน เทเวหิ สทฺธิ กเถนฺตสฺส จ มาตลฺลี ปกฺโกสาเปตฺวา
อาณาเปนฺตสฺส จ มาตลฺลิสฺส รถํ โยเชนฺตสฺส จ มนุสฺสคณฺนาย
มาโส อติกฺกนฺโต ๑ อิตฺติ เนมิรณฺโณ ปุณฺณมายํ อโปสถิกสฺส
ปาจिनสิหปฺลชฺริ วิวริตฺวา มหาคเถ นิสฺสิทิตฺวา อมจฺจคณฺปรีวฺตสฺส
สิลฺลํ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส ปาจินโลกธาตฺโต อุกฺคจฺจนฺเตน จนฺทมณฺฑาเลน
สทฺธิเยว โส รโถ ปณฺณายิ ๑ มนุสฺสา ภูคฺตฺตฺตฺยา มาสา อคฺตโน
อคฺตโน ฆรทฺวาเรสุ นิสฺสิทิตฺวา สุขกถํ กเถนฺตา อชฺช เทว
จนฺทา อุกฺคตาติ อาหํสฺ ๑ อถ เนลฺลํ สลฺลปฺนฺตฺวานณฺเวย โส
รโถ ปากโฏ อโหสิ ๑ มหาชโน นายํ จนฺโท รโถติ วตฺวา
๑. ม. ย. อัยฺ ปาโจ นตฺถิ ๑

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 191

ตสฺมี ขณ อนุกกเมน สินฺชวสทสฺสยฺยุตเต มาตลิสงฺคาหเก
เวชยนฺตเรเถ ปากญฺเฐ ชาเต กสฺส นฺโโข อิทํ ทิพฺพยํ
อากจฺจตีติ จินฺตเตตฺวา น กสฺสจฺจ อณฺณสฺส อมฺหากํ ราช
ธมฺมิโก ตสฺเสว สกฺเขน เวชยนฺตรโถ เปสฺสิตฺโต ภวิสฺสตี อมฺหากํเยว
รณฺโณ อนุจฺจวิโกติ ตฺถุจฺจหฺนฺนฺโจะ คากมาห

[๕๓๓] อพฺภูโต (๑) วต โลกสฺมี อฺอุปฺปชฺชิ โลมหํสฺโน
ทิพฺโพ รโถ ปาตุรหฺนฺนฺเวเททสฺส ยสฺสตีโนติ ฯ
ตตฺถ อพฺภูโตติ อพฺภูตปฺพโพ ฯ อจฺจริโยติ วา (๒)

วิมฺหเยเนวมาหํสุ ฯ

ตสฺส ปน มหาชนสฺส เอวํ กเถนตสฺเสว มาตลิวเณนา-
กนฺตฺวา รถํ นีวตฺเตตฺวา สึหปฺลชฺชรุมฺมาเร ปจฺจณากํ (๓) จเปตฺวา
อาโรหนสชฺชํ กตฺวา आरोहनฺตถาย ราชานํ นิมนฺเตสิ ฯ

ตมตถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๓๔] เทวปฺตุโต มหิทฺธิโก มาตลิวเทวารถิ
นิมนฺตยิตฺถ ราชานํ เวเทหํ มิถิลคฺคหํ
เอหิมํ รถมารุยฺห ราชเสฏฺฐทิสมฺปติ
เทวา ทสฺสนกามา เต ตาวตีสา สอนฺนทกา
สรมานา หิ เต เทวา สฺฐมฺมาย สมจฺจเรติ ฯ

ตตฺถ มิถิลคฺคหฺนฺนฺติ มิถิลายํ ปตฺติจฺจิตปาสาทํ จตฺตฺหิ สงฺกหวตฺถุหิ

๑. ม. ย. อพฺภูโต ฯ ๒. ม. เต ฯ ๓. ม. ย. ปจฺจณากาเคน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 192

มิตฺลยํ สงฺคาหํ ฯ สมจฺจนฺเรติ ตว คุณฺณํ กเถนฺตา นิสํหิตํ ฯ

ราชา ตํ สุตฺวา อธิภฺจฺญพฺพุ เทวโลกํ ปสฺสิตฺตํ
มาตฺลิสฺส จ เม สงฺคโห กโธ ภวิสฺสตี คมิตฺตํ จินฺเตตฺวา
อนฺเตปรฺยจ มหาชนฺยจ อามนฺเตตฺวา อหํ น จิสฺเสว
อากมิตฺตํ ตุมฺเห อปฺปมตฺตา ทานาทินิ ปุณฺณานิ กโรถาตี
วตฺวา ทิพฺพธํ อภिरุหิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๑๕]	ตโต ราชานฺ	เวเทโห มิตฺลคฺคโห
	อาสนา วุภฺจฺจิตฺวาน	ปมฺโข รตฺมารุหิ
	อภिरุพฺพุ ธํ ทิพฺพุ	มาตฺลเอดทพฺพรวิ
	เกน ตํ เนมิ มคฺเคน	ราชเสภฺจ ทิสฺมปติ
	เยน วา ปาปกมฺมนฺตา	ปุณฺณกมฺมา จ เยน วาตี (๑) ฯ

ตตฺถ ปมฺโขติ อุตฺตโม อภิมฺโข วา มหาชนฺสฺส ปิภฺจฺสิ ทตฺวา
อารุพฺโพติ อุตฺโต ฯ เยน วาตี เยน มคฺเคน กนฺตฺวา ยตฺถ
ปาปกมฺมนฺตา วสนฺติ ตํ จานํ สกฺกา ทภฺจฺจึ เยน วา มคฺเคน
กนฺตฺวา ยตฺถ ปุณฺณกมฺมนฺตา จ เยน วา (๒) วสนฺติ เต สกฺกา
ทภฺจฺจฺนฺติ เอเตสุ มคฺเคสุ เกน มคฺเคน ตํ ปจฺมํ เนมิ อิทํ โส
สกฺเกน อนาณตฺโตปี อุตฺตโน ทุตฺวิเสสํ ทสฺสนตฺถํ อาห ฯ

อถ นํ ราชานฺ มยา เทวปี จานานิ อธิภฺจฺญพฺพุพานิ เทวปี

๑. ส. ม. ย. เยนรา ฯ ๒. ม. ย. เยนรา ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 193

ปสฺสิสฺสามิตฺติ จินฺเตตฺวา อหา

[๕๑๖] อุภเยเนว มํ เนหิ มาตลฺลิตฺเตวสารถิ
เยเน วา ปาปกมฺมุนฺดา ปุณฺณกมฺมา จ เยเน วาติ ฯ

ตโต มาตลฺลิตฺเตวปี จานานิ เอกุปฺปหารเนเนว น สกฺกา

มยา ทสฺเสตฺตํ ปุจฺฉิสฺสามิ นนฺติ ปุจฺฉนฺฺโต คาทมาห

[๕๑๗] เกน ตํ ปจฺฉํ เนมิ ราช เสฏฺฐ จ ทิสฺมปติ
เยเน วา ปาปกมฺมุนฺดา ปุณฺณกมฺมา จ เยเน วาติ ฯ

ตโต ราชา อหํ อวสฺสํ เทวโลกํ คมิสฺสามิ นิริยํ ตาว

ปสฺสิสฺสามิตฺติ จินฺเตตฺวา อนนฺตรํ คาทมาห

[๕๑๘] นิริยํ (๑) ตาว ปสฺสามิ อาวาสํ (๒) ปาปกมฺมินํ
จานานิ ลุทฺทกมฺมานํ ทสฺสึสฺสีลานญจ ยา คตฺติติ ฯ

ตตฺถ ทสฺสึสฺสีลานนฺติ ทสฺสกฺสฺสทกมฺมปถวเสเน ปาปการิณํ

คิหิทสฺสึสฺสีลานํ สมณทสฺสึสฺสีลานํ ฯ ยา คตฺติติ ยา เอเตสํ นิพฺพตฺติ

ตญจ ปสฺสิสฺสามิตฺติ ฯ

อถสฺส เวตรณิ นที ตาว ทสฺเสสิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺฺโต สตฺถา อหา

[๕๑๙] ทสฺเสสิ มาตลฺลิตฺเตวสารถิ ทุคฺคํ เวตรณิ นที
กฺกุจฺฉิตํ ขารสฺสียุตฺตํ ตตฺตํ อคฺคิสฺสิชูปมฺนฺติ ฯ

ตตฺถ เวตรณินฺติ ภิกฺขเว มาตลฺลิตฺเตวสารถิ กถํ สุตฺวา

๑. ม. ย. นิริเย ฯ ๒. ม. ย. อาวาเส ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 194

นิรยาภิมุขํ รถํ เปเสตฺวา ปจฺมํ กมฺมปจฺเจเยน อุตฺตนา สมฺภูจฺจิตฺ
เวตฺรณฺนิ นที ทสฺเสสฺสี ๗ ตตฺถ นีรยปาธา ชลิตานี อสฺสิตฺตฺโตมฺร-
ภินฺทิวาลมฺภุคฺคราทีนํ อวูธานํ กเหตฺวา เนรยิกสฺสฺสฺเต ปหฺรณฺติ
วิษฺณฺนฺติ โปถฺเนนฺติ ๗ เต ตํ ทุกฺขํ อสฺสหนฺตา เวตฺรณฺนิยํ ปตฺนฺติ ๗
สา นที อุปฺริชฺลิตาหิ ภินฺทิวาลปฺปมาณาหิ สกณฺฏกาหิ
เวตฺตลตาหิ สลฺยณฺนฺนา ๗ เต ตตฺถ พหฺุณิ วสฺสสฺสทฺสฺสานิ
ติฏฺฐนฺตา ปชฺชชฺลิตฺเตสฺสุ ชุรชฺชาราติภฺภิณฺเนสฺสุ กณฺฏเกสฺสุ ขณฺฑาขณฺฑิกกา
โหนฺติ ๗ เตสํ เหฏฺฐา ตาลปฺปมาณานิ ชลิตอยสฺสุถานํ อฏฺฐนฺติ ๗
เนรยิกสฺสฺสฺตา พหฺุทฺธานํ วิดีนาเมตฺวา เวตฺตลตาหิ คลิตฺวา
สฺวเลสฺสุ ปตฺติตฺวา วิทฺธสฺวีรา สฺวเลสฺสุ อวูณฺติมจฺจนา วิย จิรํ
ปจฺนฺติ ๗ สฺวถานํ ปชฺชชฺลิตานํ เนรยิกสฺสฺสฺตา ปชฺชชฺลนฺติ ๗ สฺวถานํ ปน
เหฏฺฐา อุกกปีฏฺฐเจ ปชฺชชฺลิตานํ ชุรชฺชาราติภฺขินานํ อຍໄປកុຂຽປຕູຕານີ
ສນິຕີ ๗ เต สฺวเลหิ คลิตฺติวา อຍໄປກຸຂຽປຕູຕេສຸ ປຕິຕຸວາ ຈີຣິ ທຸກໆເວທນ໌
ອນຸກວນຸຕີ ๗ ຕໂຕ ຂາຣຸທເກ ປຕນຸຕີ ອຸທກໍປີ ສລຕີ ເນຣຍິກສຕຸຕາປີ
ສລນຸຕີ ຮູມາປີ ອຸກຸຈນຸຕີ ອຸທກສຸສ ປນ ເຜືອຈາ ນທິຕລ໌ ສຸຣຸຮາຣາ
ສລຍນຸນ໌ ๗ ຕເ ເຜືອຈາ ນຸໂຂ ກິທິສນຸຕີ ອຸທເກ ນິມຸຊຸຊີຕຸວາ
ສຸຣຸຮາຣາສຸ ຂນຸທາຂນຸທິກາ ໂໂນນຸຕີ ຕເ ຕ໌ ມາຫາທຸກໆ ອຣິວາເສຕຸ໌
ອສກຸໂກນຸຕາ ມນຸນຕ໌ ກຍເກຣວ໌ ຣວນຸຕາ ວິຈຣນຸຕີ ๗ ກທາຈີ ອນຸໂສຕ໌
ວຸຍນຸຕີ ກທາຈີ ປຸກິໂສຕ໌ ๗ ອຄ ຕເ ຕີເຣ ຈີຕາ ນິຣຍປາລາ
ອຸສຸສຕີໂຕມຣິກິນຸທິວາລານີ ຈີປີຕຸວາ ຕເ ມຈຸເຈ ວິຍ ວິຊຸນຸຕີ ๗ ຕເ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกัม หน้าที่ 195

ทุกฺขเวทนปฺปตฺตา มหาวีรํ วิรวนฺติ ฯ อถ เต ชลิตฺเทหิ อยฺพลีเสหิ
อุทฺทริตฺวา อากทฺตฺติตฺวา ปชฺชตฺติตฺตยปจฺวิยํ นิปชฺชาเปตฺวา มุเข
ตตฺตํ อโยคฺคหํ ปกฺขิปนฺติ ฯ

อิตฺติ ราชา เวตรณฺมียํ มหาทุกฺขปฺปีพิเต สตฺเต ทิสฺวา ภิตตฺตีโต
หุตฺวา กิณฺนาม อิมํ สตฺตา ปาปกมฺมํ อํกฺสูติ มาตลี ปุจฺฉิ ฯ
โสปีสฺส พุยาภาสิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺตา อาห

[๕๔๐] เนมิ หเว มาตลิมชฺฉณภาสิ (๑)

ทิสฺวา ชนํ ปตฺมานํ วิทฺกฺเค
ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺวทฺ ทิสฺวา
ปุจฺฉามิ ตํ มาตลิตฺเวทฺสารถิ
อิมํ นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ
เยเม ชนา เวตรณฺมียํ ปตฺนฺติ

[๕๔๑] ตสฺส ปุญฺโจ วิยาภาสิ มาตลิตฺเวทฺสารถิ

วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชนํ อกฺขาสิชานโต
เย ทฺพฺพลํ พลวณฺโต ชีวโลเก
หีเสนฺติ (๒) โรเสนฺติ สฺวาปกมฺมา
เต ลฺลทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปํ
เตเม ชนา เวตรณฺมียํ ปตฺนฺตีติ ฯ

ตตฺถ วินฺทตีติ อหํ อตฺตโน อนิสฺสโร หุตฺวา ภยสนฺตโก

๑. ม. ย. มาตลิมชฺฉณภาสธ ฯ ๒. ม. ย. หีเสนฺติ ฯ

วีย ชาโตติ ฯ ทิสฺวาติ ปตฺมานเ ทิสฺวา เต เนรยิกสฺตเต เวตรณฺี
ปตฺนเต ทิสฺวา ฯ ชานนฺติ ภิกฺขเว โส มาตฺถิ สยฺ ชานนฺโต
ตฺสฺส อชานโต อุกฺขาสี ฯ พุพฺพลฺเลติ สรฺีรพฺลโภกพฺลอาณาพฺล-
วิริหิตे ฯ พฺลวณฺโตติ เตหิ พฺเลหิ สมนฺนาคตา ฯ หีเสนฺตีติ
ปาณิปฺปหาราที่หิ กิลฺเมนฺติ ฯ โรเสนฺตีติ นานปฺปการฺเห
อกฺโกเสนฺตา ฆมฺมฺเณฺติ ฯ ปสฺเวตฺวาติ ชเนตฺวา กตฺวาติ อตุโถ ฯ
เอวฺ มาตฺถิ ตฺสฺส ปญฺหํ พฺยากริตฺวา รณฺณา เวตรณฺีนิรเย
ทิกฺกุเจ ตํ ปเทสํ อนฺตรธาเปตฺวา ปฺรโต รธํ เปเสตฺวา สุนฺขาที่หิ
ขาทนฺนฺจฺจํ ทสฺเสตฺวา ตํ ทิสฺวา ภีเตน รณฺณา ปญฺหํ ปฺญฺโจ
พฺยาภาสิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๔๒] สามา จ โสณา สวลา จ คิซฺฆา

กาโกลฺสฺงฺฆา จ อเทนฺติ (๑) เภรวา

ภยฺ หิ มํ วินฺทติ สฺตฺ ทิสฺวา

ปฺจฺจฺฉามิ ตํ มาตฺถิ เทวสารถิ

อิมํ นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปี

เยเม ชเน กาโกลฺสฺงฺฆา อเทนฺติ

[๕๔๓] ตฺสฺส ปฺญฺโจ วิทยาภาสิ มาตฺถิ เทวสารถิ

วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อุกฺขาสีชานโต

๑. ม. กาโกลฺสฺงฺฆา อเทนฺติ ฯ ย. กาโกลฺสฺงฺฆา จ อเทนฺติ ฯ เอวมฺปริปี ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 197

เย เกจิเม มจฺจรีโน กทริยา

ปริภาสกา สมณพฺรหฺมณานํ

หีเสนฺติ โรเสนฺติ สุปาปชฺมมา

เต ลุททกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ

เตเม ชเน กาโกลุสฺสงฺมา อเทนฺตฺติ ๑

อิโต ปเรสุ ปญฺहेสุ เจว พฺยากรณฺesu จ เอเสว นโย ๑

ตตฺถ สามาติ รตฺตวณฺณา ๑ โสณฺณาติ สุนฺขา ๑ สวลาติ

กวรรณฺณา จ เสตกาพฺปีตวณฺณา จาติ อตฺโถ ๑ เอวํ ปญฺจวณฺเณปี

สุนฺเข ทสฺเสสิ ๑ เต กิร มหาหตฺถิปฺปมาณา ชลิตาย อยฺปจฺวิยา

เนรยิกสฺสเต มิเก วีย อนุชาวิทฺวา ปิณฺฑมฺเส ํสฺสิตฺวา เตสํ

ติกาจฺตปฺปมาณํ สรีริ ชลิตอยฺปจฺวิยํ ปาเตตฺวา มหารวิ รวนฺตानํ

ทฺวิหิ ปฺริมปาเทหิ อฺริ อกฺกมิตฺวา สุปาปชฺมมานํ ชนानํ

อภฺจิมิณฺชํ เสเสตฺวา มํสํ ลฺลยจิตฺวา ขาทนฺติ ๑ กิชฺฌาติ มหนฺตา

ภณฺฑสทกฺกปฺปมาณา โรหตฺตฺตฺวา กิชฺฌา ๑ เต เตสํ กณฺยสฺทกฺสทิสฺเสหิ (๑)

ตฺตฺตฺเทหิ อภฺจฺจฺนิ ภินฺทิตฺวา อภฺจิมิณฺชํ ขาทนฺติ ๑ กาโกลุสฺสงฺมาติ

โลหตฺตฺตฺวา กากคณา ๑ เต อติภฺยานกา ทิฏฺฐทิฏฺฐเจ ขาทนฺติ ๑

เยเม ชเนติ เย อิเม เนรยิกสฺสเต กาโกลุสฺสงฺมา ขาทนฺติ อิเม

นุ มจฺจา กิ นาม ปาปกมฺมํ อํกฺสูติ ปุจฺฉิ ๑ มจฺจรีโนติ อญฺเณสํ

อทายกา มจฺจรีโน นาม ๑ กทริยาติ ปเร เทนฺเตปี ปฏฺิเสชกา

ถทฺฐมจฺจรียา ๑ สมณพฺรหฺมณานนฺติ สมิตพาหิตปาปานํ ๑

๑. สี. ม. ยู. กณฺยสทิสฺเสหิ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 198

ตโต มาตลิตํ ปเทสํ อนฺตรธาเปตฺวา ปุโรโต รถํ เปเสตฺวา
ปชฺชลิตํ นวโยชนํ อยฺสจวี อุกฺกมฺนฺตา เนรยิกสฺตฺตา นิริยปาเลหิ
อนฺุพนฺธิตฺวา ตาลปฺปามาณฺเหหิ ชลิตอยฺชนฺุเชหิ ชงฺฆมาสุ ปหริตฺวา
ปติตา เตเหว อยฺกชนฺุเชหิ โปถยฺนฺติ จุณฺณวิจฺจณฺ์ วิกิรียฺนฺติ ฯ
เต ทิสฺวา ราชา กิตฺตลิตโต หุตฺวา มาตลิตํ ปุจฺจมนฺโต คาทมาห (๑)

[๕๔๔] สลฺยไซฺตฺยิกฺกฺตา (๒) ปจฺจวี กมฺนฺติ

ตตฺเตหิ ชนฺุเชหิ จ โปถยฺนฺติ

ภยํ หิ มํ วจฺนฺตฺติ สฺวทฺ ทิสฺวา

ปุจฺจนามิ ตํ มาตลิตํ เทวสารถิ

อิมํ นฺุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ

เยเม ชนา ชนฺุชฺหตา สยฺนฺติ

[๕๔๕] ตสฺส ปุณฺโณ วิยาภาสิ มาตลิตํ เทวสารถิ

วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อุกฺขาสิชานโต

เย ชิวโลกสฺมี สฺวาปชฺมฺมิโน

นรฺยจฺ นาริยจฺ อปาปชฺมฺมํ

หิเสนฺติ โรเสนฺติ สฺวาปชฺมฺมา

เต ลฺลทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ

เตเม ชนา ชนฺุชฺหตา สยฺนฺตีติ ฯ

ตตฺถ สลฺยไซฺตฺยิกฺกฺตาติ ชลิตสฺรียา ฯ ปจฺจวินฺติ ชลิตนวโยชนํ

๑. ม. ย. ตโต มาตลิตํ ฯ เป ฯ ปุจฺจมนฺโต คาทมาหติ อิมํ ปาจา นตฺติ ฯ

๒. ม. ย. สไซฺตฺยิกฺกฺตา ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกัม หน้า 199

อัยปจวี กมนฺติ อุกกมนฺติ ฯ ขนฺเชหิ จ โปถยฺนฺตฺติ นฺริยปาเลหิ
อนฺุพฺนฺธิควา ตาลปฺปมาณฺเหหิ ชลิตอຍกฺขนฺเชหิ ชงฺฆมาสุ ปหฺริตฺวา
ปติตา เนรยิกสฺตฺตา ชลิตสฺรீรา วชฺ อปฺวิสฺนฺตฺติโย คาโว วฺย
สมฺปฺริวารฺตฺวา เตหฺเว ขนฺเชหิ โปถยฺนฺติ จฺณฺณวฺิจฺณฺณํ
วฺิกิริยฺนฺติ ฯ สฺุปาปฺชฺมฺมิโนติ อตฺตโน สฺุจฺุปาปฺชฺมฺมา หุตฺวา ฯ
อปาปฺชฺมฺมนฺติ สฺีลาจฺราทฺิคุณฺสมฺปฺนฺนํ นฺริปฺราธํ วา ฯ

ปฺุโรโต มาตฺลิ รตฺมฺ เปเสตฺวา นฺริยปาเลหิ ชลิตาวฺุเชหิ
โกภฺุฏฺฐิยฺมานา องฺการกาสุํ ปตฺนฺติ ฯ ตตฺถฺเว เนลฺลํ ยาว กภฺุชฺยา
นฺิมฺุคฺกานํ มหฺตฺตีหิ อัยปจฺฉิหิ อาทาย อฺุปฺริ องฺการฺเว โอฺกิรฺนฺติ ฯ
อถ เต องฺการํ สมฺปฺภฺุชฺฉิตฺุ อสฺกโกนฺตา โรทฺนฺตา ปฺริททฺุคฺคตฺตา
ถฺุณฺนฺติ ฯ ตํ ทิสฺวา ราชา คาทฺมาห (๑)

[๕๔๖] องฺการกาสุํ อปฺเร ถฺุณฺนฺติ (๒)

นรา รฺุทฺนฺตา ปฺริททฺุคฺคตฺตา

ภยฺหิ มํ วินฺุทฺติ สฺุทฺ ทิสฺวา

ปฺุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสฺารถิ

อิมฺ ุ นฺุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ

เยเม ชนา องฺการกาสุํ ถฺุณฺนฺติ (๒)

[๕๔๗] ตสฺุส ปฺุภฺุโจ วฺิยาคาสิ มาตฺลิ เทวสฺารถิ

วฺิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อฺุชฺาสิชานโต

๑. ม. ยฺ. ปฺุโรโต มาตฺลิ ฯ เป ฯ ราชา คาทฺมาหฺติ อิมฺ ปาจา นฺตฺถิ ฯ

๒. ม. ถฺุณฺนฺติ ฯ ยฺ. ถฺุณฺนฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 200

เยเกจิ ปุคาย ฌนฺสฺส (๑) เหตุ
สกุขี กริตฺวา อิณฺ ฌาปยฺนฺติ
เต ฌาปยิตฺวา ฌนฺตํ ฌนินฺนุท
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปํ
เตเม ฌนา อํการกาตุํ ฌนฺนฺตีติ ฯ

ตตฺถ อํการกาสุณฺติ สมฺม มาตฺถิ เก นามเต อปฺเร วํชํ
อปฺวิสนฺติโย คาโว วีย สมฺปฺริวาเรตฺวา นิรยปาเลหิ ฌลิตาวุเชหิ
โกฏฺฐียมาณา อํการกาตุํ ปตฺนฺติ ฯ ตตฺถ จ เนลํ ยาว กฏฺโฑ
นิมฺมคฺคานํ มหตีหิ อยฺปจฺฉิหิ อาทาย อฺปฺริ อํการเร โอเกีรฺนฺติ ฯ
อถ เต อํการเร สมฺปฺญิจฺฉิตฺตุํ อสกโกนฺตา โรทฺนฺตา ปฺริทฺทคตฺตา
ฌนฺนฺติ วิปฺสนฺทฺนฺติ ฯ กมฺมพฺเลน วา อตฺตนา วา อตฺตโน ลีเส
อํการเร ฌนฺนฺติ โอเกีรฺนฺตีติ อตฺถโถ ฯ ปุคาย ฌนฺสฺสชาติ โอกาเส
สตี ทานํ วา ทสฺสาม ปุชฺช วา กริสฺสาม วิหารํ วา การสฺสามาติ
ฌนํ ลักฺขณฺติตฺวา ฌปิตสฺส ปุคสนฺตกสฺส ฌนฺสฺส เหตุ ฯ ฌาปยฺนฺตีติ
ตํ ฌนํ ยถา รุจฺฉิ ฌาทิตฺวา คณฺชฏฺฐกานํ ลณฺจํ ทตฺวา อสฺสกุจฺจานเ
เอตฺตํ เวยฺยาวจฺจกรณฺํ กตํ อสฺสกุจฺจานเ อมฺเหหิ เอตฺตํ ทินฺนฺนฺติ
กุฏฺฐสกุขี กริตฺวา ตํ ฌนํ ฌาปยฺนฺติ วินาเสณฺติ ฯ

มาตฺถิ ปุโรโต รถํ เปเสตฺวา ภยานเกหิ นิรยปาเลหิ
อฺทฺฐปาทา อโรสิรา กตฺวา ฌิปฺยมาณา ตตฺตํ โลหฺกมฺภี ปตฺนฺติ ฯ
๑. ลี. ย. ปุคายตฺนสฺส ฯ ๒. ม. ฌลิตอຍकुเพหิ โปถียมาณา ฯ
๓. ม. ย. วิฐนฺนฺติ ฯ ๔. ม. ย. วยกรณฺํ คตํ ฯ ๕. ลี. ย. ทตฺวา ฯ
๖. ม. ย. อิณฺ ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 201

ดํ ทิสฺวา ราชา คาถมาห (๑)

[๕๔๘] สณฺโชติภูตา ชลิตา ปทิตฺตา

ปทิสฺสติ มหตี โลหกุมภี

ภยํ หิ มํ วินฺนฺตติ สุตฺ ทิสฺวา

ปฺจุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺ ทเวสฺวารถิ

อิมํ นฺนํ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ

เยเม ชนา (อํวสิรา) โลหกุมภี ปตฺนฺตติ

[๕๔๙] ตสฺส ปฺกุจฺโจ วียากาลิ มาตลฺลิตฺ ทเวสฺวารถิ

วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาลิชานโต

เย สิลวํ (๒) สมณํ พฺราหฺมณํ วา

หิเสนฺตติ โรเสนฺตติ สฺวาปชฺรมา

เต ลฺลทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปํ

เตเม ชนา (อํวสิรา) โลหกุมภี ปตฺนฺตติติ ฯ

ตตฺถ ปทิตฺตาคิ อาทิตฺตาคิ ฯ มหตีติ ปพฺพตฺตปฺปมาณา กปฺเปน

สณฺจิตา โลหฺรสฺปฺณฺณา ฯ อํวสิราติ ภยานเกหิ นิริยปาเลหิ

อุทฺธปาธา (๓) อํวสิรา (๔) กตฺวา จิปปิยมาณา ตตฺ โลหกุมภี ปตฺนฺตติ ฯ

สิลวณฺตติ สิลวณฺตํ อจฺจารกฺุณสมฺปนฺนํ ฯ

มาตลฺลิตฺ ปฺรูโต รณํ เปเสตฺวา ชลิตอยโยตฺเตหิ คีวํ เวเจตฺวา

๑. ม. ยฺ. มาตลฺลิตฺ ปฺรูโค ฯ เป ฯ คาถมาหาคิ อิมํ ปาจา นตฺถิ ฯ

๒. ส. ม. สิลวณฺตํ ฯ ๓. ม. อุทฺธปาธา ฯ ยฺ. อุทฺธปาธา ฯ ๔. ม. ยฺ. อํวสิเร ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 202

อโหมขํ กตฺวา เต อุกฺคเหตฺวา คีวํ ลฺลวจิตฺวา อฺณฺโหทกสมฺมึ
ปกิเลทยิตฺวา โปถนฺติ ฯ ตํ ทิสฺวา ราชา คากฺมาห (๑)

[๕๕๐] ลฺลวจนฺติ คีวํ อถ เวชยิตฺวา
 อฺณฺโหทกสมฺมึ ปกิเลทยิตฺวา (๒)
 ภยํ หิ มํ วินฺนฺตฺติ สฺสูตฺ ทิสฺวา
 ปฺจจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺเวทฺวารถิ
 อิมํ นฺน มจฺจา กิเมกํสุ ปาปํ
 เยเม ชนา ลฺลุตฺตลฺลิตฺวา สยนฺติ

[๕๕๑] ตสฺส ปฺญฺโจ วียากาลิ มาตลฺลิตฺเวทฺวารถิ
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาลิชานโต
 เย ชิวโลกสมฺมึ สฺปาปชรมฺมิโน
 ปกฺขิ คเหตฺวาน วิเหจยนฺติ
 เต เหจยิตฺวา สกฺกณฺํ ชนินฺนฺท
 เต ลฺลทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
 เตเม ชนา ลฺลุตฺตลฺลิตฺวา สยนฺตีติ ฯ

ตตฺถ ลฺลวจนฺตีติ อฺปฺปาณฺนฺติ ฯ อถ เวชยิตฺวาติ ชลิต-
โลหโยตฺเตหิ คีวํ เวเจตฺวา อโหมขํ กตฺวา ฯ อฺณฺโหทกสมฺมินฺติ
กปฺเปน สณฺจิตฺโลหอกฺกสมฺมึ ฯ ปกิเลทยิตฺวาติ เตเมตฺวา จิปีตฺวา ฯ
อิทํ วุตฺตํ โหติ สมฺม มาตลฺลิตฺเวทฺวารถิ อิมํ นฺน ปรยฺปาตา ชลิตอยโยตฺเตหิ
๑. ม. ย. มาตลฺลิตฺเวทฺวารถิ ฯ ป. คากฺมาหาติ อิมํ ปาจา นตฺถิ ฯ
๒. ส. ปกิเลทยิตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 203

คิ่ว เวเจตฺวา ติกาวุตฺปปมาณํ สริริ โอนาเมตฺวา ตํ คิ่ว
สมฺปรีวตฺตํ ลฺลยจิตฺวา ชลิตอยทณฺฑเกหิ อาทาย เอกสฺมี
ชลิตโลหฺรเส ปกฺขิปิตฺวา ตฺถุจฺหฺกฺจฺจา โหนฺติ ตาย จ คิ่วาย
ลฺลยจิตฺวาย อิตฺรา เตสํ ปุณฺ สีสฺเสน สทฺธิ คิ่วา อุปฺปชฺชติเยว
กิณฺณาเมเต กมฺมํ กรีสุ เอเตหิ เม ทิสฺวา ภยํ อุปฺปชฺชติตฺติ ฯ ปกฺขิ
คเหตุวาน วิหฺเจยฺนฺตฺติ มหาราช เย ชีวโลกสฺมี สกฺุณฺ คเหตุวา
ปกฺเข ลฺลยจิตฺวา คิ่ว เวเจตฺวา ชีวิตฺกฺขยํ ปาเปตฺวา ขาทนฺติ วา
วิกิณฺณฺติ วา เต อิเม ชนา อิทฺ ลฺลยจิตฺวา สยฺนฺตฺติ ฯ

มาตฺลิ ปฺรโต รถํ เปเสตฺวา ตสฺมี กิร ปเทเส พหฺตฺสลิตา
รम्मณฺียา นทฺติ สนฺทติ ฯ นรยิกสฺตฺตา อกฺกิสนฺดาปตฺตฺตา ปิปาสํ
สณฺฺชาเรตฺตุ อสฺกโกณฺดา ชลิตโลหฺปจฺวี มทฺทนฺตา ตํ นทฺติ
โอตฺรนฺติ ฯ ตํ ขณฺณฺเยว ตีรานิ ปชฺชฺลนฺติ ฯ ปานียํ อฺสฺปลาสกาว่า
อาปชฺชิตฺวา ปชฺชฺลนฺติ ฯ เต ปิปาสํ สณฺฺชาเรตฺตุ อสฺกโกณฺดา ชลิตํ
อฺสฺปลาสํ ขาทนฺติ ปิวนฺติ ฯ ตํ อฺสฺปลาสํ สกฺลสริริ ฆาเปตฺวา
อโรภาเคน นิกฺขมฺติ ฯ ตํ ทุกฺขํ อธิวเสตฺตุ อสฺกโกณฺดา พาหา
ปกฺกยฺห กนฺทนฺติ ฯ ตํ ทิสฺวา ราชฯ คากฺมาห (๑)

[๕๕๒] พหฺตฺโตยา อนิขาทฺกฺถา (๒)
นทฺติ อยํ สนฺทติ สฺปตฺติตฺถา
จम्मมาภิตฺตฺตา มนฺุชา ปิวนฺติ

๑. ม. ย. มาตฺลิ ฯ เป ฯ คากฺมาหาติ อิเม ปาจา นตฺถิ ฯ ๒. ม. อนิคาธฺกฺถา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 204

ปีวตญจ (๑) เตสฺ ฤสฺ (๒) โหติ ปานิ

ภยฺ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา

ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ

อิเม นฺ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ

ปีวตญจ เตสฺ ฤสฺ โหติ ปานิ

[๕๕๑] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตฺลิ เทวสารถิ

วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาติชานโต

เย สฺทฺทฺธณฺณํ ปลาเสน (๓) มิสฺสํ

อสฺทฺทฺธกมฺมา กยิโน ททฺนฺติ

म्मมาภิตตฺตานํ ปีปาสิตานํ

ปีวตญจ เตสฺ ฤสฺ โหติ ปานีติ ฯ

ตตฺถ อนิชาตฺถุลาติ อกฺมฺภีรตีรา ฯ สฺปตฺติตฺถาติ โสภณฺเหหิ

ติตฺถเหหิ อุเปตา ฯ ฤสฺ โหตีติ วิหีนํ ฤสฺ สมฺปชฺชติ ฯ ปานีติ

ปานียํ ฯ ตสฺมี กิร ปเทเส พหุตฺสฺลิตา รम्मณฺณียา นที สฺนฺทติ ฯ

เนรยิกสฺตฺตา อกฺกิสฺนฺดาเปน ตตฺตา ปีปาสํ สฺนฺธาเรตฺตุ (๔) อสฺกฺโกนฺดา

ชฺลิตโลหปฺภฺจวี มทฺทฺนฺตา ตํ นที โอตฺรฺนฺติ ฯ ตํ ขณฺณเฆว ตีรานิ (๕)

ปชฺชฺลนฺติ ปานียํ ฤสฺปลาสฺภาวํ อาปชฺชิตฺวา ปชฺชฺลติ ฯ เต

ปีปาสํ สฺนฺธาเรตฺตุ (๔) อสฺกฺโกนฺดา ตํ ชฺลิตํ ฤสฺปลาสํ ขาทฺนฺติ ฯ

๑. ม. ปีวตญจ ฯ ๒. ส. ฤสฺ ฯ ม. ฤสฺ ฯ ย. ฤสฺ ฯ เอมฺปฺริปี ฯ

๓. ย. ปลาเปน ฯ ๔. ม. สฺนฺธาเรตฺตุ ฯ ๕. ม. ตีรา ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 205

ตํ เตสํ สกตสริริ ฌาเปนฺตํ ปชฺชนฺตํ อโธภาเคน นิกฺขมตี ฯ
เต ตํ ทุกฺขํ อธิวาเสตฺตํ อสกุโกนฺตา พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนต์ิ ฯ
ตตฺถ สฺพุทฺธชฺฌณฺตี วิหิอาทิสตฺตวิธิํ ปริสฺพุทฺธชฺฌณฺตี ฯ
ปลาเสน มิสฺสนฺตี ปลาเสน วา ธุเสน วา พาลุกมตฺตีกาทีหิ
วา มิสฺสํ กตฺวา ฯ อสฺพุทฺธกมฺมาตี กิลิภฺฐกายวจีมนอกมฺมา ฯ
กยิโนตี สฺพุทฺธชฺฌณฺตี เต ทสฺสามีตี กยิกสฺส หตฺถโต มฺถํ คเหตฺวา
ตถารูปี อสฺพุทฺธชฺฌณฺตี ททนต์ิ ฯ

มาตลี ปฺรโต รตํ เปเสตฺวา ตตฺถ นิริยปาตา อรณฺเณ
ลฺลทฺทกา มิเถ วิย สมฺปริวารेतฺวา อสฺสุปฺปหาราทีหิ นานาวุเชหิ
เทว ปสฺसानิ ตฺทนต์ิ ฯ เตสํ สริริ นิตฺททาวนิตฺทํ ปฺรารณฺปนณฺณํ
วีย ขายตี ฯ ตํ ทิสฺวา ราชา มาตลี ปฺจุณฺนโต คาถมาห (๑)

[๕๕๔] อฺสุหิ สตฺตีหิ จ โทมเรหิ
อฺภยานิ (๒) ปสฺसानิ ตฺทนต์ิ กนฺทนต์ํ
ภยํ หิ มํ วินฺทตี สฺสูต ทิสฺวา
ปฺจุณฺนามิ ตํ มาตลี เทวสารถิ
อิม นฺ มจฺจา กิมกํสฺสุ ปาปี
เยเม ชนา สตฺตีหตา สยนต์ิ

[๕๕๕] ตสฺส ปฺญฺโจ วียากาสิ มาตลี เทวสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชานโต
เย ชีวโลกสฺมี อสฺสาธกมฺมิโน

๑. ม. ย. มาตลี ฯ เป ฯ คาถมาหาตี อิม ปาจา นตฺถิ ฯ ๒. ม. ย. อฺภยานิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 206

อทินฺนมาทาย กโรนฺติ ชีวิตํ (๑)

ธณฺณํ ฐนํ รชตํ ชาตฺรูปํ

อเชพกณฺจาปี ปสฺสุ มหิสฺสํ (๒)

เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปี

เตเม ชนา สตฺติหตา สยฺนฺติ ฯ

ตตฺถ อุภยานีติ อุภยานิ ปสฺसानิ ฯ ตฺถนฺตฺติ วิชณฺนฺติ ฯ
กนฺทตฺนฺติ โรทฺนฺตฺนํ ฯ ฆรฺฐา นิรยฺปาตา อรณฺเณ ลุทฺทกา
มิเถ วิย สมฺปริวารตฺวา อุตฺสูอาทีหิ นานาวุเชหิ เทว ปสฺसानิ
ตฺถนฺติ ฯ สรีริ นิตฺทาวนิตฺทํ ปฺราณปณฺณํ วิย ขายติ ฯ
อทินฺนมาทายาติ ปฺรสนฺตํ สวิณฺณณกาวิณฺณณกํ ฯ สนฺธิจ-
เณทาทีหิ เจว นานปฺปการวณฺณาย จ ตํ คเหตุวา ชีวิตํ
กปฺเปนฺติ ฯ

มาตฺลิ ปฺรโต รถํ เปเสตฺวา อปฺริ ทสฺเสสิ ฯ ตตฺถ นิรยฺปาตา
มหนฺเตหิ ชลิตอยโยตฺเตหิ คีวายํ พนฺธิตฺวา อากกฺกฺกิตฺวา
ชลิตอยปจฺวิย ปาเตตฺวา นานาวุเชหิ โกฏฺฏียมาณา วิจฺรณฺติ ฯ ตํ
ราชา มาตฺลึ ปุจฺฉนฺโต คากฺกมาห (๓)

[๕๕๖] คีวาย พนฺธา (๔) กิสฺสิเม ปุเนเก

อณฺเณ วิกนฺตา (๕) วิลกฺตา สยฺนฺติ (๖)

๑. ม. ยู. ชีวิกํ ฯ ๒. ส. ม. มหิสฺสํ ฯ ส. ยู. มหิสฺสํ ฯ ๓. ม. ยู. มาตฺลิ ฯ เป ฯ

คากามาทฺติ อิมํ ปาจา นตฺติ ฯ ๔. ม. ยู. พนฺธา ฯ ๕. ส. ยู. วิกตฺตา ฯ

๖. ส. ยู. ปุเนเก ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 207

ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา
ปฺจุฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺเวทฺสารถิ
อิเม นฺน มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ
เยเม ชนา วิลกตา สยฺนฺติ

[๕๕๗] ตสฺส ปฺภูโจ วียากาสิ มาตลฺลิตฺเวทฺสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชานโต
โอรพฺภิกา สฺวกริกา จ มจฺฉิกา
ปสฺสุ มหิสฺสยฺจ อเชพฺภยฺจ
นฺตวาน สฺวณฺสฺส ปสฺสาร์ยีสฺส
เต ลฺลทฺทกมฺมา ปสฺสเวตฺวา ปาปํ
เตเม ชนา วิลกตา สยฺนฺติตี ๑

ตตฺถลฺลิตฺวา ยวํ พนฺธาติ มหนฺเตหิ ชลิตฺตอยโยตฺเตหิ กิวยํ
พนฺธิตฺวา อากทฺฒิตฺวา อยฺปจฺวิยํ ปาเตตฺวา ชลิตฺเตหิ นานาวุเชหิ
โกณฺณฺญิยมาณา เต ราชา ทิสฺวา ปฺจุฉติ ๑ อณฺเณ วิกนฺตาคิ อณฺเณ
ปนฺน ขนฺหาขนฺทิกํ สยฺฉินฺนา ๑ วิลกตาติ อณฺเณ ชลิตฺเตสฺส
อยฺผลเกสฺส จเปตฺวา มํสํ วิย โปตฺถนฺนิยา โกณฺณฺญेतฺวา ปฺลฺลชาปฺลฺลชกตา
หฺตุตฺวา สยฺนฺติ ๑ มจฺฉิกาคิ มจฺฉมฺมาตกา ๑ ปสฺสนฺติ คาวี ๑
สฺวณฺสฺส ปสฺสาร์ยีสฺสตี มํสํ วิกฺกิตฺติตฺวา ชีวิตกปฺปนฺตถาย สฺวณฺปาณฺสฺส
จเปสฺสุ ๑

มาตลฺลิตฺ ปุโรโต รธํ เปเสตฺวา อปฺริ ทสฺเสสฺสิ ๑ อิเม เนรยิกสฺสตฺเต

มุตฺตกรีสภฺกเข ทิสฺวา ราชา มาตลี ปุจฺจนฺโต คาถมาห (๑)

[๕๕๘] รหโท อยมุตฺตกรีสปุโร
ทุกฺคนฺธรูปุ อสุจิ ปฺปติ วายติ (๒)
ขุทาปเรตา มนฺชา อเทนฺติ
ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา
ปุจฺฉามิ ตํ มาตลี เทวสารถิ
อิเม นฺ มจฺจา กิมกํสุ ปาปี
เยเม ชนา มุตฺตกรีสภฺกขา ฯ

[๕๕๙] ตสฺส ปุญฺโจ วิทยาภาสิ มาตลี เทวสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺชาสิชานโต
เยเกจิเม การณฺิกา วิโรสิกา (๓)
ปเรสํ วิหีสาย สทา นิวิญฺจา
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปี
มิตฺตทฺทโน มิพฺพหฺมเทนฺติ พาลาติ ฯ

ตตฺถ ขุทาปเรตา มนฺชา อเทนฺตีติ เอเต เนรยิกสฺตฺตา
ฉาตเคน ผุญฺจา ขุทํ สหิตฺตุํ อสฺกโกนฺดา ปกฺกฺจิตฺตํ ฐมายนฺตํ
ปชฺชลนฺตํ กปฺเปน สณฺจิตฺตํ ปุราณมิพฺพํ ปิณฺฑทาปิณฺฑํ กตฺวา
ขาทนฺติ ฯ การณฺิกาติ ทุกฺขการกา (๔) ฯ วิโรสิกาติ มิตฺตสุหฺชชาทินํปี
๑. ม. ย. มาตลี ฯ เป ฯ คาถมาหาติ อิม ปาจา นตฺถิ ฯ ๒. ส. ม. วาติ ฯ
เอวมฺปรีปี ฯ ๓. ม. ย. วิโรสกา ฯ ๔. ม. ย. การณฺการกา ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 209

วิหังกาฯ มิตฺตทุทโนติ เย พาลา เอเตสญฺเวย เกเห ขาทิตฺวา
ภุจฺชิตฺวา ปญฺจตฺตาสเน นิสิตฺติวา สยิตฺวา ปุณฺ มาสกหาปณฺ (๑)
นาม อหฺราเปตฺวา ลญฺจํ คณฺหนฺติ เต มิตฺตทุสกา พาลา
เอวรูปํ ปิณฺฑํ กตฺวา (๒) ขาทนฺติ มหाराชาติฯ

มาตฺลิ ปุโรโต รถํ เปเสติฯ อปรสฺมี นิเรเย เอเต
เนรยิกสฺตฺตา ฉาตเกน สุภุจฺจา ชุทฺ สหิตฺตุํ อสกุโกนฺตา โลหิตปฺพุพฺ
ปิณฺฑาปิณฺฑํ กตฺวา ขาทนฺติฯ ตํ ทิสฺวา ราชา คาถมาห (๓)

[๕๖๐] รหโธ อัย โลหิตปฺพุพฺปุโร
ทฺกคฺนฺธโรโป อสุจํ ปฺพุติ วายติ
มฺมมาภิตตฺตา มนฺชา ปิวนฺติ
ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา
ปฺจุจฺจามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ
อิเม นฺ มจฺจา กิมกํสุ ปาปี
เยเม ชนา โลหิตปฺพุพฺภกฺขา

[๕๖๑] ตสฺส ปฺภูโจ วียากาสิ มาตฺลิ เทวสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาน โธ
เย มาตฺริ ปิตฺริ วา ชิวโลเก
ปาราชิกา อรหนฺเต หนฺนฺติ

๑. ม. มาสกหาปณฺฯ ย. ปหารกหาปณฺนนามฯ ๒. ม. ย. มิพฺหํฯ

๓. ม. ย. มาตฺลิฯ เปฯ คาถมาหฺติ อิเม ปาจา นฺตฺติฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 210

เต ลุททกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปี

เตเม ชนา โลหิตปฺพุพุกฺขาติ ฯ

ตตฺถ มฺมมาภิตตฺตาติ สนนฺตาเปน ปิพิตา ฯ ปาราชิกาติ
ปาราชิกา มาตาปิตโร ฆาเตตฺวา คิหิภาเวเวว ปาราชิกิ ปตฺตา ฯ
อรหนฺเตติ ปุชฺชาวิเสสฺส อญฺจนฺวิเก ฯ หนนฺตฺติ ทุกฺกรการเก
มาตาปิตโร มารณฺติ ฯ อปีจ อรหนฺเตติ ปเทน พุทฺธสาวเกปี
สงฺกณฺหนฺเตว ฯ

มาตฺลิ ปฺรโต รธํ เปเสติ ฯ อปรสฺมี อุตฺตฺถนฺริเย นฺริยปาลา
เนรยิกานํ ตาลปฺปมาณฺน ชลิตอยพลฺเสน ชิวฺหํ วิชฺฌิตฺวา
อากทฺตฺติตฺวา เต สตฺเต ชลิตโลหปจฺวิยํ ปาเตตฺวา อุตฺถจมฺมํ วิย
ปตฺถริตฺวา อยสํกฺสเกน จมฺมํ หนนฺติ เต เถล ชิตฺตมจฺจนา วิย
ผนฺทหนฺติ เต ตยฺจ ทุกฺขํ สหิตฺตุํ อสฺกโกณฺตา โรทฺหนฺตา มุเขน
เขฬํ มุญฺจนฺติ ฯ ตสฺส ราชา มาตฺลิโน ทสฺเสนฺโต อาห

[๕๖๒] ชิวฺหญฺจ ปสฺส พลฺเสน วิทฺธํ

วิหติ ยถา สงฺกฺสเกน (๑) จมฺมํ

ผนฺทหนฺติ มจฺจาว เถลมฺหิ ชิตฺตา

มุญฺจนฺติ เขฬํ รุทฺมานา กิเมเต

ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา

ปฺจุณฺามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ

๑. ม. ย. สงฺกฺสเกน ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 211

อิเม นุ มจฺจา กิมกัสุ ปาปี

เยเม ชนา วงฺกมฺสฺตา สยฺนฺติ ฯ

[๕๖๓] ตสฺส ปุญฺโจ วิทยาภาสิ มาตฺถิ เทวสารถิ

วิปากั ปาปกมฺมานั ชานั อุกฺขาสิชานโต

เย เกจิ สณฺจฺานคตา (๑) มนุสฺสา

อกฺเขน อกฺขั กยั หายฺนฺติ

กุญฺเณ กุญฺเฐ ชนโลกฺเหตฺ

ฉนฺนั ยถา วาริจฺริ วชาย

น หิ กุญฺจาริสฺส ภวนฺติ ตาณา

สเกหิ กมฺเมหิ ปุรฺกฺขิตสฺส (๒)

เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปี

เตเม ชนา วงฺกมฺสฺตา สยฺนฺตีติ ฯ

ตตฺถ กิเมเตติ ก็ การณา เอเต ฯ วงฺกมฺสฺตาติ คิลพฺลิสฺสา (๓) ฯ

สณฺจฺานคตาติ สณฺจฺานั มรียาทำ คตา อุกฺฆาปนฺนุจฺาเน จิตาติ

อตฺถิ ฯ อกฺเขน อกฺขณฺติ ตัตฺ อกฺขั ลยฺจึ คเหตุวา หตฺถิ-

อสฺสาทีนั วา ชาตฺรฺุปรชตาทีนั วา เตสั เตสั วิญฺญาณกา-

วิญฺญาณกานั อกฺขั หายฺนฺติ ฯ กยฺนฺติ ตัตฺ หายฺนฺตา

กายิกานั ตมฺหา อุกฺฆา กยั หายฺนฺติ ฯ สเต ทวตฺพุเพ

๑. สึ. ยฺ. สณฺจฺานคตา ฯ ม. สณฺจฺานคตา ฯ ๒. ม. ยฺ. ปุรฺกฺขิตสฺส ฯ

เอวมฺปริปี ฯ ๓. ม. คิลิตพฺพิสา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 212

ปญฺณาลํ ทาเปนฺติ ฯ ปญฺณาเส ทาทพฺเพ ปญฺจวิสฺติ ทาเปนฺติ ฯ
อิตรเ ปน เตหิ สทฺธิ วิภชิตฺวา ตํ คณฺหนฺติ ฯ กุณฺเณ
กุณฺฺนฺติ ตฺลากุณฺฺนํ ตํ ตํ กุณฺฺนํ ฯ ฐนโลภเหตุติ ฐนโลภณ
เหตุ เอตํ กุณฺฺนํ กโรนฺติ ฯ ฐนํ ยถา วาริจฺจํ วชยาติ
ตํ ปน กมฺมํ กโรนฺตาปี มชฺฐวาชาย ตสฺส ตถา กตภาวํ
ปฏิจฺจนฺนํ กตฺวา ยถา วาริจฺจํ มจฺฉํ วชย อุปกจฺจนฺตา
วลิสํ อามิสฺน ปฏิจฺจนฺนํ กตฺวา ตํ วเชนฺติ เอวํ ปฏิจฺจนฺนํ
กตฺวา ตํ กมฺมํ กโรนฺติ ฯ น หิ กุณฺฺนํ กโรนฺติ ปฏิจฺจนฺนํ
มม กมฺมํ น ตํ โภจ ฆานาตีติ มณฺณมานสฺสาปี น หิ
กุณฺฺนํ กโรนฺติ ตาณา นาม โหนฺติ ฯ สเกหิ กมฺเมหิ ปุรฺกชิตสฺสาติ
น โส สเกหิ กมฺเมหิ ปุรฺกชิตโต ปติภฺจํ ลภติ ฯ

ปุโรโต รถํ เปเสสิ ฯ ตตฺถ เนรยิกสฺตฺตา ชลิตองฺการปฺนฺณเ
มหาอาวาญฺ จิตา ฯ เต กิร วชํ อปฺวิสฺนฺติโย กาโว วिय นิริยปาเลหิ
นानาวุชานํ คเหตุวา วิชฺฌิมานา ตถา ตํ นรํ อุปฺปชฺชนฺติ ฯ
อถ เน นิริยปาเล อุทฺธํ ปาทคเหตุวา ตตฺถ ชิปฺนฺติ ฯ เอวํ
ปาตฺติยมาเน ทิสฺวา ราชา มาตลี ปุจฺจนฺโต คาทมาห (๑)

[๕๖๔] นารี อีมา สมฺปริภินฺนคตฺตา

ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ ภูชา รุชฺจจา (๒)

๑. ม. ย. ปุโรโต รถํ ฯ เป ฯ คาทมาหติ อีเม ปาจา นตฺถิ ฯ

๒. ส. ม. ภูเช รุชฺจจา ฯ ย. ภูโช รุชฺจจา ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 213

สมกฺขิตา โลหิตปฺพุพลิตฺตา
กาโว ยถา อาฆาตเน วิกนฺตา
ตา ภูมิกาสุมิ สทา นิฆาตา
ขนฺธชาติวตฺตนฺติ สฺโชติภูตา
ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูท ทิสฺวา
ปฺจุณฺณามิ ตํ มาตลฺลิตฺเต ทเวสฺสารถิ
อิมานฺนํ นารี กิมนํสฺส ปาปํ
ยา ภูมิกาสุมิ สทา นิฆาตา
ขนฺธชาติวตฺตนฺติ สฺโชติภูตา

[๕๖๕] ตสฺส ปุณฺโณ วैयाกาสิ มาตลฺลิตฺเต ทเวสฺสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชานโต
โกลิตฺตฺติยาโย (๑) อธิช ชีวโลก
อสุทฺถกมฺมา อยฺยตฺตํ (๒) อจารุ
ตา ฐตฺตรูปา (๓) ปติ วิปฺปหาย
อณฺณํ อจารุ รติขิพฺพเหตุ
ตา ชีวโลกสุมิ รมาปยิตฺวา
ขนฺธชาติวตฺตนฺติ สฺโชติภูตาติ ฯ

ตตฺถ นารีติ อิตฺติโย ฯ สมฺปริภินฺนคตฺตาติ สฺกุณฺฐ สมฺนตโต
ภินฺนคตฺตา ฉินฺนสรฺริรา ฯ รุชฺจชาติ ทุชฺชาติกา วิรูปา เชคฺจชาติ
๑. ส. ย. โกลีนิยาโย ฯ ๒. ส. ม. ย. อตฺตํ ฯ ๓. ส. ม. ย. ทิตฺตรูปา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 214

อตุโธฯ วิกนฺตาติ ฉินฺนสีสา กาโว วีย ปุพฺพโลหิตลิตฺตคตฺตา
หุตฺวาฯ สทา นิฆาตาติ นิจฺจํ ชลิตอยปจฺวีย กฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
ปวิสิตฺวา นิกฺขณิตฺวา จปีตา วีย จิตาฯ ขนฺธชาติวตฺตนฺตฺติ สมนฺ
มาตลฺลิตฺตา นารโย เอเต ปพฺพตฺตขณฺธา อติกกฺกมนฺตฺติฯ ตาลํ กิร
เอวํ กฺก
อยปพฺพโต สมนฺจฺจหิตฺวา อสนี วีย วิรวนฺโต อาคนฺตฺวา สรีริ
สณฺหกรณฺณิยํ ปิเสนฺโต วีย กจฺจตฺติฯ ตสฺมี อติวตฺติตฺวา กเต
ปจฺจิมปสฺเส จิตฺเต ปฺน ตาลํ สรีริ ปาตฺตภาวติฯ ตา ตํ ทุกฺกํ
อชฺวาเสตฺตํ อสฺกโกนฺตฺติโย พาหา ปกฺกยฺห กนฺทนฺตฺติฯ เสสฺทิสาสฺ
อฺก
วีย ตาลํ สรีริ ปิเสนฺตฺติ(๑)ฯ โลหิตํ ปกฺกมฺรณฺตํ สนฺทตฺติฯ กทาจิ
ตโย กทาจิ จตฺตาโร ปพฺพตฺตา อฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
เตนาห ขนฺธชาติวตฺตนฺตฺติฯ โกลิตฺตฺติยาโยติ กฺกฺกฺกฺกฺก
กฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
อสาธฺร
อตุตฺตโน ปตี ชหิตฺวาฯ อจฺจรฺรฺรฺรฺรฺรฺร
รตฺติจิทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺท
รมาปยิตฺวาติ ปฺรปฺรฺรฺรฺรฺรฺรฺรฺร
อฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
๑. ม. ย. ปิเพนฺตฺติฯ ๒. ม. ย. ทิตฺตฺรฺรฺรฺรฺรฺร
๓. ม. จิทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺท

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 215

อตฺโต ๗

ปุโรโต รถํ เปเสสิ ๗ ตตฺถ เนรยิกสตุตา ชลิตองฺการปฺนฺณเณ
มหาอาวาทฺเณ จิตา ๗ เต กิร วञฺช อปฺวิสฺนฺติโย คาโว วีย
นิริยปาเลหิ นานาวุธานิ คเหตุวา วิชฺฌิมานา ตถา ตํ นรกํ
อุปฺปชฺชนฺติ ๗ อถ เณ นิริยปาธา อุทฺธํ ปาทะ คเหตุวา ตตฺถ
จิปฺนฺติ ๗ เอวํ ปาติยมาเน ทิสฺวา ราชา มาตลึ ปุจฺจนฺโต
คาถมาห (๑)

[๕๖๖] ปาทะ คเหตุวา กิสฺสิเม ปุเนเก
อวิสิรา นรเก ปาตยฺนฺติ
ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺวท ทิสฺวา
ปุจฺจามิ ตํ มาตลึ เทวสารถิ
อิเม นฺ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ
เยเม ชนา (อวิสิรา) นรเก ปาปยฺนฺติ

[๕๖๗] ตสฺส ปุญฺโจ วิทยาภาสิ มาตลึ เทวสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺชาสิชาน โต
เย ชิวโลกสฺมี อสารถุภุมฺมิโน
ปรสฺส ทารานิ อติภฺกมฺนฺติ
เต ตาทิสฺวา อุตฺตมภฺณฺฑา
เตเม ชนา (อวิสิรา) นรเก ปาตยฺนฺติ

๑. ม. ย. ปุโรโต ๗ เป ๗ คาถมาหาติ อิเม ปาจา นตฺถิ ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 516

เต วสุสฺปฺคานิ พฺหุณี ตตฺถ
นिरฺเยสุ ทุกฺขํ เวทนี เวทยนฺติ
น หิ ปาปการิสฺส ภวนฺติ ตาณา
สเกหิ กมฺเมหิ ปฺรกุจิตฺส
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปี
เตเม ชนา (อวิสิฺรา) นรเก ปาตยนฺตีติ ฯ

ตตฺถ นรเกติ ชลิตองฺการปฺณฺณ มหาอาวาญฺเญ ฯ เต กิร วรฺชํ
อปฺวิสนฺติโย คาโว วีย นิริยปาเลหิ นานาวุชานิ คเหตุวา
วิษฺณฺยมาณา โปถิยมาณา ตถารูปี ตํ นรํ อฺปฺปชฺชนฺติ ฯ อถ
เน นิริยปาธา อฺทฺธฺปาเท อโรสิเร กตฺวา ตตฺถ ชิปนฺติ ฯ เอวํ
ปาตฺยมาเน ทิสฺวา ราชธา ปุจฺฉนฺโต เอวมาห ฯ อฺคฺคตมภณฺฑเทนาติ
มนุสฺเสหิ ปิยาธิตพฺพสฺส วรภณฺฑสฺส เถนกา ฯ

เอวญฺจ ปน วตฺวา มาตฺลิ สงฺคาหโก ตํ นิริยํ อนฺตรธาธิตฺวา
ปุโรโต รถํ เปเสตฺวา มิจฺฉนาทิกฺกุจิกานํ ปจฺจนิริยํ ทสฺเสตฺวา เตน
ปฺภุโจ พฺยาภาสิ ฯ

[๕๖๘] อฺจฺจาวจาเม วิวิธา อฺปฺกฺกมา
นिरฺเยสุ ทิสฺสนฺติ สุโฆรรูปา
ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา
ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ
อิเม นฺ มจฺจา กิมํสุ ปาปี

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 217

เยเม ชนา อธิมตฺตา ทุกฺขา ติปฺปา (๑)

ขรา กฏฺกา เวทนา เวทยนฺติ

[๕๖๕] ตสฺส ปุฏฺโจ วิทยาภาสิ มาตฺลิตฺเตวสารถิ

วิปากั ปาปกมฺมานั ชานั อุกฺขาสิชานโต

เย ชีวโลกสฺมี สุปาปทิกฺกุจฺจโน

วิสุสาสกมฺมานิ กโรนฺติ โมหา

ปรณฺจ ทิกฺกุจฺจิสฺส สมากฺเขนฺติ

เต ปาปทิกฺกุจฺจิ (๒) ปสเวตฺวา ปาปึ

เตเม ชนา อธิมตฺตา ทุกฺขา ติปฺปา

ขรา กฏฺกา เวทนา เวทยนฺติ ฯ

ตตฺถ อุจฺจาจฺจาเมติ อุจฺจาจฺจา อิเม ชุทฺทกา จ มหนฺตา จาติ
อตฺโต ฯ อุปกฺกมาติ การณฺปโยคา ฯ สุปาปทิกฺกุจฺจโนติ นตฺถิ ทินฺนั
นตฺถิ ยิกฺกุจฺจ นตฺถิ หุตฺถิ นตฺถิ สุกฺกทูกฺกานัน กมฺมานัน ผลวิปาโก
นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา นตฺถิปี สมณพฺรหฺมณา นตฺถิ สตฺตา
โอปปาติกา นตฺถิ อัย โลโก นตฺถิ ปรโลโกติ ทสฺวตฺถุกาย
มิจฺจาทิกฺกุจฺจยา สุกฺกุ ปาปชฺชมิโน ฯ วิสุสาสกมฺมานีติ ตาย
มิจฺจาทิกฺกุจฺจยา วิสุสาเสน กตกมฺมนิสฺสิตา หุตฺวา นานาวิธานิ
ปาปกมฺมานิ กโรนฺติ ฯ เตเมติ เต อิเม ชนา เอวรूपึ ทุกฺขั
อนุกฺกนฺติ ฯ

๑. ม. ติปฺปา ฯ ๒. ม. ปาปทิกฺกุจฺจิ ฯ ย. ปาปทิกฺกุจฺจิสฺส ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 218

เอวฺ มาตลฺ รัญโณ มิจฺฉาทิฏฺฐิกานํ ปจฺจนนิริยํ อจฺจิกฺขิ ฯ
 เทวโถเกปี เทวคณฺา รัญโณ อากมฺนํ โอโถกียมานา
 สุธมฺมา ย เทวสกายเมว นิสฺสึทฺสฺยเว ฯ สกฺโกปี กิ นฺุ โข
 มาตลฺ อติจฺจรายตีติ อูปรฺชาเรนฺุโต ตํ การณํ ญตฺวา มาตลฺ
 อตฺตโน ทฺตวิเสสํ ทสฺเสตฺถุ มหาราช อสุกกมฺมํ กตฺวา อสุกนิริเย
 นาม นินฺุพตฺตาทิ นิริเย ทสฺเสนฺุโต วิจฺรติ เนมิรัญโณ ปน
 อปรฺปเมว อายุ จิเยถ นิริยทสฺสนสฺส ปรียนตํ นํ น กจฺญเยยฺยติ
 จินฺุเตตฺวา เอกํ มหาชวณฺ์ เทวปรฺตตํ เปเสตี สึฆํ ราชานํ
 กเหตุวา อากจฺจตฺตติ มาตลฺิสฺส วเทหิติ ฯ โส ชเวนาคนฺุตฺวา
 อารโจะตี ฯ มาตลฺิ ตสฺส วจณฺ์ สุตฺวา มหาราช น สกฺกา
 จิรายิตฺตุนฺุติ รัญเณ เอกปรฺปหารเเนว จตฺตฺส ทิสฺสาสุ พหฺนุนิริเย
 ทสฺเสตฺวา คากมาห

[๕๗๐] วิทิตานิ เต มหาราช อาวาสํ ปาปกมฺมินํ
 จานานิ ลุทฺทกมฺมานํ ทสฺสึสึถานญจ ยา คติ
 อูยฺยหาหิทานิ ราชิสฺสิ เทวราชสฺส สนฺุติเกติ ฯ

ตสฺสสฺสโถ มหาราช อมํ ปาปกมฺมินํ สตฺตฺตานํ อาวาสํ ทิสฺวา
 ลุทฺทกมฺมานํ จานานิ ตยา วิทิตานิ ฯ ทสฺสึสึถานญจ ยา คตฺตีติ
 ยา นินฺุพตฺตติ สปิ เต วิทิตา ฯ อิทานิ เทวราชสฺส สนฺุติเก
 ทินฺุพทสมฺปรฺตตี ทสฺสนตฺถํ อูยฺยหาหิ กจฺจสฺส มหาราชาคิ อตฺโถ ฯ
 นิริยกณฺุฑํ นินฺุจฺจิตํ ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 219

เอวณฺจ ปน วตฺวา มาตลฺลิตฺถ เทวโลกาภิมุขํ รถํ เปเสลฺลิตํ ฯ
ราชา เทวโลกํ คจฺจนฺโต ทฺวาทสโยชนิกํ มณฺมยํ ปณฺจณฺูปิกํ (๑)
สพฺพาลงฺการปฏฺิณฺณํ อุตฺตมํ โปกฺขรณฺีสมฺปนฺนํ กปฺปรุกฺขปริวฺตํ
วรุณฺียา (๒) นาม เทวธฺิตาย อากาสณฺุจกวิมานํ ทิสฺวา ตณฺจ เทวธฺิตริ
อนฺุโตณฺุฏฺากาเร สยณฺปิณฺุเจ นิสฺสินฺนํ อจฺจราคณฺสทฺสปริวฺตํ
มณฺิสฺสีหปณฺุชริ วิวริตฺวา พหิ โอลเณนฺุตี ทิสฺวา มาตลฺลิตฺถ ปุณฺจณฺุโต
กาถาหํ อิตโร ปิสฺส พยาภาสิ ฯ

[๕๗๑] ปณฺจณฺุปี ทิสฺสทฺธิทํ วิมานํ
มาลาปิลนฺุชา สยณฺสฺส มชฺเฌ
ตตฺถจฺจตี นาริ มหานฺุภาวา
อจฺจาวจํ อิทฺธิวิกุพฺพมานา
วิตฺตี หิ มํ วินฺุทฺติ สุตฺท ทิสฺวา
ปุณฺุณามิ ตํ มาตลฺลิตฺถ เทวสารถิ
อຍ် นฺุ นาริ กิມกาสิ สาธุ
ยา โมทฺธิ สกฺคปฺปตฺตา วิมานเ

[๕๗๒] ตสฺส ปุณฺุโจ วิยาภาสิ มาตลฺลิตฺถ เทวสารถิ
วิปากํ ปุณฺุณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาเนโต
ยฺธิ เต สุตฺตา วรุณฺี (๓) ชิวโลเก
อามายทาสิ อหุ พฺุราหุณฺสฺส

๑. ส. ย. มณฺิมยคณฺจณฺุปีกํ ฯ ๒. ม. ย. พฺุริณฺียา ฯ ๓. ส. ม. ย. พฺุริณฺี ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 220

สา ปตฺตกาถํ อติถิ วิทิตฺวา

มาตาว ปุตุตํ สกิมานินฺนุทติ (๑)

สยฺยมา สํวิภาคา จ สา วิมานสุมี โมทตีติ ฯ

ตตฺถ ปญฺจ ฐปนฺติ ปญฺจหิ ญฺญาคารเหหิ สมฺนฺนาคตํ ฯ
มาลาปิลนฺธาติ ปิลนฺธมาลาทีหิ สพฺพากรณฺเหหิ ปฏิมณฺฑิตาติ
อตุโธ ฯ ตตฺถจฺจตีติ ตสฺมี วิมานเ อจฺฉติ ฯ อจฺจาวจํ
อิทฺธิวิภุพฺพมานาติ นานปฺปการิ เทวิทฺธิ ทสฺสียมานา ฯ ทิสฺวาติ
เอตํ ทิสฺวา จิตํ มํ ฯ วิตฺตีติ ตฺถุจฺจิ ฯ วินฺทตีติ ปฏฺฐิตฺวาติ ฯ
วิตฺตี สนฺตโก วิย โหมี ตฺถุจฺจียา อภิกฺกโตตฺตยตุโธ (๒) ฯ อามายทาสีติ
เคหทาสียา ญฺจนิสฺมี ชาติทาสี ฯ อหุ พฺรหฺมณฺสฺสาติ สา
กสฺสฺสปทสฺพลสฺส กาลเ เอกสฺส พฺรหฺมณฺสฺส ทาสี อโหสิ ฯ สา
ปตฺตกาถนฺติ เตน พฺรหฺมณฺเนน อญฺจสฺลาภคฺคตานิ สจฺจสฺส
ปริจฺจคฺคตานิ อहेลฺสุ ฯ โส เคหิ คนฺตฺวา ภริยํ อามนฺเตตฺวา
เอตทโวจ โภติ เสฺว ปาโต อญฺจาย เอเกกสฺส ภิกฺขุโน
กหาปณฺคณฺนิกํ กตฺวา อญฺจสฺลาภคฺคตานิ สมฺปาเทยฺยาสีติ ฯ
พฺรหฺมณฺสิ สามิ ภิกฺขุ นาม ชฺคฺคตา นานํ สกฺขิสฺสามิติ
ปฏฺฐิกฺขิปิ ฯ ธีตโร ปนฺสฺส ตเถว ปฏฺฐิกฺขิปีสฺสุ ฯ โส ทาสี สกฺขิสฺสฺสสิ
อนฺมาติ อาห ฯ สา สกฺขิสฺสามิ อຍฺยาติ สมฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา
สทฺถจฺจํ ยาคฺชชฺชกคฺคตาทินิ สมฺปาเทตฺวา สลาภํ ลภิตฺวา อาคตํ
๑. ส. ม. ย. สกิมานินฺนุทติ ฯ ๒. ม. อติภุจคฺคตาติ อตุโธ ฯ ย. อภิกฺกตฺตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 221

ปตฺตกาถํ อติถิ วิทิตฺวา เกเห หริตฺโคมยฺยปฺลิตฺเต กตฺตปฺปฺยฺยปฺหาร
ปฺลยฺยตฺตาสเน นิสิตฺทาเปตฺวา ๗ มาตาว ปฺตฺตฺตฺนฺติ ยถา นาม
จิริปฺปฺวาสิ อากตฺตํ ปฺตฺตํ มาตา สกี อภินนฺทติ ตถา सा
นิจฺจกาถํ อภินนฺทติ สกฺกจฺจํ ปรีวิสิตฺวา อตฺตโน สนฺตํ กิณฺจ
อทาสิ ๗ สยฺยมา ตํวิภาคา จาติ सा สีลวตี จ จาควตี จ
อโหสิ ๗ ตสฺมา เตน สีเลน เจวจาเคน จ อิมสฺมี วิมาน
โมทติ ๗ อถวา สยฺยมาติ อินฺทฺริยทมนเนน สมนฺนาคตา ๗

เอวญจ ปน วตฺวา มาตลิ ธถํ ปฺรโต เปเสตฺวา โสณฺทินฺน-
เทวปฺตฺตฺตฺส สตฺตกนกวิมานานิ ทสฺเสสิ ๗ ราชา ตานิ จ
ตสฺเสว จ สิริสมฺปตฺตี ทิสฺวา เตน กตฺกมฺมํ ปฺจฺจติ ๗ อิตโรปฺสฺส
อาจิกฺขิ ๗

[๕๗๓] ททฺทพฺพหมานา (๑) อาเภฺนฺติ วิมานา สตฺตํ นิมนฺิตา
ตฺตถ ยกฺโข มหิตฺธิโก สพฺพพารณฺญฺสิโต
สมนฺตา อนฺุปรียายติ นาริณฺณปฺรกฺขิโต
วิตฺตี หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา
ปฺจฺจามิ ตํ มาตลิ เทวสารถิ
อຍ် นฺ มจฺใจิ กิมกาสิ สารุ
โย โมทติ สกฺคปฺตฺโต วิมาน

[๕๗๔] ตสฺส ปฺญฺใจิ วิทยาภาสิ มาตลิ เทวสารถิ
วิปากํ ปฺลยฺยกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาน โต

๑. ส. ม. ย. ททฺทลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 222

โสณทินฺโน คหปติ	เอส ทานปตี อหุ
เอส ปพฺพชิตฺตทิสฺส	วิหารเร สตฺต การยิ
สกกฺกจฺจนฺเต อุปฺภุจาสิ	ภิกฺขโว ตตฺถ อาสเย (๑)
อจฺจาทนฺณจ ฆตฺตณฺจ	เสนาสํ ปตีปยิ
อทาสิ อฺชฺชุตฺเตสุ	วิปฺปสฺนเนน เจตฺสา
จาทฺตทฺทสี ปณฺจทสี (๒)	ยาจ ปกฺขสฺส อภฺจฺมี (๓)
ปาฎิหารียปฺกฺขณฺจ	อภฺจฺคฺคฺสฺสมาหิตํ (๔)
อุโปสถํ อุปฺวสิ	สทา สีเลสุ สํวฺโต
สณฺณโม สํวิภาโค จ	โส วิมานสฺมี โมทตีติ ฯ

ตตฺถ ททฺทพฺพหฺมานาติ ชชฺชตฺตมานา ฯ อาภฺนตฺตีติ ตฺรฺณสุริโย
 วิย โองาเสนฺติ ฯ ตตฺถาติ เตสุ ปฏฺิปาฎิยา จิตฺเตสุ สตฺตสุ
 วิมานฺเส เอโก เทวปฺตฺโต โสณทินฺโน นาม ฯ มหาราช อยํ ปฺพเพ
 กสฺสปทสพฺลสฺส กาเล กาสิกรฺภูเจ อณฺณตฺรสมิ นิคเม โสณทินฺโน
 นาม คหปติ ทานปตี อโหสิ ฯ โส ปพฺพชิตฺเต อฺทฺททิสฺส
 สตฺตตฺวิหารกฺุโย การเตวฺวา ตตฺถ วาสิเกปฺปี ภิกฺขุ จตฺตฺหิ ปจฺเจเยหิ
 สกกฺกจํ อุปฺภุจฺหิ ฯ โส อุโปสถณฺจ อุปฺวสิ นิจํ สีเลสุ สํวฺโต
 อโหสิ ฯ โส ตโต จวิตฺวา อิฐฺปฺปนฺโน โมทตีติ อตฺถโถ ฯ ตตฺถ
 จ ปาฎิหารียปฺกฺขณฺจาทิ อิํ ปน อภฺจฺมีอุโปสถสฺส ปจฺจกฺคฺมนานฺ-
 คมนวเสน สตฺตมฺินวมิโย จาทฺตทฺทสีปณฺณรสีนํ ปจฺจกฺคฺมนานฺ-
 # ๑. ส. ม. ย. วาสิเก ฯ ๒. ส. ม. ย. จาทฺตทฺทสี ปณฺจทสี ฯ เอวมฺปรีปิ ฯ
 # ๓. ย. อว ปกฺขสฺส อภฺจฺมี ฯ เอวมฺปรีปิ ฯ ๔. ม. ย. อภฺจฺงกฺคฺสฺสมาคตํ ฯ
 เอวมฺปรีปิ ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 223

คมนวเสน เตรสีปาฏิปเท (๑) จ สนฺธาย วุตฺตํ ฯ

เอวํ โสณทินฺนสฺส กมฺมํ กเถตฺวา มาตลฺลํ ปุโรโต รกฺกํ
เปเสตฺวา ผลิกวิมานํ ทสฺเสสฺสึ ฯ ตํ อุพฺเพชฺโธ ปญฺจวิสตฺติโยชนํ
อเนกสฺเตหิ สत्ตฺรตฺนมยถมฺเภหิ สมฺนฺนาคตฺตํ อเนกสฺตกฺกุฎาคารเหหิ
ปฏฺธิมณฺฑลิตํ กิ์กณฺนิทฺทาลปฺริกฺขิตฺตํ สมุสฺสิตฺตฺวณฺณรชตฺมยชฺชํ
นํนํนํปฺปฺฟวิจฺจิตฺตอฺยุยํนํนํนํวิภูสฺสิตํ รมฺมณฺเฑยโปกฺขรณฺเฑยยา สมฺนฺนาคตฺตํ
รมฺมณฺเฑยเวทิกาย สมฺนฺนาคตฺตํ นจฺจกิตฺตวาทิตาทิสฺส เณกาหิ
อจฺจรํหาหิ สมฺปฺริกฺกณฺณํ ฯ ตํ ทิสฺสวา ราชา ตฺถกฺกุฎมาณโส หุตฺวา
ตาสํ อจฺจรํนํ กุสฺลทกมฺมํ ปุจฺฉนฺติ ฯ อิตฺตฺตโรปฺปิสฺส อจฺจกฺขิ ฯ

[๕๑๕] ปภาสตีมิทํ พุยมหํ ผลิกาสฺส สฺนํมมิตํ
นาริ์วรคณาภิณฺณํ กุฎาคารวโรจิตํ (๒)
อุเปตํ อนฺนํปาเนหิ นจฺจกิตฺเตหิ จุกฺขํ
วิตฺตี หิ มํ วินฺทตี สุตฺตํ ทิสฺสวา
ปุจฺฉนฺนํมิตํ มาตลฺลํ เทวสฺสารถิ
อิมํ นุ นาริ์ (๓) กิมนํกํสฺส สํสํ
ยา (๔) โมทเร สกฺขปฺปตฺตา วิมานเ

[๕๑๖] ตสฺส ปุญฺโจ วิยาภาสึ มาตลฺลํ เทวสฺสารถิ
วิปากํ ปุณฺณกมฺมํนํ ชานํ อกฺขาสิขานโต
ยภาจึ นาริ์ อิชฺชํ วิวโลเก

๑. ย. เตรสีจาตฺตฺทสิปาฏิปเท ฯ ๒. ม. ย. กุฎาคารวโรจิตํ ฯ
เอวมฺปฺริปี ฯ ๓. ม. อิมํ นุ มจฺจา ฯ ๔. ม. เย ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 224

สีลวณฺติโย อุปาสิกา

ทานเน รตา นิจุปสนฺนจิตฺตา

สจฺเจ จิตา อุโปสเถ อปฺปมตฺตา

สยฺยมา สํวิภาคา จ ตา วิมานสมฺมิมฺโหทเรติ ฯ

ตตฺถ พุยมฺหฺนฺติ วิมานํ ปาสาโทติ วุตฺตํ โหติ ฯ ผลิกาสฺสูติ
ผลิกภิตฺตีสฺสู เสตมณฺนิมยาสุ ภิตฺตีสฺสู ฯ นารีวรกณฺนากิณฺณนฺติ
วรรณาริกณฺเณี อากิณฺณํ ฯ กุณฺณการวิโรจิตฺนฺติ วรฺกฺกฺกาเรหิ
โอจิตฺ สโมจิตฺ วทฺตฺติตฺนฺติ อตฺโถ ฯ อุภยฺนฺติ อุภเยหิ นจฺจกฺเคตี
โสภิตฺ ฯ ยา กาจิตฺ อิทํ กิณฺจาปี อนฺนิยเมตฺวา เตน วุตฺตํ ฯ
ตา ปน กสฺสพฺพุทฺธกาเล พาราณสียํ อุปาสิกา หุตฺวา
คณฺพฺนฺเชน (๑) เอตานิ เหนฺจฺจาวุตฺตปฺปการานิ ปฺนฺนฺณานิ กตฺวา ตํ
สมฺปตฺตี ปตฺตาติ เวทิตฺพุพา ฯ

อถสฺส โส ปฺรโต รถํ เปเสตฺวา เอกํ มณฺนิวิมานํ
ทสฺเสสิ ฯ ตํ สเม ภูมิภาเค ปตฺติจฺจิตฺ อุพฺเพธสมฺปนฺนํ
มณฺนิปฺพุทฺธํ วิย โธภาสมานํ นจฺจกฺิตฺวาทิตนฺนนาทิตํ พฺหุหิ
เทวปฺพุทฺเตหิ สมฺปฺริกิณฺณํ ฯ ตํ ทิสฺวา ราชา เตสํ เทวปฺพุทฺธานํ
กุสฺลกมฺมํ ปฺนฺจฺจิ ฯ อิตโรปฺิสฺส อจฺจิกฺขิ ฯ

[๕๗๗] ปภาสตีมิทํ พุยมฺหํ เวรฺพียาสุ นิมนฺติ
อุเปตํ ภูมิภาเคหิ วิภตฺตํ ภาคโส มิติ
อาลมฺพรา มุทฺงฺกา จ นจฺจกฺิตา สุวาทิตา

๑. ม. ย. คณฺพฺนฺเชน ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตก หน้า 225

ทิพฺพา สทฺทา นิจฺจรฺนฺติ	สวณฺียา มโนรมา
นาหํ เอวํ คตฺถ ชาตฺถ	เอวํ สุรฺรจิริ ปุเร
สทฺทํ สมภิกฺขานามิ	ทิกฺกัจฺจ วา ยทิ วา สุตฺถ
วิตฺติ หิ มํ วินฺนฺตฺติ สุตฺถ ทิสฺวา	
ปฺจฺจณามิ ตํ มาตฺถิ เทวสารถิ	
อิเม นฺน มจฺจา กิมกํสุ สาทฺถ	
เย โมทเร สกฺกปฺปตฺตา วิมานเ	

[๕๗๘]	ตสฺส ปุณฺโณ วิยาภาสิ	มาตฺถิ เทวสารถิ
	วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ	ชานํ อกฺขาสิชาน โโต
	เย เกจฺจ มจฺจา อิธ ชีวโลเก	สีลวฺนฺตา (๑) อุปาสกา
	อาราเม อุทฺปาเนจ	ปปาเต สงฺกมฺนานิ จ (๒)
	อรหนฺเต สตีฏฺเต (๓)	สกกฺกจฺจ ปฺปฏิปาทญฺ
	จิวรํ ปิณฺฑปาทลฺลจ	ปฺจฺจยฺยํ สยนาสนํ ๕
	อํทฺสุ อุชฺชฺฐเตสุ	วิปฺปสฺนเนน เจตฺสา
	จาตฺตทฺทสิ ปฺลยจฺทสิ	ยาว (๔) ปกฺขสฺส อฏฺฐจฺมิ
	ปาฏฺฐิหาริกปฺกฺขลฺลจ	อฏฺฐจฺงคฺคสฺสมาหิตํ
	อุโปสถํ อุปวสฺสุ	สทา สีเลสุ สํวฺตฺตา
	สณฺณมา สํวิภาคา จ	เต วิมานสฺสุมิ โมทเรติ ฯ

ตตฺถ เวพฺพริยาสุตฺติ เวพฺพริยภิตฺตฺติสุ ฯ อุเปตฺถ ญฺมิภาเกหิตี

๑. ส. ย. สีลวฺนฺโต ฯ ๒. ส. ม. ปปา สงฺกมฺนานิ จ ฯ ย. ปปาสงฺกมฺนานิ จ ฯ

๓. ส. ม. ย. สตีฏฺเต ฯ ๔. ส. ม. ย. จ ฯ

รณณเเหหิ ภูมิภาคเหหิ อุเปตํ ๑ อาลณพรา มุทิงคา จาติ เอเต
เอตถ วิชชนุติ ๑ นจจกิตา สุวาทิตาติ นานปปรการานิ นจจานิ
เจว กิตานิ จ อปเรสมปี ฐุริยานํ สุวาทิตานิ เจตถ
ปวตตनुติ ๑ เอวํ กตनुติ เอวํ มโนรณภาวคตํ ๑ เย เกจิติ
อิทณปี กามํ อนินยมโต วุตตํ ๑ เต ปณ กสสปสณมาสมพุทฐกาเล
พารณติวาติโน อุปาสกา คณพนุเรน (๑) เอตานิ ปุณณานิ กตวา
ตํ ทิพพสมปตติ ปตตาทิ เวทิตพพา ๑ ตตถ ปฎิปาทยनुติ ปาปยีส (๒)
เตสํ อทิสูติ อตุโถ ๑ ปจจยनुติ กิลานปจจยํ ๑ อทิสูติ เอวํ
นानปปรการํ ทานํ อทิสู ๑

อิติ โส เตสํ กณมํ ตสส อจิกขิตวา มาตลิตี ปุโรโต รตํ
เปเสตวา อปริ ผลิกวิมานํ ทสเสสสิ ๑ ตํ อเนกกุฎการปฎิณณทิตํ
นानากุสุมสณณนํ ตรณวนปติณณทิตํ ติราย (๓) วิวิธวิคคณ-
นินนนาทิตาย นิมมลสทิตาย นทिया ปรรุกขิตํ อจจรคณปริวูตํ
ตสเสเวกสเสว ปุณณวโต นิवासณนุติ ๑ ตํ ทิสวา ราชา
ตุฎฐณมานโส หุตวา ตสส กุสलगมมํ ปุจจติ ๑ อิตโรปัสส
อจิกขิตี ๑

[๕๑๕] ปภาสติมิทํ พุยมุทํ ผลิกาสู สุนิมมิตํ
นารีวรรคณากิณณํ กุฎการวิโรจิตํ

๑. ม. ย. คณพนุเรน ๑ ๒. ม. ปฎิปาทยีส ๑

๓. ส. ย. ตรวรรปฎิณณทิตํ ติราย ๑ ม.มณทิตติราย ๑

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตก หน้า 227

อุเปติ อนฺนปาเนหิ	นจฺจคีเตหิ จุกฺขิ
นชฺโช อนฺนปริยาตติ (๑)	นानาปฺปฬทฺมายุตา
วิตฺตี หิ มํ วินฺทติ สุตฺติ สฺวา	
ปฺจจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺเต ทเวสสารถิ	
อํ นฺน มจฺจโจ กิเมกาสิ สาสฺว	
โย โมทติ สกฺกปฺปตฺโต วิมาน	

[๕๘๐]	ตสฺส ปฺกฺกฺโข วิยาภาสิ	มาตลฺลิตฺเต ทเวสสารถิ
	วิปากํ ปฺนฺนถมฺมานํ	ชานํ อกฺขาสีชานโต
	มิตฺติลาโย (๒) คหปติ	เอส ทานปตี อหุ
	อาราเม อุทปาเน จ	ปปาเต สงฺกมฺมานิ จ
	อรหนฺเต สิตฺถเต	สกฺกจฺจํ ปฺกฺกปาทยิ
	จิวรํ ปิณฺนทปาตลฺลจ	ปจฺจยํ สยนาสนํ
	อทาสี อุชฺชเวตฺส	วิปฺปสนฺเนน เจตสา
	จาทฺตทฺทสิ ปฺนฺนจทสิ	ยาว ปกฺขสฺส อญฺจมิ
	ปาฏีหาริยปฺกฺขลฺล จ	อญฺจจฺจสฺสสมาหิตํ
	อุโปสถํ อุปวสิ	สทา สิตฺเตสฺส สํวโต
	สณฺณโม สํวิภาโคจ	โส วิมานสฺสมี โมทิตฺติ ฯ

ตตฺถ นชฺโชติ วจฺนวิปลฺลทาโส ฯ เอกา นที วิมานํ
 ปริกฺขิปีตฺวา คตฺตาติ อตฺโต ฯ ทฺมายุตาติ สานที นานาปฺปฬเหหิ
 ทฺมเมหิ आयุตฺตา ฯ มิตฺติลาโยติ เอส มหาราช กสฺสปฺพทฺธกาเล
 # ๑. ม. จานฺนปริยาตติ ฯ ย. จ อนฺนปริยาตติ ฯ ๒. ส. ย. จิมฺพิลาโย ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 228

มิตินนฺคร เอโก คหปติ ทานปติ อโหสิ ฯ โส เอตานิ

อารามโรปนาทีนิ กตฺวา อิมํ ทิพฺพสมฺปตฺตี ปตฺโตติ ฯ

เอวมสฺส เตน กตํ กมฺมํ อัจฺจิจฺจฺวา ปุโรโต รถํ เปเสตฺวา
อปรมฺปิ ผลิกวิมานํ ทสฺเสสิ ฯ ตํ ปุริมวิมานโต อติเรกตรํ
นानาปุพฺพลสฺสณฺณนาย ตรฺณวณฺณาย (๑) สมฺนฺนาคตํ ฯ ตํ
ทิสฺวา ราชฯ ตาย สมฺปตฺติยา สมฺนฺนาคตสฺเสว เทวปฺตฺตสฺส
ปุพฺพกมฺมํ ปุจฺฉิ ฯ อิตโรปีสฺส อัจฺจิจฺชิ ฯ

[๕๘๑]	ปภาสตีมิทํ พุยมุหํ	ผลิกาสฺ สุนิมฺมิตํ
	นาริวรรคณาภิณฺณํ	กฺุณฺณาการวิโรจิตํ
	อุเปตํ อนฺนปาเนหิ	นจฺจเกเตหิ จฺจกฺยํ
	นชฺโช อนฺนปริยายติ	นानาปุพฺพทฺมายฺตา
	ราชายตนา กปิฏฺจฯ จ	อมฺพา สาลา จ ชมฺพุโย
	ติณฺฑุกา จ ปิยาลา จ	ทฺมา นิจฺจ ผลา พฺหุ

วิตฺตี หิ มํ วินฺทติ สฺสฺส ทิสฺวา

ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ

อํ นุ มจฺโจ กิมกาสิ สาธุ

โย โมทติ สกฺคปฺปตฺโต วิมานเ

[๕๘๒]	ตสฺส ปุญฺโจ วิทยาภาสิ	มาตฺลิ เทวสารถิ
	วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ	ชานํ อกฺขาสิชานโต
	มิตฺลํ คหปติ	เอส ทานปติ อหุ

๑. ส. ย. ครุณฺณาย ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกัม หน้า 229

อาราเม อุทปาเน จ	ปปาเต สงฺกมฺนานิ จ
อรหนฺเต สีสฺถูเต	สฺกจฺจํ ปฺฏิปาทยิ
จีวรํ ปิณฺฑพปาตณฺจ	ปจฺจยํ สยนาสนํ
อทาสิ อฺชฺชฺชฺเตสุ	วิปฺปสนฺเนน เจตสา
จาตฺตทฺทสิ ปณฺจทสิ	ยา จ ปกฺขสฺส อภฺจฺมิ
ปาฏฺิหาริกปฺกฺขณฺจ	อภฺจฺงคฺคฺสฺมาหิตํ
อุโปสถํ อุปวสิ	สทา สีสฺเสสุ สํวฺโต
สณฺณโม สํวิภาโล จ	โส วิมานฺสฺมิ โมทฺตีติ ฯ

ตตฺถ นชฺโชติ เอกา นที ตํ วิมานํ ปฺริกฺขิปีตฺวา กตฺวา
 อตฺโถ ฯ ทฺมายฺตฺวาติ สานที นานาปฺปฺเผหิ ทฺเมหิ आयฺตฺตา(๑) ฯ
 มิถิลายนฺติ เอส มหาราช กตฺสปฺพุทฺธกาเล วิเทหฺรภฺจฺเจ มิถิลนคเร
 เอโก คหปติ ทานปติ อโหสิ ฯ โส เอตานิ ปฺลฺลณกมฺมานิ กตฺวา
 อิมํ ทิพฺพสมปฺตฺตี ปตฺโตติ ฯ

เอวมสฺส เตนานิ กตกมฺมํ อจฺจิกฺขิตฺวา ปฺรโต รถํ เปเสตฺวา
 ปฺริมสทิสเมว อปฺริ เวพฺุริยวิมานํ ทสฺเสสิ ฯ ราชาคตฺถ
 ทิพฺพสมปฺตฺตี อนฺุภวานฺตฺสฺส เทวปฺตฺตฺสฺส กตกมฺมํ ปฺจฺฉิ ฯ
 อิตโรปิสฺส อจฺจิกฺขิ ฯ

[๕๘๓] ปภาสตีมิทํ พุยมุทํ เวพฺุริยาสุ นิมนฺตี

อุเปตํ ภูมิภาเคหิ วิภตฺตํ ภาคโส มิถิ

๑. ม. ย. นชฺโชติ เอกา ฯ เป ฯ आयฺตฺตาติ อิมเ ปาจา นตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 230

อาลมุพรา มุทิงคา จ	นัจจคีตา สุวาทิตา
ทิพฺพา สทฺทา นิจฺจรฺนฺติ	สวณียา มโนรมา
นาหิ เอวํ คคฺติ ชาตุ	เอวํ สุรฺรจิริ ปุเร
สทฺทํ สมภิกขานามิ	ทิฏฺฐิํ วา ยทิวา สุตฺติ
วิตุตฺติ หิ มํ วินฺนฺตติ สุตฺติ ทิสฺวา	
ปฺจฺจณามิ ตํ มาตลฺลิตฺติ เทวสฺสารถิ	
อຍํ นฺนํ มจฺจโจะ กิมกาสิ สาทฺฐํ	
โย โมทลฺลิตฺติ สคฺคปฺปตฺโต วิมานเน	

[๕๘๔]	ตสฺส ปฺจฺจโจะ วียากาสิ	มาตลฺลิตฺติ เทวสฺสารถิ
	วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ	ชานํ อกฺขาสิชาน โต
	พารานฺตสิขํ คหปติ	เอส ทานปติ อหุ
	อาราเม อุตฺปาเน จ	ปปาเต สจฺจกมฺมานิ จ
	อรหนฺเต สิตฺถุเต	สจฺจจจํ ปฏฺธิปาทยิ
	จิวรํ ปิณฺฑปาทลฺลจ	ปจฺจยํ สยนาสนํ
	อทาสิ อชฺชุกฺเตสุ	วิปฺปสนฺเนน เจตสา
	จาทฺตทฺทสิ ปฺลยจทสิ	ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมฺมิ
	ปาฏฺฐิหาริยปฺกฺขลฺลจ	อฏฺฐจฺจสฺสมาหิตํ
	อุโปสถํ อุปวสิ	สทา สิลฺลสุ สํวฺโต
	สณฺณโม สํวิภาโค จ	โส วิมานสมฺมิ โมทลฺลิตฺติ ฯ

โส เอวมสฺส กุสลกมฺมํ อจฺจิกฺขิตฺวา ปุรฺโต รถํ เปเสตฺวา

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 231

พาลสุริยสนุนิภ กนกวิมานํ ทสฺเสสิ ฯ ตตฺถ นิวาสิโน เทวปฺตฺตสฺส
สมฺปตฺตี ทิสฺวา ราชา ตฺถุจฺมานโส หุตฺวา เตน กตํ กมฺมํ
ปฺจฺจนิ ฯ อิตโรปิสฺส อจฺจิกฺขิ ฯ

[๕๘๕] ยถา อุตฺยมาทิจฺโจ โหติ โลหิตโก มหา
ตฺถุปมํ อิํ พฺยมฺหํ ชาตฺรูปํ สุนิมฺมิตํ (๑)
วิตฺตี หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา
ปฺจฺจณามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ
อัย นฺ มจฺโจ กิมกาสิ สาทฺธุ
โย โมทติ สกฺคปฺตฺโต วิมานเ

[๕๘๖] ตสฺส ปฺภูโจ วิทยาภาสิ มาตฺลิ เทวสารถิ
วิปากํ ปฺญณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชานโต
สวตฺถุณิยํ คหปติ เอส ทานปตี อหุ
อาราเม อุตฺปาเน จ ปปาเต สจฺกมฺนานิ จ
อรหนฺเต สิตฺถุเต สกฺกจฺจํ ปฺฏิปาทยิ
จิวรี ปิณฺฑปาตณฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
อทาสิ อฺชฺชฺเตสฺ วิปฺปสนฺเนน เจตฺสา
จาทฺทุกฺทสิ ปฺญจทสิ ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมฺมิ
ปาฏฺฐิหาริยปฺกฺขณฺจ อฏฺฐจฺจฺจสฺสมาหิตํ
อุโปสถํ อุปวสิ สทา สึเลสฺ สํวฺโต
สณฺณโม สํวิภาโค จ โส วิมานสฺมิ โมทตีติ ฯ

๑. ส. ม. ย. ชาตฺรูปสฺส นิมฺมิตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 232

ตตฺถ อุทยมาทิจฺจโถติ อุเทนฺโต อาทิจฺจโ ๑ สาวตฺถิยนฺติ โส
กสฺสปรพฺพุทฺธกาเล สาวตฺถินฺนเร ทานปฺติ อโหสิ ๑

เอวนฺเตน อิมํ อญฺจนฺ วิมานานํ กถิตกาเล สกฺโก
เทวราชา มาตฺลิ อติจฺรยตีติ จินฺเตตฺวา อปรมฺปิ ชวน-
เทวปฺตฺติ เปเสสิ สกฺโก เทวราชา ตํ ปกฺโกสตีติ มาตฺลิสฺส
อาจิกฺขาทิ ๑ โส ชเวนาคนฺตฺวา ตสฺส อโรเจสิ ๑ โส ตสฺส
วจนํ สุตฺวา น สกฺกา มยา อิทานิ จิรายิตฺตฺติ เอกปฺปหารเนว
พฺหุณี วิมานานิ ทสฺเสสิ ๑ โส รณฺธา ตตฺถ สมฺปตฺติ
อนุกฺวณฺตานํ เทวปฺตฺตานํ กมํ ปุญฺโ จ อาจิกฺขิ ๑

[๕๘๑] เวหายสาม (๒) พหฺกา ชาติรูปา สุนิมฺมิตา
ททฺทพฺพหฺมานา อาเภฺนฺติ วิชฺชวพฺภณนฺตเร
(๓) ตตฺถ ชกฺขา มหิทฺธิกา สพฺพาทรรณฺภูสิตา
สมนฺตา อนฺุปรียายนฺติ นาริณฺปรวิฏฺตา (๓)

วิตฺติ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา
ปฺจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ
อิมํ นฺ มจฺจา กิมกํสุ สาธุ
เย โมทเร สกฺคปฺตฺตา วิมาน

[๕๘๘] ตสฺส ปุญฺโ จ วิทยาสาสิ มาตฺลิ เทวสารถิ
วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาน โโต

๑. ม. อุคฺคจฺจนฺโต ๑ ๒. สී. เวหาสยาม ๑ ๓. ม. ยฺ. อัย คธา น ทิสฺสตี ๑

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 233

สทฺธราช สุวินิฏฺจาย	สทฺธมฺเมสุ ปเวทิตฺเต (๑)
อํกุสฺส สตฺถุ วจัน	สมฺมาสมฺพุทฺธสาวกา (๒)
เตสํ เอตานิ จานานิ	ยานิ ตฺวํ ราช ปสฺสสีตี ๑

ตตฺถ เวหายสาเมติ เวหายสา อิมํ ๑ อากาเสเยว
 สฺถฺวจิตฺตา (๓) อากาสฏฺฐกวิมานา อิมิติ วทตี ๑ วิชฺชวพฺภมฺนนฺตเรตี
 ฆนฺวลาหกนฺตเร จรฺมานา วิชฺช วิย ๑ สุวินิฏฺจายาตี มกฺเคน
 อากตตฺตา สฺปตฺติฏฺจาย ๑ อิทํ วุตฺตํ โหตี มหาราช เอเต
 ปุเร นียยานิเก กสฺสปพฺพุทฺธสาสเน ปพฺพุชิตฺวา ปรีสุทฺธสีลา
 สมณฺธมฺมํ กโรนฺตา โสตาปตฺติผลํ สจฺจิกตฺวา อรหตฺตํ นินฺพตฺเตตฺถ
 อสกฺโกนฺตา ตโต จฺตา อิมสุ กนฺกวิมานesu อุปฺปนฺนา เอเตสํ
 กสฺสปพฺพุทฺธสาวกานํ เอตานิ จานานิ ยานิ ตฺวํ ราช ปสฺสสีตี
 ปสฺสเสตานิ (๔) มหาราชาคี (๕) ๑

โส เอวมฺสฺส อากาสฏฺฐกวิมานานิ ทสฺเสตฺวา สกฺกสฺส สนฺตีกํ
 คมนตฺถาย อฺสุสํหํ กโรนฺโต อาห

[๕๘๕] วิทิตานิ เต มหาราช อาวาสํ ปาปกมฺมินํ
 อโถ กลฺยาณกมฺมานํ จานานิ วิทิตานิ เต
 อฺยฺยหาหิตานิ ราชิสฺสี เทวราชสฺส สนฺตีกเกตี ๑

- # ๑. ส. ม. ย. สทฺธมฺเม สฺปเวทิตฺเต ๑ ๒. สී. ย. ...สาสนํ ๑ ม.สาสเน ๑
- # ๓. สී. ย. อากาเสเนว สนฺธาริตา ๑ ๔. ย. ปสฺสสี ปสฺสเสตานิ ๑
- # ๕. ม. ปสฺสเสตานิ มหาราชาคี อิมํ ปาจา นตฺถิ ๑

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกั หน้า 235

[๕๕๑] สุตฺตโน กรวีโก อิตฺนุโร (๑) ยฺคนุโร
เนมิฺนุโร วินตโก อสฺสกณฺโณ คิริปุรหา
เอเต สีนฺตเร นคา อนุปฺพุทฺทมุคฺคา
มหาราชานมาวาสา ยานิ ตํ ราช ปสฺสตีติ ฯ

ตตฺถ สุตฺตโนติ อัยฺ มหาราช เอเตสํ ปฺพุทฺตานํ
สพฺพพาทิโร สุตฺตสนปฺพุโต นาม ฯ ตทฺนตฺเร กรวีโก นาม ฯ
โส สุตฺตสนโต อฺจฺจโตโร โหติ อฺภินฺนํ ปน เตสํ อนตฺเร เอโก
สีนฺตฺรสมฺมุทโท ฯ กรวีกสฺส อนตฺเร อิตฺนุโรนาม ฯ โส
กรวีกโต อฺจฺจโตโร เตสํ ปน อนตฺเร เอโก สีนฺตฺรสมฺมุทโท ฯ
อิตฺนุรฺรสฺส อนตฺเร ยฺคนุโร นาม ฯ โส อิตฺนุรฺรโต
อฺจฺจโตโร ฯ เตสํปิ อนตฺเร เอโก สีนฺตฺรสมฺมุทโท ฯ ยฺคนุรฺรสฺส
อนตฺเร เนมิฺนุโร นาม ฯ โส ยฺคนุรฺรโต อฺจฺจโตโร ฯ เตสํปิ
อนตฺเร เอโก สีนฺตฺรสมฺมุทโท ฯ เนมิฺนุรฺรสฺส อนตฺเร วินตโก
นาม ฯ โส เนมิฺนุรฺรโต อฺจฺจโตโร ฯ เตสํปิ อนตฺเร เอโก
สีนฺตฺรสมฺมุทโท ฯ วินตกสฺส อนตฺเร อสฺสกณฺโณ นาม ฯ โส
วินตกโต อฺจฺจโตโร ฯ เตสํปิ อนตฺเร เอโก สีนฺตฺรสมฺมุทโท ฯ
อนุปฺพุทฺทมุคฺคาติ เอเต สีนฺตฺรสมฺมุทเท สตฺต ปฺพุทฺตา
อนุปฺปฏิปาฏิยา สมฺมุคฺคา โสปาณสทิสสา หุตฺวา จิตฺตา ฯ ยานีติ
เย ตํ มหาราช อิเม ปฺพุทฺเต ปสฺสตี เอเต จตฺตุนํ
๑. ม. ยฺ. อิตฺนุโร ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาตกํ หน้า 237

รัตนจิตรํ ๑ ปกาสตีติ กิณฺณามตํ ปญฺญาติ ๑ อากิณฺณนฺติ
สมฺปริวาริตํ (๑) ๑ พุยกุเมเหว สุรกฺขิตนฺติ ยถา นาม พุยกุเมหิ वा
สีเหหิ वा महान् สุรกฺขितं เอव อินฺทททิสเหว สุรกฺขितं दासि
ปนช อินฺทปฏิมานं อารกฺขนตฺถาย จปีตภาโว เอกนิปาเต
กฺลาวกชาตเก กเถตพุโพ ๑ กิมภณฺณมาหฺตฺติ กิ นาม วัฒนฺติ ๑
ปเวสนนฺติ นิกฺขมนปเวสนตฺถาย สุนิมฺมิตํ ๑ สฺทสฺสนสฺสาตี
โสภนทสฺสนสฺส สีนฺรูกิรินฺ ๑ ทวาริ เหตุनฺติ เอตํ สเนรุมตฺถเก
ปติภูจิตสฺส ทสฺสทสฺสโยชนิกสฺส เทวนครสฺส ทวาริ ๑ ปกาสตีติ
ทวารโกฏฺจโก ปญฺญาตีติ อตุโถ ๑ ปวิเสเตนาติ เอเตน
ทวารेन นครि पविस् १ अरुञ्चि णुमि पकुमाति ओरुकि (๒) सुवณฺณ
रचत्मन्मियं नानापुप्फसमाकिण्णं तिपुप्फुमि तिपुप्फयानेन ออกम्म
มหाराชาติ ๑

เอวญจ ปน วตุวา มาตลฺลิตฺติ เทวนคริ ราชานํ ปเวเสสิ ๑
เตน วุตฺตํ

[๕๕๔] สหสฺสยุตฺตํ หยวาทิ तिพฺพยानมธิฏฺฐิตโต
ยายมาโน มหाराชา อทุทาเทวสภํ อิทนฺติ ๑

โส तिพฺพยाने จิตฺว กจฺจนฺโต สฺฐมฺมาเทวสภํ ทิสฺวา
มาตลฺลิตฺติ ปุจฺจํ ๑ โสปีสฺส อากิณฺขิ ๑

๑. ส. สมฺปริวาริตฺวา จิตํ ๑ ม. สมฺปริปฺพณฺณํ ๑ ๒. ม. ย. อารุञ्ชํ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 238

ยถา สรเท อากาโส (๑) นิโลภาโส ปติสฺสติ (๒)

ตถุปฺมํ อิทํ พุยมหํ เวพฺฐิยาสุ นิมฺมิต्तํ

 วิตฺตี หิ วินฺทติ สฺสูต ทิสฺวา

 ปฺจฺฉามิ ตํ มาตฺถิ เทวสารถิ

 อิมํ นุ พุยมหํ กิเมถฺยณฺมาหุ

[๕๕๕]	ตสฺส ปฺภูโจ วิทยาภาสิ	มาตฺถิ เทวสารถิ
	วิปากํ ปฺลฺลณฺกมฺมานํ	ชานํ อกฺขาสิชานโต
	สฺฐมฺมาติ จ ยํ อาหุ	เอเสสา (๑) ทิสฺสเต สภา
	เวพฺฐิยารุจฺริรา จิตฺตรา	ชารยฺนฺติ สฺสนิมฺมิตฺตา
	อภฺจฺจิสฺสา สฺกฺกตา ธมฺภา	สพฺเพ เวพฺฐิยามยา
	ยตฺถ เทวา ตาวตีสฺสา	สพฺเพ อินฺทปฺุโรหิตา
	อตฺถํ เทวมนุสฺसानํ	จินฺตยฺนฺตา สมจฺจเร
	ปวิเสเตน ราชิสฺสิ	เทวานํ อนุโมทนฺนฺติ ฯ

 ตตฺถ อิทนฺติ นิปาตมตฺตํ ฯ เทวสภํ อทฺทสาติ อตฺถโถ ฯ

 เอเสสาติ สภา เอสา วิมานา (๔) ฯ เวพฺฐิยารุจฺริราติ รุจฺริเวพฺฐิยา ฯ

 จิตฺตราติ นานารตนจิตฺตรา ฯ ชารยฺนฺตีติ อิมํ สภํ เอเต อภฺจฺจิสฺสาทิ-

 เมธา สฺกฺกตา ธมฺภา ชารยฺนฺติ ฯ อินฺทปฺุโรหิตาติ อินฺทํ [๕]

๑. ม. อากาเส ฯ ๒. ย. นิโล จ ปติทิสฺสติ ฯ ๓. ม. ย. ปสฺเสสา ฯ

๔. ม. ย. ปสฺเสสาติ ปสฺส เอสา ฯ ๕. ม. ย. เอตฺถนฺตเร

 ปฺุโรหิตนฺติ ทิสฺสติ ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 239

ปุเรจาริกํ กตฺวา ปรีวาเรตฺวา เทวมนุสฺสนฺตานํ อตฺถํ จินฺเตนฺตา
อจฺจนฺติ ฯ ปวีเสเตนาติ อิมินา มกุเคน ยตฺถ เทวา อญฺญมญฺญํ
อนุโมทนฺตา อจฺจนฺติ ตํ จานํ เทวานํ อนุโมทนํ ปวีส ฯ

เทวาปี โข ตสฺสาคมนํ โอลเอนฺตาว นิสฺสึทฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ราชา อาคโตติ สุตฺวา ทิพฺพคณฺธฐปฺวาสปฺพหตฺถา ยาว จิตฺตํ
กฺก
ปฺเชตฺวา สฺฐมฺมาเทวสฺสํ อานยฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
เทวสฺสํ ปาวีสิ ฯ ตตฺถ นํ เทวา อาสเนน นิมนฺตยฺสฺสฺสฺส
อาสเนน เจว กามหิ จ นิมนฺเตสิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๕๕๖] ตํ เทวา ปฏินนฺทิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
สฺวาคตฺนฺเต มหาราช อโถ เต อทฺุราคตํ
นิสฺสึทฺทานิ ราชิสฺสึ เทวราชสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
สฺกฺโก ตํ (๑) ปฏินนฺทิตฺถ เวเพหํ มิถิลคฺคหํ
นิมนฺตยิตฺถ (๒) กามหิ อาสเนน จ วาสโว
สาธฺว โขสิ อนุปฺปตฺโต อวาลํ วสวตฺตินํ
วส เทเวสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส สฺพพกามสมิทฺธิสฺส
ตาวตฺสึเสสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส เทเวสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส

ตตฺถ ปฏินนฺทิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส สฺมปิยยฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
๑. ม. ย. สกฺโกปี ฯ ๒. ส. ย. นิมนฺตยิ จ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณณา หน้า 240

สมปฏิจณีสู ฯ สพุพกามสมิทฐิสูติ สพุเพสั ทิพุพกามานัน
สมิทฐิยุดเตสุ ฯ

เอวั สกุกเนน ทิพุพกามเมหิ เจว อาสเนน จ นิมนตฺโต ตัง
สุตฺวา ราชา ปฏิกฺขิปนฺโต อาห

[๕๕๑]	ยถา ยาจิตกั ยานัน	ยถา ยาจิตกั ฐนั
	เอวั สมฺปทเมเวตัง	ยั ปฺรโต ทานปจฺจยา
	นจาหเมตัง อิจฺฉามิ	ยั ปฺรโต ทานปจฺจยา
	สยั กตานิ ปุญฺณานิ	ตัง เม อาเวณิยั (๑) ฐนั
	โสหัง คนฺตฺวา มนฺุสฺเสสุ	กาหามิ กุสลั พหุ
	ทานเนน สมจฺริยาช	สญฺญเมเนน ทเมเนน จ
	ยั กตฺวา สุขิตฺโต โหมิ (๒)	น จ ปจฺจนาตฺตปฺปามิตฺติ (๓) ฯ

ตตฺถ ยั ปฺรโต ทานปจฺจยาติ ยั ปฺรโต ตสฺส ปฺรสุส
ทานปจฺจยา เตน ทินฺนตฺตา ลภติ ตัง ยาจิตกสทิสั โหติ ตสฺมา
นาหัง เอตัง อิจฺฉามิ ฯ สยั กตานิ ติ ยานิ ปน มยา อตฺตนา
กตานิ ปุญฺณานิ ตเทว มม ปเรหิ อสาธารณั ฯ อาเวณิยั
ฐนนฺติ อนุคามิกฐนั ฯ สมจฺริยาชติ ตีหิ ทฺวาเรหิ สมจฺริยาช ฯ
สญฺญเมเนนาติ สีลฺรกฺขเณน ฯ ทเมเนนาติ อินฺุทฺริยทเมเนน ฯ

เอวั มหาสตุโต เทวานัน มฐฺรสุสเรเนน ฐมมัม เทเสสิ ฯ
เทเสนฺโตเยว มนฺุสฺสคณฺเณนย สตฺตทิวสานิ จตฺวา เทวคณฺเณน โตเสตฺวา
๑. ม. อาเวณิกั ฯ ๒. ส. ม. ย. โหติ ฯ ๓. ส. ม. ย. ปจฺจนาตฺตปฺปิตฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 เนมิราชชาดก หน้า 241

เทวคณมฺขเณ จิโตว มาตลิสฺส คฺคณฺ โท อาห

[๕๕๘] พหุปกาวโร โน ภวฺ มาตลิตฺ เทวสารถิ

โย เม กลฺยาณกมฺมานํ ปาปํ ปฏฺฐิสฺสยฺตี (๑) ฯ

ตตฺถ โย เม กลฺยาณกมฺมานํ ปาปํ ปฏฺฐิสฺสยฺตี โย เอส
มยฺหิ กลฺยาณกมฺมานํ เทวานญจ วสนญฺจ จานานิ ปาปกมฺมานํ
เนรยิกานญจ จานานิ ทสฺเสยฺตี อตุโธ ฯ

อตุถ ราชา สกฺกํ เทวราชานํ อามนฺเตตฺวา อิจฺฉามหิ
มหาราช มนุสฺสโลกํ คนฺตุนฺติ อาห ฯ สกฺโก เตนฺ ทิ สมฺม
มาตลิตฺ เนมิราชานํ ปุณฺ ตตฺถเว มิตฺถนฺนเร เนหิตฺติ อาห ฯ โส
สาธฺตฺติ สมฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา รถํ อฺปฏฺฐเปสิ ฯ ราชานํ เทวคณฺเห ทิสฺส
สมฺโมทิตฺวา เทเว นิตฺถเตตฺวา อปฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา รถมานิจฺฉิตฺวา ฯ มาตลิตฺ
รถํ เปเสนฺโต ปาจฺฉินฺทิสภาเคน มิตฺถลํ สมฺปาปฺณิ ฯ มหาชน
ทิสฺสพฺพรถํ ทิสฺสวา ราชานํ อากจฺฉิตฺติ ปมฺมทิตฺถิตฺโต อโหสิ ฯ
มาตลิตฺ มิตฺถนฺนํ ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ตสฺมีเยว สึหปฺณฺชเร มหาสคฺคํ
โธตาเรตฺวา คจฺฉามหิ มหาราชชาติ อปฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา สกฺกญฺจานเมว
คโต ฯ มหาชนปี ราชานํ ปรีวาเรตฺวา กิตฺติโส เทวโลโก
มหาราชชาติ ปุจฺฉิ ฯ ราชานํ เทวานญจ สกฺกสฺส จ เทวญฺจ
สมฺปตฺตี วณฺเณตฺวา ตุมฺเหปี ทานาทินิ ปุณฺณานิ กโรถ เอว
ตสฺมี เทวโลเก นิตฺถพฺพตฺติสฺสชาติ มหาชนสฺส ฐมฺมํ เทเสสิ ฯ
๑. ย. ปฏฺฐิสฺสยฺตี ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 242

โส อปรภาเค กปฺปกเณ ปลิตฺตสฺส ชาติภาเว อาโรจิตฺเต สฺวณฺณ-
สณฺหาเสน ปลิตฺตํ อุทฺทราเปตฺวา หตฺเถ จเปตฺวา ตํ ทิสฺวา สํเวคํ
อุปฺปาเทตฺวา กปฺปกสฺส คามวรี ทตฺวา ปพฺพชิตฺตกาโม หุตฺวา
ปฺตฺตสฺส รชฺชํ ปฏิจฺฉาเทตฺวา เตน กสฺมา เทว ปพฺพชิตฺตสฺสึติ
วุตฺเต ปฺตฺตสฺส การณํ อัจฺฉินฺนุโต คาทมาห

อุตฺตมงฺครุหา มยฺหํ อิมํ ชาติตา วโยหฺรา
ปาตฺตฺกฺตา เทวทฺตา ปพฺพชฺชา สมโย มมฺนฺติ ฯ

ราชา อิมํ คาลํ วตฺวา ปุริมราชาโน วีย ปพฺพชิตฺวา
ตสฺมีเยว อมพฺวเน วิหรนฺโต จตฺตาริ พุรฺหมวิหारे ภาเวตฺวา
อปริหีนชฺฌาโน พุรฺหมโลภฺปโก อโหสิ ฯ ตสฺเสว ปพฺพชิตฺถาว
อาวิกโรนฺโต สตฺถา โอสานคாதมาห

[๕๕๕] อิทํ วตฺวา นิมีราชา เวเทโห มิถิลคฺคโห
ปฺถุยฺยลฺลํ ยชิตฺวาน สลฺลมํ อชฺฌปาคมิตฺติ ฯ

ตตฺถ อิทํ วตฺวาติ อุตฺตมงฺครุหา มยฺहनฺติ อิทํ คาลํ
วตฺวา ฯ ปฺถุยฺยลฺลํ ยชิตฺวานาติ มหาทานํ ทตฺวา ฯ สลฺลมํ
อชฺฌปาคมิตฺติ สีสลฺลมํ อุปลโต ฯ ปฺตฺโต ปนฺสฺส กาลารชฺชโก (๑)
นาม ตํ วสํ อุปจฺฉินฺนุทฺตึติ ฯ

สตฺถา อิมํ ฌมฺมเทสนํ อหริตฺวา น ภิกฺขเว อิทาเนว
ปฺพุเพปี ตถาคโต มหาภินิภฺขมฺนํ นิภฺขนฺโตเยวาติ วตฺวา สจฺจานี
๑. สี. ยู. กพารชนโก ฯ ม. กพารชนโก ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หนา 243

ปกาสเตตฺวา ชาตกั สโมชานลึฯ ตทา สกุกโก อนฺรุทฺโท อโหลึ
มาตลึ อานนฺโท อโหลึ จตฺราลึตึ ขตฺตึยสทฺสฺตานึ พุทฺทปรึสา
อเหตุลึ เนมิราชา ปน อหเมว สมนฺมาสมฺพุทฺโธตึ ฯ

เนมิราชาตกั จตฺตถึ นึฏฺจึตึ ฯ

มโหสถชาตกั (๑)

ปลฺยจาโล สพุพเสนายาตึ อึทึ สตฺธา เซตฺวเน วิหรนฺโต
อตฺตโน ปลฺยณาปารมี อารพุท กเถลึ ฯ

เอกทิวสมฺหึ ภึกฺขุ ฌมฺมสภายึ สนนึลึนฺนา ตถาคตฺส
ปลฺยณาปารมี วนฺณยนฺตา มหาปลฺโย อาวฺโส ตถาคโต
ปฺลฺยปลฺโย หาสปลฺโย คมฺภึรปลฺโย ฐึรปลฺโย ตึกฺขปลฺโย
ชวณปลฺโย นึพุเพธึกปลฺโย ปรปฺปวาทมทฺทโน อตฺตโน ปลฺยณา-
นฺภาเวน กฺฎทนฺตาทโย พุราหฺมณฺเ สพุภึยาทโย ปรึพุพาชเก
อาพวาทโย ยกฺเช สกุกาทโย เทเว พกาทโย พุรหฺมานโน
องฺกุลึมาลาทโย โจเร จ ทเมตฺวา นึพุพิเสวเน อกาสิ พนฺุ ชนา
เตน ทมิตฺวา ปพุพชฺชึ ทตฺวา มคฺคผลฺลฺลํ ปตึฏฺฐาปิตา เอว
มหาปลฺโย อาวฺโส สตฺธาตึ สตฺถุ คณฺ์ วนฺณยนฺตา นึลึทึลึ ฯ
สตฺธา อาคนฺตฺวา กายนฺตฺถ ภึกฺขเว เอตฺรหึ กถาย
สนนึลึนฺนา กา ปน โว อนฺตฺรา กถา อวิปฺปกตาทึ ปุจฺฉิตฺวา
๑. ส. มโหสฺทชาตกั ฯ ม. อุมงฺกชาตกั ฯ ย. มหายุมฺมคฺคชาตกั ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 244

อิมาย นามาทิ วุตฺเต น ภิกฺขเว อิทาเนว ตถาคโต ปญฺจวา
อตีเต อปริปกฺเก ฌาเณ โพธิฌาณตฺถาย ปุพฺพจริยํ จรณฺโตปิ
ปญฺจวาเยวาทิ วตฺวา ตฺถเห อโหสิ เตหิ ยาจิตฺ อตีตํ อหาริ ฯ

อตีเต ภิกฺขเว มิถิลายํ วิเทหฺรภูเจ วิเทโห นาม ราชา
รชฺชํ การเสถิ ฯ ตสฺส อตฺถธมฺมานุสาสกา จตฺตาริ ปณฺฑิตา
อहेลฺลํ เสนโก ปุกฺกุโส กามินฺโท (๑) เทวินฺโทติ ฯ ตทา ราชา
โพธิสตตสฺส ปฏิสนฺธิคฺคหณทิวเส ปจฺจุสกาลเ อเวรूपิ สุปินฺ
อทุทส ราชงฺกเณ จตฺตฺส กณฺเณสุ จตฺตาริ อคฺคิกฺขนฺธา
มหาปการปฺปมาณา อฏฺฐาย ชลนฺติ เตสํ ปน มชฺเณ เอโก
ขชฺโขปนกปฺปมาโน อคฺคิกฺขนฺโธ อฏฺฐหิตฺวา ตํ ขณฺณเเวว จตฺตาริ
อคฺคิกฺขนฺเ อติกฺกมิตฺวา ยาว อกนิฏฺฐพฺรหฺมโลกปฺปมาณา
อฏฺฐาย สกถจกฺกวาฬิ โอภาเสตฺวา จิตฺ อนฺตมโส ภูมียํ ปติตํ
สาสปริชมตฺตมฺปิ ปญฺญาติ ตํ สเทวโก โลโก สมารโก
สพฺรหฺมโก อากนฺตฺวา คนฺธมาลาทีหิ ปุเชสิ มหาชนา
ชาลนฺตเรเนว วิจรนฺติ โลมกฺวปมตฺตมฺปิ อุนฺหํ น คณฺหตีติ ฯ
ราชา อิมํ สุปินํ ทิสฺวา ภิตตฺสโต อฏฺฐาย กิณฺนุ โข
เม ภวิสฺสตีติ จินฺเตนฺโต นิสินฺนโกว อรุณํ อฏฺฐาเปสิ ฯ
จตฺตาริ ปณฺฑิตา ปาโตว อากนฺตฺวา กจฺจิ นุ เทว สฺขํ
สยิตฺถาติ สฺขเสยฺยํ ปุจฺฉิสฺสุ ฯ โส อจฺริยา กุโต เม สฺขํ
๑. ส. ย. กาวินฺโท ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 245

อตุลิตติ วตุวา เอวรูปโป เม สุปิโน ทิฏฺฐโจติ กเถสิ ฯ อถ นํ
เสนกปณฺหิตโต มา ภายิ มหาราช มงฺคลสุปิโน เอโส วุฑฺฒิ
เต ภวิสฺสตีติ วตุวา ก็ การณาติ วุตฺเต มหาราช อมฺเห
จตุตาโร ปณฺหิตเต อภิภวิตฺวา นิปฺปรกํ กตุวา อญฺโหล ปณฺจโม
ปณฺหิตโต อุปฺปชฺชิสฺสตีติ มยํ หิ จตุตาโร ชนา จตุตาโร
อคฺคิกุขนฺธา วिय มชฺฌเณ อุปฺปนฺนอคฺคิกุขนฺโธ วिय ปณฺจโม
ปณฺหิตโต อุปฺปชฺชิสฺสตีติ โส จ สเทวเก โลเก อสทิสฺโส
ภวิสฺสตีติ ฯ อิทานิ ปเนส กุหิณฺติ ฯ มหาราช อชฺช ตสฺส
ปฏิสฺนุชฺชคฺคหณฺเนน วา มาตฺตฺกฺจฺฉิตโต นิกฺขมฺเนน วา ภวิตพฺพนฺติ
อตุตฺตโน สิถฺยาพเลน (๑) ทิพฺพจกฺขุณา ทิสฺวา วिय พฺยาภาสิ ฯ
ราชา ตโต ปฏฺจาย ตํ วจฺนํ อนุสฺสริ ฯ มิถิลายํ ปน จตุสุ
ทฺวาเรสุ ทกฺขิณฺยวมชฺฌคฺคาโม ปจฺฉิมยวมชฺฌคฺคาโม อุตฺตรยวมชฺฌ-
คฺคาโม ปาจฺฉินยวมชฺฌคฺคาโม จาติ จตุตาโร กามา อเหตุํ ฯ
เตสุ ปาจฺฉินยวมชฺฌคฺคาเม สรวุฑฺฒโก นาม เสฏฺฐิ วสตี ฯ
สุมฺนาเทวี นามสฺส ภริยา อโหสิ ฯ มหาสตุโต ตํ ทิวสํ
รณฺณา ทิฏฺฐสุปิเนเวลายํ ตาวตีสภวนโต จิตฺวา ตสฺสา
กฺจฺฉิมฺหิ ปฏิสฺนุชฺชึ คณฺหิ ฯ อปรานิ ปน เทวปฺุตตสทฺสฺตานิ
ตาวตีสภวนโต จิตฺวา ตสฺมีเยว คามे เสฏฺฐานุเสฏฺฐิณํ
กฺเลสุ ปฏิสฺนุชฺชึ คณฺหิสฺสุ ฯ สุมฺนาเทวี ปน ทสฺมาสจฺเจยน
๑. ม. สิปฺปพเลน ฯ

สุวรรณวณฺณํ ปุตฺตํ วิชายี ฯ

ตสฺมี ขณฺเ สกฺโก เทวราชา มนุสฺสโลกํ โอลฺเกนฺโต
มหาสत्ตสฺส มาตฺตฺจฺฉิตฺโต นิกฺขมนภาวํ ฌตฺวา อิมํ พุทฺธงฺกฺริ
สเทเว โลเก ปากฺกั กาคฺคํ วฏฺฐิตฺติ จินฺเตตฺวา มหาสत्ตสฺส
มาตฺตฺจฺฉิตฺโต นิกฺขมนกาเล อทิสฺสमानกาเยนาคนฺตฺวา ตสฺส หตฺเถ
เอกํ โอสถฆฏฺิกํ จเปตฺวา สกฺกฺจฺจานเมว คโต ฯ มหาสฺตฺโต ตํ
มฺกฺจฺฉี กตฺวา คณฺหิ ฯ ตสฺมี ปน มาตฺตฺจฺฉิตฺโต นิกฺขมนเตเยว
มาตฺตฺ อปฺปมตฺตํปี ทุกฺขํ นาโหสิ ฯ ฆมฺมกรกโต อุทกมิว สุเขน
นิกฺขมิ ฯ สฺวา ตสฺส หตฺเถ โอสถฆฏฺิกํ ทิสฺวา ตาต กิณฺเต
ลทฺชนฺติ อหา ฯ โส โอสถํ อมฺมาติ ทิพฺโพสถํ มาตฺยา
หตฺเถ จเปตฺวา อมฺม อิมํ โอสถํ เขน เกนจิ อปาเชน
อปาชิกานํ เทถาติ อหา ฯ สฺวา ฆฏฺจฺปฆฏฺจา สิริวฑฺฒกเสฏฺจฺฉินฺ
อาโรเจสิ ฯ ตสฺส ปน สตฺตวสฺสสิโก สีสฺวาพาโร อตฺถิ ฯ โส
ตฺตฺจฺฉฺฉฺฉฺ หตฺวา อยํ กุมาโร มาตฺตฺจฺฉิตฺโต ชายมาโน โอสถํ
คเหตฺวา อาคโต ชาติภุจขณฺเยว มาตรา สทฺธี กเถสิ เอวรูปน
ปฺญฺณวตา ทินฺโน โอสถํ มหานุภาโว ภวิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา
ตํ โอสถํ คเหตฺวา นิสฺสทายํ ฆมฺสิตฺวา โอสถํ โลกํ นลาตฺนฺเต
มกฺเขสิ ฯ สตฺตวสฺสสิโก สีสฺวาพาโร ปทฺมปตฺตโต อุทกํ วิย
นิวตฺติตฺวา คโต ฯ โส มหานุภาวํ โอสถนฺติ โสมนสฺสปฺปตฺโต
อโหสิ ฯ มหาสत्ตสฺส โอสถํ คเหตฺวา อาคตภาโว สพฺพตฺถ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 247

ปากโฏ ชาโต ๑ เยเกจิ อาพาธิกา สพฺเพ เต เสฏฺฐิสฺส เคน्हี
อาคนฺตฺวา โอสถํ ยาจนฺติ ๑ เสฏฺฐีปิ สพฺเพสํ นิสฺสทาย ฌสิตฺวา
โอสถํ โถกั คเหตุวา อุทเคน อาลฺุเพตฺวา เทติ ๑ ทิพฺโพสเถน
สรีเร มกฺขิตมตฺเตยว สพฺพา อาพาธา วุปฺสมนฺติ ๑ สฺขิตา มนฺุสฺสา
สิริวฑฺฒกเสฏฺฐิโน เคนเห โอสถิ มหानุภาโวติ วนฺณเณตฺตา
ปฏกมฺนฺติ ๑ มหาสคฺตสฺส นามคฺคหณทิวเส มหาเสฏฺฐี มม
ปฺุตตสฺส อยฺยกาทีนํ นามเนน อตฺถิ นตฺถิ อสฺส ชายมานสฺส
โอสถํ คเหตุวา อาคคตฺตา โอสถิ นาม โหตฺติ ตโต อิํ
โอสถํ มหนฺติ อิํ โอสถํ มหนฺตฺนฺติ อุปฺปนฺนวจนํ อุปาทาย
อสฺส มโหสถกฺมาโรเตว (๑) นามํ อกาสิ ๑ อถสฺส เอตทโหสิ
มม ปฺุตโต มหาปฺุณฺโณ น เอกโกว นิพฺพตฺติสฺสติ อิมินา สทฺธิ
ชาติทารเกหิ จ ภวิตพฺพนฺติ ๑ โส โอลิกาปนฺโต ทารกสทฺสฺสานํ
ทิฏฺฐภาวํ (๒) สฺตฺวา สพฺเพสํปี กุมารานํ ปิลนฺธฺนานิ ทตฺวา
สทฺสชาติโย ทาเปสิ ๑ ปฺุตตสฺส เม อุปฺภูจกา ภวิสฺสนฺตีติ
โพธิสคฺเตน สทฺธิเยว เตสํ มงฺคลํ การสิ ๑ ชาติโย ทารเก
อลงฺกริตฺวา มหาสคฺตสฺส อุปฺภูจานํ อาเนนฺติ ๑ โพธิสคฺโต
เตหิ สทฺธิ กิพฺนฺโต วฑฺฒิตฺวา สคฺตวสฺสีกกาลे สุวณฺณปฺฏิมา
วีย อภิรุโป อโหสิ ๑ อถสฺส คามมชฺเฒ เตหิ สทฺธิ
กิพฺนตฺสฺส หตฺถิอาทีสุ อากจฺจนฺเตสุ กิพฺมณฺทลํ กิษฺชติ ๑
๑. ม. ย. มโหสถกฺมาโรเตว ๑ ๒. ม. นิพฺพตฺตภาวํ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 248

วาทตปฺปฺพรณกาเถ ทารกา กิลมนฺติ ฯ เอกทิวสมฺปิ เนลํ
กีพนฺตานํเขว มหาเมโฆ อุกฺกุหิ ฯ ตํ ทิสฺวา นากพฺโล มหาสตุโต
ธาวิตฺวา เอกํ สาลํ ปาวีสึ ฯ อิตเร ทารกา ตสฺส ปจฺจโต
อนฺุชานฺุตา อณฺุณมณฺุณสฺส ปาเทสุ อฺุปกฺขลิตฺวา ปตฺติวาท
ชณฺุณฺุเกทาทีนึ ปาปฺณึสุ ฯ โปธิสฺตุโต อิมฺสฺมี จาเน กิพนฺสาลํ
กาตุํ วฏฺฏติ เอวํ น กิลมิสฺสามาติ จินฺเตตฺวา เต ทารเก
อาห อิมฺสฺมี จาเน วาเตน วา วสุเสน วา อาตเปณ วา
กิลมิสฺสาม จานนึสฺซชฺชนสยนฺกขมํ เอกํ สาลํ กาทเรสฺสาม เอกํ
กหาปณํ อารธาติ ฯ เต ตถา กรึสุ มหาสตุโต มหาวฑฺฒกึ
ปฺกุโกสาเปตฺวา ตาต อิมฺสฺมี จาเน สาลํ กโรหึติ ตสฺส
สทฺสลํ อทาสึ ฯ โส สาธฺุติ สมฺปฺญิจฺฉิตฺวา สทฺสลํ กเหตุวาท
ญมึ สมํ กาทเรตฺวา ขาณฺุเก โกณฺุญฺเจตฺวา สุตฺตํ ปสาเรสิ ฯ
มหาสตุโต ตสฺส สุตฺตปฺसारณฺุวิธานํ ทิสฺวา อาโรเจณฺุโต โภ
เอวํ สุตฺตํ อปฺसारเตวาท สาธฺุกํ ปสาเรหึติ อาห ฯ สามึ อหํ
อตุตฺตโน สิปฺปานฺุรฺูเปณ ปสาเรมิ อิตฺโต อณฺุณํ น ชานามึติ ฯ
เอตฺตกํปิ อชานนฺุโต อมฺุหากํ ฐนํ (๑) กเหตุวาท สาลํ กถํ กรึสฺสสิ
อาห สุตฺตํ อหํ ปสาเรตฺวา เต ทสฺสามึติ อารธาเปตฺวา สยํ
ปสาเรสิ ฯ วิสฺสกมฺเมน (๒) ปสาริตํ วิย อโหสิ ฯ ตโต วฑฺฒกึ
อาห เอวํ สุตฺตํ ปสาเรตุํ สกฺขิสฺสสึติ ฯ น สกฺขิสฺสามิ
สามึติ ฯ เตนหิ มม วิจารณาย ปน กาทูํ สกฺขิสฺสสึติ ฯ
๑. สึ. มนํ ฯ ๒. ม. วิสฺสกมฺเมนทวปฺตุตฺตสฺส ฯ ย. วิสฺสกมฺเมน ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 249

สกุขิสฺสามิ สามิตฺติ ฯ มหาสตุโต ยถา ตสฺสา สาถาย
เอกสฺมี อนาถานํ อิตฺถินํ วิชายนฺภูจฺานํ เอกสฺมี อาคนฺตุค-
สมณพฺราหฺมณานํ วสนฺภูจฺานํ เอกสฺมี อาคนฺตุคมนุสฺसानํ
วสนฺภูจฺานํ เอกสฺมี อาคนฺตุควาณิชนานํ ภณฺฑทฺปนฺภูจฺานํ
โหติ ตถา สพฺพานิ ตานิ จานานิ พหิมุขทวารานิ กตฺวา
ศาลํ วิจารเสถิ ฯ ตเถว กิพามณฺฑลํ ตเถว วินิจฺฉยํ ตเถว (๑)
ธมฺมสํกฺปิ การเสถิ ฯ กติปาเหเนว นิภูจิตาย สาถาย จิตฺตการ
ปฺกโกสาเปตฺวา สยํ วิตุถาเรตฺวา รมณฺธิยํ จิตฺตกมฺมํ การเสถิ ฯ
สา สาถา สุธมฺมาเทวสทฺทาปฏิกฺภาคา อโหเสถิ ฯ ตโต น
เอตฺตาวตฺตา สาถา โสภติ โปกฺขรณฺธิ การเรตฺตุ วฏฺฐตีติ โปกฺขรณฺธิ
ชนาเปตฺวา อिฏฺฐกฺวทฺตเก ปฺกโกสาเปตฺวา สยํ วิจารเรตฺวา
สทฺสฺสวํกํ สทฺตติตฺถํ โปกฺขรณฺธิ การเสถิ ฯ สา ปญฺจวิธปทุม-
สณฺณนฺนา นนฺทนโปกฺขรณฺธิ วีย อโหเสถิ ฯ ตสฺสา ตีเร ปุปฺผลฺลเร
นนานารุกฺเข โรปาเปตฺวา นนฺทนฺวณํ วีย อญฺยานํ การเสถิ ฯ
ตเมว จ ศาลํ นิสฺสาย ธมฺมิกสมณพฺราหฺมณานญฺเจว อาคนฺตุค-
คมิกาทีนญฺจ ทานวตฺตํ ปฏฺฐเปเสถิ ฯ สา ตสฺส กิริยา สพฺพตฺถ
ปาภฺญา อโหเสถิ ฯ พหู มนุสฺสา ตํ โอสฺรณฺติ ฯ มหาสตุโต
สาถาย นิสีทิตฺวา สมฺปตฺตสมฺปตฺตานํ การณาการณํ ยุตฺตายุตฺตํ
กเถเสถิ ฯ วินิจฺฉยํ ปฏฺฐเปเสถิ ฯ พุทฺธรูปฺปาทกาโล วีย อโหเสถิ ฯ
วิทฺหาราชา ปน สตฺตวสฺสจฺเจยฺน จตฺตาโร ปญฺชิตฺตา อมฺเห
๑. ม. ย. ตตฺเถว ฯ ๒. ม. ย. วิจารเรตฺวา ฯ ๓. ม. ย. โอสฺรณฺติ ฯ

อภิภวิตฺวา ปณฺจโม ปณฺชิตฺโต อุปฺปชฺชิสฺสตีติ เม กถียฺสุ กตฺเถโส
 เอตฺรหีติ สริตฺวา ตสฺส วสนฺภูจฺานํ ชานถาติ จตฺตฺหิ ทฺวาเรหิ
 จตฺตฺวาโร อมจฺเจ เปเสตี ฯ เสสทฺวาเรหิ นิภฺขมฺนฺตา อมจฺจา
 มหาสตฺตํ น ปตฺสึสุ ฯ ปาจฺินทฺวาเรน นิภฺขมฺนฺโต อมจฺโจ สาลาย
 นิสีทิตฺวา ปณฺชิตฺเตน นาม อิมิสฺสา สาลาย การเกน วา
 การापเกน วา ภวิตพฺพนฺติ จินฺเตตฺวา มฺนุสฺเส ปุจฺฉิ อยฺ
 สาลา กตฺรวทฺตฺกิณา กตฺตาติ ฯ มฺนุสฺสา นายฺ วทฺตฺกิณา
 กตฺตา อตฺตโน ปณฺญาพเลน สิริวทฺตฺกเสฏฺฐิปฺตฺตสฺส มโหสถ-
 ปณฺชิตสฺส วิจารณาย เอสา กตฺตาติ วทฺิสฺสุ ฯ กตฺิวสฺโส ปน
 ปณฺชิตฺโตติ ฯ ปฺริปฺณฺณสตฺตวสฺโสติ ฯ อมจฺโจ รณฺโณ ทิฏฺฐ-
 สุปินทิวสโต ปญฺจาย ลํวจฺฉริ คณฺเตตฺวา รณฺโณ สุปินทสฺสเนน
 สเมติ อยฺเมว โส ปณฺชิตฺโตติ ญตฺวา รณฺโณ ทฺตํ ปาहेสิ เทว
 ปาจฺินยวมชฺฉคามเ สิริวทฺตฺกเสฏฺฐิปฺตฺโต มโหสถปณฺชิตฺโต นาม
 สตฺตวสฺสสิโกว สมานโน เอวรूपํ นาม สาลํ การเสสิ โปภฺขรณฺนิ
 อฺยฺยํ จ การเสสิ อิมํ ปณฺชิตํ คเหตุวา อานมฺมิ อฺุทาหุ น
 อานมฺมิติ ฯ ราชา ตํ สฺตฺวา ตฺถุจฺจิตฺโต หุตฺวา เสนกํ
 ปกฺโกสาเปตฺวา ตมตฺถํ อารโจะตฺวา ก็ เสนก อานม ตํ
 ปณฺชิตนฺติ ปุจฺฉิ ฯ โส [๑] มจฺฉรายนฺโต มหาราช สาลาทินํ
 การापิตมตฺตเกน ปณฺชิตฺโต นาม น โหติ โย โภจฺจิ เอตานิ
 # ๑. สฺ. ยฺ. เอตฺถนฺตเร วณฺณนฺติ ทิสฺสตี ฯ ม. เอตฺถนฺตเร ตาภฺนฺติ ทิสฺสตี ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หนา 251

กาเรติ อปฺปมตฺตํ เอตฺนฺติ อาห ๑ โส ตสฺส กถํ สุตฺวา
ภวิตพฺพเมตฺถ การณฺนาติ ตฺถุหิ หุตฺวา ตตฺถเว วสนฺโต
ปณฺฑิตํ วิมฺสฺตฺตํ อมจฺจสฺส หุตํ ปฏฺฐิเปเสตี ๑ ตํ สุตฺวา อมจฺโจ
ตตฺถเว วสนฺโต ปณฺฑิตํ วิมฺสิ ๑ ตตฺริทํ วิมฺสนอุทานํ

มํสํ โคโณ คณฺจํ สุตฺตํ ปุตฺโต โคโร รเถน จ (๑)
ทณฺโฑ สีสํ อหิ เจว กุกฺกุโฆ มณิ วิชายนํ
โอทณฺ พาลุกณฺจาปี ตพากุญฺยานํ กทฺโรโก มณฺตี ๑

ตตฺถ มํสนฺติ เอกทิวสํ โพรสิตฺตฺโต กิพามณฺฑลํ กจฺจนฺโต
เอโก เสโน สฺถนผลกฺโต มํสเปสี กเหตุวา อากาเสน
ปกฺขณฺทิ ๑ ตํ ทิสฺวา ทารกา มํสเปสี นทฺทาเปสฺสามาติ
เสนํ อนฺุพฺนฺธิสฺสุ ๑ เต อิตฺโต จิตฺโต จ ชาวนฺตา อุทฺธํ
โอโลเกตฺวา ตสฺส ปจฺจโต ปจฺจโต กจฺจนฺตา ปาสาณาทีสุ
ขานฺกุเส อุปกฺขลิตฺวา กิลมฺนฺติ ๑ อถ เน ปณฺฑิตฺโต อาห
นทฺทาเปสฺสามิ นนฺติ ๑ นทฺทาเปหิ สามิตี ๑ เตนหิ ปสฺสเถติ
โส อุทฺธํ อโนโลเกตฺวา วาตเวเคน ชาวิตฺวา เสนสฺส ฉายํ
อกุกฺกมิตฺวา ปาณิ ปหริตฺวา มหาวิรวํ วิรวิ ๑ ตสฺส เตเชน
โส สทฺโท เสนสฺส กุจฺฉิยํ นิสิตฺติวา (๒) นิจฺจาริตฺโต วิย อโหสิ ๑
โส ทิตฺโต มํสํ นทฺเทสิ ๑ มหาสฺตฺโต มํสสฺส นทฺทิตฺถาวํ
ถตฺวา ฉายํ โอโลเกนฺโตว ภูมฺิยํ ปตฺติตุํ อทตฺวา อากาเสเยว
๑. สี. ยู. โคพรเถน จ ๑ ม. โคโต รเถน จ ๑ ๒. ม. ยู. วินิวิชฺฉิตฺติวา ๑

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 252

สมปฏิจฺฉิฯ ตํ อจฺฉริยํ ทิสฺวา มหาชนฺ โนนทฺโต วคฺชนฺโต
อปฺโพณฺนโต มหาสทฺทมกาสิฯ อมจฺโจ ตํ ปวฺตุตฺตี ฌตฺวา
รณฺโณ หุตฺตํ ปุณฺ เปเสสิ เทว ปณฺชฺติโต อิมินา อุปาเยน
เสนํ มํสเปสี ฉทฺทาเปสิ อิทํ เทโว ชานาตฺตฺติฯ ราชา ตํ
สุตฺวา เสนกํ ปุจฺฉิ เสนกํ ก็ อานนฺม ปณฺชฺตฺตฺนฺติฯ โส
จินฺเตสิ ตสฺส อิศาคตกาตโต ปฏฺจาย มยํ นิปฺปภา ภวิสฺสาม
โน อตฺถิภาวํปี ราชา น ชานิสฺสฺติ น ตํ อานนฺยํ ทาตุ
วณฺณตฺตีติฯ โส ตาภมจฺฉริตฺตาย (๑) มหาราช เอตฺตฺเกน ปณฺชฺติโต
นาม นาโหสิ อปฺปมตฺตํ เอตฺนฺติ อาหฯ ราชา มชฺฌตฺโต
หุตฺวา ตตฺถเวว นํ วิมํสฺตฺติ ปุณฺ ปฏฺิเปเสสิฯ

โคณฺเฑติ เอโก ปาจิณยวมชฺฌคามวาสิ ปฺริโส วสฺเส ปติเต
กสิ กวิสฺสามิติ คามนฺตรโต โคณฺเฑ กิณฺติวฺวา อานตฺวา เกเห
วสาเปตฺวา ปุณฺ ทิวเส โคจรตฺถาย ตินฺณมฺมี เนตฺวา โคณฺปิฏฺเจ
นินฺนฺโน กิลนฺตรูโป โอตฺริตฺวา รุกฺขมฺมุเล นินฺนฺโน นินฺนํ
โอกุณฺมิฯ ตสฺมี ขณฺ เอโก โจโร อากนฺตฺวา โคณฺเฑ กเหตฺวา
ปลาโยฯ โส ปพฺพชฺฉิตฺวา โคณฺเฑ อปฺสฺสนฺโต อิตฺโต จิตฺโต จ
โอลเอกฺตฺวา โจโร ทิสฺวา เวเคน ปกฺขนฺนฺติวฺวา กุหิ เม โคณฺเฑ
เนสิติ อาหฯ ก็ วเทสิ มม โคณฺเฑ อตฺตโน อิจฺฉิตฺตฺจฺฉานํ
เนมิติฯ เตสิ วิวาทํ สุตฺวา มหาชนฺ สนนฺิปติฯ ปณฺชฺติโต เตสิ
๑. สี่. ยู. วณฺณมจฺฉริตฺตายฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 253

ศาลาทวารณ คจฺจนฺตานํ สทฺทํ สุตฺวา อุโภปี ปกฺโกสาเปตฺวา
เตสํ กิริยํ ทิสฺวา ว อัย โจรโร อัย โคณฺสามิโกติ ชานาติ ฯ
ชานนฺโต ปน กสฺมา วิวทฺถาติ ปุจฺฉิ ฯ โคณฺสามิโก อาห
สามิ อิเม โคณฺ อสฺสกคามโต อสฺกสฺส นาม หตฺถโต กิณฺติวา
อานตฺวา เคเห วสาเปตฺวา ปาโตว ตินฺณฺมึ เนมิ ตตฺถ เม
ปมาทํ ทิสฺวา อัย ปุริโส โคณฺ คเหตุวา ปลายิ สุวาหํ อิตฺ
จิทฺ จ โอลเณนฺโต อิมํ ทิสฺวา อนุพฺพนฺธิตฺวา กณฺหิ อสฺก-
คามวาสินฺ มยา เอเตสํ กิณฺติวา กหิตฺทาวํ ชานนฺตีติ ฯ อถ
โจโร อิเม โคณา มเมว ฆรชาติกา อัย มุสา ภณฺตีติ
อาห ฯ อถ เน ปณฺชิตฺโต อหํ โว อญฺญํ ฆมฺเมน วินิจฺฉินิสฺสามิ
กี ตุมฺहे วินิจฺฉเย จสฺสเถติ ปุจฺฉิตฺวา อาม จสฺสามาติ
วุตฺเต มหาชนสฺส ทพยํ กณฺหิตฺุ วญฺญตีติ ปจฺมํ โจโร ปุจฺฉิ
ตยา อิเม โคณา กี ขาทาปีตา กี ปายิตาติ ฯ ปณฺชิต
ยาคุ ปายิตฺวา ติลปิฏฺจณฺจ กุมฺมาเส จ ขาทาปีตาติ ฯ ตโต
โคณฺสามิกิ ปุจฺฉิ ฯ โส อาห กุโต เม ทฺกคตฺสฺส ยาคฺคาทีนิ
ลทฺธานิ ตินฺนเมว ขาทาปีตาติ ฯ ปณฺชิตฺโต เตสํ กถํ สุตฺวา
อตุตฺตโน ปุริสํ ปาตี คาทาเปตฺวา (๑) ปิยงฺกุปฺตฺตานิ อหฺราเปตฺวา
อุทฺทขฺลเ โภฏฺฎาเปตฺวา อุทฺเณน มทฺทาเปตฺวา โคณฺ ปายสิ ฯ
โคณา ตินฺนเมว ฉทฺทยีสฺสุ ฯ ปณฺชิตฺโต ปสฺสเถทฺนฺติ มหาชนสฺส
๑. ม. ย. กถํ ปริสํ คาทาเปตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 254

ทสฺเสตฺวา โจริ ปุจฺฉิ โจโรสิ น โจโรสิติ ฯ สามิ โจโรมฺหิตี
อาห ฯ เตนฺหิ อิตฺ ปฏฺจาย มา เอวรฺอุปฺกาสีติ โอวทิตฺ ฯ
โพธิสฺตฺตฺสฺส ปฺริสา ปน ตํ หตฺถปาเทหิ โปเถตฺวา ทฺพฺพลมกํสุ ฯ
อถ นํ ปณฺชิตฺโธ โอวทิตฺ ปสฺสตี ตาต ทิฏฺฐธฺมฺเมเยว ตาว เต
อิทํ ทฺกขํ สมฺปฺราเย ปน นิรยาทีสุ มหาทฺกขํ อนุภฺวิสฺสตี
อิตฺ ปฏฺจาย ปชฺเหตํ กมฺมนฺติ ปณฺจ สีลาณี ตสฺส อทาสี ฯ
อมฺจฺโจ ตํ ปวฺตฺตี ยถาภูตํ รมฺโโล อาโรจาเปตี ฯ ราชา กิ
เสนก อาเนม ปณฺชิตฺนฺติ เสนกํ ปุจฺฉิตฺวา มหาราช โคณอฏฺฐ
นาม เยน เกนจิ วินิจฺฉิตํ (๑) เอตฺตฺเกน ปณฺชิตฺโธ นาม น
โหตี อากเมถ ตาว เทวาทิ (๒) วุตฺเต มชฺชตฺโต หุตฺวา ปฺน
ตเถว สาสนํ เปเสตี ฯ เอวํ สพฺพฺวิชาน (๓) เวทิตฺพฺพํ ฯ อิตฺ
ปฺริ ปน อฺุทานมตฺตฺเมว วิภชิตฺวา ทสฺสิสฺสามิ ฯ

คณฺจิติ เอกา ปน ทฺกคฺคิตฺถิ นานาวณฺเณหิ สฺตฺเตหิ
คณฺจิกํ พนฺชิตฺวา กตฺสฺตฺตคณฺจิกปฺลนฺธนํ กิ่วโต โมเจตฺวา
สาฏฺกสฺส อฺุปริ จเปตฺวา นหายิตฺุ ปณฺชิตฺเตน การิตํ โปกฺขรณฺี
โธตฺริ ฯ อปฺรา ตฺรณฺคฺธิ ตํ ทิสฺวา โลภํ อฺุปฺปาเทตฺวา ตํ
อฺุภฺชิตฺวา อมฺม อติวีย โสภนํ อิทํ เต กิตฺตฺเกน กตํ อหํปี
อตฺตโน สิปฺปานฺรูเปน เอวรฺูปํ กริสฺสามิตี กิ่วยํ ปฺลนฺชิตฺวา
๑. ม. เย เกจิ วินิจฺฉินฺนฺติ ฯ ๒. ย. วินิจฺฉิตฺนฺติ อากเมหิ ตาวาทิ ฯ
๓. ส. ย. สพฺพฺวาเทสุปี ฯ ม. สพฺพฺภูจฺานํสุปี ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 255

ปมาณั ตาวสุส อุปฺชาเรมิตี วตุวา ตาย อฺชฺชิตฺตตาย
อุปฺชาเรหิตี วุตเต คีวํยํ ปิลนฺชิตฺวา ปกฺกามิ ฯ อิตฺราปิ ตํ
ทิสฺวา โปกฺขรณฺนิโต สีนํ อุตฺตริตฺวา สาณฺฑกํ นิวาเสตฺวา
อุปฺชาวิทฺวา กุหี เม ปิลนฺชนํ คเหตุวา ปลายิสฺสสึตติ สาณฺฑกํ
คณฺหิ ฯ อิตฺรา ปน นานํ ทว สนฺตํ คณฺหามิ มม
คีวํยเมว ปิลนฺชนนฺติ อห ฯ มหาชนฺโต ตํ สุตฺวา สนฺนิปติ ฯ
ปณฺชิตฺโตปิ ทารเกหิ สทฺธิ กิพนฺโต ตาสํ กลหํ กตฺวา
ศาลาทฺวารณ คจฺจนฺตึนํ สทฺทํ สุตฺวา กิ สทฺโท เอโสติ
ปฺจฺฉิตฺวา อฺกฺกนฺนํ กลหการณํ สุตฺวา ตา ปกฺโกสาเปตฺวา
อากาเรเนว อยํ โจรี อยํ น โจริตฺติ ฅตฺวาปิ ตมตฺถํ ปฺจฺฉิตฺวา
มม วินิจฺฉเย จสฺสธตฺติ วตุวา อาม จสฺสามาติ วุตเต ปจฺฉมํ
โจริ ปฺจฺฉิ ตว อิมํ ปิลนฺชนํ กตรคณฺเชน วิลิมนฺปสึตติ ฯ อหํ
นิจฺฉํ สพฺพสาหาริเกน วิลิมนฺปามีติ ฯ สพฺพสาหาริโก (๑) นาม
สพฺพคณฺเชหิ โยเชตฺวา กตคณฺโช ฯ ตโต อิตฺริ ปฺจฺฉิ ฯ สา
อห กุโต มยํหํ ทุกฺคตฺตาย สพฺพสาหาริโก (๑) อตฺถิ อหํ
นิจฺฉํ ปิยงฺคฺอุปฺผคณฺเชเนว วิลิมนฺปามีติ ฯ ปณฺชิตฺโต ตาสํ วจฺนํ
ปฺริสํ คาหาเปตฺวา อุตฺทปาทึ ออาหาราเปตฺวา ตํ ปิลนฺชนํ
ตตฺถ ปกฺกปิตฺวา คณฺชิกํ ปกฺโกสาเปตฺวา เอตํ อุปฺสึชฺฉิตฺวา
อสุกคณฺชภาวํ นาม ชานาหิตฺติ อห ฯ โส ตํ อุปฺสึชฺฉนฺโต
๑. ม. ย. สพฺพสํหาริโก ฯ เอวมฺปริปิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 256

ปิยงฺคุปฺปผคนธภาวํ ฌตฺวา อิมํ เอกนิปาเต คาทมาห

สพฺพสาหาริโก นตฺถิ

สุทฺธกงฺคุ ปวายติ

อลิกํ ภาสตี ยํ ชฺชุดฺตี

สจฺจมาหุ มหฺลลิกาทิ ฯ

ตตฺถ ชฺชุดฺตีติ ชฺชุดฺติกา ฯ อาหฺวติ อาห ฯ อยเมว วา

ปาโจ ฯ

อถ มหาสตุโต ตํ การณํ มหาชนํ ชานาเปตฺวา ตวํ
โจริสฺสีติ ปุจฺฉิตฺวา โจริภาวํ ปฏฺิชาณาเปสิ ฯ ตโต ปฏฺุจาย
มหาสตฺตสฺส ปณฺฑิตภาโว มหาชนสฺส ปากโฏ ชฺาโต ฯ

สฺชุดฺตนฺติ เอกา อิตฺถิ กปฺปาสเขตฺตรกฺขิกา เขตตํ รกฺขนฺติ
ตตฺถเว ปริสุทฺธกปฺปาสํ คเหตฺวา สุขุมสฺชุดํ กนฺติตฺวา ติมฺพฺรฎฺฐจि-
ผลเนน สฺชุดฺตคฺคฺพํ กตฺวา อุจฺจงฺเก จเปตฺวา คามํ อากจฺฉนฺติ
ปณฺฑิตสฺส ปอกฺขรณฺธิยํ นหายิสฺสามิติ สฺสาฎกสฺส อุปริ สฺชุดฺตคฺคฺพํ
จเปตฺวา โอตฺริตฺวา นหายติ ฯ อปฺรา อิตฺถิ ตํ ทิสฺวา
ลฺลทฺธจิตฺตตฺตาย ตํ คเหตฺวา อโห มนาปํ สฺชุดตํ ตยา อมฺม
กตฺนฺติ อจฺฉนฺริ ปหฺริตฺวา โอลเอนฺตี วิย อุจฺจงฺเก กตฺวา
ปฏฺุคามิ ฯ เสลฺลํ ปฺริมนเยเนว วิตุถาเรตพฺพํ ฯ ปณฺฑิติโต ปจฺฉมํ
โจริ ปุจฺฉิ ตวํ สฺชุดตคฺคฺพํ กโรนฺติ ก็ อนฺโต ปฏฺุจิปิตฺวา
อกาสีติ ฯ สฺสา สามิ กปฺปาสผลเมว ปฏฺุจิปิตฺวา กโรมีติ
อาห ฯ ตโต อิตฺริ ปุจฺฉิ สฺสา ติมฺพฺรฎฺฐจินฺติ อาห ฯ โส
อุภินฺนํปี กถํ ปฺริสฺลํ คาหาเปตฺวา ตํ สฺชุดตคฺคฺพํ วินิเวธาเปตฺวา

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 257

ติมฺพรุญฺจี ทิสฺวา ตํ โจริภาวํ ปฏิขานาเปสิ ฯ มหาชโน
หฺนฺจตุญฺโจ อญฺญุ สุวินิจฺฉิตฺติ สาธุการสฺสทานิ ปวตฺเตสิ ฯ
ปฺตฺโตติ เอกา อิตฺถิ ปฺตฺตํ อาทาย มุขโรชนฺตถาย
ปณฺฑิตสฺส ปุทฺทชเรณิ คณฺตฺวา ปฺตฺตํ นหาเปตฺวา อตฺตโน สาธุเก
นีสิทาเปตฺวา มุขํ โรจิตฺตุํ โอตฺริ ฯ ตสฺมี ขณฺเ เอกา ยกฺขินี
ตํ ทิสฺวา ขาทิตฺถกามา หุตฺวา อิตฺถิเวสฺส คเหตุวา อาคณฺตฺวา
สหายิเก โสภติ วตฺถํ ทารโก ตเวโส ปฺตฺโตติ ปุจฺฉิตฺวา
อาม อมฺมาติ วุตฺเต ปาเยมิ ถนฺนติ วตฺวา ปาเยหิตี
วุตฺเต ตํ คเหตุวา โถกํ กิพาเปตฺวา ตํ อาทาย ปลายิ ฯ
อิตฺธา ตํ ทิสฺวา อุตฺตฺริตฺวา เวเคน ชาวิตฺวา กุหิ เม ปฺตฺตํ
เนสีตี สาธุกํ คณฺหิ ฯ ยกฺขินี กุโธ ตยา ปฺตฺโตติ ลทฺโร
มเมโส ปฺตฺโตติ อาห ฯ ตา กลหิ กโรนฺติโย सालาทฺวาเรน
คจฺฉนฺติ ฯ ปณฺฑิตโต ตาสฺส กลสฺสทฺทํ สุตฺวา ตา ปกฺโกสาเปตฺวา
กิเมตฺนติ ปุจฺฉิ ฯ ตา ตสฺส ตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ ตํ สุตฺวา
ปณฺฑิตโต ยกฺขินี อนิมฺมิสฺสตาย เจว รตฺตตาย จ นีราสฺงกตาย
จ ฉายาย อภาวตาย จ ยกฺขินี อยฺนติ ฌตฺวาปิ มม
วินิจฺฉเย จสฺสธตฺติ วตฺวา อาม จสฺสามาติ วุตฺเต ปจฺฉิยํ เลขํ
อากกฺขิตฺวา เลขมฺชฺเช ทารกํ นิปชฺชาเปตฺวา ยกฺขินี หตฺถेสุ
มาตฺริ ปาเทสุ กาหาเปตฺวา ทเวปิ กกฺขิตฺวา คณฺถอ เอโส
คณฺหิตฺตุํ สกฺโกนฺตฺยา ปฺตฺโตติ อาห ฯ ตา อุโภปิ ตํ กกฺขิตฺตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 258

ทารโก ตาหิ กทฺถมฺยมาโน ทุกฺขปฺปตฺโต หุตฺวา วิรวีฯ มาตา
ตํ สทฺทํ สุตฺวา หทฺยเณน ผลิเตน วิย ปฺตฺตํ มฺลฺลจิตฺวา
โรทฺมานา อฏฺฐาสีฯ ปณฺฑิตฺโต มหาชนํ ปุจฺฉิ ทารกมาตุ
หทยํ มฺหุทฺกํ โหติ อุทาหุ อมาตุ หทยํ มฺหุทฺกนฺติฯ มาตุ หทยํ
มฺหุทฺกํ ปณฺฑิตฺตาติฯ ปณฺฑิตฺโต มหาชนํ ปุจฺฉิ เตนฺหิ อิทานิ
กิเมตํ ทารกํ คเหตุวา จิตฺตา มาตา โหติ อุทาหุ วิสขฺเชตฺวา
จิตฺตาติฯ วิสขฺเชตฺวา จิตฺตา ปณฺฑิตฺตาติฯ เตนฺหิ อิมํ ปน
ทารกโจรี คุมฺเห ชานาถาติฯ น ชานาม ปณฺฑิตฺตาติฯ ยกฺขิณี
เอสา เอตํ ขาทิตุํ คณฺหสีติฯ กถํ ชานาสี ปณฺฑิตฺตาติฯ
ยกฺขิณี อนิมฺมิสฺสตาย เจว รตฺตตาย จ นิราสฺงกตาย จ ฉายาย
อภาเวน จ นิกฺกรณฺตตาย จาติฯ อถ นํ โส ปุจฺฉิ กาสี
ตวนฺติฯ ยกฺขิณีมฺหิ สามิตีฯ กสฺมา อิมํ ทารกํ คณฺหสีติฯ
ขาทิตุํ สามิตีฯ อนฺธพาลे ปุพฺเพปิ ปาปํ กตฺวา ยกฺขิณี
ชาตา อิทานิ ปฺนปี ปาปํ กโรสี อโห อนฺธพาลาสีตี ตํ
ปญฺจสีเลสุ ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา อฺยโยเชสีฯ ทารกมาตาปี จิริ
ชีวตุ สามิตี ปณฺฑิตํ โธเมตฺวา ปฺตฺตํ อาทาย ปกฺกามิฯ

โคชฺโติ(๑)เอโก กิร ปุริโส ลกฺขณฺญกตาย เจว กาพวณฺณตตาย
จ โคชกาโพ นามฯ โส ปน สตฺตสํวจฺจฺรานิ กมฺมํ กตฺวา
ภริยํ ลภีฯ สา นามเนน ทิมฺตาหลา นามฯ โส เอกทิวสํ
๑. สี่. ยู. โคพรเถน จาติ โคเพน จ รเถน จ ฯ ม. โคคตติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 259

ตํ อามนฺเตตฺวา ภทฺเท ปุวฺชาทนฺนํ ปจาทิตฺติ วตฺวา สามิ กุหิ
คจฺฉิสฺสตีติ วุตฺเต ภทฺเท มาตาปิตโร ทฏฺฐํ คมฺมฺสํมาตีติ วตฺวา
กิณฺเต มาตาปิตฺุหิตฺติ ตาย ปฏิกุจฺจโตปิ ยาว ตติยมฺปิ วตฺวา ตํ
ปจําเปตฺวา ปาถะยฺยญฺเจว ปณฺณาการญฺจ อาทาย ตาย สทฺฐี
มคฺคํ ปฏฺฐิปนฺโน อนุตรามคฺเค อุตฺตํานวาหิณี นทฺติ อทฺทส ๑
เต เทว ปน อุกทกฺกิริกฺชาติกาว ตสฺมา โอตฺริตฺตุ อวิสหนฺตา
นทฺติตีเร อฏฺฐํสุ ๑ ตทา ทิฆมฺปิฏฺฐิ นามะโก ทุกฺกตฺปริโส นทฺติตีเร
อนฺุวิจฺรณฺโต ตํ จานํ สมฺปาปฺุณฺนิ ๑ เต ตํ ทิสฺวา ปุจฺฉิสฺสุ
สมฺมม อຍံ นทฺติ คมฺกิริรา อุตฺตํานาติ ๑ โส เตตํ อุกทกฺกิริกฺภาวํ
ลตฺวา สมฺมา อຍံ นทฺติ อติคฺมฺกิริรา พหุ จณฺทํมจฺฉาติ อาห ๑
สมฺมม ตวํ กถํ คมฺมฺสํสตีติ ๑ โส อาห สสฺสุมารมฺกรานํ อมฺเหหิ
สทฺฐี ปรฺิจฺจโย อตฺถิ เตน เต อมฺเห น วิเหเจนฺตฺติติ ๑ เตนทฺติ
สมฺมม อมฺเหปิ เนหิตฺติ ๑ โส สาธฺุติ สมฺปฏฺุจฺฉิ ๑ อถสฺส เต
ขชฺชโภชนํ อํทฺสุ ๑ โส กตฺกตฺตคฺจโจ สมฺมม กํ ปจฺฉมํ เนมิตฺติ
ปุจฺฉิ ๑ ตว สหายิกํ เนหิ มํ ปจฺฉา เนสฺสตีติ ๑ โส สาธฺุติ
ตํ ขนฺุเช กตฺวา สพฺพิ ปาถะยฺยญฺจ ปณฺณาการญฺจ คเหตุวา
นทฺติ โอตฺริตฺวา โถกํ คนฺุตฺวา อุกฺกฏฺุทฺทิกํ นิสฺสิทิตฺวา ปกฺกามิ ๑
ตโต โครกฺกาโพ ตีเร จิตฺเตยว คมฺกิริรา วตฺยาํ นทฺติ เอวํ
ทิจฺฉสฺสาปิ นาม เอวรฺูปา มยฺหํ ปน อปเสยฺหาว (๑) ภวิสฺสตีติ
๑. ม. อปเสยฺหาว ๑ ย. อเสยฺหา ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 260

จินเตสิ ฯ อิตโรปี ตํ นทิมชฌํ เนตฺวา ภาทเท อหํ ตํ
โปเสสฺสามิ ตวํ สมฺปนฺนวัตถาลงฺการา ทาสทาสิปริวฺตา วิจริสฺสสิ
กิญฺเต อยํ ลกฺขณฺญคฺโต กริสฺสติ มม วจนํ กโรหิติ อหา ฯ
สา ตสฺส วจนํ สุตฺวาว อตฺตโน สามิเก สิเนหํ ฉินฺทิตฺวา
ตํ ขณฺณเวย ตสฺมี ปฏฺิพทฺชจิตฺตา หุตฺวา สามิ สเจ มํ น
นทฺเทตฺสสิ กริสฺสามิ เต วจนฺนติ อหา ฯ ภาทเท ก็ กเถสิ
อหนตํ โปเสสฺสามิติ อหา ฯ เต อุโกปี ปรตีริ คนฺตฺวา
อณฺณมณฺณํ สมฺโมทมาณา โคธกาฬํ ปหาย โคธกาฬํ ติฏฺฐ
ติฏฺฐ ตวนฺติ วตฺวา ตสฺส ปสฺสนตฺสเสว ขาทนียํ ขาทนต์วา
ปกกมฺีสุ ฯ โส ตํ ทิสฺวา อิเม เอกโต หุตฺวา มํ นทฺเทตฺวา
ปลายนฺติ มณฺเฑติ อปราปริ ชาวนฺโต โลกํ โอตริตฺวา ภาเยน
นิวตฺติตฺวา ปฺน เตสุ โกเปน ปฺนปฺปฺนํ โอตริตฺวา ชีวามิ วา
มรามิ วาติ อุลลงฺกิตฺวา นทियํ ปติโต อุตฺตานภาวํ ฌตฺวา
นทिया อุตฺตริตฺวา เวเคน อฺนุพฺนฺชิตฺวา ตํ ปาปฺณิตฺวา อมฺโก
ทฺฏฺฐ ใจฺร กุหิ เม ภริยํ เนสิติ อหา ฯ อิตโรปี ตํ หเร
ทฺฏฺฐ วามน ลกฺขณฺญกฺ โตุ ตว ภริยาติ วตฺวา ตสฺส กิวยํ
คเหตฺวา จิปี ฯ โส ทิมฺตาหลํ หตฺเถ คเหตฺวา ติฏฺฐ ติฏฺฐ
กุหิ คจฺจสิ มยา สตฺตสฺสวจฺจรานิ กมฺมํ กตฺวา ลทฺทฺภริยาสิติ
วตฺวา เตน สทฺธิํ กลหํ กโรนฺโต มหาสตฺตสฺส สาลาย สนฺตํกํ
ปาปฺณิ ฯ มหาชโน สนฺนิปติ ฯ ปณฺฑิโต ก็ สทฺโท นามโสติ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 261

ปุจฺฉิตฺวา ตมตถํ สุตฺวา อุโกปี ปกฺโกสาเปตฺวา วจนปฏฺวิจฺฉนํ
สุตฺวา มม วิญฺญเย จสฺสธตฺติ วตฺวา อาม จสฺสามาติ
วุตฺเต ปจฺฉมํ ทิฆมปิฏฺฐิจิ กีนามอสิตฺติ ปุจฺฉนํ ๑ ทิฆมปิฏฺฐิจิโก นาม
สามิตฺติ กเถสิ ๑ ภริยา ปน เต กา นามาติ ๑ โส ตสฺสา
นามํ อชานนฺโต อญฺฉํ นามํ กเถสิ ๑ มาตาปิตโร เต เก
นามาติ ๑ อสุกา นามาติ ๑ ภริยาย เต มาตาปิตโร เก
นามาติ ปุจฺฉนํ ๑ โส อชานิตฺวา อญฺฉํ กเถสิ ๑ อตฺตสฺส กถํ
อตฺตโน ปุริสํ กหาเปตฺวา ตํ อปเนตฺวา อิตฺริ ปกฺโกสาเปตฺวา
ปุริมฺนเยเนว สพฺเพสํ นามานิ ปุจฺฉนํ ๑ โส ยถากุตํ ชานนฺโต
อวิรุชฺฉิตฺวา กเถสิ ๑ โพรฺสฺสโต ตํปี อปเนตฺวา ทิฆมตาหฺลํ
ปกฺโกสาเปตฺวา ตวํ กา นามาสิตฺติ ปุจฺฉนํ ๑ ทิฆมตาหฺลา นาม
สามิตฺติ ๑ สามิโก เต โก นามอสิตฺติ ๑ สา อชานนฺติ อญฺฉํ
กเถสิ ๑ มาตาปิตโร เต เก นามาติ ปุจฺฉนํ ๑ สา อสุกา
นามาติ อาห ๑ สามิกสฺส เต มาตาปิตโร เก นามาติ ๑ สา
วิลปฺนฺติ อญฺฉํ กเถสิ ๑ ปณฺฑิตฺโต อิตฺเร ทเว ปกฺโกสาเปตฺวา
มหาชนํ ปุจฺฉนํ อิมิสฺสา กถา ทิฆมปิฏฺฐิสฺส วจเนน สเมติ
อุทาหุ โคธกาพฺสฺสาติ ๑ โคธกาพฺสฺส ปณฺฑิตาติ ๑ อยํ เอติสฺสา
สามิโก อิตฺโร โจโรติ ๑ อถ นํ ปุจฺฉนํ โจโรสิ ตวณฺติ ๑
อาม สามิตฺติ ๑ โจรภาวํ สมฺปฏฺฐิจฺฉนํ ๑ ปณฺฑิตสฺส วิญฺญเยน
โคธกาโพ อตฺตโน ภริยํ ลภิตฺวา ปณฺฑิตํ โธเมตฺวา ภริยํ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 262

อาทาย ปกุกามิ ฯ ปณฺหิตโต ทิมปิฏฺฐิ อาท อิตโต ปฏฺจาย
มา ปฺน เอวรฺูปมกาสิตฺติ ฯ

รโถติ ตทา เอโก ปฺริโส รเถ นิสิตฺตฺวา มฺขโชนฺตฺถาย
คามโต นิกฺขมฺมิ ฯ ตสฺมี ขณฺเ สกฺโก อวชฺเชนฺโต ปณฺหิตฺ
ทิสฺวา มโหสฺสสฺส พุทฺธงฺกุรฺสฺส ปณฺณานุกาวิ ปากฺกฺมฺ กฺริสฺสามิตฺติ
จินฺตฺตฺวา มนุสฺสเวเสนาคนฺตฺวา รตฺสฺส ปจฺฉากาภํ คเหตุวา
ปายาสิ ฯ อถ นํ รตฺสามิโก ปฺริโส ตาต เกนฺตฺถนฺ อากโตสฺสิตฺติ
ปฺจฺฉิตฺตฺวา ตมฺเห อปฺฏฺจาทฺตุ อากโตมฺหิตฺติ วุตฺเต เตนฺหิ สาธฺตฺติ
สมฺปฏฺิจฺฉิตฺตฺวา ยานา โอรุยฺห สรฺริรฺกิจฺจตฺถาย คโต ฯ ตสฺมี ขณฺเ
สกฺโก รถํ อภิรฺุทฺตฺวา เวเคนฺ ปาเชสิ ฯ รตฺสามิโก สรฺริรฺกิจฺจ
กตฺวา นิกฺขมฺนฺโต สกฺกํ รถํ คเหตุวา ปลายนฺตํ ทิสฺวา เวเคน
อนฺุพฺนฺธิตฺวา ติฏฺฐจฺ ติฏฺฐจฺ กุหิ เม รถํ เนสฺสสฺสิตฺติ วตฺวา ตว
รโถ อลฺยโธ ภาวิสฺสฺสิตฺติ อัยฺ ปน มม รโถติ วุตฺเต เตนฺ สทฺฐิ
กลฺหํ กโรนฺโต สาลาทฺวารํ ปตฺโต ฯ ปณฺหิตโต กิเมตฺนฺติ
ปฺจฺฉิตฺตฺวา เต ปกฺโกสาเปตฺวา เตนากาเรนฺ อากจฺฉนฺเต ทิสฺวา
นิพฺภยตฺถาย เจว อุกฺขิณฺ อณิम्मิสฺสตฺถาย จ อัยฺ สกฺโก อัยฺ รตฺสามิโกติ
อณฺุณาสิ ฯ เอวํ สนฺเตปี วิวาทกาเรณฺ ปฺจฺฉิตฺตฺวา มม วินิจฺฉเย
จฺสฺสธฺตฺติ วตฺวา อาม จฺสฺสามาติ วุตฺเต อหํ รถํ ปาเชสฺสามิ
ตมฺเห เทวปี รตฺปจฺฉิมฺนฺเต คณฺุทฺ รตฺสามิโก น วิสฺชเชสฺสฺสิตฺติ
อิตโร วิสฺชเชสฺสฺสิตฺติ วตฺวา เอกํ ปฺริสฺ อานาเปสิ รถํ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หนา 263

ปาเชหิตี ๗ โส ตถาอกาสี ๗ อิตเรปี เทว ปจฺจโต คเหตุวา
อนุชาวีสุ ๗ รตสามโก โลกั กนฺตวา กิลมนฺโต รถั วิสขฺเขตฺวา
จิโต ๗ สกฺโก ปน รเถน สทฺธิ ๗ ชาเวว ๗ ปญฺหิตโต รถั
นิวตฺตาเปตฺวา มนุสฺसानํ อัจฺจชิ อัย ปุริโส โลกั กนฺตวา รถั
วิสขฺเขตฺวา จิโต อัย ปน รเถน สทฺธิ ๗ ชาวิตฺวา รเถเนว สทฺธิ
นิวตฺติ เนวสฺส สรีโรตฺเตทวินฺทุมตฺตํปี อตฺถิ น อสฺสาสปฺสสาโส
อจฺจมฺภิตโต อนิมฺมิสฺสเนตฺโต เอส สกฺโก เทวราชาตี ๗ อถ น
สกฺโก เทวราชาตีตี ปุจฺจิตฺวา อาม ปญฺหิตาตี วุตฺเต กสฺมา
อิชาคโตตีตี ปุจฺจิตฺวา ตเวว ปญฺญาปกาสนตฺถํ ปญฺหิตาตี
วุตฺเต เตนหิ มา ปฺน เอวมกาสีตี อห ๗ สกฺโก สกฺกานูภาวํ
ทสฺเสนโต อากาเส จตฺวา อญฺญู สุวฺนิจฺฉิตโต อญฺญู สุวฺนิจฺฉิตโตตี
ปญฺหิตสฺส ฤตี กตฺวา สกฺกฺจฺจานเมว คโต ๗ ตทา โส อมจฺโจ
สยเมว รญฺโฆ สนฺตีกั กนฺตฺวา ราชนํ วนฺทิตฺวา มหาราช
ปญฺหิตฺเตน เอว รตอญฺญู สุวฺนิจฺฉิตโต สกฺโกปี เตน ปราชิตโต
กสฺมา ปุริสฺวิเสสํ น ชานาสี เทวาตี อห ๗ ราชา เสนกั
ปุจฺจิ กิ เสนก อานม ปญฺหิตนฺติ ๗ โส มจฺจรายนฺโต (๑)
อห มหาราช เอตฺตเกน ปญฺหิตโต นาม น โหตี อากเมถ
ตาว นํ วิมฺสิตฺวา ชานิสฺสามาตี ๗ ราชา ตฺถุหิ อโหสิ ๗

สตฺตทารกปญฺโห นิฏฺฐิตโต ๗

๑. ม. ตาภมจฺจเรน ๗ ย. อัย ปาโจ นตฺถิ ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณณา หน้า 264

ทณฺโฑติ อถกทิวสํ ราชา ปณฺฑิตํ วิมฺลิสฺสามาติ ขทฺริ-
ทณฺฑํ อหฺราเปตฺวา ตโต วิทตฺถิมตฺตํ คหฺหาเปตฺวา จุนฺทกาเรน
สุภฺภูสิ ติขาเปตฺวา ปาจิณยวมชฺฌคามวาสีณํ เปเสสิ ปาจิณ-
ยวมชฺฌคามวาสีโน กิร อิมสฺส ขทฺริทณฺฑทสฺส อิทํ อคฺคํ
อิทํ มฺลนฺตํ ชานนฺตํ สเจ น ชานนฺตํ สหสฺสทณฺโฑติ ฯ
คามวาสีโน สนฺนิปตฺติตฺวา ชานิตฺตํ อสฺสโกนฺโต เสฏฺฐิโน กถยฺสิสุ
กทาจิ มโหสฺสทณฺฑิตฺวา ชานยฺย ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา ปุจฺฉถาติ ฯ
มหาเสฏฺฐิ ปณฺฑิตํ กิพามณฺฑทลาย ปกฺโกสาเปตฺวา ตมตฺถํ
อาโรเจตฺวา ตาต อิมํ มยฺ ชานิตฺตํ น สกฺโกม อปี นฺ ตวํ
สภฺขิสฺสสิ ชานิตฺตํ ตาตาคิ ปุจฺฉิ ฯ ตํ สุตฺวา มหาสฺสโต
รณฺโณ อิมสฺส อคฺเคน วา มฺลนฺ วา ปโยชนํ นตฺถิ มม
วิมฺลสนฺตฺถาย เปสิตํ ภวิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา อหฺรถ ตาต
ชานิสฺสามิ นนฺตํ อห ฯ อถ เสฏฺฐิ ขทฺริทณฺฑํ อหฺราเปตฺวา
ปณฺฑิตสฺส อทาสี ฯ โพธิสฺสโต ตํ หตฺถนํ คเหตุวาว อิทํ
อคฺคํ อิทํ มฺลนฺตํ ฌตฺวา ชานนฺโตปี มหาชนสฺส หทยํ
คหณตฺถํ อุกทปาดิ อหฺราเปตฺวา ขทฺริทณฺฑทสฺส มชฺฌ
สุตฺตเกน พนฺธิตฺวา สุตฺตโกภฺยํ คเหตุวาว ขทฺริทณฺฑทํ อุกทปิฏฺเจ
จเปสิ ฯ จปีตมตฺเตยว มฺลํ ภาริตาย (๑) ปจฺมํ นิมุชฺชิ ฯ ตโต
มหาชนํ ปุจฺฉิ รุกฺขสฺส นาม กิ มฺลํ ภาริยํ โหติ อฺทาหุ
๑. ม. ภาริยตาย ฯ ย. ภาริกตาย ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 265

อคุคนฺติ ฯ มุถํ ปณฺทิตาติ เตนหิ อิมสฺส ปจฺมํ นิมุคฺคเมว
มุถนฺติ อิมาย สณฺณาย อคุคฺคจฺจ มุถนฺจ อัจฺฉิ ฯ คามวาสิโน
อิทํ อคุคํ อิทํ มุถนฺติ รณฺโณ ปหิณฺตีสุ ฯ ราชา ตฺสิตฺวา โโก
ชานาตีติ ปุจฺฉิตฺวา สิริวฑฺฒกเสฏฺฐิปุตฺโต มโหสถปณฺทิตो
เทวาทิ วุตฺเต ตํ สุตฺวา ก็ เสนก อานม ปณฺทิตนฺติ
ปุจฺฉิ ฯ เสนโก อาห อธิวเสหิ เทว อณฺเณนปี อุปาเยน
วิมฺลิสฺสามาติ ฯ โส สาธุ เสนกาติ อาห ฯ

สีสนฺติ อถกทิวสํ อิตฺถิยา จ สีสํ ปุริสสฺส จ สีสนฺติ
เทว สีธานี อหฺราเปตฺวา อิทํ อิตฺถิยา สีสํ อิทํ ปุริสสฺส
สีสนฺติ ชานนฺตุ สเจ น ชานนฺติ สหสฺสทณฺโฑติ ปหิณฺตีสุ ฯ
คามวาสิโน อชานนฺตา มหาสตฺตํ ปุจฺฉีสุ ฯ โส ตํ ทิสฺวาว
อณฺณาสิ ฯ กถํ ฯ ปุริสสฺส สีเส กิร สีพฺพิณี อฺชุกาว โหติ (๑)
อิตฺถิยา สีเส สพฺพิณี วุฏฺกา ปริวตฺติตฺวา คจฺฉตีติ ฯ โส อิมินา
อภิณฺญาณน อิทํ อิตฺถิยา อิทํ ปุริสสฺส สีสนฺติ อัจฺฉิ ฯ
คามวาสิโน ปุณ รณฺโณ ปหิณฺตีสุ ฯ เสสํ ปุริมสทิสเมวาทิ ฯ
อหิตี อถกทิวสํ สปฺปญฺจ สปฺปิณฺญจ อหฺราเปตฺวา อຍ
สปฺโป อຍ สปฺปิณีติ ชานนฺตุ อชานนฺตานํ สหสฺสทณฺโฑติ
ปหิณฺตีสุ ฯ คามวาสิโน อชานนฺตา ปณฺทิตํ ปุจฺฉีสุ ฯ โส
ทิสฺวาว ชานาติ ฯ สปฺปสฺส หิ นงฺคุฏฺฐํ ฐลํ โหติ ฯ สปฺปิณฺยา
๑. สี. สีพฺพนานิ อฺชุกานิ โหนฺติ ฯ ย. สีพฺพานิ อฺชุกานิ โหนฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 266

นงฺกุจฺจํ ตนฺกํ โหติ ฯ สປປສຸສ ສີສັ ຄູລິ ໂຫຕີ ສປປິນຍາ
ສີສັ ตນฺกํ ທີຳ ຯ ສປປສຸສ ອຸຈິນີ ມຸນດານີ ສປປິນຍາ
ທຸທຸທານີ ສປປສຸສ ໂສວຕຸຕິໂກ ປຣາວຸໂຊ (๑) ໂຫຕີ ຯ ສປປິນຍາ
ໂສວຕຸຕິໂກ ວິຈຸຈິນນໂກ ໂຫຕີ ຯ ໂສ ອີເມ ອຸກິຍຸວາເລເນ ອຍໍ
ສປປໂປ ອຍໍ ສປປິນິຕິ ອາຈິກຸຈີ ຯ ເສັ ວຸຕຸຕນຍເມວາຕີ ຯ

ກຸກຸກຸໂຊຕີ ອເຄກທິວສໍ ປາຈິນຍວມຊຸມຄາມວາສີໂນ ອມຸຫາກໍ
ສພຸເສຕໍ ປາທວິສາຸ ສີສກຸໂຊ (๒) ຕໂຍ ກາເລ ອນຕິກຸກຸມິຕຸວາ ນທນຸຕໍ
ມງຄລອສຸກໍ ເປເສນຕຸ ໂນ ເຈ ເປເສນຕີ ສຸສຸສທຸໂຫຕີ ສາສນໍ
ປຸທິຸສຸ ຯ ຕ ອຸຫານນຸຕາ ປຸທິຕໍ ປຸຈຸຸສຸ ຯ ໂສ ອາຫ ຣາຫາ
ໂວ ສພຸເສຕໍ ກຸກຸກຸໂຊ ອາຫາເປສີ ໂສ ຫີ ປາເທສຸ ນຸຂສີຫຍາຍ (๓)
ປາທວິສາໂນ ນາມ ສີເສ ຈຸພາຍ ສີສກໂຊ ນາມ ຕິກຸບຸຕຸຕຸ ວສຸສນໂຕ
ຕໂຍ ກາເລ ອນຕິກຸກຸມິຕຸວາ ນທນຸໂຕ ນາມ ຕສຸມາ ເວຣຸປໍ ກຸກຸກຸໂຊ
ເປເສຄາຕີ ຯ ຕ ຣຸໂລ ປຸທິຸສຸ ຯ ຣາຫາ ຕຸສີ ຯ

ມຸຕິຕິ ສກຸເກນ ກຸສຣຸໂລ ທິນຸໂນ ມຸຕິກຸບຸໂໂ ອຕຸຕິ ຯ ໂສ
ອຸກຸສຸ ຈານສຸ ວງໂກ ໂຫຕີ ຕສຸສ ປຸຣາຸສຸຕຸຕໍ ຈິນຸນໍ (๔) ຯ ໂກຈິ
ປຸຣາຸສຸຕຸຕໍ ນີຸຮິຕຸວາ ນວສຸຕຸຕໍ ປເວເສຕຸ ນ ສກຸໂກຕີ ຯ ເອກທິວສໍ
ປາຈິນຍວມຊຸມຄາມວາສີໂນ ອີມມຸຫາ ມຸຕິກຸບຸນຸຫາ ປຸຣາຸສຸຕຸຕໍ
ນີຸຮິຕຸວາ ນວສຸຕຸຕໍ ປເວເສນຕຸ ໂນ ເຈ ປເວເສນຕີ ສຸສຸສທຸໂຫຕີ
๑. ສີ. ປຣິພທຸໂໂ ຯ ມ. ໂສວຕຸຕິໂກ ປຣາພທຸໂໂ ຯ ຍຸ. ປຣິພນຸໂໂ ຯ
๒. ມ. ຍຸ. ສີສກກຸ ຯ ๓. ມ. ປາທນຸຂສີຫຍາຍ ຯ ຍຸ. ປາທນຸຂຕາຍ ຯ
๔. ສີ. ຈິຸຸຕຸຕິ ຯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 267

เปสยีสฺส ฯ คามวาสีโน มนุสฺสา เนว ปุราณสุตฺตํ นีหริตฺวา
นวสุตฺตํ ปเวเสตฺถุ สกฺขีสฺส ฯ อสกุโกนฺตา ปน ปณฺหิตสฺส
อจฺจีสฺส ฯ โส มา จินฺตยิตฺถาติ มํหุ อหฺราเปตฺวา มณฺโณ
ทวีสฺส ปสฺเสสฺส มชฺฐนา ฉิทฺทํ มกฺขเตตฺวา กมฺพลสุตฺตํ วฏฺฏเตตฺวา
ตสฺส โกฏฺยิ มชฺฐนา มกฺขเตตฺวา โถกํ ฉิทฺทเตสฺส ปเวเสตฺวา
กิปฺปลิกานํ นิกฺขมณฺญฺจानเ จเปสิ ฯ กิปฺปลิกา มชฺชนฺเชน
นิกฺขमितฺวา มณฺมิหิ ปุราณสุตฺตํ ขาทมานา คนฺตฺวา
นวกมฺพลสุตฺตํ โกฏฺยิ ทํลิตฺวา อากทฺตฺมิตฺวา เอเกน ปสฺเสน
นีหริสฺส ฯ ปณฺหิตโต ตสฺส ปเวสิตฺถาวํ ฅตฺวา รมฺโถ เทถาติ
คามวาสีนํ อทาสี ฯ เต รมฺโถ ปหิณฺสิ ฯ ราชา ปุจฺฉิตฺวา
ตสฺส ปเวเสตฺถุปายํ สุตฺวา ฅลฺสิ ฯ

วิชายนนฺติ เอกทิวสํ กิร รมฺโถ มงฺคฺลอุสฺสภํ พหุ กุมฺมาเส
ขาทาเปตฺวา มโหทริ กตฺวา วิสาณานิ ไรวิตฺวา เตเลน
มกฺขเตตฺวา หลิทฺทิตฺยา นหาเปตฺวา คามวาสีนํ เปสยีสฺส ฅมฺเห
กิร ปณฺหิตา อยญฺจ รมฺโถ มงฺคฺลอุสฺสโก ปตฺติฏฺจิตคพฺโป เอตํ
วิชายาเปตฺวา สวจฺจกํ เปเสถ อเปเสนฺตานิ สหสฺสทณฺโฑติ ฯ
คามวาสีโน มนุสฺสา น สกฺกา อิทํ กาคฺตุํ กิณฺนุ โย
กริสฺสามาติ ปณฺหิตํ ปุจฺฉีสฺส ฯ โส อิมินา ปญฺหาปฏฺธิกาเคน
ภวิตพฺพนฺติ จินฺตเตตฺวา สกฺขิสฺสสถ ปเนกํ รมฺถา สทฺธิ
กถนสมตฺถํ วิสารทํ ปุริสํ ลทฺฐนฺติ ปุจฺฉิ ฯ น ฅรฺกํ เอตํ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 268

ปณฺฑิตาติ อาหํสุฯ เตนหิ ตํ ปกฺโกสเถธาติฯ เต นํ
ปกฺโกสอาปยีสฺสุฯ อถ นํ มหาสตุโต อาห เอหิ ตวํ โภ
ปฺริส ตว เกเส ปญฺญิยํ วิกิริตฺวา นานปฺปการํ พลวปฺริเทวํ
ปฺริเทวนฺโต ราชทวารํ คจฺฉ อญฺเณหิ ปุจฺฉิตฺปิ กิณฺฉิ
อวตฺวา ปฺริเทวนฺโต รณฺณา ปน ปกฺโกสอาเปตฺวา ปฺริเทวนการณํ
ปุจฺฉิตฺ นมสฺสมาโน เอวํ วเท หิ ปิตา เม เทว วิชายิตฺถุ น
สกุโกติ อชฺช สตฺตโม ทิวโส ตุมฺเห เทว เม ปฏฺฐิสรณํ โหถ
วิชายนฺปูายมสฺส กโรธาติ รณฺณา กิ วิกฺปติ อจฺฉานเมตํ
ปฺริสา นาม วิชายนฺตา นตฺถิติ วุตฺเต สเจ เทว เอวํ นตฺถิ
อถ ปาจิณยวมชฺฉคามวาสีโน กถิ มงฺกฺลอุสฺสํ วิชายาเปสฺสนฺตีติ
วเทยฺยาสีติฯ โส สาธฺฐติ สมฺปญฺฉิฉิตฺวา ตถา อกาสิฯ ตํ
สุตฺวา ราชา เกเนตํ ปญฺหาปฏฺฐิกาคํ จินฺติตฺตฺติ ปุจฺฉิตฺวา
มโหสถปณฺฑิตเณนาติ สุตฺวา ตฺสึฯ

โธทนนฺตฺติ อปฺรสุมี ทิวเส ปณฺฑิตํ วิมฺบิสฺสสามาติ จินฺเตตฺวา
ปาจิณยวมชฺฉคามวาสีโน กิร ปณฺฑิตา อมฺหากํ อญฺจงฺกสมนฺนาคํ
อมฺพิโลทนํ ปจฺฉิตฺวา เปสฺสนฺตุ ตตฺริมานิ อญฺจงฺกานิ น ตณฺญฺเลน
น อุทเณน น อุทฺขลียา น อุทฺชเนน น อคฺคินา น ทารูหิ น
อิตฺถียา น ปฺริเสน น มคฺเคนาติ อเปสฺสนฺตานํ สหสฺสทณฺโฑติ
สาสนํ ปหิณฺสิสุฯ คามวาสีโน ตํ การณํ อจฺฉานนฺตา ปณฺฑิตํ
ปุจฺฉีสฺสุฯ โส มา จินฺตยิตฺถาติ วตฺวา น ตณฺญฺลํ นาม

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 269

กณิกั คาทาเปตฺวา น อุทกั นาม หิมั คาทาเปตฺวา น อุกฺขลั
นาม นวมตฺติกาชนั คาทาเปตฺวา น อุทฺชนั นาม ขาณฺเเก
โกฏฺฐาเปตฺวา น อคฺคั นาม ปกตฺติคฺคั ปหาย อรณฺนิคฺคั
คาทาเปตฺวา น ทารุณิ นาม กฏฺจั ปหาย ปณฺณานิ
คาทาเปตฺวา อมฺพิโรทนั ปจาเปตฺวา นวภาชนเ ปกฺขิปีตฺวา
สุตฺตเกน พนฺธิตฺวา ลยฺจาเปตฺวา น อิตฺติยา น ปฺริเสน นาม
ปณฺทเกน อุกฺขิปาเปตฺวา น มกฺเคน นาม มหามคฺคั ปหาย
ชงฺฆมคฺเคน คนฺตฺวา รณฺโถ สนฺติกั เอวรूपั โอทนั เปเสถาติ
อาห ๑ เต ตถา กรีสุ ๑ ราชา ตั ทิสฺวา เกเนส ปณฺโห
ฉาโตติ ปฺจุฉิตฺวา มโหสถปณฺทิตฺเตนาติ สุตฺวา ตฺติ ๑

ทาลุกาติ อปรสฺมี ทิวเส ปณฺทิตฺตฺเสว วิมฺสนตฺถิ คามวาสิณั
สาสนั ปหิณฺสิสุ ราชา โทลาย กิพิตฺถกาโม ราชกุเล ปฺราณ-
พาลุกโยตฺตั ฉินฺนั อโหสิ เอกั พาลุกโยตฺตั ฏฺฐเฏตฺวา เปเสนตฺ
อเปเสนตฺตานั สหสฺสทณฺโฑติ ๑ เต ตั การณั อชานนฺตา
ปณฺทิตั ปฺจุฉีสุ ๑ ปณฺทิตฺโตปี ตั สุตฺวา อิมินา ปณฺหาปฏฺิภาเคน
ภวิตพฺพนฺติ จินฺเตตฺวา คามวาสิโน อสฺสาเสตฺวา วจนฺกุสเล
เทว ตโย ปฺริเส ปกฺโกสาเปตฺวา คจฺจถ ราชานั อุปสงฺกมิตฺวา
วเทถ เทว คามวาสิโน ตสฺส โยตฺตสฺส ตนฺกั วา ถฺลั วาติ
ปฺมาณั น ชานนฺติ ปฺราณพาลุกโยตฺตโต วิทฺถิมตฺตั วา
จตฺรงฺกุติมตฺตั วา ขณฺฑั เปเสถ ตั ปฺมาณั กิร โอลเเกตฺวา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 270

เตน ปมาณน วฏฺเฐสฺสนฺตีติ สเจ โว ราชา อมหากํ ฆเร
พาลุกโยตฺตํ นาม กทาจิ น ภูตปุพฺพนฺติ วทติ อถ นํ มหาราช
สเจ เอวํ นตฺถิ ปาจิณยวมชฺฌคามวาสีโน กถํ กริสฺสนฺตีติ
วทยฺยาถาติ วตฺวา เปเสตี ๑ เต ตถา กรีสฺสุ ๑ ราชา เกน
จินฺตีโต ปญฺหาปฏฺฐาโกติ ปุจฺฉิตฺวา มโหสถปณฺฑิเตน เทวาทิ
สุตฺวา ตฺถิ ๑

ตพากนฺติ อปรสฺมี ทิวเส ปณฺฑิตํ วิมฺสนตฺถํ ราชา
อุทกกีฬํ กิฬิตฺวาโม ปญฺจวิธปทุมสณฺณนํ โปกฺขรณฺี เปเสนฺตุ
อเปเสนฺตานิ สหสฺสทณฺโฑติ กามวาสีโน สาสนํ เปสยีสฺสุ ๑ เต
ตํ การณํ อชานนฺตา ปณฺฑิตสฺส อโรจยีสฺสุ ๑ โส อิมินาปี
ปญฺหาปฏฺฐาเกเนว ภูตปุพฺพนฺติ จินฺเตตฺวา วจนฺกุสเล กติปเย
มนุสฺเส ปกฺโกสธาติ วตฺวา เต ปกฺโกสธาเปตฺวา เอถ ตุมฺเห
อุทกกีฬํ กิฬิตฺวา อุกฺขิณี รตฺตานิ กตฺวา อลฺลเกสา อลฺลวตฺถา
กถมกฺขิตสรีรา โยตฺตเลทฺททฺทณฺฑทฺทตฺถา หุตฺวา ราชทวารํ
คณฺตุวา ทฺวาเร จิตฺภาวํ รณฺโถ อโรจาเปตฺวา รณฺณา
กโตกาสา ปวิสิตฺวา มหาราช ตุมฺเหหิ กิร ปาจิณยวมชฺฌ-
คามวาสีโน โปกฺขรณฺี เปเสนฺตฺติ ปหิตตฺตา มยํ ตุมฺหากํ
อนุจฺฉวิกํ มหนฺตํ โปกฺขรณฺี อาทาย อาคตา สา ปน
อรณฺญวาสิกตฺตา นครํ ทิสฺวา ปาการปรีชทฺวารภูฏาลกาทีนิ
โอโลเกตฺวา ภิตตฺตีตา โยตฺตานิ จินฺทิตฺวา ปลายิตฺวา อรณฺญเมว

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 271

ปวิภูจจา มยฺ เลขทุททณฺฑาทิหิ โปเถนฺดาปี นินฺตเตตฺตํ นาสกฺขิมฺหา
ตุมฺหากํ กิร อรณฺญา อานีตํ ปุราณโปกฺขรณฺนิ เทถ ตาย
สทฺฐี โยเชตฺวา อหริสฺสามาติ วตฺวา รณฺญา น กทาจิ
มม อรณฺยโต อานีตโปกฺขรณฺนิ นาม ภูตปฺพุพา น มยา กสฺสจि
โยเชตฺวา อหรรณฺตถาย โปกฺขรณฺนิ เปสิตปฺพุพาติ วุตฺเต สเจ
เทว เอวํ ปาจันยวมชฺฌคามวาสีโน กถํ โปกฺขรณฺนิ เปสิสฺสนฺตฺติติ
วทยฺยาถาติ วตฺวา เปเสสิ ๑ เต ตถา กรีสุ ๑ ราชา ปณฺจติเตน
ฉาตภาวํ ฌตฺวา ตฺถสิ ๑

อฺยฺยานนฺติ ปุเนกทิวสํ มยฺ อฺยฺยานกิปฺ กิพิตฺตฺกามา
อมฺหากณฺจ อฺยฺยานํ โปราณฺรฺกฺขโอกฺคฺกวิภฺกคํ ปาจันยวมชฺฌ-
คามวาสีโน สฺสปฺพิตฺตรณฺรฺกฺขสณฺจณฺนํ นวอฺยฺยานํ เปเสนฺต
อเปเสนฺตานํ สหสฺสทณฺโฑติ ปหิณฺสิสุ ๑ เต อชานนฺตา ปณฺจติ
ปฺจฺจิสฺสุ ๑ ปณฺจติโต อิมินาปี ปณฺหาปฏฺธิภาเคเนว ภวิตพฺพนฺติ
จินฺตเตตฺวา เต สมสฺสาเสตฺวา มนฺุสฺเส ปกฺโกสาเปตฺวา ปุริมฺนเยเนว
เปเสสิ ๑ เต ตถา กรีสุ ๑ ราชา ตํ สุตฺวา เสนกํ ปฺจฺจิจิ กิ
เสนก อานมฺ ปณฺจิตนฺติ ๑ โส ลากมจฺจฺริเยน เอตฺตเคน
ปณฺจติโต นาม น โหติ อากเมหิ ตาวาติ อห ๑ ตสฺส วจัน
สุตฺวา ราชา จินฺตสิ มโหสถปณฺจติโต สตฺตทารกปณฺเหปี (๑)
มม มนํ คณฺหิ เอวรฺุเปสฺปิสฺส คฺยฺหปณฺหาวิมฺสเนสฺส เจว
๑. ม. สตฺตทารกปณฺเหหิ ๑ ยฺ. ทารกปณฺโหปี ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 272

ปณฺหาปฏิภาเคสุ จ พุทฺธสฺส วิย พุยากรณฺ์ เสนโก เอวรูป
อิธ ปณฺหิตํ อานนฺตุํ น เทติ ก็ เม เสนเคน อานนฺตฺสํ
นนฺติ ฯ โส นหนฺเตน ปรีวารนํ ตํ คามํ ปายาสี ฯ ตสฺส
มงฺกลอสฺสํ อภิรฺหิตฺวา กจฺจนฺตสฺส อสฺสสฺส ปาโท ผลิตฺกฺมียา
อนฺตรํ ปวีสิตฺวา ภิขฺชํ ฯ ราชาทโตว นีวตฺติตฺวา นกรํ
ปาวีสี ฯ อถ นํ เสนโก อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉิ มหาราช
ปณฺหิตํ ภิร อานนฺตุํ ปาจฺฉินยวมชฺฉคามํ คมิตฺถาติ ฯ อาม
ปณฺหิตาติ ฯ มหาราช มํ อนตฺถกามํ กตฺวา ปสฺสธ อากเมถ
ตาวาติ วุตฺเตปี อติตฺตริตํ นิกฺขมิตฺวา ปจฺมคมเนเนว มงฺกลอสฺสสฺส
ปาโท ภิโนนฺติ ฯ โส ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา ตฺถนฺทึ อโหสิ ฯ
ปุเนกทิวสํ ราชานํ เสน สทฺธิ มนฺเตสิ ก็ เสนก
มโหสถปณฺหิตํ อานนฺมาติ ฯ เทว สยํ อคฺนตฺวา พุตฺติ เปเสถ
ปณฺหิต อมฺหากํ ตว สนฺตีกํ อากจฺจนฺตานํ อสฺสสฺส ปาโท
ภิโนนํ อสฺสตรํ วา เปเสตุ เสฏฺฐตรํ วาติ ยถิ อสฺสตรํ
เปเสสฺสติ สยํ อากมิตฺสฺสติ ยถิ เสฏฺฐตรํ เปเสนฺโต ปิตฺรํ
เปเสสฺสติ อยเมว โน ปญฺโห มตฺถกํ ปตฺโต ภิวิสฺสตีติ ฯ
ราชานํ สาธฺตฺติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ตถา กตฺวา พุตฺติ เปเสสิ ฯ
ปณฺหิตโต พุตฺสฺส วจฺนํ สุตฺวา ราชานํ มมญฺเจว ปิตฺรญจ
เม ปสฺสิตฺถกาโมติ จินฺเตตฺวา ปิตู สนฺตีกํ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา
๑. ม. ก็ ฯ ๒. ม. ย. อติตฺตริตา นิกฺขมิตฺถ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 273

ตาด ราชา คุมฺเห จ มมณฺจ ทฏฺฐกาโม คุมฺเห ปจฺมตรํ
เสฏฺฐิสหสฺสปริวฺตา คจฺจนฺตา จ ตฺวจฺจนฺตฺตา อคฺนฺตฺวา
นวลสฺปิปฺปฺริ จฺนฺทนฺกรณฺทกํ อาทาย คจฺจนฺตา ราชา คุมฺเหหิ
สทฺฐี ปฏฺฐินฺนถารํ กตฺวา เสฏฺฐิ อฺนฺรฺรูปํ อาสนํ ฌตฺวา
นีสิตฺทาติ วกฺขติ คุมฺเห ตถารูปํ อาสนํ ฌตฺวา นีสิตฺเทยฺยาถ
คฺมฺหากํ นีสินฺนกาเลเยว อหํ คมฺิสฺสามิ ราชา มยา สทฺฐี
ปฏฺฐินฺนถารํ กตฺวา ปณฺชิต ตถารูปํ อาสนํ ฌตฺวา นีสิตฺทาติ
วกฺขติ อถาหํ คุมฺเห โอลฺเกสฺสามิ คุมฺเห ตาย สลฺยณาย
อาสนา วฏฺฐาย ตาด มโหสถ ปณฺชิต อิมสฺมี อาสนเ
นีสิตฺทาติ วเทยฺยาถ อชฺเชโก ปญฺโห มตฺถกํ ปาปฺณิสฺสตีติ ฯ
โส สาทฺฐติ สมฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา วุตฺตนเยเนว กนฺตฺวา อตฺตโน ทฺวาเร
จิตฺถาวํ รัลโย อาโรจาเปตฺวา ปวิสฺสุติ วุตฺเต ปวิสิตฺวา
ราชานํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ ฯ ราชา เตน สทฺฐี
ปฏฺฐินฺนถารํ กตฺวา คหปติ ตว ปฺตฺโต มโหสถปณฺชิตฺโต กุหิณฺติ
ปฺจฺฉิ ฯ ปจฺฉโต อากจฺฉติ เทวติ ฯ ราชา ปจฺฉโต อากจฺฉตีติ
สุตฺวา คฺมฺจฺมานโส หุตฺวา คหปติ อตฺตโน ยุตฺตาสนํ ฌตฺวา
นีสิตฺทาติ อาห ฯ โส อตฺตโน ยุตฺตาสนํ ฌตฺวา เอกมฺนตํ
นีสิตฺติ ฯ

มหาสคฺโตปิ อลงฺกตปฏฺฐิตฺโต ทารกสหสฺสปริวฺโต อลงฺกตรเถ
นีสิตฺติวา นครํ ปวิสฺนฺโต ปรีชาปฏฺฐเ จรฺมานํ เอกํ คทฺฐรํ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 274

ทิสฺวา ถามสมฺปนฺเน มาณเว อาณาเปสิ เอกํ กุฑรํ อนุ-
พนฺธิตฺวา ยถา สทฺทํ น กโรติ เอวมสฺส มฺขพนฺธํ กตฺวา
กิลฺยเชน เวเจตฺวา เอกสฺมี อตุฏฺรณเก สยาเปตฺวา(๑) อญฺเสนาทาย
อากจฺฉนฺตํ ๑ เต ตถา กรีสฺสุ ๑ โปธิสฺสโต มหนฺเตน ปรีวารเณ
นคฺรํ ปาวีสิ ๑ มหาชนํ ตํ ทิสฺวา เอส กิร สิริวฑฺฒกเสฏฺฐิโน
ปฺตุโต มโหสฺสปณฺธิโต นาม เอส กิร ชายมาโน โอสถณฺฎิกํ
หตฺถเณ กเหตุวา ชาโต อิมินาว กิร เอเตสํ เอตฺตกาณํ
วิมฺสนปฺลฺหณํ ปฏฺิภาคา ฉาตาติ มหาสत्ตํ อภิตฺถวฺนฺโต
โอสถเณโตว ติตฺตี น กจฺฉนฺติ ๑ โส ราชทวารํ กนฺตฺวา ราชานํ
ปฏฺิขานาเปสิ ๑ ราชา ตํ สฺตฺวา ตฺถุจฺจิตฺโต มม ปฺตุโต
มโหสฺสปณฺธิโต จิปรํ อากจฺฉนฺตํ อห ๑ โส ทารกสฺสเสหิ
ปรีวโต ปาสาทํ อภิรุหิตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ
อญฺจาสิ ๑ ราชา ตํ ทิสฺวา โสมนสฺสปฺตุโต หุตฺวา
มรฺุรปฏฺิสนฺถารํ กตฺวา ปณฺธิต ปฏฺิรูปํ อาสนํ ฌตฺวา
นีสิตฺวาหิตฺติ อห ๑ ตทา โส ปิตฺรํ โอสถเณติ ๑ อถสฺส ปิตา
โอสถเณติสฺสชฺชาสเนนา วุญฺจาย ปณฺธิต อิมสฺมี อาสเน
นีสิตฺวาหิตฺติ อห ๑ โส ตสฺมี อาสเน นีสิตฺวา ๑ ตํ ตตฺถ
นีสินฺนํ ทิสฺวา เสนกปฺกุสฺสกาณินฺทเท วินฺททา เจว อญฺเญ จ
๑. ส. ย. มฺขพนฺธํ กตฺวา เอกสฺมี อตุฏฺรเก วุญฺเจตฺวา ๑
ม. กิลฺยเชน เวเจตฺวา ตสฺมี เอเกนตุฏฺรเณน ปฏฺิจฺฉาเทตฺวา ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 275

อนฺธพาลา ปาณิ ปหริตฺวา มหาหสิตํ หสิตฺวา อิมํ
อนฺธพาลํ ปณฺทิตฺตํ วทนฺติ โย ปิตริ อาสนา วุฏฺฐาเปตฺวา
สยํ นิสิตฺติ อิมํ ปณฺทิตฺตํ วตฺตํ น ยุตฺตนฺติ ปรีหาสิ
กริสุฯ ราชา ทุมฺมุโข อนตฺตมโน อโหสิฯ อถ นํ มหาสตุโต
ปฺจุจฺจि กิ มหาราช ทุมฺมุโขสฺตีฯ อาม ปณฺทิตฺตํ ทุมฺมุจิมฺหิ
สวณฺเมว เต มนาปํ ทสฺสนํ ปน อมฺนาปํ ชาตฺนฺติฯ
กิ การณฺตํฯ ปิตริ อาสนา วุฏฺฐาเปตฺวา สยํ นิสินฺนตฺตํฯ
กิ ปน ตวํ มหาราช สพฺพภูฏานํสฺส ปฺตฺเตหิ ปิตาว อุตฺตโมติ
มณฺณสฺตีฯ อาม ปณฺทิตฺตํฯ อถ นํ มหาสตุโต นนุ
มหาราช ตุมฺเหหิ อมฺหากํ อสฺสตรํ วา เสฏฺฐตรํ วา เปเสนฺตฺตํ
สาสนํ ปหิตนฺติ วตฺวา อาสนา วุฏฺฐาย มาณเว โอลเกตฺวา
ตุมฺเหหิ กหิตกทฺรภํ อาเนถาติ เต อาณาเปตฺวารณฺโณ
ปาทมฺมุเล นิปชฺชาเปตฺวา มหาราช อยํ กทฺรโก กิ อคฺฆตฺตี
ปฺจุจฺจิฯ ราชา อาห สเจ อุปการโก อฏฺฐกหาปณฺณ อคฺฆตฺตีฯ
อิมํ ปน ปฏฺิจจ อาชานียวลาวย กุจฺจิมฺหิ นิพฺพตฺโต อสฺสตรโร
กิ อคฺฆตฺตีฯ อนคฺโข ปณฺทิตฺตํฯ เทว กสฺมา เอวํ กเถถ
นนุ ตุมฺเหหิ อิทาเนว วตฺตํ สพฺพภูฏานํสฺส ปฺตฺเตหิ ปิตาว
อุตฺตโมติ สเจ ตํ สจฺจํ ตุมฺหากํ อสฺสตรโต กทฺรโกว อุตฺตโม
โหติ ตํ กทฺรภํ คณฺหนฺนํ ยถิ กทฺรภหิ อสฺสตรโร อุตฺตโม
โหติ ตํ คณฺหนฺนํ กิ ปน มหาราช ตุมฺหากํ ปณฺทิตฺตา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 276

เอตตํปิ ชานิตฺตํ อสกุโกนฺดา ปาณิ ปหริตฺวา มหาหสิตํ
หสนฺติ อโห ตุมฺหากํ ปณฺชิตา ปณฺญาสมฺปนฺนา กุโ
โว เอเต ลทฺธาติ จตฺตารโ ปณฺชิตเต ปรีหาสิตฺวา (๑) ราชานํ
อิมาย เอกนิปาเต คาถาย อชฺฌภาสิ

สี ตฺวํ เอวํ มณฺณสิ (๒) เสโย

ปฺตุเตน ปิตาติ ราช เสฏฺฐ

นทฺสตรสฺส เต อโย

อสุสตรสฺส หิ กทฺรโก ปิตาติ ฯ

ตสฺสโต ยถิ ตวํ ราช เสฏฺฐ สพฺพญฺจานํเส โสโย
ปฺตุเตน ปิตาติ เอวํ มณฺณสิ ตว อสุสตรโตปิ อโย กทฺรโก เสฏฺฐโ
โหตุ กิ การณา อสุสตรสฺส หิ กทฺรโก ปิตาติ ฯ เอวญฺจ ปน
วตฺวา อห มหาราช สเจ ปฺตุเตหิ ปิตาว เสโย มม ปิตริ
คณฺหถ สเจ ปิติตโต ปฺตุโตว เสโย มํ คณฺหถ ตุมฺหากํ
อตุถายาติ ฯ ราชา ตํ สุตฺวา โสมนสฺสปฺตุโต อโหสิ ฯ สพฺพา
ราชปรีสา สุกฺกิตโต ปณฺชิตเตน ปณฺโหติ อุนฺนทฺนฺดา (๑) สาธ-
การสหสฺसानิ อํทฺสุ ฯ องฺกุสิโปจฺจา เจว เจลฺกฺเขปสหสฺसानิ จ
ปวตฺตีสุ ฯ จตฺตารโ ปณฺชิตา ทุมฺฆา ปชฺฌายนฺตาว อहेสิ ฯ
นนฺ มาตาปิตูนํ คณฺ ฆานนฺโต โปชิสตฺเตน สทิสํ นาม
๑. สี. ย. ปรีหาสิตฺวา ฯ ม. ปรีหสิตฺวา ฯ ๒. ม. หํจํ ตวํ เอวมณฺณสิ ฯ
ย. หํสิ ตวํ เอวํ มณฺณสิ ฯ ๑. สี. อุนฺนาทินิ ฯ ย. อุนฺนาทาทินิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 277

นตฺถิ อถ โส กสฺมา เอวมกาสิตี ฯ น โส ปิตุ อวมานตฺถาย
รณฺณา ปน อสฺสตรึ วา เม เปเสนฺตุ เสฏฺฐตรึ วาติ สาสนั
ปหิตํ ตสฺมา ตสฺส จ ปณฺหสฺส อาวิภาวกรณตฺถํ อตฺตโน จ
ปณฺหิตภาวสฺส ปกาสนตฺถํ จตฺตุนนฺจ ปณฺหิตานํ นิปฺปภา-
กรณตฺถํ (๑) เอวมกาสิตี ฯ

กทรภปญฺโห นิฏฺฐิตโธ ฯ

ราชา ตฺถิตฺวา คนฺโธทกปฺริตํ สฺวณฺณภิงฺการิ อาทาย
ปาจินยวมชฺฌคามํ ราชโกเคน ภูณฺชาหิตี เสฏฺฐิสฺส หตฺเถ อุทกั
ปาเตตฺวา เสสเสฏฺฐิโน เอตฺสเสว อุปฺภูจฺจาภา เอว โหนฺตฺตฺติ
วตฺวา โภชิตตฺตสฺส มาตฺยา สพฺพาลงฺกาเร เปเสตฺวา กทรภปญฺเห
ปสนฺโน โภชิตตฺตํ อตฺตโน ปิยฺปฺตฺตํ กตฺวา คณฺหิตุํ เสฏฺฐิ อโวจ
โก คหปติ มโหสถปณฺหิตํ มม ปฺตฺตํ กตฺวา เทหิตี ฯ เทว
อติตรฺุณ อัย อชฺชาปิสฺส มฺเข ชिरคนฺโธ วายติ มหฺลลกกาเล
ตฺมฺหากั สนฺติเก ภวิสฺตีตี ฯ ราชา อาห คหปติ ตวํ อิตฺโต
ปฺภูจฺยา เอตฺสมี นิราลโย โหหิ อัย อชฺชตฺตฺเค มม ปฺตฺโต อหิ
มม ปฺตฺตํ โปเสตฺตุ สกฺขิสฺสามิ คจฺจ ตวณฺติ ตํ อัยโยเชสิ ฯ โส
ราชานํ วณฺหิตฺวา ปณฺหิตํ อาลิงฺกิตฺวา อฺเร นิปฺชฺชาเปตฺวา สีเส
จุมพิตฺวา โอวาทมฺสฺส อทาสิ ตาต หทย ตาต นยฺน วร
ตาต มโหสถ ปณฺหิต มา มํ อนาถิ กโรหิ อิตฺโต ปฺภูจฺยา
๑. ม. อปฺปฏิกานกรณตฺถํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 278

อปรมาเทน อมหากั ราชานั อปรุจาทิ(๑) ฯ โส ปิตริ วนฺทิตฺวา
ตาท มา จินฺตยิตฺถาติ ตั อฺยุโยเชติ ฯ ราชา ปณฺทิตุํ ปุจฺฉิ
ก็ ตาท อนฺโต ภาฺวิโก (๒) ภาฺวิสฺสตี อฺทาทุ พหิ ภาฺวิโกติ (๓) ฯ โส
อตุถิ เม มหาปริวโร พหิ ภาฺวิเกน มยา ภาฺวิตุํ วณฺณตีติ
จินฺตเตวา พหิ ภาฺวิโก ภาฺวิสฺสามี เทวาติ อหา ฯ อตฺส
ราชา อนฺรุปี เคนํ ทาเปตฺวา ทารกสฺสสฺสํ อาที กตฺวา
สพฺพิ ปริพฺพยํ ทาเปตฺวา สพฺพุโปเก เทวาเปติ ฯ โส ตโต
ปรุจาย ราชานั อปรุจาทิ ฯ

ราชาปี ตั วิมฺลิตฺกามาโว อโหสิ ฯ ตทา ปน นกรสฺส
ทกฺขินทวารโต อวิทฺฐเร โปกฺขรณฺตีเร เอกสฺมี ตาลรฺกฺเข กาก-
กุลาวเก มณฺริตฺนํ อโหสิ ฯ ตสฺส ฉายา โปกฺขรณฺธิ
ปฺลฺยายติ ฯ โปกฺขรณฺธิ มณฺธิ อตุถิติ รัชฺโฆ อโรเจสิ ฯ
ราชา เสนกั อามนฺเตตฺวา เสนก โปกฺขรณฺธิ กิร มณฺริตฺนํ
ปฺลฺยายติ กถํ ตั คณฺหาเปสฺสามาติ ปุจฺฉิตฺวา อฺทกั
นีหฺราเปตฺวา คณฺหิตุํ วณฺณตีติ วุตฺเต เตนหิ เอวํ กโรหิติ
ตสฺเสว ภาฺรมาภาสิ ฯ โส พฺหุ มนฺุสฺเส สนนฺิปาเตตฺวา
โปกฺขรณฺธิยา อฺทกณฺจ กทฺทมณฺจ นีหฺราเปตฺวา ภูมี ภาฺนิตฺวาปี
มณฺธิ นาทุทส ฯ ปฺน ปฺนฺณาย โปกฺขรณฺธิยา มณฺฉายา
๑. ม. ตาท อปรฺมตฺโต โหหิติ ฯ ย. อิม ปาจา นตุถิ ฯ
๒. ม. ย. อนฺโตภตฺติโก ฯ ๓. ม. ย. พหิภตฺติโกติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 279

ปลฺยณายติ ๑ โส ปุณฺณปี ตเถว กตฺวา ตํ เนว อทฺทส ๑ ตโต
ราชา ปลฺยณิตํ อามนฺเตตฺวา ตาต ปโกฺขรณฺธิยํ เอโก มณฺธิ
ปลฺยณายติ เสนโก อุกถณฺจ กทฺทมณฺจ นีหฺราเปตฺวา ภูมึ
ภินฺนิตฺวาปี ตํ มณฺธิ นาทฺทส ปุณฺณาย ปโกฺขรณฺธิยา ปุณ
มณฺธิฉายา ปลฺยณายติ ตาต สกฺขิสฺสตี ตํ มณฺธิ คณฺหาเปตฺนฺติ
อาห ๑ โสปี เนตํ มหฺราษ ครุ เอถ ตํ ทสฺสิสฺสามึติ
อาห ๑ ตํ สุตฺวา ราชา ตฺสิตฺวา ปสฺสิสฺสามึ อชฺช ปลฺยณิตฺส
ปลฺยณพฺลนฺติ มหฺชนปฺริวฺโต ปโกฺขรณฺธิตีริ คโต ๑ มหฺสตฺโต
ตีเร จตฺวา มณฺธิรตฺนํ โอลเกนฺโต นายํ มณฺธิ ปโกฺขรณฺธิยํ
ตารุกฺเข มณฺธินา ภวิตพฺพนฺติ ฉตฺวา นตฺถิ เทว ปโกฺขรณฺธิยํ
มณฺธิติ วตฺวา นนฺ ตาต อุกเถ ปลฺยณายตีติ วุตฺเต อุกทปฺาตี
อาหฺราเปตฺวา อุกเณน ปุเรตฺวา ปสฺสธ เทว นายํ มณฺธิ
ปโกฺขรณฺธิยเยว ปลฺยณายติ อุกทปฺาตีปี ปลฺยณายตีติ วตฺวา
ปลฺยณิตํ กตฺถ ปน มณฺธินา ภวิตพฺพนฺติ วุตฺเต เทว
ปโกฺขรณฺธิยปี ปาตีปี ฉายาว ปลฺยณายติ น มณฺธิ ปโกฺขรณฺธิยํ
เทว มณฺธิ ปน ตารุกฺเข กากกุลาวเก อตฺถิ ปุริสํ อาโรเปตฺวา
อาหฺราเปตีติ อาห ๑ ราชา ปุริสํ อาโรเปตฺวา มณฺธิ
อาหฺราเปตี ๑ ปลฺยณิตโต ตํ คเหตุวา รณฺโฆ หตฺถे จเปตี ๑
มหฺชโน ปลฺยณิตฺส สากฺการ์ ทตฺวา เสนกํ ปฺริภาเสนฺโต
มณฺธิรตฺนํ ตารุกฺเขเยว อตฺถิ พาลเสนโก พหุปฺริเสหิ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 280

โปกฺขรณฺนิยฺเยว ภินฺทาเปสิ ฯ ปณฺฑิตฺเตน นาม มโหสถสทฺธิเสน น (๑)
ภวิตพฺพนฺติ มหาสคฺตสฺส ภูตฺติ อกาสิ ฯ ราชาปิ ปณฺฑิตสฺส
คฺกุโจ อตฺตโน คีวํยํ ปิลนฺธนํ มุตฺตาทาหารํ ทตฺวา ทารก-
สทฺสทานํปิ มุตฺตาวาลิโย ทาเปสิ ฯ โภชิตคฺตสฺส สปริวารสฺส
อิมินา นีหาเรน อุปฺภูจฺจัน อานุชานาติ ฯ

เอณฺนวิสตฺปิณฺโห นิภูจฺจิโต ฯ

ปุณฺณทิวสํ ราชา ปณฺฑิตฺเตน สทฺธิ อุตฺตยานํ อคฺมาสิ ฯ
ตทา เอโก กกณฺญโก โตรณคฺเค วสติ ฯ โส ราชานํ อากจฺจนฺตํ
ทิสฺวา โตรณคฺคา ออตฺริตฺวา ภูมฺมียํ นิปชฺชิ ฯ ราชา คฺสฺส
กิริยํ โอโลเกตฺวา ปณฺฑิต อยํ กกณฺญโก ก็ กโรตีติ ปุจฺฉิ ฯ
มหาราช อยํ กกณฺญโก ตุมฺเห เสวตีติ อาห ฯ สเจ เอวํ
อมฺหากํ เสวนา มา นิปฺผลา โหตุ โภคมสฺส ทาเปหิตี ฯ
เทว คฺสฺส โภเคน กิจฺจํ นตฺถิ ขาทนฺนิยมคฺตเมว อลนฺติ ฯ ก็
ปนายํ ขาทตีติ ปุจฺฉิ ฯ มํสํ เทวาติ ฯ กิตฺตํ ลทฺธิ
วภูฏตีติ ฯ กากณฺนิกมคฺตคฺคณฺนิกํ เทวาติ ฯ ราชา เอกํ ปุริสํ
อาณาเปสิ ราชทาโย นาม กากณฺนิกมคฺโต น วภูฏติ อิมสฺส
นิวทฺธํ อทฺตมมาสกคฺคณฺนิกํ มํสํ อหริตฺวา เทหิตี ฯ โส สาธฺวติ
สมฺปฏฺธิจฺฉิตฺวา ตโต ปุญฺจาย ตถา อกาสิ ฯ โส เอกทิวสํ
อุโปสเถ มาฆมาเต มํสํ อลภิตฺวา ตเมว อทฺตมมาสกํ วิชฺฉิตฺวา
สคฺตเคน อาวณฺิตฺวา คฺสฺส คีวํยํ ปิลนฺธนํ พนฺธิ ฯ อถสฺส ตํ
๑. ม. ย. นสทฺโท นตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 281

นิสฺสาย มาโน อุปฺปชฺชิ ฯ ตํ ทิวสเมว ราชา อุตฺตยานํ อคฺมาสิ ฯ
โส ราชานํ อคฺจฺจนฺตํ ทิสฺวา ฐนํ นิสฺสาย อุปฺปนฺนมานวเสน
เวเทห ตวํ นุโฆ มหทฺธโน อหํ นุโฆ มหทฺธโนติ รณฺญา
สทฺธิ อุตฺตยานํ สมนํ กโรนฺโต อโนตฺริตฺวา โตรณคฺเคเยว สีสํ
จาเลนฺโตว นิปชฺชิ ฯ ราชา ตสฺส กิริยํ โอโลเกตฺวา ปณฺทิต
เอส ปุพฺเพ วีย อชฺช น โอตฺรติ กิํ นุ โฆ การณฺนติ ปุจฺจนฺโต
อิมํ คาคมมาห

นาย ปุเร อุนฺนมติ โตรณคฺเค กกณฺฏโก
มโหสถ วิชาเนาหิ เกน ถทฺโธ กกณฺฏโกติ ฯ

ตตฺถ น อุนฺนมติติ ยถา อชฺช อโนตฺริตฺวา โตรณคฺเคเยว
สิสํ จาเลนฺโต อุนฺนมติ เอวํ ปุเร น อุนฺนมติ ฯ เกน ถทฺโธติ
เกน การณฺน ถทฺธภาวํ อาปนฺโนติ ฯ

อถ ปณฺทิตฺโต อุโปสเถ มาฆาเต มํสํ อลภฺนฺเตน
ราชปุริเสน กิวยาย พนฺธํ อชฺชตฺตมาสกํ นิสฺสาย ตสฺส มาเนน
อุปฺปนฺเนน ภาวิตพฺพนฺติ ญตฺวา อิมํ คาคมมาห

อลทฺธปุพฺพํ ลทฺธาน อชฺชตฺตมาสกํ กกณฺฏโก
อติมณฺยติ ราชานํ เวเทหํ มิถิลคฺคหนฺติ ฯ

ราชา ตํ ปุริสํ ปกฺโกสาเปตฺวา ปุจฺฉิ ฯ โส ยถาภูตํ
อาโรเจสิ ฯ ราชา กิณฺจิ (๑) อปุจฺฉิตฺวา สพฺพณฺยพฺพุเชน วีย
ปณฺทิตฺเตน กกณฺฏกสฺส อชฺชตฺตมาสโย ญาโตติ อติวีย ปสิทิตฺวา

๑. ม. ย. กณฺจิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 282

ปณฺฑิตสฺส จตุสฺ ทฺวารสฺส สฺวํกํ ทาเปสิ ฯ กกณฺฏกสฺส ปน
กุชฺฌิตฺตวาว ตํ มาเรตุํ (๑) อารภิ ฯ เทว ตฺริจฺฉานโน นาม
อุปฺปปลฺโย ขมถ เทวาทิ ปณฺฑิตโต ปน ราชานํ นิวาเรสิ ฯ

กกณฺฏกปลฺโย นิฏฺฐิตโต ฯ

อเถโก มิถิลวาสิ ปิงฺกุตฺตโร นาม มาณโว ตกฺกสฺสํ
คนฺตฺวา ทิสปาโมกฺขสฺส อจฺริยสฺส สนฺติเก สิปฺปี สิ กฺขนฺโต
จิปฺเปเมว สิ กฺขติ ฯ โส อนุโยคํ ทตฺวา กจฺฉามิหนฺติ อจฺริยํ
อาปฺจูจิ ฯ ตสฺมี ปน กุเล สเจ วยปฺปตฺตา ชีตา โหติ
เชฏฺฐนฺตฺเววาสิกสฺส ทาทพฺพาทิ วุตฺตํ (๒) ฯ ตสฺสาจฺริยสฺส เอกา ชีตา
อตุถิ อภิรฺูปา เทวจฺฉรปฺฏิภาคา ฯ อถ นํ อจฺริโย ชีตฺรํ เต
ตาท ทสฺสามิ ตํ อาทาย กมิสฺสสีติ อาห ฯ โส ปน มาณโว
ทฺพฺภโค กาทกณฺณิ ฯ กุมาริกา ปน มหาปฺลูณฺวา ฯ ตสฺส ตํ
ทิสฺวา จิตฺตํ น อลฺลยติ ฯ โส ตํ อนิจฺฉนฺโตปิ อจฺริยสฺส
วณฺํ น ภินฺทิสฺสามิติ สมฺปฺจูจิ ฯ พฺุราหฺมโณ ตสฺส ชีตฺรํ
อทาสิ ฯ โส รตฺติภาเค อลงฺกตสิริสยเน นิปฺนฺโน ตาย อากนฺตฺวา
สิริสยนํ อภิรฺุยฺห นิปฺนฺนมตฺตาย อฏฺฐยมาโน สยนา โอตฺริตฺวา
ภูมียํ นิปฺชฺชิ ฯ สปิ โอตฺริตฺวา ตสฺส สนฺติกํ อากนฺตฺวา
นิปฺชฺชิ ฯ โส อฏฺฐาย สยนํ อภิรฺุหิ ฯ สปิ ปฺน สยนํ
อภิรฺุหิ ฯ โส ตาย ปจฺจารุพฺุหาย ปฺน สยนา โอตฺริตฺวา ภูมียํ
นิปฺชฺชิ ฯ กาทกณฺณิ นาม สิริยา สทฺธิ น สมฺติ ฯ กุมาริกา
๑. ม. วตฺตํ หาเรตุํ ฯ ย. วตฺตํ หเรตุํ ฯ ๒. ม. วตฺตํ ฯ ย. วตฺตณฺจ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 283

สยเนยว นิปชชฺช โส ภูมฺมึ นิปชชฺช ฯ

เอวํ สตุตฺตาหํ วิตฺตินาเมตฺวา ตํ อาทาย อจฺจริยํ วนฺทิตฺวา
นคฺรา นิกฺขมฺมิ ฯ อนฺตฺรามคฺเค อลฺลาปสลฺลาปมตฺตํปี (๑) นตฺถิ ฯ
อนิจฺจมานาว อุโภปี มิถิลํ สมฺปตฺตา ฯ ปิํจฺจตุตฺโร ปน นคฺรสฺส
อวิทฺเฐ ผลสมฺปนฺนํ เอกํ อุทฺมฺพรรุทฺทํ ทิสฺวา ชุทฺทาย ปิํพิโต ตํ
อภฺริหิตฺวา อุทฺมฺพพฺรผลานิ ขาทติ ฯ สปิ ฌาตฺชฌตฺตา รุกฺขมฺมุตฺ
คณฺตฺวา สามิ มยฺหํปี ผลานิ ปาเตถาติ อาห ฯ โส กิ
ตว หตฺถปาทา นตฺถิ สยํ อภฺริหิตฺวา ขาทาหิติ ฯ สวา อภฺริหิตฺวา
ขาทิ ฯ โส ตสฺสา อภฺริหิตฺภาวํ ฌตฺวา ชิปรํปี โอตฺริตฺวา
รุกฺทํ กณฺฎเกหิ ปฺริกฺขิปีตฺวา มตฺตโตมฺหิ กาทกณฺณณฺญาติ วตฺวา
ปลาหิ ฯ สวา โอตฺริตฺตุ อสฺกโกนฺตฺติ ตตฺถเวว นิสฺสีทิ ฯ ตํ ทิวสํ
ราชา อูยฺยานํ กจฺจณฺโตะ ตตฺถ กิพิตฺวา สายณฺหสมฺเย
หตฺถิกฺขนฺเช นิสฺสีทิตฺวา นคฺรํ ปวิสนฺโตะ ตํ ทิสฺวา ปฺริทฺทจฺจิตฺโต
หุตฺวา สปริคฺคหา อปริคฺคหาติ ปุจฺจมาเปสิ ฯ สวา อตฺถิ
เม สามิโก กุสฺสทฺตฺติโก โส ปน มํ อิทฺ นิสฺสีทาเปตฺวา ฌทฺเตตฺวา
ปลาโตติ อาห ฯ อมจฺจโจ ตมตฺถํ รณฺโธ อาโรเจสิ ฯ ราชา
อสฺสามิกํ ภาณฺทํ รณฺโธ ปาปฺณาตฺติ ตํ โอตฺตาเรตฺวา หตฺถิกฺขนฺธํ
อาโรเปตฺวา นิเวสนํ เนตฺวา อภฺริหิตฺจิตฺวา อคฺคมฺเหสิญฺจานเ
จเปสิ ฯ สวา ตสฺส ปิยา อโหสิ มนาปา ฯ อุทฺมฺพรรุทฺทเ
ลทฺทตฺตา อุทฺมฺพพฺราเทวีสฺสา นามํ สยฺชานิสฺสุ ฯ
๑. ม. อาลาป ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 284

อถกทิวสั รมฺโถ อุยฺยาคนมนตฺถาย ทวารคามวาสีเกหิ
 มคฺคั ปฏฺิขคฺคาเปสฺสุ ๑ ปิงฺกุตฺตโรปี วลี (๑) กโรนฺโต กจฺฉั ทพฺหิ
 พนฺธิตฺวา กุทฺทาเลน มคฺคั ตจฺฉติ ๑ มคฺเค อนินฺนฺจิตฺเตยฺว ราชา
 อุทฺมพฺรธาเทวียา สทฺธิ ๑ รเถ จตฺวา นิกฺขมิ ๑ อุทฺมพฺรธาเทวี ตั
 กาทกณฺณิ มคฺคั ตจฺฉนฺตํ ทิสฺวา เหวรูปํ สิริ ๑ ชาเรตฺถุ นาสกฺขิ
 อัย กาทกณฺณิ ตั โอลเณนฺตี หสิ ๑ ราชา ตั หสมานํ ทิสฺวา
 กุชฺฉิตฺวา กสฺมา หสิ ติ ปุจฺฉิ ๑ เทว อัย มคฺคตจฺฉโก ปฺริโส
 มยฺหิ ปฺราณสามิโก มํ อุทฺมพฺรรุทฺถํ อโรเปตฺวา กณฺณเกหิ
 ปฺริกฺขิปิตฺวา คโต อิมายํ โอลเณตฺวา เหวรูปํ สิริ ๑ ชาเรตฺถุ
 นาสกฺขิ อัย กาทกณฺณิ จินฺเตตฺวา หสินฺติ ๑ ราชา ตฺว
 มุสฺวาทํ กเถสิ อณฺณํ กณฺณจิ ทิสฺวา หสิ ตั มาเรสฺสามิ ติ
 อสิ อคฺคเหสิ ๑ สาท ๑ กยปฺตฺตา เทว ปณฺชิตฺเต ตาว ปุจฺฉนฺตํ
 อาย ๑ ราชา เสนกํ ปุจฺฉิ ตว สทฺทหสิ ติ ๑ น สทฺทหามิ
 เทว โก นาม เหวรูปํ อิตฺถิ ปฺหาย คมิสฺสตี ติ ๑ สาท สส กถ
 สุตฺวา อติเรกตฺรํ ภูตํ อโหสิ ๑ อถ ราชา เสนโก กิ ชานาติ
 ปณฺชิตํ ปุจฺฉิสฺสามิ ติ จินฺเตตฺวา ตั ปุจฺฉนฺโต อิมํ คาทมาห
 อิตฺถิ สียา รูปวตี สาท จ สีสวตี สียา
 ปฺริโส ตั น อิจฺเจยฺย สทฺทหาสิ มโหสธาติ ๑h
 ตตฺถ สีสวตี อจารสมฺปนฺนา ๑
 ตั สุตฺวา ปณฺชิตํ อิมํ คาทมาห
 # ๑. ม. ย. ภาตี ๑ ๒. ม. อณฺณํ กณฺณจิ ปฺริสํ ทิสฺวา ตยา หสิ ตั ภาวีสฺสตี ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 285

สททหามิ มหาราช ปุริโธ ทุพพโต (๑) สिया

สิริ จ กภาพกณณิ จ น สเมนติ กุทางนุนติ ฯ

ตตุถ น สเมนตีติ สมุททสฺส โอริมตีรปาริมตีรานิ วिय
นภตลปจวีตลानิ วिय น สมากจุนนติ ฯ

ราชา ตสฺส วจเนน ตํ การณํ พุชฺฌิ (๒) ฯ หทยมัสสิ
นิพฺพายิ ฯ โส ตสฺส ตฺสฺสิตุวา ปณฺทิต สเจ ตํ นากวิสฺส (๓)
อชฺชาหํ พาลเสนกสฺส กถาย เอวรूपํ อิตฺถิรตนํ ปรีหิโน
อภวิสฺส (๔) ตํ นิสฺสาย มยา เอสา ลทฺฐาติ ตสฺส สตสฺสเสน
ปฺมุชฺชํ กอารสิ ฯ เทวีปิ ราชานํ วนฺทิตฺวา เทว ปณฺทิตํ
นิสฺสาย มยา ชีวิตํ ลทฺฐํ อิมายํ กนิฏฺฐภาติกฏฺฐาเน จเปตฺติ
วริ วเรมิ เทหิตฺติ อาย ฯ สาธฺฐ เทวิ คณฺหาหิ ทมฺมิ เต
วรนฺติ ฯ เทว อหํ อชฺชโต ปฏฺฐาย มม กนิฏฺฐํ วินา น
กิลฺยจิ มชฺชรสฺสํ ขาทิสฺสามิ อิตฺโต ปฏฺฐาย เวลาย วา อเวลาย
วา ทวาริ วิวราเปตฺวา อิมสฺส มชฺชรสฺสํ เปเสตฺตุ ลภามิ อิมํ
วริ คณฺหามิตฺติ ฯ สาธฺฐ ภาทเท อิมํ วริ คณฺหาหิตฺติ ฯ

สิริกาพกณณิปลฺโย นิฏฺฐิตฺโต ฯ

อปรสฺมี ทิวเส ราชา กตปาตราโส ปาสาทสฺส ทิฆนฺตเร
จงฺกมนฺโต วาตปานนฺตเรน โอลิเกนฺโต เอกํ เอพกณฺจ สุนขณฺจ

๑. ม. ย. ทุพฺภโก ฯ ๒. ม. ตํ การณํ สฺสฺสวา ตสฺसान กุชฺฌิ ฯ

ย. ตํ การณํ น กุชฺฌิ ฯ ๓. ม. สเจ ปณฺทิตฺโต นากวิสฺส ฯ

ย. สเจ ตํ อิช น ภวิสฺสสิ ฯ ๔. ส. ย. จตฺวา เอวรूपํ อิตฺถิรตนํ น ลภิสฺสํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 286

มิตฺตสนฺถํวํ กโรนฺเต อทฺทสฺ ๑ โส กิร เอพฺโก หตฺถิสาลาย
หตฺถิสฺส ปุโรโต จิตฺตํ อนามภฺจํ ตินฺนํ ขาติ ๑ อถ นํ หตฺถิโกปกา
โปเถตฺวา นิหรีสุ ๑ วิรวิตฺวา ปลายมานํ ตํ เอโก เวเคน
คนฺตฺวา อนฺุพนฺธิตฺวา ปิภฺจิชฺชํ ทณฺเฑน ติริยํ ปหริ ๑ โส
ปิภฺจิชฺชํ โอนาเมตฺวา เวทนาปฺปโต คนฺตฺวา ราชเคเห มหาภิกฺขุ
นิสฺสาย ปิจิกาย นิปชฺช ๑ ตํ ทิวสเมว รณฺโถ มหานเส
อภฺจิจมมาทีนํ ขาติตฺวา วฑฺฒิตฺตฺสนฺโฆ ภตฺตการเก ภตฺตํ
สมฺปาเทตฺวา พหิ คนฺตฺวา สรีเรสํ นินฺุพาเปเนเต นิกฺขมฺนเต
มจฺจมฺสคนฺธํ ฌายิตฺวา ตณฺหํ อธิวาเสตฺถุ อสฺกโกนฺโต มหานลํ
ปวิสิตฺวา ภาชนปฺธานํ ปาเตตฺวา มลํ ขาติ ๑ ภตฺตการโกปิ
ภาชนสทฺทํ สุตฺวา ภาชนสทฺเทน ปวิสิตฺวา ตํ ทิสฺวา ทฺวารํ
ปิทฺทิตฺวา ตํ เลทฺทฺทณฺทาทีนํ โปเถสิ ๑ โส ขาติตมฺลํ มุขเนว
นทฺเทตฺวา วิรวิตฺวา นิกฺขมิ ๑ ภตฺตการโกปิ ตสฺส นิกฺขนฺตภาวํ
ณตฺวา อนฺุพนฺธิตฺวา ปิภฺจิชฺชํ ติริยํ ทณฺเฑน ปหริ ๑ ปิภฺจิชฺชํ
โอนาเมตฺวา เอกํ ปาทำ อุกฺกชิปิตฺวา เอพฺกสฺส นินฺุนฺุญฺจานเมว
ปาวิสิ ๑ อถ นํ เอพฺโก สมฺมํ กิํ ปิภฺจิชฺชํ โอนาเมตฺวา เอกํ
ปาทำ อุกฺกชิปิตฺวา อากจฺจสิ กิเนเต วาโต วิชฺฌตีติ ปุจฺฉิ ๑
สฺนฺโฆปิ ตวํ ปิภฺจิชฺชํ โอนาเมตฺวา นินฺุนฺุโนสิ กิเนเต วาโต
วิชฺฌตีติ ปุจฺฉิ ๑ โส อตฺตโน ปวฺตฺตี สฺนฺขสฺส อโรเจสิ ๑
สฺนฺโฆปิ ตเถว อโรเจสิ ๑ อถ นํ เอพฺโก ปุจฺฉิ กิํ ปฺน

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หนา 287

ตวั ภตฺตเคหํ คณฺตุํ สกฺขิสฺสตีติ ฯ น สกฺขิสฺสामी สมนฺม คตฺตส
เม ชีวิตํ นตฺถิ ตวั ปน หตฺถิสาลํ คณฺตุํ สกฺขิสฺสตีติ ฯ อหํปี
ตตฺถ คณฺตุํ น สกฺขิสฺสामी คตฺตส เม ชีวิตํ นตฺถิตีติ ฯ เต
กถํ นุ โข มยํ อิทานิ ชีวิสฺสามาติ อุปายํ จินฺเตสุ ฯ อถ
นํ เอพฺโก อาห สเจ มยํ สมนฺคควาสํ วสิตุํ สกฺโกม อตฺถเอโก
อุปายิตีติ ฯ เตนฺหิ สมนฺม กเถหิตีติ ฯ สมนฺม ตวั อิตฺโต ปญฺจาย
หตฺถิสาลํ ยาหิ นายํ ตินฺนขาทโกติ ตยิ หตฺถิโกปกา อาสงฺกํ
น กริสฺสนฺติ ตวั มม ตินฺนํ อาหเรยฺยาสี อหฺมปี ภตฺตเคหํ
ปวีสฺสामी นายํ มํสขาทโกติ ภตฺตการโก มยิ อาสงฺกํ
น กริสฺสตีติ อหํ เต มํสํ อหริสฺสามีติ ฯ เต อตฺถเอโส
อุปายิตีติ อฺโกปี สมนฺปญฺจิจฺฉิสฺสุ สุนฺโขปี หตฺถิสาลํ คณฺตวา
ตินฺนกลาปํ ทํสิตฺตวา อหริตฺตวา มหาภิตฺติปิฏฺจิกายํ จเปสฺสี ฯ
อิตโรปี ภตฺตเคหํ คณฺตวา มํสกฺขณฺนํ มุขปุริ ทํสิตฺตวา
อานตฺตวา ตตฺถเอว จเปสฺสี ฯ สุนฺโข มํสํ ขาหิ ฯ เอพฺโก
ตินฺนํ ขาหิ ฯ เตปี อิมินา อุปายเณว สมนฺคคา สมนฺโมทมานา
มหาภิตฺติปิฏฺจิกายํ วสนฺติ ฯ ราชา เตสํ มิตฺตสนฺถวํ ทิสฺวา
จินฺเตสฺสี อทฺธิฏฺจปฺพุพฺพิ วต เม การณํ อชฺช ทิฏฺจํ ปฺพุเพ
อิมํ ปจฺจามิตฺตวา หุตฺตวา อิทานิ สมนฺคควาสํ วสนฺติ อิทํ
การณํ คเหตฺตวา ปญฺหํ กตฺตวา ปญฺหิตฺเต ปุจฺฉิสฺสามิ โย
อิมิ ปญฺหํ น ชานาติ ตํ รฏฺฐา ปฺพุพาเชสฺสามิ ชานนฺตสฺส

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 288

ปน เอวรูป โปนฺหิต นตฺถิตี สกฺกาโร กริสฺสามิ อชฺช
ดาว อเวตา เสว เต อุปฺภูจัน อาคตกาเล ปุจฺฉิสฺสามีติ ฯ
โส ปฺน ทิวเส ปฺนฺหิตเส อุปฺภูจัน อากนฺตฺวา นิสฺสินฺเนสุ
ปฺนฺหิ ปุจฺฉนฺโต อิมํ คาทมาห

เยสํ น กทาจิ ภูตฺตฺพพฺ

สจฺจิ (๑) สตฺตปทฺมปี อิมสฺมี โลก (๒)

ชาตา อมิตฺตา เทว (๓) สหายา

ปฺนฺนุสฺนฺถาย จรฺนฺติ กิสฺส เหตุติ ฯ

ตตฺถ ปฺนฺนุสฺนฺถายาติ อณฺณมณฺณํ สทฺทหิตฺวา ฆฺนฺนฺตา (๔)

หฺนฺตฺวา ฯ อิทฺถจ ปน วตฺวา ปฺน เอวมาห

ยทิ เม อชฺช ปาตฺราสกาเล

ปฺนฺหิ น สกฺกณฺณถ (๕) วตฺตฺเมตฺติ

รฺนฺนฺจ ปพฺพาชยิสฺสามิ โว สพฺเพ

น หิ มมตฺโต (๖) ทฺปฺปณฺณชาติเกหีติ

เสน โก อคฺคาสเน นิสฺสินฺโน ฯ ปฺนฺหิต อาสนปฺริยฺนฺเต

นีสฺสิติ ฯ โส มหาสฺตฺโต ตํ ปฺนฺหิ อุปฺชาเรนฺโต อตฺถํ อทิสฺวา

จินฺเตสิ อัย ราชา ทนฺนฺชาตฺโต อิมํ ปฺนฺหิ จินฺเตตฺวา สํกทฺตฺมิตฺตํ (๗)

๑. ม. สขุยฺ ฯ ย. สกฺขี ฯ ๒. ม. สตฺตปทฺมปีมสฺมี ฯ ย. อิมสฺมี ฯ

๓. ม. เทว ฯ ๔. ย. ฆฺนฺนฺตา ฯ ๕. ม. สกฺกณฺณยฺยาถ ฯ ย. สกฺกณฺณถ ฯ

๖. ม. ย. มตฺโต ฯ ๗. ม. สจฺจฺริตฺตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 289

อสมตฺโถ กิณฺจิทฺเว เตน ทิฏฺฐิ ภาวิสุตฺติ เอกทิวสํ โอกาสิ
 ลกฺขมาโน อิมํ ปญฺหํ นีหริสุตฺตํ เสนโก เกณฺจि อุปาเยน อชฺช
 เอกทิวสมตฺตํ อธิวาทาเปตฺตํ ๑ อิตเรปิ ตโย ชนา(๑) อนุชการคพุกํ
 ปวิฏฺฐา วิย น กิณฺจิ ปสฺสึสุ ๑ เสนโก กา (๒) นุ โข มโหสถสฺส
 ปวตฺตํ โพรสิตฺตํ โอลิเกสิ ๑ โสปี ตํ โอลิเกสิ ๑ เสนโก
 โพรสิตฺตสฺส โอลิเกตฺกาเรน อธิปฺปายํ ฌตฺวา ปณฺทิตฺตสฺสาปี
 น อุปฺภูจาทิ เตนเอกทิวสํ โอกาสิ อิจฺฉติ ปุเรสุตฺตํ มโนรณฺติ
 จินฺเตตฺวา รณฺณา สทฺธิ วิสุตฺตํ มหาหสิตํ หสิตฺวา ก็
 มหาราช สจฺจเมว(๓) อมฺเห ปญฺหํ กเถตุ อสฺสโกนฺเต รฏฺฐา
 ปพฺพาเชตฺตํ ปุจฺฉิ ๑ อาม ปณฺทิตฺตํ ๑ เอวํปิ เอโก
 ปญฺโหติ(๔) สลฺลภฺเขสิ น มยํ อชฺช เอตํ กเถตุ สกฺโกม อปิจ
 โข ปน โลกํ อธิวาทฺสิ คณฺจิกิ เอส ปญฺโห น สกฺโกม
 มหาชนมชฺเช กเถตุ เอกมฺนฺเต นิสิตฺตฺวา จินฺเตตฺวา ปจฺฉา
 ตุมฺหากํเชว กเถตุสฺส มหาราช โอกาสิ โน เทหิติ ๑ เสนโก
 มหาสตฺตํ โอลิเกตฺวา อิมํ คาทฺทวยมาห

มหาชนสมาคฺคมฺหิ โฆเร
 ชนโกลาหลสฺคฺคมฺหิ ชาเต
 วิกฺขิตฺตมนฺนา อเนกจิตฺตา
 ปญฺหํ น สกฺกณฺนาม วตฺตฺเมตํ

๑. ม. ย. จตฺตาโร ปณฺทิตฺตา ๑ ๒. ส. ย. ก็ ๑ ๓. ม. ย. สพฺเพว ๑
 # ๔. ย. คณฺจิปญฺโหติ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 290

เอกกุกจิตฺตา เอกเมกา

รหสี คตา อตุถานิ จินฺตยิตฺวา (๑)

ปวิเวเก สมฺมสิตฺวาน ธีรา

อด วกฺขนฺติ ชนินฺท อตุถเมตฺนฺติ ฯ

ตตฺถ สมฺมสิตฺวานาติ กายจิตฺตวิเวเก จิตฺตา เอกกุกจิตฺตา อิม
ธีรา อิมํ ปญฺหํ สมฺมสิตฺวา อด เต เอตมตฺถํ อวกฺขนฺติ (๒) ฯ

ราชา ตสฺส กถํ สุตฺวา อตฺตมโน หุตฺวา สาธุ จินฺตฺตฺวา
กถุํ อกเถนฺเต ปพฺพาเชตฺตสํมิตฺติ ตชฺเชตีเยว ฯ เต จตฺตาโรปี
ปณฺหิตา ปาสาธา โอตรีสุ ฯ เสนโก อิตเร อาห ราชา
สุขุมปญฺหํ ปุจฺฉิ อกถิตฺเต มหนตฺถํ ภยํ อฺปฺปชฺชิสฺสตี ตสฺมา
สปฺปายโกชนํ ภูณชิตฺวา ตํ ปญฺหํ สมฺมา อฺปฺปชาเรถาติ ฯ อตฺตโน
อตฺตโน เกหํ คตา ฯ ปณฺหิตโตปี อุกฺกฺจาย อุกฺกฺมพฺราเทวีย
สนฺตีกํ คนฺตฺวา เทวี่ อชฺช วา หียโย วา ราชา กตฺถ จิรํ
อุกฺกฺจาสีตี ปุจฺฉิ ฯ หียโย ตาต ทัมฺนฺตเร วาตปาเนน โอลเณโก
จกฺมตีตี ฯ ตโต โปธิสฺสโต จินฺตฺเตสิ รณฺณา อิมินา ปสฺเสน
กิลฺลิจิ ทัฏฺฐํ ภาวีสฺสตีตี ฯ ตตฺถ คนฺตฺวา พหิ โอลเณโต
เอพฺกสนฺขานํ กิริยํ ทัสฺวา อิมํ เทว ทัสฺวา รณฺณา ปญฺโห
อภิสฺขโตติ สนฺนิฏฺฐานํ กตฺวา เกหํ คโต ฯ อิตเรปี ตโย
จินฺตฺตฺวา กิลฺลิจิ อธิสฺวา เสนกสฺส สนฺตีกํ อคมํสุ ฯ เสนโก
๑. ม. ย. อตุถํ นิจฺจินฺตยิตฺวา ฯ ๒. ม. ย. วกฺขนฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 291

เต ทิสฺวา ปุจฺฉิ ทิฏฺฐโ จ โว ปณฺโหติ น ทิฏฺฐโ อจฺริยาติ
วฺตุเต ยทิ เอว ราชา โว รมฺญา ปพฺพาเชสฺสติ ก็ กริสฺสเถติ
คฺมุเหหิ ปน ทิฏฺฐโจติ วฺตุเต อหฺมปี น ปสฺสามิติ คฺมุเหสฺ
อปสฺสนฺเตสฺ มยฺ ก็ ปสฺสิสฺสาม หิโย มยฺ รมฺโณ ปน
สนฺติเก จินฺเตตฺวา กเถสฺสามาติ สีหนาทํ นทิตฺวา อากตฺมหา
อิทานิ อมฺเห อถิตฺเต ราชา กุชฺฉิสฺสติ ก็ กโรมาติ วฺตุเต
อຍฺ ปณฺโห น สกฺกา อมฺเหหิ ทฏฺฐํ ปณฺฑิตฺเตน สตคฺคณฺ กตฺวา
จินฺติโต ภวิสฺสตีติ (๑) เอถ ตสฺส สนฺติกํ กจฺจมาติ ฯ เต
จตฺตาโร ปณฺฑิตา โปธิสฺตตสฺส ฆรทฺวาริ กนฺตฺวา อากตภาวํ
อาโรจาเปตฺวา เคหํ ปวิสิตฺวา ปฏิสฺนถาริ กตฺวา เอกมฺนตฺ
นินฺนุนา ปณฺฑิตํ ปุจฺฉิสฺสุ ก็ ปณฺฑิต จินฺติโต เต ปณฺโหติ ฯ
มยฺ อจินฺเตนฺเต อຍฺโณ โกจิ จินฺเตสฺสติ อาม จินฺติโตติ ฯ
เตนหิ อมฺหากมฺปิ กเถธาติ วฺตุเต ปณฺฑิตโต สจฺจํ เอเตสํ
น กเถสฺสามิ ราชาเตสํ กุทฺโธ รมฺญา ปพฺพาเชสฺสติ มํ
สคฺคหิ รัตเนหิ ปุเชสฺสติ อิเม พาลา มา นสฺสนฺตุ กเถสฺสามิ
เนสนฺติ จินฺเตตฺวา เต จตฺตาโร นิจาสเน นิสิตฺทาเปตฺวา อณฺชลี
ปกฺคณฺหาเปตฺวา รมฺญา ทิฏฺฐภาวํ อชานาเปตฺวา รมฺญา
ปุจฺฉิตกาลเ เอว พฺยากรเยยฺยาธาติ จตฺนฺนมฺปิ จตฺสฺโส คธาโย
พนฺธิตฺวา ปาลีเมว อุกฺคณฺหาเปตฺวา อຍฺโยเชสิ ฯ เต ทุตฺยทิวเส
๑. ม. ภวิสฺสตีติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 292

ราชูปฏฺจํ คณฺฐวา ปญฺญตฺตาสเน นิสฺสีทิสฺสุ ฯ ราชฯ เสนกํ
ปฺจุจฺฉิ ฌาโต เต เสนก ปญฺโหติ มหาราช มยฺ อชานนฺเต
อญฺโฆ โกจฺฉิ ชานิสฺสตีติ ฯ เตนฺหิ กเถหฺตีติ ฯ สุณฺณถ เทวาทิ
อุคฺคหิตนฺยาเมเนว คถมาห

อุคฺคปฺตฺตราชปฺตฺตียานํ
อฺรพฺภมฺถํ (๑) ปิยํ มนาปํ
น เต สุนฺขสฺส อเพนฺธุมิ มถํ
อถ เมณฺฑสฺส สฺเนน สขฺยมฺสฺสาติ

ตตฺถ อุคฺคปฺตฺตราชปฺตฺตียานนฺติ [๒] อมจฺจปฺตฺตทานญฺเจว
ราชปฺตฺตทานญฺจ

คถํ วตฺวาปี เสนโก อตฺถํ น ชานาติ ฯ ราชฯ ปน
อตฺตโน ปากฺกุตฺตา (๓) ชานาติ ตสฺมา เสนเกน ตาว ฌาโตติ
ปฺกุกฺถํ ปฺจุจฺฉิ ฯ โสปีสฺส มหาราช กิ อหเมว อปฺนฺชฺชิตฺติ
วตฺวา อุคฺคหิตนฺยาเมเนว คถมาห

จมฺมํ วิหนฺนฺติ อเพกฺสฺส
อสฺสปีฏฺจตฺถรณฺํ สฺขสฺส (๔) เหตุ
น เต สุนฺขสฺส อสฺสปีฏฺจตฺถรณฺํ (๕)
อถ เมณฺฑสฺส สฺเนน สขฺยมฺสฺสาติ

- # ๑. ม. อฺรพฺภสฺส มถํ ฯ ๒. ม. ยฺ. เอตฺถนฺตเร อุคฺคกานนฺติ ทิสฺสตี ฯ
- # ๓. สฺ. ยฺ. ปากฺกุตฺตตาย ฯ ม. ทิฏฺฐภาเวน ฯ ๔. ม. อสฺสปีฏฺจตฺถรณฺํ สฺขสฺส ฯ
- ยฺ. อสฺสปีฏฺจตฺถรณฺํ สฺส ฯ ๕. ม. ยฺ. อตฺถรณฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 293

ตสฺสาปี อตุโถ อปากโฏเยว ฯ

ราชา ปน อตุตโน ปากภูตฺตา อมินาปี ปุกฺกุเสน
ฉาโตติ กามินุํ ปุจฺฉิ ฯ โสปี อุกฺคหิตนียาเมเนว คาทมาห

อเวลฺลิตฺตสิจฺจิกโก หิ เมณฺโฆ

น หิ สุนฺขสฺส วิสาณกานิ อตุถิ

ติณภกฺโข มํสโกชโน จ

อถ เมณฺฑสฺส สฺเสนน สขุยมสฺสาติ

ตสฺสาปี อตุโถ อปากโฏเยว ฯ

ราชา อมินาปี กามินุแทน ฉาโตติ เทวินุํ ปุจฺฉิ ฯ

โสปี อุกฺคหิตนียาเมเนว คาทมาห

ติณมาสิ ปลาสมาสิ เมณฺโฆ

น สฺโน ตินฺมาสิ โน ปลาสิ

กณฺเหยฺย สฺนโข สสิ วิพาริ

อถ เมณฺฑสฺส สฺเสนน สขุยมสฺสาติ ฯ

ตตฺถ ตินฺมาสิ ปลาสมาสิตี ตินฺขาทโก เจว ปณฺณขาทโก
จ ฯ โน ปลาสนฺติ ปณฺณมฺปิ น ขาทติ ฯ

ตสฺสาปี อตุโถ อปากโฏเยว ฯ

อถ ราชา ปน อตุตโน ปากภูตฺตา อมินาปี เทวินุแทน
ฉาโตติ ปณฺฑิติ ปุจฺฉิ ตาต ตวํปี อิมิ ปญฺหิ ชานาสีตี ฯ
มหाराช อวิจฺจโต ยาว ภวฺกฺคา มํ จเปตฺวา โโก อญฺโฆ
เอตํ ชานาสีตี ฯ เตนหิ กเถหิติ ฯ สฺถมฺ มหाराชาติ ตสฺส

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 294

กัจจสฺส (๑) อุตฺตโน ปากฺกภูวํ ปกาเสนุโต อิมํ คาถทวยมาห ฯ

อฏฺฐทฺฒปาโท จตุปปทสฺส เมณฺโฑ

อฏฺฐนโฆ อทิสฺสमानกาโย (๒)

ฉาทิยํ อahrti อยํ อิมสฺส

มํสํ อahrti อยํ อมุสฺส

ปาสาทวรคโต วิเทหเสณฺโฑ

วืติหารํ อณฺโณณฺณโกชนานํ (๓)

อทฺททฺชชิ กิร สกฺขิตํ (๔) ชนินฺโฑ

โฏฏกฺกสฺส ปุณฺณมุขสฺส (๕) เจตฺนติ ฯ

ตตฺถ อฏฺฐทฺฒปาโทติ พุยฺยชนกฺสสตาย เอพฺกสฺส จตุปปาทํ

สนฺธาย อหา ฯ เมณฺโฑติ เอพฺโก ฯ อฏฺฐนโฆติ เอเกกสฺมี

ปาเท ทวินฺนํ ชุรานํ วเสน เอตํ วุตฺตํ ฯ อทิสฺสमानกาโยติ

มํสํ อahrti กาลเ อปฺลยฺมาโน (๖) ฯ ฉาทิยฺนฺติ เกหจฺจทนํ

ติณฺนฺติ อตฺถโธ ฯ อยํ อิมสฺสชาติ สุนโฆ เอพฺกสฺส ฯ วืติหารนฺติ

วืติหรณฺ ฯ อณฺโณณฺณโกชนานนฺติ อณฺณมณฺณสฺส โภชนานํ ฯ

เมณฺโฑ หิ สุนขสฺส โภชนํ อahrti ฯ โส ตสฺส วืติหรติ

สุนโฆปี ตสฺส อahrti อิตโรปี วืติหรติ ฯ อทฺททฺชชิติ

ตํ เตสํ อณฺณมณฺณํ โภชนานํ วืติหรณฺ สกฺขิตํ (๓) อุตฺตโน

๑. ม. ปญฺหสฺส ฯ ๒. ม. ยฺ. อทิสฺสมาโน ฯ ๓. ม. ยฺ. อณฺณมณฺณโกชนานํ ฯ

๔. สී. ยฺ. สกฺขิตํ ฯ ม. สกฺขิกํ ฯ ๕. ม. พุฏฺกกฺกสฺส ปุณฺณมุขสฺส ฯ

๖. ม. ยฺ. อปฺลยฺมายมาโน ฯ ๗. สී. สกฺขิ ฯ ยฺ. สกฺขิติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 295

ปจฺจกัฏฺ อทุทส ๑ โภฏุกุสฺสาติ ภูฏุกุสฺสาติ สุนขสฺส จ (๑) ๑
ปฺณฺณมุขสฺสาติ เมณฺฑทสฺส ๑ เอตํ อิมํ มิตฺตทมฺมํ ราชา สยํ
ปสฺสึตี อตฺโต ๑

ราชา อิตเรหิ โภริสฺสตุตฺติ นิสฺสาเย ฉาตภาวํ อชานนฺโต
ปฺลยจ ปฺณฺฑิตา อตฺตโน ปฺลยฉาพฺเลเนว ชานีสฺสูติ มณฺณมาโน
โสมนสฺสปฺปตฺโต หุตฺวา อิมํ กาลมาห

ลาภา วต เม อนปฺปรูปา
ยสฺส เม อีทิสฺสา ปฺณฺฑิตา กุลมฺหิ
ปฺลยหสฺส คมฺภีรคตฺติ นปฺณฺณมตฺตํ
ปฏฺวิชฺฌนฺตึ สฺภาสิเตน ธีราติ ๑

ตตฺถ ปฏฺวิชฺฌนฺตึตฺติ สฺภาสิเตน ภินฺทิตฺวา (๒) กเถนฺตึ ๑
อถ เตสํ ตฺถุเจน นาม ตฺถุจากราโร กาทพฺโพติ ตํ
อาวีกโรนฺโต อิมํ กาลมาห

อสุสฺตรีรณฺจ เอกเมกํ
ผิตฺตํ คามวฺรณฺจ เอกเมกํ
สพฺเพสํ (๓) โว ทมฺมิ ปฺณฺฑิตานํ
ปฺรมปฺปิตฺติมโน (๔) สฺภาสิเตน ธีราติ (๕) ๑

วตฺวา ตํ สพฺพํ ทาเปสิ ๑

ทฺวาทสนิปาเต เมณฺฑทกปฺลยโห นิฏฺฐิตฺโต ๑

๑. ม. ภูฏุกุติ สทุททกรณฺสุนขสฺส ๑ ๒. ม. ย. วิทิตฺวา ๑ ๓. ส. สพฺพํ ๑

๔. ม. ปฺรมปฺปิตฺติมโน ๑ ย. ปฺรมปฺปิตฺติมคณ ๑ ๕. ม. ย. อยํ ปาโจ นตฺถิ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 296

อุทุมฺพราเทวี ปน อิตเรหิ ปณฺชิตํ นิสฺสาย ปญฺหสฺส
ฌาตภาวํ ฌตฺวา รณฺหา มุคฺคมาเส นิพฺพิเสเส กโรนฺเตน
วีย ปญฺจนฺนํ สมโกว สกฺกาโร กโต นนฺ มยฺหํ กนิฏฺจสฺส
วิเสสํ สกฺกาโร กาคฺคํ วฏฺฏตีติ จินฺเตตฺวา รณฺโฆ สนฺตํ
กนฺตฺวา ปุจฺฉิ เทว เกน เต ปญฺโห กถิโตติ ฯ ปญฺจหิ
ปณฺชิตฺเตหิ ภาทฺเตหิ ฯ เต เทว จตฺตาริ ชนา ตว ปญฺหํ กํ
นิสฺสาย ชานีสฺสูติ ฯ น ชานามิ ภาทฺเตหิ ฯ มหาราช เต
จตฺตาริ กิ ชานนฺติ ปณฺชิตฺเตน ปน มา นสฺสนฺตุ อิม
พาลาติ ปญฺหํ อุกฺคณฺหาปิตา ตุมฺहे ปน สพฺเพสํ สมกํ
สกฺกาโร กโรธ อยฺตฺตเมตํ ปณฺชิตสฺส วิเสสํ กาคฺคํ วฏฺฏตีติ ฯ
ราชา อยํ อตฺตานิ นิสฺสาย ฌาตภาวํ มยฺหํ น กเถตีติ
ปณฺชิตสฺส ตฺสิตฺวา อติเรกตรํ สกฺกาโร กตฺตกาโม จินฺเตสิ
โหตุ มม ปุตฺตํ เอกํ ปญฺหํ ปุจฺฉิตฺวา กถิตกาเล มหนฺตํ
สกฺกาโร กริสฺสามิตี ฯ โส ปญฺหํ จินฺเตนฺโต สิริเมณฺจกปญฺหํ (๑)
จินฺเตตฺวา เอกทิวสํ ปญฺจนฺนํ ปณฺชิตานํ อฺปฏฺจานํ อากนฺตฺวา
สุขนิสินฺนกาเล เสนกํ อห เสนก ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสามิตี ฯ
ปุจฺฉ เทวาติ ฯ ราชา สิริเมณฺจกปญฺहे ปจฺมํ คาถมาห
ปญฺญาเยตํ สิริยา วิหิณํ
ยสฺสสินํ วาปี อเปตปญฺลํ
๑. ม. สิริมนฺตปญฺหํ ฯ ย. สิริมนฺทปญฺหํ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 297

ปุจฺฉามิ ตํ เสนก เอตมตฺถํ

กเมตฺถ เสยฺโย กุสลา วทนฺตํติ ๑

ตตฺถ กเมตฺถ เสยฺโยติ อิมสฺสุ ทฺวีสุ กตฺรํ ปณฺฑิตา
เสยฺโยติ วทนฺติ ๑ อยฺยจ กิร ปญฺโห เสนกสฺส วฺสานุคฺโต
เคน ตํ จิปฺปเมว กเถสิ

ธีรา จ พาลา จ หเว ชนินฺท

สิปฺปฺปนฺนา จ อสิปฺปิโน จ

สุชาติมนฺโตปิ อชาติมสฺส

ยสฺสสิโน เปสฺสกรา ภวนฺติ

เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโฆ วิหิโน (๑) สิริมาว เสยฺโยติ ๑

ตตฺถ วิหิโนติ ปญฺญวา วิหิโน อิสฺสโรว อุตฺตโมติ อตฺถโ ๑

ราชา ตสฺส วจันํ สุตฺวา อิตเร ตโย อปุจฺฉิตฺวา

สงฺฆนวกํ หุตฺวา นิสินฺนํ มโหสถปณฺฑิตํ ปุจฺฉนฺโต อาห

ตฺวมฺปิ ปุจฺฉามิ อโนมปญฺญ

มโหสถ เกวลธมฺมทสฺสี

พาลํ ยสฺสสิ ปณฺฑิตํ อปฺปโกถํ

กเมตฺถ เสยฺโย กุสลา วทนฺตํติ ๑

ตตฺถ เกวลธมฺมทสฺสีติ สพฺพธมฺมทสฺสี ๑

๑. ม. ย. นิหิโน ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 298

อดสฺส มหาสตุโต สฺถ มหาราชาติ กเถสิ ฯ

ปาปานิ กมฺมานิ กโรติ พาโล

อิชเมว เสยฺโย อิติ มณฺณมาโน

อิชโลกทสฺสี ปรโลกํ อทสฺสี

อุภยตฺถ พาโล กลิมกฺคเหสิ

เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโลว เสยฺโย น ยสฺสสิพาโลติ

ตตฺถ อิชเมวาติ อิช โลกํ อิทิมิสฺสริยเมว มยฺหํ เสฏฺฐนฺติ
มณฺณมาโน ฯ กลิมกฺคเหสิติ พาโล อิตฺสริยมแทน (๑) ปापกมฺมํ
กตฺวา นิริยาทิสฺส อุปฺปชฺชนฺโต ปรโลกํ ตโต นิริยโต ปุณา-
กนฺตฺวา นิจฺกุลํ ทฺวชฺโกชฺชโน หุตฺวา นิพฺพตฺตมาโน อิช โลกํ
จาติ อุภยตฺถ ปราชยเมว คณฺหาติ ฯ เอตมฺปิติ อหํ เอตฺปิ
การณํ ทิสฺวา ปญฺญาสมฺปนฺโนว อุตฺตโม อิตฺสโรปิ พาโล น
อุตฺตโมติ วทามิ ฯ

เอวํ วุตฺเต ราชา เสนกํ โอลโลกตฺวา นนฺ มโหสฺโส
ปญฺณวณฺตเมว อุตฺตโมติ วทิตฺติ อหํ ฯ เสนโก มหาราช นนฺ
มโหสฺโส ททโร อชฺชาปิสฺส มุเข จิรคฺนฺโธ วายติ กิเมส ชานาตีติ
วตฺวา อิมํ คาถมาห

น สิปฺปเมตฺ (๒) วิทฺธาติ โภกํ

น พนฺธวาน สรฺรราวกาโส (๓)

๑. ม. อิตฺสริยมาเนน ฯ ๒. ม. นิสิปฺปเมตฺ ฯ ๓. ม. สรฺรราวณฺโณ โย ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หนา 299

ปสฺเสพมุกฺ สฺขเมธมานํ

สิริหิณํ (๑) ภชติ (๒) โครวินฺทํ (๓)

เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโญ วิหิโน สิริมาว เสยฺโยติ ฯ

ตตฺถ เอพมุกฺนฺติ ปคฺฆริตฺตลาตมฺขํ ฯ โครวินฺทนฺติ โส
 กิร ตสฺมีเยว นนฺเร อสฺตีโกฏฺฐิวิภโว เสฏฺฐิ วิรุโป นาสฺส
 ปุตุโต น ชิตา น กิณฺจิ สิปฺปํ ชานาติ กเถนฺตสฺสาปิสฺส
 หนฺนุกสฺส อุโภหิ ปสฺเสหิ ลาลาธารา ปคฺฆรณฺติ เทวจฺฉรา
 วย เทว อิตฺถิโย สพฺพพาลงฺกาเรหิ วิภูสิตา สฺวปฺปฺพิตานิ
 นิลุปฺปลานิ คเหตุวา อุโภสุ ปสฺเสสุ จิตา ตํ ลาลํ
 นิลุปฺปโลหิ สมฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา วาตปาเนน อุปฺปลานิ จจฺพฺเพนฺติ ฯ
 สุราโสณฺททาปิ ปานาคาริ ปวิสฺนฺตา นิลุปฺปเลหิ อตุเถ สติ
 ตสฺส เลหฺทวาริ คนฺตฺวา สามิ โครวินฺท เสฏฺฐิฉิตฺติ วทนฺติ ฯ
 โส เตสํ สทฺทํ สุตฺวา วาตาปาเน จตฺวา กิํ ตาตาคิ
 วทติ ฯ อถสฺส ลาลา มฺขโต ปคฺฆรณฺติ ฯ ตา อิตฺถิโย
 ตํ นิลุปฺปเลหิ สมฺปฏฺฐิจฺฉิตฺวา นิลุปฺปลานิ อนุตฺตรวิธิยํ จิปนฺติ ฯ
 ฐตฺตา ตานิ คเหตุวา อุทเกน วิกฺขาเลตฺวา ปิณฺธุริตฺวา
 ปานาคาริ ปวิสฺนฺติ ฯ เอวํ สิริมฺปนฺโน อโหสิ ฯ เสนโก ตํ
 อุทาหรณฺํ กตฺวา ทสฺเสนฺโต เอวมาห ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา กิํทิสํ ตาต มโหสถ ปญฺหิตาติ

๑. ม. สิริ หิ นํ ฯ ๒. ม. ย. ภชเต ฯ ๓. ส. ย. โคริมฺนฺทํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 300

อาห ๑ ปณฺทิตฺ เทว เสนโก ก็ ชานาติ โอทนสฺยจฺนฏฺจฺาเน (๑)
กาโก วิย ทธี ปาตุ อารทฺฐสฺนโข วิย จ ยสเมว (๒) ปสฺสตี
สีเส ปตนกั มหามุคฺครั น ปสฺสตี สฺโณหิ เทวาตี วตฺวา
อิมิ คาทมาห

ลทฺฐา สฺขั มชฺชตี อปฺปปฺยโล
ทฺกฺเขน สฺมุจฺโปิ ปโมหเมตี
อาคนฺตฺนา สฺขทฺกฺเขน สฺมุจฺโ
โส เวชตี วาริจโรว ฆมฺเม
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหิ วทามิ
ปฺยโลว เสยฺโย น ยสฺสตีพาโลตี ๑

ตตฺถ ลทฺฐา สฺขนฺตี อีสฺสรียสฺขั ลภิตฺวา พาโล มชฺชตี
ปมชฺชตี ปมตฺโต มหนฺตึ ปาปี กโรตี ๑ ทฺกฺเขนาตี กายิกเจตฺตีก-
ทฺกฺเขน สฺมุจฺโ ๑ อาคนฺตฺนาตี น อชฺฉตฺตฺเกน ๑ สตฺตฺานั หิ
สฺขมฺปิ [๓] อาคนฺตฺกเมว น นิจฺจปฺปวตฺตี ๑ ฆมฺเมตี อุกกา
อุทฺฐริตฺวา อาเนตฺวา อาตเป ชิตฺตมฺจฺโ วิย ผนฺทตี ๑

ตึ สฺตฺวา ราชา ก็ทิสฺ อัจริยาตี อาห ๑ เสนโก เทว
กิเมส ชานาตี ตฺกฺจฺนฺตฺ ตาว มนฺสฺสา อรณฺเณ ชาตฺรฺกฺขมฺปิ
ผลสมฺปฺนฺนเมว วิหิกฺมา ภชฺนฺตีตี วตฺวา อิมิ คาทมาห

ทฺมึ ยถา สาธุ ผลิ อรณฺเณ
สมนฺตโต สมภิสฺรณฺตี ปกฺขี

๑. ม. ยฺ. โอทนสฺยจฺนฏฺจฺาเน ๑ ๒. ม. ยฺ. สยเมว ๑

๓. ม. ยฺ. เอตฺถนฺตเร ทฺกฺขมฺปิตี ทิสฺสตี ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 301

เอวมฺปิ อฑฺฒํ สชนํ สโกกํ

พหุชฺชนो ภชติ อตุถเหตุ

เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโลว วิหิโน สิริมาว เสยฺโยติ ฯ

ตตุถ พหุชฺชนอติ พหุมนุสฺโส ชนเหตุ สนฺนิปติโตติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา กิํทิสํ ตาตาติ อหา ฯ ปญฺชิตโต

มหาราช กิเมส มโหทโร ขานาติ สฺถน เทวาติ วตฺวา อิมํ

คาถมหา

น สาธุ พลวา พาโล

สาหสิ (๑) วินฺทเต ชนํ

กนฺทนฺตเมตํ ทุมฺเมธํ

กชฺชณฺติ นิรยํ ภูถํ

เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโลว เสยฺโย น ยสฺสสิพาโลติ ฯ

ตตุถ สาหสนฺติ สาหเสน สาหสิกํ กมฺมํ กตฺวา ชนํ

ปิเพตฺวา ชนมฺปิ วินฺทติ อถ นํ นิรยปาธา กนฺทนฺตเมว

ทุมฺเมธํ พลวเวทนํ นิรยํ กชฺชณฺตีติ ฯ

ปฺน รณฺธา กิํ เสนกาติ วุตเต เสนโก สฺถน มหา-

ราชาติ วตฺวา อิมํ คาถมาหา

ยากาจิ นชฺโช อภิสวณฺติ คงฺกั๖

สพฺพาว ตา นามโคตฺตํ ชนฺติ

๑. ม. สาหสา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 302

กุงฺกา สมฺมทํ ปฏิปชฺชมานา

น ขายเต อิทฺธิวโร หิ โลเก (๑)

เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโญ วิหิโน สิริมาว เสยโยติ ฯ

ตตฺถ นชฺโชติ นินฺนา หุตฺวา สนฺทมานา อนฺตมโส
กุนนทโยปิ (๒) ฯ ชนฺตํติ กุงฺกา เตวว สํขุํ กจฺจนฺติ อตฺตโน
นามโคตฺตํ ชนฺติ ฯ น ขายเตติ สฺวา ปน กุงฺกา สมฺมทํ
ปฏิปชฺชมานา น ปญฺญาติ มหาสมฺมทโท เตวว นามํ ลภติ
เอวเมว มหาปญฺโญปิอิสฺสรํ ปตฺโต น ขายติ น ปญฺญาติ
สมฺมทํ ปวิฏฺฐกุงฺกา วิย อโหสิ ฯ

ปุณฺ ราชฺา กิทิสํ ปณฺทิตาติ อหํ ฯ โส สฺวณฺ มหา-
ราชฺาติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

ยเมตมฺกฺขา อฺุทฺธิ มหนฺตํ

ปยนฺติ (๓) นชฺโช สพฺพกาลํ อสํขุํ

โส สาคโร นิจฺจมุพฺารเวโค

เวลํ นาจฺเจติ (๔) โส (๕) มหาสมฺมทโท

เอวมฺปิ พาลสฺส ปชฺปิตานิ

ปญฺณํ นาจฺเจติ สิริ กทาจิ

๑. สี่. ยู. อิทฺธิวโร หิ โลโก ฯ ม. อิทฺธิ ปญฺโญปิ โลเก ฯ

๒. ยู. กุนฺทรโยปิ อฺุปาทาย ฯ ๓. ม. ยู. สวณฺติ ฯ

๔. ม. ยู. เวลํ ฯ อจฺเจติ ฯ ๕. ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 303

เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโญว เสยฺโย น ยสฺสสิพาลิตฺติ ฯ

ตตฺถ ยเมตมกฺขาทิ ยํ เอตํ ตํวํ อกฺขาสี วเทสิ ฯ

อสิขฺยนฺติ อคณฺนํ ฯ เวลํ นาจฺเจตฺติ อุพารเวโคปี หุตฺวา

อุมิสหสฺสํ อุกฺขิปิตฺวาปิ เวลํ อติกฺกมิตฺตํ น สกฺโกติ เวลํ

ปตฺตฺวา อวสฺสํ สพฺพา อุมิโย ภิชฺชนฺติ ฯ เอวมฺปิติ พาลสฺส

ปชฺชปิตานิ เอวเมว ปญฺณวณฺตํ อติกฺกมิตฺตํ น สกฺโกนฺติ ตํ

ปตฺตฺวาว ภิชฺชนฺติ ฯ ปญฺณํ นาจฺเจตฺติ ปญฺณวณฺตํ สิริ นาม

นาติกมฺมตฺติ ฯ นหิ โกจิ อตฺถานตฺถเอ อุปฺปนฺนงฺโข ปญฺณวณฺตํ

อติกฺกมิตฺตฺวา พาลสฺส อิศฺสรสฺส ปาพมฺลํ กจฺจติ ปญฺณวโต

ปน ปาพมฺลเยว วินิจฺฉยํ นาม ลกฺขิตฺติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา ก็ เสนกาติ อหา ฯ โส สฺน ทเววติ

อิมิ คาทมาห

อสนฺนฺวโต เจปิ ปเรสมตฺถํ

ภณฺนาติ สณฺจฺจานคโต ยสฺสสิ

ตสฺสเสว ตํ รุหฺติ ฅาติมชฺเช

สิริหิณํ การยเต น ปญฺโญ (๑)

เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ

ปญฺโญ วิหิโน สิริมาว เสยฺโยติ ฯ

๑. ม. ย. ปญฺญา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 304

ตตฺถ อสณฺณโต เจปิตฺติ อิตฺสโร หิ สเจปิ ภายาทิหิ
อสณฺณโต ทุสฺสีโล ๑ สณฺณจํคโตติ วินิจฺจนเย จิตฺโต หุตฺวา ปเรสํ
อตุถํ ภณฺติ ตสฺมี วินิจฺจนยมนฺจเล มหาปริวารปริวฺตสฺส มุสา
วตฺวา สามิกมฺปิ อสฺสามิกมฺปิ (๑) กโรนฺตสฺส ตสฺเสเวตํ วจันํ รุหฺติ
สิริหีนํ กถํ การยเต น ปญฺโญ (๒) ตสฺมา ปญฺโญ วิหิโนฺสิ สิริมาว (๓)
เสยฺโยติ วทติ ๑

ปฺนุ รณฺณา กิ ตาตาทิ วุตฺเต ปณฺฑิตฺโต สฺนุ เทว
พาลเสนโก ปน กิ ชานาติ อธิโลกมตฺตเมว โอลิเกติ น
ปรโลกนฺติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

ปรสฺส วา อตฺตโน วาปี เหตุ
พาโล มุสา ภาสฺติ อปฺปปญฺโญ
โส นินฺทิตฺโต โหติ สภายมชฺเฌ
ปจฺจนาปี (๔) โส ทุกฺคตฺติคามิ โหติ
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ
ปญฺโญว เสยฺโย น ยสฺสสิพาโลติ ๑

ตโต เสนโก อิมํ คาถมาห

อตุถมฺปิ เจ ภาสฺติ ฐุริปญฺโญ
อนาลโย (๕) อปฺปชฺโน ทลิตฺโต

๑. ม. ยฺ. อสฺสามิกํ ๑ ๒. ม. สิริ หิ นํ ตถา การยเต น ปญฺญา ๑

ยฺ. สิริหีนํ ตถา การยเต น ปญฺญา ๑ ๓. ยฺ. อิตฺสโร ๑ ๔. ส. ยฺ. เปจฺจมฺปิ ๑

๕. ม. อนาพฺหิโย ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้า 305

น ตสฺส ตํ รุหติ ฅาติมชฺฅ
สิริ ปญฺญาณวโต จ น โหติ
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ
ปญฺโลว วิหิโน สิริมาว เสยฺโยติ ฯ

ตตฺถ อตฺถมฺปิ เจติ การณมฺปิ เจ ภาสติ ฯ ฅาติมชฺฅติ
ปริสมชฺฅ ฯ ปญฺญาณวโตติ มหาราช ฅาณวณฺตสฺเสว สิริ-
โสภกฺกปฺปตฺตํ ปตฺวา ปกตฺยา วิชฺชมานาปิ สิริ นาม น โหติ
โส หิ ตสฺส สนฺติเก สฺริยฺกฺกมเน ขชฺโชนโก วยน ขายตีติ
ทสฺเสติ ฯ

ปฺน รณฺธา กิทิสฺ ตาตาทิ วุตฺเต ปญฺชิตโต กิ ชานาติ
เสนโก อธิโลกมตฺตเมว โอลเกติ น ปฺรโลกนฺติ วตฺวา อิมํ ฅาณมาห

ปฺรสฺส วา อตฺตโน วาปี เหตุ
น ภาสติ อลิกํ ญฺริปญฺโล
โส ปุชฺชิตโต โหติ สภาย มชฺฅ
ปจฺญาปี โส สุกตฺคามิ โหติ
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ
ปญฺโลว เสยฺโย น ยสฺสสิพาโลติ ฯ

ตโต เสนโก อิมํ ฅาณมาห

ตฺถิ ฅวสฺสา มณฺิกุณฺฑลา จ
นาริโย จ อิทฺเตสุ กุเลสุ ชาดา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 306

สพฺพาว ตา อุปฺปอกา ภวนฺติ
อิทฺทสฺส ปุสฺสส อนิทฺทิมฺนุโต
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ
ปญฺโญ วิหิโน สิริมาว เสโยติ ฯ

ตตฺถ อิทฺทสฺสชาติ อิตฺทสรฺส ฯ อนิทฺทิมฺนุโตติ น เภวํ
ตา นาริโย จ อถ โข สพฺเพว อนิทฺทิมฺนุโต สตฺตา ตสฺส
อุปฺปอกา ภวนฺติ ฯ

ตโต ปญฺชิตฺโต ก็ เสนโก ชานาตีติ เอกํ การณํ
อาหริตฺวา ทสฺเสนุโต อิมํ คถมาห

อัสสิวิทฺตกมฺมุนฺตํ พาลํ ทุมฺมุนฺติมฺนุตินํ
สิริ ชหฺติ ทุมฺเมธํ ชินฺณํว อฺร โค ตจํ
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ
ปญฺโญว เสโย น ยสฺสสิพาโลติ ฯ

ตตฺถ สิริ ชหฺตีติ ปทสฺส เจตียชาตเคน อตุ โถ
วณฺเณตพุโป ฯ

อถ เสนโก รณฺณา กิทิสฺนฺติ วุคฺเต เทว เอส ตรฺฐณ-
ทารโก ก็ ชานาติ สฺฐณ เทวาติ วตฺวา ปญฺชิตํ อปฺปฏิภานํ
กริสฺสามิตี จินฺเตตฺวา อิมํ คถมาห

ปญฺจ ปญฺชิตา มยฺ ภทฺทนฺเต
สพฺเพ ปญฺชติกา อุปฺภูจिता เต

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 307

ตํว โน อภิภุชฺช อิศฺสโรสี
สกุโกว ภูตปฺปติ เทวราชา
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ
ปญฺโญ วิหิโน สีริมาว เสยฺโยติ ฯ

อิทํ กิร สุตฺวา ราชา สาธูรูปํ เสนเกน การณํ
อภกฺขํ สกฺขิสฺสตี นฺุ โข เม ปฺุตโต อิมสฺส วาทํ กิณฺุทิตฺวา
อณฺุณํ การณํ อหริตฺตุนฺุติ จินฺุเตตฺวา กิทิสํ ปณฺุทิตาติ
อาห ฯ เสนเกน กิร อิมสฺมि์ การณเ อภกฺเเขว จเปตฺวา
โพธิสฺตตํ อณฺุโย ตํ วาทํ กิณฺุทิตฺุ สมตฺโต นาม นตฺถิ
ตสฺมา มหาสฺตโต อตฺตโน ฅาณพเลน ตสฺส วาทํ กิณฺุทนฺุโต
มหาราช กิเมส พาโล ชานาติ ยสเมว โอลเกติ ปญฺุณาย
วิเสสํ น ชานาติ สฺุณ มหาราชาคิ วตฺวา อิมํ คาถมาห

ทาโสว ปญฺุณสฺส ยสฺสสิพาโล
อตฺถเสฺ ฐาเตสฺ ฏถาวิเชสฺ
ยํ ปณฺุทิตโต นิปฺุณํ สํวิเชติ
สมฺโมหมาปฺชชติ ตตฺถ พาโล
เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ
ปญฺุโยว เสยฺโย น ยสฺสสิพาโลติ ฯ

ตตฺถ อตฺถเสฺตฺติ กิจฺเจสฺ ๑ สํวิเชตีติ สํวิทฺติ ๑
อติ โส มหาสฺตโต สีเมรุปาทโต สฺุณณวาลุกํ อุตฺตรนฺุโต

*เล่มที่ 36 มหานิปตวณณ หน้ 308

วีย คคณตเร ปุณณจันท์ อฏฐาเปนุโต วีย นยการณั
ทสเสติ ๑ เอวิ มหาสตุเต ปณณานุกาวิ ทสเสตุวา กณนเตเยว
ราชา เสนกั อห กัทิสั เสนก สกโกนุโต อุตตรี กเถหิติ ๑
โส โกฏฐเจ จปีตชณณั วีย อุกคหิตกั เขเปตุวา อปปฏิภาโน
มงกุฏโต ปชฌายนุโต นิสัทิ ๑ สเจ หิ โส อณณั การณั
อหเรยษ คากาสทสเสนปี อิมั ชาติกั นิฏฐเปยษ ๑ ตสส
อปปฏิภาณสส จิตกาลเ คมกรัรโอฆั อานนุโต วีย มหาสตุโต
อุตตรี ปณณเมว วณณนุโต อิมั คากมาห

อทุฐาปี ปณณาว สติ ปสฏฐา
กนุตา สิริ โภครตา มนุสสา
ณณณจ พุทธานมตลยรูปั
ปณณั นัจเจติ สิริมา (๑) กทาจิ
เอตมปิ ทิสวาน อหั วทามิ
ปณณโณว เสยโย น ยสสสิพาโลติ ๑

ตตถ สตณุติ พุทฐาทินั สปัปริสานั ๑ โภครตาดิ มหาราช
ยสุม่า เต อนุฐพาลา มนุสสา โภครตาว ตสุม่า เตสั สิริ
กนุตา ยโส นามส ปณณเทติ ครหิโต พาลานั กนุโตติ
จายั อตุโถ ภิสกชาติเคน (๒) วณณตพโพ ๑ พุทฐานนุติ ณณ-
พุทฐานั (๓) ๑ กทาจิติ กิสุมณจิกิ กาลเ ณณณนุติ สิริ นาม
๑. ม. ย. สิริ ๑ ๒. ม. ย. ภิสชาติเคน ๑ ๓. ม. สพุพณณพุทฐานณจ ณณณั ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 309

นาตีกุกมติ เทวาทิ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา มหาสตุตฺสฺส ปญฺหาพฺยากรณฺน ตฺถุโจ
จฺนวสฺสํ วสฺสนฺโต วิย มหาสตุตฺ ฐเนน ปุเชนฺโต กถมาห

ยฺนตํ อปฺจุณฺมิห อกิตฺตฺยํ โน

มโหสถ เกวลชฺมมทฺสฺสี

กฺวสทฺสฺสํ อฺสภณฺจ นาคํ

อาชณฺณยฺคุเต จ รเถ ทส อีเม

ปญฺหสฺส เวยฺยากรณฺน ตฺถุโจ

ททามิ เต คามวราณี โสฬสาติ ฯ

ตตฺถ อฺสภณฺจ นาคนฺติ ตฺสฺส กฺวสทฺสฺสฺส (๑) อฺสภํ เชฏฺจกํ
กตฺวา อลงฺกตปฺปฺยิตฺตํ อาโรหณฺยํ นาคํ สาธุกํ ทมฺมิติ ฯ

วิสตฺตินิปาเต สิริเมณฺฑกปญฺโห นิฏฺฐิตฺโต ฯ

ตโต ปญฺจาย โปชิสตฺตฺสฺส ยโส มหา อโหสิ ฯ ตํ สพฺพํ
ปญฺหํปี อฺทุมฺพราเทวีเยว วิจาเรสิ ฯ สฺวา ตฺสฺส โสฬสวสฺสฺสีกกาเล

จินฺเตสิ มม กนิฏฺฐโจ มหฺลลโก ชาโต ยโสปีสฺส มหา อโหสิ

มยา อาวามสฺส กาคุ วฏฺฐิตฺติ รัณโย ตมฺมุถํ อาโรเจสิ ฯ

ราชา ตํ สุตฺวา สาธุ ชานาเปหิ นนฺติ อาห ฯ สฺวา ตํ

ชานาเปตฺวา เตน สมฺปฏฺฐิจฺฉเต เตนหิ ตาต กุมาริกํ เต

อานสฺสสามิติ อาห ฯ อถ มหาสตุตฺ กทาจิ อิมาย อานีตา

๑. ม. กวี สทฺสฺสฺส ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 310

มม น รุจฺเจยฺย สยเมว ตาว อุปฺชาเรมิตฺติ จินฺเตตฺวา เอวมาห
เทวี กตฺติปาหํ มา กิณฺณจฺจิ รมฺโณ วเทถ อหํ เอกํ กุมาริกํ
สยํ ปรีเยสฺสิตฺวา มมาริรุจฺจิตฺติ ตุมฺหากํ อัจฺจิกฺขิสฺสามิตฺติ ฯ สว เอวํ
กโรหิ ตาตาทิ ฯ โส เทวี วนฺทิตฺวา อตฺตโน ฆริํ คนฺตฺวา
สหายกานํ สลฺลํ ทตฺวา อณฺเฑตกเวเสน คนฺตฺวา ตุนฺน-
วายอุปฺกรณานิ คเหตฺวา เอกโกว อุตฺตรทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา
อุตฺตรยวมชฺฌกคามํ ปายาสิ ฯ

ตทา ปน ตตฺถ เอกํ ปฺราณเสณฺณจิกฺกํ ปรีชิตฺตํ (๑) อโหสิ ฯ
ตสฺส ปน กุลสฺส เอกา ชีตา อมฺราเทวี นาม อโหสิ ฯ สว
อภิรฺูปา สพฺพลกฺขณสมฺปนฺนา ปุณฺณวตี ฯ สว ตํ ทิวสํ ปาโธว
ยาคุํ ปจิตฺวา ตํ อาทาย ปิตฺกสนฺนุจฺจานํ คมิสฺสามิตฺติ นิกฺขมิตฺวา
ตเมว มคฺคํ ปฏฺิพฺชฺชิ ฯ มหาสตุโต ตํ อากจฺจนฺตี ทิสฺวา
สพฺพลกฺขณสมฺปนฺนา เอสา อิตฺถิ สเจ อปฺริคฺคหา อิมาย เม
ปาทปฺริจาริกาย ภวิตฺถุํ วนฺณุตฺตีติ จินฺเตสฺสิ ฯ สวาปี ตํ ทิสฺวา
สเจ อหํ เอวรฺูปสฺส ปฺริสสฺส เกเห ภเวยฺยํ สกฺกา มยา
กฺกฺกมฺพํ สณฺจาเปตฺตุนฺติ จินฺเตสฺสิ ฯ อถ มหาสตุโต อิมิสฺสา
สปฺริคฺคหาปฺริคฺคหาว่า น ชานามิ หตฺถมฺมทฺทาย (๒) นํ ปุจฺจิสฺสามิ
สเจ ปน ปณฺฑิตา ภวิสฺสตี มม ปณฺหสฺส อตฺถํ ชานิสฺสตีติ
จินฺเตตฺวา ทูเร จิโธว หตฺถมฺมจฺจิมกาสิ ฯ สว อยํ มม สสฺสามิก-
๑. ม. ปฺรกฺขิตฺตํ ฯ ๒. ม. หตฺถมฺมจฺจียา ฯ ย. หตฺถมฺมทฺทาย ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 311

อสุสามิกภาวํ ปุจฺจตีติ ฌตฺวา ตเถว จิตฺตา หตฺถํ ปสาเรตี (๑) ฯ
โส ตํ การณํ ฌตฺวา ตสฺสา สมิปํ คนฺตฺวา ภาทฺเต กา นาม
ตวฺนฺติ ปุจฺจํ ฯ สา สามิ มยฺหํ (๒) อตีตนาคเต วา เอตฺรหิ
วา ยํ นตฺถิ ตํนามิกาติ ฯ ภาทฺเต โลกํ อมรํ นาม นตฺถิ ตวํ
อมฺรา นาม ภวิสฺสตีติ ฯ เอวํ สามิตี ฯ ภาทฺเต กสฺส ยาคุํ
หริสฺสตีติ ปุจฺจํ ฯ ปุพฺพเทวตาย สามิตี วุตฺเต โส ปุพฺพเทวตา
นาม มาตาปีตโร ภาทฺเต ตวํ ตว ปิตุ ยาคุํ หริสฺสตี มณฺเฑติ
เอวํ สามิตี ฯ ตว ปิตา ก็ กโรตีติ ฯ มม ปิตา
เอกํ เทวฺชา กโรตีติ ฯ เอกสฺส เทวฺชา กรณํ นาม กสนํ
ภาทฺเต ตว ปิตา กสตี มณฺเฑติ ฯ เอวํ สามิตี ฯ กสมิ ปน
จําเน ตว ปิตา กสตีติ ฯ ยตฺถे จําเน สกึ กตา ปจฺจํา
น เอนฺติ ตตฺถเว ปิตา เม กสตีติ ฯ สกึ กตํ ปจฺจํา
นาคมนฺจฺจํ นาม สฺसानํ สฺसानสฺส สนฺติเก กสตี เต
ปีตา มณฺเฑติ ฯ เอวํ สามิตี ฯ ภาทฺเต อชฺเชว ก็ เอสฺสตี น
เอสฺสตีติ ฯ สามิ สเจ เอสฺสตี น เอสฺสามิ โน เจ เอสฺสตี
เอสฺสามิตี ฯ ภาทฺเต ปิตา เต นทึปารํ กสตี มณฺเฑ อุตฺเท
เอนฺเต น เอสฺสตี เอนฺเต เอสฺสตีติ ฯ เอวํ สามิตี ฯ เอตฺตํ
อลฺลาปสฺลฺลาปํ กตฺวา อถ นํ อมฺราเทวี ตวํ ยาคุํ ปิวิสฺสตี
สามิตี นิมนฺเตสิ ฯ มหาสตุโต ปฏิกุขิปนํ นาม อวมฺงฺกลนฺติ
๑. สී. ยุ. วิกาเสตี ฯ ๒. ม. ยุ. อหํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 312

จินฺเตตฺวา อาม ปิวิสุสามิตี อห ๑ สฺวา ปนฺ ยาคฺฆมฺภู
โอดาเรตี ๑ มหาสตุโต สเจ ปาตี (๑) อโรวิทฺวา หตุถโรვნํ
อทตฺวาว ทสฺสตี เอตฺถเว นํ ปหาย คมิสฺสามิตี จินฺเตตี ๑
สฺวา ปนฺ ปาตี โรวิทฺวา ปาติยา อุทกํ อหริตฺวา หตุถโรვნํ
ทตฺวา ตฺวจฺฉปาตี หตุถเอ อจฺเปตฺวา ปาตี ภูมียํ จฺเปตฺวา ฆมฺภู
อาโลเพตฺวา (๒) ยาคฺฆยา ปฺปูเรตี ตตฺถ ปนฺ สิตฺถานิ มนฺทานิ (๓) ๑
อด นํ มหาสตุโต อห กิ ภาทฺเท อติพฺพลา ยาคฺฐตี ๑ อุทกํ
โน (๕) ลทฺฐํ สามิตี ๑ เกทาเรหิ (๖) เต อุทกํ น ลทฺฐํ ภาวิสฺสติ
มณฺเฑตี ๑ เอวํ สามิตี ๑ สฺวา ปิตฺตุ ยาคฺภู จฺเปตฺวา เสตี
โพธิสฺตตฺสฺส อทาสิ ๑ โส ตํ ปิวิทฺวา มุขํ วิชฺชาเลตฺวา ภาทฺเท
อหํ ตฺมฺหากํ เกหํ คมิสฺสามิ มคฺคํ เม อจิจฺจนาหิตี อห ๑
สฺวา สาธฺฐตี วตฺวา มคฺคํ อจิจฺจนฺตี อิมํ เอกนิปาเต คาถมาห

เยน สตฺตุ วิลฺงกา จ

ทิกฺคณฺปลาโส จ ปุปฺพิโต

เยนาทามิ เตน วทามิ

เยน นาทามิ น เตน วทามิ

เอส มคฺโค ยวมชฺฆกสฺส

เอตํ ฉนฺนปถํ วิชานาหิตี ๑

๑. สี่. ปาณี ๑ ๒. ม. อาลฺเพตฺวา ๑ ๓. ม. มนฺทานิ ๑

๔. ม. ย. อติพฺพลา ๑ ๕. ม. น ๑ ๖. ม. เกทาเร ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 313

ตสฺสตุโธ สามิ อนฺโต คามิ ปวิสิตฺวา เอกิ สตุตฺตอาปนํ
ปสฺสสิ ตโต กณฺชิยาปนํ เตสํ ทฺวินิ อาปนํ ปุโรโต
ทิกฺกณฺปนณฺโก โกวิฬาโร สุปฺปสิโต ตสฺมา ตฺวึ เยน สตุตฺ
วิลลฺลา จ โกวิฬาโร จ ปฺปสิโต เตน คนฺตฺวา โกวิฬารมฺมูเล
จตุวา ทกฺขิณฺมคฺคํ คณฺห วามมคฺคํ มฺลจ ๑ เอส มคฺโค
ยวมชฺฌกสฺสาตี ยวมชฺฌกคามे ปติญฺจิตฺตสฺส อมฺหากิ เกหสฺส
เอส มคฺโค เอตํ เอวํ ปฺฏิจฺจนาเทตฺวา มยา วุตฺตํ ฉนฺนปถิ
ปฺฏิจฺจฉนฺนปถิ ฉนฺนปถิ वा ปฺฏิจฺจฉนฺนการณิ वा วิชานาหิตี ๑
เอตฺถปิ เยนาทามิตี เยน หตฺถเณ อาทามิ ตํ ทกฺขิณฺหตฺถิ
สนฺธาย วุตฺตํ อิตฺริ วามหตฺถิ ๑ เอวํ สว สสฺส มคฺคิ
อาจิกฺขิตฺวา ปิตฺตฺยาคฺคิ กเหตฺวา อคฺมาสี ๑

ฉนฺนปถปฺปโย นิญฺจิติโต ๑

โสปี ตาย กถิตมกฺเคน ตํ เกหิ คโต ๑ อถ นํ อมฺราเทวียา
มาตา ทิสฺวา มหาสตุตฺตสฺเสว อาสนิ ทตฺวา ยาคฺคิ ปวิสฺสสิ
สามิตี อาห ๑ อมฺม กนิญฺจกคินิยา เม อมฺราเทวียา โลกา
ยาคฺคิ ทินฺนาตี ๑ สวปี อิมิมา เม ชีตฺตอตุถาย อากเตน
ภวิตพฺพนฺติ อญฺญาสี ๑ มหาสตุโต เตสํ กุลานิ ทฺกคตภาวํ
ชานนฺโตปี อมฺม อหิ ตฺนฺนวาโย อตฺถิ กิณฺจิจิ วุตฺถิ มยา
สิพพิตพฺพยฺตฺตกนฺติ ปุจฺจิจิ ๑ อตฺถิ สามิ มฺลํ ปน นตฺถิตี ๑ อมฺม
มฺลเณ กมฺมํ นตฺถิ อาเนถ สิพพิสฺสามิตี ๑ สว ชินฺณกานิ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 314

วตฺถานิ อหริตฺวา ตสฺส อทาสี ฯ โปธิสฺสโต อหฺญาหฺญานิ
นิฏฺฐาเปสิ ฯ ปุณฺณวโต หิ กิริยา นาม สมฺชฺฆติเยวติ ฯ อถ
นํ อมฺม วิธิยา ภาเคน (๑) อโรเจหิตี อห ฯ สฺวา สกฺลคาม
อโรเจสิ ฯ มหาสฺสโต ตุนฺนวยกมฺมํ กตฺวา เอกาเหเนว
สทฺสํ อูปฺปาเทสิ ฯ มหฺลลิกาปิสุส ปาตฺราสภตฺตํ ปจิตฺวา
ทตฺวา สายํ ตาต กิตฺตํ ปจามิตี อห ฯ อมฺม ยตฺตกา
อิมสฺมี เกลเห ภูณฺชนฺติ เตสํ ปมาเณน ปจามิตี อห ฯ
สฺวา อนกฺสุปฺพยฺชนํ พหุภตฺตํ ปจิ ฯ อมฺราเทวีปิ สายํ
สีเสน ทารุกลาปํ อุจฺจฺเคน (๒) ปณฺณํ อาทาย อรณฺณโต
อากนฺตฺวา ปฺรตฺถิมทฺวารเ ทารุณี นิภฺจิปิตฺวา ปจฺฉิมทฺวารเ
เลหํ ปาวิสิ ฯ ปิตา ปนฺสฺสา สายณฺหตฺริ อากมิ ฯ มหาสฺสโต
นानกฺกรสโกชนํ ภูณฺชิ ฯ อิตฺรา อตฺตโน มาตาปิตโร โภเชตฺวา
ปจฺฉา สยํ ภูณฺชิตฺวา มาตาปิตฺนํ ปาเท โชวิตฺวา โปธิสฺสตฺส
ปาเท โชวิ ฯ โส ตํ ปฺริกฺคณฺหนฺโต กติปาหํ ตตฺถเว วสิ ฯ
อถ นํ วิมฺสนฺโต เอกทิวสํ อห ภาทฺเท อมฺราเทวี
อทฺตนาพิตฺตฺทลํ กเหตฺวา ตโต มยฺหํ ยากฺขณฺจ ปฺนฺวณฺจ ภตฺตณฺจ
ปจามิตี ฯ สฺวา สฺวฐฺติ สมฺปฺภิจฺฉิตฺวา เต ตณฺฑุเล โภฏฺฏฺเตตฺวา
มฺลตณฺฑุเลหิ ยาคุํ (๓) มชฺฉิมตณฺฑุเลหิ ภตฺตํ กณฺิกาหิ (๔) ปฺนฺว
ปจิตฺวา ตทฺนฺรูปํ พุณฺชนํ สมฺปาเทตฺวา มหาสฺสตฺส ยาคุํ
๑. สී. ยฺ. วิธิสภาคานํ ฯ ๒. ม. ยฺ. อุจฺจฺเคน ฯ ๓. ม. ภตฺตํ ฯ
๔. ม. ยาคุํ กณฺิกาหิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 315

อทาสี ฯ สทา ยาคู มุเข จปีตมตฺตาเยว สตฺตรสฺสทฺรณิสฺสทฺสทานิ
ผริตฺวา อญฺฺจาสี ฯ โส ตสฺสทา วิมฺสนตฺถเมว ภาทฺเท ปจิจฺตุ
อชานนฺตี กิมตฺถํ มม ตณฺฺฑุเล นาสฺเสตีติ วตฺวา ยาคู สห
เขเพน นญฺฺจหิตฺวา (๑) ญฺมียิ ปาเตสิ ฯ สทา อญฺฺจหิตฺวา สามิ สเจ
ยาคู อสุนฺฺทรา ปุริวฺ ขาทาติ ตสฺส ปุริวฺ อทาสี ฯ โส ตมปิ
ตเถว อทาสี ภาทฺเท ตฺวํ ปจิจฺตุ อชานนฺตี กิมตฺถํ มม ตณฺฺฑุลิ
นาเสตีติ ฯ สามิ สเจ ปุริวฺ น สุนฺฺทริ ภตฺตํ ญฺญชานฺตีติ ภตฺตํ
อทาสี ฯ โส ตเถว ปญฺฺปิขฺชิตฺวา ภาทฺเท ตฺวํ ปจิจฺตุ อชานนฺตี
มม สนฺตํ กิมตฺถํ นาสฺเสตีติ วตฺวา กุทฺโธ วิย ตีณฺปิ เอกโต
มทฺทิตฺวา สีสโต ปญฺฺจาย สกตฺสรีริ ลิมปิตฺวา กจฺจ ทฺวารเ
นีสีทาหิติ อาท ฯ สทาปิ อญฺฺจหิตฺวาว อลฺขลฺลี ปกฺคยฺห สาธุ
สามิติ ตถา อทาสี ฯ โส ตสฺสทา นินฺทมานภาวํ ญตฺวา
ภาทฺเท เอหิติ อาท ฯ สทา เอกวจฺเนเนว อากนฺตฺวา ตสฺส
สนฺติเก นีสีทิ ฯ มหาสฺสโต ปน อากจฺจนฺโต น ตฺถจฺจหตฺโต
กหาปณฺสทฺสเสน สทฺธิ เอกํ สาญฺกํ จุฬปฺลิตฺพุพฺเพ (๒) จเปตฺวา
อากโต ฯ โส ตโต ตํ สาญฺกํ นินฺทิตฺวา ตสฺสทา หตฺเถ จเปตฺวา
ภาทฺเท ตว สหายิกานิ สทฺธิ นินฺทิตฺวา อิมํ สาญฺกํ นินฺวาเสตฺวา
เอหิติ อาท ฯ สทา ตถา อทาสี ฯ ปณฺฺจทิตฺวา อูปฺปาทิตฺชนนฺจ
อากญฺชนนฺจ สพฺพิ ตสฺสทา มาตาปีตฺถนํ ทตฺวา เต สมสฺสาเสตฺวา
๑. ม. ย. นินฺจฺจหิตฺวา ฯ ๒. ม. ย. ตมพฺุฬปฺลิตฺพุพฺเพ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 316

สสุสสุสุริ อปุจฺจิตฺวา ตํ อาทาย คโต ๗ มหาสตุโต ปน
ตสฺสา ฉตฺตณฺจ อุปาหนณฺจ ทตฺวา เอวมมาห ภทฺเท อิมํ ฉตฺตํ
คเหตุวา อตฺตानํ ชาเรหิ อุปาหนํ อภิรฺหิตฺวา ยาทิตฺ ๗ สฺวา
ตํ ทวฺยํ คเหตุวา อพฺโปกกาเส สุริยสนฺดาเป ฉตฺตํ อปนฺเตวา
คจฺฉติ ๗ ถลฺกฺขณฺเน อุปาหนํ ปาเทหิ โอมฺลจิตฺวา อาทาย
อฺทกฺกฺขณฺเน สมฺปตฺตกาเล อุปาหนํ อารฺหิตฺวา คจฺฉติ ๗
โพธิสตุโต ตํ การณํ ทิสฺวา ก็ ภทฺเท ถลฺกฺขณฺเน อุปาหนํ
ปาทา น ปฏฺิณฺณจฺฉิ อฺทกฺกฺขณฺเน ปฏฺิณฺณจิตฺวา คจฺฉติ ก็ -
การณาคิ ปุจฺฉิ ๗ สฺวา ตํ อาห สามี ถลฺกฺขณฺเน กณฺณกาทีนํ
ปสฺสามิ อฺทกฺกฺขณฺเน มจฺฉกจฺฉปกณฺณกาทีนํ น ปสฺสามิ เตสุ
ปาทํ ปวิญฺเฐสุ มหนตฺตํ ทฺกฺขเวทนํ อนุภเวยฺยํ ตสฺมา อฺทกฺกฺขณฺเน
อุปาหนํ อภิรฺหิตฺวา คจฺฉามิตฺ ๗ โพธิสตุโต ตสฺสา วจฺนํ
สุตฺวา มหาปณฺฑิตา วตายํ ทาริกาติ จินฺเตตฺวา อคฺมาสิ ๗
อถ สฺวา วนนฺตรํ ปวิสฺนฺตี ฉตฺตํ อฺปริมตฺถเก กตฺวา คจฺฉติ ๗
โส ตํ การณํ ปุจฺฉิ ภทฺเท อณฺเณ อพฺโปกกาเส สุริยสนฺดาเป
ปฏฺิพาหนตฺถํ ฉตฺตํ ชาเรนฺตาว คจฺฉนฺติ ตฺวํ ปน ตถา
นากาสิ ก็ การณาคิ ๗ สฺวา ตํ อาห สามี วนนฺตรํ ปวิญฺจา
นาม สฺกฺขรฺกฺขทณฺฑกาทีนํ มตฺถเก ปตฺติภเยน เอวํ กโรมิตฺ ๗
โพธิสตุโต ตาย ทฺวีหิ การณฺเหหิ กถิตวจฺนํ สุตฺวา ตฺสึ ๗
อถ มหาสตุโต ตาย สทฺธี คจฺฉนฺโต เอกสฺมี จานฺ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 317

ผลสมฺปนฺนํ พทรรุกฺขํ ทิสฺวา พทรรุกฺขมฺเฒ นิสฺสีทึ ๗ สาปี
มหาสตุตฺตํ พทรรุกฺขมฺเฒ นิสฺสินฺนํ ทิสฺวา สามิ อภิรุหิตฺวา
พทรรผลํ คเหตุวา ตมฺปิ ขาทาหิ มยฺหํปิ เทหิตฺติ อหา ๗ ภาทฺเท
อหํ กิลมามิ น สกฺโกมิ อภิรุหิตฺตํ ตฺวํ อภิรุหาติ ๗ สา
โพธิสตุตฺตสฺส วจฺนํ สุตฺวา ตํ พทรรุกฺขํ อภิรุหิตฺวา ผลํ
โอจฺินติ ๗ โพธิสตุตฺโตปิ ตํ อหา ภาทฺเท ผลํ มยฺหํปิ เทหิตฺติ ๗
สา อิมํ ปุริสํ ปณฺฑิตํ วา อปณฺฑิตํ วา น ชานามิ
วิมฺบิสฺสสามิ นนฺตฺติ จินฺนเตตฺวา เอวมาห สามิ อฺุณฺหผลํ ขาทิสฺสตี
อถ วา สีสฺตผลนฺตฺติ ๗ โพธิสตุตฺโต ตสฺสา ปุจฺฉิตํ การณํ ชานนฺโตปิ
อชานนฺโต วิย วิมฺบสนฺตฺถาย เอวมาห ภาทฺเท อฺุณฺหผลน เม
อตุโถติ ๗ อถ สา ผลํ คเหตุวา ภูมฺิยํ จิปีตฺวา ขาท สามิตฺติ
อหา ๗ โพธิสตุตฺโต ตํ คเหตุวา ฐมนฺโต ขาทิตฺวา ปฺน ตํ
วิมฺบสมาโน เอวมาห ภาทฺเท สีสฺตผลํ เม เทหิตฺติ ๗ อถ สา
พทรรผลานิ คเหตุวา ตินฺนญฺมฺิยา อฺุปริ จิปี ๗ โพธิสตุตฺโต ตํ
คเหตุวา อฐมนฺโตว ขาทิตฺวา อຍํ ทาริกา อตีวฺย ปณฺฑิตาติ
ชานิตฺวา ตฺสฺสิ ๗ โส อหา ภาทฺเท โอตฺราติ ๗ สา มหาสตุตฺตสฺส
วจฺนํ สุตฺวา รุกฺขโต โอตฺริตฺวา ฆญฺํ คเหตุวา นทึ กนฺตฺวา
อฺุทกํ อานตฺวา มหาสตุตฺตสฺส อทาสิ ๗ โส อฺุทกํ ปิวิตฺวา มฺุขํ
วิขาลตฺติ ๗ สา เอกมฺนฺตํ อฺุจฺจาสฺสิ ๗

เต ปน อฺุจฺจาย กจฺจนฺตา นกริ ปวิสฺสีสุ ๗ มหาสตุตฺโต

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 318

ตํ วิมฺสนตุถาย ตํ โทวาริกสุสฺส
อจฺจิกฺขิตฺวา อุตฺตโน นินฺเวสนํ กนฺตฺวา ปุริเส อามนฺเตตฺวา
อสุกฺเคเห เอกํ อิตฺถึ จเปตฺวา อากโตมฺหิ ตุมฺเห อิมํ สหสฺสํ
อาทาย ตตฺถ กนฺตฺวา ตํ วิมฺสเถติ สหสฺสํ ทตฺวา เปเสสิ ฯ
เต ตสฺสา สนฺติกํ กนฺตฺวา ตถา อํกํสุ ฯ สฺวา อิทํ มม
สํมิกฺส น อกฺขมฺมิตฺติ น อิจฺฉติ ฯ เต
ปฺนํกนฺตฺวา ปณฺชิตฺตสฺส อโรเจสิ ฯ อถ เต ปฺนํปฺนํนํ ยาว
ตติยมฺปิ เปเสตฺวา จตฺตฺถวาทเร เตนฺหิ นํ หตฺถเก กเหตฺวา
อากทฺถมฺมิตฺวา เถถาติ อาท ฯ เต ตถา กรีสุ ฯ สฺวา อากนฺตฺวา
มหาสตฺตํ มหาสมฺปตฺตติยํ จิตฺตํ ทิสฺวา น สลฺยชานนํ นํ โอลเกตฺวา
ปนฺ หสิ เจว โรทิจฺจ ฯ โส อุกฺกัปปิ การณํ ปุจฺฉนํ ฯ อถ นํ
สฺวา เอวมาห สํมิ อํหํ หสมานา ตว สมฺปตฺตํ โอลเกตฺวา
อัย สมฺปตฺติ น อการณน ลทฺธา ปุริมภเว ปน กุสลํ กตฺวา
ลทฺธา ภวิสฺส อโห วต ปุณฺณานํ ผลํ นามาทิ หสิ
โรทมนานา ปน อิทานิ ปฺรสุสฺส รกฺขิตฺตโคปิตวตฺตมฺหิ อปฺรชฺฉิตฺวา
นิริยํ คมฺมิสฺส ตยิ การุญฺเณน โรทินฺติ ฯ โส ตํ วิมฺสิตฺวา
ตสฺสา ปฺริสฺสุทฺธภาวํ ฌตฺวา กจฺฉนฺถ ตตฺถเวว นํ เนถาติ
วตฺวา เปเสตฺวา ตุนฺนวยเวสิ กเหตฺวา กนฺตฺวา ตาย สทฺธิ
สยิตฺวา ปฺนํ ทิวเส ปาโตว ราชกฺลํ ปวิสิตฺวา ตํ อุมฺพราเทวีย
อโรเจสิ ฯ สฺวา รมฺโย อโรเจตฺวา อมฺราเทวี สพฺพาลงฺการเห

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 319

อลงกริตฺวา มหาโยเค นิสิตทาเปตฺวา มหนฺเตน สกฺกาเรน
มหาสตุตฺตสฺส เคหิ อานตฺวา มงฺคลิ อกาสิ ฯ ราชา โปชิสตุตฺตสฺส
สทฺสฺสมฺมุตฺติ ปณฺณาการิ เปเสสิ ฯ โทวาริเก อาทิ กตฺวา
สกลนคฺรวาสินิ ปณฺณาการเ สชฺชยีสฺสุ ฯ อมรเทวีปิ รลฺญา
ปหิตฺติ ปณฺณาการิ ทฺวิธา กิณฺทิตฺวา เอกิ โกฏฺจาสิ ปฺน
รลฺโย เปเสสิ ฯ เอเตนฺปาเยน สกฺลนคฺรวาสินิ ปณฺณาการิ
เปเสตฺวา นาคเร สงฺกณฺหิ ฯ ตโต ปฏฺจาย มหาสตุตฺโต ตาย
สทฺธิ สมฺกคฺคํวาลิ วสนฺโต รลฺโย อตฺถณฺจ ฃมฺมณฺจ
อนฺุสาลิ ฯ

อมรเทวีปริเยสนํ นิฏฺจิตฺติ ฯ

อถกทิวสิ เสนโก อิตเร ตโย อตฺตโน สนฺติกิ อากเต
ทิสฺวา เต อามนฺเตตฺวา อมฺโก มยิ กหปติปฺตฺตสฺส มโหสถสฺเสว
นปฺปโหม อิทานิ ปน เตน อตฺตนา พุยตฺตรา ภริยา
อานิตา กิณฺดินิ รลฺโย อนฺุตเร ปรีกิณฺเทยฺยามาติ อาท ฯ
เต อหสิ อจฺริย มยิ กิ ชานาม ตวเมว ชานาสิตฺติ ฯ
เสนโก โภ มาจินฺตยิตฺถ อตฺถโก มม อฺปาโยติ ฯ โภ อฺปาโย
อจฺริยาติ ฯ อหิ รลฺโย จูพามณฺี เถเนตฺวา อหริสฺสามิ
ปฺกุกฺส ตว สฺวณฺณมาลิ อاهر กามินฺท ตว กมฺพลิ อاهر
เทวินฺท สฺวณฺณปาทุกิ อاهرฺาติ ฯ เอวณฺจ ปน มโหสถสฺส
เลหเมว ปเวเสถ มยิ จตฺตาโรปิ อฺปาเยน ตานิ อหริสฺสาม

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 320

ตโตปิ มหาชนํ อมหากํ นิกฺกงฺขํ กตฺวา กหปติปุตฺตสฺส
เคหํ ปเวเสสฺสามิติ อาห ๑ เต สุนฺทโร อจฺริย อุปาโยติ
สมฺปฏฺิจฺฉิสฺสุ ๑ เสนโก ตาว จูฬามณฺี ตกฺกมฺเฏ ปกฺขิปิตฺวา
ทาสียา หตฺเถ จเปตฺวา เปเสสิ อิมํ ตกฺกมฺเฏ เนตฺวา อณฺเณลํ
คณฺหนุตานํปี อทตฺวา สเจ มโหสถสฺส เคเห คณฺหนุตานํ
มฺเฏเนว สทฺธี เทหิติ ๑ สว ปณฺชิตสฺส มฺรทฺวาริ คณฺตฺวา
ตกฺกํ คณฺหนุต ตกฺกํ คณฺหนุตาทิ วตฺวา อปรปฺริ สณฺจฺรติ ๑
อมฺรทเว ทฺวารเ จิตา ตสฺสา กิริยํ ทิสฺวา อยํ อณฺเณตฺถ น
คจฺฉติ ภวิตพฺพเมเวตฺถ การณฺนาติ จินฺเตตฺวา อิงฺमितสณฺญา
ทาสโย ปฏฺิกกมาเปตฺวา สยเมว ตํ ทาสี อมฺม เอหิ ตกฺกํ
คณฺหิสฺสามิติ ปกฺโกสิตฺวา ตสฺสา อาคตกาเล ทาสินํ สณฺณํ
ทตฺวา ตาสู อนาคจฺฉนฺตฺิสฺสุ อมฺม คจฺฉ ทาสโย ปกฺโกสasihiti
ตเมว เปเสตฺวา ตสฺสา คตกาเล มเฏ หตฺถํ โอตารेतฺวา มณฺี
ทิสฺวา ตํ อากตํ ปุจฺฉิ อมฺม ตวํ กสฺส สนฺติกา อากตาทิ ๑
อຍຍေ เสนกปณฺชิตสฺส ทาสิมฺหิติ ๑ ตโต ตสฺสา จ มาตฺยา
จ ปิตฺุ จ นามํ ปุจฺฉิตฺวา อสฺสกนามาติ วุตฺเต อมฺม กติมฺลํ
อิทํ ตกฺกนฺติ ปุจฺฉิตฺวา จตฺนาพิทํ อຍຍေติ วุตฺเต เตนหิ
อมฺม อิมํ ตกฺกํ มยฺหํ เทหิติ วตฺวา อຍຍေ ตุมฺहेสุ คณฺหนุตฺิสฺ
มฺเเลน โโก อตฺโถ มเฏเนว สทฺธี คณฺหนุตาทิ วุตฺเต เตนหิ
ยາหิติ ตํ อຍຍៃ เชตฺวา อสฺสกมาเส อสฺสกทิวเส เสนกาจฺริโย

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 321

อสุกทาสียา ชีตาย อสุกาย นาม ทาสียา หตุเถ รณฺโณ
จูปามณฺณี วิภิกฺกณฺตุถาย (๑) ปหิณฺตี ปณฺเณ ลิจิตฺวา คณฺหิ ฯ
ปุกฺกุโสปี สุวณฺณมํลํ สุมนปฺปฺพจฺงโกฏฺเฏ เจตฺตวา ตํ ปุปฺเปหิ
ฉาเทตฺตวา เปเสสิ ฯ กามินฺุโทปี กมฺพลํ ปณฺณปจฺฉินฺยิ เจตฺตวา
ปณฺเณหิ ฉาเทตฺตวา เปเสสิ ฯ เทวินฺุโท สุวณฺณปาทุกั
ยวกลาปนฺตเร พนฺุชิตฺวา เปเสสิ ฯ สวา สพฺพพานิปี ตานิ กเหตฺตวา
ปฺริมนเยเนว ปณฺเณ อกฺขรานิ (๒) อาโรเปตฺตวา มหาสตุตฺตส
อาจิกฺกิตฺตวา เจตฺตวา เตปิ จตฺตวาโร ปณฺุชิตฺวา ราชกฺุ
คณฺตุวา กิ เทว จูปามณฺณี น ปิลนฺุชิตฺวา อาหํสุ ฯ ราชา
ปิลนฺุชิตฺตวา อานรธาติ อาห ฯ เต คณฺตุวา ตตฺถ จูปามณฺณี
อทิสฺวา อิตฺรานิ ตินฺปิ น ปสฺสึสฺสเยว ฯ อถ เต จตฺตวาโรปี
เทว ตุมฺหากั อานรณฺานิ มโหสถสฺส เคะเห วสนฺติ โส
ตาว สยํ วลฺลเชติ ปฺฐิตฺตฺตฺเต มหาราช คหปติปฺตุโตติ ตํ
ปฺริณฺุชิตฺตฺวา ฯ

อถสฺส อตฺถจรกา มนฺุสฺสา อากณฺตุวา อาโรเจสฺสุ ฯ โส
อตฺถจรกาณํ วจันํ สุตฺตวา อหํ ราชานํ ทิสฺวา ชานิสฺสวา มิติ
จินฺเตตฺตวา ราชูปฺฐานํ อคมาสิ ฯ ราชา ตสฺส กุชฺฉิตฺตวา
โก ชานาติ กิ ภวิสฺสตีติ อตฺตวานํ ปสฺสิตฺตํ นาทาสิ ฯ ปณฺุชิตฺโต
รณฺโณ กุทฺทภาวํ ฌตฺตวา อตฺตโน นิเวสนเมว คโต ฯ ราชา
๑. ม. ย. ปเหณฺกตฺตฺวา ฯ ๒. ส. ย. นามรูปิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 322

คณฺหถ นนฺติ อาณาเปสิ ฯ ปณฺชิโต ปน อตุลจรรณํ
วจนํ สุตฺวา อปคฺนฺตุ วัฏฏฺตีติ อมฺราเทวีย สยฺมํ ทตฺวา
อณฺตทเวเสน นครา นิกฺขมิตฺวา ทกฺขิณยวมชฺฌกํ คนฺตฺวา ตสฺมี
กุมภการกมฺมํ อกาสิ ฯ นครเ ปณฺชิโต ปลาโตติ เอกโกลาหลํ
ชาติ ฯ เสนกาทโย จตฺตารอฺปิ ปณฺชิตสฺส ปลาตภาวํ ฌตฺวา
มา จินฺตยิตฺถ ก็ มยฺ อปณฺชิตาติ อณฺณมณฺณํ อชานาเปตฺวา
อมฺราเทวีย ปณฺณาการิ ปหิณฺสีสุ ฯ สวา จตฺตฺหิ เปสิตํ ปณฺณาการิ
คเหตุวา อสฺสกาเวลาย คจฺจตฺตฺติ วตฺวา เต อากเต ลชฺชาเปสฺสามิติ
จินฺเตตฺวา ทาสีโย ปกฺโกสาเปตฺวา เอกํ กฺวปฺ ฆนาเปตฺวา
ตตฺถ ปาการิ ปริกฺขิปาเปตฺวา กฺุณฺราสี สห อุตฺเทน ตตฺถ
ปฺุเรตฺวา กฺุณฺนปสฺส อฺุปริตเต ยนฺตผลกานิ ปิทฺหิตฺวา อฺุโกสฺ
ปสฺเสสฺส อคฺคพานิ กตฺวา กิลฺลเชหิ ปฏฺิจฺฉาเทตฺวา ปุปฺผาทีหิ
ลมฺพนํ มโนรมํ วยิ เกหํ กตฺวา อฺุทกํ อฺุปฏฺุจเปตฺวา สพฺพํ
นิฏฺุจาเปสิ ฯ ตสฺมี ปโทสกาเต เสนโก อตฺตानํ อลงฺกริตฺวา
นानคฺครสโกชนํ ภูยฺชิตฺวา โพรสิตตฺตสฺส เกหํ อคฺมาสิ ฯ โส
ทฺวารเ จตฺวา อตฺตโน อากตภาวํ ชานาเปตฺวา เอกํ สปริคฺคหํ
อมฺราเทวีย อาโรจาเปสิ ฯ สวา ตสฺส วจนํ สุตฺวา เอหิติ
อาห ฯ โส คนฺตฺวา ตสฺสา สนฺตฺเก อฏฺุจาสิ ฯ อถ นํ สวา
เอวมาห สามิ อหํ อิทานิ ตว วสํ คตา อตฺตโน สรริ
อนหาตฺวา สยิตฺตุ อยฺุตฺตุ ตวํ ตาว ยาหิ อิมินา คนฺโรทฺเทน

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้า 323

นหาตฺวา เอหิตี ๗ โส สาธุติ สมปฏิจฺฉิตฺวา คนฺตฺวา
นหายิสฺสามิตี ผลเก อภिरุหติ ๗ สฺวา ตํ เตน หิ สาธุติ ผลเก
อภिरุหิตฺวา จิตกาเล อุกํ โอสินฺจนฺตี วิย ยนฺตผลเก อุกกมิตฺวา
คฺถกูเป ปาเตลิตี ๗

ปุกฺกสมฺปิ สายณฺหสมยฺม คนฺตฺวา อตฺตํ อลงฺกริตฺวา
นํนคฺครสโกชนํ ภูวชิตฺวา อากจฺฉนฺตํ ตตฺถเวว คฺถกูเป
ปาเตลิตี ๗ โส สมพฺสฺสํ เสนกํ ปุจฺฉิ กิ มนฺสฺโสสิ ตวนฺติ ๗
อหํ เสนกาจฺริโยติ ๗ เสนโกปิ ปุกฺกสฺสํ ปุจฺฉิ กิ มนฺสฺโสสิ
ตวนฺติ ๗ อหํ ปุกฺกสาจฺริโยติ ๗ ตถา อิตฺเรปิ เทว ปฏฺิปาฏฺิยา
อาคนฺตฺวา เอเตเนว นียาเมน ตเถว ปาเตลิตี ๗ เต สพฺเพ
จตฺตารोปี อฺทฺรปฺปมาเณ คฺถราสิมฺหิ จตฺวา สีสฺเสน สีสํ
ปฺพรนฺตฺวา โก เอโส โก เอโสติ อณฺณมณฺณํ ปุจฺฉิสฺสุ ๗ อถ
เสนโก อหฺนฺติ วตฺวา กิ กโรมฺ อจฺริยาติ วฺตฺเต คฺมฺเห
มา สทฺทํ กโรถ อมฺหากํ ปน อิตฺโต ปฏฺุจาย ลชฺชา ภวิสฺสตีติ
อาห อิติ เต จตฺตารो ปณฺฑิตา ตตฺถเวว เอกฺรตฺตี อฏฺุจิสฺสุ ๗
สา เอวํ สพฺเพ เต คฺถกูเป อสุจิชฺฉิคุจฺเจ ปาเตตฺวา ปภาตาย
รตฺติยา เน โยตฺเตหิ ตโต อุกฺขิปาเปตฺวา จิปปิ อฺทฺเกน
นหาเปตฺวา เสนกํ ปุกฺกสฺสํ กามินฺทํ เทวินฺทนฺติ จตฺตารो
ชเน เกสมฺสฺสุขุมฺณฺฑํ การาเปตฺวา อิกฺกุจกาหิ ฆมฺสิตฺวา โลหิตํ
อฺปฺปาเทตฺวา โทณฺตณฺฑุเล กาหาเปตฺวา เตเมตฺวา กจฺฉนฺตฺวา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 324

โกฏฐาเปตฺวา ปาติยํ ปกฺขิปีตฺวา พหฺลยาคุํ อาวฏฺเฐตฺวา เตสํ
สีสโต ปฏฺจาย สกตสรีริํ ลิมฺปาเปตฺวา ตฺลปิจฺจณฺณํ คาทาเปตฺวา
ตเถว สีสโต ปฏฺจาย โอกีราเปตฺวา มหาทฺกขํ ปาเปตฺวา
กิลฺลชฺปะจฺฉิสฺสุ นิปะชฺชาเปตฺวา ปิทฺทิตฺวา ทพฺหํ รชฺชฺยา พนฺธิตฺวา
ลลฺยเจตฺวา เตหิ สทฺธิ จตฺตาริปี รตนานิ คาทาเปตฺวา รณฺโณ
สนฺตํกํ คนฺตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสินฺนา เทว
ปณฺณาการานิ ปฏฺกคณฺหธาติ วตฺวา จตฺตาริ กิลฺลชานิ รณฺโณ
ปาทมฺมฺล ฐปาเปสิ ๗ อถ ราชา ตานิ วิวราเปตฺวา เสนกาทิกเ
เสตมกฺกฐตฺทิสฺเส จตฺตาริ ปณฺชิตฺเต ทิสฺวา ตฺลหิ อโหสิ ๗ อถ
มหาชนาปี เต ทิสฺวา อจฺฉิฐปะพฺพา ทิกฺกฺจา โน อโห สุนฺทรา
เสตวานรา อโห สุนฺทรา เสตวานราติ วตฺวา มหาหสิตํ หสิสฺสุ ๗
เตปิ จตฺตาริ มหาลชฺชา อหสิสฺสุ ๗ อถ สวา อมราเทวิ เตหิ
สทฺธิ จตฺตาริ รตนานิ รณฺโณ ปฏฺยาทฺเตว อตฺตโน ปติโน
นิทฺโทสกาว่า ปกาเสนฺตํ ราชานํ อาห เทว มโหเสถปณฺชิตฺโต
น โจโร อิมํ ปนฺ ตฺมฺหากํ โจรา เอเตสฺสุ เสนโก ตฺมฺหากํ
มณฺโณโจโร ปุคฺกุโส สฺวณฺณมมาลโจโร กามินฺโท กมฺพลโจโร
เทวินฺโท สฺวณฺณปาทูกโจโร อสฺสกาเส อสฺสกาทิวเส อสฺสกาทิสฺสีตานิ
อสฺสกาทิสฺสีนํ นาม หตฺเถ อิมํฮีเอตานิ ปณฺณาการตฺถาย เม
เปสิตา อิมํ ปณฺณํ ปสฺสธ อตฺตโน สนฺตํกํ คณฺหธ อิมํ จ
เจโร รตนานิ จ สมฺปฏฺกฺจณฺธ เทวาติ เอวํ จตฺตาริปี ชเน

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 325

มหาวิปฺปการํ ปาเปตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา เกหเมว คตา ฯ
อถ เน ราชา โปธิสตุตฺตสฺส ปลาตภาเวน ตสฺมี อาสงฺกาย จ
อญฺเณสํ ปณฺฑิตมฺนฺตํ อกาเวน จ เต กิณฺจิ อวตฺวา ตุมฺเห
นหาตฺวา อตฺตโน เกหา นิกจฺจถาติ เปเสตี ฯ

จตุตาโร รตนโจรา นิฏฺฐิตา ฯ

อถ รมฺโถ ฆตฺเตปี อธิวฺจฺจา เทวตา โปธิสตุตฺตสฺส
ชมฺมเทสนํ อสฺมณฺตี กิ นฺ โข การณฺนฺติ อวชฺชมานา ตํ
การณํ ฆตฺวา หนฺทาหํ ปณฺฑิตสฺส อานยนการณํ กริสฺสามิตี
จินฺเตตฺวา รตฺติภาเก ฆตฺตปณฺฑิโก วิเวตฺวา ราชานํ
จตุกฺกนิปาเต เทวตาย ปุจฺฉิตปณฺเห อากเต หนฺติ หตฺเถหิ
ปาเทหิตี อาทิเก จตุตาโร ปณฺเห ปุจฺฉิ ฯ ตํ สุตฺวา ราชา
อชานนฺโต อหํ น ชานามิ อญฺเณ ปณฺฑิตे ปุจฺฉิสฺสามิตี
เอกทิวสํ ปรีหารํ ยาจิตฺวา ปฺนทิวเส อากจฺจนฺตฺติ จตฺนํ
ปณฺฑิตานํ สาสนํ เปเสตฺวา เตหิ มยํ ชุรฺมฺมฺหา วิถิ
โธตฺรณฺตา ลชฺชามาติ วุตฺเต จตุตาโร นาพิกปฏฺเฐ เปเสตฺวา
อิมे สีสฺเสสุ กตฺวา อากจฺจนฺตฺติ อาห ฯ ตทา กิร เต
นาพิกปฏฺเฐ ยาวชฺชตนา อุปฺปนฺนา โหนฺติ ฯ เต อากนฺตฺวา
ปณฺยตฺตาสเน นิสิถิสฺสุ ฯ อถ ราชา เสนก อชฺช รตฺติภาเก
ฆตฺเต อธิวฺจฺจา เทวตา มํ จตุตาโร ปณฺเห ปุจฺฉิ อหํ
อชานนฺโต ปณฺฑิตे ปุจฺฉิสฺสามิตี อวจํ เสนก กเถหิ เม เต

ปณฺเหติ วตฺวา ปจฺมํ ปณฺหํ ปุจฺฉิ

หนฺติ หตฺถเหหิ ปาเทหิ

มุขณฺจ ปรีสุมฺภติ

สเว ราช ปิโย โหติ

กนฺเตน มภิปฺสฺสตีติ (๑) ฯ

เสนโก ตํ สุตฺวา อชานนฺโต ก็ หนฺติ ก็ หนฺตีติ ตํ ตํ
 วิลปีตฺวา เนวสฺส อนฺตํ น โภจฺจํ ปฺสฺสตีติ ฯ เสสาปิ ตโย ชนา
 อปฺปฏิภานาว อเหตุํ ฯ ราชา วิปฏิสารี หุตฺวา ปุณฺ รตฺติภาเค
 เทวตฺยา ปณฺโห เต ฉวาโตติ ปุญฺโจ เทวเต จตฺตาโรปิ
 ปณฺชิตา เม ปุญฺจา เตปิ น ชานีสฺสูติ อหา ฯ เทวตา กิณฺเต
 ชานิสฺสนฺติ จเปตฺวา มโหสฺถปณฺชิตํ อญฺโล โภจิ เอเต กเถตุ
 สมตฺโถ นาม นตฺถิ สเจ ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา เอเต ปณฺเห
 กถาเปสิ อิจฺเจตํ กุสํ โน เจ ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา เอเต
 กถาเปสฺสตี อิมินา ชลเตน อยฺกฺกฺเณ สีสฺนเต กิณฺทิสฺสามิติ
 ราชานํ ตชฺเชตฺวา มหาราช อคฺคินา อตฺถे สตี ขชฺโชปนํ
 ธมฺมิตุํ น วญฺญตี ชิเรน วา อตฺถे สตี โควิสฺถนํ พุหิตุํ น
 วญฺญตีติ วตฺวา อิมํ ปณฺจกนิปาเต ขชฺโชปนกปณฺหํ อุทาหริตฺวา
 คถมาห

โก นฺ สนฺตมฺหิ ปชฺโชเต

อคฺคิปรีเยสนํ จริ

อทุทกฺขิ รตฺตี ขชฺโชตํ

ชาติเวทํ อมณฺณถ

สฺวาสุส โคมยจฺจณฺณานิ

อภิมตฺถํ ตินฺนํ จ

วิปรีตฺยา สณฺณาย

นาสกฺขิ สณฺนเลตเว

๑. ม. กิ เตน ตฺวาภิปฺสฺสตีติ ฯ เอวมฺปรีปิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หนา 327

เอวมปิ อนุปาเยน	อตถํ น ลกเต มุโค (๑)
วิสาณโต ควํ โทหํ	ยตุถ จีรํ น วินฺทติ
วิเวเหหิ อุปาเยหิ	อตถํ ปโปปนฺนติ มาณวา
นิกุกเหน อมิตฺตานํ	มิตฺตานํ ปกุกเหน จ
เสนํโมกฺขูปลาเณน (๒)	वलฺลภานํ นเยน จ
ชคตํ ชคตีปาลา	อาวสฺนติ วสุณฺชรฺนติ

ตตฺถ สนฺตมฺหิ ปชฺไซฺเตติ อุกฺกิมฺหิ สนฺเตฯ อุกฺกิปฺริเยสนํ
 จรฺนฺติ อนุปาเยน จรฺนฺโตฯ อทฺทกฺขิตฺติ ปสฺสตีฯ ปสฺสตีตฺวา
 ปน วณฺณสามลฺลตฺตาย จ ตํ ชาตเวโท อยํ ภวิสฺสตีติ เอวํ
 มลฺลตฺตํฯ สวาสุสาตี โส อสฺส ขชฺไซฺปนฺนสฺส อุปฺริ สุขุมานี
 โคมยจฺจณฺณานี เจว ตินฺนานี จฯ อภิมตฺถนฺติ หตฺถเหหิ ฆํสตีตฺวา
 อากีรฺนฺโต ชณฺณเกหิ ภูมียํ ปตฺติจฺจาย มุขเณ ชมนฺโต ชาเลสุสามี
 นนฺติ วิปฺริตฺตาย สลฺลตฺตาย วายมนฺโตปปี สลฺลชาเลตฺถุ นาสกฺขิ
 โก นามโสฯ มุโคติ มุคฺสตีโส (๓) อนุชฺพาโล เอวํ อนุปาเยน
 ปฺริเยสนฺโตปปี ตมตฺถํ น ลกตีฯ ยตฺถาติ ยสุมํ วิสาเณ จีรเมว
 นตฺถิ ตโต วิสาณโต คาวี ภูหนฺโต วีย จ อตถํ น วินฺทตีฯ
 เสนํโมกฺขูปลาเณนาติ เสนํปฺมุขานํ (๔) อมจฺจานํ อุปลาเณนฯ
 วลฺลภานํ นเยน จาติ ปิยมนฺนาปํ วิสฺสาสิกอมจฺจานํ นเยน
 จฯ อิมํ ว สฺสํชาตํ รตฺนํ ๒ ธารณโต วสุณฺชรฺนติ
 # ๑. ม. มิโคฯ ย. มโคฯ ๒. ม. เสนาโมกฺขูปลาเณนฯ
 ย. เสนํโมกฺขูปลาเณนฯ ๓. ม. มิคฺสตีโสฯ ย. มคฺสตีโสฯ
 # ๔. ม. เสนาโมกฺขานํฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 328

ลทุทธนามํ ชคตี ชคตีปาลาติ ราชาโน อวสนฺติ ฯ

น ตยา สทิสสา หุตฺวา อคฺคิมฺหิ วิชฺชมาเนเยว มฺเขน
ขชฺโฆปนํ ฌมนฺติ มหาราช ตฺวํ ปน อคฺคิมฺหิ สติ ขชฺโฆปนํ
ฌมนฺโต วิย ตฺลํ จทฺเตตฺวา หตฺถเณ ตฺลยฺนฺโต วิย จีเรน
อตุเถ ชาเต วิสาณฺโต ทฺहनฺโต วิย เสนกาทโย ปุจฺฉสิ เอเต
กี ชานนฺติ ขชฺโฆปนกสทิสสา हेเต มหาอคฺคิกฺขนฺธสทิสो
มโหสถปณฺฑิโต ปณฺณาย ปชฺชลติ ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา ปุจฺฉาหิ
อิม เต ปณฺเห อชานนฺตสฺส ชีวิทํ นตฺถิติ ราชานํ ตชฺเชตฺวา
อนฺตรธายิ ฯ

ขชฺโฆปนกปณฺโห นิฏฺฐิโต ฯ

ราชา มรณกยตชฺชิโต ปุณ ทิวเส จตฺตาโร อมจฺเจ ปกฺโก-
สาเปตฺวา ตาตา จตฺตาโรปี ตฺมฺเห จตฺตฺสฺ รเถสฺส จตฺวา จตฺหิ
นครทฺวารเอหิ นิภฺขมิตฺวา ยตฺถเว เม ปุตฺตํ มโหสถปณฺฑิตํ
ปสฺสธ ตตฺถเวสฺส สกฺกาโร กตฺวา จิปปิ อานเถติ เปเสสิ ฯ
เตปี จตฺตาโร เอเกเณ ทฺวารเณ นิภฺขมิตฺสฺ ฯ เตสฺส ตโย ชนา
ปณฺฑิตํ น ปสฺสิตฺสฺ ฯ เอโก ทกฺขินทฺวารเณ นิภฺขมฺนฺโต ปน
ทกฺขินยวมชฺฌกถาเม มหาสตุตฺตํ มตฺติกํ อหริตฺวา อจาริยสฺส
สนฺติเก จกฺกํ ปริวตฺเตตฺวา มตฺติกมกฺขิตสฺริริ ปลาตปิฏฺเจ นิสิตฺตฺวา
มตฺติกํ มุฏฺฐิมุฏฺฐิ กตฺวา อปฺปสฺสุปี ยวกตฺตํ ภูณฺชมานํ ปสฺสิ ฯ

กสฺมา ปเนส เอวรूपิ กมฺมํ อกาสิติ ฯ ราชา กิร

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 329

มโหสถปณฺทิตโต นิสฺสํสยฺ เม รชฺชํ คณฺหิสฺสตีติ อาสงฺกติ ฯ
โส กุมฺภการกมฺเมน มโหสถโถ กิร ชีวตีติ สุตฺวา ราชา
นिरาสฺงโก ภวิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา เอวํ อกาเสตีติ ฯ

โส อมจฺจํ ทิสฺวาว อตฺตโน สนฺตํกํ อากตภาวํ ฌตฺวา
อชฺช มยฺหํ ยโส ปฺน ปากตีโก ภวิสฺสตีติ อมรเทวียา สมฺปาทิตํ
นानคฺครสโกชนเมว ภูณฺชิสฺสสามีติ จินฺเตตฺวา คหิตภตฺตปฺปณฺฑํ
ฉนฺนเตตฺวา อุกฺกจาย มุขํ วิกฺขาเลตีติ ฯ ตสฺมี ฆณฺ โส อมจฺจโ
ตํ อุปสงฺกมิ ฯ โส ปนฺ เสนกสฺส ปกฺขิจโก ตสฺมา ตํ
ฆณฺเณโต ปณฺฑิต อาจริยเสนกสฺส วจฺนํ นียยานิกํ ทว นาม
ยเส ปรีหิเน ตถา รูปา มหาปญฺญา ปติภฺจจาเปตฺติ (๑) นาสกฺขิ
อิทานิ ทว มตฺตํกมฺภิจตสฺรีโร ปลาสปฺิจเก นิสฺสีทิตฺวา เอวรूपํ
ภตฺตํ ภูณฺชิสฺสีติ วตฺวา อิมํ ทสนิปาเต ภูริปญฺเห ปจฺมํ คถมาห
สจฺจํ กิร ตฺวมฺปิ ภูริปญฺโ
ยา ตาทิสฺสี สิริ ธีติ มติ จ
น ตายเต ภาววสุปฺนิตํ (๒)
โย ยวากํ ภูณฺชสิ อปฺปสุปฺนติ ฯ

ตตฺถ สจฺจํ กิราติ ยํ อาจริย เสนโก อาห ตํ กิร
สจฺจเมว ฯ สิริตี อิสฺสรียํ ฯ ธีตีติ อพฺุโกจฺฉินฺนวิรยํ ฯ น ตายเต
ภาววสุปฺนิตนฺติ อภาวสฺส อวฺุทฺฒียา วสฺ อูปนิตํ ตํ น รกฺขติ
๑. ม. ย. ปติภฺจจา โหตุํ ฯ ๒. ม. ย. น ตายเตภาววสุปฺนิตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 330

น โคปติ เต ปติฏฺฐา โหตุํ น สกฺโกติ ฯ ยาวกนฺติ เอวรูปํ
ยวตณฺฑลภคฺคํ ภูยชฺสี ฯ

อถ นํ มหาสตุโต อนฺธพาล อหํ อตฺตโน ปญฺญาพเลน
ปฺนํ ตํ ยสํ ปากตํ กตฺตุกาโม เอวํ กโรมีติ วตฺวา อิมํ
กาลทวยมาห

สฺขํ ทุกฺเขน ปรีปาจนฺโต
กาลากาลํ วิจินํ ฌนฺทณฺโน
อตฺตสฺส ทวารานิ อปาปุเรนฺโต
เตนาหํ ตฺสฺสามิ ยโวทเนน
กาลณฺจ ฌตฺวา อภิขิมฺหตฺยา (๑)
มนฺเตหิ อตฺถํ ปรีปาจยิตฺวา
วิขิมฺหิสฺสํ สีหวิขิมฺหิตานิ
ตฺยาพิทฺธิยา ทกฺขสิ มํ ปฺนาปีติ ฯ

ตตฺถ ทุกฺเขนาติ อิมินา กายิกเจตฺตีกทุกฺเขน อตฺตโน
โปราณกสฺขํ ปฏฺธิปากตํการณฺน ปรีปาจนฺโต วทฺเตนฺโต ฯ
กาลากาลนฺติ อยํ ปฏฺธิจฺจนฺนสฺส (๒) หุตฺวา วิจรณกาโล อยํ
อปฏฺธิจฺจนฺนสฺสาคิ (๓) เอวํ กาลณฺจ อกาลณฺจ วิจินฺนฺโต รณฺโณ
กฺทฺธกาเล ฌนฺเนน วิจริตพฺพนฺติ ฌตฺวา ฌนฺเทน อตฺตโน รุจฺยา
ฌนฺโน ปฏฺธิจฺจนฺโน หุตฺวา กุมฺภการกมฺเมน ชีวนฺโต อตฺตโน
๑. ม. ย. อภิขินาย ฯ ๒. ม. ปฏฺธิจฺจนฺโน ฯ ๓. ม. อปฏฺธิจฺจนฺนฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 331

อตุตฺตสฺส การณฺสํชาตานิ ทวารานิ อปาปุเรนฺโต วิวราเปนฺโต (๑)
วิหรามิ เตน การณฺนาหํ ยโวทเนน ตฺสามิตฺติ อตุโถ ๑
อภิขิมฺหตยาติ อภิขิมฺหนาย อภิวิริยกรณฺตฺส ๑ มนฺเตหิ อตุถํ
ปริปาจยิตฺวาติ อตุตฺตโน ฌาณน มม ยสํ ปุณฺ วทฺเตตฺวา
มโนสึลาตเล สึโห วิย วิขิมฺหิสฺสํ (๒) ตาย อิทฺธิยา ปุณฺปี ตฺวํ มํ
ปฺสฺสสึตฺติ ๑

อด นํ อมจฺโจ อาห ตาต ปณฺทิตฺต นตฺเต อธิวฏฺฐา
เทวตา ราชานํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ ราชา จตฺตาริ ปณฺทิตฺเต ปุจฺฉิ
เตสุ เอโกปิ ปญฺหํ กเถตุํ นาสกฺขิ ตสฺมา ราชา ทว
สนฺตํกํ มํ ปหิณฺตี ๑ เอวํ สนฺเตปิ อตุตฺตโน ปญฺญา ย อานุกาวิ
ปฺสฺสสึตฺสฺสฺสฺสฺส (๑) เอวฺวเป หิ กาลे อิสฺสรियํ ปตฺติฏฺฐา น โหติ
ปญฺญาสมฺปนฺโนเอว ปตฺติฏฺฐา โหตฺติติ มหาสตุตฺโต ปญฺญานุกาวิ
วณฺณเสสิ ๑ อมจฺโจ รณฺญา ปณฺทิตฺตํ ทิฏฺฐฏฺฐาเนยฺว นหาเปตฺวา
อจฺจนาเทตฺวา อานเถตฺติ วุตฺโต ตถา กตฺวา รณฺญา ทินฺนํ
สทฺสฺสทฺหาปณฺณํ จ ทฺสฺสยฺกคณฺจ มหาสตุตฺตสฺส หตฺถे จเปสิ ๑
กฺุมภกาโรปิ กิร มโหสถปณฺทิตฺโต มยา เปสฺสทฺมมํ การิตฺติ
สยฺม ภิยฺ อปาชฺชชฺ ๑ ตํ ทิสฺวา มหาสตุตฺโต มา ภายิ อจฺจริย
พฺหุปการิสิ ตฺวํ อมฺหากนฺติ อสฺสาเสตฺวา ตสฺส สทฺสฺสํ ทตฺวา
๑. ม. ยฺ ทวารานิ อวาปุเรนฺโต ๑ ๒. ม. ยฺ. วิขิมฺหิสฺสํ ๑
๓. ม. กสฺมา น ปฺสฺสสฺสฺสฺส ๑ ยฺ. น ปฺสฺสสฺสฺส ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 332

มตฺติกมกฺขิตฺเตเนว สรีเรน รเถ นิสีทิตฺตฺวาน นคฺร์ ปาวิสิ ฯ
อมจฺโจ ปณฺฑิตฺตสฺส ปวุตฺตี รณฺโธ อาโรเจตฺตฺวา รณฺณา กหิ
เต ตาต ปณฺฑิตฺโต ทิฏฺฐโจติ วุตฺเต เทว ทกฺขินฺชวมชฺชเม
กุมภการกมฺมํ กตฺวา ชีวติ ตุมฺเห ปกฺโกสธาติ สุตฺวา อนหายิตฺวา
มตฺติกมกฺขิตฺเตเนว สรีเรน อากโตติ อาห ฯ ราชฯ สเจ
มยฺหํ ปจฺจตฺตฺติโก อสฺส อิตฺตฺตริยวิธานน วิจเรยฺย นายิ มม
ปจฺจตฺตฺติโกติ จินฺนเตตฺตฺวา มม ปุตฺตสฺส อตฺตโน ฆริ คนฺตฺวา
นหาตฺวา อลงฺกริตฺตฺวา มยา ทินฺนวิธานน อากจฺจตฺตฺติ วเทหิติ
อาห ฯ ตํ สุตฺวา ปณฺฑิตฺโต ตถา กตฺวา อากนฺตฺวา รณฺณา
ปวิสฺตฺติ วุตฺเต ปวิสิตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺตฺวา เอกมฺนตํ อุกฺขจาสิ ฯ
ราชฯ เตน สห ปฏฺิสนฺถาริ กตฺวา ปณฺฑิตํ วิมฺสนฺโต อิมิ
คาถมาห

สุขิ หิ เอเก น กโรนฺติ ปาปี
อวณฺณสํสคฺคกฺขา ปุเนเก
ปหุสฺสมาโน วิปฺลตฺตจฺฉินฺตี
กี การณา เม น กโรสิ ทฺกฺขนฺติ ฯ

ตตฺถ สุขิ หิติ ปณฺฑิต เอกจฺเจ หิ มยฺ สฺขินฺ อิตฺตฺตริย-
สมฺปนฺนา อลํ โน เอตฺตเคนาติ อุตฺตริ อิตฺตฺตริยการณา ปาปี
น กโรนฺติ ฯ เอกจฺเจ เอวรูปสฺส โน ยสฺทายกสฺส สามิกสฺส
อปรชฺฉนฺตฺวานํ อวณฺโณ ภวิสฺสตีติ อวณฺณสํสคฺคกฺขา ปาปี น

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 333

กโรนฺติ ฯ เอกจฺโจ (๑) มนุทปฺโย ติวํ ปน สมตฺโถ วิปฺลตฺถจินฺติ
สเจ อิจฺฉนฺโต สกถชมฺพุทฺธิปฺรชฺชํ กาเรยฺยาสิ กิ การณํ มม
รชฺชํ อคฺคเหตฺวา ทฺวํ น กโรสีติ (๒) ฯ

อถ นํ โปธิสฺสโต อห

น ปณฺฑิตา อตฺตสุขสฺส เหตุ
ปาปานิ กมฺมานิ สมาจฺรณฺติ
ทฺวํ เชน ผุฏฺฐา ขลิตาปี สนฺตา
ฉนฺทา จ โทสา น ชนฺติ ชมฺมนฺติ

ตตฺถ ขลิตาปีติ สมฺปตฺติโต ขลิตฺวา วิปฺตฺติยํ จิตฺสกาวา
หฺตฺวาปี ฯ น ชนฺติ ชมฺมนฺติ ปเวณฺนิชชมฺมํปี สุจฺริตชมฺมํปี น
ชนฺติติ ฯ

ปฺน ราชํ ตสฺส วิมฺสนตฺถํ ขตฺติยมาຍํ กเถนฺโต อิมํ
คาถมาห

เยน เกนจิ วณฺเณน มุทฺฐา ทารุเณน วา
อุทฺธเร ทินมตฺตานํ ปจฺฉา ชมฺมํ สมาจเรติ ฯ

ตตฺถ ทินฺนติ หินํ ทฺวํ อตฺตานํ อุทฺธริตฺวา สมฺปตฺติยํ
จเปยฺย ฯ

อถสฺส มหาสฺสโต รุกฺขูปมํ ทสฺเสนฺโต อิมํ คาถมาห

๑. ม. เอโก น สมตฺโถ โหติ ฯ ย. เอโก อสมตฺโถ โหติ ฯ

๒. ม. ย. รชฺชํ คเหตฺวา ทฺวํ น กโรสีติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 334

ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยฺย สยฺยฺย วา
น ตสฺส สาขํ ภณฺเชยฺย มิตฺตทพฺุโท หิ ปาปโกติ ฯ

เอวณฺจ ปน วตฺวา มหาราช ยถิ ปรีกฺขตฺตสฺส รุกฺขสฺส
สาขํ ภณฺชนฺโตปิ มิตฺตทพฺุโท โหติ กิมํกํ ปน อัยฺ มนฺุสฺสฆาตโก
ยถิ ตุมฺเหหิ มม ปิตา อุพาเร อีสฺสริเย ปติฏฺฐาปิโต อหณฺจ
มหนฺเตน อนุคฺคเหน อนุคฺคหิโต เตสฺสุ ตุมฺहेสฺสุ อปรชฺฉนฺโต
อหํ กถํ นาม น มิตฺตทพฺุโท ภาเวยฺยนฺติ สพฺุพถาปิ อคฺคตโน
อมิตฺตทพฺุโทภาวํ กเถนฺโต รณฺโณ ปน โทสํ (๒) โจเทนฺโต คาทมาห

ยสฺสาปิ ฆมฺมํ ปุริโส วิชณฺณา
เย จสฺส กงฺขํ วินยฺนติ สนฺโต
ตํ หิสฺส ทิปณฺจ ปราชนณฺจ
น เตน เมตฺติ ฆริเยถ (๓) ปณฺโณติ ฯ

ตสฺสคฺโค มหาราช ยสฺส อจฺริยสฺส สนฺติกา ปุริโส
อปฺปมคฺคกมฺปิ ฆมฺมํ การณฺํ ฆาเนยฺย เย จสฺส อปฺปนฺนํ กงฺขํ
วินเณติ ตํ ตสฺส ปติฏฺฐานคฺคเถน ทิปณฺจเวจฺว ปราชนณฺจ
คาทิสฺเสน อจฺริเยน สทฺุธี ปณฺจทิตฺโต มิตฺตภาวํ นาม น ฆเหยฺย
น วินาเสยฺย (๔) ฯ

อิทานิ นํ โอวทณฺโต อิมํ คาททวยมาห

๑. ย. น. สทฺุโท นคฺคิ ฯ ๒. ม. กเถตฺวา รณฺโณ จิตฺตจาร์ ฯ
ย. กเถตฺวา รณฺโณ อปจาร์ ฯ ๓. ม. ย. ฆริเยถ ฯ ๔. ม. ย. น นินาเสยฺย ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 335

อลโส คีหิ กามโกถิ น สาธุ

อสถฺยโต ปพฺพชิตฺ น สาธุ

ราชา น สาธุ อนิสฺมมการิ

โย ปณฺทิตฺ โภชนํ ตํ น สาธุ

นิสมฺม ขตฺติโย กยิรา นานิสฺมม ทิสฺมปติ

นิสมฺมการิโน รณฺโณ (๑) ยโส กิตฺติณฺจ (๒) วฑฺฒตีติ ฯ

ตตฺถ น สาธุติ น สุทฺธโก น สุนฺทโร ฯ อนิสฺมมการิตี

ยํ กิณฺจิกํ กตฺวา (๓) อนุปฺชาเรตฺวา อตฺตโน ปจฺจกฺขํ อกตฺวา การโก ฯ

ตํ น สาธุติ ตสฺส ปณฺทิตสฺส ฌานวโต ปุคฺคตสฺส อญฺ्ञานก-

กาหกวเสน ทณฺฑโกปัสฺสชาติ โภชนํ น สาธุติ ฯ ยโส กิตฺติณฺจชาติ

อิสฺสรียปริวโร จ คุณฺนิกิตฺติ จ เอกนฺเตน วฑฺฒตีติ ฯ

ญฺริปฺลฺโห นิญฺจิตฺ ฯ

เอวํ วุตฺเต ราชา มหาสคฺคํ สมฺมุสฺสิตเสตฺถจฺจตฺเต ราชนฺลฺลฺงเก

นิสฺสีทาเปตฺวา สยํ นิจาสเน นิสฺสีทิตฺวา อาห ปณฺทิต ฆตฺเต

อริวญฺ्ञา เทวตา มํ จตฺตาโร ปฺลฺลฺเห ปุจฺฉิ เต ปน เนวาทิ

ชานามิ จตฺตาโร ปณฺทิตาปิ น ชานิสฺสุ ตสฺมา กเถหิ เม

ตาท เต ปฺลฺลฺเหติ ฯ มหาราช ฆตฺเต อริวญฺ्ञา เทวตาว วา

โหนตุ จาตุมฺมหาราชิกาทโย วา เทวา โหนตุ เยน เกนจิ

ปุญฺ्ञิ ปฺลฺลฺหํ อหํ กเถตุํ สกฺโกมิ วท มหาราช เทวตาย

๑. ม. ยฺ. ราชนฺ. ๒. ม. กิตฺติ จ. ๓. ยฺ. กิตฺติ จ. ๓. ม. ยฺ. สุตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 336

ปฺจุฉิตฺตปฺลยเหตุ ๗ อถ ราชา เทวตาย ปฺจุฉิตฺตนิยามเนน กเถนุโต
ปจฺม คากมาห

หนฺตฺติ หตฺถเทหิ ปาเทหิ มุขฺลจฺ ปรีสุมฺภตฺติ
สเว ราช ปิโย โหติ กนฺเตน มภิปฺสฺสตีติ ๗

ตตฺถ หนฺตฺติติ ปฺหฺรติ ๗ ปรีสุมฺภตฺติติ ปฺหฺรติเยว ๗ สเว ราช
ปิโย โหตีติ โส เอวํ กโรนฺุโต ปิโย โหติ ๗ กนฺเตน มภิปฺสฺสตีติ
เตน การณฺเนน ปิโย โหติ กตฺรํ ปุคฺคํ ตํ ราช ปฺสฺสตีติ ๗
เอวํ ตํ เทวตา ปฺลยฺหํ ปฺจุฉิตฺติ ๗

มหาสत्ตสฺส กถํ สุตฺตวาว กคณฺตเล ปุณฺณจฺนุโท วีย
ตสฺสโต ปากโฏว โหติ ๗ อถสฺส มหาสตุโต สฺน มหาราชาติ
วตฺตวา มหาราช ยทา มาตฺตองฺเก นิปนฺโน ทฺหฺรกฺมาโร หฺนฺจฺตฺตฺตฺจ
กิปฺนุโต มาตฺรํ หตฺถปาเทหิ ปฺหฺรติ เกเส จ ลฺลจฺติ มฺภูจฺินา
มุขํ จ ปฺหฺรติ ตทา นํ สวา โภ ทฺฏฺจ โจร ปฺตฺต กิ ตํ โน
เอวํ ปฺหฺรตีติ อาทีนํ เปมวเสเนน วตฺตวา เปมํ สนฺธาเรตฺตํ
อสฺสโกนฺุตี อาลิ่งฺกิตฺตวา ถนฺนฺตเร นิปฺชฺชาเปตฺตวา สีสํ ปรีจฺมฺพติ ๗
อิตฺติ ตสฺสา เอวฺรูเป กาลे มหาราช ปิยตโร โหติ ตถา ปิตฺตโนติ
เอวํ กคณฺมชฺเฒ สฺริยํ อุกฺขิปฺนุโต วีย ปากภูํ ปฺลยฺหํ กตฺตวา
กเถสิ ๗ ตํ สุตฺตวา เทวตา ฉตฺตปฺณฺทิกวโรโต นิภฺขมิตฺตวา
อฺปฺทฺตสฺริริ ทสฺเสนฺุตี อโห วต สฺกฺลิตฺโต ปฺณฺทิตฺเตน ปฺลยฺโหติ
มฺฐฺรสฺสเรณ สาทฺธฺการํ ทตฺตวา รตนจฺงฺโกฏฺกํ ปฺุเรตฺตวา ทิพฺพ-

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 337

ปุปฺผคนฺเฑหิ มหาสตุตฺตํ ปุเชตฺวา อนุตฺตรชาโย ๑ ราชาปี มหาสตุตฺตํ

ปุปฺผาทีหิ ปุเชตฺวา อิตรํ ปณฺหํ ยาจิตฺวา วท มหาราชาติ

วฺตุเต ทฺติโย คากฺมาห

อกุโกสฺติ ยถากามํ อากมณฺจสฺส เนจฺจติ (๑)

สเว ราช ปโย โหติ กนฺเดนมภิปสฺสสีติ ๑

อถ มหาสตุตฺโต มหาราช มาตา วจนเปสนํ กาคุํ สมตฺถํ
สตุตฺตภุจวสฺสํ ปุตฺตํ ตาตฺเต เขตฺตํ คจฺฉ อนุตฺตราปณฺํ คจฺฉาติ
อาทีนํ วตฺวา เปเสตี กุมาโร อมฺมํ สเจ เม อิถยฺจิทฺถจ
ชาทนีโย โภชนนีโย ทสฺสตี คมิตฺตสํมิตฺติ วตฺวา คณฺห ตาตาติ
วฺตุเต ตํ ขาติตฺวา มุขํ วิกฺขาเลตฺวา ฃรทฺวารเ อญฺจาตี เขตฺตํ
อคนฺตฺวาว ทารเกหิ สทฺธิ กิพนฺโต มาตุ เปสนกมฺมํ อกตฺวา
คจฺฉ ตาตาติ วฺตุเต อมฺมํ ตฺวํ สีตาย ฃรจฺฉายาย นิสีทิตฺวา
จิตฺตา อหํ ตว กถํ พหิ เปสนกมฺมํ กริตฺตสํมิตฺติ อาทีนํ วตฺวา
ตฺวํ มํ วณฺเจสีติ วฺตุเต มาคฺยา หตฺถวิการมุขวิการเ ทสฺเสตฺวา
ปลาโย มาตา ปลาชนฺตํ ทิสฺวา กุปฺปีตา ทณฺฑกํ คเหตฺวา
อนุพนฺธิตฺวา ตํ ปาปฺณิตฺตุํ อสฺสโกนฺตี อเร ทฺฏฺจ โจร ปุตฺต
ตฺวํ มม สนฺตกํ ขาติตฺวา เขตฺเต กิณฺจ กาคุํ น อิจฺฉตี ตฺฏฺจ
ตฺฏฺจชาติ ตชฺเชนฺตี คจฺฉ ตฺวํ อเร โจรา ตํ ขณฺทาขณฺฑิกํ
ฉินฺทนฺตฺติ อาทีนํ วตฺวา ยถากามํ ยถาอชฺฉาสยํ อกุโกสฺติ
๑. สี่. น อิจฺฉติ ๑ ม. ย. อิจฺฉติ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 338

ปริภาสติ ยทา ปน มุขเน ภูณติ ตโต ททเยน อปฺปมตฺตกสฺสาปี
อาคมณญฺจสฺส น อิจฺฉติ ทารโกปี ทิวสภาคํ ทารเกหิ สทฺฐี
กีฬิตฺวา สายํ เคาหํ ปวิสิตฺตุ อวิสหนฺโต ฉาตกานํ สนฺตีกํ
คจฺฉติ มาตาปีสิ อากมนมคฺคํ โอโลเกนฺตี ตํ อนาคจฺฉนฺตํ
ปิยปฺตํ ทิสฺวา ปวิสิตฺตุ น วิสหติ มลฺลเยติ โสเกน หทยํ
ปฺุเรตฺวา อสฺส
ทิสฺวา อาลิ่งฺกิตฺวา สีเส จุมฺพิตฺวา อุโกหิ หตฺถेหิ ทพฺหํ
คเหตุวา ตาต ปิยปฺตํ มา มม วจฺนํ หทเยปี จเปสฺสีติ
วตฺวา อติเรกตฺริ เปมํ อุปฺปาเทสิ เอวํ มหาราช มาตฺยา
ปฺตํ โท กุทฺทกาเล ปิยตโร นาม โหตีติ วตฺวา ทุตฺติยํ ปณฺหํ
กเถสิ ๑ เทวตา ตเถว ปฺุเชติ ๑ ราชานี ตเถว ตํ ปฺุเชตฺวา
ตติยํ ปณฺหํ ยาจิตฺวา วท มหาราชานี วุตฺเต ตติยํ กถมาห
อพฺภากิจฺจ (๒) อญฺเตน อลิเกนาภิสารเย
สเว ราช ปิโย โหติ กนฺเตนมภิปสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อถสฺส มหาสตฺโต มหาราช ยทา อุโก ชายปฺติกา
รโหคตา โลกสฺสาทรตฺติยา กิพฺนฺตา ตว มยิ เปมํ นตฺถิ พหิ
คตํ กิร เต หทยนฺติ เอวํ อญฺญมญฺญํ อญฺเตน อพฺภากิจฺจ
อลิเกน สาเรณฺตี โจเทณฺตี ตทา เต อติเรกตฺริ อญฺญมญฺญํ
ปิยายนฺติ เอวมสฺส อตฺถํ ชานานีติ กเถสิ ๑ เทวตา ตเถว นํ
๑. ม. ย. ยํ ๑ ๒. ม. ย. อพฺภากฺขาติ ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 339

ปุเชลลิตี ๑ ราชานปี ตเถว ตั ปุเชตฺวา อิตฺรึ ปญฺหึ ยาจิตฺวา

วท มหาราชานปี วุตฺเต จตฺตถึ กถามห

หริ อญฺญจ ปานญจ วุตฺเตสนานานี จ

(อญฺญตฺตถึ หรา สนนฺตา)

เตเว ราช ปียา โหนฺติ กนฺเตนมกิปฺสฺสตีติ ๑

อถสฺส มหาสฺสโต มหาราช อญฺ ปญฺโห ฌมฺมิก-
สมณพฺรหฺมณฺเณ สนนฺชาย วุตฺโต สทฺธานี หี กุลานี อธิโลกปฺรโลกั
สทฺทหิตฺวา เทนฺติ เจว ปุณฺ ทาทูกามานี จ โหนฺติ ตานี กุลานี
ตถารูเป สมณพฺรหฺมณฺเณ ยาจนฺเตปี ลทฺธั หริตฺวา ญฺญชนฺเตปี
ทิสฺวา ปสฺสิตฺวา อมฺเหเยว ยาจนฺติ อมฺหากัเยว สนนฺตทานี
อนฺนทานี ญฺญชนฺตีติ เตสฺส อติเรกตฺรึ เปมฺมึ กโรนฺติ เอวํ สนนฺเต
มหาราช อญฺญตฺตถึ หรา สนนฺตาเอกัสนฺน ยาจกา เจว ลทฺธั
หรรนฺตา จ สมนานา ปียา โหนฺตีติ ปญฺหสฺส อตฺถึ กเถลลิตี ๑
อิมสฺมึ ปน ปญฺเห กถิตฺเต เทวตา ตเถว ปุเชตฺวา สาธุการึ
ทตฺวา สตฺตฺรตนฺปุริ จงฺโกฏฺถกั กณฺห ปญฺจทิตฺตาติ มหาสตฺตฺตฺส
ปาทมฺมุเล จิปี ๑ ราชานปีสฺส อติเรกตฺรึ เปมฺมึ กโรนฺโต ปสฺสิตฺวา
เสนาปตฺติญฺจานั ตสฺส อทาสี ๑ ตโต ปญฺจาย มหาสตฺตฺตฺส ยโส
มหาอโหสิ ๑

เทวปญฺโห นิญฺจิตฺโต ๑

ปุณฺ เตปี จตฺตทารุ ปญฺจทิตฺตา กหปตฺติปฺตฺโต อิทานี

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 340

มหนุตตโร ชาโต ก็ กโรมาติ มนฺตยีสฺสุฯ อถ เน เสนโก
อาห โหตุ ทิฏฺฐโ จ เม อุปาโย มยฺ คหปติปฺตฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา
รหสฺสํ นาม กสฺส กเถตุ วฏฺฐตีติ ปุจฺฉิสฺสาม สเจ โส น
กสฺสจฺฉีติ วกฺขติ อถ นํ คหปติปฺตฺโต เต เทว ปจฺจตฺถิโก ชาโตติ
ปริภินฺทิสฺสามาติฯ อิตเร สาธุ อจฺริยาติ สมฺปฏฺิจฺฉีสฺสุฯ
เต จตฺตาโรปี ปณฺฑิตสฺส ฆริ คนฺตฺวา ปฏฺิสนฺธาริ กตฺวา
ปณฺฑิต ตุมฺหากํ ปณฺหํ ปุจฺฉิตฺตคามฺมหาติ วตฺวา เตนฺหิ
ปุจฺฉถาติ วุตฺเต เสนโก ปุจฺฉิ ปณฺฑิตปฺริเสน นาม กตฺถ
ปติฏฺฐาตพฺพนฺติฯ สจฺเจ ปติฏฺฐาตพฺพนฺติฯ สจฺเจ ปติฏฺฐิจิเตน
ก็ กาทพฺพนฺติฯ ฐนํ อุปฺปาเทตฺตพฺพนฺติฯ ฐนํ อุปฺปาเทตฺวา
ก็ กาทพฺพนฺติฯ มิตฺโต คเหตุพฺโพติฯ มิตฺตํ คเหตุวา ก็
กาทพฺพนฺติฯ มนฺโต คเหตุพฺโพติฯ มนฺตํ คเหตุวา ก็
กาทพฺพนฺติฯ อตฺตโน รหสฺสํ ปฺรสฺส น กเถตพฺพนฺติฯ เต
สาธุ ปณฺฑิตาติ วตฺวา นิภฺขมิตฺวา ตฺถุจฺมานสา หุตฺวา อิทานิ
คหปติปฺตฺตสฺส ปิฏฺฐี ปฺสฺสิสฺสามาติ รณฺโถ สนฺติกํ คนฺตฺวา
มหาราช คหปติปฺตฺโต เต ปจฺจตฺถิโก ชาโตติ วทิสฺสุฯ ราชา
นาหํ ตุมฺหากํ สทฺทหามิ น โส มยฺหํ ปจฺจตฺถิโก ภวิสฺสตีติ
ปฏฺิกฺขิปีฯ สจฺจํ มหาราช สทฺทหถ อสทฺทหนฺตา ปน ตเมว
ปุจฺฉถ ปณฺฑิต อตฺตโน รหสฺส กสฺส กเถตพฺพนฺติ สเจ
โว ปจฺจตฺถิโก น ภวิสฺสตี อสฺกสฺส นาม กเถตพฺพนฺติ วกฺขติ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 341

สเจ ปจฺจตุลฺลิกโก ภวิสฺสติ กสฺสจฺจि น กเถตพฺพํ มโนเร
ปริปฺปนฺณเณ กเถตพฺพนฺติ วกฺขติ ตทา อมฺหากํ สทฺทหิตฺวา
นิกฺกงฺขา ภเวยฺยาถาติ ฯ โส สาธฺฐติ สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา เอกทิวสํ
สพฺเพสํ สมากนฺตฺวา นิสินฺเนสุ วิสฺตินิปาเต ปญฺจ ปณฺฑิตปณฺเห
อิมํ คาถมาห

ปญฺจ ปณฺฑิตา สมากตา (๑)
ปญฺโห (๒) เม ปฏฺิจฺจาทิ ตํ สุณาถ
นินฺทิตยมฺตถํ ปสฺสียิ วา
กสฺเสวาวิกรเยยฺย คฺยุหมตฺถนฺติ ฯ

เอวํ วุตฺเต เสนโก ราชานํ อมฺหากณฺเวยว อนฺตเร
ปกฺขิปิสุสํมิตฺติ จินฺเตตฺวา อิมํ คาถมาห

ตฺวํ โน อาวิกโรหิ ภูมิपाल
ภตฺตา ภารสโห ตฺวํ วเทตํ
ตว นนฺทรุจฺฉินิ (๓) สมฺมสฺสิตฺวา
อถ วกฺขนฺติ ชนินฺท ปญฺจ ธีราติ ฯ

ตตฺถ ภตฺตาติ ตฺวํ อมฺหากํ ภตฺตาเจว อุปฺปนฺนสฺส จ
ภารสฺส สโห ปจฺมณฺตาว ตวเมว เอตํ วเทหิ ฯ ตว นนฺทรุจฺฉินิ
ปจฺจตว นนฺทญฺเจว รุจฺจนการณานิ จ สมฺมสฺสิตฺวา อิเม
ปญฺจ ปณฺฑิตา วกฺขนฺติ ฯ

๑. ม. สมากตาคถ ๑ ๒. ม. ปญฺหา ๑ ๓. ส. ย. ตว นนฺทญฺจ รุจฺฉิณฺจ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 342

อด ราชา อตฺตโน กิเลสวตีกตาย อิมํ คาถมาห

ยา สีสวตีว อนนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน (๑)

ภตฺตจฺจนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน ปิยา มนาปา

นินฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน

ภริยาชาวีกเรยฺย คุยฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน

ตตฺต อนนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน กิเลสวเสน อนนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน (๒) ๑

ตโต เสนโก ปกฺขิตฺตทานิ โน อนนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน ราชานิ ตฺตฺตฺตวา

สยํ กตฺตการณเมว ทีเปนนฺนฺนฺนฺน อิมํ คาถมาห

โย กิจฺจนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน

สรณํ โหติ คติ ปฺรายนนฺนฺน

นินฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน

สขินฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน

อด ราชา ปุํกฺกฺสํ ปุํจฺนํ กถํ ปุํกฺกฺสํ ปสฺสสฺสํ อตฺตโน

รหสฺสํ กสฺสํ กเถตฺตพฺพนฺนฺนฺน ๑ โส กเถนฺนฺนฺนฺนฺน อิมํ คาถมาห

โย เชฏฺฐโจ อด มชฺฌิมโณ กนิฏฺฐโจ

โส เจ สีสสมาหิตฺต จิตฺตฺตโต

นินฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน

ภาตฺตโน วาวิกเรยฺย คุยฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน

ตตฺต จิตฺตฺตโตติ จิตฺตภาโว นินฺนฺนฺนฺนฺนฺน

๑. ส. ย. อนนฺนฺนฺนฺนฺนฺน ๑ ๒. ม. อนนฺนฺนฺน น เถนิตฺตพฺพา ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 343

ตโต ราชา กามินฺตํ ปุจฺฉิ กถํ กามินฺท ปสฺสตี กสฺส
รหสฺสํ กเถตพฺพนฺติ ฯ โส กเถนฺตโต อิมํ คาถมาห
โย เว หทยสฺส ปตฺถกฺ (๑)
อนฺุชาโต ปิตฺรา (๒) อโนมปญฺโย
นินฺุทยมตฺถํ ปสฺสียํ วา
ปตฺตสฺสาวีกเรยฺย คุยฺหมตฺถนฺติ ฯ
ตตฺถ ปตฺถกฺคฺติ วจนการโก (๓) ฯ โย เม มนํ กโรติ ปิตฺ
จิตฺตสฺส วเส วตฺตติ โอวาทกฺขโม โหตีติ อตฺถโต ฯ อนฺุชาโตติ
ตโย ปตฺตฺตา อภิชาโต จ อนฺุชาโต จ อวชาโต จาติ ฯ
อนฺุปฺปนฺนํ ยํสํ อฺุปฺปาเทนฺตโต อภิชาโต นาม ฯ กุลฺงฺกุโร
กุลฺปจฺเจทโก ฌนวินาสโก อวชาโต นาม (๔) ฯ กุลตฺนฺตี กุลปเวณฺี
อนฺุรกฺขโกว อนฺุชาโต นาม ฯ ตํ สนฺุชาเยวมาห ฯ
ตโต ราชา เทวินฺุทํ ปุจฺฉิ กถํ เทวินฺุท ปสฺสตี กสฺส
รหสฺสํ กเถตพฺพนฺติ ฯ โส อตฺตโน กตการณเมว กเถนฺตโต อิมํ
คาถมาห

มาตา ทฺวิปทชนินฺุทเสฏฺฐ

ยานํ โปสฺติ ฌนฺุทสา ปิเยน

๑. ม. ปิตุหทยสฺส ปทฺธกฺ ฯ ย. ปทฺธกฺ ฯ ๒. ม. ย. ปิตฺรํ ฯ
๓. ม. ย. เปสฺนการโก ฯ ๔. ส. กุลฺงฺกาคฺร กุลปจฺฉิมโก ฌนวินาสโก
อวชาโต นาม ฯ ม. กุลภาโร อวชาโต ฯ ย. กุลฺงฺกุโร กุลปจฺฉิมโก
ฌนวินาสโก อวชาโต นาม ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 344

นินฺทิตฺยมคฺคํ ปัสสํ ยว

มาตุยา อาวิกเรยฺย คฺยฺหมคฺคณฺติ ฯ

ตตฺถ ทฺวิปทฺชนินฺทเสฏฺฐจาทิ ทฺวิปทานํ เสฏฺฐชนินฺท ฯ

ฉนฺทสา ปิเณนติ ฉนฺเทน เจว เปเมน จ ฯ

เอวํ วุคฺคเต เต ปุจฺฉิตฺวา ราชา ปณฺชิตํ ปุจฺฉิ กถํ ปสฺสตี

ปณฺชิต รหสฺสํ กสฺส กเถตพฺพนฺติ ฯ โส คฺยฺหสฺส การณํ

กเถนฺโต อิมํ คาทมาห

คฺยฺหสฺสํ หิ คฺยฺหเมว สาธุ

น หิ คฺยฺหสฺสํ ปสฺสญฺจมาวิกมมํ

อนิปฺพนฺนาย สหะยฺย ธีโร

นิปฺพนฺนตฺโตว ยถาสํ ภาณฺยยาตี ฯ

ตตฺถ อนิปฺพนฺนายาตี มหาราช ยาว อตฺตโน อิจฺฉิตํ น

นิปฺพชฺชตี ตาว ปณฺชิตโต อธิวาเสยฺย น กสฺสจि กเถยฺย ฯ

ปณฺชิตเณ เอวํ วุคฺคเต ราชา อนตฺตมโน อโหสิ ฯ เสนโก

รณฺโณ มุขํ โอลิเกติ ฯ ราชาปิ เสนกสฺส มุขํ โอลิเกติ ฯ

ปณฺชิตโต เตสํ กิริยํ ทิสฺวา ชานาตี อิเม จตฺตาโร ปจฺมเมว

มํ รณฺโณ อนตฺเร ปริภินฺทิสฺสุ มํ วิมฺสนวเสน ปณฺโห ปุจฺฉิตโต

ภวิสฺสตีตี ฯ เตสํ ปน กเถนฺตานณฺเณว สุริโย อตฺถงฺคโต ฯ ทีปา

ปชฺชติตา ฯ ปณฺชิตโต จินฺเตสิ ราชกมฺมานิ นาม ภาริยานิ น

ปณฺณายนฺติ โก ชานาตี กิ ภวิสฺสตี จิปปเมว คนฺตุํ วญฺญตีตี

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 345

ิอุจฺจาษาสนา ราชานํ วนฺทิตฺวา นิกฺขมฺนฺโต จินฺเตสิ อิมฺสุ
 เอโก สหายกสฺส คฺยุหิ กเถตุํ วัฏฺฐตีติ อาท เอโก ภาต
 เอโก ปุตฺตสฺส เอโก มาตฺยา กเถตุํ วัฏฺฐตีติ อาท อิมฺหิ
 กตเมเวตํ ภวิสฺสตี ติฏฺฐเมว กเถนฺตีติ มลฺลณามิ โหตุ อชฺเชเวตํ
 ชานิสฺสามีติ ฯ เต ปน จตฺตาริปี อณฺเณสุ ทิวเสสุ ราชกฺลา
 นิกฺขมิตฺวา ราชนิเวสนทฺวารเ เอกสฺส ภตฺตมฺพณฺสฺส ปิฏฺฐเ
 นิสีทิตฺวา กิจจกรณฺิยานิ มนฺเตตฺวา ฆรานิ กจฺจนฺติ ตสฺมา
 ปณฺชิตฺโต อหิ อชฺเชว เอเตสํ รหสฺสํ อมฺพณฺสฺส เหาจฺจา
 นิปฺชชิตฺวา ชานิตฺุ สกฺกณฺเณยฺยนฺติ จินฺเตตฺวา ตํ อมฺพณฺ
 อุกฺขิปาเปตฺวา อตฺถรณฺิ อตฺถราเปตฺวา อมฺพณฺสฺส เหาจฺจา
 ปวิสิตฺวา ปุริสานํ สลฺลณํ อทาสี ตุมฺहे จตฺตฺส ปณฺชิตฺเตสุ
 มนฺเตตฺวา กเตสุ อากนฺตฺวา มํ เนยฺยาถาติ ฯ เต สาธฺฐติ
 สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ปกฺกมฺีสุ ฯ

เสนโกปี ราชานํ อาท มหาราช ตุมฺहे อมฺหากํ น
 สทฺททถ อิทานิ กิทิสฺนฺติ ฯ โส เกทกานํ วจฺนํ สฺตฺวา
 อนิสามฺเตวาว กิตฺตลฺลิตฺโต หุตฺวา อิทานิ กิ กโรมฺ เสนก
 ปณฺชิตฺตาติ ปุจฺฉิ ฯ มหาราช ปปฺลจํ อกตฺวา กิณฺฉิ
 อชานาเปตฺวา คหปติปฺตฺตํ มาเรตุํ วัฏฺฐตีติ ฯ เสนก จเปตฺวา
 ตุมฺहे อณฺโณ โกจิ มม อตฺถกาโม นาม นตฺถิ ตุมฺहे
 อตฺตโน สฺทฺทเย คเหตุวา ทฺวารนฺตเร จตฺวา คหปติปฺตฺตสฺส

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 346

ปาโตว อูปฺภูจํ อากจฺจนฺตสฺส ขกุเคน สีลํ ฉินฺทถาติ
อตุตฺตโน ขกุครตฺนํ อทาสีฯ เต สาธุเทว มา ภายิ มยฺ
ตํ มาเรสฺสามาติ วตฺวา นิกฺขมิตฺวา ทิฏฺฐา โน ปจฺจามิตฺตสฺส
ปิฏฺฐีติ อมฺพณฺสฺส ปิฏฺฐเจ นิสฺสีทิสฺสฯ ตโต เสนโก อาห อมฺโก
โก คหปติปฺตฺตํ มาเรสฺสตีติฯ อิตเร ตุมฺเหยว อจฺริยาติ
ตสฺเสว ภารมกฺสฺสฯ อถ เน เสนโก ปุจฺฉิ ตุมฺเห รหฺสฺสํ
นาม อสฺสกสฺส จ อสฺสกสฺส จ กเถตพฺพนฺติ วเทถ กิ โว
เอตํ กตํ อุทาหุ ทิฏฺฐิ อุทาหุ สฺตฺนฺติฯ อถ นํ เต อาหํ
ทิฏฺฐเมตํ อจฺริย ยํ ตุมฺเห รหฺสฺสํ นาม สหายกสฺส
กเถตพฺพนฺติ วเทถ กิ โว เอตํ กตํ อุทาหุ ทิฏฺฐิ อุทาหุ
สฺตฺนฺติฯ กตํ เม เอตฺนฺติฯ เตน หิ กถฺเญ อจฺริยาติฯ
อิมสฺมี รหฺสฺเส สเจ รหฺสฺสา ฅาเต มยฺหํ ชีวิตํ นตฺถิติฯ มา
ภายิตฺถ อจฺริย อีธ ตุมฺหากํ รหฺสฺสเกทโก นตฺถิ กเถถ
อจฺริยาติฯ เสนโก นเขน อมฺพณฺํ โกฏฺฏฺฐว อตฺถิ นฺโฆ
อิมสฺส เหฏฺฐา คหปติปฺตฺโตติ อาหฯ อจฺริย คหปติปฺตฺโต
อตุตฺตโน อีสฺสริเยน มตฺโต เอวรูปํ จานํ น ปวิสฺติ อิทานิ
ยเสน อติมตฺโต ภาวิสฺสติ กถฺเญ ตุมฺเหติฯ

เสนโกปิ อตุตฺตโน รหฺสฺสํ กเถนฺโต อาห อิมสฺมี นคเร
อสฺสกํ นาม เวสี ฅานาถาติฯ อาม ฅานามาติฯ อิทานิ ฅา
ปญฺญาถติ น ปญฺญาถตีติฯ น ปญฺญาถติ อจฺริยาติฯ อหํ
ฅาลานุชฺชานเณ ตาย สทฺธี ปุริสฺกิจฺจํ กตฺวา ปิลนฺธนโลเกน ตํ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 347

มาเรตฺวา ตสฺสาเยว สาธุเกน ปีตนุชนั ภูณฺทิกั กตฺวา
อาหริตฺวา อมฺหากั ฆเร อสุกฺกมิกาย อสุกฺกพฺเภ นาคทนต์เก
โวลกฺุเคสิ วลฺยเชตฺุ นวิสฺหามิ ปุราณภาวมฺสฺส โอลเกมิ
เอวรूपิ ราชาปราชกมฺมึ กตฺวา มยา เอกสฺส สหายกสฺส
กถิตฺ เตน น กสฺสจิ กถิตฺปฺพฬิ อิมินา การณฺน สหายกสฺส
คฺุยฺหึ กเถตพฺพนฺติ มยา วุคฺตฺนฺติ ๑ ปณฺทิตฺ ตสฺส รหฺสฺสั
สาธุกั ววฺภูจเปตฺวา สลฺลกฺเขสิ ๑ ปุกฺกุโสปี อคฺตฺโน รหฺสฺสั
กเถนฺโต อาห มม อูรฺยา กุญฺจํ อคฺติ กนิฏฺฐภาตฺุโกว เม
ฉาโตว กิณฺจิ (๑) อชานาเปตฺวา ตั โหวิตฺวา เกสชฺชํ มกฺเขตฺวา
อุปริ ปีโลติกั ทตฺวา พนฺธิ (๒) ราชา มยิ มุทฺจิตฺโต เอหิ
ปุกฺกุสาติ มํ ปกฺกุโกสิตฺวา เขภฺยเยน มม อูรฺยฺเยว สยติ สเจ
ปเนตฺติ ราชา ชานเยยฺย มาราเปยฺย ตั มม กนิฏฺจํ จเปตฺวา
อณฺโโล ชานนฺโต นาม นคฺติ เตน การณฺน รหฺสฺสั นาม
ภาตฺุโน กเถตพฺพนฺติ มยา วุคฺตฺนฺติ ๑ กามินฺโทปี อคฺตฺโน
รหฺสฺสั กเถนฺโต อาห มํ กภาพกฺขอุโปสฺถทิวเส นรเทโว
นาม ยกฺโข คณฺหติ อหิ อุมฺมตฺตกฺสุนฺโข วิย วิรวามิ สุวาทิ
ตมคฺถึ ปุคฺตฺสฺส กเถสิ โส มม ยกฺเขน คหิตภาวํ ฌตฺวา
อนฺโต กพฺเภ นิปฺชชาเปตฺวา ทฺวาริ ปิทฺหิตฺวา นิกฺขมิตฺวา มม
สทฺทํ ปฏฺิจฺฉาทนต์ถึ ทฺวารเ สมชฺชํ การเถติ อิมินา การณฺน
รหฺสฺสั นาม ปุคฺตฺสฺส กเถตพฺพนฺติ มยา วุคฺตฺนฺติ ๑ ตโตปี ตโยปี
๑. ม. ย. ปาโตว กิณฺจิ ๑ ๒. ม. ย. พนฺธิ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 348

เทวินฺทํ ปุจฺฉิสฺสฺ ๑ โส อุตฺตโน รหฺสฺสํ กณฺเฑนฺโต อาห มยา
มณฺธิปํหฺสนกมฺมํ (๑) กโรนฺเตน รณฺโณ สนฺตํ สกฺกณฺ กุสฺราชฺส
ทินฺนํ สิริปฺปเวสนํ มงฺกลมณฺริตฺนํ เณตฺวา มาตฺยา ทินฺนํ ส
กิลฺยจิ อชานาเปตฺวา มม ราชกฺลํ ปเวสนกาเล ตํ มยฺหํ เทติ
อหํ เตนฺ มณฺธินา สิริ ปเวเสตฺวา ราชนิเวสนํ กจฺฉามิ ราช
ตฺมเหหิ สทฺธิ อกฺเคตฺวา ปจฺมตฺริ มยา สทฺธิ กเถสิ เทวสิทํ
อภฺยโสฬสทฺตฺตฺสจฺจตฺสภฺยํ ๑ (๒) กหาปฺเณ มม ปรีพฺพยฺจฺจาย เทติ
สเจ ตสฺส มณฺริตฺนสฺसानุภาวํ (๓) ราชฯ ชานเยย ชีวิตํ เม
นตฺถิ อิมินา การณฺน รหฺสฺสํ นาม มาตฺยา กเถตพฺพนฺติ
มยา วุตฺตฺนฺติ ๑

มหาสฺตฺโต สพฺเพสํปี คฺยฺหํ ปจฺจกฺขมกาสิ ๑ เต ปน
อุตฺตโน อูริ ฝาลเตตฺวา อนฺตํ พาหิรํ กโรนฺโต วิย รหฺสฺสํ
อณฺณมณฺณํ กเถตฺวา ตฺมเห อปฺปมตฺตา ปาโตว อากจฺฉ
คหฺปติปฺตฺตํ มาเรสฺสามาติ วตฺวา อภฺยจาย ปกฺกมฺิสฺสฺ ๑ เตสิ
คตฺกาเล ปณฺทิตสฺส ปฺริสา อากนฺตฺวา อมฺพณฺ อุกฺขิปิตฺวา
มหาสฺตฺตํ อาทาย ปกฺกมฺิสฺสฺ ๑ โส ฆริ คนฺตฺวา นหาตฺวา
อลงฺกฺริตฺวา สุโกชนํ ภูณฺชิตฺวา อชฺช เม ภคินี อุกฺกมฺพราเทวี
ราชเคหฺโต สาสนํ เปเสสฺสตีติ ฌตฺวา ทฺวาเร อจฺจายิกปฺริสฺสิ (๔)

๑. ย. มณฺธิปํหฺสนกมฺมํ ๑ ๒. ม. ย. วาสทฺโท นตฺถิ ๑

๓. ม. ย. มณฺริตฺนสฺส ฉนฺนภาวํ ๑ ๔. ม. ย. ปจฺจายิกํ ปฺริสฺสิ ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 349

จเปตี ราชเคหโต อากจฺจนฺตํ สีฆํ ปเวเสตฺวา มม
 ทสฺเสยฺยาสีติ ฯ เอวณฺจ ปน วตฺวา สิริสยฺนปฺปญฺเจ นิปชฺชิตฺติ ฯ
 ตสฺมี ขณฺเ รฐา สิริสยฺนปฺปญฺเจ นิปนฺโน ปณฺชิตฺตสฺส
 คุณฺเ สริตฺวา มโหสถปณฺชิตฺโต สตฺตวสฺสติกกาลโต ปญฺจาย มํ
 อุปญฺจหนฺโต น กิณฺจิจิ มยฺหํ อนตฺตมกาสี เทวตฺย ปุจฺจาย
 สเจ ปณฺชิตฺโต นาภวิสฺส (๑) ชีวิตฺตปิ เม น สียา เวรีนํ ปจฺจา-
 มิตฺตตํ วณฺํ คเหตุวฺวา อสมชฺฐริ ปณฺชิตฺตํ มาเรธาติ ขคฺคํ
 เทนฺเตน อยฺยตฺตํ มยฺยา กตฺตํ เสวทานิ ตํ ปสฺสิตฺตํ น ลภิสฺสสามีติ
 โสกํ อุปฺปาเทสิ ฯ สรีโรโต เสทา มณฺจิสฺสุ ฯ โส ราชธา
 โสกสมปฺปิตฺโต จิตฺตปฺปสํทํ น ลภติ ฯ อุมฺพราเทวิ เตน
 สทฺฐี เอกสยฺนํ คตฺตา ตสฺส อาการิ ทิสฺวา กิณฺนุ โข มยฺหํ
 โกจิจิ อปฺปราโช อตฺถิจิ อุตฺทาหุ อณฺณํ เทวสฺส กิณฺจิจิ โสกการณฺํ
 อุปฺปนฺนํ ปุจฺจิสฺสสามิ ตาว นนฺติ ปุจฺจณฺตํ อิมํ คาทมาห

กิตฺวํ วิมโนสิ ราชเสฏฺฐ
 ทิปทินฺทวณฺํ สฺวณฺมิเต ตํ (๒)
 กิจินฺตยมาโน ทุมฺมโนสิ
 น หิ (๓) เทว อปฺปราโช อตฺถิจิ มยฺहनฺติ ฯ

อถ นํ ราชธา คาทมาห

๑. ม. เทวตฺย ปุจฺจิตฺตปณฺหะเปปี ปณฺชิตฺเต อสฺติ ฯ ย. เทวตฺยาปุจฺจาย
 ปณฺชิตฺเต อสฺติ ฯ ๒. ม. ทฺวิปทชนินฺทวณฺํ สฺวณฺมเม ตํ ฯ ๓. ม. นฺน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 350

ปณฺโห (๑) วชฺโฆ มโหสโถ

อาณตุโต เม วชฺย ภูริปณฺโห

ตํ จินฺตยมาโน ทุมฺมโนสฺมิ

น หิ เทวอิปฺราโช อตฺถิ ตฺยหนฺติ ฯ

ตตฺถ อาณตุโต เมติ ภทฺเท จตฺตารโ ปณฺทิตา มโหสถ-
ปณฺทิตอ มม ปจฺจตฺถิโกติ มยฺหํ กถยีสฺสุ มยา ตตฺถโต (๒)
อวิจินฺตฺวา วชฺช นนฺติ ภูริปณฺโห วชฺย อาณตุโต ตํ การณํ
จินฺตยมาโน วริ มม มรณํ น ปณฺทิตสฺสาติ ทุมฺมโนสฺมิติ ฯ

ตาย ตสฺส ตํ สุตฺวา มหาสคฺเต สิเนเหเน ปพฺพตฺตมตฺโต
โสโก อุปฺปชฺช ฯ ตโต จินฺตฺสิ เอเกเน อุปฺเยน ราชาณํ
อสุสาเสตฺวา รลฺโฆ นิทฺโทกฺกมฺนกาเล มม กนิฏฺจสฺส สาสณํ
ปหิณฺสิสฺสามิติ ฯ อถ นํ มหาราช ตยาเปตํ กตํ กหปติปฺตุตฺตํ
มหนฺเต อิสฺสรียะ ปติฏฺจเปฺนฺเตน ตุมฺเหหิ โส กหปติปฺตุตฺโต
เสนาปตฺตฺจฺจเน จปีโต อิทานิ กิร ตุมฺหากณฺเจว ปจฺจตฺถิโก
ชาโต น โข ปน ปจฺจามิตฺโต ชุทฺทโก นาม อตฺถิ มาเรตฺพุโปว
โส ตุมฺเห มาจินฺตยิตฺถาติ ราชาณํ อสุสาเสสิ ฯ โส
ตฺนุฏฺตโสโก นิทฺทํ โอกกมิ ฯ ตสฺมี ขณฺเ เทวอิฏฺจาย กพฺภํ
ปวิสิตฺวา มโหสถ จตฺตารโ ปณฺทิตา ตํ ปรีกฺขินฺทิสฺสุ ราชา
กฺุทฺโธ เสว ทฺวารนฺตเร สพฺเพ ตว วชฺย อาณาเปสิ เสว
๑. สී. ยู. ปณฺโห ฯ ม. ปณฺเห ฯ ๒. ม. ตถโต ฯ ยู. ตตฺถโต ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 351

ราชกุลิ มา อากฺขณฺเยยาสี สเจ อากฺขณฺนุโตว นาคริ หตฺถคตฺติ
กตฺวา สมตฺโต หุตฺวา อากฺขณฺเยยาสีติ ปณฺณํ ลิจิตฺวา โมทกสฺส
อนฺโต ปกฺขิปีตฺวา โมทกํ สุตฺตเคน เวเจตฺวา นวภาชเน
ปกฺขิปีตฺวา ฉาเทตฺวา ลณฺเจตฺวา (๑) อตฺถจฺริกาย ทาสียา อทาสี
อิมิ โมทกํ หริตฺวา มม กนิฏฺฐสฺส มโหสถปณฺฑิตสฺส เทหีติ ฯ
สา ตถา อกาลี ฯ รตฺถี กถิ นิกฺขนฺตาทิ น จินฺเตตฺตพฺพา
รณฺณา ปจฺมเมว เทวียา วโร ทินฺโน เตน ตํ น โกจิ
นิวารสฺส ฯ โโพธิสฺสโต ปณฺณาการิ คเหตุวา ตํ อญฺโยเชติ ฯ
สา อากฺนตฺวา เทวียา ทินฺนภาวํ อารโจะติ ฯ ตสฺมี ขณ
เทวี อากฺนตฺวา รณฺณา สทฺธิ นิปฺชฺชิ ฯ มหาสฺสโตปี โมทกํ
ภินฺทิตฺวา ปณฺณํ วาเจตฺวา ตมตฺถิ ฉตฺวา กตฺตพฺพกิจฺจํ
วิจारेตฺวา สยเน นิปฺชฺชิ ฯ อิตเรปี จตฺตารโ ชนา ปาโตว
ขคฺคิ คเหตุวา ทวารนฺตเร จตฺวา ปณฺฑิตํ อปฺสฺสนฺตา ทุมฺมนา
หุตฺวา รณฺโฆ สนฺติกํ กนฺตฺวา กิ ปณฺฑิตา หโต โว
คหฺปติปฺตฺโตติ วุตฺเต น ปสฺสาม เทวาคิ อหํสุ ฯ มหาสฺสโตปี
อรุณฺคฺคฺมเนยว สุกฺนุ โขทเคน นหาตฺวา สพฺพาลงฺการปฏิมณฺฑิต
นानคฺครสโกชนํ ภูณฺชิตฺวา สรีริกิจฺจํ โสเชตฺวา นาคริ อตฺตโน
หตฺถคตฺติ กตฺวา ตตฺถ ตตฺถ อารกฺขํ ทตฺวา มหาชนปรีวโต
รถวริ อารุยฺห มหนฺเตน ยเสน ราชทวาริ อคฺมาสิ ฯ ราชปิ
๑. ม. ย. ลณฺเจตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 352

สีหปญฺชริ อุกฺขมาญฺจตฺวา โอลเอนุโต อฏฺฐาสิ ฯ อถ มหาสตุโต
รธา โอลตริตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา อฏฺฐาสิ ฯ ราชา ตํ
ทิสฺวา จินฺเตสิ สจายํ มม ปจฺจตฺถิโก ภเวยฺย น มํ
วนฺทเยยฺยาติ ฯ อถ นํ ปกฺโกสาเปตฺวา ราชา สยํ สีหาสเน
นีสิตฺธิ ฯ มหาสตุโตปี อาคนฺตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นีสิตฺธิ ฯ
จตฺตารอปี ปณฺฑิตา ตตฺถเวว นีสิตฺธิสุ ฯ อถ นํ ราชา
กิลฺยจิ อชานนฺโต วิย ตาต ตวํ หิยฺโย ปจฺมยาเม คโต
อิทานิ อาคจฺฉสิ ก็ มํ เอวํ ปริจฺจชสีติ วตฺวา อิมํ คาทมาห

อภิโทสกโต อิทานิ เอสิ (๑)

ก็ สุตฺวา กิมาตฺถิเต มโน เต

โก เต กิมโวจ ญฺริปฺลฺล

อิงฺฆ ตํ วจฺนํ สุณาม พฺรฺุหิ เม ตนฺตุติ ฯ

ตตฺถ อภิโทสกโตติ ตาต มโหสถปณฺฑิต หิยฺโย อภิโทเส
ปจฺมยาเม คโต ฯ อิทานิ เอสีติ อิทานิ อีสฺสรียเณ อาคโต ฯ
กิมาสฺงฺกิตฺติ ก็ อาสฺงฺกิตฺเต ฯ กิมโวจาทิ ก็ รลฺโย สนฺตุกํ มา
คมิสฺสสีติ ตํ โกจิ อโวจ เอตํ เต วจฺนํ สุณาม มยฺย เอตํ
การณํ มยฺหํ อิงฺฆ พฺรฺุหิ กเถสิ ฯ

อถ นํ มหาสตุโต มหาราช ตยา เม จตฺนุนํ ปณฺฑิตานํ
วจฺนํ คเหตุวา วโร อาณตฺโต เตนานํ น เอมีติ ราชานํ
๑. ม. ทานิเอหิ สิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 353

โจเทตฺวา อิมํ คาถมาห

ปญฺโห วชฺโฆ มโหสโถ

ยทิ เต มนฺตยิตฺตํ ชนินฺท โทสํ

ภริยาย รโหคโต อัสสิ

กุยฺหํ ปาตุกตํ สุตํ มเมตฺตฺนฺติ ฯ

ตตฺถ ยทิ เตติ ยทา(๑) ตยา ฯ มนฺตยิตฺตฺนฺติ กถิตํ ฯ โทสฺนฺติ
อภินฺโทสํ รัตติภาเคติ อตฺโถ ฯ กสฺส กถิตฺตฺนฺติ ฯ ภริยาย ฯ
ตฺวํ หิ ตสฺสา อิมมตฺตํ รโหคโต อัสสิ ฯ กุยฺหํ ปาตุกตฺตฺนฺติ
ตยา เอวรूपํ อตฺตโน รหสฺสํ ปาตุกตํ ฯ สุตํ มเมตฺตฺนฺติ มยา
ปเนตฺตํ ตสฺมี ยเว ขณฺเ สุตํ เทวาทิ วทติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชานํ อิมายํ ตํ ขณฺเญยฺเว สาสนํ ปหิตํ
ภวิสฺสตีติ กุทฺโธ เทวํ โอลเกสิ ฯ ตํ ญตฺวา มหาสตุโต กิ
เทว ตุมฺเห เทวียนํ กุชฺฌถ อหํ อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนํ
สพฺพํ ชานามิ เทว ตุมฺหากํ ตาว รหสฺสํ มม เทวียนํ กถิตํ
โหตุ อจฺริย เสนกสฺส วา ปุกฺกุสาทินํ วา รหสฺสํ มม เกน
กถิตํ กถณฺณกสฺส ปญฺหเมว มยฺหํ เกน กถิตํ (๒) เทวตฺยา
ปญฺหเมว มยฺหํ เกน กถิตํ (๒) อหํ หิ ปุพฺเพ เอเตสํปี รหสฺสํ
ชานามิ เทวาทิ วตฺวา เสนกสฺส ตาว รหสฺสํ กถณฺโต อิมํ
คาถมาห

๑. ม. ย. ยสฺมา ฯ ๒. ปญฺโหเยว กถิตฺตํ ยุตฺตตฺริ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 354

ยํ สาลวนสมึ เสนโก

ปาปกมฺมกาสี อสฺพกรูปี

สจฺฉิโนว รโหคโต อสฺสึ

คฺชฺหํ ปาตุกตํ สุตํ มเมตฺนติ ฯ

ตตฺถ อสฺพกรูปฺนติ อสฺสาชฺชาติกํ ลามกํ อกฺุสลกมฺมํ อกาสิ
อิมสมึเชว นคเร อสฺสํ นาม เวสิ สาลวนุชฺยานเ มาเรตฺวา
อลงฺการี คเหตุวา ตสฺสาเชว สากฺุเกน ภาณฺฑิกํ กตฺวา อตฺตโน
จฺมเร อสฺสูกฺุจฺจ
มหาราช เอกสฺส สหายกสฺส รโหคโต หุตฺวา อกฺุขาสี ฯ คํปี
มยา สุตํ นานํ เทวสฺส ปจฺจตฺถิโก เสนโกเชว ปจฺจตฺถิโก
ยฺหิ เต ปจฺจตฺถิเกน กมฺมํ อตฺถิ เสนกํ คณฺหาเปหิตี ฯ

ราชา เสนกํ โอลเกตฺวา สจฺฉํ เสนกาติ ปุจฺฉิตฺวา
สจฺฉํ เทวาติ วุตฺเต ตสฺส พนฺชนาคารี (๑) อาณาเปสิ ฯ ปณฺฑิตฺโตปี
ปุกฺกุสสฺส รหสฺสํ กเถนฺโต อิมํ คากฺมาห

ปุกฺกุสฺสปุริสสฺส เต ชนินฺท

อุปฺปนฺโน โรโค อราชปฺปตฺโต (๒)

ภาตฺว (๓) รโหคโต อสฺสึ

คฺชฺหํ ปาตุกตํ สุตํ มเมตฺนติ ฯ

๑. ม. พนฺชนาคารปฺปเวสนํ ฯ ย. พนฺชนาคารี ปเวสนํ ฯ

๒. ม. ย. อราชยฺตฺโต ฯ ๓. ม. ย. ภาตฺวจฺจ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 355

ตตฺถ อรราชปฺตฺโตติ มหาราช เอตฺสส กฺกุจฺจโรโค อุปฺปนฺโน
น โส ราชนํ ปตฺโต อยฺตฺโต จฺปนฺนํจฺจวิโก น โหติ ตฺมเห
จ ปฺกุกฺกสฺส อฺรุมฺหุโกติ เขภฺยฺเยน ตสฺเสว อฺรุมฺหิ นิปชฺชถ โส
ปเนส วณฺพนฺชนปีโลติกาย มฺหุ สมฺผลฺโส เทวาทิ ฯ

ราชา ตํปี โอลเกตฺวา สจฺจํ ปฺกุกฺกสฺสํ ปฺจฺจิตฺวา อาม
เทวาทิ วุตฺเต ตํ พนฺชนาคารํ ปเวเสสิ ฯ ปณฺจฺติโต กามินฺทสฺส
รหฺสฺสํ กเถนฺโต อิมํ คาทมาห

อาพาโธ ยํ อสพฺภิโรโป
กามินฺโท นรเทเวน ศฺกุโ
ปฺตฺตสฺส รโหโคโต อสฺสิ
คฺยฺหํ ปาตฺกตํ สุตํ มเมตฺนฺติ ฯ

ตตฺถ อสพฺภิโรโปติ เยน โส อาพาเชน ศฺกุโ อุมฺมตฺตกฺสุนฺโ
วีย วิรวติ โส นรเทวยกฺขาพาโธ อสพฺภิชาติโก ลามโก เตน
ศฺกุโ ราชกฺลํ ปวิสิคฺคํ อยฺตฺโต มหาราชชาติ ฯ

ราชา ตํปี โอลเกตฺวา สจฺจํ กามินฺทํ ปฺจฺจิตฺวา สจฺจํ
เทวาทิ วุตฺเต ตํ พนฺชนาคารํ ปเวเสสิ ฯ ปณฺจฺติโตปี เทวินฺทสฺส
รหฺสฺสํ กเถนฺโต อิมํ คาทมาห

อฺกฺจวํกํ มณฺริตฺนํ อฺพาริ
สกุโก เต อททา ปีตามหฺสฺส
เทวินฺทสฺส คตํ ตทชฺช หตฺถิ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 356

มาตุ จ รโหคโต อัสสิ

คฺยุหํ ปาตุกตํ สุตํ มเมตฺตํ ๑

ตตฺถ ปิตามหฺสฺสชาติ ตว ปิตามหฺสฺส กุสฺราหฺสฺส ๑ ตทชฺช
หตฺถนฺตํ ตํ มงฺกฺลสมฺมตํ มณฺริตฺตํ อชฺช เทวฺนิทฺสฺส หตฺถกตํ
มหาราชาติ ๑

ราชา ตํ สจฺจํ เทวฺนิทาติ ปุจฺฉิตฺวา สจฺจํ เทวาติ
วตฺเต ตํปี พนฺธนาการ์ ปเวเสสิ ๑ เอวํ ปณฺหิตํ วเรสุสามาติ
สพฺเพ พนฺธนาการ์ ปวิภูจาติ ๑ โปธิสฺสโต มหาราชา อิมินา
การณฺนาหํ อตฺตโน คฺยุหํ ปรสฺส น กเถตฺตพฺพนฺติ วทามิ
กเถตุํ วภูฏตีติ วทนฺตา ปน มหาวินาสิ ปตฺตาติ วตฺวา อุตฺตริ
ธมฺมํ เทเสนฺโต อีมา กาธา อภาสิ ๑

คฺยุหฺสฺส หิ คฺยุหเมว สาธุ

น หิ คฺยุหฺสฺส ปสฺสภูจฺมาวิกมฺมํ

อนิปฺพนฺนาย สหฺยฺย ชีโร

นิปฺพนฺนตฺโตว ยถา สฺขํ ภาณฺยฺย

น หิ คฺยุหฺมตฺถํ วิวเรยฺย รกฺเขยฺย นํ ยถา นิธี

น หิ ปาตุกโต สาธุ คฺยุโห อตฺโต วิชานตา

ถิยา คฺยุหํ น สํเสยฺย อมิตฺตสฺส จ ปณฺหิตโต

โย จามิเสน สํหิโร หทยตฺเถ โน จ โย นโร

คฺยุหฺมตฺถมสมฺพุทฺธิ สมฺโพชฺยติ โย นโร

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 357

มนฺตภททภยา ตสฺส ทาสฺภูโตว ตติกฺขติ
 ยาวนฺโต ปุริสสฺสตุถิ คฺยุหิ ชานนฺติ มนฺตินิ
 ตาวนฺโต ตสฺส อพฺเพลา ตสฺมา คฺยุหิ น วิสฺสเช
 วิวิจฺจ ภาเสยฺย ทิวา รหฺสฺสั
 รตฺตี คิริ นาทิเวถิ ปมฺญเจ
 อุปฺสฺสฺสฺติกา หิ สฺถนฺนติ มนฺตํ
 ตสฺมา มนฺโต ชิปฺปมฺเปติ เกทนฺติ ฯ

ตตฺถ ติยาติ อิตฺติยา ฯ อมิตฺตสฺส จาติ ปจฺจตฺถิกสฺส น
 กเถยฺย ฯ สัหิโรติ โย จ เยน เณจ อามิเสน สัหติ (๑) อุปฺลาปนสงฺกหิ (๒)
 กจฺจติ ตสฺสาปี น รหฺสฺสั สัเสยฺย ฯ หทยตฺเถ โนติ โย จ อมิตฺโต
 มิตฺตปฏฺฐิรูปโก มุขเณ อญฺฉิ กเถติ หทยเณ อญฺฉิ จินฺเตติ ตสฺสาปี
 น สัเสยฺย ฯ อสมฺพุทฺทชนฺติ ปเรหิ อญฺฉาตํ ฯ อสมฺโพชนฺติปี
 ปาโห ฯ ปเรสั โพเชตฺถุ อยฺตฺตฺนฺติ อตฺโถ ฯ ตติกฺขตฺติ ตสฺส
 อกฺโกสัปี ปรีภาสัปี ปหาริปี ทาโส วิย หุตฺวา อธิวาเสติ ฯ
 มนฺตินนฺติ ตํ มนฺตํ มนฺตินิ วา อนฺตเร ยาวนฺโต มนฺติโน
 ชานนฺตฺติ อตฺโถ ฯ ตาวนฺโตติ เตปี คฺยุหิ ชานนเก ปฏฺิจฺจ
 ตตฺถกา ตสฺส อพฺเพลา สนฺตา सा อุปฺปชฺชนฺติ ฯ น วิสฺสเชติ
 น วิสชฺเชยฺย ปรี น ชานเณยฺย วิวิจฺจาติ สเจ ทิวา รหฺสฺสั
 มนฺเตตฺถกาโม โหติ วิวิตฺตํ โอกาสิ กาทฺเตวา ปฏฺิจฺจนฺนฺนฺจฺจานเ
 # ๑. ม. ย. สัหิโรติ ฯ ๒. ม. อุปฺลาปติ สงฺกหิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 358

มนฺเตยฺย ๑ นาติเวถนฺติ รตฺตี รหสฺสํ กถนฺโต ปน อติเวลํ
มริยาทาติกฺกนฺตํ มหาสทฺทํ กโรนฺโต คิริ น ปมฺญเจยฺย ๑
อุปฺสฺสูติกาติ มนฺตญฺจํ อุปนฺตฺวา ติโรกฺกฺทาทิสฺ จตฺวา
โสตฺวาโร ชนา ๑ ตสฺมาติ มหาราช เตน การณฺน โส มนฺโต
จิปฺปเมว เกทฺมเปติ ๑

ราชา มหาสตฺตสฺส กถํ สุตฺวา เอเต สยํ เวรฺวิน
หุตฺวา ปณฺทิตํ มม เวรฺว กโรนฺตฺติ กุชฺฌิตฺวา กจฺจถ เน
นคฺรา นีหริตฺวา สฺวเลสุ อุตฺตาเสถ สีสานิ เตลํ ฉินฺทถาติ
อาณาเปสิ ๑ เตสุ ปจฺจมาพาหํ พนฺธิตฺวา จตฺกเก จตฺกเก
เวตฺตปหารสฺสํ ทตฺวา นิยมาเนสุ ปณฺทิตฺวา อาห เทว
ตฺมฺหากํ อิมํ โปราณกอมจฺจา ขมถ เทว เนลํ อปฺราชนฺติ ๑
ราชา สาธฺตฺติ เต ปกฺโกสาเปตฺวา ตสฺเสว ทาส กตฺวา
โพธิสตฺตสฺส อทาสิ ๑ โส ปน เต ตตฺถเวว ภูชิสฺเส อกาสิ ๑
ราชา เตน หิ มม วิชิตฺวา มา วสนฺตฺติ ปพฺพาชนิยกมฺมํ
อาณาเปสิ ๑ ปณฺทิตฺวา ขมถ เทว เอเตลํ อนฺธพาลานนฺติ
มํ ขมาเปตฺวา เตลํ จานนฺตฺรานิปี ปฏฺิปกติกาณิ การาเปสิ ๑
ราชา ปน ปจฺจามิตฺเตสุปี ตาวสฺส เอวรูปา เมตฺตาภาวนา
อญฺเฐสุ กถํ เอวรูปา น ภวิสฺสตีติ ปณฺทิตฺสฺส อติวีย ปสนฺโน
อโหสิ ๑ ตโต ปฏฺุจาย จตฺตาโร ปณฺทิตา อุทฺตทาจา วีย
สปฺปา นิพฺพิเสวนา หุตฺวา กิณฺจิกเถตฺตํ นาสกฺขิสฺสูติ ๑

ปญฺจปณฺทิตฺปญฺโห นิฏฺฐิตฺวา ๑ นิฏฺฐิตา จ ปริภินฺทกถา ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 359

ตโต ปฏฺจาช ปณฺหิโต รณฺโณ อตุลฺลจ ชมฺมณฺจ
อนุสาสติ ฯ โส จินฺเตสิ รณฺโณ เสตฺตจฺจตุตฺตเมว รชฺชํ ปน
อหํ วิจาเรมิ มยา อปฺปมตฺเตน ภวितฺถุ วฏฺฐตีติ ฯ โสปี นคเร
มหาปกาเรํ นาม กारेติ ฯ ตถา อนุปกาเรํ ทวารภุจกถากั
อนตรภุจกถากั กारेติ ฯ อุกทปริชํ กทฺทมปริชํ สุกฺขปริชนฺติ
ติสุโส ปริชาโย กारेติ ฯ อนฺโตนคเร ชินฺณเคหาณี
ปฏฺฐิสฺชราเปติ ฯ มหาโปกฺขรณฺนิโย กारेตฺวา ตาสฺ อุกทนิชานํ
กारेติ ฯ นคเร สพฺพโกภุจาคารานิ ชลฺลสฺส ปุราเปติ ฯ
หิมวตฺตปฺปเทสโต กุลฺลปคตาปเสหิ กุทฺรุตฺตมฺทวิชานิ (๑) อหฺราเปติ ฯ
อุกทนิทฺรมนานิ โสชราเปตฺวา พหิณคเร ชินฺณสาลาทินํ
ปฏฺฐิสฺชรณฺกมฺมํ กारेติ ฯ กิ ภารณา ฯ อนาคตภยํ
ปฏฺฐิพาหนตฺตฺตฺตฺติ ฯ ตโต ตโต อาคเต วาณิขเกปี กุโต อาคตตฺตฺตฺติ
ปฺจฺจิตฺตฺวา อสุกฺกฺจฺจานโต นามาติ วุตฺเต ตฺมฺหากํ รณฺโณ
กิ ปิยนฺติ ปฺจฺจิตฺตฺวา อสุกํ นามาติ สุตฺตฺวา เตสํ สมฺมานํ
กตฺวา เต อฺยโยเชตฺตฺวา อตฺตโน เอกสเต โยเช ปกฺโกสาเปตฺวา
สมฺมา มยา ทินฺเน ปณฺณาการเ คเหตุวา เอกสตราชชานิโย
คนฺตฺวา อิมे ปณฺณาการเ อตฺตโน ปิยกาตฺตฺวา เตสํ ราชนํ
ทตฺวา เตเยว อฺปฏฺฐหนฺตฺวา เตสํ กิริยํ วา มนฺตํ วา
ลตฺวา มยฺหํ เปเสตฺวา ตตฺตฺตฺวา วสถ อหํ โว ปฺตฺตฺตฺวาเร
๑. ส. ย. กทฺทมฺกมฺทพิชํ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 360

โปเสสสามิติ วตุวา เกสณฺจิ กุณฺฆเล เกสณฺจิ ปาทุกาโย เกสณฺจิ
ขคุเค เกสณฺจิ สุวณฺณมาลาโย ตตฺถ ตตฺถ อกฺขรานิ ลิกฺขิตฺวา
ยทา มม กิจฺจํ โหติ ตทา ตานิ ปญฺญาณนฺตฺติ อธิกฺขหิตฺวา
เตสํ หตฺถे จเปตฺวา เปเสสิ ฯ เต ตตฺถ ตตฺถ กนฺตฺวา
เตสํ ราชนํ ปณฺณาการํ ทตฺวา เกนตฺถเนน อากตฺตาติ วุตฺเต
ตุมฺहे อุปฺภุจํ อากตฺมฺหาติ วตุวา กุโธ อากตฺถตฺตาติ ปฺภุจํ
อากตฺถจํ อวตฺวา อณฺณานิ จานานิ อากฺกขิตฺวา เตนฺหิ
สาธฺติ สมฺปฺภิจฺฉิตฺวา อุปฺภุจหนฺตาเตสํ อพฺภนฺตฺริกา อเหตุํ ฯ

ตทา เอโก กมฺพลรฺกฺษเ สํขพลโก(๑) นาม ราชา อารุชานิ
สขฺชาเปตฺวา เสนํ สํกทฺตฺติ ฯ ตสฺส สนฺติเก เปสิโต
อุปฺนิกฺขิตฺตฺปริโส ปณฺทิตฺสฺส สาสนํ เปเสสิ มยํ อิท
ปฺวตฺตี อิทนฺนาม กริสฺสตีติ น ชานาม สุวปณฺทิตํ เปเสตฺวา
สยํ ตตฺตโต(๒) ชานตฺติ ฯ อถ มหาสฺตโต ตํ สุตฺวา สุวโปตํ
อามนฺเตตฺวา สมฺม กนฺตฺวา เอโก กมฺพลรฺกฺษเ สํขพลโก
นาม ราชา อิทํ นาม กโรตีติ ญตฺวา สกฺลชมฺภูทิเป อาหิณฺทิตฺวา
มยฺหํ ปฺวตฺตี อหฺราติ วตุวา สุวโปตํ มรฺฐลาเช ขาทาเปตฺวา
มรฺฐปานิยํ ปาเยตฺวา สตฺปากสฺสสฺสปาเกหิ เตเลหิ ปกฺขนฺตฺเร
มกฺขเตตฺวา ปาจิณฺสีหปฺยชเร จเปตฺวา วิสขฺเชสิ ฯ โส ตตฺถ กนฺตฺวา
ตสฺส ปฺริสฺสสฺส สนฺติกา ตสฺส รณฺโถ ปฺวตฺตี ตตฺตโต ญตฺวา
๑. สี. ย. เอกพลรฺกฺษเ สขฺขปาโล ฯ ม. กปฺลรฺกฺษเ สขฺขพลโก ฯ
๒. ม. ตถโต ฯ ย. ตตฺวโต ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 361

สกลชมพูทีปํ ปรีคคณฺหนุโต กปปีลรฏฺเฐ อุตฺตรปญฺจาลนคฺรี
 สมฺปาปฺปณฺนิ ฯ ตทาตตฺถ จุฬนํปุรหุํมทตฺโต นาม ราชา รชฺชํ
 การาเปสี ฯ ตสฺส เกวฏฺโฏ นาม พุราหุํมโณ อตฺถลยจ ชมฺมลยจ
 อนุสาสติ ปณฺทิตฺโต พุยฺจตฺโต ฯ โส ปจฺจุสกาเล ปพฺพชฺฉิตฺวา
 ทีปาโลเกน อตฺตโน อลงฺกตสิริคพฺภํ โอลเกนฺโต มหนฺตํ ยสํ
 ทิสฺวา อํ ยมม ยโส กสฺส สนฺตโกติ จินฺเตนฺโต น อณฺณสฺส
 สนฺตโก จุฬนํปุรหุํมทตฺตสฺส สนฺตโก เอวรूपํ ปน ยสทา ยกํ
 ราชานํ สกลชมพูทีเป อคฺคฺราชานํ กาคู วัฏฺฏติ อหฺลจสฺส
 อคฺคฺปุโรหิตฺโต ภวิสฺสามิตฺติ จินฺเตตฺวา ปาโตว รมฺโณ สนฺตีกํ
 คนฺตฺวา สุขเสยฺยํ ปุจฺจิตฺวา เทว มนฺเตตพฺพิ อตฺถิตฺติ อห ฯ
 โส วท อจฺริยาติ อห ฯ มหาราช อนุโตนเกเร รโห นาม
 ลทฺฐํ น สกฺกา เอถ อุยฺยานํ กจฺฉามาติ ฯ โส สาธุ อจฺริยาติ
 วตฺวา เตน สทฺธิ อุยฺยานํ คนฺตฺวา พลนิกายํ พหิ จเปตฺวา
 อารกฺขํ การेतฺวา พุราหุํมณฺเนนฺว สทฺธิ อุยฺยานํ ปวิสิตฺวา
 มงฺคฺลสิลาปฏฺเฐ นิสิตฺติ ฯ

อถ สุวโปตโก เตสํ ตํ กิริยํ ทิสฺวา ภวิตพฺพเมตฺถ
 การณฺน อชฺช ปณฺทิตสฺส อจฺจิกฺขิตพฺพยฺยตฺตํ กิณฺจิจิ สฺมุณิสฺสามิตฺติ
 อุยฺยานํ ปวิสิตฺวา มงฺคฺลสาทรุกฺขสฺส ปตฺตฺนฺตเร นิลิยิตฺวา
 นิสิตฺติ ฯ ราชา กณฺเฑ อจฺริยาติ อห ฯ โส เอวมหา
 มหาราช ตว กณฺเฑ อิตฺโต กโรหิ จตฺถกฺกณฺโณว มนฺโต ภวิสฺสติ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 362

สเจ มหาราช มม วณฺํ กโรตี สกลชมฺพุทีเป ตํ อคฺคฺรราชานํ
กริสฺสามีติ ฯ โส มหาตณฺหตาย ตสฺส วณฺํ สุตฺวาว โสมนสฺสปล-
ปโต หุตฺวากเถถาจริย กริสฺสามิ เต วณฺนฺติ อห ฯ
โส เทว มยฺ เสนํ สักกฺขฺมิตฺวา ปจฺมํ ชุทฺทกนฺครํ รุมนฺหิตฺวา(๑)
คณฺหิสฺสาม อหํปี จุลลทฺวารน นฺครํ ปวิสิตฺวา ตํ ราชานํ
วทฺขามิ มหาราช ตว ชุทฺทเชน กิจจํ นฺตฺติ เกวลํ อมฺหากํ
สนฺตโก โหติ ตว รชฺชํ ตเถว ภวิสฺสตี ชุชฺฉนฺโต ปน อมฺหากํ
พลพาหนสฺส มหนฺตตาย เอกนฺเตเนว ปราชิสฺสตีติ สเจ เม
วณฺํ กริสฺสตี สงคณฺหิสฺสาม ตํ โน เจ ชุชฺฉิตฺวา ชีวิตกฺขยํ
ปาเปตฺวา เทว เสนา คเหตุวา อณฺณํ นฺครํ คณฺหิสฺสาม ตโต
อณฺณํ อณฺณนฺติ เอเตนฺอุปายน สกลชมฺพุทีเป รชฺชํ คเหตุวา
ชยปานํ ปวิสฺสามาติ วตฺวา เอกสฺตราชาโน อมฺหากํ นฺครํ
อานตฺวา อุกฺขยาเน วิสมิสฺสํ สฺรํ ปายตฺวา สพุเพปี เต
ชีวิตกฺขยํ ปาเปตฺวา คงฺกาย เตสํ กเพวราณี จิปิตฺวา
เอกสฺตราชธานีสุ รชฺชํ อมฺหากํ หตฺถคตํ กริสฺสาม เอวํ ตวํ
สกลชมฺพุทีเป อคฺคฺรราชา ภวิสฺสตีติ อห ฯ ราชา ตฺสิตฺวา สาธุ
อาจริย เอวํ กริสฺสามีติ อห ฯ มหาราช จตฺกุกณฺณมนฺโต
นาม (๒) กิมตฺถิโย(๓) อยฺ หิ น สกฺกา อณฺเณน ชานิตฺตํ ตสฺมา
ปปลฺยจํ อคฺคฺวา สีนํ นิกฺขมถาติ ฯ ตํ สุตฺวา ราชา
๑. ม. รุมนฺหิตฺวา ฯ ๒. ม. ชุ. จตฺกุกณฺณโน มนฺโต นาม ฯ
๓. ม. อยฺ ปาโจ นตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 363

ตฺสิตฺวา สาธุติ สมฺปญฺจิจฺฉิ ฯ สุวโปตโก ตํ สพฺพํ สุตฺวา
เตสํ มนฺตปรีโยसानเ สาขาย โอลมฺพกํ โอตารนฺโต วีย
เกวณฺณสฺส สีเส จกณฺปิณฺฑํ ปาเตตฺวา กิเมตฺนฺติ มุขํ วิวริตฺวา
อุทฺธํ โอลเณตฺสฺส อปริ มุเข ปาเตตฺวา กิริ กิริติ วสฺสนฺโต
สาขาโต อุปฺติตฺวา เกวณฺณ ตฺวํ จตฺกุกณฺโณ เม มนฺโตติ
มณฺณสิ อิทานเว จกุกณฺโณ ชาโต ปฺน อฏฺจกุกณฺโณ
ภวิตฺวา อนेกสตฺกุกณฺโณ ภวิสฺสตีติ วตฺวา คณฺห คณฺหาติ
วทฺนฺตานญฺเเวว วาตเวเคน มิถิลํ คนฺตฺวา ปณฺฑิตฺสฺส นิเวสนํ
ปวิสิ ฯ ตสฺส ปน อิทํ วตฺตํ สเจ กุโตจิ อากคฺสาสนํ (๑)
ปณฺฑิตฺสฺสเว กถตฺพพฺพิ โหติ อถสฺส องฺสกุณฺเว โอตฺรติ สเจ
อมฺรเทวียปิ โสตุํ วฏฺฏติ อจฺจงฺเก โอตฺรติ สเจ มหาชเนน
โสตพฺพิ ภูมียิ โอตฺรติ ฯ ตทา โส ปณฺฑิตฺสฺส องฺสกุณฺเว โอตฺรติ ฯ
ตาย สลฺญาช รหสฺเสน ภวิตพฺพนฺติ มหาชโน ปญฺจิกฺกมิ ฯ
ปณฺฑิตโต ตํ กเหตุวา อุปฺริ มหาตลํ อภิรุหิตฺวา กิเนเต ตาต
ทิกฺกจฺจํ กิ สฺตฺนฺติ ปุจฺฉิ ฯ อถ นํ สุวโปตโก สามิ อหเมว
สกลชมฺพฺพิเป อญฺญสฺส รณฺโณ สนฺตिका กิณฺจิจิ ภยํ น ปสฺสามิ
อุตฺตรปฺลยจาลนคเร ปน จุพฺนิพฺรหฺมทตฺตปฺโรหิตโต เกวณฺโณ นาม
พฺรหฺมโณ ราชานํ อญฺยานํ เนตฺวา จตฺกุกณฺณมนฺตํ คณฺหิ อหํ
สาตสาชฺนฺตเร นิสิตฺวา ตสฺส มุเข จกณฺปิณฺฑํ ปาเตตฺวา
๑. ม. อากคฺสาสนํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 364

อาคโตมฺหิตี วตุวา สพฺพํ ทิฏฺฐสฺสํ ปณฺทิตสฺส กเถสิ ฯ
รณฺญา ปน สมฺปฏฺิจฺฉิตฺตํ วุตฺเต สมฺปฏฺิจฺฉิตฺ เตวาติ
อาห ฯ ปณฺทิตो ตสฺส ตพฺพยุตฺตํ สกฺกาโร กริตฺวา ตํ
มฺหุจฺจตุรเณ สุวณฺณปฺลชเร นิปชฺชาเปตฺวา เกวณฺโณ มม
มโหสฺถปณฺทิตกาโว น ชานาติ มณฺเณ อิทานิสฺส มนฺติตมนฺตสฺส
มตฺตํ ปาปฺมิตฺตํ น ทสฺสามิตี จินฺเตตฺวา นครโต ทฺกคตฺถลानी
นีหฺราเปตฺวา พหิ นิวาสาเปสิ ฯ รณฺจชนปททฺวารคามสฺสุ
สมิทฺธานิ อิสฺสรียฺกุลานิ อาเนตฺวา อนฺโตนคเร วาสาเปตฺวา
พหุ ฐณฺณสนฺนิจฺยํ กาวเรสิ ฯ

จฺพนีพฺรหฺมทตฺโตปี เกวณฺณสฺส วจันํ กเหตฺวา
เสนางคปริวฺโต กนฺตฺวา เอกํ นครํ ปริกฺขิปี ฯ เกวณฺโณปี
วุตฺตนเยเนว ตตฺถ ปวิสิตฺวา ตํ ราชานํ สลฺยาเปตฺวา
อตฺตโน สนฺตํ กตฺวา เทวเสนา เอกโต กตฺวา อณฺณํ นครํ
ปริกฺขิปีตี ปฏฺิปาฏฺิยา สพฺพานิ ตานิ อคฺคเหสิ ฯ เอวํ
จฺพนีพฺรหฺมทตฺโต เกวณฺณสฺส โอวาเท จิตฺโต จเปตฺวา วิเทหราชานํ
เสสสกลชฺมพฺพิเป ราชาโน อตฺตโน สนฺตเก อกาสิ ฯ
โพธิสฺสคตฺสส อฺปนิกฺขิตฺตปฺริสา พฺรหฺมทตฺเตน เอตฺตกาณิ นครานิ
คหิตานิ ตวํ อปฺปมตฺโต โหหิตี นิจฺจํ สาสนํ เปเสนฺติ ฯ
ปณฺทิตोปี เนสํ อหํ อิท อปฺปมตฺโต วสามิ ตุมฺเหปี อนฺนุกฺกณฺจिता
อปฺปมตฺตา หุตฺวา วสธาติ ปฏฺิสาสนํ เปเสสิ ฯ

พฺรหฺมทตฺโตปี สตฺตทิวสสตฺตมาสาริเกหิ สตฺตทฺหิ ลํวจฺจเรหิ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 365

จเปตฺวา วิเทหราชฺชํ เสสสกลชมฺพุทฺธิปราชฺชํ คเหตฺวา เกวณฺณํ อห
เอวํ อจฺริยเอตฺตคานิ คหิตานิ คหิตานิ มิถิลายํ วิเทหราชฺชํ
คณฺหามาติ ฯ มหาราช มโหสถปณฺฑิตสฺส วสนนकरे รชฺชํ
คณฺหิตุํ น สกฺขิสฺสาม โส หิ เอวํ ฅาณสมฺปนฺโน เอวํ
อุปายกฺสโลติ ฯ อิติ โส ราชานํ นิวาเรตฺวา จนฺทมนฺฑลํ
อุทฺทหรนฺโต วिय มหาสत्ตสฺส कुณฺเ กเถสิ ฯ อयํ หิ สยํปี
อุปายกฺสโลว ตสฺมา เทว มิถิลราชฺชํ นาม อปฺปมตฺตํ
สกลชมฺพุทฺธิเป รชฺชํ อมฺหากํ ปโหติ กิณฺโน เอเตนาติ อุปายเนว
ราชานํ สลฺลกฺขาเปสิ ฯ เสสราชาโนปี มยํ มิถิลาย รชฺชํ คเหตฺวา
ชยปานํ ปิวิสฺสามาติ วทิสฺส ฯ เกวณฺณํปิ เต ราชานो นิวาเรตฺวา
มยํ วิเทหราชฺชํ คณฺหนฺดา ก็ กริสฺสาม โส ราชามฺหากํ
สนฺตโกว ตุมฺहे นีวตฺตถาติ อุปายเนว เต โพเชสิ ฯ เต ตสฺส
วจนํ สุตฺวา นีวตฺตีสฺส ฯ มหาสत्ตสฺส อุปนิกขิตฺตปฺริสา สาสนํ
เปสยีสฺส พุรฺหมทฺโต เอกสตราชปฺริวฺโต มิถิลํ อากฺจฺจนฺโตว
นีวตฺเตตฺวา อตฺตโน นครเมว คโตติ ฯ มหาสत्ตโตปี เตสํ อิตฺ
ปญฺจาย ตสฺส กิริยํ ชานนฺตฺติ ปฏิสาสนํ เปเสสิ ฯ พุรฺหมทฺโตปี
เกวณฺณฺเ สทฺธี อิทานิ ก็ กิจฺจํ กริสฺสามาติ มนฺเตตฺวา มยํ
ชยปานํ ปิวิสฺสามาติ วุตฺเต อุตฺยานํ อลงฺกริตฺวา จาภฺวิสเตสฺ
จาภฺวิสหฺเสสฺ สฺริ อุปญฺจเปถ นานาวิธานิ มจฺจมนฺตราทีนํ
อุปญฺจเปถาติ เสวเก อาณาเปสิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 366

ตทา อุปนิกุชิตตปริสา ตํปี ปวุตฺตี ปณฺทิตสฺส เปสยีสฺสุ ฯ
เต ปน วิเสน สุริ โยเชตฺวา ราชาโน มารตฺกามาติ น
ชานนฺติ ฯ มหาสตุโต ปน สุวโปตกสฺส สนฺติกา สุตตฺตา
ชานาติ ฯ โส เนลฺลํ สุราปานทิวสํ ตตฺตโต ชานิตฺวา มม
เปเสถาติ สาสนํ ปฏิเปเสติ ฯ เต ตถา กรีสฺสุ ฯ ปณฺทิตโต
มาทิสฺส ปณฺทิตฺเต ชรมาเนเยว เอตฺตกานํ ราชนํ มรณํ น ยุตฺตํ
เนลฺลํ อวสฺสโย ภวิสฺสามิติ จินฺเตตฺวา สหชาตโยชสฺสสฺสํ
ปกฺโกสาเปตฺวา สมฺมา จุณฺนิพฺรหฺมทตฺโต กิร อูยฺยานํ
อลงฺการาเปตฺวา เอกสตราชปริวฺโต สุริ ปาตฺกามา ตุมฺเห ตตฺถ
กนฺตฺวา เตลฺลํ ราชนํ อาสเนสฺส ปณฺณตฺเตสฺส เอกสฺมิณฺจ อนิสินฺเนเยว
จุณฺนิพฺรหฺมทตฺตสฺส อนนฺตรํ มหารหาสนํ อมฺหากํ รมฺโถติ
กเหตุวา เตลฺลํ ปุริเสหิ ตุมฺเห กสฺส ปุริสาติ วุตฺเต วิเทหราชสฺสาติ
วเทยฺยาถ เต ตุมฺเหหิ สทฺธิ มยฺ สตฺตทิวสฺสตฺตมาสาธิกานิ
สตฺตลํวจุจฺจรานิ นครํ คณฺหนฺตฺตา เอกทิวสมฺปิ วิเทหราชานํ น
ปสฺสาม กิ ราชา นามสฺส กจฺจถาสนปฺริยนฺเต อาสนํ คณฺหนฺตาติ
วทฺนฺตา กลหํ กรีสฺสนฺติ ตุมฺเห จเปตฺวา จุณฺนิพฺรหฺมทตฺตํ อญฺโฆ
อมฺหากํ รมฺโถ อุตฺตริตโร อิชฺ นตฺถิติ กลหํ วทฺเทตฺวา มยฺ
อมฺหากํ รมฺโฆ อาสนมตฺตํปี อลภฺนฺตา อิทานิ โว สุริ ปาตฺ
มจฺจมํลํ ขาทิตฺตํ น ทสฺสามาติ วตฺวา นทฺนฺตา วคฺคฺนฺตา มหนฺเตหิ
สทฺเทหิ เตลฺลํ สนฺตฺวานํ ชเนตฺวา มหนฺเตหิ มุคฺคเรหิ สพฺพจาภูโย

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 367

ภินฺทิตฺวา มจฺจมํสํ วิปฺปทีริตฺวา อปริโภกํ กตฺวา ชเวน เสนานํ
อนฺตรํ ปวิสิตฺวา เทวนครํ ปวิญฺจอสฺสุรา วิย อุลฺโลลสทฺทํ
อุปญฺจเปตฺวา มยํ มิถิลนฺครเ มโหสถปณฺฑิตสฺส ปุริสา สเจ
สกุโกนฺดา อมฺเห คณฺหถาติ ตุนฺหากํ อากตภาวํ ชานาเปตฺวา
อากจฺจถาติ วตฺวา เปเสสิ ฯ เต สาธฺฐติ ตสฺส วจันํ สมฺปญฺจิฉิตฺวา
วณฺทิตฺวา สนนฺทฐปณฺจาวุธา นิภฺขมิตฺวา ตตฺถ คณฺตฺวา
นฺนทฺทวณฺมิว อลงฺกตอฺยฺยานํ ปวิสิตฺวา สมฺสฺสิตฺเสตจฺจตฺเต
เอกสฺตราชปฺลลงฺเก อาทิ กตฺวา ปญฺชิตฺตํ สิริวิภวํ ทิสฺวา
มหาสฺตเตน วุตฺตณฺเยเนว สพฺพิ กตฺวา มหาชนํ ตํโฆเกตฺวา
มิถิลากิมฺขา ปกุกมํสฺสุ ฯ

ราชปุริสาปิ เตสํ ราชนํ ตํ ปวฺตฺตํ อารโจะสฺสุ ฯ

จฺุพฺนิพฺรตฺมทฺโต เวรฺรูปสฺส นาม เม วิสโยคสฺส อนฺตราโย กโตติ
กฺุชฺฉิ ฯ ราชาโนปิ อมฺหากํ ชยปानํ ปาตุํ นาทาสีติ กฺุชฺฉิสฺสุ ฯ
พลนิกายาปิ มยํ อมฺลกํ สุรํ ปาตุํ น ลภิมฺหาติ กฺุชฺฉิสฺสุ ฯ
จฺุพฺนิพฺรหฺมทฺโตปิ เต ราชาโน อามนฺเตตฺวาเอถ โภณฺโต
มิถิลํ คณฺตฺวา วิเทหราชสฺส ขกฺุเคน สีลํ ฉินฺทิตฺวา ปาทเห
อกุกมิตฺวา นิสินฺนา ชยปानํ ปิวิสฺสาม เสนางฺกคฺมนสฺชชฺ
กโรถาติ วตฺวา ปุณฺ รโหคโต เกวญฺญสฺสาปิ เอตมฺตถํ กเถตฺวา
อมฺหากํ เวรฺรูปสฺส มนฺตสฺส อนฺตรายกรํ ปจฺจามิตฺตํ
คณฺหิสฺสาม เอกสฺตราชนํ อญฺจารสอกฺโขภินฺฉิถํชาตฺย เสนาย

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 368

ปริวฺธา คจฺจาม เอต อจฺจริยาติ อาห ฯ พุรหุมนฺ โอตฺตโน
ปณฺฑิตภาเวน จินฺเตสิ มยา มโหสถปณฺฑิตํ วิชินฺติํ นาม
น สกฺกา อมฺหากณฺเฒว ลชฺชิตพฺพิ ภวิสฺสติ นีวตฺเตสฺสามิ
ราชานนฺติ ฯ อถ นํ เอมมาห มหาราช น เอส วิเทหฺรณฺโณ
ถาโม อปิจ มโหสถปณฺฑิตสฺส สํวิธานเมตํ มหานุภาโว
ปเนส เตน รกฺขิตา มิถิลา สีหฺรอกฺขิตา กุหา วिय น
สกฺกา เกนจิ กเหตุํ เกวลํ อมฺหากํ ลชฺชนกํ ภวิสฺสติ อถ
ตตฺถ คมเนนาติ ฯ ราชา ปน ขตฺตियมาเนน อีสฺสรियเมเทน
มตฺโต หุตฺวา กิ โส กริสฺสตีติ วตฺวา เอกสตราชปริวฺโต
อภฺจจารสอกโขภินฺนีสํชาตาย เสนาย สทฺธิ นิกฺขมิ ฯ เกวณฺโณปิ
อตฺตโน กถิ คาหาเปตฺโต อสกฺโกนฺโต รัชฺโณ ปจฺจนิกฺขตฺติ นาม
มม อยฺตฺตาทิ เตน สทฺธิเยว นิกฺขมิ ฯ

โพธิสฺสตฺตสฺส เตปี โยธา เอกฺรตฺเตเนว มิถิลํ ปตฺวา อตฺตนา
กตฺตพฺพิจจํ ปณฺฑิตสฺส กเถสุ ฯ ปจฺมํ อุปนิกฺขิตตฺตปฺริสาปี
สาสนํ ปหิณฺนีสฺส จูพนฺิพุรหุमतฺโต วิเทหราชานํ คณฺหิสฺสามิติ
เอกสตราชปริวฺโต อากจฺจติ ปณฺฑิตโต อปฺปมตฺโต โหตฺติ ฯ อชฺช
อสุกฺกจฺจานํ นาม กโต อชฺช อสุกฺกจฺจานํ อชฺช ปน นครํ
ปาปฺปณฺิสฺสตีติ นีวทฺธิ สาสนํ เปเสนฺติเยว ฯ ตํ สุตฺวา มหาสฺตฺโต
อปฺปมตฺตตโร อโหสิ ฯ วิเทหราชา ปน พุรหุमतฺโต กิร อิมํ
นครํ กเหตุํ อากจฺจตีติ ปรมฺปรโฆเมเสน อสฺโสสิ ฯ อถ จูพนฺิ-

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 369

พฺรหฺมทตฺโต อคฺคปโทเสยว อุกฺกาสตสหสฺเสน ฐาเรยมาเนน
อาคณฺตฺวา สกถนคฺร์ ปรีวาเรตี ๑ อถ นํ หตฺถิปากาเรหิ
รถปกาเรหิ อสฺสปกาเรหิ ปรีกฺขิปาเปตฺวา เตสฺส เตสฺส ฐาเนสฺส
พลคฺคฺมพฺ์ ฐเปตี ๑ มนุสฺสา อุนฺนาเทนฺตา อปฺโผฏฺเณตฺตา (๑) เสเลนฺตา
คชฺเชนฺตา อฏฺฐจฺ์ ๑ ทีโปภาเสหิ เจว อลงฺกาโรภาเสหิ จ
สกลสฺตตโยชนิกา มิถิลาเอโกภาสาอโหตี ๑ หตฺถิ อสฺสรถ-
ตฺริยาทิสทฺเทหิ ปจฺวิยา ภิชฺชนกาโล วิย อโหตี ๑ จตฺตาโร
ปณฺฑิตา อุลฺลอสทฺทํ สุตฺวา อชานนฺตา รณฺโณ สนฺตีกํ คณฺตฺวา
มหาราช มหนฺโต อุลฺลอสทฺโท น โข ปน ชานาม กิณฺนามตฺ
วิมฺบิสิตฺ์ วฏฺฐติ มหาราชาคิ อาหํสฺ ๑ ตํ สุตฺวา ราชา
พฺรหฺมทตฺโต อากโต ภเวยฺยาติ สีหปณฺชร์ วิวริตฺวา โอลเณนฺโต
ตสฺสาคตภาวํ ฅตฺวา ภิตตฺสิโต นตฺถิมฺหากํ ชีวิตํ เสวทานิ สทฺเพ
โน ชีวิตกฺขยฺ์ ปาเปสฺสตีติ เตหิ สทฺธี สลฺลปนฺโต นิสิทิ ๑
มหาสฺตฺโต ปน ตสฺสาคตภาวํ ฅตฺวา สีโห วิย อสมฺภีโต (๒)
สกลนคเร อารกฺขํ สํวิทฺหิตฺวา ราชานํ อสฺสาเสสฺสามิติ
จินฺเตตฺวา ราชนิเวสนํ อภิรฺุหิตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ
อฏฺฐจาสิ ๑ ตํ ทิสฺวา ปฏฺฐิตทฺธสฺสาโส หุตฺวา ฐเปตฺวา มม
ปฺุคตํ มโหสถปณฺฑิตํ อณฺโณ มํ อิมฺมหา ทุกฺขา โมเจตฺ
สมตฺโต นาม นตฺถิตี จินฺเตตฺวา เตน สทฺธี สลฺลปนฺโต อิมฺสมิ
๑. อปฺโปเจนฺตาคิ ยุตฺตตฺร์ ๑ ๒. ม. อสมฺภีโต ๑

มหาอุมฺงฺกชาตเก ปจฺมคถมาห

[๖๐๐]	ปญฺจาโล สพฺพเสนาย	พฺรหฺมทตฺโต สมากโต (๑)
	สಾಯฺ ปญฺจาลิยา เสนา	อปฺปเมยฺยา มโหสถ
	วิทฺติมตี (๒) ปตฺติมตี	สพฺพสงฺคามโกวิทา
	โอรฺหารินิ สทฺทวตี	เกริสฺงฺขปฺโปชฺณา
	โลหวิชฺชา อลงฺการา (๓)	ชฺชนี (๔) วามโรหิณี
	สิปฺปิเยหิ สฺสมปฺนฺนา	สุเรหิ สฺสปฺติภฺจिता (๕)
	ทเสตฺถ ปณฺฑิตา อาหุ	ภฺริปญฺณา รโหคตา
	มาตา เอกาทสี รณฺโณ	ปญฺจาลิยฺ ปสาสตี
	อถตฺถกสฺสํ ขตฺยา	อนฺยฺนตฺตา ยสฺสฺสิโน
	อจฺฉินฺนรภฺจฺจา พฺยถิตา	ปญฺจาลินิ (๖) วสํ คตา
	ยํ วทา ตกฺกรร รณฺโณ	อกามา ปิยภานฺนิโน
	ปญฺจาลมฺนุยายนฺติ	อกามา วสิโน คตา
	ตาย เสนาย มิถิลา	ติสฺนฺธิปฺริวาริตา
	ราชธานี วิเทหานํ	สมนฺตฺตา ปฺริขณฺณตี
	อุทฺธํ ตารกฺชาตาว	สมนฺตฺตา ปฺริวาริตา
	มโหสถ วิชานาหิ	กถํ โมกฺโข ภวิสฺสตีตี ฯ

๑. ส. ม. พฺรหฺมทตฺโตโดยมากโต ฯ ๒. ส. ย. ปฺฏิภฺจิมตี ฯ ม. วิถิมตี ฯ

๓. ม. โลหวิชฺชาอลงฺการาภา ฯ ๔. ส. ม. ชฺชนี ฯ ๕. ม. ย. รโหคตา ฯ

๖. ม. ปญฺจาลิยฺ ฯ ย. ปญฺจาลินิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้า 371

ตตฺถ สพฺพเสนายาติ สพฺพาย เอกสตราชนายิกาย (๑) อฏฺฐารส-
อกุโขภินิสํชาตยา เสนาย สทฺธิ อากโต กิร ตาตาทิ ฯ
ปญฺจาลียาติ ปญฺจาลรณฺโณ สนฺตกา ฯ วิทฺธิมตฺติ วิทฺธิยา (๒) อานีเต
ทพฺพสมฺภารเ คเหตุวา วิจฺรณฺเตน วทฺตเกิพฺเลน (๓) สมฺนฺนาคตา ฯ
ปตฺตมตฺติ วรารคฺคหิตปฺริเสหิ รกฺขิตา (๔) ฯ สพฺพสงฺคามโกวิทฺติ
สพฺพสงฺคามกุสลา ฯ โอบารินฺตี เสนาย อนฺตรํ ปวิสิตฺวา
อปฺลณฺยานฺตาว ปเรตํ สีสํ ฉินฺนิตฺวา ปรีหริตฺถํ สมฺตถา ฯ
สทฺทวตฺติ ทสฺหิ สทฺเทหิ อวิวิทฺตา ฯ เภริสงฺขปฺโปชฺนาติ เถ
ยถ ยุชฺชถ มา ปชฺชถาติ อาทีนฺติ ตตฺถ วจิเกเทน ชานาเปตฺถ
น สกฺกา ตาทิสานฺติ ปเนตฺถ กิจฺจานฺติ เภริสทฺเทน จ
สงฺขสทฺเทน จ ปโปเชนฺตฺติ เภริสงฺขปฺโปชฺนา ฯ โลหวิชฺชา
อลงฺการาติ เถตฺถ โลหวิชฺชาติ โลหสิปฺปานิ สตฺตรตฺนปฏฺิ-
มณฺฑิตานํ กวจฺจมฺมชาลิกสีสกกโรนฺทิกาทินํ (๕) เถตํ นามํ
อลงฺการาติ ราชราชมฺหามตฺตาทินํ อลงฺการา ตสฺมา โลหวิชฺชาหิ
เจว อลงฺการาเรหิ จ ภาสฺตฺติ โลหวิชฺชา อลงฺการาติ (๖) อยเมตฺถ
อตุโถ ฯ ชชนฺตี สุวณฺณาทีปฏฺิมณฺฑิตฺเทหิ นานาวตฺถุสมฺชฺชเลหิ
รธาทีสุ สมฺสุตฺติเตหิ ชเชหิ สมฺนฺนาคตา ฯ วามโรหินฺตี หตฺถิ
๑. ย. เอกสตราชนานิยา ฯ ๒. ส. ย. ปฏฺิจิยา ฯ ม. วิธิยา ฯ
๓. ม. วทฺตเกิคเณน ฯ ๔. ม. ปทสฺยจเรณ พลกาเยน สมฺนฺนาคตา ฯ
๕. ม. กวจ.....สีสกเรณิกาทินํ ฯ ย. กวจฺจมฺมชาลิกาสิสกเณริกาทีนํ ฯ
๖. ม. โลหวิชฺชาอลงฺการาภาติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 372

จ อสุเส จ อาโรหฺนตา วามปฺสฺเสน อาโรหฺนฺตฺติ เต (๑) วามโรหฺนฺตฺติ
วฺจฺจนฺติ เตหิ สมฺนฺนาคตา อปริมีตฺตฺติอฺสฺสฺสมากิณฺณาติ
อตุโถ ๑ สิปฺปิเยหิตี หตฺถิสิปฺปอฺสฺสฺสิปฺปาทีสุ อฏฺจฺจารสฺสิปฺเปสฺ
นิปฺพตฺติปฺตฺเตหิ สฺกฺกฺจฺ สมฺปฺนฺนา สฺสฺสมากิณฺณา ๑ สฺวเรหิตี ตาต
เอสา กิร เสนา สีสฺหฺมานปรกฺกเมหิ สฺวโรเยหิ สฺวปฺตฺติกฺกฺจฺตา ๑
อาหฺวฺติ ทส กิร เอตฺถ เสนาย ปณฺฑิตฺตาติ วทนฺติ ๑ รโหคฺตาติ
รโหคฺมนฺสีลา รโห นิสฺสีทิตฺวา มนฺตฺนฺสีลา ๑ เต กิร เอกาหํ
ทฺวีหํ จินฺเตตฺถุ ลภนฺตา ปจฺวี ปริ วตฺเตตฺถวา อากาเส สณฺจิตฺตุ (๒)
สมตฺถา ๑ เอกาทสฺสีตี เตหิ กิร ปณฺฑิตฺเตหิ อติเรกฺตรา ปณฺณาย
สมฺนฺนาคตา รยฺโย มาตา ๑ สา เตสฺส เอกาทสฺสี หุตฺวา
ปณฺจาลิยเสณํ ปสาสฺติ อนฺุสาสฺติ ๑ เอกทิวสํ กิร เอโก
ปฺริโส เอกํ ตณฺฑฺลนาพินฺจ ปฺฐกฺกตฺตฺตฺจ กหาปณฺสฺหสฺสฺตฺจ
คเหตฺวา นที ตริสฺสามิตี โอตินฺโณ นทิมชฺฉํ ปตฺวา ตริตฺตุ
อสฺกฺโกนฺโต ตีเร จิตฺเต มนฺุสฺเส เอวมาห อมฺโถ มม หตฺถ
เอกตณฺฑฺลนาพี ปฺฐกฺกตฺตฺ กหาปณฺสฺหสฺสฺตฺจ อตฺถิ อิตฺ
ยํ มยฺหํ รุจฺจติ ตํ ทสฺสามิตี โย โกจฺ สกฺโกติ โส มํ
อฺตฺตฺวาเรตฺติ ๑ อเถโก ถามสมฺปฺนฺโน ปฺริโส ทพฺหํ นีวาเสตฺวา
นที โอคาทฺตฺวา ตํ หตฺถ คเหตฺวา อฺตฺตฺวาเรตฺวา เทหิ เม
ทาทพฺพยฺตฺตฺกนฺติ อาห ๑ โส ตณฺฑฺลนาพี วา ปฺฐกฺกตฺตฺ วา
๑. ม. เตน ๑ ย. อัย ปาโจ นตฺถิ ๑ ๒. ส. ย. คณฺจฺ กาคฺตุ ๑ ม. คณฺหิตฺตุ ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 373

คณหาหีติ อหา ฯ อิตโร อหิ จีวิตัง อกณตฺวา ตัง อุตฺตาราเสี
น เม เอเตหิ อุตฺโต กหาปณ เม เทหีติ อหา ฯ อิตฺ ยี
มยฺหิ รุจฺจติ ทสฺสามีติ อวํ อิทานิ ยี มยฺหิ รุจฺจติ ตัง ทมฺมิ
อิจฺจนฺโต คณหาหีติ ฯ โส สมเป จิตฺตสฺส เอกสฺส กเถสิ ฯ
โสปิ นํ เอส ยี อุตฺตโน รุจฺจนกั ทว เทติ คณหาหีติ
อหา ฯ โส นานํ คณหาหีติ ตัง อาทาย วินิจฺจยํ กนฺตฺวา
วินิจฺจยามจฺจัน อโรเจติ ฯ เตปิ สพฺพิ สุตฺวา ตตฺถ
อาหํสุ ฯ โส เตสํ วินิจฺจเยน อตฺตฺวโจ รณฺโณ อโรเจติ ฯ
ราชาปิ วินิจฺจยามจฺเจ ปกฺโกสาเปตฺวา เตสํ สนฺติกา อุกิณฺนํปิ
วณฺํ สุตฺวา วณิจฺจิตฺุ อชานนฺโต ตเถว วกฺขติ ฯ ตัง สุตฺวา
ปุริโส อุตฺตโน จีวิตัง ปหาย นที โอตินฺณํ มํ อปรชฺชาเปสีติ
อหา ฯ ตสฺมี ขณ รณฺโณ มาตา สลากเทวี (๑) นาม อวิทุเร
นินฺนา รณฺโณ ทุพฺพินิจฺจิตฺภาวํ ญตฺวา ตาต อิมํ อญฺญํ
ทุพฺพินิจฺจิตํ สฺวญฺจ วินิจฺเจยฺยาสีติ (๒) อหา ฯ อมฺม อหิ เอตฺตํ
ชานามิ สเจ คฺมฺเห อุตฺตเรี ชานาถ คฺมฺเหว วินิจฺจถาติ ฯ ส
สาธฺ ตาต เอวํ กริสฺสามีติ วตฺวา ตัง ปุริสํ ปกฺโกสาเปตฺวา
เอหิ ตาต ทว หตฺถกตานิ ตีณฺปิ ภูมियํ จเปหีติ ปฏฺิปาฏฺิยา
จปาเปตฺวา ตวํ อุกเถ วุชฺมาโน อิมสฺส กิ กเถสีติ
ปฺุจฺจิตฺวา อิทํ นามาติ วุตฺเต เตน หิ อิทานิ ทว รุจฺจนกั
๑. สี. ย. ตลตาเทวี ฯ ม. จลากเทวี ฯ ๒. ม. วินิจฺจิตฺนฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 374

คณฺหาหีติ อหา ฯ โส สหสฺสตุถวิกิ คณฺหิ ฯ อถ นํ สา
โถกํ คตกาเล ปกฺโกสาเปตฺวา ตาต สหสฺสํ เต รุจฺจตีติ
ปฺุจฺจิตฺวา อาม รุจฺจตีติ วุตฺเต ตาต ตยา อีโต ยํ มยฺหํ
รุจฺจติ ตํ ทสฺสามีติ อิมสฺส วุตฺตํ น วุตฺตฺนฺติ วุตฺตํ เทวีติ
วุตฺเต เตนฺ หิ อิมํ สหสฺสํ เอตฺสฺเสว เทหีติ อหา ฯ โส
โรทฺนฺโต ปรีเทวฺนฺโต ตํ อทาสี ฯ ตสฺมี ขณฺเ รชาปิ
อมจฺจาปี ตฺลิตฺวา สาธุการิ ปวตฺตยีสฺสุ ฯ ตโต ปญฺจาย ตสฺสา
ปณฺฑิตฺกาโว สพฺพตฺถ ปากโฏ ชาโต ฯ ตํ สนฺชาย วิเทหราชา
มาตา เอกาทสีติ อหา ฯ ขตฺยาติ ขตฺติยา ฯ อจฺฉินฺนฺรฎฺฐาติ
จฺฉนฺีพฺรหฺมทฺตฺเตน อจฺฉินฺนฺิตฺวา กหิตฺรฎฺฐา ฯ พฺยถิตาติ
มรณฺภยภีตา อลฺลํ กเหตุพฺพกหณฺ์ อปฺสฺสนฺตา ฯ ปณฺจาลีนํ
วสํ คตาติ เอตฺสฺส ปณฺจาลรณฺฺโย วสํ คตาติ อตุโถ ฯ
สามิวจฺนตฺเถหิ เอตํ อฺุปโยควจฺนํ ฯ ยํ วทา ตกฺกราติ ยํ มฺุขน
ภณฺติ ตํ รณฺฺโย กาคฺ์ สกฺโกนฺตาว ฯ วลีโน คตาติ ปฺุพฺเพ
สยํ วลีโน อิทานิ ปนฺสฺส วสํ คตาติ อตุโถ ฯ ติสนฺธิติ
ปจฺมฺเยว หตฺถิปากาเรน ปรีกฺขิตฺตา ตโต รตฺปกาเรน ตโต
อฺุสฺสปากาเรน ตโต โยชฺปตฺติปากาเรนาติ อิมฺหิ จตฺตฺหิ สจฺเขเปติ
ติสนฺธิปรีวาริตา ฯ หตฺถีรณฺ์ หิ อนฺตรํ เอโก สนฺธิ
รตฺอฺุสฺสานํ อนฺตรํ เอโก สนฺธิ อฺุสฺสปตฺตีนํ อนฺตรํ เอโก
สนฺธิ ฯ ปรีกฺขณฺฺยตีติ ขนฺยติ อิมํ หิ นกรํ อิทานิ อฺุปฺปาเตตฺวา

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 375

คณฺหิตุกามา วีย สมฺนุตโต ขนฺนติ ฯ อุทฺธึ ตารกษาทาวาติ
ตาด ยาย เสนาย สมฺนุตตา ปรีวาริตา สทา อนนฺกสทสทสเสหิ
ทณฺฑาทาหิ อุทฺธึ ตารกษาทิ วีย ขายติ ฯ วิชานาหิตี ตาด
มโหสถ อวีจโธ ยาว ภวคฺคา อณฺโณ ตยา สทโธ อุปายกฺสโล
ปณฺฑิตโธ นาม นตฺถิ ปณฺฑิตภาโว จ นาม เอวรฺุเปสฺ จานนฺ
ปณฺณายติ ยสฺมา อณฺโณ ตยา สทโธ นตฺถิ ตสฺมา ตวเมว
ชานาหิ กถํ อมฺหากํ อโธ ทุกฺขา โมกฺโข ภวิสฺสตีติ ฯ

โธ อิมํ รณฺโณ กถํ สุตฺวา มหาสตุโธ จินฺเตสิ อัย
ราชา อตีวีย มรณฺภยภีโธ คิลานสฺส โข ปน เวชฺโซ ปฏิสรณฺ
นาคสฺส โภชนํ ปิปาสิตสฺส ปานียํ อิมสฺสาปี รณฺโณ มํ
จเปตฺวา อณฺโณ ปฏิสรณฺ นตฺถิ อสฺสาเสสฺสามิ นนฺติ ฯ อถ
นํ มหาสตุโธ มโนสิลาตเล นทนฺโต สีโห วีย อจฺจนฺภีโธ มา
ภายิ มหาราช ราชฺชสฺสํ อนฺภว อหํ เลทฺททฺท คเหตุวา กาก
วีย ธนฺํ คเหตุวา มกฺกเก วีย จ อิมํ อญฺจารสอกฺโขภินิํสํขุ
เสนํ อุทฺเร พนฺชนสาญฺกานํปี อสฺสามิกํ กตฺวา ปลาเปสฺสามิตี
วตฺวา นวมํ คากมาห

[๖๐๑] ปาทเท เทว ปสาเรหิ ภูณฺช กามม รณฺสฺส จ
หิตฺวา ปณฺจาลิยํ เสนํ พุรฺหมทตฺโต ปลายตีติ (๑) ฯ

ตสฺสตุโธ ตฺวํ เทว ยถาสฺสํ อตฺตโน ราชฺชสงฺขาเต ปาทเท

๑. ม. ปลายตีติ ฯ ยู. ปมายตีติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 376

ปสาเรหิ ปสาเรนุโต จ สงฺกामะ จิตฺตํ อกตฺวา ภูณฺช กามะ รมสฺส
จ เอส จุพฺนิพฺรหฺมทตฺโต อิมํ เสนํ ฉนฺนุเตตฺวา ปลาโยสฺสตีติ ฯ

ปณฺฑิโต ราชาเน อสฺสาเสตฺวา นิกฺขมิตฺวา นคเร ฉณฺเภริณฺ-
จาราเปตฺวา นาคเร อาห อมฺโห ตุมฺเห มา จินฺตยิตฺถ
สตฺตาหํ มาลาคนฺชวิเลปนปानโกชนาทีนํ สมฺปาเทตฺวา ฉณฺกิปฺ-
ปญฺจเปถาติ ฯ ตตฺถ ตตฺถ มนุสฺสา ยถารูปํ มหาปानํ ปิวนฺตุ
คนฺชพฺพิ กโรนฺตุ วาเทนฺตุ นจฺจนฺตุ วคฺคนฺตุ เสเลนฺตุ นทนฺตุ
อปฺโฝณฺนฺตุ คายนฺตุ ปรีพฺพโยปิ โว มม สนฺตโกว โหตุ อหํ
มโหสถปณฺฑิโต นาม ปสฺสิสฺสธ เม อานุกาวนฺติ นาคเร
อสฺสาเสสิ ฯ เต ตถา กรีสุ ฯ คีตฺวาทีตาทีสทฺทํ พหิ นคเร
จิตฺตา สฺชนฺติ จุพฺทฺวาเรน มนุสฺสา นคฺรํ ปวิสฺนฺติ ฯ จเปตฺวา
ปฏิสฺตํ ติฏฺฐติฏฺฐํ น คณฺหนฺติ ตสฺมา ปทสฺยจาโร น
ฉิขฺชติ ฯ นคฺรํ ปวิฏฺฐา ฉณฺกิปฺนิสฺสตีติ ชนํ ปสฺสนฺติ ฯ

ราชาปิ นคเร โกลาหลํ สุตฺวา อมฺจฺเจเอวมาห อมฺโห
อมฺहेสุ อญฺจารสอกฺโขภิณฺญา เสนาย นคฺรํ ปรีวาระตฺวา จิตฺเตสุ
นคฺรวาสีนํ ภยํ वा สารชฺชนมตฺตํ वा นคฺลิตฺวา อานนฺทิตา
ปีติโสมนสฺสปฺปตฺตา วาเทนฺติ นจฺจนฺติ คายนฺติ วคฺคนฺติ
เสเลนฺติ อปฺโฝณฺนฺติ คชฺชนฺติ กิณฺนาเมตฺถ การณฺนฺติ ฯ อถ
นํ อุปนิกฺขิตฺตปฺริสา มุสฺสาวาทํ กตฺวา เอวมาหํสุ เทว มย
เอเกน กมฺเมน จุพฺทฺวาเรน นคฺรํ ปวิสิตฺวา ฉณฺกิปฺนิสฺสตีติ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 377

มหาชนั ทิสฺวา ปุจฺฉิมฺหา อมฺโภ สกถชมฺพุทีปราชานโน
อาคนตุวา ตุมฺหากั นครี ปริกฺขิปิตฺวา จิตา ตุมฺเห ปน
อติวีย ปมตฺตา กิณฺนาเมตฺนฺติ เต เอวมาหฺสุ อุมฺหากั รมฺโโย
กุมารกกาเล เอโก มโนโรโธ อโหสิ สกถชมฺพุทีปราชูหิ มม
นคเร ปรีวาริตฺเต ฉณั กสิสฺสามาติ ตสฺสชฺช มโนโรโธ มตฺถกั
ปตฺโต ตสฺมา ฉณฺเภริณฺจาราเปตฺวา สยั มหาตเล มหาปानั
ปิวตีติ ฯ ราชา พุรฺหมทตฺโต เตสั กถั สุตฺวา กุชฺฉิตฺวา
เสนั อาณาเปสิ โภณฺโต กจฺฉนฺถ ขิปฺโป อิตฺโต จิตฺโต จ
นครี อวตฺถริตฺวา ปรีขานิ กิณฺทิตฺวา ปาการิ มทฺทนฺตา
ทวารภูฏาเล กิณฺทนฺตา นครี ปวิสิตฺวา สกภูสฺเตหิ
กุมภณฺฑานิ วีย มหาชนฺสฺส สีลานิ ฉณฺหถ วิเทหฺรมฺโโย
สีสั ฉินฺทิตฺวา อาเนถาติ ฯ ตสฺส ตั สุตฺวา สุรโยธา
นानาวิชาวุชฺหตฺถา ทวารภูฏาลกสมิปี คนฺตุวา ปณฺฑิตสฺส
ปุริเสหิ สกฺขรทฺทมวาลิกกถลลสิณฺจณฺปาสาณฺปาตนาทีหิ อฺปทฺทตฺตา
ปฏิกฺกนฺตา (๑) ปาการิ กิณฺทิสฺสามาติ ปรีขั อิตฺติณฺเณปี (๒)
อนฺตรทวารภูฏาลเกสุ จิตฺมนฺสฺสา อฺสุสฺสคฺติโตมฺราทีหิ [๓]
มหาวินาสั ปาเปนฺติ ฯ ปณฺฑิตสฺส โยธา จูฬนฺิพุรฺหมทตฺตสฺส
โยเช หนฺนฺติ หตฺถวิการาทีนฺิ ทสฺเสตฺวา นานปฺปการฺเห
อกฺโกเสนฺติ ปรีภาสฺนฺติ คชฺเชนฺติ ตุมฺเห กิณฺตคตฺตา ภาตฺตํ
๑. ม. ยฺ. ปฏิกฺกมฺนฺติ ฯ ๒. ม. ยฺ. อิตฺติณฺเณปี ฯ ๓. ม. เอตฺถนฺตเร
วิชฺฌนฺตาติ ทิสฺสตี ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 378

อลกนฺดา เอถ โถกํ ปวิสุสถ ขาทิสฺสเถติ สุราปิฏกานิ (๑) เจว
มจฺจมฺสฺสฺธานิ จ ปสาเรตฺวา สยเมว ปิวนฺติ ขาทนฺติ อนุปาการ
จกฺกมนฺติ ฯ อิตเร กิณฺจิกิ กาคฺคํ อสฺสโกนฺดา จูฬนฺิพฺรหฺมทตฺตสฺส
สนฺติกํ คนฺตฺวา เทว จเปตฺวา อิจฺฉิมฺนฺเต อณฺเณหิ นิตฺถริตฺตํ (๒)
น สกฺกาติ วทิสฺสุ ฯ

ราชา จตฺตฺพลฺจําหํ วสิตฺวา คเหตุพฺพคฺคหณฺํ อปฺสฺสนฺโต
เกวณฺฺญํ ปุจฺฉิ อจฺริย นคฺริ คณฺฺหิตฺตํ น สกฺโกมฺ เอโกปี
อุปฺสงฺกมิตฺตํ สมตฺโต นาม นตฺถิ กิ กาทพฺพนฺติ ฯ เกวณฺฺญอฺ อห
โหตฺ มหาราช นคฺริ นาม พหิ อุทกํ โหติ อุทกฺกขเยน
นคฺริ คณฺฺหิตฺสํ อมนฺฺตมนฺฺสฺสา อุทเกน กิลมนฺฺดา ทวาริ
วิวิริสฺสนฺตฺติ ฯ โส เอตฺเตโส อุปาโยติ สมปฺปฏิจฺฉิ ฯ ตโต
ปญฺจาย อุทกํ ปเวเสตฺตํ น เทนฺติ ฯ ปณฺฺชิตสฺส อุปนิกฺขิตฺตฺปริสา
ปณฺฺฉํ ลิจิตฺวา สรกณฺฺเจ พนฺฺชิตฺวา ตํ ปวฺตฺตี เปเสตฺตํ
เตน หิ ปจฺมเมว อาณตฺตํ โย โย สรกณฺฺเจ ปณฺฺฉํ
ปฺสฺสตี โส โส อหฺรตฺตฺติ ฯ อเถโก ปุริโส ตํ ทิสฺวา คเหตุวา
ปณฺฺชิตสฺส ทสฺเสตี ฯ โส ตํ ปวฺตฺตี ญตฺวา น เม โส
มโหสฺถปณฺฺชิตภาวํ ชานาตีติ สกฺกฺจฺหิตฺถเวพฺพ ทฺวิธา ผาเลตฺวา
สุปฺริสฺสุทฺธิ โสเชตฺวา ปุณฺ เอกโต กตฺวา จมฺเมน พนฺฺชิตฺวา
อุปฺริกฺกเลน มกฺเชตฺวา หิมวณฺฺตโต อิทฺธิมนฺฺตตาปเสน อนนฺตี
๑. ม. สุราปิฏกานิ ฯ ย. สุรวิตฺถกานิ ฯ ๒. ม. นิตฺถริตฺตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 379

กฤษฏสภุมทิวัง โปกษรณฺตีเร กลเล โรปาเปตฺวา อุปริ เวฬุ
จเปตฺวา อุทกสฺส ปุราเปสิ ฯ เอกเรตฺเตเนว วฑฺฒิตฺวา ปุပ္ผิ
เวฬุมตฺถกโธ อุกฺคนฺตฺวา อุกฺคนฺตฺวา รตนมตฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ อถ
นํ อุปฺปาณฺตฺวา อิมํ จุพฺนิพฺรหฺมทตฺตสฺส เทถาติ อตฺตโน
ปฺริสํ น ทาเปสิ ฯ เต ตสฺส ทณฺฑกํ วลยํ กตฺวา อมฺโก
พฺรหฺมทตฺตสฺส ปาทมฺลิกา ฉาตเกน มา มริตฺถ กณฺเหตฺ
อุปฺปลํ ปิลนฺธิตฺวา ทณฺฑกํ กุจฺฉิปฺริ ขาทถาติ วตฺวา จิปีสุ ฯ
ตเมโก ปณฺฑิตสฺส อุปฺนิกฺขิตฺตปฺริโส กณฺหิ ฯ

อถ นํ รณฺโถ สนฺตีกํ หริตฺวา ปสฺสถ เทว อิมสฺส
ปุပ္ผสฺส ทณฺฑกํ น โน อิตฺโต ปุพฺเพ เอวฺรุโป ทิโฆ ทณฺฑโก
ทิกฺขุจฺปุพฺโพติ วตฺวา มินถ นนฺติ วุตฺเต ปณฺฑิตสฺส อุป-
นิกฺขิตฺตปฺริสา สกฺขีหตฺถทณฺฑกํ อสีติหตฺถํ กตฺวา มินีสฺสุ ฯ ปฺน
รณฺญา กตฺถตฺตํ ชาตฺนฺติ วุตฺเต เอโก ปฺริโส มุสํวาทำ
กตฺวา เอวมาห อหํ เทว เอกทิวสํ ปิปาสิโต หุตฺวา
สุรํ ปิวิสฺสามิติ จุพฺทฺวาเรน นครํ ปิวิกฺโข นาครานํ
อุทกกีพฺนตฺถาย กตา มหาโปกฺษรณฺโฆ ปสฺสี มหาชนฺโน นาวาย
นีสิตฺตฺวา ปุပ္ผานิ กณฺหติ ตตฺถ อิทํ ตีรปสฺเส ชาตํ
คมฺภีรฺกฺขณฺเน ชาตสฺส ปน ทณฺฑโก สตฺหตฺโถ ภวิสฺสตีติ ฯ
ตํ สุตฺวา ราชา เกวณฺณํ อห อจฺริย น สกฺโกม อิทํ
อุทกกฺขยฺเน คเหตฺถํ ตุมฺเห หรเถตฺถํ มนฺตฺนฺติ ฯ เตน หิ เทว

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 380

ชณฺณกฺขเยน นครํ คณฺหิสฺสาม นครํ นาม พหิ ชณฺณํ
โหตีติ ฯ เอวํ โหตุ อจาริยาติ ฯ ปณฺชติโต ปุริมนเยเนว ตํ ปวุตฺตี
ลตฺวา น เม เกวณฺณพฺราหฺมโณ ปณฺชิตภาวํ ชานาตีติ
อนุปการมตฺถเก กลลํ ทตฺวา วิหิ ตตฺถ โรปาเปสิ ฯ
โพธิสฺตฺตานํ อธิปฺปาโย นาม อิชฺฌติ ฯ วิหิโย เอกเรตฺเตเนว
วฺภูจาย ปาการมตฺถเก ปณฺณายิสฺสุ ฯ ตํ ทิสฺวา จุพฺนิพฺรหฺมทตฺโต
อาห อมฺโภ กเมตํ ปาการมตฺถเก นิลํ หุตฺวา ปณฺณายตีติ ฯ
ปณฺชิตสฺส อุปริกฺขิตตฺปริสา รลฺโณ วจฺนํ สุตฺวา มฺขโต
ลฺลจนฺตา วิย คเหตุวา (๑) อหํสุ เทว กหปฺติปฺตฺโต กิร
มโหสฺตปณฺชติโต อนาคตภยํ ทิสฺวา รณฺจโต ชณฺณํ อหฺราเปตฺวา
โกณฺฐาคาราทีนิ ปฺุเรตฺวา เสสชณฺณํ ปาการปฺสุเส นิกฺขิปาเปสิ
เต กิร วิหิโย อาตเปน สุกฺขนฺตา วสุเสน เตเมตฺวา ตตฺถเว
จ (๒) สสฺसानิ สลฺขานํสฺสุ อหํปี เอกทิวสํ เอเกน กมฺเมน
จุพฺทวาเรน ปวิสิตฺวา ปาการปฺสุเส วิหิราสี ทิสฺวา วิหิราสีโต
วิหิ หตฺถเณน คเหตุวา วิถิยํ นจฺุเทสิ (๓) อถ มํ ปริสา
ปฺริหาเสนฺตา ฉาโตสิ ตวํ มณฺเณ วิหิ ทฺุสฺสนฺเตน พนฺชิตฺวา
ตว เกหํ หริตฺวา โกณฺฐาเปตฺวา ปจาเปตฺวา ภูณฺชาหิตี วทิสฺสูติ ฯ
ตํ สุตฺวา ราชา เกวณฺณํ อาห อจาริย ชณฺณกฺขเยนปี
๑. ม. มฺขโต ชิวํหํ ลฺลจนฺโต วิย คเหตุวา ฯ ย. มฺขโต ลฺลจฺิตฺวา
คณฺหนินฺตา วิย ฯ ๒. ม. ย. จสฺทโท นตฺถิ ฯ ๓. ม. นจฺุเทเนเต ปฺสุสี ฯ

นกรั คเหตุ น สกกา อณฺปิ อตุถิ อฺปาโยติ(๑) ๗ เตน หิ เทว
ทารุกฺขเยน คณฺหิสฺสาม นกรั นาม พหิ ทารุกั โหตีติ ๗ เอว
โหตุ อจฺริยาติ ๗ ปณฺชิตโต ปุริมฺนเยเนว ตํ ปวฺตุตี ฌตฺวา
ปการมตฺถเก วิหิ อติกฺกมิตฺวา ปณฺณายมานํ ปพฺพตฺตปฺปมาณํ
ทารุราสี การฺเตสิ ๗ ปณฺชิตตฺส มนุสฺสา จฺพนฺิพฺรหฺมทตฺตตฺส
ปุริเสหิ สทฺธิ ปฺริหาถั กโรนฺตา สเจ ฉาตา ตตฺถ ยาคุภตฺตํ
ปจฺิตฺวา ภูณฺชถาติ มหนฺตฺมหนฺตานิ ทารุณิ จิปนฺติ ๗ ราชานิ
ปการมตฺถเกน ทารุณิ ทิสฺวา กิเมตฺนฺติ ปุจฺฉิ ๗ เทว
คหฺปติปฺตุโต กิร อนาคตฺภยํ ทิสฺวา ทารุณิ ออาหาราเปตฺวา
กุลานํ ปจฺฉมา เกหฺสุ จปาเปตฺวา อติเรกานิ ปการานิ
นิสฺสาย จปาเปสีติ ๗

ราชา อฺปนฺิกฺขิตฺตปฺริสํานนฺจเวว วจันํ สุตฺวา เกวณฺณํ
อาห อจฺริย ทารุกฺขเยนาปิ น สกกา คณฺหิตุํ ตุมฺเห
หฺรเถตํ อฺปายนฺติ ๗ มา จินฺตยิตฺถ มหาราช อณฺโโล อฺปาโย
อตุถิติ ๗ อจฺริย กิ อฺปาโย นามส นานํ ทว อฺปายสฺส
อนฺตํ ปสฺสามิ น สกกา อมฺเหหิ เวเทหิ คณฺหิตุํ อมฺหากํ
นกรเมว คมฺิสฺสามาติ ๗ เกวณฺณํ อาห เทว จฺพนฺิพฺรหฺมทตฺโต
เอกสฺเตหิ ขตฺติเยหิ สทฺธิ เวเทหิ คณฺหิตุํ นาสกฺขิตฺติ อมฺหากํ
ลชฺชนกํ ภวิสฺสติ กิ มโหสโถ ปณฺชิตโต อหฺปิ ปณฺชิตโตเยว
๑. ม. ย. อยมฺปิ อนฺปาโยติ ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 382

เอกํ เลสํ กริสฺสามาติ ฯ กิํ เลสํ นามาจริยาติ ฯ เทว
ธมฺมยฺยทุทฺธํ นาม กริสฺสามาติ ฯ กิํ นามเตตํ ธมฺมยฺยทุทฺธํ นามาติ ฯ
มหาราช น เสนา ยฺยชฺฌิสฺสนฺติ ทุวินฺนํ ปน ราชนํ เทว
ปณฺฑิตา เอกกฺกุชฺฌาเน ภวิสฺสนฺติ เตสฺส โย วนฺทุทฺธสฺส ตสฺส
ปราชโย ภวิสฺสตี มโหสโถ ปน อิมํ มนฺตํ น ชานาติ อหํปิ
ปณฺฑิตो มหาลลโก โส ททโร มํ ทิสฺวา วนฺทุทฺธสฺส ยทา
วนฺทุทฺธสฺส ตทา เวเทโห ปราชิโต นาม ภวิสฺสตี อถ มยํ
นํ เวเทหํ ปราชเตวฺวา อตฺตโน นลฺริํ กมิสฺสาม เอวํ โน
ลชฺชนกํ น ภวิสฺสตี อิทํ ธมฺมยฺยทุทฺธํ นามาติ ฯ ปณฺฑิตोปิ
ตํ รหสฺสํ ปุริมนเยเนว ญตฺวา สเจ เกวกฺกุชฺส ปราชยามิ
น ปณฺฑิตอสฺมิตี จินฺเตสิ ฯ จุพฺนิพฺรหฺมทตฺโตปิ โสภโน
อาจริย อูปาโยติ วตฺวา เสว ธมฺมยฺยทุทฺธํ ภวิสฺสตี ทุวินฺนํ
ปณฺฑิตานํ ธมฺเมน สเมน ชยปราชโย ภวิสฺสตี โย ธมฺมยฺยทุทฺธํ
น กริสฺสตี โสปิ ปราชิโต นาม ภวิสฺสตีตี ปณฺณํ ลิขาเปตฺวา
จุพฺทฺวาเรน วิเทหสฺส เปเสสิ ฯ ตํ สุตฺวา เวเทโห ปณฺฑิตํ
ปกฺโกสาเปตฺวา ตมตฺถํ อาจิกฺขิ ฯ ปณฺฑิตो สาธุ เทว เสว
ปาโตว ปจฺฉิมทฺวาเรน ธมฺมยฺยทุทฺธมฺณทลํ สชฺชิสฺสนฺติ ธมฺมยฺยทุทฺธ-
มฺณทลํ อากจฺฉนฺตฺติ ปฏฺิปปณฺณํ เปเสถาติ อาห ฯ ตํ สุตฺวา
ราชา อากตฺตฺตฺสเสว ปฏฺิปปณฺณํ ทาเปสิ ฯ ปณฺฑิตो ปฺนทิวเส
เกวกฺกุชฺสเสว ปราชโย โหตฺติ ปจฺฉิมทฺวาเรน ธมฺมยฺยทุทฺธมฺณทลํ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 383

สขุชาเปลิ ฯ เตปี โข เอกสตุปนิกุขิตตปุริสา โโก ชานาติ ก็
ภวิสฺสตีติ ปณฺทิตตสฺส อารกฺขนตถาย เกวณฺณํ ปรีวารยีสฺส ฯ
เตปี เอกสตราชาโน ชมฺมยฺยุทธมณฺฑลํ คนฺตุวา ปาจิณทิสฺ
โโอลเกนฺตา อณฺจิสฺส ฯ ตถา เกวณฺณพฺรหฺมโณ ฯ

โพธิสตุโต ปน ปาโตว คนฺโชรทเกน นหายิตฺวา สด-
สทสฺสคฺขณิกํ กาสีกวัตถํ นิวาเสตฺวา สพฺพาลงฺการปฏิมณฺฑลิตฺโต
นानคฺครสโกชนํ ภูณฺชิตฺวา มหนฺเตน ปวาเรน ราชทวารํ
คนฺตุวา ปวิสฺส เม ปุตฺโตติ วุตฺเต ปวีตฺติวา ราชานํ วนฺทิตฺวา
เอกมนฺตํ จตฺวา ก็ ตาต มโหสถธาติ วุตฺเต ชมฺมยฺยุทธมณฺฑลํ
คมิสฺสามิติ วตฺวา ตาต ก็ ลทฺฐํ วนฺณตฺตีติ วุตฺเต เทว เกวณฺณ-
พฺรหฺมณฺมํ มณฺนินา วณฺเจตฺตกาโมมฺหิ อณฺจวงฺกํ มณฺริตนํ มยา
ลทฺฐํ วนฺณตฺตีติ อาท ฯ คณฺห ตาตาติ ฯ โส ตํ คเหตุวา
ราชานํ วนฺทิตฺวา ราชนิเวสนา โอดิณฺโณ สหชาเตน โยช-
สทสฺสเนน ปรีวฺโต นวฺตีกหาปณฺสทสฺสคฺขณิกํ เสตสิณฺชวฺยุตฺตํ
รถวรมารุยฺห ปาตฺราสเวลาย ทฺวารสมิปี ปาปฺปณฺิ ฯ เกวณฺณโณปี
อิทานิ อากมิสฺสตีติ อิทานิ อากมิสฺสตีติ ตสฺสาคมนํ โโอลเกนฺโต
อณฺจาสี โโอลกิตฺเตเนว (๑) ที่งมฺ คีวํ ปตฺโต วิย ฯ สุริยเตเชน
เสทา มฺยจฺนฺติ ฯ มหาสตุโตปี โข มหาปรีวารตฺยา มหาสมฺมทฺโท
วีย อชฺโณตฺตฺรณฺโต เกสฺรสีโห วิย อสมฺภีโต (๒) วิคตโลมฺหํ โส
๑. ม. ยฺ. โโอลกิตฺเตเนว ฯ ๒. ม. อณฺภีโต ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 384

ทวารั วิวราเปตฺวา นครา นิกฺขมิตฺวา รธา โอริยุห สี่โห
วีย วิชฺฆมาโน (๑) ปายาสี ฯ เอกสตราชาโน โปธิสตุตฺตสฺส รูปสิริ
ทิสฺวาเอส กิร สิริวฑฺฒกเสฏฺฐิปุตฺโต มโหสถปณฺฑิตฺโต นาม
ปณฺณาย สกถชฺมุพฺพิเป อทุติโย อสทิสฺสตี อุกฺกฏฺฐิสตฺสทสฺसानิ (๒)
ปาวตฺตาเปสฺสุ ฯ

โสปี โข มรฺคณฺปรีวฺโต วีย สกโก อโนปเมน สิริวิภเวน
ตํ มณฺริตํ หตฺเถน คเหตุวา เกวฏฺฐาภิมุโข อคมาสิ ฯ
เกวฏฺฐิปี ตํ ทิสฺวาว สกภาเวน สนฺธาเรตฺตุ อสกโกนฺโต
ปจฺจุคฺคมนํ กตฺวา เอวมมาห ปณฺฑิต มโหสถ มยฺ เทว
ปณฺฑิตา อมฺหากํ ตุมฺเห นิสฺสาย เอตฺตํ กาลํ อิธ
วสนฺตํ ตุมฺเหหิ ปณฺณาการมตฺตํปี น เปสิตฺตํพฺพิ กสฺมา
เอวมกตฺตาติ ฯ อถ นํ มหาสตุโต อาห ปณฺฑิต ตุมฺหากํ
อนฺุจฺจวิกํ ปณฺณาการํ โอลเณตฺตา อชฺช อิมํ มณฺริตํ
ลภิมฺหา หนฺนุ อิทํ คณฺหนฺน เอวรूपํ นาม อณฺุณํ มณฺริตํ
นตฺถิติ ฯ โส ตสฺส หตฺเถ ชลมาํ มณฺริตํ ทิสฺวา
มยฺหํ ทาตุกาโม ภวิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา เตน หิ เทหิติ หตฺถํ
ปสาเรติ ฯ มหาสตุโต คณฺหาติ ขิปิตฺวา ปสฺสริตฺตสฺส
องฺคุลีสุ ปาเตสิ ฯ อถ นํ พุราหุมนฺนํ ครุมณฺริตํ องฺคุลีหิ
ธาเรตฺตุ นาสกฺขิ ฯ ตํ ปคฺคลิตฺวา มหาสตุตฺตสฺส ปาทุมฺเลเยว
๑. ม. วิชฆมาโน ฯ ย. วิชฆมาโนโต ฯ ๒. ม. ย. อุกกฏฐิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 385

ปติฯ พุราหุมโณ โลเกน คณฺหิสฺสามิตฺติ ตสฺส ปาทมฺเณ
โอนโต อโหสิฯ อถสฺส มหาสคฺโต อฏฺฐาตุํ อเทนฺโต เอเกน
หตฺเถน ขนฺธปฺปิฏฺเฐ เอเกน หตฺเถน ปิฏฺฐิจฺจฉายํ คเหตุวา
อฏฺฐเจถ อจฺริย อหํ ททโร ตุมฺหากํ นตฺตุมฺคฺโต มา มํ
วณฺทถาติ วณฺโตะ อปฺราปฺริ กตฺวา มุขํ ภูมฺิยํ ฆมฺิสฺติวา
โลหิตมฺกฺจิตฺติ กตฺวา อนฺธพาล ตํ มม สนฺติกา วณฺทณฺ
ปจฺจาสิสฺสิตฺติ คีวํยํ คเหตุวา ขิปีฯ โส อสุภมฺคฺเต จาน
ปติตฺวา อฏฺฐาย ปลายิฯ มณฺิรตฺนํ ปน มหาสคฺตสฺส ปฺริสฺทาเยว
คณฺหิสฺสุฯ

โพธิสคฺตสฺส ปน อฏฺฐเจถ อฏฺฐเจถ มา มํ วณฺทถาติ
วจิฆฺโส สกฺลปฺริสฺสํ ฉาเทตฺวา อฏฺฐาสิฯ เกวภูฏฺพุราหุมฺเณน
มโหสถสฺส ปาทา วณฺทิตาติ ปฺริสฺทาปีสฺส อเอกปฺปหารเเนว
มหาอนุนาทานิ อกาสิฯ พุรหุมฺทตฺตํ อาที กตฺวา สพฺเพปี เอเต
ราชาโน เกวภูฏฺ มมหาสคฺตสฺส ปาทมฺเณ โอนตํ อทฺทลํสฺสุเยวฯ
เต อมฺหากํ ปณฺฑิเตน มโหสถปณฺฑิโต วณฺทิตो อิทานิ
ปฺราชิตมฺหา น โน ชีวิตํ ทสฺสตีติ อตฺตโน อตฺตโน อสฺเส
อารุยฺห อุตฺตรปณฺจาลาภิมฺหา ปลายิตฺตุํ อารภิสฺสุฯ เต ปฺลาเยนฺเต
ทิสฺวา โพธิสคฺตสฺส ปฺริสฺทา จุฬนฺีพุรหุมฺทคฺโต อเอกสฺเต ขตฺติเย
คเหตุวา ปฺลาเยตีติ ปฺน อุกฺกฏฺจิสฺสทฺมกํสฺ (๑)ฯ ตํ สุตฺวา สพฺเพ
๑. ม. ย. อุกฺกฏฺจิสฺสฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 386

ราชาโน มรณภยภีตา ภิชฺโยโส มตฺตตาย ปฺลายนฺตฺตา เสนางคฺ
ภินฺทิสฺสุ ฯ โพรฺสคฺตฺตฺส ปฺริสฺตา นทฺนฺตฺตา วคฺคฺนฺตฺตา สฺกฺกฺจฺจฺตรฺ
โกถฺลาหฺลมกฺกฺสฺ ฯ มหาสคฺโต เสนางคฺปฺริวฺโต นคฺรเมว ปาวิสิ ฯ
พฺรหฺมทคฺตฺส เสนาปี ติโยชนานิ ปกฺขนฺทิสฺสุ ฯ เกวณฺโณปี
อสฺสมารุยฺห นลาเต โลหิตํ ปฺลนฺจฺมาโน เสนํ ปตฺวา อสฺสปีภฺจิชฺย
นิสินฺโนว โภณฺโต มา ปฺลายนฺ ทาหํ กหปฺติปฺตฺตํ วนฺทามิ
ติภฺจฺจฺตฺติ ติภฺจฺจฺตฺติ อาห ฯ เสนา อสฺสทฺทฺทฺนฺตฺตา อจฺตฺวา กจฺจฺนฺตฺวา
เกวณฺณํ อกฺโกสนฺตฺตา ปฺริภาสนฺตฺตา ปาปฺชฺมม ทฺวฺจฺจฺพฺราหฺมณ
ชฺมยฺทฺธํ นาม กริสฺสามิตี วตฺวา อากฺนฺตฺวา นตฺตฺมตฺตํปี
อปฺปโหนตํ วนฺทสิ นคฺติ ตว กตฺตพฺพนฺติ ตสฺส กถํ อสฺสณฺตฺตา
กจฺจฺนฺตฺวา ฯ โส เวเคน อากฺนฺตฺวา เสนํ สมฺปาปฺณิตฺวา
โภณฺโต สทฺทฺทฺทฺท มยฺหํ ทาหํ ตํ วนฺทามิ มณฺริตฺนเนน มํ
วณฺเจสิตี สพฺเพปี เต ราชาโน นานากาเรหิ โพรฺเชตฺวา อตฺตโน
กถํ คาหาเปตฺวา ตถาปี ตํ ภินฺนํ เสนํ ปฺภินฺนิวตฺเตสิ ฯ
สา ปน ตาว มหตี เสนา สเจ ปฺสุมฺภุจฺจํ วา เอเกกํ
เลทฺทฺทฺท วา คเหตฺวา ชิเปยฺย ปฺริจํ ปฺุเรตฺวา ปาการปฺปมาโน
ราสิ ภาเวยฺย โพรฺสคฺตฺตานํ ปน อธิปฺปาโย อิชฺฉติ ตสฺมา
เอโกปี ปฺสุมฺภุจฺจํ วา เลทฺทฺทฺท วา นคฺราภิมฺโฆ ชิปฺนฺโต นาม
นาโหสิ ฯ สพฺเพปี นีวตฺติตฺวา อตฺตโน ขนฺธาวารภฺจฺจฺจฺนเมว
ปจฺจฺจาคมฺิสฺสุ ฯ ราชา เกวณฺณํ ปฺุจฺฉิ กิ กโรม อจฺริยาตี ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 387

เทว กสฺสจิจิ จุพทฺวารเณ นิกฺขมิตุํ อเทนฺตา สณฺจาร์ ฉินฺทิสฺสาม
มนุสฺสาปี นิกฺขมิตุํ อถนฺตา อุกฺกณฺจิตฺวา ทฺวาริ วิวริสฺสนฺติ อถ
มยํ ปจฺจามิตฺเต คณฺหิสฺสามาติ ฯ ราชา โสภโน อจฺริย
อุปาโยติ สมฺปฺภิจฺฉิ ฯ

ปณฺฑิตฺโตปี ตํ ปวฺตฺตี ปริมนฺเยเนว ฅตฺวา จินฺตฺเตสิ อิมฺสุ
จิริ อีเชว วสนฺเตสฺส อมฺหากํ ฅาสฺกํ นาม นตฺถิ อุปาเยเนว
เต ปลาเปตฺตุํ วัณฺณฺติ มนฺเตน ปลาเปสฺสามิตี ฯ โส เอกํ มนฺตฺกฺสฺถํ
อุปฺชาเรนฺโต อนฺนฺเกวณฺณํ นาม พฺราหฺมณฺณํ ทิสฺวา ตํ ปกฺโกสฺสาเปตฺวา
อจฺริย อมฺหากํ เอกํ กมฺมํ นิตฺถริตุํ (๑) วัณฺณฺตีติ อาท ฯ ก็ กโรมิ
ปณฺฑิต วเทหิตี ฯ ตุมฺเห อนฺนฺปาการเ จตฺวา อมฺหากํ มนฺสฺसानํ
ปมาทํ โอลเเกนฺตา อนฺตรนฺตรา พฺรหฺมทตฺตมนฺสฺसानํ ปฺวมจฺฉ-
มฺสาทินิ จิปีตฺวา อมฺโภ อิทฺถจิทฺถจ ขาทถ มา อุกฺกณฺจถ
อณฺณํ กติปาหํ วสิตุํ วายมถ นกรวสิโน ปญฺชเร นิจฺฐธา
กุกฺกณฺญา วิย อุกฺกณฺจิตา น จิริสฺเสว โว ทฺวาริ วิวริสฺสนฺติ
อถ ตุมฺเห วิเทหฺญจ ทฺฐจฺคหปติปฺตฺตญฺจ คณฺหิสฺสธาติ วเทยฺยาถ
อมฺหากํ มนฺสฺสา ตํ กถํ สุตฺวา ตุมฺเห อุกฺโกสฺสิตฺวา ตชฺเชตฺวา
พฺรหฺมทตฺตมนฺสฺसानํ ปสฺสนฺตานํเยว ตุมฺเห หตฺถปาเทสฺส คเหตฺวา
เวพฺุเปสฺสิกาทีหิ ปหรนฺตา วิย หุตฺวา ปาการโต โอลาเรตฺวา
ปญฺจฺจฺพานิ การาเปตฺวา อิกฺุจฺจฺจฺณฺเนหิ โอลีริตฺวา กรณฺวิรมาถํ
๑. ม. นินฺทฺริตุํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 388

กณฺเณ กตฺวา กติปฺยปหาริ ทตฺวา ปิฏฺฐิยิ ราชโย ทสฺเสตฺวา
ปាកาริ อาริเปตฺวา สิกฺกาย ปกฺขิปิตฺวา โยตฺเตน โอตฺวาเรตฺวา
คจฺฉ มนฺตเกทกโจรฺาติ พุรฺหมทตฺตมนฺุสฺสานิ ทสฺเสนฺุติ เต ตํ
รณฺุโล สนฺุติํ เนสฺสนฺุติ ตํ ทิสฺวา ราชา โโก เต อปราโรติ
ปฺุจฺฉิสฺสฺติ อถสฺส เอิว วเทยฺยาถ มหาราช มยฺหิ ปฺุพฺเพ
ยโส มหนฺุโต คหปติปฺุตฺโต มจฺฉริเยน มํ น กุชฺฉิตฺติ
กุชฺฉิตฺวา(๑) รณฺุโล กเถตฺวา สพฺพิ เม ยถิ อจฺฉินฺุทิ อหิ
มม ยสโจรสฺส คหปติปฺุตฺตสฺส สีสิ กณฺหาเปสฺสามิติ ตุมฺหากิ
มนฺุสฺเส อุกกณฺุจเเต ทิสฺวา เอเตถิ ขาพฺนิยิ โภชนิยิ วา เทมิ
เอตฺตเกน มํ โปราณกเวริ วิย หทเย กตฺวา อิมิ พุยสนิ
ปาเปสิ สพฺพิ ตุมฺหากิ มนฺุสฺสา ชานนฺุติ มหาราชฺาติ
นानปฺุการเหติ ตํ สทฺทหาเปตฺวา วิสฺสาเส อฺุปฺปนฺุเน มหาราช
ตุมฺเห มมิ ลทฺทกาลโต ปฏฺุจาย มา จินฺุตฺยิตฺถ อิทานิ
เวเทหฺสฺส จ คหปติปฺุตฺตสฺส จ ชีวิตํ นตฺถิ อหิ อิมสฺมิ
นคเร ปាកารสฺส ธิรฺฎฺฐานณฺุจ ทฺุพฺพลฺฎฺฐานณฺุจ ปรีขายิ
กฺุมฺภีลาทินิ อตฺถิฎฺฐานณฺุจ นตฺถิฎฺฐานณฺุจ ชานามิ น จิเรเนว
โว นคริ คเหตฺวา ทสฺสามิติ วเทยฺยาถ อถ โส ราชา
เต สทฺทหิตฺวา สกฺการิ กริสฺสฺติ อถสฺส เสนิ พาหนิ จ
ปฏฺุจฺฉาเปสฺสฺติ อถสฺส เสนิ พาลกฺุมฺภีลฺฎฺฐานเณสฺุเยว โอตฺวาเรยฺยาถ
๑. ม. คหปติปฺุตฺโต มนฺุตเกทโกติ มํ กุชฺฉิตฺวา ฯ
ย. คหปติปฺุตฺโต มนฺุตโกทติ กุชฺฉิตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 389

ตสฺส เสนา กุมภีลภเณน น โอตริสฺสนฺติ ตทา ตุมหากัม
เทว เสนา คหปติปุตฺเตน ภินฺนา (๑) สพฺเพ ราชาโน จ
อาจริย เกวภูมฺิ จ อาที กตฺวา เกนจิ ลญฺโจ (๒) อกฺคหิโต นาม
นตฺถิ เกวลัม เอเต ตุมฺเห ปรีวาเรตฺวา วิจฺรฺนฺติ สพฺเพ
คหปติปุตฺตสฺเสว สนฺตกา อหเมเวโก ตุมฺหากัม ปูริโส สเจ เม
วณฺํ น สทฺทหฺต สพฺเพ เต ราชาโน อลงฺกริตฺวามํ ทสฺสนาย
อากจฺจนฺตฺถิ เปเสถ อถ (เต) เนสํ ราชนํ คหปติปุตฺเตน
อตฺตโน นามรูปํ ลิจิตฺวา ทินฺเนสุ วจฺฉาลงฺการชคฺคาทีสุ
อกฺขรานิ ทิสฺวา นิฏฺฐํ คจฺเจยฺยาถาติ วเทยฺยาถ โส ตถา
กตฺวา ตานิ อกฺขรานิ ทิสฺวา นิฏฺฐํ กนฺตฺวา ภิตตฺสฺสโต
เต ราชาโน อญฺโยเชตฺวา อิทานิ กิํโรม ปณฺฑิตาติ ตุมฺเห
ปฺจุจิสฺสตี ตเมว ราชนํ ตุมฺเห เอวํ วเทยฺยาถ มหาราช
คหปติปุตฺโต พหุมาโย สเจ อญฺญานิ กติปยทิวสานิ วสิสฺสถ
สพฺพิ โว เสนํ อตฺตโน หตฺถคคฺคํ กตฺวา ตุมฺเห คณฺ्हิสฺสตี
ปปลฺลจํ อกตฺวา อชฺเชว มชฺฉิมยामสมนฺนตฺเร อสฺสปีฏฺจิชฺชํ
นีสิตฺสฺวา ปลายิสฺสาม มา โน ปฺรหตฺถเถ มรณํ โหตฺถติ วเทยฺยาถ
โส ตุมฺหากัม วณฺํ สุตฺวา ตถา กริสฺสตี ตุมฺเห ตสฺส
ปลายนเวลาย นิวตฺติตฺวา อมฺหากัม มนุสฺเส ชานาเปยฺยาถาติ ฯ
ตํ สุตฺวา อญฺเฏวภูพฺุราหฺมโณ สาธุ ปณฺฑิต กริสฺสามิ เต
๑. ม. ตุมฺหากัม เสนาย เทว คหปติปุตฺเตน ลญฺโซ ทินฺโน ฯ
๒. ม. ลญฺโซ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 390

วจนฺนติ อห ๑ เตน หิ กติปยปหารเ สหิตฺตฺ วภูตฺตีติ ๑ ปณฺจติต
มม ชีวิตฺตฺจ หตฺตปาเท จ จเปตฺวา อวเสสฺ อตฺตโน รุจฺจนวเสน
กโรหิตฺติ ๑ โส ตสฺส เคเห มนุสฺसानํ สกฺกาโร กตฺวา อนฺนเกวภูทฺติ
วตฺตฺนเยเนว วิปฺปการํ ปาเปตฺวา สิกฺกาย ปกฺขิปิตฺวา โยตฺเตน
โอดาเรตฺวา พุรหฺมทตฺตมนุสฺसानํ ทาเปสิ ๑

อถ เต ตํ กเหตฺวา เนตฺวา พุรหฺมทตฺตสฺส ทสฺเสสฺสุ ๑
ราชา ตํ วิมฺสิตฺวา สทฺทหิตฺวา สกฺการมสฺส กตฺวา เสนํ
ปฏฺิจฺฉาเปสิ ๑ โสปี เสนํ พาลกฺุมภีลภูจฺฉานฺนสฺสเยว โอดาเรสิ ๑
มนุสฺสา กุมภีเลหิ ขชฺชมาณา อภฺภูจฺฉาเลหิ จิตฺเทหิ มนุสฺเสหิ
อุสฺสตฺตติโตมรฺวสฺเสหิ วิชฺฌิมมาณา มหาวินาสํ ปาปฺฉนฺนติ ๑
ตโต ปฏฺุจาย เกจิ ภเยน อุปฺคนตฺตํ น สกฺโกนฺนติ ๑ อถ
อนฺนเกวภูทฺติ ราชานํ อุปฺสงฺกมิตฺวา อห เทว ตฺมฺหากํ
อตฺถาย ชฺชณฺนกา นาม นตฺถิ สพฺเพหิ ลลฺโยจ คหิโต
สเจ อสทฺทหนฺนตา ปกฺโกสาเปตฺวา นีวตฺถวตฺถาทีสุ อกฺขรานิ
โอดิลเถถาติ ๑ ราชา ตถา กตฺวา สพฺเพสํ วตฺถาทีสุ
อกฺขรานิ ทิสฺวา อทฺธา อิมฺเหหิ ลลฺโยจ คหิโตติ นิฏฺฐํ
คณฺตฺวา อจฺริย อิทานิ กิ กาทพฺพนฺติ ปุจฺฉิตฺวา เทว
อณฺณํ กตฺตพฺพํ นตฺถิ สเจ ปปฺพยํ กริสฺสถ คหปฺติปฺตฺโต
โว คณฺหิสฺสติ อจฺริยเกวภูทฺติปี เกวลํ นลาเต วณฺํ กตฺวา
จฺรติ ลลฺโยจ ปน เอเตนปี คหิโต อยมฺหิ มณฺริตฺตํ กเหตฺวา

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 391

คฺมุเห ตโยชนํ ปลาเปตฺวา สทฺทหาเปตฺวา นีวตฺเตสิ อยมฺปิ
ปริภินฺนโกว(๑)เอกรตฺตฺวาโสปี มยฺหํ น รุจฺจติ อชฺเชว
มชฺฌิมยามสมนฺนตฺเร ปลายิตฺุ วฏฺฏติ มํ จเปตฺวา อญฺโฆ ตว
สุทฺทโย นาม นตฺถิติ วตฺเต เตน หิ อจฺริย คฺมุเหเยว
เม อสฺสํ กปฺเปตฺวา ยานสชฺชํ กโรถาติ อาห ๑ พฺราหฺมโณ
ตสฺส นิจฺเจน ปลายนภาวํ ฌตฺวา มา ภายิ มหาราชาติ
ตํ อสฺสาเสตฺวา พหิ นิกฺขมิตฺวา อุปนิกฺขิตฺตปฺริสํ อชฺช
ราชา ปลายิสฺสติ มา นิตฺุทายิตฺุถาติ โอวาทํ ทตฺวา รณฺโณ
อสฺโส ยถา อากทฺถมิโตปี สฏฺฐจฺจฺรํ ปลายติ เอวํ อวกมฺปนาย
กปฺเปตฺวา มชฺฌิมยามสมนฺนตฺเร อสฺสํ อภินิหฺริตฺวา กปฺปิโต
เต เทว อสฺโส เวลํ ชานาหิทิ อาห ๑ ราชา อสฺสํ
อภิรฺุหิตฺวา ปลายิ ๑ อนุเกวฏฺโฏปี อสฺสํ อภิรฺุหิตฺวา เตน
สทฺธิ กจฺจนฺโต วิย โถกํ คนฺตฺวา นีวตฺติ ๑ อวกมฺปนาย
กปฺปีตอสฺโส อากทฺถมฺยมาโนปี ราชานํ กเหตฺวา ปลายิ ๑
อนุเกวฏฺโฏปี เสนาย อนุตฺรํ ปวิสิตฺวา จุพฺนิพฺรหฺมทตฺโต
ปลาโตติ อุกกฏฺจิมกาสิ ๑ อุปนิกฺขิตฺตปฺริสาปี อตฺตโน
มนุสฺเสหิ สทฺธิ อุปกฺโกสิสฺสุ(๒) ๑ เสสราชาโนปี ตํ สทฺทํ
สุตฺวา มโหสถปณฺฑิโต ทวารํ วิวริตฺวา นิกฺขมฺนฺโต ภวิสฺสติ
อิทานิ โน ชีวิตํ น ทสฺสตีติ ภิตฺตสฺสิตา อุปโกคปฺริโกค-
๑. ม. ย. ปริภินฺนโกว ๑ ๒. ส. อุกฺโกสิสฺสุ ๑ ม. อุปโมสิสฺสุ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 392

ภณฺทานิปี โอนฺโลเกตฺวา ตโต ตโต ปลายีสุ ฯ มนุสฺสา
ราชาโนปี ปลายนฺตฺติ สฺกฺจฺจฺจฺ อฺปกฺโกสฺสีสุ ฯ ตํ สทฺทํ สฺตฺวา
ทวารภฺกฺษาลกาทิสฺ จิตาปี อุนฺนาทิสฺ อฺปฺโฆภฺยีสฺสุ ฯ อิติ ตสฺมี
ขณฺ ปจฺวี [๒] ภิชฺชมานา สมฺทฺโท วยิ สํขุพฺภิตฺ สกฺถนคฺร
อนฺโต จ พหิ จ เอกนินฺนาทมโหสิ ฯ อภฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
มนุสฺสา มโหสฺถปณฺฑิตฺน กิร พุรหฺมทตฺโต จ เอกสฺตราชาโน
จ คหิตาติ มรณภยภิตา อตฺตโน อตฺตโน (๓) อฺทเร พนฺธสาภฺกํปี
นทฺเทตฺวา ปลายีสุ ฯ ขนฺธา วารภฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
จฺพฺนิพุรหฺมทตฺโต เอกสฺเต ขตฺติเย กเหตุวา อตฺตโน นคฺรเมว
กโต ฯ ปฺน ทิวเส ปาโตว นคฺรทฺวารานิ วิวริตฺวา พลนิกายา
นคฺรา นิกขมิตฺวา มหาวิโลปี ทิสฺวา กิ กโรม ปณฺฑิตาติ
มหาสตฺตสฺส อารอฺจยีสฺสุ ฯ โส อาทฺ เอเตหิ นทฺทิตํ ฐนํ
ตฺมฺหากํ ปาปฺณาติ สพฺเพสํ ราชนํ สนฺตํ รมฺโถ เทถ
เสภฺจ
อวเสสํ นคฺรวาสินฺ คณฺหนฺตฺติ ฯ เตสํ มหคฺฆรตฺนภณฺฑเมว
อาหฺรณฺตฺนํ อทฺตมาโส วิตฺวตฺโต ฯ เสสํ ปน จตฺตฺติ มาเสหิ
อาหฺรียฺสุ ฯ มหาสตฺโต อฺนุเกวภฺกฺษสฺส มหนฺตํ สกฺกํ อกาสิ ฯ
ตโต ปภฺจาย กิร มิถิลานคฺรวาสินฺ สหิรณฺณสฺวณฺณา ชาตา ฯ
๑. สฺ. อฺกฺโกสฺสีสุ ฯ ม. อฺปฺโฆภฺยีสฺสุ ฯ ๒. ม. ยฺ. เอตฺถนฺตเร วยิยติ ทิสฺสตี ฯ
๓. สฺ. ยฺ. อตฺตนา อสฺรณา ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 393

มหคฺขมรตนานิ ชาตานิ ฯ

พฺรหฺมทตฺตสฺสปี เตหิ ราฐฺหิ สทฺธิ อุตฺตรปฺญจาลนคเร
วสนฺตสฺส เอกวสฺสํ อตีตํ ฯ

อถกทิวสํ เกวณฺฺฏโฏ อาทาเสน มุขํ โอลเณนฺโต นลาณฺ
วณฺํ ทิสฺวา อิทํ กหปฺตีปฺตฺตสฺส กมฺมํ เตนานํ เอตฺตกานํ
ราชฺชนํ อนนฺตเร ลขฺชาปีโตติ จินฺเตตฺตวา สมฺบุปฺนนโกโร หุตฺตวา
กทา นุ ขวสฺส ปิณฺฺจิสฺส ปสฺสสิตฺถํ สมตฺตโถ ภวิสฺสามิตี จินฺเตนฺโต
อตุเถโส อุปาโย อมฺหากํ รมฺโถ ธีตา ปญฺจาลจฺนฺที (๑) นาม
อตุตฺตมฺรูปฺชรา เทวจฺนฺรปฺปฏิภากา ตํ วิเทหฺสฺส รมฺโถ ทสฺสามาติ
วตฺตวา วิเทหํ กามเนน ปโลเกตฺตวา กิลิตฺพลิสฺสํ วิย มจฺฉํ
มโหสถปณฺฺชิตฺเตน สทฺธิ วิเทหํ อานตฺตวา อุโภปี เต มาเรตฺตวา
ชยปानํ ปิวิสฺสามาติ สนนฺฺนิจฺจานํ กตฺตวา ราชานํ อุปสฺงกมิตฺตวา
อาห เทว เอโก มนฺโต อตฺถิติ ฯ ตสฺส วจฺฉํ สุตฺตวา ราชา
อาริย ตว มนฺตํ นิสฺสาย อุตฺตรสาณฺฺกสฺสปี สามิโน น
ชาตมฺหา อิทานิ กิ ภิริสฺสสิ ตฺถนฺฺหิ โหหิติ อาห ฯ มหาราช
อิมิณา อุปาเยน สทฺธิโส อญฺโถ อุปาโย นตฺถิติ ฯ เตนหิ
ภณฺนาหิติ ฯ มหาราช อมฺเหหิ ทฺวิหิเยว ภวิตฺถํ วณฺฺญตฺติ ฯ เอว
โหตฺติ ฯ อถ นํ พฺราหฺมโณ อุปริปาสาทลลํ อาริเปตฺตวา
สยนคพฺภํ ปเวเสตฺตวา อาห มหาราช วิเทหราชานํ กิเลเสน
๑. ส. ย. ปญฺจาลจฺนฺที ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 394

ปโถเกตุวา อิชานेतฺวา คหปติปุตฺเตน สทฺธิ มาเรสุสามาติ ฯ
เอโส สุนฺทโร อัจริย อุปาโย กถํ ปน ตํ ปโถเกตุวา
อานนฺตฺสามาติ ฯ มหาราช ธีตา โว ปญฺจาจลนฺที อุตฺตมรूपชฺรา
ตสฺสา รูปสฺทริสมฺปตฺติณฺจ จาตุริยวิลาสณฺจ กวีหิ คีตพฺนฺชเนน
พฺนฺชานเปตฺวา ตานิ กายุยานิ (๑) มิถิลายํ คายาเปตฺวา เอวรूपํ
อิตฺถิรตฺนํ อลภนฺตสฺส วิเทหนรินฺทสฺส ที รชฺเชนาติ ตสฺส
สวณฺตํสกุเคเนว ปฏฺิพทฺฐกาवं ญตฺวา อหํ ตตฺถ คนฺตฺวา
ทิวสํ ววฺฐุจเปตฺสามิ โส มยิ ทิวสํ ววฺฐุจเปตฺวา อากเต
กิลิตพลฺลิโส วีย มจฺโณ คหปติปุตฺตํ คเหตุวา อากมิสฺสตี อถ
เน มาเรสุสามาติ ฯ ราชชา ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา ตฺสิตฺวา
โสภโน เต อัจริย อุปาโย เอวํ กริสฺสามาติ สมฺปฏฺิจฺฉิ ฯ
ตํ ปน มนฺตํ จุพฺนิพฺรหฺมทตฺตสฺส สยนปาลิกา สาลิกา
สกุณิกา สุตฺวา ปจฺจกฺขํ อกาสิ ฯ

ราชา โปราณกาพฺยการเก ปกฺโกสาเปตฺวา พหุชนํ ทตฺวา
ธีตฺริ เตสํ ทสฺเสตฺวา ตาตา เอตฺิสฺสา รูปสมฺปตฺตี นิสฺสาย
กาพฺยํ กโรธติ อาห ฯ เต อติมนฺนหรานิ คีตานิ พนฺชิตฺวา
ราชานํ สาวยีสฺสุ ฯ ราชชา เตสํ พหุชนํ อทาสิ ฯ กวินํ สนฺติกา
กายุยานิ นาฏกิตฺถิโย สิกฺขาเปตฺวา (๒) สมชฺชมณฺฑเล คายีสฺสุ ฯ
อิตฺติ ตานิ คีตานิ วิตุถาริตานิ อเหตุสิ ฯ เตสุ มนฺตฺสฺสานํ อนฺตเร
๑. ม. ยฺ. กพฺพานิ ฯ ๒. ม. ยฺ. กวินํ สนฺติกา นฏา สิกฺขิตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 395

วิตถาริตตตํ คเตสุ ราชาคายเก ปกุกโกสาเปตฺวา อห ตาตา
ตุมฺเห มหาสกุณฺ คเหตุวา รตฺตี รุกข์ อภิรุยฺห ตตฺถ นิสินฺนา
คายิตฺวา ปจฺจสกาเล เตสํ กิฺวาสุ กํสตาเล พนฺธิตฺวา เต
อฺภูจาเปตฺวา โอตฺรธาติ ฯ โย (๑) กิร อากาเส กํสतालสทฺทํ สุตฺวา
โส ปณฺจาลรณฺโณ ชีตุ สรีรวณฺณํ เทวตาโยปี คายนฺตีติ
ปากฏภาวกรณฺตํ ตถา การเถสิ ฯ ปุณ ราชเต กวิโย
ปกุกโกสาเปตฺวา ตาตา อิทานิ ตุมฺเห เอวรูปา กุมาริกา
ชมฺพุทฺธิปตฺเต อณฺณสฺส รณฺโณ นานุจฺฉวิกา มิถิลายํ วิเทหฺรณฺโณ
อนุจฺฉวิกา รณฺโณ อิศฺสริยณฺจ อิมาย เอวานุจฺฉวิกนฺติ วณฺเณตฺวา
กิตานิ พนฺธธาติ อห ฯ เต ตถา กตฺวา รณฺโณ อาโรจยีสฺสุ ฯ
ราชา เตสํ ฐนํ ทตฺวา ตาตา มิถิลํ กนฺตฺวา ปุณ ตตฺถ อิมินาว
อฺปาเยน คายธาติ เปเสสิ ฯ เต ตานิ คายนฺตา อนฺนปฺพุเพน
มิถิลํ ปตฺวา สมชฺชมณฺฑาเล คายีสฺสุ ฯ ตานิ สุตฺวา มหาชโน
อฺกุกฺกุจิสหฺสฺसानิ ปวตฺเตตฺวา เตสํ พหุฐนํ อทาสิ ฯ เต
รตฺติสมเย รุกฺเขสุ คายิตฺวา ปจฺจสกาเล สกฺุณฺนํ กิฺวาสุ
กํสตาเล พนฺธิตฺวา โอตฺรนฺติ ฯ อากาเส กํสतालสทฺทํ สุตฺวา
ปณฺจาลรณฺโณ ชีตุ สรีรวณฺณํ เทวตาโยปี คายนฺตีติ สกฺลนฺคเร
เอกโกลาหลมโหสิ ฯ วิเทหราชา ตํ สุตฺวา กายพฺยการเก
ปกุกโกสาเปตฺวา อตฺตโน นีเวสเน สมชฺชํ การเตวา เอวรูปํ
๑. ม. ย. โส กิร ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 396

กิริ อุตตมรูปธรี ราชธีตรี จูพนีราชา มยหิ ทาทุกาโมติ
ตุสิดวา เตสิ พุทธนํ อทาสี ๗ เต อาคนตุวา พุรหมทตตสฺส
อาโรเจสุ ๗

อถ นํ เกวณฺโณ อาห อิทานาหิ มหาราช ทิวสิ
ววฏฺฐปนตถาย คมิตฺตสามีติ ๗ โส สาธุ อจฺริย กิ ลทฺฐํ
วฏฺฐตีติ ๗ โลกํ ปณฺณาการิ มหาราชชาติ ๗ คณฺหาหิ อจฺริยชาติ
ทาเปสิ ๗ โส ตํ อาทาย มหนฺเตน ปรีวารเณ คนฺตุวา วิเทหฺรฏฺฐํ
สมฺปาปฺปณิ ๗ ตสฺสาคมนํ สุตฺวา นกเร เอกโกถาหํ ชาตํ จูพนี-
ราชา จ กิริ วิเทโห จ มิตฺตสนฺถวํ กริสฺสนฺติ จูพนีราชาปี
อตุตโน ธีตรี อมฺหากํ ญโย ทสฺสติ เกวณฺโณ กิริ ทิวสิ ววฏฺฐเปตฺตํ
เอตีติ ๗ วิเทหราชชาติ ตํ สฺมุณิ ๗ สหาสฺตโตปี ตํ สฺมุณิ ๗ ตํ
สุตฺวานสฺส เอตทโหสิ ตสฺสาคมนํ มยหิ น รุจฺจติ ตตฺตโต (๑) ตํ
ชานิสฺสামীติ ๗ โส จูพนีญโย สนฺติเก อุนฺนิกฺขิตฺตปริสํนํ
สาสนํ เปเสสิ อิมมตฺถํ ตตฺตโต ชานิตฺวา สาสนํ เปเสนฺตฺติ ๗
อถสฺส เต มยเมตํ ตตฺตโต น ชานาม ราชจ เกวณฺโณ จ
สยนคพฺเพ นิสฺสิทิตฺวา มนฺเตนฺติ ญโย ปน สยนปาลิกา สาลิกา
สกุณิกา เอตํ มนฺตํ ชานเญยติ ปฏฺฐิสานํ เปสยีสฺสุ ๗ ตํ
สุตฺวา มหาสฺตโต จินฺเตสิ ยถา ปจฺจามิตฺตานํ โอกาโส น โหติ
เอวํ สุวิกตฺตํ กตฺวา สฺสชฺชิตนฺคริ อหิ เกวณฺณสฺส ทฏฺฐํ น
๑. ตตฺวโตตีปี ปาโจ ๗

ทศสามีติ ฯ โส นครทวารโต ยาว ราชเคหา ราชเคหโต จ
ยาว อตุตโน เคหา อากมนนคัค อโภสุ ปสุเสสุ กิลยเซหิ
ปริกขิปาเปตฺวา มตฺถเกปิ กิลยเซหิ ปฏิจฺฉาทาเปตฺวา จิตฺตกมฺม
การตฺวา ภูมियํ ปุปฺพานิ วิกิริตฺวา ปุณฺณฆเณ จปาเปตฺวา
กทฺทลโย จ จปาเปตฺวา ฐเซ ปคฺคณฺหาเปสิ ฯ เกวณฺฺณ นคฺริ
ปวิสิตฺวา สุวิกคฺตํ นคฺริ อปฺสฺสนโต รณฺณา เม มคฺโค
อลงฺการาปิโตติ จินฺเตตฺวา นคฺรสฺส อทฺสฺสนตฺถิ กตภาวํ
น ชานาติ ฯ โส คนฺตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา ปณฺณการี
ปฏิจฺฉาเปตฺวา ปฏิสฺนถาริ กตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิตฺวา รณฺณา
กตสฺกการสมฺมาโน อตุตโน อากตการณฺ อโรเจนนโต เทว
คาถา อภาสิ

[๖๐๒] ราชา สนฺถวกาโม เต รตนานิ ปเวจฺจติ
 อากจฺจนฺตฺ อิตฺ ฑูตา มณฺชฺกา ปิยภาณิโน
 ภาสนฺตฺ มุฑฺกา วาจา ยา วาจา ปฏินฺนทิตา
 ปญฺจาโล จ วิเทโห จ (๑) อุโภ เอกา ภวณฺตฺ เตติ ฯ

ตตฺถ สนฺถวกาโม เตติ มหาราช อมฺหากํ ราชา ตยา
สทฺธี มิตฺตสนฺถวํ กตฺตฺกาโม ฯ รตนานีติ อิตฺถิรตฺนํ อตุตโน
ธีตฺริ อาทิ กตฺวา ตมฺหากํ รตนานิ เทติ ฯ อากจฺจนฺตฺติ
อิตฺ ปฏฺจาย กิร อุตฺตรปญฺจาสนคฺรโต ปณฺณการี คเหตุวา
๑. สี่. ยู. ปญฺจาลา จ วิเทหา จ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 398

มธุรวจนา ปิยภาณินโน ทูตา อิธาคจฺจนฺตุ อิตฺโต จ ตตฺถ
คจฺจนฺตุ ฯ เอกา ภวฺนฺตฺติ เต คจฺโคทกํ วิย ยมฺโนทเกน สทฺธิ
สํสนฺทนต์ฺ (๑) เอกสทิสาว โหนฺตฺตุ ฯ

เอวญจ ปน วตฺวา มหาราช อมฺหากํ ราชา อณฺณํ
มหามจฺจํ เปเสตฺกาโม หุตฺวาปี รณฺโณ มนาปี กตฺวา สาสนํ
อาโรเจตฺถ น สกฺขิสฺสตี ตสฺมา มํ เปเสตี อจฺริย ตมฺเห
สาธุกํ ราชานํ โโพเชตฺวา อาทาย อากจฺจนฺตตี คจฺจน
ราชเสฏฺฐ อภิรูปญจ กุมาริกํ ลภิสฺสตี อมฺหากญจ รณฺณา
สทฺธิ มิตฺตสณฺโหว (๒) เต ปตฺติจฺหิสฺสตีตี อาห ฯ โส ตสฺส
วณฺํ สุตฺวา ตฺถจฺมานโส หุตฺวา อุตฺตมรूपธฺริ กิร กุมาริกํ
ลภิสฺสามิตี สวณฺสํสกุเคน พชฺฉิตฺวา อจฺริย ตมฺหากญจ
กิร มโหสฺตปณฺทิตสฺส จ ฐมฺมยฺทุเช วิวาโท อโหสิ คจฺจน
ปฺตฺตํ เม ปสฺสตี อุกฺโกปี ปณฺทิตา อณฺณมณฺณํ ขมาเปตฺวา
มนฺเตตฺวา เอตตี อาห ฯ ตํ สุตฺวา เกวญฺญุ ปสฺสตีสามิ
ปณฺทิตนฺตตี ตํ ปสฺสตีตุํ อคฺมาสิ ฯ มหาสตุโตปี ตํ ทิวสํ ตสฺส
อตุตฺตโน สนฺตีกํ อากตฺถาวํ ญตฺวา จินฺเตสิ เตน เม
ปาปฐมฺเมน สทฺธิ สลฺลาโป มา โหตฺตุตี ปาโตว โลกํ สปฺปี
ปีวิ ฯ เกหํปิสฺส พหฺเลน อตุลโคมเยน ลิมฺเปสิ ญมฺเถ จ
เตเลน มกฺขเสตี ฯ ตสฺส นิปชฺชนกํ เอกํ ปน วตฺถมญจกํ
จเปตฺวา เสตานิ มญจปีจานิ นีหฺราเปสิ ฯ โส มนฺุสฺสานํ
๑. ม. ย. สํสนฺทนต์ฺ ฯ ๒. ส. เมตฺติจ โว ฯ ม. มิตฺตภาโว ฯ

*เล่มที 36 มโหสถชาตกั หน้า 399

สณฺณั อทาสี ๑ ตุมเห พุราหุมนณ กเถตุ อารทุเช เอวั
วททยายถ พุราหุมนณ มา ปณฺณทิตน สทฺธิ กถยยาสิ อชช
เตน สປປိ ปิตนฺตติ มยิ เตน สทฺธิ กถนาการ์ กโรนฺเตปี
เทว ติจิณฺสປປိ โว ปิตฺติ มา กถเถตติ นีวารยยาถตติ เอวั
วิจาเรตฺวา มหาสตุโต รตฺตປປ် หนีวเสตฺวา สตุตฺเตม ทวารโกฏฺฐเก
ປປริเส ฐเปตฺวา วตฺถมณฺจเก นีປชช ๑ เกวณฺฺฎปฺปิตฺต ปจฺเม
ทวารโกฏฺฐเก ฐตฺวา กฬิ ปณฺณทิตฺติ ปุจฺฉิ ๑ อถ นํ เต
มนฺุสฺสา พุราหุมนณ มา สทฺททฺมกริ สเจปี อาคนฺุทกาโม
ตฺถนฺทึ หุตฺวา เอหิ อชช ปณฺณทิตน ติจิณฺสປປိ ปิตฺติ มหาสทฺท
กาคุ น ลภิสฺสตีติ อาหํสุ ๑ เสสทวารโกฏฺฐเกสປປิ นํ ตเถว
อาหํสุ ๑ โส สตุตฺตมံ ทวารโกฏฺฐกั อติกฺกมิตฺวา ปณฺณทิตฺต
สฺนตฺติกั อคฺมาสิ ๑ ปณฺณทิต กถนาการ์ ทสฺเสสิ ๑ อถ นํ
มนฺุสฺสา เทว มา กถยิตฺถ ติจิณฺสປປิ โว ปิตฺติ กิ โว
อิมินา ทฺถุจฺพุราหุมนณ สทฺธิ กถเนนาติ วตฺวา นีวารยีสฺ ๑
อิตฺติ โส ปณฺณทิตฺต สฺนตฺติกั คนฺุทฺวา เนว นีสฺติ ตุ อาสนํ
นีสฺสาย จิตฺทฺฐานํປປิ น ลภติ อลฺลโคมยํ อกฺกมิตฺวา
อฏฺฐาสี ๑ อถ นํ โอลเถตฺวา เอโก อกฺขิณี อุมฺมิลิ เอโก ฆมฺกั
อกฺกขิปี เอโก กປປຣິ อากทฺทຍิ (๑) ๑ เกจิ หตฺถປาทวิกாரาทิณี
ทสฺเสนฺตติ ๑ โส เตสั กิริยํ โอลเถตฺวา มงฺกฺฎโต คจฺฉามหํ
ປณฺณทิตาติ วตฺวา อປເရိ อเร ทฺถุจฺพุราหุมนณ มา สทฺททฺมาทาสี
๑. ม. ย. กປປຣິ กณฺุทຍิ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 400

สเจ สททเมว กโรตี อฏฺฐิณี เต ภินฺทิสฺสามาติ วุตฺเต ภิตฺตลิตฺโต
หุตฺวา นีวตฺติตฺวา กจฺจนฺโต น โอลฺลเกสิ ฯ อถ นํ อณฺโณ
อฏฺฐาย เวฬุเปสิกาย ปิฏฺฐิยํ ตาเพสิ ฯ อณฺโณ ปิฏฺฐิยํ หตฺถตฺถเลน
ปฺหริ ฯ อนฺตเร อณฺโณ คีวํยํ คเหตุวา จิปี ฯ โส สีมุขโต
มุตฺตมิโก วีย ภิตฺตลิตฺโต หุตฺวา นิกฺขมิตฺวา ราชเคหํ คโต ฯ
ราชา จินฺเตสิ อชฺช มม ปฺตฺโต อิมํ ปวตฺตํ สุตฺวา ตฺถุโธ
ภวิสฺสตี ทฺวินฺนํ ปณฺชิตานํ มหติยา ฌมฺมสากจฺฉาย ภวิตพฺพ
อชฺช อุโปปี อณฺณมณฺณํ ขมาเปสฺสนฺติ ลาภาวตฺ เมติ ฯ
โส เกวณฺณํ ทิสฺวา ปณฺชิตฺเตน สทฺธิํ สํสนฺทนาการํ ปุจฺจนฺโต
อิมํ คากมาห

[๖๐๑] กถนฺนุ เกวณฺณ มโหสเถน

สมากโม อาสิ ตทิงฆ พฺรุหิ

กจฺจิ เต ปฏฺฐินิขมฺตฺโต กจฺจิ ตฺถุโธ มโหสโถติ ฯ

ตตฺถ ปฏฺฐินิขมฺตฺโตติ ฌมฺมยฺยทฺชมนฺทเล ปวตฺตํ วิคฺคหํ

วูปสมนตฺถํ กจฺจิ ตฺวํ เตน โส จ ตยา ปฏฺฐินิขมฺตฺโต

ขมาปีโต ฯ กจฺจ ตฺถุโธติ กจฺจิ ตฺมฺหากํ รณฺณา เปสิตํ ปวตฺตํ

สุตฺวา ตฺถุโธ ฯ

อถ นํ เกวณฺณ มหาราช มา(๑) ตฺมฺเห ตํ ปณฺชิตฺโตติ

คเหตุวา วิจฺรตฺโต อสฺปฺปริสฺตโร นาม นตฺถิติ วุตฺวา อิมํ

๑. ม. ย. มาสทฺโท นตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 401

คาถมาห

[๖๐๔] อนริยรูปุ ปุริโส ชนินฺท อสมฺทโก
ถทุโร อสพฺภีรูปุ (ยถา มุโคว พธิโรว) (๒)
น กิณฺจิตฺตมภิกาสถาติ (๓) ฯ

ตตฺถ อสพฺภีรูปุติ อปณฺทิตฺตชาติโก ฯ น กิณฺจิตฺตฺตฺติ มยา
สท กิณฺจิ อตฺถํ น ภาสถ เตเนว ตํ อปณฺทิตฺตํ มณฺณามิ ฯ
อติ โส โปธิสฺตตฺตฺส อคฺคณฺ กเถสิ ฯ

ราชา ตสฺส วจันํ สุตฺวา อนภินนฺทิตฺวา อปฏิกฺโกสิตฺวา
ตสฺส จ เตน สทฺธิ อากตฺตานณฺจ ปริพฺพณฺเจว นีวาสนเคหณฺจ
ทาเปตฺวา คจฺจล อจาริย วิสมถาติ ตํ อโยเชตฺวา จินฺเตสิ
มม ปุตฺโต ปณฺทิตฺโต ปฏิสนฺนถารกฺสโล อิมินา กิร สทฺธิ เนว
ปฏิสนฺนถารํ อกาสิ น ตฺถุจฺจิ ปเวเทสิ กิณฺจิ เตน อนาคตภยํ
ทิกฺกัจฺจ ภวิสฺสตีติ สยเมว กถํ สมฺภูจฺเปตฺวา อิมํ คาถมาห

[๖๐๕] อทฺธา อิทํ มนฺตปทํ สุทฺททสํ
อตุโถ สุทฺโท นรวิริเยน (๔) ทิกฺกัจฺจ
ตถา หิ กาโย มม สมฺปเวรติ
หิตฺวา สยํ โก ปฺรหตฺถเมสฺสตีติ ฯ

ตตฺถ อิทนฺติ ยํ มม ปุตฺเตน ทิกฺกัจฺจ อทฺธา อิทํ มนฺตปทํ

๑. ส. ม. อสมฺทโก ฯ ๒. ส. ม. ยถามุโค จ พธิโร จ ฯ

๓. ส. ม. ย. น กิณฺจิตฺถํ อภาสถาติ ฯ ๔. ส. นรวิเรน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 402

อณฺณเน อิตฺรปุริเสน สุทฺททสฺส ๑ นรวิริเยนาติ วิริยวณฺเตน
นเรน สุทฺโธ อตุโธ ทิฏฺฐโธ ภวิสฺสตี ๑ สยนฺตี สกรณฺจฺจํ หิตฺวา
โก พรหฺตถํ คมิสฺสตี ๑

มม ปุตุเตน พุราหฺมณฺสฺส อากฺมเน โทโส ทิฏฺฐโธ
ภวิสฺสตี อัยฺยํ หิ อากฺจณฺโตนํ น มิตฺตสนฺถวตฺถาย อากฺมิสฺสตี
มํ ปน กามเน ปโลเกตฺวา อตฺตโน นกรํ เนตฺวา คหณฺตถาย
อากเตน ภวิตฺพหํ ตํ อนาคตภยํ ทิฏฺฐจฺจํ ภวิสฺสตี ปณฺชิตฺเตนาติ
ตสฺส ตมตฺถํ อวชฺเชตฺวา กิตฺตลิตฺตสฺส นิสินฺนกาเลเยว จตฺตาโร
ปณฺชิตฺตา อากฺมึสฺส ๑ ราชา เสนกํ ปุจฺฉนํ กิํ เสนก เต รุจฺจติ
อตุตฺตรปณฺจาลนกรํ คนฺตฺวา จุพฺนิราชสฺส ธีตฺตุ อานยฺนนฺตี ๑ โส
กิํ กถฺมํ มหาราช น หิ ลีริ อากฺจณฺนตี ปหริตฺวา ปลาเปตฺตุ
วณฺณุตฺติ สเจ ตุมฺเห ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ คณฺหิสฺสถ จเปตฺวา
จุพฺนิพุรหฺมทตฺตํ อณฺโณ ตุมฺเหหิ สโม สกฺลชฺมณฺญทีปตฺเต น
ภวิสฺสตี กิํ การณา เชฏฺฐราชสฺส ธีตฺตุยา คหิตฺตฺตา โส หิ
เสสราชาโน มม มนฺุสฺสา เวเทโหเอโก มยา สทิสฺสตี
สกฺลชฺมณฺญทีปตฺเต อคฺคราชา อตุตฺตรรูปฺธโร ธีตฺตรํ ตุมฺหากํ
ทาตุกาโม ชาโต กโรธสฺส วจฺนํ มยฺมปี ตุมฺเห นิสฺสาย
วตฺถาลงฺกาเร ลภิสฺสามาติ ๑ ราชา เสเสปี ปุจฺฉนํ ๑ เตปี
ตเถว กเถสุ ๑ ตสฺส เตหิ สทฺธิ กเถนฺตฺสเสว เกวณฺณพุราหฺมโณ
นิวาสนเคหา นิกฺขมิตฺวา ราชานํ อาปุจฺฉิตฺวา คมิสฺสสามิตี

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 403

อาคนตุวา ราชานั วนุทิตฺวา มหาราช น สกฺกา อมฺเหหิ
ปฺปญฺจ กาคู คมิตฺตํ มยฺ นรินฺทาทิ อาห ๗ ราชา ตสฺส
สกฺกาโร กตฺวา ตํ อญฺโยเชติ ๗ มหาสตุโต ตสฺส คตฺถาวํ
ณฺตฺวา นหาตฺวา อลงฺกริตฺวา ราชูปฺภูจํ อาคนตุวา ราชานั
วนุทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ ๗ ราชา จินฺตฺสิ ปฺตุโต เม
มโหสถปณฺทิตฺโต มหามนฺติ มนฺตปารคโต อตีตา นาคตปจฺจุปฺปนฺเน
อตุเถ ชานติ อมฺหากํ ตตฺถ คนฺตุ ยุตฺตภาวํ วา อญฺตฺตภาวํ
วา ปณฺทิตฺโต ชานิตฺตํ ๗ โส อตฺตโน ปจฺมํ จินฺตฺเต
อกเถตฺวา รากโรโต โมหมพฺุโห หุตฺวา ปฺจุณฺโต อิมํ คากมาห

[๖๐๖] ฉนฺนํ (๑) เอกาว มตี สเมติ
เย ปณฺทิตา อุตฺตมญฺริปฺตฺตา (๒)
ยานํ อยานํ อถวาปี จานํ
มโหสถ ตฺวํปี มตี กโรหิตฺติ ๗

ตตฺถ ฉนฺนํ ปณฺทิต เกวญฺญพฺุราหฺมณฺสฺส จ มม จ
อิมํ จ ฉนฺนํ ฉนฺนํ อมฺหากํ ๗ เอกาว มตีติ เอโกว
อชฺฉาสโย กจฺโคทกํ วิย ยมฺโนทเกน สฺสนฺทติ สเมติ ๗ เยติ
เย มยฺ ฉปี ชนา อุตฺตมปณฺทิตา อุตฺตมญฺริปฺตฺตา (๒) เตสํ โน
ฉนฺนํ จุพฺนิราชสฺส ธีตุ อานยํ รุจฺจตีติ วทติ ๗ จานนฺติ
อิเชว วาโส ๗ มตี กโรหิตฺติ อมฺหากํ รุจฺจนกํ นาม อปฺปมาณํ
๑. ส. ม. ย. ฉนฺนญฺหิ ๗ ๒. ม. ย. อุตฺตมญฺริปฺตฺตา ๗

*เล่มที่ 36 มหอนิปตวณณน หน้ 404

ตวมปี จินเตหิ ก็ อมหากั อววหนตถย ตตถ ยัน อูทาทู อยอัน
อาทู อีเชว วาโส รุจจตีตี ๑

ตํ สุตว มหสตุโต อัย รชช อตีวีย กวมกิทุโ
อนฐพทลภวณ อิมลั จตุนัน วจัน คณหติ อตตโน
คมนโทลั น ชนตติ ตสส คมน โทลั กเถตว นีวตเตสสมี
นนตี จินเตตว จตสโส คททโย อภทล

[๖๐๗] ชนตล โข รชช มหอนภว
มหพทล จุพนัพหมตโต
รชช จ ตํ อิจจตี มรณตถ (๑)
มิกั ยถ ออจเรณ ลุทโท

ยถปี มจโน พลลั	วงกั มเสณ ฉทิตั
อวมกิทุโ น ชนตติ	มจโน มรณมตตโน
เอวเมว ตวั รชช	จุพนยยสส ชีตริ
กวมกิทุโ น ชนตล	มจโน (ว) มรณมตตโน
สเจ คจจตี ปญจลั	จิปปมตต ชหสสตี (๒)
มิกั ปนถนุปนุนัว (๓)	มหนตั ภยเมสสตีตี (๔) ๑
ตตถ รชชตี เวเทหิ	ออลปตี ๑ มหอนภวตี มหยโส ๑

มหพทลตี อฏจรรสอโภณีสัขยณ พเลน สมนนคโต ๑

๑. ลี. ย. การณตถ ๑ ๒. ส. ม. ย. ชหสสตี ๑ ๓. ลี. ย. ปถนุปนุนัว ๑

ม. ปถนุปนุนัว ๑ ๔. ส. ภยเมสสตี ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 405

มารณตฺถนฺติ มรณสฺส อตฺถาย ฯ โอกจเรนาติ โอกจาริกาย
มิกิยา ฯ ลุทโท หิ เอกํ มิกิํ สิกฺขาเปตฺวา รชฺชเคน พนฺธิตฺวา
อรณฺธํ เนตฺวา มิคานํ โคจรภูจฺจเน จเปสิ ฯ สฺวา พาลมิกิํ
อตฺตโน สนฺตํ อานตฺตกา มา สกสณฺณาย รากิํ ชเนนฺตี วิรวติ ฯ
ตสฺสา สทฺทํ สุตฺวา พาลมิกิํ มิกคณฺปริวฺโต วนคฺคฺมเพ นิปนฺโน
เสสฺมิกิํ สณฺณํ อกตฺวา ตสฺสา สทฺทสฺวณฺสํสคฺเคน พทฺโธ
วฺจฺจาย นิภฺขมิตฺวา คีวํ อุกฺขิปิตฺวา กิเลสวเสน ตํ มิกิํ อฺปนฺนตฺวา
ลุทฺทสฺส มหาผาสุํ ทตฺวาติภฺจติ ฯ ตเมนนํ โส ติจิณาย
สตฺติยา วิชฺฌิตฺวา ตตฺถเว ชีวิตกฺขยํ ปาเปสิ ฯ ตตฺถ ลุทฺโท วิย
จฺพนีราชา โอกจาริกา วิย ตสฺส ธีตา ฯ ลุทฺทสฺส หตฺถे อวฺฐํ
วิย เกวณฺณพฺรหฺมโณ ฯ อิติ ยถา โอกจเรณ ลุทฺโท มิกิํ
มารณตฺถาย อิจฺฉติ เอวํ โส ราชาคํ ธีตฺยา มราณตฺถาย
อิจฺฉตีติ อตฺถโธ ฯ อามคิทฺโธติ พฺยามสตคฺคฺมภิเร อฺทเก วสนฺโตปิ
มจฺจโน ตสฺมี วลิสฺสฺส วงฺกภูจฺจันฺนํ ฉาเทตฺวา จิตฺเต อามกํสํขาเต
อามิสฺเส คิทฺโธ หุตฺวา วลิสฺสํ กิลติ อตฺตโน มรณํ น
ชานาติ ฯ ธีตฺรณฺติ จฺพนีพาลิสฺสิกสฺส เกวณฺณพฺรหฺมณฺสฺส
วจนพลิสฺสํ ฉาเทตฺวา จิตฺตํ อามิสฺสทิสฺสํ ตสฺส รณฺโถ ธีตฺรํ
กามคิทฺโธ หุตฺวา มจฺจโน อตฺตโน มรณํสํขาตํ อามิสฺสํ วิย
น ชานาสิ ฯ ปญฺจาลนฺติ อุตฺตรปญฺจาลนฺครํ ฯ อตฺตนฺติ
อตฺตานํ ฯ ปนฺถานุปฺปนฺนนฺติ ยถา กามทฺวารे มคฺคํ อนุปฺปนฺนํ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 406

มิกิ (๑) มหนุตฺ ทยเมสฺสตีตํ หิ มิกิ มํสตุถาย (๒) อาวฺรธานี
คเหตุวา นิภุขมฺนฺเตสฺ มนฺุสฺเสสฺ เย เย ปฺสฺสนฺติ เตเต มาเรณฺติ
เอวํ ตฺวํ อุตฺตรปฺลยจาลนฺคํ คจฺจนฺตมฺปิ มหนุตฺ มรณฺภยํ
เอสฺสตี อฺปคมิสฺสตีตี ๑ เอวํ มหาสตุโต จตฺุหิ คากาหิ ราชานํ
นิกฺคณฺหิตฺวา กเถสิ ๑

โส ราชา เตน อตีวีย นิกฺคหิโตว กุชฺฉิตฺวา อัยํ มํ
อตุตฺโน ทาสี วีย มณฺุชฺติ ราชาคิ สณฺุชฺมฺปิ น กโรติ อกฺุคราเชน
ซีตฺริ ทสฺสามิตฺติ มม สนฺติเก เปสิตฺติ สาสนํ ญตฺวา เอกํปิ
มงฺคลปฺภูตฺติยฺยตฺติ วจฺนํ อกเถตฺวา มํ พาลมิกิ วีย คิลิตฺวาลิโส มจฺุโ
วีย ปนฺุณานฺุปฺนฺุณมิกิ วีย จ มรณฺํ ปาปฺุณิสฺสตีตี วทสีตี
กุชฺฉิตฺวา อนนฺุตรํ คากมาห

[๖๐๘] มยเมว พาลามฺุหเส เอลมฺุคา
เย อุตฺตมตฺุณานิ ตยิ ลปิมฺุหา
กิเมว ตฺวํ นงฺคลโกภฺุวิทฺุโธ
อตุณานิ ชานาสิ ยถาปี อญฺุเถติ ๑

ตตุถ พาลามฺุหเสตี พาลามฺุหา ๑ เอลมฺุคาคิ ลาพมฺุขาว
มยเมว ๑ อุตฺตมตฺุณานิตฺติ อุตฺตมอิตฺุถีรตนปฺภูติลาภการณานิ ๑ ตยิ
ลปิมฺุหาตี ตวสนฺติเก กถยิมฺุหา ๑ กิเมวาคิ ตํ ครหนฺุโต
เอวมาห (๓) ๑ นงฺคลโกภฺุวิทฺุโธตี คหปติปฺุโต ทหฺรกาลโต ปฺุจาย
๑. สี่. ย. อนุปฺุตฺติ มิกิ ๑ ม. อนุพนฺุชฺมิกิ ๑ ๒. ม. มารณฺตุถาย ๑
๓. ม. ครหฺตุเถ นิปาโต ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 407

นงฺคลโกฏฺฐิ คณฺหฺนุโตเยว วฑฺฒติ ตมตถํ สนฺชาย ตฺวํ
คหฺปติปฺตฺตกมฺมเมว ชานาสิ น ขตฺติยานํ มงฺคลกมฺมนฺติ อิมินา
อธิปฺปาเยเนวมาห ๑ อญฺเณติยถา เกวภูโฏววา เสนกาทโย วา
อญฺเณ ปณฺฑิตา อิมานิ ขตฺติยานํ มงฺคลตฺถานิ ชานนฺติ ตถา
ตฺวํ ตานิ ก็ ชานาสิ คหฺปติปฺตฺตกมฺมชานนฺเมว ตวานุจฺฉวิกนฺติ ๑

อิติ นํ อุกฺโกสิตฺวา ปริภาสิตฺวา คหฺปติปฺตฺโต มยฺหํ
มงฺคลนฺตรายํ กโรติ นีหฺรเถตฺนฺติ ตํ นีหฺราเปตฺุ กถมาห

[๖๐๕] อิมํ คเล คเหตุวาน นาสฺส วิชิตา มม
โย เม รตนลาภสฺส อนฺตรายาย ภาสตีติ ๑

โส รณฺโณ กุฑฺรภาวํ ฌตฺวา สเจ โข ปน มํ โกจิ
रणฺโณ วจันํ คเหตุวา หตฺเถ วา ทิวายํ วา ปฺรามเสยฺย ตํ
เม อถํ อสฺส ยาวชิวํ ลชฺชิตฺุ ตสฺมา สยเมว นิกฺขมฺิสฺสามิตี
จินฺเตตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา อญฺจายาสนา อตฺตโน เกหํ
คโต ๑ ราชาปิ เกวลํ โภชวเสเนว วทติ โปธิสฺสฺเต ครุจิตฺตตาย
น กิลฺลิจิ ตถา กาคฺุ อาณาเปสิ ๑ อถ มหาสฺตฺโต จินฺเตสิ
อัย ราชา อติวีย อนฺรพาโล อตฺตโน หิตาหิตํ น ชานาติ
กามกิทฺุ หุตฺวา ตสฺส ชีตฺรํ ลภิสฺสามิเยวาทิ อนาคตภยํ
อชานิตฺวา กจฺฉนฺโต มหาวินาสํ ปาปฺณิสฺสตี มยา นาสฺส
रणฺโณ กถํ หทฺเย กาคฺุ วญฺญตี พหุปกาโร เม เอส มหโต
ยสฺสสฺส ทายโกว อิมสฺส มยา ปจฺเจเยน ภวิตฺุ วญฺญตีติ ปจฺมํ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 408

โฆ ปน สุวโปตกํ เปเสตฺวา ตตฺตโต ฌตฺวา ปจฺจนา สยํ
คมิสฺสามีติ จินฺเตตฺวา สุวโปตกํ ปกฺโกสิตฺวา ตตฺถ เปเสสิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนโต สตฺถา อาห

[๖๑๐]	ตโต จ โส อปกฺกมม	เวเทหฺสฺส อุปนฺติกา
	อด อามนฺตยํ ฑูตํ	มาจฺจโร (๑) สุวปฺนฺตฺติ
	เอหิ สมฺม หริตฺปกฺข	เวยฺยาวจฺจํ กโรหิ เม
	อดฺธิ ปณฺจาลราชฺสฺส	สาธิกา สยนฺปาธิกา
	ตํ ปตฺถเรน (๒) ปุจฺจสฺส	สา หิ สพฺพตฺถ (๓) โกวิทา
	สานะสิ สพฺพิ ฆานาติ	รณฺโฆ จ โกสิยสฺส จ
	อาโมติ โส ปฏฺิสฺตฺวา	มาจฺจโร สุวปฺนฺตฺติโต
	อคมาสิ หริตฺปกฺโฆ	สาธิกาย อุปนฺติกํ
	ตโต จ โส โฆ กนฺตฺวาน	มาจฺจโร สุวปฺนฺตฺติโต
	อด อามนฺตยํ สุจฺจํ	สาธิกํ มณฺชฺฐภาณิกํ
	กจฺจิ เต สุขฺมเร ฆมฺนียํ	กจฺจิ เวเส (๔) อนามยํ
	กจฺจิ เต มจฺจนา ลาชา	ลพฺภเต สุขฺมเร ตว (๕)
	กุสฺสลญฺเจว เม สมฺม	อโธ สมฺม อนามยํ
	อโธ เม มจฺจนา ลาชา	ลพฺภเต สุวปฺนฺตฺติ

- # ๑. ส. มาจฺจโร ฯ ลี. มาพฺุหฺริ ฯ ม. มาจฺจโร ฯ ยฺ. มาจฺจโร ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ
- # ๒. ส. สนฺถเวน ฯ ม. พนฺธเนน ฯ ๓. ส. ม. ยฺ. สพฺพสฺส ฯ
- # ๔. ม. ยฺ. เวสฺเส ฯ ๕. ส. ม. ตฺวํ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 409

ภูโต นุ สมม อากมม กสฺส วา ปหิโต ตฺวํ

น จ เมสิ อิตฺโต ปุพฺเพ ทิฏฺฐโง วายทึ วา สฺสูโตติ ฯ

ตตฺถ หริตฺตปฺกฺโขติ หริตฺตปฺตฺตสมานปฺกฺโข ฯ เวยฺยาวจฺจนฺติ
เอหิ สมฺมาติ วุตฺเต อากนฺตฺวา องฺเก นิสินฺนํ สมม อณฺเณน
มนุสฺสภูเตน กาคฺตุ อสทฺกฺกฺณเยยฺยํ มเมกํ เวยฺยาวภูทึ กโรหิตฺติ อาท ฯ
กึ กโรมิ เทวาทึ จ วุตฺเต สมม เกวภูฏพฺรหฺมณฺสฺส ทฺวเตยฺเยน
อากตการณํ จเปตฺวา ราชานณฺจ เกวภูฏพฺรหฺมณฺณจ อณฺโโล
น ชานาติ อฺอุโฆ รมฺโโล สยนคพฺเภ นิสินฺนา มนฺตยีสฺส ตสฺส
ปน อตฺถติ ปณฺจาลราชสฺส สาลิกา สยนปาลิกา สากิร ตํ รหฺสฺสํ
ชานาติ ตวํ ตตฺถ คนฺตฺวา ตาย สทฺธิ เมณฺณปฺภูตฺยฺยตฺตํ วิสฺสาตํ
กตฺวา เตสํ รหฺสฺสํ ตํ ปตฺถเรน ปุจฺฉสฺส ตํ สาลิกํ ปฺภูจฺฉนฺเน
ปเทเส ยถา ตํ โภจึ อณฺโโล น ชานาติ เอวํ ปุจฺฉสฺส สเจ หิ
เต โภจึ สทฺทํ สฺสูมาติ ชีวิตฺเต เต นตฺถติ ตสฺมา ปฺภูจฺฉนฺนฺภูจฺฉาน
สณฺธิกํ ปุจฺฉาติ ฯ สานเนสํ สพฺพนฺนฺติ สานเนสํ รมฺโโล จ โภสิย-
โคตฺตสฺส จ เกวภูฏสฺสชาติ ทฺวินนฺนํปึ ชนानํ สพฺพิ รหฺสฺสํ
ชานาติ ฯ อามฺโติ ภิกฺขเว โส สฺวาโปตโก ปณฺทิตฺเตน ปุริมฺนเยเนว
สทฺถารํ กตฺวา เปสิโต อามฺโติ ตสฺส ปฺภูตฺตฺวา มหาสฺตฺตํ
วณฺทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา วิวฺภูตฺตีหปฺลชเรน นิกฺขมิตฺวา วาตเวเคน
สิวีรฺภูเจ อริฏฺฐปฺริ นาม นครํ คนฺตฺวา ตตฺถ ปวฺตฺตี สลฺลทฺกฺเขตฺวา
สาลิกาย สนฺตฺกํ คโต ฯ กถํ ฯ โส หิ ราชนิเวสนสฺส

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 410

กณฺจนณฺปิกาย นิสิตฺตฺวา รากนินฺสฺสิตํ มธฺรฺรํ รวินํ กิ การณาฯ
อิมํ สทฺทํ สุตฺวา สาลิกา ปฏฺริวิสุตฺติ ตาย สณฺณาย ตสฺสา
สนฺตํ คมฺิสฺสามิตฺติฯ สปิ ตสฺส สทฺทํ สุตฺวา ราชสยณฺสฺส
สนฺตํเก สฺวณฺณปฺลชเร นิสินฺนา รากรตฺจิตฺตา หุตฺวา ติกฺขตฺตํ
ปฏฺริวิฯ โส โถกํ คนฺตฺวา ปุณฺปุณฺํ สทฺทํ กตฺวา ตาย
กตสทฺทานุสारेณ อนุกฺกเมน สึหปฺลชฺรุมฺมาเร จตฺวา ปฺริสฺสยาภาวํ
โธโลเกตฺวา ตสฺสา สนฺตํ คโตฯ เอตฺถ นํ สว เอหิ สมฺม
สฺวณฺณปฺลชเร นิสิตฺทาหิตฺติ อาหฯ โส คนฺตฺวา นิสิตฺติฯ อามนฺตฺยิตฺติ
เอวํ โส คนฺตฺวา เมณฺณปฏฺฐิตฺตํ วิสฺสาสํ กตฺตฺกาโม หุตฺวา ตํ
อามนฺตฺยิตฺติฯ สฺฆรณฺติ กณฺจนปฺลชเร วสนตฺย สฺนุทฺธมฺรํฯ เวเสติ
เวสํเก เวสชาติเกฯ อิติ สาลิกา กิร สกฺุณฺสฺ เวสชาติกา นาม
เตน นํ เอวํ อาลปฺติฯ ตฺวาติ สฺฆเร ตว วทามิ(๑)ฯ กจฺจิ เต
มธฺรฺนา ลาชาติ กจฺจิ เต มธฺรฺนา สทฺธิ์ ลาชา ลพฺกตฺติ ปุจฺจติฯ
กุโต นุ สมฺม อากมฺมาติ สมฺม กุโต อากนฺตฺวา ตวํ อิทฺ ปวิญฺจิสฺสิตฺติ
ปุจฺจติฯ กสฺส วาติ เกน วา เปสฺสิโต ตวํ อิทฺาคโตสฺสิตฺติฯ

โส ตสฺสา วจฺนํ สุตฺวา สจฺาหํ มิถิลาโต อากโตมฺหิตฺติ
วทฺขามิ เอสา มรณฺมาปฺนฺนาปี มยา สทฺธิ์ วิสฺสาสํ น
กฺริสฺสติ สิวฺรณฺเจ โข ปน อริญฺจปฺริ สลฺลกฺเขตฺวา อากโต ตสฺมา
มฺุสวาทํ กตฺวา สิวฺราเชน เปสฺสิโต หุตฺวา ตโต อากตภาวํ
กเถสฺสามิตฺติ จินฺเตตฺวา อาห

๑. ม. ตฺวานฺติ สฺฆเร ตํ ปุจฺจามิฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 411

[๖๑๑] อโหสี สิวีราชสฺส ปาสาทะ สยนปาลีโก
ตโต โส ฐมฺมิโก ราชชา พนฺเช โมเจติ (๑) พนฺชนาติ ฯ

ตตฺถ พนฺเชติ โส อตฺตโน ฐมฺมิกตาย สพฺเพ สตฺเต
พนฺชนา โมเจติ ฯ เอวํ โมเจนฺโต มํปี สทฺทหิตฺวา มุญฺจ นนฺติ
อาห ฯ โสํ วิวฺฐา สุวณฺณปฺลชฺรา นิกฺขมิตฺวา พหิปาสาทะ
ยติจฺฉามิ ตตฺถ โคจฺริ คเหตุวา สุวณฺณปฺลชฺเรเยว วสามิ ยถา
ตวํ น เอวํ นิจฺจกํลํ ปฺลชฺเรเยว อจฺฉามิตี ฯ

อถสฺส สวา อตฺตโน อตฺถาย สุวณฺณปิตฺเท (๒) จปีเต มฐฺลาเช
จ มฐฺโรทกฺกจ ทตฺวา สมฺม ตวํ ทูโรโต อาจฺฉสิ เกนตฺถเนน
อิชากโตสิตี ปุจฺฉิ ฯ โส ตสฺสา วจฺนํ สุตฺวา รหสฺสํ โสตุกาโม
มุสวาทํ กตฺวา อาห

ตสฺส เมกา ทุตฺติยาสิ สาลิกา มลฺลชฺฐาณิกา
ตํ ตตฺถ อวชิ เสโน ปกฺขโต สฺขมเร มมฺนฺติ ฯ

ตตฺถ ตสฺส เมกาติ ตสฺส มยฺหํ เอกา ฯ ทุตฺติยาสิตี
ปฺุราณทุตฺติยิกา อโหสี ฯ มลฺลชฺฐาณิกาติ มฐฺรวจฺณา ฯ

อถ นํ สวา ปุจฺฉิ กถมฺปน เต ภริยํ เสโน อวชิตี ฯ โส
ตสฺสา อาจิกฺขนฺโต สฺขม ภาทฺเต เอกทิวสํ อมฺหากํ ราชชา
อุทกกีฬํ คจฺฉนฺโต มมฺปิ ปกฺโกสิ อหํ ภริยํ อาทาย เตเน สทฺธิ
คณฺตฺวา อุทกํ กีฬิตฺวา สายณฺหสมเย เตเนว สทฺธิ ปจฺจาคณฺตฺวา
รณฺณา สทฺธิเยว ปาสาทํ อภิชฺยุห สริริ สุกฺขาปนตฺถาย ภริยํ

๑. ม. ย. โมเจติ ฯ ๒. ม. ย. สุวณฺณตฺถกฺเก ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 412

อาทาย สีหปฺลชเรน นิกฺขมิตฺวา ภูฏาคารกฺุณฺธิยํ นิสิตีํ ตสฺมี
 ขณฺเ เอโก เสโน ภูฏาคารา นิกฺขมฺนฺเต อมฺเห คณฺหิตฺุํ ปกฺขนฺนฺทึ
 อหํ มรณฺภยํโกโต เวเคน ปฺลาयी สา ปน ตทา ครุคฺคพฺุภา อโหสิ
 ตสฺมา เวเคน สา ปฺลาयीตุํ นาสกฺุขิ อถ โส มยฺหํ ปสฺสนฺตสฺเสว
 ตํ มาเรตฺวาว อาทาย คโต อถ มํ ตสฺสา โสเคน โรทฺมานํ
 ทิสฺวา อมฺหากํ ราชา กิํ สมฺม โรทสีติ ปุจฺฉิตฺวา ตมตฺถํ
 สุตฺวา อลํ สมฺม มา โรทติ อณฺณํ ภิรียํ ปรีเยสาหิตี วตฺวา
 มยา ตํ สุตฺวา กิํ เทว อณฺณาย อนาจาราย ทุสฺสีลาเย
 อานิตายปี วริํ เอเกเนว จริตฺนฺติ วุตฺเต สมฺม อหํ เอกํ สกฺุณฺทิกํ
 สีลาจรสมฺปนฺนํ ปสฺสามิ ตว ภิรียาย สทิสเมว จุพฺนิราชสฺส
 หิ สยนปาลิกาว เอวรูปา สาลิกา อตฺถิ ตวํ ตตฺถ คนฺตฺวา
 ตสฺสา มนํ ปุจฺฉิตฺวา โโอกาสํ ตาย การेतฺวา สเจ เต รุจฺฉติ
 อากนฺตฺวา อมฺหากํ อาจิกฺข อถาหํ วา เทวี วา คนฺตฺวา
 มหฺนฺเตน ปรีวาเรน ตํ อานสฺสามาติ วตฺวา มํ อิธ ปหิณฺนิ
 เตน การณฺเนนาคโตมฺหิตี วตฺวา อาห

ตสฺสา กามา หิ สมฺมโต (๑) อากโตสมิ ตวณฺติเก
 สเจ กเรยฺยาสี (๒) โโอกาสํ อุกโยว (๓) วเสมฺหเสติ (๔) ฯ

สา ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา โสมนฺนสฺสมปตฺตา อโหสิ อตฺตโน

๑. ส. ม. สมฺมตฺโต ฯ ย. กามาภิสมนฺนโต ฯ ๒. ส. กเรยฺย ฯ ม. กเรยฺย ฯ
 # ๓. ส. อุกเยว ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 413

ปน อิจฺฉาย ภาวํ อชานาเปตฺวา อนิจฺจมานา วีย อหา

[๖๑๒] สุโว สุวี กามะยฺย สาลิกโก ปน สาลิกํ
สุวสุส สาลิกาย จ สฺวาโส โหติ กิทธิโสติ ฯ

ตตฺถ สุวติ สมฺม สุวปฺนฺชิตฺตํ สุโว อตฺตโน สมานชาติกํ
สุวี กามะยฺย ฯ กิทธิโสติ อสมานชาติกานํ สฺวาโส นาม กิทธิโส
โหติ สุโว หิ สมานชาติกํ สุวี ทิสฺวา จิรสนฺถวมฺปิ สาลิกํ
ชหิสฺสตี โส ปิยวิปฺปโยโค มหโต ทุกฺขาย ภวิสฺสตีติ อสมาน-
ชาติกานํ สฺวาโส นาม กทาจิ น สมะตีติ ฯ

อิตรโ ตํ สุตฺวา อຍ် มံ น ปฏิกฺขิปปติ ปริหารเมว กโรติ
อทฺธา มํ อิจฺฉิสฺสตี นานาวิชาหิ นํ อุปมาหิ สทฺทหาเปสฺสามิตี
จินฺเตตฺวา อหา

[๖๑๓] ยํ โย กามะ (๑) กามยติ อปี จณฺฑาลิกามปี
สพฺโพ หิ (๒) สทธิโส โหติ นตฺถิ กามะ อสาทธิโสติ ฯ

ตตฺถ จณฺฑาลิกามปีติ จณฺฑาลิกํ อปี ฯ สทธิโสติ จิตฺต-
สทธิสตา ย สพฺโพ (๑) สฺวาโส สทธิโสว โหติ ฯ กามะติ กามสมฺมึ
หิ จิตฺตเมว ปมาณํ น ชาติ ฯ

เอวญจ ปน วตฺวา สุวปฺนฺชิตฺโต มนุสฺเสสฺสุ ตาว นานาชาติยา
อูปฺปมาณภาวํ ทสฺสนตฺถํ (๔) อตีตํ อหริตฺวา ทสฺเสนฺโต อนนฺตรํ
๑. สී. ย. ยํ ยํ กามิ ฯ ๒. สී. ย. สพฺเพหิ ฯ ๓. สී. ย. สพฺเพสิ ฯ
๔. ม. สมานภาวทสฺสนตฺถํ ฯ ย. นานาชาติปฺมาณภาวทสฺสนตฺถํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 414

คาถมาห

อตุถิ ชมุพาวตี นาม มาตา สิวีสฺส ราชนิโน

สา ปิยา วาสุเทวสฺส กณฺหสฺส จ มเหสียาติ ฯ

ตตฺถ ชมุพาวตีติ สิวีรวฺโย มาตา ชมุพาวตี นาม จณฺฑาลี
อโหสิ ฯ สา กณฺหายนโคตฺตสฺส ทสภาทิกานํ เชฏฺฐกสฺส
वासุเทวสฺส ปิยา อकुम्मเหสี อโหสิ ฯ โส กิเรกทิวสํ ทวารวตีโต
นิกฺขมิตฺวา อุตฺตยานํ กจฺจนฺโต จณฺฑาลคามโต เกณจิเทว การณฺเณน
นกรํ ปวิสฺนฺตี เอกํ จณฺฑาลิกํ เอกมฺนฺเต จิตํ อภิรूपํ กุมาริกํ
ทิสฺวาว ปฏฺิพทฺชจิตฺโต หุตฺวา ก็ ชาติกาติ ปุจฺฉาเปตฺวา
จณฺฑาลชาติกาติ สุตฺวาปี ปฏฺิพทฺชจิตฺตตาย อสฺสามิกภาวํ
ปุจฺฉาเปตฺวา อสฺสามิกาติ สุตฺวา ตํ อาทาย ตโตว นีวตฺติตฺวา
นีเวสนํ เนตฺวา อकुम्मเหสี อกาสิ ฯ สา สิวี นาม ปุตฺตํ
วิชายิ ฯ โส ปิตุ อจฺเจยน ทวารวตียํ รชฺชํ การสิ ฯ ตํ
สนฺธาเยตํ วุตฺตํ ฯ

อิติ โส อิํ อุตฺทาหรณํ อahrtฺตฺวา เอวรฺูโปปี นาม ขตฺติโย
จณฺฑาลิยา สทฺธิํ สํวาสํ กปฺเปสิ อมฺุหฺสฺส ติริจฺฉานกเตสฺ
ก็ วตฺตพฺพเมว อณฺุณมณฺุณํ สํวาสโรจฺนํเยว ปมาณฺนติ วตฺวา
อปรฺมปี อุตฺทาหรณํ อahrtฺนฺโต อาห

รตนวตี (๑) ก็ปริสึ สาปี วจฺฉํ อกามยิ

มนฺุสฺสา มิติยา สนฺติ (๒) นตฺถิ กามเม อสาทิสฺสตี ฯ

๑. สึ. รถวตี ฯ ม. รฏฺุจวตี ฯ ย. รถวตี ฯ ๒. ส. ม. ย. มนฺุสฺโส
มิตฺติยา สทฺธิํ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตก หน้าที่ 415

ตตฺถ วจฺจนฺติ เอวํ นามกํ ตาปสฺสํ ๗ กถํ ปนฺ สํ
ตํ อกามยฺตี ๗ อตีตสฺมี เอโก พุราหุมนฺโณ กามสฺสุ อาทีนํ
ทิสฺวา มหนฺตํ ยสฺสํ ปหาย อธิปฺพพฺชฺชํ ปพฺพชิตฺวา หิมวณฺเต
ปณฺณสาถํ มาเปตฺวา วสฺสํ ๗ ตสฺส ปณฺณสาถโต อวิทฺฐเร
เอกิสฺสํ กุหาຍํ พนฺนุ กิณฺนรํ วสนฺติ ๗ ตตฺถเวโก มกฺกฏโก
ทฺวารํ วสฺสํ ๗ โส เนถํ สีสํ กิณฺทิตฺวา โลหิตํ ปิวติ ๗
กิณฺนรํ นาม ทฺพพฺลา โหนฺติ กิรฺกชาติกา ๗ โสปี มกฺกฏโก
มหา อตีวิสาลอ ๗ เต ตสฺส กิณฺจิ กาคฺคํ อสฺสโกนฺตา
ตํ ตาปสฺสํ อฺปสงฺกมิตฺวา กตฺปฏิสฺนถารํ อากมฺนการณํ
ปฺนฺจํ เอโก เทว มกฺกฏโก ชิวิตํ โน ปหฺรติ อณฺณํ
ปฏิสฺรณํ น ปสฺสาม ตวํ ตํ มาเรตฺวา อมฺหากํ โสตุถิภาวํ
กโรหิติ อหํสฺ ๗ ตํ สุตฺวา ตาปโส อเปถ น มาทิสํ
ปาณาติปาตํ กโรนฺตีติ อปฺสาเทสิ ๗ ตาสฺ รตนวตี นาม กิณฺนริ
อสฺสามิกา อโหสิ ๗ เต ตํ อลงฺกริตฺวา ตาปสฺสํ สนฺตํ
เนตฺวา เทว อยํ เต ปาทฺปริจาริกา โหตุ อมฺหากํ
ปจฺจามิตฺตํ วเรหิติ อหํสฺ ๗ ตาปโส ตํ ทิสฺวา ปฏฺิพฺทชฺจิตฺโต
หุตฺวา ตาย สทฺธิํ สํวาสํ กปฺเปตฺวา กุหาทฺวารํ จตฺวา
โคจฺราย นิภฺขมฺนฺตํ มกฺกฏกํ มุคฺคเรณํ โปเถตฺวา ชิวิตกฺขยํ
ปาเปสิ ๗ โส ตาย สทฺธิํ สมคฺคสํวาสํ วสนฺโต ปฺตฺตฺธิตาหิ
วทฺธิตฺวา ตตฺถเวว กาลมกาสิ เอวํ สํ ตํ กามสิ ๗
สฺวโปตโก อิมํ อุทาหรณํ อหฺริตฺวา วจฺจตาปโส ตาว

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 416

มนุสฺโส หุตฺวา ตีรจฺฉานคตฺยา ตาย กิณฺนริยา สทฺธิ สํวํสํ
กปฺเปสิ กิมจํคํ ปน มยํ หิ อุโภปิ ปกฺขิโนว ตีรจฺฉานคตา
วาทิ ทีปนฺโต มนุสฺสํสา มิกิยา วสนฺตีติ (๑) อาทิมานํ ๑
เอวํ มนุสฺสํ ตีรจฺฉานคตฺยา สทฺธิ สํวํสํ วสนฺตา สนฺติ
สํวิชฺชนฺติ ๑ นตฺถิ กามเม อสาทิสฺสตี จิตฺตเมเวตฺถ ปมาณฺนฺติ ๑
สา ตสฺส วจันํ สุตฺวา สามิ จิตฺตํ นาม สพฺพกาลํ
เอกสทิสํ น โหติ ปิยวิปฺปโยคสฺส ภายามิ สมฺมาติ อานํ ๑
โสปี สฺวปฺนฺชฺชิตฺโต อิตฺถิมายา กุสโล เตน นํ วิมฺเสนฺโต ปฺน
คาถมาห

นทฺ โขหํ คมิสฺสามิ สาลิเก มณฺชฺฐภาณิเก
ปจฺจกฺขานุปทํ เหนติ อติมณฺดลสิ นฺน มนฺติ ๑

ตตฺถ ปจฺจกฺขานุปทํ เหนตฺถนฺติ ยํ ตวํ วเทสิ สพฺพเมตฺถ
ปจฺจกฺขานสฺส อฺนุปทํ ปจฺจกฺขานการณํ ปจฺจกฺขานโกฏฺฐจาโส
ปเนส ๑ อติมณฺดลสิตี นฺน มํ อิจฺฉติเยว อยฺนฺติ ตวํ อติกฺกมิตฺวา
มณฺดลสิ น มยฺหํ สาริ ชานาสิ อหํ หิ ราชนฺชิโต น มยฺหํ
ภริยา ทลฺลภา อณฺณํ ภริยํ ปรีเยสิสฺสามิ โสหํ คมิสฺสามิตี ๑

สา ตสฺส วจันํ สุตฺวาน ภิชฺชมานหทยา วิย ตสฺส สห
ทสฺสเนเนว อฺปฺปนฺนาย กามรติยา อฺนุทฺยหฺมานา วิย หุตฺวา
อตฺตโน อิตฺถิมายาย อฺนิจฺจมานา วิย หุตฺกา ทิยฺชฺชคคาถมาห
๑. ม. ย. มนุสฺโส มิตฺติยา สทฺธินฺติ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 418

วตฺวา ตํ รหสฺสํ ปุจฺจนฺโต ทิยทุตฺตคาถมาห

[๖๑๕]	โย นฺุ ขวายํ ติพฺโพ สทฺโท	ติโรชนปเท สฺโต
	ชิตา ปญฺจาลราชสฺส	โอสธิ วิย วณฺณินิ
	ตํ ทสฺสติ วิเทหानํ	โส วิวาโห ภวิสฺสตีติ ฯ

ตสฺสตุโถ โย นฺุ โข อัย สทฺโท ติพฺโพ พหฺโล ฯ ติโรชนปเท
 สฺโตติ ปรรรุเจสฺส ปรชนปเทสฺส วิสฺสโต ปญฺญาโต ปตฺถโต ฯ
 กิณฺติ ฯ ชิตา ปญฺจาลราชสฺส โอสธิตารกาว วิโรจมานา ตาย
 เอว สมานวณฺณินิ อตฺถิ ตํ โส วิเทหานํ ทสฺสติ ฯ โส วิวาโห
 ภวิสฺสตีติ โย โส เอวํ ปตฺถโต สทฺโท อหํ ตํ สุตฺวา จินฺเตสิ
 อัย กุมาริกา อุตฺมรฺูปรธา วิเทหราชา จ จุฬนिरฺุโล ปฏิสตฺตุ
 อโหสิ อณฺเณ พหฺู ราชานํ พุรหฺุมทตฺตสฺส วสวตฺติโน สนฺติ
 เตสํ อทตฺวา ก็ การณา เวเทหสฺส ชิตฺริ เทตีติ ฯ

สา ตสฺส วจันํ สุตฺวา เอวมาห สามิ ก็การณา
 มงฺกลทิวเส อวมงฺกลํ กเถสิตีติ ฯ อหํ มงฺกลนฺติ กเถมิ ตวํ
 อวมงฺกลนฺติ วทสิ ก็ นฺุ โข เอตฺนฺติ ฯ สามิ อมิตฺตานมฺปิ
 เตสํ เอวรฺูปา มงฺกลกิริยา มา โหตฺตุติ ฯ กเถหิ ตาว
 ภทฺเทตีติ ฯ สามิ น สกฺกา กเถตฺนฺติ ฯ ภทฺเท ตยา วิทิตํ
 รหสฺสํ มม อกถนกาลโต ปญฺจาย นตฺถิ นาม อมฺหากํ
 สมคฺคสฺวาโสตีติ ฯ สา เตน นิปฺปิพฺยมานา เตน หิ สฺุณาหิตี
 วตฺวา อาห

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 419

[๖๑๖] อิติโส เต (๑) อมิตฺตานํ วิวาโห โหตุ มาณูร
ยถา ปจฺจาลราชสฺส เวเทเหน ภวิสฺสตีติ

อิมํ คาลํ วตฺวา ปฺนฺ เตน ตํ ภาทฺเต กสฺมา เอวรูปํ
กถํ กเถสิตี วุตฺเต เตน หิ สฺสณาหิ ปฺนฺ เอตฺถ เต โทสิ
กเถสฺสามีติ วตฺวา อิตฺริ คาทมาห

อานยิตฺวาน เวเทหํ ปญฺจาลานํ รเถสโก
ตโต นํ ฆาตยิสฺสตีติ นาสฺส สขิ ภวิสฺสตีติ ฯ

ตตฺถ ตโต นํ ฆาตยิสฺสตีติ ยथा โส อิมํ นครํ อากโต
ภวิสฺสตี ตทา เตน สขิภาวํ มิตฺตชมฺมํ น กริสฺสตี ทญฺฺจํ ปิสฺส
ชิตฺริ น ทสฺสตี เอโก กริสฺส ปน อตฺถชมฺมานุสาสโก
มโหสถปณฺหิโต นาม อตฺถิ เตน นํ สทฺธิ ฆาเตสฺสตี เต
อุโก ชเน ฆาเตตฺวา ชนปानํ ปิวิสฺสามาติ เกวญฺฺญู รณฺญา
สทฺธิ มนฺเตตฺวา ตํ คณฺหิตฺวา อากนฺตุํ มิถิลํ คโตติ ฯ

เอวํ สา กุญฺหมนฺตุํ นิสฺเสสฺสํ กตฺวา สุวปณฺหิตสฺส กเถสิ ฯ
โส ตํ สุตฺวา ปณฺหิโต อจฺริโย เกวญฺฺญู อุบายกฺสโล
อจฺจริยํ ตสฺส รณฺโฆ เอวรูปเณ อุปาเยน ฆาตนฺนติ เกวญฺฺญุํ
วณฺเณตฺวา เอวรูปเณ อวมงฺกเลน อมฺหากํ โโก อตฺถโธ ตฺถุญฺหิฏฺฐา
สยามาติ อากมนกมฺมสฺส นิปฺพตฺตี ฌตฺวา ตํ รตฺตี ตาย สทฺธิ
วสิตฺวา ภาทฺเต อหํ สิวีสฺสญฺฺจํ คนฺตฺวา มนาปาย ภริยาย
๑. สී. เนทิสฺส เต ฯ ม. ย. อิติโส มา ฯ

ลทฺฐภาวํ สิวีรญฺโฆ จ เทวียา จ อาโรเจสุสามิตฺติ อตุตฺตโน

คมนํ อนุชานาเปตฺตุ อหา

[๖๑๗] นุท โข มํ อนุชานาหิ รตฺติโย สตฺตมตฺติโย
ยวาทํ สิวีราชสฺส อาโรเจมิ มहेสิโน
ลทฺโท จ เม อวสโถ สาลิกาย อุปฺนตฺติกนฺติ ฯ

ตตฺถ มहेสิโนติ มहेสิยา จสฺส ฯ อวสโถติ วสนญฺจํ
อุปฺนตฺติกนฺติ อถ เน เอถ ตสฺสา สนฺติกํ กจฺจมาติ วตฺวา
อญฺจเม ทิวเส อิธานตฺวา มหนฺเตน ปรีวารเณ ตํ กเหตุวา
คมิสฺสามิ ยาว มมากมฺนา มา อุกฺกณฺจิตฺติ ฯ

ตํ สุตฺวา สาลิกา เตน สทฺธี วิโยคํ อนิจฺจมานาว ตสฺส
วจนํ ปฏิกฺขิปีตฺตุ อสฺกโกนฺติ อนนฺตรํ คาถมาห

[๖๑๘] นุท โข ตํ อนุชานามิ รตฺติโย สตฺตมตฺติโย
สเจ ตวํ สตฺตฺรตฺเตน นากจฺจสิ มมนฺติกํ
มญฺเฆ โอกนฺตสนฺตํ (๑) มํ มตาย อาคมิสฺสสีติ ฯ

ตตฺถ มญฺเฆ โอกนฺตสนฺตํ มนฺติ เอวํ สนฺเต อหํ มํ
อปฺคตชีวิตํ สลฺลทฺเจมิ โส ตวํ อญฺจเม ทิวเส อนากจฺจนฺโต มยิ
มตาย อาคมิสฺสสีติ ตสฺมา มา ปฺปญฺจมาสีติ ฯ

อิตุโรปี ภาทฺเท ก็ วเทสิ มยฺหํปี อญฺจเม ทิวเส ตํ
อปฺสฺสนฺตสฺส กุโต ชีวิตนฺติ วาจา ย วตฺวา หทฺเยน ปน ชีวิตํ
๑. ม. โอกนฺตสฺตฺตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 421

วา มรณั วา ก็ ตยา มยฺหนฺติ จินฺเตตฺวา วุฏฺจาย โถกั
สิวิรรุจามฺโข คนฺตฺวา นินฺตติตฺวา ตสฺสา สนฺติกั ปฺนาคนฺตฺวา
ภทฺเท อหิ ทว รูปสิริยา อทสฺสเนน น สกฺกา ตั จฑฺฑเหตุ
เตน นินฺตตามิํติ วตฺวา ปฺน ปกฺขนฺทิตฺวา มิถิลิํ คนฺตฺวา ปณฺฑิตสฺส
องฺสญฺญ อุตฺตริตฺวา มหาสฺตเตน ตาย สลฺภาย อุปริปาสาทํ
อาโรเปตฺวา ปฺนุโจ สพฺพนฺตํ ปวฺตฺตี ปณฺฑิตสฺส อาโรเจสิ ฯ
โสปีสฺส ปฺริมนเยเนว สพฺพิ สกฺการมกาสิ ฯ

ตมตถึ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๖๑๕] ตโต จ โส โข คนฺตฺวาน มาณฺโร สุวปณฺฑิตो
มโหสถสฺส อกฺขาสิ สาลิกาย วจันฺ อิทฺนฺติ ฯ

ตตฺถ สาลิกาย วจันฺ อิทฺนฺติ อิทํ สาลิกาย วจันฺนฺติ สพฺพิ
วิตฺถารณ อกฺขาสิ ฯ

ตํ สุตฺวา มหาสฺตฺโต จินฺเตสิ ราชฯ มม อนิจฺจมานสฺเสว
คมิสฺสติ คนฺตฺวา จ ปน มหาวินาสํ ปาปฺณิสฺสติ อถ มยฺหิ
เอวรูปสฺส ยสฺทายกสฺส รมฺโถ วจันฺ หทฺเย กตฺวา ตสฺส สักหิ
นากาสิ ทรหาปี เม อุปฺปชฺชิสฺสติ มาทิสฺเส ปณฺฑิตฺเต วิชฺชมาน
ก็ การณา เอส นสฺสิสฺสติ อหิ รมฺโถ ปฺเรตฺรเมว คนฺตฺวา จุพฺนิ
ทิสฺวา สุวิกฺตติํ นคริํ กตฺวา วิเทหรมฺโถ นิเวสนนฺคริํ มาเปตฺวา
คาวตมตฺตํ ชงฺฆมฺมมฺงคิํ (๑) อฑฺฒโยชนิกิํ มหาอุมฺมมฺงคิํ กาทเรตฺวา
๑. ย. ชงฺฆมมฺคฺคิํ ฯ

จฺพนีรณฺโณ ชีตฺรํ อภิสฺสึญฺจิตฺวา อมฺหากํ รณฺโณ ปาทปริจาริกํ
กตฺวา อฏฺฐารสอภฺโขภินิพฺลสฺสุ เอกสตราชฺฐสฺสุ ปรีวารตฺวา จิตฺเสวาว
อมฺหากํ ราชานํ ราหุมุขโต จนฺทํ วิย โมเจตฺวา ตํ อาทาย
นกรเมว คโต อากมนํ นาม รณฺโณ มม ภาโรติ ฯ ตสฺเสวํ
จินฺเตนตสฺส สรีเร ปิตี อุปชฺช ฯ โส ปิตีเวเคน อุทานํ
อุทานนฺโต อิมํ อุปชฺชคคาถมาห

[๖๒๐] ยสฺเสว ฆเร ภูณฺเชยฺย โภคํ

ตสฺเสว อตฺถํ ปุริโส จเรยฺยติ

ตสฺสโต ยสฺส รณฺโณ สนฺติกา ปุริโส มหนฺตํ อิสฺสรียํ
ลภิตฺวา โภคํ ภูณฺเชยฺย อภฺโขสนฺตสฺสาปี ปริภาสนฺตสฺสาปี
ปหรนฺตสฺสาปี คเล คเหตุวา นิกฺกชฺชคคณฺตสฺสาปี ตสฺเสว อตฺถํ หิตํ
วชฺชตี ปณฺชิตโต กายทฺวาราทิหิ ตีหิปี ทฺวารเอหิ จเรยฺย น หิ
มิตฺตทฺพุทฺธิกมฺมํ นาม ปณฺชิตเตหิ กาทพฺพนฺติ ฯ

อิตฺติ จินฺเตตฺวา โส นหาตฺวา อลงฺกริตฺวา มหนฺเตน ยเสน
ราชกฺลํ คนฺตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนฺตํ จิตโต อาห กิ
เทว คมิสฺสธ อุตฺตรปญฺจาลนฺครนฺติ ฯ อาม ตาต ปญฺจาลจนฺทํ
อลภนฺตสฺส มม กิ รชฺเชน มา มํ ปริจฺจช มยา สทฺฐีเยว ยาหิ
ตตฺถ โน คตฺตการณฺมา เทว อตฺถานิ นิปฺชชชิสฺสนฺติ อิตฺถิรตฺนญจ
ลภามิ รณฺโณ จ มยา สทฺฐี เมตฺติ ปตฺติฏฺฐหิสฺสตีติ ฯ อถ นํ
ปณฺชิตโต เตน หิ เทว อหํ ปุเรตฺรํ คนฺตฺวา คมฺหากํ นิเวสนานิ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 423

มาเปมิ ตุมฺเห มยา ปหิเต สาสเน อากฺขณฺเยยฺยาถาติ วทฺนฺโต
เทว กถา อภาสี

[๖๒๑] นฺทาทํ กจฺฉามิ ปฺเร ชนินฺท

ปญฺจาลราชสฺส ปฺริ สฺรมมํ

นิเวสนานิ มาเปตุํ เวเทหฺสฺส ยสฺสฺสฺสินฺ

นิเวสนานิ มาเปตฺวา เวเทหฺสฺส ยสฺสฺสฺสินฺ

ยทา เต ปหิณฺเอยฺยามิ ตทา เอยฺยาสี ขตฺติยาติ ฯ

ตตฺถ เวเทหฺสฺสาติ ตว วิเทหราชสฺส ฯ เอยฺยาสีติ

อากฺขณฺเยยฺยาติ ฯ

ตํ สฺตฺวา ราชานํ กิร มํ ปญฺชฺชิตฺวา ปริจฺจชฺชิตฺติ

หณฺฐตฺถุจฺโจ หุตฺวา อหํ ตาต ตว ปฺรโต กจฺฉนฺตฺสฺส กิ ลทฺฐํ

วณฺณฺตฺติติ ฯ พลพาหนํ เทวาติ ฯ ยตฺตํ อิจฺฉฺสฺส ตตฺตํ คณฺหาหิ

ตาตาติ ฯ ปญฺชฺชิตฺวา จตฺตาริ พนฺธนาคารานิ วิวราเปตฺวา

โจรานิ สํขลิกพนฺธนานิ ภิณฺทาเปตฺวา เตปิ มยา สทฺธิ เปเสถ

เทวาติ อหํ ฯ ยถารุจฺจํ กโรหิ ตาตาติ ฯ มหาสฺตฺโต

พนฺธนาคารานิ วิวราเปตฺวา สฺวเร มหาโยเช คตฺตคฺคฺกฺจฺฉาน

กมฺมํ นิปฺพาเทตฺถ สมฺตฺเถ นีหฺราเปตฺวา มํ อฺปฺภุจฺฉาติ วตฺวา

เตสํ สกฺกาโร การเตตฺวา วทฺตฺตํ กิมาจฺจ มการปาสาณการ-

จิตฺตการอฺภุจฺการาทโย นานาสิปฺปกุสลา อณฺุจฺจารสเสนฺนฺโย อาทาย

วาสิฬฺรสุกฺกฺทาลชนิตฺติอาทินิ พฺหุณี อฺปฺกรณานิ คาหาเปตฺวา

มหาพลปริวโต นครา นิกฺขมิ ฯ

ตมตถิ ปกาเสนฺโต สตุถา อาห

[๖๒๒] ตโต จ ปายาสี ปุเร มโหสโถ

ปญฺจาลราชสฺส ปุริ สฺรุมมํ

นิเวสนานิ มาเปตุํ เวเทหฺสฺส ยสฺสฺสฺสินฺติ ฯ

มหาสตุโตปิ ตตุเถว กจฺจนฺโต โยชนนฺตเร เอเกกํ คามํ

มาเปตฺวา(๑) เอเกกํ อมจฺจํ ตุมฺเห รณฺโถ ปญฺจาลจฺนฺที คเหตุวา
นิวตฺตนกาเถ หตฺถิอฺสฺสรเถ กปฺเปตฺวา ราชานํ อาทาย ปจฺจามิตฺเต
ปฏฺวิพาหนฺตา จิปปํ มิถิลํ ปาเปยฺยาถาติ วตฺวา จเปสฺสิ ฯ

กฺงคาตีริ ปน ปตฺวา อานนฺทกุมารํ นาม อมจฺจํ ปกฺโกสาเปตฺวา

อานนฺท ตฺวํ ตีณิ วฑฺฒกิสฺตานิ อาทาย อุทฺธํ กงฺคิ คนฺตฺวา

สารทารุณิ กาหาเปตฺวา ติสฺตมตฺตา นาวาโย มาเปตฺวา

นครสฺสฺสตุถาย ตตุเถว ทารุณิ ตจฺฉาเปตฺวา สลฺลหฺกานํ ทารุณํ

นาวาโย ปุราเปตฺวา จิปปํ อาทาย อากจฺฉาติ เปเสสฺสิ ฯ สยํ

ปน นาวาย ปารกงฺคิ คนฺตฺวา โอิติณฺณจฺจฺจฺนฺโต ปญฺจาย

ปทสฺสญฺญาเยว คณฺเฑตฺวา อิํ อฑฺฒโยชนนฺจฺจฺจฺนํ เอตถ

มหาอุมฺมงฺโก ภวิสฺสฺสฺติ อิมสฺสมิ จาเน รณฺโถ นิเวสนํ นครํ

ภวิสฺสฺสฺติ อีโต ปญฺจาย ยาว ราชเคหา คาวตฺมตฺเต ชงฺฆอุมฺมงฺโก

ภวิสฺสฺสฺสฺติ ปรีจฺฉินฺนฺติตฺวา นครํ ปาวีสฺสิ ฯ จุพฺนิราชา โปชฺิสฺตตฺสฺส

๑. ม. ย. นิเวเสตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 426

จตุวา อิศ นวกมฺมํ โอลิเกนฺโต มหาโสปาณํ โทสํ ปสฺสึ สเจ
โว รุจฺจติ อหํ ทารุณิ ลภฺนฺโต มนาปํ กตุวา อตฺตเรยฺยนฺติ ฯ
โส สาธุ ตาต อตฺตราหิตี อาห ฯ โส อิศ อุมฺมงฺกทวารํ
ภวิสฺสตีติ สาธุกํ สลฺลภฺเขตฺวา โสปาณํ นีหริตุวา ยตฺถ
อุมฺมงฺกทวารํ ภวิสฺสตี ตตฺถ ปัสฺสโน อปคฺมนตฺถาย ผลกสนฺถารํ
การตฺวา ยถา น โอลิเกกฺติ เอวํ นิจฺจกํ กตุวา โสปาณํ
อตฺตริ ฯ ราชา ตํ อนตฺตรํ อชานนฺโต มม สิเนเหน กโรตีติ
มณฺณิ ฯ

เอวํ ตํ ทิวสํ นวกมฺเมเนว วิดีนาเมตฺวา ปฺนํ ทิวเส ราชานํ
อาห เทว สเจ อมฺหากํ รมฺโโล วนฺนญฺจานํ ชานเยยาม
มนาปํ กตุวา ปฏฺิขกฺเคยฺยามาติ ฯ สาธุ ปณฺจทิต จเปตฺวา มม
นิเวสนํ สกฺลนฺกรเ ยํ นิเวสนํ อิจฺฉสิ ตํ คณฺหาหิตี ฯ มหาราช
มยํ อาคนฺตฺกา ตุมฺหากํ พหู วลฺลภา โยธา เต อตฺตโน เกเหสุ
คยฺหฺมาเนสุ อมฺเหหิ สทฺธิ กฺลหํ กริสฺสนฺติ ตสฺมา เทว เตหิ
สทฺธิ มยํ ก็ กริสฺสามาติ ฯ ปณฺจทิต เตสํ วจฺนํ มา คณฺห
ยํ รุจฺจติ ตํ จานเมว คณฺหาเปหิตี ฯ เทว เต ปฺนํปฺนํ
อาคนฺตฺวา ตุมฺหากํ อาโรเจสฺสนฺติ เตน ตุมฺหากมฺปิ อมฺหากมฺปิ
จิตฺตฺสขํ น ภวิสฺสตี สเจ ปน อิจฺเจยฺยถ ยาว มยํ นิเวสนานิ
คณฺหาม ตาว อมฺหากํเยว มนฺุสฺสา โทวาริกา อสฺสุ ตโต เต
ทวารํ อลภิตฺวา นาคมิสฺสนฺติ เอวํ สนฺเต อมฺหากมฺปิ ตุมฺหากมฺปิ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 427

จิตตสุขั ภาวิสุตตีติ ฯ ราชา สาธูติ สมปฏิจฺฉิ ฯ มหาสตุโต
โสปานปาทมูลเ โสปานสีเส มหาทวารเติ สพฺพตฺถ อตฺตโน
มนุสฺเสยว จเปตี กสฺสจึ ปวิสิตุ มา อทตฺถาติ ฯ

อถ มหาสตุโต ปจฺมึ รมฺโหล มาตุยา นิเวสนั กนฺตุวา
ภินฺทนาการิ ทสฺเสถาติ มนุสฺเส อาณาเปตี ฯ เต ทวาร-
โกฏฺจกโต ปฏฺจาย อิฏฺจกา จ มตฺติกา จ อปนฺตุ อารภีสุ ฯ
ราชมาตา ปวฺตฺตี สุตฺวา อาคนฺตุวา กิสุส ตาตา มม เกหิ
ภินฺทาเปถาติ อาห ฯ มโหสถปณฺฑิโต ภินฺทาเปตุวา อตฺตโน
รมฺโหล นิเวสนั การตฺถกาโมติ ฯ ยทิ เอว อิเชว วสถาติ ฯ
อมฺหากิ รมฺโหล มหนฺตึ พลพาหนั อิหึ นปฺปโหติ อณฺณั
มหนฺตึ การสฺสามาติ ฯ ตุมฺहे มั น ชานาถ อหึ ราชมาตา
อิทานิ มม ปฺตฺตสฺส สนฺติกั กนฺตุวา ชานิสฺสามิติ ฯ มยั
รมฺโหล วจเนน ภินฺทาม สเจ สกฺโกนฺตี นิวาเรหิตี ฯ สา
กฺขุณฺณิตฺวา อิทานิ กตฺตพฺพิ โว ชานิสฺสามิติ ราชทวารั
อคมาสิ ฯ อถ นั มา ปวิสาติ โทวาริกา นิวารยีสฺสู อหึ
ราชมาตา ตาตาติ ฯ น มยั ชานาม มยั รมฺณวา กสฺสจึ
ปวิสิตุ มา อทตฺถาติ อาณตฺตา กจฺจ ตวนฺติ ฯ สา
คเหตุพฺพคหณั อปฺสสนฺตี นินฺตฺติตุวา อตฺตโน นิเวสนั โอโลเกนฺตี
อฏฺฐาสิ ฯ อถ นั เอโก ก็ อิธ กโรตี กจฺจสิ กจฺจสิตี วตุวา
อฏฺฐาย คีวายั คเหตุวา ภูมियั ปาเตสิ ฯ สา จินฺเตสิ อทฺธา

*เล่มที่ 36 มหอนิปตวณณน หน้ 428

รณณ อณตตว ภวิสสนติ อิตรถา เอว กาคู น
สภขิสสนติ ปณทิตสเสว สนติกั มมิสสามิติ คนตุวว ตาต
มโหสถ กสมว นินเวสนั เม ภินุทวเปตีติ อห ๗ โส ตาย
สทฐี น กเถสิ ๗ สนติเก จิตปฐริโส ปนสส เทวิ ก็ กเถสิติ
อห ๗ ตาต ปณทิตโต กสมว เม เกหั ภินุทวเปตีติ ๗
วิททรณโย นินเวสนภุจัน กาคุนติ ๗ ก็ ตาต เอว มหนเต
นกรเ อณตตถ นินเวสนภุจัน น ลภกิติติ มณณวมิ (๑) อิมิ
สตสทสสิ ลณจิ กเหตุวอ อณตตถ กวเรหิติ (๒) ๗ สวฐู เทวิ
ตุมหากั เกหั วิสชชวเปสสามิ ลณจสส กหิตทววิ ปน มา
กสสจิก กถยิตถ มา โน อณเวปี ลณจิ ทตุวว เกหอนิ
วิสชชวเปตูกวมา อเหตุสนติ ๗ ตาต รณโย มวตว ลณจมทวสิติ
มยหมปิ ลชชนเมตติ น กสสจิก กเถสสามิติ ๗ โส สวฐูติ
ตสสา สนติกา สตสทสสิ กเหตุวว เกหั วิสชชเหตุวว เยน
เกวณุณสส เกหั เตน คนตุวว ตเถว กวเรสิ ๗ ยถว รณโย
มวตุ เกเห กตทิริยิ ตถว ตตถ กวเรสิ ๗ โส กุชณิตวว
รชทววริ คโต ๗ ตตถ จิตว มนุสสา ตั เวพฐเปสิทววิ
ปิณฐิ ปฐริส ๗ โส ปิณฐิจมมฐปฐนั ลภิตวว กเหตุพทคณั
อปสสนโต ปุนวคนตุวว สตสทสสมเวว อทวสิ ๗ เอเตนฐปวเณ
สกลนกรเ เกหภุจัน คณหนเตน ลณจิ กเหตุวว ตตถ
๑. ม. ย. มณณติ ๗ ๒. ม. ย. กวเรตุติ ๗

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 429

ลทุทธกาปณานิเยว นว โกฎิโย ชาตาฯ

มหาสตุโต สกถนคเร วิจาเรตฺวา ราชกฺลัม อคมาสิฯ
อถ นั ราชา ปุจฺฉิ กิ ปณฺทิต ลทุทธนฺเต วสนภูจฺจานนฺติฯ
มหาราช อเทนฺตา นาม นตฺถิ อปิจ โข ปน เกเหสุ
คยฺหมานesu กิลมนฺติ เตสํ ปิยวิปฺปโยคัม กาคู อมฺหากัม
อยุตฺตัม พหิณคเร อิตฺโต กาวุตฺตภูจฺจานเน กงฺกาย จ นครสฺส จ
อนฺตเร อสุกฺกฺจฺจานเน นาม อมฺหากัม รมฺโถว วสนภูจฺจานนคฺริ
กริสฺสามิตีฯ ตัม สุตฺวา ราชานฺโตนคฺริ ยฺชฺฉิตฺตปิ ทุกฺขัม
เนว สกเสนา น ปฺรเสนา ฅาคู สกกา พหิณคเร ปน
สฺขัม ยฺทฺธัม กาคู อนฺโตนคเรเยว น โกฎิญฺเจตฺวา มาเรสฺสามิตี
ตฺถิตฺวา สาธุ ตาต ตยา สลฺลภฺยิตฺตภูจฺจานเนเยว กारेหิตี
อาหฯ มหาราช อหิ ตตฺถ กारेสฺสามิ ตุมฺหากมฺปิ น
มนฺสฺเสหิ ทารุปณฺณาทีนํ อตฺถาย อมฺหากัม นวกมฺมภูจฺจานัน น
คณฺตพฺพิ เต คจฺจนฺตา หิ กลหิ กริสฺสนฺติ เตเนว
ตุมฺหากมฺปิ อมฺหากมฺปิ จิตฺตสฺขัม น ภวิสฺสตีตีฯ สาธุ
ปณฺทิต เตน ปเทเสน นิสฺสยฺจาริ กโรหิตีฯ เทว อมฺหากัม
หตฺถิ อุตฺถากิริตา อุตฺถเกเยว กิพนฺติ อุตฺถเก อาวile ชาเต
มโหสถสฺส อากตกาลโต ปฏฺจาย ปสนฺนํ อุตฺถกัม ปาตุ น
ลภามาตี สเจ นาครา โน กุชฺฉิสฺสนฺติ ตมฺปิ สหิตพฺพนฺติฯ
ราชา วิสฺฐจฺจา ตุมฺหากัม หตฺถิ กิพนฺตฺติ วตฺวา นคเร

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 430

เถริยจาราเปสิ โย โย อิตฺโต นิภุมิตฺตวา มโหสถปณฺฑิตสฺส

นคฺรมาปณฺฐานํ คจฺฉติ ตสฺส ตสฺส สหสฺสทณฺโฑติ ฯ

มหาสตุตฺโต ราชานํ วนฺทิตฺตวา อตฺตโน ปุริสํ อาทาย

นคฺรา นิภุมิตฺตวา ยถาปริจฺจนฺนุญฺจानเน นคฺริ มาเปตฺตุ อารภิ ฯ

ปรคฺงคาย ตีเร ตาว คคฺคฺลึ (๑) นาม คามํ กาทเรตฺตวา หตฺถิอสุสฺสรถ-

พาหนณฺเจว โภพลิตฺททฺทณฺจ ตตฺถ จเปตฺตวา นคฺรกรณฺํ วิจาเรนฺโฑ

เอตฺตกา อิทํ กโรนฺตุติ สพฺพกมฺมานิ วิภชิตฺตวา อุมฺมงฺเก กมฺมํ

ปญฺจเปสิ ฯ มหาอุมฺมงฺกทฺวารํ คงฺกาคีเร อโหสิ ฯ สกฺขิมตฺตานิ

โยชฺสตานิ มหาอุมฺมงฺกํ ขนฺนติ ฯ มหตีหิ จมฺมปฺลิตฺทพฺพกาหิ

วาลุกปฺปํ (๒) หริตฺตวา คงฺกายํ ปาเตนฺติ ฯ ตํ ปาติตปาติตํ ปฺปํ หตฺถิ

มทฺทนฺติ ฯ คงฺกา อาลฺุพา สนฺทติ ฯ นคฺรวาสิโน มโหสถสฺส

อาคตฺกาลโต ปญฺจาย ปสนฺนํ อุกกํ ปาตฺตุ น ลภาม คงฺกา

อาลฺุพา สนฺทติ กิณฺนุ โข เอตฺนฺติ วทฺนฺติ ฯ อถ เนสิ ปณฺฑิตสฺส

อุปฺปนิกฺขิตฺตคฺปฺริสา อาโรเจนฺติ มโหสถสฺส กิร หตฺถิโน อุกกํ

กีพนฺตา คงฺกาย อุกกํ กทฺทมํ กโรนฺติ เตนฺ สวา อาลฺุพิตา

สนฺทตีติ ฯ โพรสิตฺตฺตานํ อธิปฺปาโย นาม อิชฺฉติ ฯ ตสฺมา

อุมฺมงฺเก มูลานิ วา ปาสาณานิ วา มรฺมฺพานิ วา สพฺพพานิ

ภุมิยํ ปเวสิสฺสุ ฯ ชงฺฆอุมฺมงฺกสฺส ทฺวารํ ตสฺมี นคฺเร อโหสิ ฯ

๑. ม. ปารคฺงคาย วคฺคฺลึ ฯ ย. ปารคฺงคาย ตาว คงฺกาคีคามํ ฯ

๒. สී. ย. มหตีหิ จมฺมมาลฺุกาทีหิ ปฺปํ ฯ

ตีสมตฺตานี ปุริสสตฺตานี ชงฺฆมอุมมงฺกั ขนฺนติ ฯ จมฺมปติพฺพกาหิ
วาลูกาปัสฺสุ หริตฺวา ตสฺมี นคเร ปาเตนฺติ ฯ ปาติตปาติตฺ มตฺติกั
ปัสฺสุ อุทเคน สนฺเนตฺวา ปาการิ อัจฉินฺติ อญฺญานี วา
กมฺมานิ กโรนฺติ ฯ มหาอุมมงฺกสฺส ปวิสนทฺวาริ นคเร อโหสิ ฯ
อญฺจาสหตฺตฺตฺเพเชน ขนฺตฺยมกทฺวารเณ สมฺนฺนาคตฺ ฯ ตลฺหิ
ทฺวาริ เอกาย อาณิยา อกฺกนฺตฺาย ปิถิยติ เอกาย อาณิยา
อกฺกนฺตฺาย วิวริยติ ฯ มหาอุมมงฺกสฺส ทฺวีสุ ปสฺเสสฺส อญฺจกาหิ
ฉินฺติวฺวา สุชากมฺมํ การเสถิ ฯ มตฺถเก ปทฺรจฺฉนฺนํ การเตวฺวา
อุลฺโลกั มตฺติกา ย ลิมฺเปตฺวา เสตกมฺมํ การเสถิ ฯ สพฺพานิ เจตฺถ
อสีติ มหาทฺวารานิ อเหตุํ ฯ จตฺตฺสญฺจิจฺจุลทฺวารานิ อเหตุํ ฯ
สพฺพานิ ขนฺตฺยตฺตฺตาเนว ฯ เอกาย อาณิยา อกฺกนฺตฺาย สพฺพานเณ
ปิถิยนฺติ ฯ เอกาย อาณิยา อกฺกนฺตฺาย สพฺพานเณ วิวริยนฺติ ฯ
มหาอุมมงฺกสฺส ทฺวีสุ ปสฺเสสฺส อนกสฺตานิ ทีปาลยานิ อเหตุํ ฯ
สพฺเพปิ เต ขนฺตฺยตฺตฺตฺตฺว ฯ เอกสฺมี วิวริยมาเน สพฺเพปิ
วิวริยนฺติ ฯ เอกสฺมี ปิถิยมาเน สพฺเพ ปิถิยนฺติ ฯ ตสฺส ปน
ทฺวีสุ ปสฺเสสฺส เอกสฺตานํ ขตฺติยานํ อตฺถาย เอกสฺตา สยนคพฺภา
อเหตุํ ฯ เอกกสฺมี สยนคพฺภ นานาปจฺจตฺถรณฺณํ สนฺถตฺ ฯ
เอเกกั มหาสยนํ สมฺมุสฺสิตเสตจฺจตฺตฺตฺ ฯ เอเกกั สีหาสนํ มหาสยนํ
นิสฺสาย จิตฺตํ เอเกกั มาตฺตฺคามโปตฺถกรูปกั อุตฺตมรूपชฺริ ปตฺติญฺจิตฺตํ ฯ
ตํ สเจ หตฺถเณ อนามสฺติวฺวา อิทํ มนุสฺสสรูปกนฺติ น สกฺกา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 432

วิณฺณาคู ๑ อปีจ มหาอุมฺมกฺคสฺส อุโกสุ ปสฺเสสฺส กุสลา
จิตฺตการา นานปฺปการานิ จิตฺตกมฺมานิ กรีสุ เทวคณปริวตฺตกุกสิริวิลาส-
สิเนรุตฺตปรีกณฺทสาครสฺตมมหาสรจฺตุมหาที่ปหิมวฺนตอโนตฺตต-
สรมนโสติจฺนุทิมสุริยจฺตุมหาราชิกาทิจกามาจรสฺตตสมฺปตฺติโย
สพฺพปาปี อุมฺมกฺเก ทสฺสยีสฺส ๑ ภูมียิ รัชตปฏวณฺณํ วาลุกํ
โอกีรตฺวา อุปริ อุลโลกโอมฺพปทุมานิ ทสฺสยีสฺส ๑ อุโกสุ
ปสฺเสสฺส นานปฺปการเ อาปณฺเปปี ทสฺสยีสฺส ๑ เตสฺ เตสฺ จาเนสฺ
คณฺฐทามปฺปพฺพทามาทีนิ โอมฺพพิตฺวา สฺฐมฺมาเทวสภํ วิย อุมฺมกฺกํ
อลงฺกรีสฺส ๑ ตานิปิ โข ตีณิ วฑฺฒกิสฺตานิ ตีณิ นาวาสฺตานิ
พฺนธิตฺวา นิณฺฺจิตฺตปรีกมฺมานํ ทพฺพสมฺภาริ (๑) ปฺปุเรตฺวา กงฺคาย
อาหริตฺวา ปณฺฑิตฺตสฺส อาโรเจสฺส ๑ โส ตานิ นคเร อุปโยคํ
เนตฺวา ตุมฺเห มยา อาณตฺตทิวเสเยว อาหเรยฺยาถาติ นาวาโย
ปฏิจฺจนฺนุญฺจानเ จปาเปสิ ๑ นคเร อุทกปริชา จ กทฺทมปริชา
จ สุกฺขปริชา จ อญฺจารสฺหตฺโถ ปากาโร จ โตรณ-
โคปฺรฎฺฎาลกโกญฺจกราชนิเวสนาทีนิ จ หตฺถิสาลาทโย จ
โปกฺขรณฺนิโย จาติ สพฺพพานว นิณฺฺจํ อคฺมฺสฺ ๑ อิติ มหาอุมฺมกฺโค
ชงฺฆอุมฺมกฺโค นครนฺติ สพฺพเมตฺ จตฺตฺหิ มาเสหิ นิณฺฺจิตฺ ๑
 อถ มหาสฺตฺโต จตฺตมาสจฺเจเนน รณฺโณ อาคมนตฺถาย ฑฺฒํ
ปาเหสิ ๑

๑. ม. ย. ทพฺพสมฺภารานิ ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 433

ตมตถั ปกาเสนุโต สตถา อาห

นิเวสนานิ มาเปตฺวา เวเทหฺสฺส ยสฺสสิโน

อถสฺส ปาหิณฺนิ (๑) ทฺตํ เอหิทานิ มหาราช

มาปีตํ เต นิเวสนนฺติ (๒) ฯ

ตตถ ปาหิณฺนิเต เปเสสิ ฯ

ราชา ทฺตสฺส วจันํ สุตฺวา ตฺถุจฺจิตฺโต มหนฺเตน ปรีวารเณ

นิกฺขมิ ฯ

ตมตถั ปกาเสนุโต สตถา อาห

[๖๒๓] ตโต จ ราชฯ ปายาสี เสนาย จตฺรํกฺขิยา

อนนฺตพาหนํ ทฏฺฐํ ผิตํ กปฺปิลิยํ (๓) ปฺรนฺติ ฯ

ตตถ อนนฺตพาหนนฺติ อปริมิตหตฺถิอสุสาทิพาหนํ ฯ กปฺปิลิยํ

ปฺรนฺติ กปฺปิลรฏฺเฐ ปณฺจทิเตน มาปีตํ นครํ ฯ

โส อนฺนฺพุเพน กงฺกาศีริ ปาปฺปณฺนิ ฯ อถ นํ มหาสตุโต

ปจฺจุกฺคนฺตฺวา อตฺตนา กตฺนกรํ ปเวเสสิ ฯ โส ตตถ

ปาสาทวรคโค นหาตฺวา อลงฺกริตฺวา นานคฺครสโกชนํ ภูณฺชิตฺวา

โลกํ วิสเมตฺวา สายณฺหสมเย อตฺตโน อาคตภาวํ ณาเปตฺุ

๑. สී. ยฺ. ปหิณฺนิ ฯ

๒. ส. ม. นิเวสนานิ มาเปตฺวา เวเทหฺสฺส ยสฺสสิโน

อถสฺส ปาหิณฺนิ ทฺตํ เวเทหํ มิถิลคฺคหํ

เอหิทานิ มหาราช มาปีตํ เต นิเวสนนฺติ ฯ

๓. สී. ยฺ. กปฺปิลลฺลฺยํ ฯ

จูฬนীরุโณ ทูตํ เปเสสิ ฯ

ตมตถํ ปกาเสนุโต สตฺธา อาห

[๖๒๔]	ตโต จ โส โข คนฺตุวาน	พฺรหฺมทตฺตสฺส ปาหิณฺตี
	อาคโตสฺสุมิ มหาราช	ตว ปาทานิ วฺนทิตฺตุ
	ททาหิทานิ [๑] ภริยํ	นารี สพฺพงฺกโสภณฺตี
	สุวณฺเณน ปฏิจฺจนฺนํ	ทาสีคณฺปรุกฺขิตฺตฺติ (๒) ฯ

ตตฺถ วฺนทิตฺตฺติ เวเทโห มหฺลลโก จูฬนীরุชา ตสฺส ปฺตฺต-
 มตฺโตปิ นปฺปโหติ ฯ กิเลสมฺมุจฺจโธ ปน หุตฺวา ราชชา มาตรา
 นาม สสฺสุโร วฺนทนีโยติ (๑) จินฺเตตฺวา ตสฺส จิตฺตํ อชานนฺโต
 วฺนทนสาสนํ ปหิณฺตี ฯ ททาหิทานีติ อหํ ตยา ธีตรํ เต
 ทสฺสามิตฺติ ปกฺโกสาปิโต ตํ เม อิทานิ เทหิตฺติ ปหิณฺตี ฯ สุวณฺเณน
 ปฏิจฺจนฺนตฺติ สุวณฺเณนาลงฺการปฏิมณฺฑิตํ ฯ จูฬนীরุชาปิ ทตฺตสฺส
 กถํ สุตฺวา โสมนสฺสปฺตฺโต อิทานิ เม ปจฺจามิตฺโต กุหิ คมฺิสฺสตี
 อุกฺกนฺนํปี เตสํ สีสานิ จินฺทิตฺวา ชยปानํ ปวีสิสฺสามิตฺติ เกวลํ
 โสมนสฺสํ ทสฺเสนุโต ทตฺตสฺส สกฺกาโร กตฺวา อนนฺตรํ คาถมาห

[๖๒๕]	สุวาคตฺตฺนเตปี (๔) เวเทห	อโถ เต อทฺุราคตํ
	นทฺุขตฺตฺตฺนเวยว ปรีปฺุจฺจ	อหํ กณฺณํ ททามิ เต
	สุวณฺเณน ปฏิจฺจนฺนํ	ทาสีคณฺปรุกฺขิตฺตฺติ ฯ

๑. ม. ย. เอตฺถนฺตเร เมติ ทิสฺสตี ฯ ๒. ม. ย.ปรุกฺขิตฺตฺติ ฯ

๓. สී. ย. วฺนทนีโยติ ฯ ๔. ม. สุวาคตํ เตว ฯ ย. สุวาคตฺตฺนเตน ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 435

ตตฺถ เวเทหาคี เวเทหสฺส สาสนํ สุตฺวา ตํ ปุโรโต จิตฺ
วีย อาลปติ ฯ อถวา เอวํ พุรหฺมทตฺเตน วุตฺตนฺตฺติ วเทหิตฺติ
ทฺหิตฺติ อาณาเปนฺโต เอว มาห ฯ

ตํ สุตฺวา ทฺหิตฺติ เวเทหสฺส สนฺตํกํ กนฺตฺวา เทว มงฺกล-
กิริยาย อนุจฺฉวิกํ นกฺขตฺตํ กิร ชานาหิ ราชา เต ชีตฺริ เทตฺติ
อาห ฯ โส อชฺเชว นกฺขตฺตํ โสภณฺนฺตฺติ ปฺน ทฺหิตฺติ ปหิณฺนํ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๖๒๖]	ตโต จ ราชา เวเทโห	นกฺขตฺตํ ปริปฺจุจฺจถ
	นกฺขตฺตํ ปริปฺจุจฺจิตฺวา	พุรหฺมทตฺตสฺส ปาหิณฺนํ
	ททาหิ ทานิ เม ภริยํ	นารี สพฺพงฺกโสภณฺนํ (๑)
	สุวณฺณเณน ปฏฺิจฺฉนฺนํ	ทาสีคณฺนํปรกฺขิตนฺตฺติ ฯ

จฺุพฺนํราชาปิ อาห

[๖๒๗]	ททามิทานิ เต ภริยํ	นารี สพฺพงฺกโสภณฺนํ (๑)
	สุวณฺณเณน ปฏฺิจฺฉนฺนํ	ทาสีคณฺนํปรกฺขิตนฺตฺติ ฯ

อิมํ คาลํ วตฺวา อิทานิ เปเสมิ อิทานิ เปเสมิติ มฺุสาวาทํ
กตฺวา เอกสตราชฺชนํ สลฺลํ อทาสี อญฺุจารสอฺกโขภิณฺนํหิ สทฺฐี
สพฺเพปิ ยฺุทฺธสชฺชวา หุตฺวา นิกฺขมฺนฺตฺติ อชฺช อฺุภินฺนํปิ ปจฺจตฺถิกานํ
สีสานิ ฉินฺนิตฺวา เสว ชยปानํ ปิวิสุสามาติ ฯ ตํ ขณฺณเณว เต
สพฺเพปิ นิกฺขมฺมีสุ ฯ สยํ นิกฺขมฺนฺโต ปน มาตฺริ สลากเทวิญจ
๑. ม. สพฺพงฺกคตฺถิณฺนํ ฯ ย. สพฺพงฺกโสภณฺนํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 436

อคุคมเหสี นนฺทาเทวัญจ ปุตฺตํ ปญฺจาลจฺนุทญจ ชีตริ ปญฺจาล-
จฺนุทญฺจชาติ อิมะ จตฺตารโ ชเน โอโรเชหิ สทฺธิ อุกสฺมี
เคเห วสาเปตฺวา นิกฺขมิ ฯ โโพธิสตุโตปิ เวเทหฺรณฺโณ เจว เตน
สทฺธิ อากตฺเสนาย จ มหนฺตํ สกฺกาโร การเสถิ ฯ เกจิ มนฺุสฺสา
สุโร ปิวฺนติ เกจิ มจฺจมฺสาทินิ ขาทนฺติ เกจิ ทูรมกฺคํ อากตฺตฺตา
กิลมฺนฺตา สยนฺติ ฯ วิเทหฺราชา ปน เสนกาทโย ปณฺฑิตเ
คเหตุวา อมจฺจกณฺปริวฺโต อลงฺกตฺมหาตเล นิสีทิ ฯ จุณฺีราชาปิ
อฺกุจฺจารสอกฺโขภินฺนีสฺขาย เสนาย ตํ นครํ ติสนฺุชชี จตุลฺ์เขปํ
ปริกฺขิปีตฺวา อนกสตฺสทฺสฺสาหิ อุกฺกาหิ ธาริยฺมานาหิ อรุณ
อฺกฺกจฺจนฺฺเตเขว คหณฺสชฺโซ หุตฺวา อฺกุจฺจาสี ฯ

ตํ ญตฺวา มหาสตุโต อตฺตโน โยชานํ ตินฺนํ สตานิ
เปเสสสิ ตุมฺเห ชงฺฆอุมฺมฺงเคน คนฺฺตฺวา รณฺโณ มาตฺรณฺจ
อคุคมเหสีญจ ปุตฺตชฺีตฺรณฺจ คเหตุวา ชงฺฆอุมฺมฺงเคน อานตฺวา
มหาอุมฺมฺงคทฺวารโต พหิ อกฺตฺวา อนฺโต อุมฺมฺงเคเขว วสาเปตฺวา
ยาว อมฺหากํ อากมนฺา รกฺขนฺฺตฺวา จตฺวา อมฺหากํ คมนฺกาเล
อุมฺมฺงกา นีหริตฺวา อุมฺมฺงคทฺวารเ มหาวิศาลมาพเก จเปถาติ ฯ
เต ตสฺส วจันํ สมฺปฺกฺขิจฺจิตฺวา ชงฺฆอุมฺมฺงเคน คนฺฺตฺวา
โสปาณปาทญฺุเล ปทฺรสนฺุถโร อุกฺขมาณฺฺตฺวา โสปาณปาทญฺุเล
โสปาณสีเส มหาตเล จาติ เอตฺตเก จานเ อารกฺขมฺนฺุสฺเส
จ ชุชฺชวามนฺกาทิปฺริจาริกาโย จ หตฺถปาเทสุ พนฺุชิตฺวา มฺุขํ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 438

อากมีสุ ฯ อิตเรปิ จตุตาโร ปุโรโต มหาอุมมุงฺคํ ปตฺวา อลงฺกต-
เทวสํภํ วย อุมมุงฺคํ ทิสฺวา รมฺโณ อตฺถาย สขฺชิตฺนฺติ สณฺณํ
กรีสฺสุ ฯ อถ เน จตุตาโร มหาคงฺกาย อวิหฺรภูจฺจํ เนตฺวา
อนฺโต อุมมุงฺเคยฺว อลงฺกตคพฺเพ นิสฺทาเปตฺวา เอกฺจฺเจ อารกฺขํ
คเหตฺวา อจฺฉีสฺสุ เอกฺจฺเจ คนฺตฺวา เตสํ อานีตภาวํ โปธิสฺตตฺตฺส
อาโรเจสฺสุ ฯ โส เตสํ กถํ สุตฺวา อิทานิ เม มโนโรถ มตฺถกํ
ปาปฺณิสฺสตีติ โสมนสฺสชาโต รมฺโณ สนฺติกํ คนฺตฺวา เอกมฺนตํ
อภูจาสี ฯ ราชายํ กิเลสาตฺรตฺตาย อิทานิ เม ชีตฺรํ เปเสตีติ
จินฺเตตฺวา ปถลงฺกโต อภูจาย วาตปาเนน โอโลเกนฺโต อเนเกหิ
อุกฺกาสตสฺสเสหิ เอโกภาสชาตํ นครํ มหฺติยา เสนาย ปริวาริตํ
ทิสฺวา อาสงฺกิตปริสงฺกิตโต กิณฺนุ โข เอตฺนฺติ ปณฺชิตฺเตหิ สทฺธิ
มนฺเตนฺโต อิมํ คาถมาห

[๖๒๘] หตฺถิ อสฺสา รธา ปตฺติ เสนา ติฏฺฐนฺติ จมฺมิกา (๑)

อุกฺกา ปทิตฺตา ฌายนฺติ กิณฺนุ มณฺณนฺติ ปณฺชิตฺตาติ ฯ

ตตฺถ กิณฺนุ มณฺณนฺตีติ จุพฺนิราชา อมฺหากํ ตฺถุโจ อุทาหุ
กฺทฺโร (๒) กิณฺนุ โข ปณฺชิตา มณฺณนฺตีติ ปุจฺฉิ ฯ

ตํ สุตฺวา เสนโก อาห มา จินฺตยิตฺถ มหาราช
อติพฺหู อุกฺกา ปณฺณายนฺติ ราชายํ ตมฺหากํ ชีตฺรํ ทาตุ คเหตฺวา
เอติ มณฺเฑติ ฯ ปุกฺกุโสปี ตมฺหากํ อากฺนฺตฺกสฺสกาโร กาทุ

๑. ม. ย. วมฺมิตา ฯ ๒. ส. ย. รุฏฺโห ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชตถ หน้ 439

อรกขั คเหตุว จิตว ภวิสสตีตติ ๑ เอว เต จตตวโร
ปณชิตต ยั ยั อตตโน รุจจติ ตั ตั กถยีสุ ๑ วิเทหราชปิ
อสุกฏจเน เสนา ติกุจันตุ อสุกฏจเน ออรกขั คณห
อปุปมตตว โหถติ วทนตณัน สททำ สุนนโต สนนทชณจ
เสนัน ปสสนโต มรณภยตชชิตโต หุตว มหสตุตสส กถ
ปจจาสีสนโต อิตริ คถมมาห

[๖๒๕] ตถีสสา รถา ปตติ เสนา ติกุจันตุ จมมิกา
อุกกา ปทิตตว ฆายนติ กิณนุ กานนติ ปณชิตตติ ๑

ตตถ กิณนุ กานนติ ปณชิตตติ ปณชิต กิณนุ จินเตส
อิมา เสนา อมหมากั กิ กวิสสนตีตติ ๑

ต สุตว มหสตุโต อิม อนุชพาลั โถถ สนนตวเสตว
ปจจจ มม ปณณพาลั ทสเสตว อสสาเสสสามิ นนติ
จินเตตว อาห

[๖๓๐] รกขติ ตั มหาราช จุลเนยโย มหพพโล
ปทฎุจ เต พุหมทตโต (๑) ปาโต ตั ฆมตยีสสตีตติ ๑

ต สุตว สพเพ เต รชชทโย มรณภยตชชิต
อเหตุ ๑ รณโย กณโจ สสตี ๑ มุเข เขโพ จ ฉิชช ๑
สรีเร ทาโห ออุปชช ๑ โส มรณภยถิตโต ปรีเทวนโต เทว
คถา อภาสี

๑. ม. ปทฎุจ พุหมทตเตน ๑

*เล่มที่ 36 มหณปถवलณณน หน้ 440

[๖๓๑]	อุพเพตติ เม ทหย์	มุขณจ ปรีสุตตติ
	นิพพุตี นนทิจจณณมิ	อคคิทททุโฒว อตเป
	กมมารนั ยถอ อุกก	อนุโต ฉยติ โน พหิ
	เอวมปิ ทหย์ มยห้	อนุโต ฉยติ โน พหิติ ๗

ตตถ อุพเพตตีติ ตตต มโหสถ ทหย์ เม มหวเวตริต
 วิย อสสตุถปลลว (๑) กมปติ ๗ อนุโต ฉยติ โน พหิติ สว อุกก
 วิย มยห้ ทหยมัถ อพกนุเตร ฉยติ พหิ ปน น ปณณยตีติ (๒)
 ปรีเทวติ ๗

มหสตุโต ตสส ปรีเทวิติ สตุวอ อัย อนุชพวโล อณณเส
 ทิวเสส มม วจัน น กรยย กियโย นั นิกคณนุสสณมิติ
 จินุเตตุวอ อห

[๖๓๒]	ปมตุโต มนุตนาตีโต	กัณนมนุโตสิ ชตติย
	อิทณิ โข ตั ตายนตุ	ปณทิตถา มนุติโน ชน
	อคควมจจสส วจัน	อตุถกณนุเทสิโน
	อตุตปีตริโต รช	มิโค กุณเว โอหิโต
	ยถापि มจโน วลิส	วจกั มัเสน ฉทิต
	อณคิทุโร น ชนณติ	มจโน มรณมตุตโน
	เอวมเว ตว รช	จถเนยยสส ชีตริ
	กณคิทุโร น ชนณสิ	มจโน (๓) มรณมตุตโน

๑. ม. มหวเวตปพริต วิย ปลลว ๗ ๒. ม. น ฉยตีติ ๗

๓. ส. ม. มจโนว ๗

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 441

สเจ คจฺจสิ ปญฺจาลํ จิปฺปมตฺตํ ชหิสฺสสิ

มิกํ ปนฺถานุปนฺนํ มหนฺตํ ภยเมสฺสติ

อนริยฺรูปุ ปุริโส ชนินฺท

อหิว อจฺจกฺกโต (๑) ทเสยฺย

น เตน เมตฺตี กยิราถ ธีโร

ทฺกุโข หเว กาปุริเสน สงฺกโม

ยํ เตวฺว (๒) ชยฺญา ปุริโส (๓) ชนินฺท

สีลวายํ พหุสฺสุโต

เตเนว เมตฺตี กยิราถ ธีโร

สุโข หเว สปุริเสหิ สงฺกโมติ ฯ

ตตฺถ ปมตฺโตติ มหาราช ตวํ กาเมน ปมตฺโต ฯ

มนตฺนาตีโตติ มยา อนาคตภยํ ทิสฺวา ปญฺญา ย ปริจฺฉินฺทิตฺวา

มนตฺตมนตฺนํ อติกฺกนฺโต ฯ ภินฺนมนฺโตติ มนตฺนาติกฺกนฺตตฺตาเยว

ภินฺนมนฺโต โย จ เต เสนกาทีหิ สทฺฐี มนฺโต คหิตฺโต เอโส

ภินฺโน ภินฺนมนฺโตสิ ชาโต ฯ ปญฺทิตฺตาติ อิม เสนกาทโย

จตฺตาโร อิทานิ ตํ รกฺขนฺตุ ปสฺสมี เนลํ พลนฺติ ทีเปติ ฯ

อกตฺวามจฺจสฺสาติ มม อุตฺตมสฺส อมจฺจสฺส วจฺนํ อกตฺวา ฯ

อตฺตปีติรโตติ อตฺตโน กิเลสปีติยา อภิรโต หุตฺวา ฯ มิโค

กุญฺเฏว โอิหิตฺติ ยถา นาม นีวาปโลภนาคโต มิโค กุญฺปาเส

๑. ม. ย. อจฺจกฺกโต ฯ ๒. ม. ย. เทว ฯ ๓. ม. ย. ปุริสํ ฯ

๔. ม. ย. ภินฺโนติปิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 442

พชฺฌติ เอวํ มม วจันํ อคฺคเหตุวา ปญฺจาลจฺนที ลภิสฺสามิตี
โลเภนาคนฺตุวา อิทานิ ญฺญุปาเส พทฺโธ มิโค วีย ชาโตสิ ฯ
ยถาปี มจฺโจติ คาทาทุขํ ตทา มยา อัยํ อุปมา อากฺญาตี
ทสฺเสตฺถํ วุตฺตํ ฯ สเจ คจฺจสฺสีตี คาทาปี น เกวลํ เอตฺตกเมว
อิมมฺปิ เต อุปมํ อหริณฺตี ทสฺเสตฺถํ วุตฺตา ฯ อนริยรูปฺตี
เกวญฺญพฺรหฺมณฺสทิสฺโส อสปฺปฺริสชาติโก นิลลชฺชปฺริโส ฯ น เตน
เมตฺตินฺตี ตาทิสฺเสน สทฺธี มิตฺตชฺมมํ น กยิราถ ตฺวํ ปน เกวญฺญเณ
สทฺธี เมตฺตี กตฺวา ตสฺส วจันํ คณฺหิ ฯ ทฺกุโขตี เอวรूपเณ
สทฺธี สมากโม นาม เอกวาริ กโต อิชฺ โลเกปี ปฺรโลเกปี
มหาทฺกุขาวหนโต ทฺกุโข โหตี ฯ ยํ เตววาตี ยํ ตฺว เอว (๑) อยเมว
วา ปาโห ฯ สฺวโขตี อิชฺ โลเกปี ปฺรโลกเปี สฺวโขเยว โหตี ฯ

อถ นํ ปฺน เอวรूपํ น กริสฺสตีตี สฺวญฺจฺจฺตรํ นิกฺคณฺหนฺโต
ปฺพเพ รณฺณา กถิตกถํ อหริตฺวา ทสฺเสนฺโต อาห

[๖๓๓] พาโล ตฺวํ เอลมฺมุโคสิ ราช

โย อุตฺตมตฺถานิ มยิ ลปีตฺถโถ

กิเมวหํ นจฺกถ โกญฺวิทฺโธ

อตฺถานิ ชานิสฺสํ (๒) ยถาปี อญฺเณ

อิมํ คเล คเหตุวาน นาสฺสเถ วิชิตา มม

โย เม รตนลาภสฺส อนฺตรายาย ภาสตีตี ฯ

๑. ม. ยํ เอว ฯ ๒. ม. ชานามิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 443

อิมมา เทว คาลา วตุวา มหาราช อหิ คหปติปุตฺโต
ยถา ตว อญฺเณ เสนกาทโย ปณฺฑิตา อตุถานิ ชานนฺติ ตถา
กิเมว ชานิสฺสํ อโศจโร เอส มยฺหิ คหปตีสิปฺปเมวาทิ ชานามิ
อยมตุโถ เสนกาทีนํ ปากโฏ เต ปณฺฑิตา โหนฺติ อชฺช เต
อฏฺฐารสฺหิ อุกฺโขภินฺนํ ปรีวาริตสฺส ตว เสนกาทโย อวสฺสยา
โหนตุ มํ ปน กิวยํ คเหตุวา นิกฺกทฺตฺติตุ อานาเปตี อิทานิ
มํ กสฺมา ปุจฺฉสฺสตี เอวํ สุนิคุคฺคหิตํ นิกฺคณฺหิ ฯ ตํ สุตฺวา
ราชา จินฺตฺสตี ปณฺฑิตํ มยา กตฺโทสเมว กเถสิ ปุพฺพเว
หิ อิทํ อนาคตภยํ ชานิ เตน มํ อตีวีย นิกฺคณฺหติ น
โย ปน เอตฺตํ กาลํ นิกฺกมฺมโก อจฺฉิสฺสตี อวสฺสํ อิมินา
มยฺหิ โสตุถิกาโว กโต ภวิสฺสตีติ ฯ อถ นํ ปรีคุคฺคหนฺโต
เทว คาลา อภาสิ

[๖๓๔] มโหสถ อตีเตน นานูวิชฺฉนฺติ ปณฺฑิตา
กี มํ อสฺสํว สมฺพนฺธํ ปโตเทเนว (๑) วิชฺฉสิ
สเจ ปสฺสสิ โมกฺขํ เม เขมํ วา ปน ปสฺสสิ
เตเนว มํ อนุสาส กิ มํ อตีเตน วิชฺฉสฺสตีติ ฯ

ตตฺถ นานูวิชฺฉนฺตีติ อตีตํ โทสํ คเหตุวา มุขสฺสตีหิ น
อนูวิชฺฉนฺติ ฯ อสฺสํว สมฺพนฺธนฺติ สตฺตฺเตนอย ปรีวตฺตฺตา
สุฏฺฐุ พนฺธิตฺวา จปิตํ อสฺสํ วีย กิ มํ วิชฺฉสิ ฯ เตเนว มนฺติ
๑. ปโฏเทนาติ เอวํ มุทฺทชฺชวริชานเนน วินยญฺจกถายํ วุตฺตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 444

เอวํ เต โมกฺโข ภวิสฺสตี เอวํ เต เขมฺนตี เตน โสตุฏฺฐิภาเวน
มํ อนุสฺสาส อสฺสาเสหิ ตํ หิ จเปตฺวา อณฺโณ เม ปฏฺฐิสรณํ
นตฺถิติ ฯ

อถ มหาสตุโต อัย ราชา อติวिय อนุชพาโต ปุริสฺวิเสสํ
น ชานาติ โลกํ กิลเมตฺวา ปจฺจาสฺส อวสฺสโย ภวิสฺสามิตี
จินฺเตตฺวา อาห

[๖๓๕]	อตีตํ มานุสํ กมฺมํ	ทุกฺกรํ ทุรภิสฺมภวํ
	น ตํ สกฺโกมิ โมเจตฺตุ	ตวํ ปชานสฺส (๑) ขตฺติย
	สนฺติ เวหาสยา (๒) นาคา	อิทฺฐิมฺนฺโต ยสฺสฺสิโน
	เตปี อาทาย คจฺเจยฺยํ	ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา
	สนฺติ เวหาสยา อสฺสา	อิทฺฐิมฺนฺโต ยสฺสฺสิโน
	เตปี อาทาย คจฺเจยฺยํ	ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา
	สนฺติ เวหาสยา ปกฺขิ	อิทฺฐิมฺนฺโต ยสฺสฺสิโน
	เตปี อาทาย คจฺเจยฺยํ	ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา
	สนฺติ เวหาสยา ยกฺขา	อิทฺฐิมฺนฺโต ยสฺสฺสิโน
	เตปี อาทาย คจฺเจยฺยํ	ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา
	อตีตํ มานุสํ กมฺมํ	ทุกฺกรํ ทุรภิสฺมภวํ
	น ตํ สกฺโกมิ โมเจตฺตุ	อนฺตลิกฺเขน ขตฺติยาตี ฯ

ตตฺถ กมฺมนฺติ มหาราช อิทํ ตว อิโต โมจัน นาม

๑. สී. ย. ตวฺมฺปิ ชานสฺส ฯ ๒. สී. ย. เวหาสยา ฯ เอวฺมฺปริปี ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 445

อดีตมานุสมนุสเสหิ (๑) กตตพพัม กมมัม อตีตัม ๑ ทุกกริ ทุริทิสฺมกฺวณฺติ
เนว กาคฺตุ น สหิตฺตุ (๒) สกฺกา ๑ น ตัม สกฺโกมิตฺติ อหัม ตัม อิโต
โมเจตฺตุ น สกฺโกมิตฺติ ๑ ตฺวํ ปชานสฺสุ ขตฺติยาติ มหาราช
ตวเมเวตฺถ กตตพพัม ชานสฺสุ ๑ เวหายสาติ อากาเสน คมนสมตฺถา
หตฺถิโน ๑ ยสฺสาติ ยสฺส รณฺโณ ๑ ตถาวิชาติ ฉทฺทนฺตฺถุเล
วา อุโปสถกฺุเล วา ชาตา นาคา โหนฺติ ตัม ราชานํ เต
อาทาย กจฺเจยฺยํ ๑ อสฺสาติ พลาหกอสฺสราชกฺุเล ชาตา อสฺสา ๑
ปฏฺจีติ กรุพฺม สนฺธายาห ๑ ยกฺขาติ สาทาคิราทโย ยกฺขา ๑
อนตฺถิกฺเขนาติ อหนฺตัม อนตฺถิกฺเขน โมเจตฺตุ น สกฺโกมิตฺติ ตัม
อาทาย อากาเสน มิถิลํ เนตฺตุ น สกฺโกมิตฺติ อตฺถิ ๑

ราชา ตัม สุตฺวา อปฺปฏิภาโณ นิสฺสีทึ ๑ อถ เสนโก
จินฺเตสิ อิทานิ รณฺโณ จ อมฺหากณฺจ จเปตฺวา มโหสถ-
ปณฺฑิตํ อณฺณํ ปฏฺฐิสรณฺํ นตฺถิ ราชา ปนสฺส กถํ สุตฺวา
มรณฺภยตฺชชฺชิตฺ กิณฺจิจิ วตฺตํ น สกฺโกติ อหัม ปณฺฑิตํ
ยาจิสฺสามิตฺติ ๑ โส ยาจนฺโต เทว คาลา อภาสิ

[๖๓๖] อดีตทสฺสี ปุริโส มหนฺเต อุตฺกณฺณเว
 ยตฺถ โส ลภเต คาริ ตตฺถ โส วินฺทเต สฺขํ
 เอวํ อมฺหณฺจ รณฺโณจ ตฺวํ ปตฺติจฺจา มโหสถ
 ตฺวํ โนสิ มนฺตึนํ เสฏฺโฐ อมฺเห ทฺกฺขา ปโมจยาติ ๑

๑. ม. อดีตัม มนุสเสหิ ๑ ย. อดีตัม มานุสเสหิ ๑ ๒. ม. สมภวิตฺตุ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 446

ตตฺถ อตีรทสฺสีติ สมุทฺเท ภินฺนนาโว ตีริ อปฺสฺสนฺโต ฯ
ยตฺถาติ อุมิเวคสมพฺภาหโต วิจฺรฺนฺโต ยสฺมี ปเทเส ปติฏฺฐิ
ลภติ ฯ ปโมจยาติ ปุพฺเพ มิถิลํ เสนาย ปรีวาเรตฺวา จิตฺกาเลปี
ตยา ปโมจิตฺมฺหา อิทานิปี ตฺวเมว อมฺเห ทุกฺขา โมเจหีติ
ยาจติ ฯ

อถ นํ นิคฺคณฺหนฺโต มหาสฺตฺโต คาทาย อชฺฌภาสิ
[๖๓๗] อตีตํ มานุสฺสํ กมฺมํ ทุกฺกริ ทฺวริสฺมฺภวํ
น ตํ สกฺโกมิ โมเจตฺถํ ตฺวํ ปฺชานสฺสฺ เสนกาติ ฯ
ตตฺถ ตฺวํ ปฺชานสฺสฺ เสนกาติ เสนก อหํ น สกฺโกมิ ตฺวํ
อิมํ ราชานํ อากาเสน มิถิลํ เนหีติ ฯ

ราชา กเหตุพฺพคหณฺ อปฺสฺสนฺโต มรณฺภยตฺชฺชิโต
มหาสฺตฺเตน สทฺธิ กเถตฺถํ อสกฺโกนฺโต กทาจิ เสนโกปี กิณฺจิ
อุปายํ ชาเนยฺย ปุจฺฉามิ ตาว นนฺติ ปุจฺฉนฺโต คาทมาห
[๖๓๘] สฺโณหิ เม ตํ วจฺนํ ปฺสฺสเสนํ (๑) มหพฺภยํ
เสนกาทานิ ปุจฺฉามิ ก็ กิจฺจํ อีธ มณฺณสีติ ฯ

ตตฺถ ก็ กิจฺจฺนฺติ ก็ กตฺตพฺพยฺตฺตํ อีธ มณฺณสิ
มโหเสถนฺมฺหา ปรีจฺจฺตฺตา ยทิ ตฺวํ ชานาสิ วเทหิ เมติ ฯ

ตํ สุตฺวา เสนโก ราชา มํ อุปายํ ปุจฺฉติ โสภโณ วา
โหตุ อโสภโณ วา กเถสฺสามิสฺส เอกํ อุปายนฺติ จินฺเตตฺวา
๑. ม. ปสฺสเสนํ ฯ เอวมฺปรีปี ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 447

คาถมาห

[๖๓๕] อคฺคิ วา ทวารโต เทม คณฺหามฺเส (๑) วิกฺตฺตฺนํ (๒)

อญฺณมญฺฉิ วชิตฺวาน จิปรปี หิสฺสาม ชีวิตฺ

มา โน ราชฯ พุรฺมฺหตฺโต จิริ ทุกฺเขน มารียิตฺ ฯ

ตตฺถ ทวารโตติ ทวาริ ปิทฺหิตฺวา ตตฺถ อคฺคิ เทม ฯ

วิกฺตฺตฺนนฺติ อญฺณมญฺฉิ วิกฺตฺตฺนสฺตฺถิ (๓) คณฺหาม ฯ หิสฺสามาติ

ชีวิตฺ จิปรปี ชหิสฺสาม อลงฺกตฺปาสาโทเยว โน ทารุจิตโก

ภวิสฺสติ ฯ

ติ สุตฺวา ราชฯ อนตฺตมโน หุตฺวา อตฺตโน ปฺตฺตฺตทารสฺส

เอวรूपิ จิตกั กโรหิติ วตฺวา ปฺกุกฺสาทโย ปฺจฺฉิ ฯ เตปิ อตฺตโน

ปฺฐิรฺรูปาย พาลกถาเยว กถยีสฺสุ ฯ เตน วุตฺติ

[๖๔๐] สุโณหิ เม ตํ วจฺนํ ปสฺสเสณํ มหฺพุกฺขิ

ปฺกุกฺสทานิ ปฺจฺฉามิ กิ กิจฺจํ อิทฺ มญฺฉสฺสีติ ฯ

ปฺกุกฺโส อาห

[๖๔๑] วิสฺสํ ขาทิตฺวา มียฺยาม จิปรปี หิสฺสาม ชีวิตฺ

มา โน ราชฯ พุรฺมฺหตฺโต จิริ ทุกฺเขน มารียิตฺ ฯ

ราชฯ อาห

[๖๔๒] สุโณหิ เม ตํ วจฺนํ ปสฺสเสณํ มหฺพุกฺขิ

กามินฺททานิ ปฺจฺฉามิ กิ กิจฺจํ อิทฺ มญฺฉสฺสีติ ฯ

๑. ส. สී. ม. ย. คณฺหามเส ฯ เอวมุปรปี ฯ ๒. สී. ย. วิกฺตฺตฺนํ ฯ

๓. สී. ย. วิกฺตฺตฺนํ สฺตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 448

กามินฺโท อาห

[๖๔๓] รชชฺชา พชฺฌ มียุยาม ปปาตา ปปเตมฺหเส (๑)
 มา โน ราชา พุรหฺมทฺโต จิริ ทุกฺเขน มารียิตี ฯ

ราชา อาห

[๖๔๔] สุโณหิ เม ตํ วจัน ปสฺสเสนํ มหฺพุกฺขํ
 เทวินฺททานิ ปุจฺฉามิ กี กิจฺจํ อิท มณฺณสีตติ ฯ

เทวินฺโท อาห

[๖๔๕] อคฺคิ วา ทวารโต เทม คณฺหามฺหเส วิกฺนฺตนํ
 อณฺณมณฺณํ วรฺชฺวาน จิปฺปํ หิสฺสาม ชีวิตํ
 น โน สกโกติ (๒) โมเจตุ สุเขเนว มโหสโตติ ฯ

อปีจ เตสุ เทวินฺโท อัย ราชา กี กโรติ อมฺเห ปุจฺฉิ
อคฺคิมฺหิ สนฺเต ขชฺโชปนํ ฌมฺติ จเปตฺวา มโหสตปณฺทิตํ อณฺโณ
อิธ อมฺหากํ โสตฺถิภาวํ กาคู สมฺตโต นาม นตฺถิ อยฺนตํ
อปุจฺฉิตฺวา อมฺเห ปุจฺฉติ มยฺ กี ชานามาติ จินฺเตตฺวา อณฺณํ
อุปายํ อปสฺสนฺโต เสนเกน กถิตเมว กเถตฺวา มหาสตฺตํ

วณฺณนฺโต เทว ปเท อาห

ตตฺถายํ อธิปฺปาโย มหาราช
มยฺ สพฺเพ ปณฺทิตเมว ยาจาม
สเจ ปน ยาจิมฺมาโนปิ

๑. ส. ย. ปปเตมเส ฯ ม. ปปตามเส ฯ ๒. ย. สกโกมิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 449

น โน สกโกติ โมเจตุ์ สุขเนว มโหสถโ

อถ เสนกสฺส วณฺํ กริสฺสามาติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา ปุพฺเพ โปธิสฺตตฺสฺส กตฺโทถํ (๑) สฺริตฺวา เตน
สทฺธิ์ กเถตุ์ อสฺกโกนฺโต ตสฺส สฺชนฺตสฺเสว ปฺริเทวนฺโต
อาห

[๖๔๖]	ยถา กทฺทลฺลิโน สารี	อเนวถํ นาธิจฺจติ
	เอวํ อเนวสฺมานา นํ	ปฺลยฺหํ นาชฺฉมฺมาเมเส
	ยถา สิมฺพลฺลิโน สารี	อเนวถํ นาธิจฺจติ
	เอวํ อเนวสฺมานา นํ	ปฺลยฺหํ นาชฺฉมฺมาเมเส (๒)
	อเทเส วต โน วุฏฺจํ	กฺุณฺชรานํวณฺุทเก
	สฺงกาเส (๓) ทุมฺมนฺุสฺसानํ	พาลานํ อวิชานตํ
	อฺุพฺเพตฺติ เม ทหฺยํ	มฺุขลฺยจ ปฺริสฺสุสฺสติ
	นิพฺพุตฺตี นาธิจฺจามิ	อฺุคฺคิททฺุโฆว อาทเป
	กมฺุมารานํ ยถา อฺุกฺกา	อนฺุโต ฉายติ โน พหิ
	เอวํปิ ทหฺยํ มยฺหํ	อนฺุโต ฉายติ โน พหิตี ฯ

ตตฺถ กทฺทลฺลิโนติ ยถา กทฺทลฺลิกฺุณฺนทฺุสฺส นิสฺสารตฺตา สारตฺถิโก
 ปฺริโส อเนวสฺนฺุโตปิ ตโต สารี นาธิจฺจติ เอวํ มยํ อิมฺมหา
 ทฺุกฺขา มฺุณฺญนฺุปายํ ปฺลยฺจ ปฺลยฺหิตํ ปฺุจฺจิตฺวา อเนวสฺมานาปิ นํ
 ปฺลยฺหํ ฯ นาชฺฉมฺมาเมเสติ (๒) อมฺุเหหิ ปฺุจฺจิตฺุปายํ อสฺุณฺุโต วिय
 # ๑. ม. ยฺ. กถิตฺุโทถํ ฯ ๒. ม. นชฺฉมฺมาเมเส ฯ ยฺ. นาชฺฉมฺมาเมเส ฯ
 # ๓. ส. ม. ยฺ. สกาเส ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 450

มยฺหํ ตํ ปญฺหํ นาธคจฺฉาม ฯ ทุตฺติยคาถายํปี เอเสว นโย ฯ
กุญฺชรานํ วนฺนทเกติ ยถา กุญฺชรานํ อนุทเก จาเน วุฏฺฐิ อเทเส
วุฏฺฐิ นาม โหติ เตหิ ตถารูเป นินฺนทเก วนคหเน อเทเส วนฺนตา
จิปฺปเมว ปจฺจามิตฺตานํ วสํ คจฺฉนฺติ เอวํ อมฺเหหิปี อิมํ
ทุมฺมนุสฺसानํ พาลานํ อวิชานนฺตานํ สนฺติเก วนฺนเตหิ อเทเส
วุฏฺฐิ นาม เอตฺตเกสุ หิ ปญฺทิตฺเตสุ เอโกปี เม อิทานิ ปฏฺฐิสรณํ
นตฺถิติ นานาวิเชหิ วิลปติ ฯ

ตํ สุตฺวา ปญฺทิตฺโต อญฺ ราชาน อตีวีย กิลมตี สเจ
น นํ อสฺสาเสสฺสามิ หทยเนน ผลิเตน มริสฺสตีติ จินฺเตตฺวา
อสฺสาเสสี ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สุตฺถา อาห ฯ

[๖๔๗]	ตโต โส ปญฺทิตฺโต ธีโร	อตุถทสฺสี มโหสโธ
	เวเทหํ ทุกฺขิตํ ทิสฺวา	อิทํ วจนฺมพฺรวิ
	มา ตฺวํ ภายิ มหาราช	มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
	อหํ ตํ โมจยิสฺสามิ	ราหุคฺคหิตฺว จนฺทิมํ
	มา ตฺวํ ภายิ มหาราช	มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
	อหนตฺมํ โมจยิสฺสามิ	ราหุคฺคหิตฺว สุริยํ
	มา ตฺวํ ภายิ มหาราช	มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
	อหนตฺมํ โมจยิสฺสามิ	ปงฺเก สนนํว กุญฺชรํ
	มา ตฺวํ ภายิ มหาราช	มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 451

อหนุตฺ โมจยิสฺสามิ	เปพพนฺชิว (๑) ปนฺนคิ
มา ตฺวั ภายิ มหาราช	มา ตฺวั ภายิ รเถสภ
อหนุตฺ โมจยิสฺสามิ	ปกฺจี พนฺชิว ปญฺชเร
มา ตฺวั ภายิ มหาราช	มา ตฺวั ภายิ รเถสภ
อหนุตฺ โมจยิสฺสามิ	มจฺเณ ชาลคเตริว
มา ตฺวั ภายิ มหาราช	มา ตฺวั ภายิ รเถสภ
อหนุตฺ โมจยิสฺสามิ	สโยคพลพาหนิ
มา ตฺวั ภายิ มหาราช	มา ตฺวั ภายิ รเถสภ
ปญฺจาลิ พาหยิสฺสามิ	กากเสนิว เลทฺทุนา
อาหุ ปญฺญา กิมตฺถิยา	อมจฺโจ วาปี ตาทีโส
โย ตฺว สมฺพาทฺปกฺขนฺตํ (๒)	ทุกฺขา น ปริโมจเยติ ฯ

ตตฺถ อิทฺถติ ทวทาหทฺทฺธเณ อรณฺเณ ฆนฺวสุตฺติ วสุสาเปนฺโต
 วิย ตํ อสุสาเสนฺโต อิทํ มา ตฺวั ภายิ มหาราชาคิ อาทิวจัน
 อพฺุริ ฯ ตตฺถ สนนฺนติ ลกฺกํ ฯ เปพพนฺชุนฺติ เปพาย
 อพฺุณฺตรคตฺ สปป์ ฯ ปญฺจาลนฺติ เอวํ มหนฺตมฺปิ ปญฺจาลรณฺโณ
 เสนํ ปญฺจาลิ ฯ พาหยิสฺสามิตี ปลาเปสฺสามิ ฯ อาหุติ นามตฺถ
 นิปาโต ฯ ปญฺญา นาม กิมตฺถิยาตี อตุโล ฯ อมจฺโจ วาปี
 ตาทีโสตี ปญฺญา สมฺนฺนาคตตฺตา ตาทีโส ปญฺญาย สมฺปนฺโน
 อมจฺโจ วาปี กิมตฺถิโย โย ตํ เอวํ มรณฺสมฺพาทฺปฺปตฺตํ ทุกฺขา
 # ๑. ม. ยฺ. เปฟาพทฺชิว ฯ ๒. ส. ยฺ. โย ตํ สมฺพาทฺ..... ฯ ม. โย ตํ สมฺพาทฺปกฺขนฺตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 452

น ปริโมจเย มหาราช อัย ปจฺมตรํ อากจฺจนฺโต นาม กิมตฺถํ
อากโตติ มณฺณสิ มา ภายิ มหาราช อหนฺตํ อิมฺมหา ทุกฺขา
โมเจตฺตสํมิตฺติ ตํ อสฺสาเสสิ ฯ

ราชาปี ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา อิทานิ เม ชีวิตํ ลทฺชนฺติ
อสฺสาสํ ปฏฺฐิถิ ฯ โฟธิสฺตเตน สีหนาท กเต สพฺเพเว เต
ตฺถีสฺสุ ฯ อถ นํ เสนโก ปุจฺฉิ ปณฺทิต ตฺวํ สพฺเพ อมฺเห
คเหตุวา จจฺจนฺโต เกนฺปาเยน คมิสฺสตีติ ฯ อลงฺกตอุมฺมงฺเคน
เนตฺตสํมิ ตุมฺเห คมนสฺชฺชา โหถาติ วตฺวา อุมฺมงฺกทฺวาริ
วिवฺรณฺตถํ โยเช อาณาปนฺโต อาห

[๖๔๘] เอถ มาณฺวา อฏฺฐเจถ มุขํ โสเชถ สนฺธิโน
เวเทโห สหฺมจฺเจหิ อุมฺมงฺเคน คมิสฺสตีติ ฯ

ตตฺถ มาณฺวาติ ตฺรฺณฺชาธิวจฺนํ ฯ มุขํ โสเชถาติ อุมฺมงฺก-
ทฺวาริ วิวฺรณฺต ฯ สนฺธิโนติ ยนฺตพฺพรสนฺธิโน จ ทฺวาริ โสเชถ
เอถสฺตานํ สยนคพฺพานํ ทฺวาริ วิวฺรณฺ อเนกสฺตานํ ทีปาลยานํ
ทฺวาริ วิวฺรณฺตาติ ฯ

เต อฏฺฐจาย อุมฺมงฺกทฺวาริ วิวฺรึสฺสุ ฯ สกโล อุมฺมงฺโค
เอโกภาโส อลงฺกตเทวสฺภา วิย วิโรจติ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

[๖๔๙] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา ปณฺทิตสฺसानุสาริโน (๑)
อุมฺมงฺกทฺวาริ วิวฺรึสฺสุ ยนฺตยฺตุเต จ อุกฺกเพติ ฯ

๑. ม.นุจฺริโน ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 453

ตตฺถ อนุสารีโนติ เวยยาวจฺจกราฯ ยนฺตยฺตฺเต จ
อคฺคเพติ สฺวจิมฺภิกสมฺปนฺนานิ จ ทฺวารกฺวาณานิ ฯ
เต อุมฺมงฺกทฺวาริ วิวริตฺวา มหาสฺตตฺสฺส อาโรเจสฺสุ ฯ โส
รณฺโณ สยณฺมกาสี กาโล เทว ปาสาทา โอตฺรธาติฯ ราชา
โอตฺรติฯ เสนโก สีสฺโต นาฬิตฺตํ (๑) อปเนตฺวา สากฺกํ โอมฺลจฺิตฺวา
กจฺฉํ ทพฺหิ พนฺธิฯ อถ นํ มหาสฺตฺโต ทิสฺวา เสนก กิ
กโรสีติ ปฺจฺฉิฯ ปณฺจิต อุมฺมงฺเคน กจฺฉนฺเตหิ นาม เวจฺฉํ
โมเจตฺวา กจฺฉํ ทพฺหิ พนฺธิตฺวา กนฺตพฺพนฺติฯ เสนก อุมฺมงฺกํ
ปวิสนฺโต โอนมิตฺวา ชณฺณเกหิ ปติฏฺจาย ปวิสิสฺสามิติ มา
สยณฺมกาสี สเจ หตฺถิณา กนฺตกาโมสิ หตฺถิ อภิรฺูห สเจ อสฺเสน
กนฺตกาโมสิ อสฺสํ อภิรฺูห อฺุจฺโจ อุมฺมงฺโก อฏฺจารสฺหตฺถพฺเพชฺ
วิศาลทฺวาริ ตฺวํ ยถารฺุจฺยา อลงฺกตปฺภฺิยตฺโต รณฺโณ ปฺุรโต
กจฺฉาติ อาห ฯ โพธิสฺตฺโต ปน เสนกสฺส กมนํ ปฺุรโต วิจาเรตฺวา
ราชานํ มชฺเฌ กตฺวา สยํ ปฺุจฺฉโต อโหสิฯ กิ การณาฯ ราชา
อลงฺกตอุมฺมงฺกํ โอลเณนฺโต มา สณฺนิกํ อคฺมาสีติฯ อุมฺมงฺเก
มหาชนสฺส ยากฺกตฺตขาทนียาทินิ อปฺปมาณานิ อहेสฺสุฯ เต
มนฺุสฺสา ขาทนฺตา ปิวนฺตา อุมฺมงฺกํ โอลเณนฺตา กจฺฉนฺติฯ
มหาสฺตฺโตปิ ยถ ยถ มหาราชาติ โจเทนฺโต ปฺุจฺฉโต ยติฯ
ราชา อลงฺกตเทวสฺภํ วิย อุมฺมงฺกํ โอลเณนฺโต ยติฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อาห

๑. ม. นาฬิปฏฺุฑฺฑิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 455

อัย เต สสฺสุโร เทว อัย สสฺสุ ชนาธิป
ยถา มาตุ ปฏฺธิปตฺติ เอวํ เต โหตุ สสฺสุยา
ยถาปิ นียโก ภาตา โสทริโย เอกมาตุโก
เอวํ ปญฺจาลจนฺโท เต ทยิตพฺโพ รเถสภ
อัย ปญฺจาลจนฺที เต ราชปฺตฺติ อภิชฺฌิตา (๑)
กามํ กโรหิ เต ตาย ภริยา เต รเถสภาทิ ฯ

ตตฺถ อนุสาสีติ เอวํ กิรสฺส อโหสิ กทาเจส กุชฺฌิตฺวา
จฺพนีรณฺโณ มาตริ มาเรยฺย อภิรุปาย นนฺทาเทวีย สทฺธิ
ลํวาลิ กปฺเปยฺย ราชกุมาริ มาเรยฺย ปฏฺธิณฺณมสฺส กhesamsamiti ฯ
ตสฺมา อัย เตติ อาทินา วทนฺโต อนุสาสิ ฯ ตตฺถ อัย เต
สสฺสุโรติ อัย ตว สสฺสุรสฺส จฺพนีรณฺโณ ปฺตฺโต ปญฺจาลจนฺทียา
กนิฏฺฐภาทิโก อัย เต อิทานิ สสฺสุโร ฯ อัย สสฺสุติ อัย อิมิสฺสา
มาตา นนฺทาเทวี นาม ตว สสฺสุ ฯ ยถา มาตฺติ ยถา
มาตุ ปฺตฺโต วตฺตปฏฺธิปตฺติ กโรติ เอวํ เต เอติสฺสา โหตุ
พลวตฺริ มาตฺสณฺณํ ปจฺจุปฏฺฐเปตฺวา มา กทาจิ นํ โลกจิตฺเตน
โอโลเกหิ ฯ นียโกติ อชฺฌตฺติโก เอกปิตฺรา เอกมาตฺยา ชาโต ฯ
ทยิตพฺโพติ ปิยายิตพฺโพ ฯ ภริยาติ อัย เต ภริยา ภวิสฺสติ มา
เอติสฺสาย อวมานมกาสีติ ฯ โส เอวํ รณฺโณ ปตฺติณฺณํ คณฺหิ ฯ

ราชา สาทฺธิ สมฺปฏฺธิจฺฉิ ฯ ราชมาตริ ปน อารพฺภ น

๑. ม. อภิจฺฉิตา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 456

กิญฺจิ กเถสิ ฯ กิ ภารณา ฯ ตสฺสา มหุลลภาเวเนว ฯ อิทมฺปน
สพฺพํ โพธิสฺสโต ตีเร จตุวา กเถสิ ฯ อถ นํ ราชา มหาทุกฺขโต
มุตตตาย คนฺตุกาโม หุตฺวา ตาต ตฺวํ ตีเร จิโต กิ กโรสีติ
วตฺวา คาถมาห

[๖๕๒] อารุยฺห นาวํ ตรมาโน กิ นุ ตีรมฺหิ ติฏฺฐสฺสิ
กิจฺจมา มุตตมฺหา ทุกฺขโต ยามทานิ มโหสธาติ ฯ
ตํ สุตฺวา มหาสฺสโต เทว ตุมฺเหหิ สทฺธิ คมนํ นาม

มยฺหํ อยฺตฺตฺนฺติ วตฺวา อาห

[๖๕๓] เนส ฌมฺโม มหาราช โยหํ เสนาย นายโก
เสนางํ ปริหาเปตฺวา อตฺตานํ ปริโมเจย
นิเวสนมฺหิ เต เทว เสนางํ ปริหาปิตํ
ตํ ทินฺนํ พุรฺหมตฺเตน อานยิสฺสํ ปริเสธาติ ฯ

ตตฺถ ฌมฺโมติ สภาโว ฯ นิเวสนมฺหิตี นกรํ สนฺชายาห ฯ
ปริโมเจยติ ปริโมเจยฺยํ ฯ ปริหาปิตฺนฺติ จจฺจฺหิตํ ฯ

เตสฺหิ หิ มนฺุสฺเสสฺสุ พุรฺมคฺคํ อากเตสฺ (๑) เกจิ ขาทนฺดา เกจิ
ปิวฺนฺดา เกจิ กิลมฺนฺดา นิทฺทํ โอกกมฺนฺดา อมฺหากํ นิกฺขนฺตภาวมฺปิ
น ชานีสฺสุ เกจิ คิลานา มยา สทฺธิ จตฺตาโร มาเส กมฺมํ กตฺวา
มม อฺปการมฺนฺุสฺสา เจตฺถ พหุ น สกฺกา มยา เอกมฺนฺุสฺสมฺปิ
จจฺจฺเทตฺวา คนฺตุ อหํ ตาว นีวตฺเตตฺวา สพฺพมฺปิ ตว เสนํ

๑. ม. ย. อากตฺตฺตา ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชตถ หน้ 457

พฐหมตตเตน ทินนั ฅนณจ อวสิฏฐั (๑) อานศฐามิ ตุมเห
มหาราช กตถจ อวิลมพนต สัฆั สัฆั กจจถ มยว โว
อนุตฐามคเค หตถอิศฐพหหนาทินิ จปีตานิ กิลนตกิลนตานิ
ปฬาย สมหตถสมตถเถ โยเค อภิฐุห สัฆั สัฆั มิถิลนคฐเมว
ปวิธถติ อห ๗ ตโต ราชว คถมว

[๖๕๔] อปเปลโน มหาเสนั กถั นิคคยห (๒) จฐสสิ
ทพพลโ ปลวนตเนน วิหณณิสฐสสิ ปณฐิตถติ ๗
ตตถ นิคคยหหติ ปฐิปฐริตฐว (๓) ๗ วิหณณิสฐสสิติ กิลมิฐสสิ ๗ (๔)
ตโต โพธิสตุตถ คถมว

[๖๕๕] อปเปลโนปิ เจ มนุติ มหาเสนั อมนุติ
ชินถติ ราชว ราชวโน อทิจุจ็จฐยนตมนุติ ๗
ตตถ มนุติติ มนุตย สมนุณนคโต ปณณว อูปยกฐลโ ๗

อมนุติมนุติ อนูปยกฐลั ๗ ชินถติติ ปณณว ทุปลณณั
ชินถติ ๗ ราชว ราชวโนติ เอโกปี เอวฐโป ราชว พหุปี
ทุปลณณเ ราชวโน ชินถติยว ๗ ยถา กิณติ ๗ อทิจุจ็-
ฐยนตมนุติ ยถา อทิจุจ็ อุนทนต์ ตมั วิฐมิตฐว ออโลกั
ทสเสติ เอวั ชินถติ เจว สุริโย วิย วิโรจติ จ ๗

อิทนจ ปน วตฐว มหสตุตถ ราชนั วนุทิตฐว กจจถ

๑. ม. ย. อปปฏิวิทฐั ๗ ๒. ม. ย. วิคคยห ๗ ๓. ม. ปฐิปฐริตฐว ๗

๔. ม. ย. หณณิสฐสสิ ๗

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 458

คฺมุเหติ วตฺวา ตํ อฺยโยเชติ ฯ โส มฺตุโต วตฺมฺหิ อมิตฺตฺหตฺตฺโต
อิมิสฺสา จ ทฺทฺชตฺตา มโนโรปิ เม มตฺถกํ ปตฺโตติ โปชิตฺตฺตฺส
คฺณํ อวชฺชิตฺวา อฺปฺปนฺนปิตฺตฺปาโมชฺโซ ปณฺชิตฺตฺส คฺณฺ เสนกฺตฺ
กถนฺโต คากฺมาห

[๖๕๖] สฺสุขํ วต สํวาโส ปณฺชิตฺเตหิตฺติ เสนก

ปฺกฺขีว ปณฺชเร พนฺเช (๑) มจฺเณ ชาลคฺเตริว

อมิตฺตฺหตฺตฺตฺกเต (๒) โมจฺยิ โน มโหสฺโถติ ฯ

ตฺตฺตฺ สฺสุขํ วตฺติ อติสฺสุขํ วต อิทํ อธิกฺตรํ (๓) โย สํวาโส

ปณฺชิตฺเตหิ ฯ อิติตฺติ การณฺตฺเถ นิปาโต ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ

ยสฺมา อมิตฺตฺหตฺตฺตฺกเต โมจฺยิ โน มโหสฺโถ ตสฺมา เสนก

วทามิ สฺสุขํ วต อิทํ โย เอวํ (๔) ปณฺชิตฺเตหิ สํวาโสติ ฯ

ตํ สฺตุวา เสนโก ปณฺชิตฺตฺส คฺณํ กถนฺโต อาห

[๖๕๗] เอวเมว (๕) มหาราช ปณฺชิตฺตา หิ สฺขาวหา

ปฺกฺขีว ปณฺชเร พนฺเช (๑) มจฺเณ ชาลคฺเตริว

อมิตฺตฺหตฺตฺตฺกเต (๒) โมจฺยิ โน มโหสฺโถติ ฯ

อถ วิเทหราช นทิตฺโต อุตฺตริตฺวา โยชนฺนฺตฺเร มหาสฺตฺเตน

การิตคฺามํ สมฺปตฺโต ฯ ตตฺถสฺส โปชิตฺตฺเตน จปิตฺตฺนฺนฺสฺสา หตฺถิ-

พาหนาทินิ เจว อนฺนปานาทินิ จ อทฺสฺ ฯ ราชฯ กิลนฺตฺกิลนฺเต

๑. ม. ยฺ. พนฺเช ฯ ๒. ม.หตฺถตฺตฺกเต ฯ ๓. สฺ. ยฺ. กตรํ ฯ

ม. อัย ปาโจ นตฺติ ฯ ๔. ม. โย เอส ฯ ยฺ. โส เอส ฯ ๕. ม. ยฺ. เอวเมตฺ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หนา 459

หตฺถิอสุสฺสเร นีวตฺเตตฺวา อิตฺเร อาทาย เตหิ สทฺธิ อณฺณํ คามํ
ปาปฺปณิ ฯ เอเตนฺุปาเยน โยชนสฺตมคฺคํ อติกฺกมิตฺวา ปฺนทิวเส
ปาโตว มิตฺถิํ ปาวิสิ ฯ โปธิสฺสโตปิ อุมฺมงฺกทฺวาริ คนฺตฺวา อตฺตนา
สฺนฺนทฺชชคฺคํ โอมฺมจฺจิตฺวา อุมฺมงฺกทฺวาเร วาลุกํ วิยฺหิตฺวา ตํ ตตฺถ
จเปสิ ฯ จเปตฺวา จ ปน อุมฺมงฺกํ ปวิสิตฺวา อุมฺมงฺกา นิกฺขมิตฺวา
ตํ นคริํ ปวิสิตฺวา ปาสาํ อภิรฺยฺห คนฺโชนฺทเก นหาตฺวา
นानคฺครสโกชนํ ภูณฺชิตฺวา สยนวรคโต มโนโรโธ เม มตฺถกํ
ปตฺโตติ อวชฺเชนฺุโต นิปชฺชิ ฯ อตฺสสา รตฺติยา อจฺเจเยน
จฺุพฺนิราชาเสนางฺกํ วิจาริยาโน ตํ นคริํ อฺุปาคมิ ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺุโต สตฺถา อาห

[๖๕๘]	รกฺขิตฺวา กสิณฺ รตฺตี	จฺุพฺเนยฺโย มหพฺพโล
	อฺุเทนฺุตํ อรฺุณคฺคฺคฺมิ	อฺุปการมฺุปาคมิ (๑)
	อารฺุยฺห ปวริํ นาคิํ	พลวณฺุตํ สภฺุจฺจิหายนํ
	ราชา อโวจ ปญฺจาโล	จฺุพฺเนยฺโย มหพฺพโล
	สฺนฺนทฺุชฺ โช มณฺจิมฺเมน	สรมาทาย ปาณินา
	เปสิเย อชฺฌภาสิตฺถ	ปฺุณฺคฺคฺมิเพ สมากเตติ ฯ

ตตฺถ กสิณฺนฺติ สกฺลํ นิสฺเสสฺสิ รตฺตี ฯ อฺุเทนฺุตฺตฺติ

อฺุเทนฺุเต ฯ อฺุปการนฺุติ ปญฺจาลนฺคริํ อฺุปาทาย มหาสตฺเตน
การิตฺตฺตา อฺุปการนฺุติ สทฺธฺนามํ นคฺรมฺุปาคมิ ฯ อโวจติ อตฺตโน
๑. ม. ยฺ. อฺุปการิํ อฺุปาคมิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 460

เสนํ อวจ ๑ เปสียะติ อุตฺตโน เปสการเก ๑ อชฺฌภาสิตฺถาติ
อธิภาสิตฺถ ปุเรตรเมว อภาสิตฺถ ๑ ปุณฺณคฺคเมติ พหุสิปฺเปสฺ
ปติภฺจฺเจ อเนกสิปฺปญฺญ (๑) ๑

อิทานิ เต สรฺูปโต ทสฺเสตฺถ อห

หตุถาโรเห อนิภฺจฺเจ รติเก ปตฺติการเก
อุปาสนมฺหิ กตฺตเถ วาลเวเช สมากเตติ ๑

ตตฺถ อุปาสนมฺหิธิ ธนุสิปฺเป ๑ กตฺตเถติ อวิรุชฺฌนเวธิตาย
สมฺปนฺนหตุเถ ๑

อิทานิ ราชา เวเทหิ ชิวฺคฺคาหิ คณฺหาเปตฺถ อานาเปนฺโต

อห

[๖๕๕]	เปเสถ กุญฺชเร ทนฺตี	พลวณฺเต สภฺจฺจฺหายเน
	มทฺทนฺตฺถ กุญฺชรา นคริ	เวเทเหเน สฺมาปิตํ
	วจฺจนฺตมฺมุขา เสตา	ติภฺจฺจฺกคา อภฺจฺจฺเวธิโน
	ปนฺนุณฺณา ธนุเวเคน	สมฺปตฺนตฺตฺตริตรา
	มานวา จมฺมิโน สุรา	จิตฺตทณฺฑยฺตาวุธา
	ปกฺขนฺทิโน มหานาคา	หตุถินํ โหนฺติ สมฺมุขา
	สตุติโย เตลฺโธตาโย	อจฺจิมนฺโต (๒) ปภสฺสรา
	วิชฺโชตฺมานา ติภฺจฺจฺนตฺต	สตริสาว (๓) ตารกา
	อาวฺธพลวณฺตานิ	คฺคณิกายูธฺธารินํ

๑. สิปฺปญฺญ ๑ ม. อเนกสิปฺปชานนเกติ ๑ ๒. ม. ยฺ. อจฺจมนฺตา ๑

๓. ส. ม. ยฺ. สตริสิว ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 461

อิทิสานํ เม โยธานํ	สงฺคามเอ อปลาอินํ
เวเทโห กุโต มุจฺจิสฺสติ	สเจ ปกฺขิว กาทฺติ (๑)
ตีส เม ปุริสฺนาวุโตย	สพฺเพ เจเกกฺนิจฺจิตา (๒)
เยสํ สมํ น ปสฺสามิ	เกวลํ มหิมํ จรํ
นาคา จ กปฺปีตา ทนฺตี	พลวนฺตา สฏฺฐิหายนา
เยสํ ขนฺเชสุ โสภนฺติ	กุมารา จารุทสฺสนา
ปีตาลงฺการา ปีตวสนา	ปีตฺตุตฺตรนิวาสนา
นาคกฺขนฺเชสุ โสภนฺติ	เทวปฺตฺตาว นนฺทเน
ปาจันวณฺณา เนตฺตีสา	เตลโรตา ปภสฺสรา
นิฏฺฐิตา นรวิเรหิ (๓)	สมชารา สุนิสฺสิตา
เวลฺลาพิโน วิตมฺลา	สิกฺกายสมฺยา ทพฺหา
กหิตา พลวนฺเตหิ	สุปฺปหารปฺปหาริกิ
สุวณฺณา ผรุสมฺปนฺนา (๔)	โลหิตกณฺจฺปชาริตา (๕)
วิวตฺตมานา โสภนฺติ	วิขฺขวพุกฺกมนฺนตฺเร
ปวกา (๖)จมฺมิโน (๗) สุรา	อสิจฺมมฺสฺส โกวิทา
ผรุคฺคหา (๘) สิภฺจิตฺรา (๙)	นาคกฺขนฺธาติปาติโน (๑๐)

๑. ส. ม. กาทิตี ฯ ๒. ส. ย. สพฺเพเวเกกฺนิจฺจิตา ฯ ม. สพฺเพเวเกกฺนิจฺจิตา ฯ

๓. ม. นรวิเรหิ ฯ ๔. ส. ม. สุวณฺณผรุสมฺปนฺนา ฯ ย. สุวณฺณจารุสมฺปนฺนา ฯ

๕. ม.กจฺจฺปชาริตา ฯ ย.....กจฺจฺปวาทิตา ฯ ๖. ส. ปตฺกา ฯ ส. ย. ปตฺกา ฯ

ม. ปฏฺฐากา ฯ ๗. ม. ย. วมฺมิโน ฯ ๘. ส. ม. ฌนฺคฺคหา ฯ ส. ย. ฌนฺคฺคหา ฯ

๙. ส. ย. สิภฺจิตฺาโร ฯ ๑๐. ส. ย. นาคกฺขนฺธาติปาติโน ฯ ม. นาคกฺขนฺธาติปาติโน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 462

อิทิสเหหิ ปฺรกุชิตฺโต (๑) นตฺถิ โมกฺโข อิโต ตว
ปภาวนเต น ปสฺสามิ เยน ตฺวํ มิถิลํ วเชติ ฯ

ตตฺถ ทนฺตฺติ สมฺปนฺนทนฺเต ฯ วจฺจนฺตมฺหาติ นิขาทนสทิส-
มฺหา ฯ ปนฺณณฺณาติ วิสฺฐา ฯ สมฺปตฺนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
สฺตรา อิตฺตฺตฺตรา สมฺปตฺนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
สฺรวสฺสํ วสฺสธาติ อาณาเปสิ ฯ มาณฺวาติ ตฺรณฺโยธา ฯ จมฺมิโนติ
จมฺมฺมหาตฺตา ฯ จิตฺตทณฺฑยฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
สมนฺนาคตา ฯ ปกฺขนฺทิโนติ สงฺคามํ ปกฺขนฺทิกา ฯ มหاناภาติ
มหานาเกสุ โภจฺจนฺทา กตฺวา อาคจฺจนฺเตสุปี นิจฺจลํ จตฺวา เตลํ
ทนฺเต คเหตฺวา ลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
สฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ยฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
กาชฺชราภฺรณฺนิ จ ชาเรณฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ชาเรณฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ปฺกฺขนฺทํ กริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ปฺริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ตีสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
โยธาปฺเรลํ หตฺถโต อวฺรํ คเหตฺวา ปจฺจามิตฺตฺตฺตํ สีลํ
ปฺตฺนสมฺตฺถา เอเกกํ วิจฺจิตฺวา คหิตฺวา อนิวดฺตฺตฺตฺตฺตฺต
๑. ส. ม. ย. เอตาทิสเหหิ ปฺรกุชิตฺโต ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 463

ทสฺเสติ ๑ เกวลั มหิมั จรฺนติ สกัลปิ อิมั มหึ จรฺนโต ๑ เยสั
สมัน น ปสฺสามิติ เยสั สทิสั น ปสฺสามิ เตเยว เม โยธา
เอตฺตกาติ ทสฺเสติ ๑ จารุทสฺสนาติ จารุ วุจฺจติ สุวณฺณั
สุวณฺณวณฺณาติ อตุโธ ๑ ปิตาลงฺการาติ ปิตวณฺณาการา ๑
ปิตวสนาติ ปิตวตฺตนิวตฺตา ๑ ปิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
สงฺกา ๑ ปาจันวณฺณาติ ปาसानมจฺจกสทิสา ๑ เนตฺตีสํสาติ
ขกฺกา ๑ นรวิเรหิตี วิริยวฺนฺเตหิ ปณฺทิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
สฺกุจฺจ นิสฺสิตา อตฺตติชิตฺตา ๑ เวลฺลาพิโนติ จิตฺตมชฺชนฺตฺตฺตฺตฺต
วีย วิชฺโชตฺตมานา ๑ สิกฺกกายสมฺยาติ สตฺตฺตวเว โกณฺจสฺกฺก
ขาทาเปตฺวา คหิเตน สิกฺกกายเสน กตา ๑ สฺปฺปหารปฺปหาริทธิ
ทพฺพปฺปหารเรหิ โยเชหิ ๑ โลหิตกณฺจปฺปหาริตาติ โลหิตวณฺณาย
โกสิยา สมฺนฺนาคตา ๑ ปวกาติ อากาเส ปวิวตฺตฺตฺตฺต
อสิจฺมมฺสฺส โกวิทาติ เอเตสั คหณฺ กุสลา ๑ ผรฺกฺกหาติ
ผรฺกฺกหกา ๑ สิกฺกขิตฺตราติ ตสฺมี ผรฺกฺกหณฺ อตฺตวิย สิกฺกขิตฺตา ๑
นาคกฺกขณฺธิปาทิโนติ หตฺตฺตฺกฺกขณฺเช ขกฺเคน ฉินฺทิตฺตฺวา ปาตฺน-
สมตฺตา ๑ นตฺถิ โมกฺกโชติ อมฺโก เวเทหิ เปตฺก(๑) ปจฺมํ ตาว
คหฺปติปฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
นตฺถิตฺติ วทติ ๑ ปภาวณฺเตติ อิทานิ เต ราชาณฺภาวํ น
ปสฺสามิ เยน ตวํปี มิถิลั คมิสฺสสฺสิจิตฺเต ชาเล (๒) ปวิจฺจมจฺจ
๑. สี่. ย. เจฏฺก ๑ ๒. ย. กุเป ๑

วีย อชฺช ชาโตติ ฯ

เอวํ เวเทหํ ตชฺเชนฺโต อิทานิ นํ ชีวคฺคาหํ คณฺหิสฺสามีติ
วชิรํกุเสน นาคํ โจเทนฺโต คณฺหถ ภินฺทถ วิชฺฌถาติ
เสนํ อาณาเปนฺโต จูฬนํราชา อุปการนคฺริ อวตฺถรณฺโต วีย
อุปาคมิ ฯ อถ นํ มหาสตุตฺตสฺส อุปนิจิตฺตปฺริสา โโก ชานาติ
กํ ภวิสฺสตีติ อตฺตโน อุปฺภูจาเก คเหตุวา ปรีวารยีสฺสุ ฯ
ตสฺมี ขณฺเ โภชิสฺสโต ลีริสฺยนา วุฏฺจาย กตฺสรีรปฺภิชฺคฺคโน
ภุตฺตปาตราโส อลงฺกตปฺภียตฺโต สตฺสหสฺสคฺคณฺนิกํ กาสิกวตฺถํ
นิวาเสตฺวา รตฺตคมฺพลํ เอกํเส กตฺวา สตฺตรตฺนขจิจิตฺตํ เอกํ
वलฺลขณกาณฺจณฺทณฺฑกํ อาทาย สุวณฺณปาทุกํ อารุญฺห
เทวจฺจราหิ วีย อลงฺกตอิตฺถิหิ พาลวีชฺฌนียา วิชฺยมาโน
อลงฺกตปาสาเท สีหปญฺชรั วิวริตฺวา จูฬนํรณฺโถ อตฺตนาํ
ทสฺเสนฺโต สกฺกเทวราชลีลาชฺช อปฺราปรี จงฺกมิ ฯ

จูฬนํราชาปํ ตสฺส อุตฺตมรฺรูปสึเร อโถเกตฺวา จิตฺตํ ปสาเทคฺคํ
นาสคฺคิ อิทานิ ตํ คณฺหิสฺสามีติ ตฺริตฺตฺริโต หตฺถิเมว
เปเสสิ ฯ ปญฺชิตฺโต จินฺเตสิ อยํ ราชา เวเทโห เม อีเชว
ลทฺุโรติ สลฺยณาย ตฺริตฺตฺริโต อากจฺจณฺโตว น ชานาติ
อตฺตโน ปุตฺตทาเร คเหตุวา อมฺหากํ รณฺโถ ปหิตภาวํ
มณฺเณติ สุวณฺณาทาเสสฺสทิสฺสํ มม มุขํ ทสฺเสนฺตฺวาเตน สทฺุธิ
กเถสฺสามีติ ฯ โส วาตปาเน จิโตว มจฺจฺจสฺสรํ นิจฺจนาเรตฺวา
เตน สทฺุธิ เกฬิ กเถนฺโต อาห

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 465

[๖๖๐]	กิณฺหุ สนฺตรมาโนว	นาคํ เปเสสิ กุญฺชรํ
	ปหฺนฺจฺรุโป อากมฺลฺ (๑)	ลทฺชฺตฺโตสฺมฺมิตฺติ (๒) มณฺณลฺลิตฺติ
	โอหเรตฺ ฌนฺจําปํ	ชฺรปฺปํ ปฏฺฐิตฺทหฺร
	โอหเรตฺ สุกํ จมฺมํ (๓)	เวพฺพฺริยมณฺนิสฺสนฺนิภฺนฺตฺติ (๔) ๑

ตตฺถ กุญฺชรนฺตฺติ เสฏฺฐํ ๑ ปหฺนฺจฺรุโปติ หฺนฺจฺตฺถุจฺจิตฺโต
 โส มนฺตฺสชาโต ๑ อากมฺลฺลิตฺติ อากจฺณลฺลิตฺติ ๑ ลทฺชฺตฺโตสฺมฺมิตฺติ
 นิปฺพนฺนตฺโตสฺมฺมิตฺติ มโนโรโธ เม มตฺถกํ ปตฺโตติ มณฺณลฺลิตฺติ ๑
 โอหเรตฺนฺตฺติ เอตํ จําปตฺตํ ฌนฺํ โอหฺร อวฺหฺร ฉชฺชฺเตหฺติ
 โก นฺุ เต เอเตนฺตฺโต ๑ ปฏฺฐิตฺทหฺรติ อปเนตฺวา อณฺณสฺส วา
 เทหฺติ ปฏฺฐิณฺนเน วา จาเน จเปหฺติ กิ ชฺรปฺเปน กฺริสฺสลฺลิตฺติ ๑
 จมฺมมฺมิตฺติ เอตํ จมฺมมฺมปํ อปเนหฺติ อิทํ หิ ตยา หิยฺโย
 ปฏฺฐิมุกํ กวิสฺสลฺลิตฺติ ฉชฺชฺเตหฺติ ตํ มา เต สฺริรํ อฺปฺทฺทฺตํ (๕)
 อโหสิ เต สฺริรํ อกิลเมตฺวา ปาโตว ตว นคฺรํ ปวิสาหิตฺติ
 รณฺณา สทฺฐี เกพฺพิกาสี ๑

โส ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา อยํ คหปตฺติปฺตฺโต มยา สทฺฐี
 เกพฺพี กโรติ อชฺชเต กตฺตพฺพํ ชานิสฺสํมิตฺติ ตํ ตชฺเชนฺโต อาห

[๖๖๑]	ปสฺนฺนมุขวณฺโณลฺลิตฺติ	มิหิตฺปฺพพฺพญจ (๖) ภาสลฺลิตฺติ
	โหติ โข มรณฺกาเล	อิทิสฺสิ วณฺณสมฺปทาติ ๑

ตตฺถ มิหิตฺปฺพพฺพญจ ภาสลฺลิตฺติ ปจฺมํ สิตํ (๗) กตฺวา ปจฺจฺญา
 # ๑. ม. ยฺ. อาปตฺลิตฺติ ๑ ๒. ม. สิทฺชตฺโตสฺมฺมิตฺติ ๑ ๓. ม. ยฺ. วมฺมํ ๑
 # ๔. ม. ยฺ. ...สนฺนตฺนฺตฺติ ๑ ๕. ม. ยฺ. อฺปฺปณฺนํ ๑ ๖. ส. มิหิตฺปฺพพฺพญจ ๑
 ม. มิหิตฺปฺพพฺพญจ ๑ ๗. ม. มุหิตํ ๑

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 466

ภาสนุโต มหิตปฺพุพเมว (๑) ภาสตี มํ กิสุมิณฺจि น คณฺณี ๗ โหติ
โหติ มรณกาลเ นาม ปุริสสุส วณฺณสมฺปทา นาม เอวรูปา
โหติเยว ตสฺมา ตวํ วิโรจสิ อชฺช เต สีสํ ฉินฺทิตฺวา ชยปानํ
ปวิสุสามิตฺติ ๗

เอวํ ตสฺส เตน สทฺธิ กถิตกาลเ มหาพลกายาปิ มหาสตุตฺตสฺส
รูปสิริํ ทิสฺวา อมฺโภ อมฺหากํ ราชา มโหสถปณฺฑิตเตน สทฺธิ
ปฏิมนฺเตติ กิณฺนุโข กเถติ เอเตสํ กถํ สุณฺนิสุสามาติ
รณฺโณ สนฺติกเมว อคมํสุ ๗ ปณฺฑิตไต่ปี ตสฺส กถํ สุตฺวา
น มํ มโหสถปณฺฑิตไต่ติ ชานาติ นานํ อตฺตानํ มาเรตุํ
ทสุสามิตฺติ ฉินฺเตตฺวา เทว มนฺโต เต กิณฺโน เกวณฺเณน
จ ตยา จ หทฺเยน ฉินฺติตํ น ชาตํ มุขเณ กถิตเมว ชาตฺนฺติ
วตฺวา ตํ ปกาเสนฺโต อาห

[๖๖๒] โมฆมนฺเต กขุชิตํ ราช กิณฺนมนฺโตสิ ขตฺติย
ทฺกฺกณฺโห หิ (๒) ตยา ราชา ขลฺงฺเกเนว สินฺธุไว
ติณฺโณ หิโย ราชา คจฺจํ สามจฺโจ สปริชฺชโน
หสฺราชฺช ธา ธงฺโก อนฺชวํ ปตฺติสฺสตีติ (๓) ๗

ตตฺถ กิณฺนมนฺโตสิติ โย ตยา เกวณฺเณน สทฺธิํ สิริสยฺนคพฺเพ
มนฺโต กหิโต ตํ มม (๔) น ชานาตีติ มา สณฺณํ กริ ปเคว โส
มยา ภาโตติ กิณฺนมนฺโตสิ ชาโตติ วทามิ ๗ ทฺกฺกณฺโห หิ
ตยาติ มหาราช อมฺหากํ ราชา ตยา อสฺสขลฺงฺเกเนว สินฺธุไว วิย
๑. ม. มหิต..... ๗ # ๒. ม. ทฺกฺกณฺโหสิ ๗ # ๓. ม. ย. ปตฺติสฺสตีติ ๗
๔. ส. มํ ๗ ม. มนฺตํ ๗

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 467

ทุกคณฺโห (๑) ขลฺงกั อารุพฺเหน ชวสมฺปนฺนํ อชาณียํ อารุยฺห
คจฺฉนฺโต วยิ คเหตุํ น สกฺกาติ อตุโถ ฯ ขลฺงโก วยิ หิ
เกวณฺเฏ ตํ อารุพฺหกปฺริโส วยิ ตวํ ชวสมฺปนฺโน สินฺชโว
วยิ อหํ ตํ อารุพฺหกปฺริโส วยิ อมฺหากั ราชติ ทสฺเสติ ฯ
ติณฺโณ หิยโยติ หิยโยว อุตฺติณฺโณ โส จ โข สามจฺโจ
สปริชนฺ น เอกโกว ปลายิตฺวา คโต ฯ อนุชวฺนฺติ สเจ ปน
ตวํ ตํ อนุชวฺสฺสตี อนุพฺนฺชิสฺสตี ฯ ยถา สุวณฺณราชหํสั
อนุชวฺนฺโต ชงฺโก อนุตฺราว ปตฺติสฺสตี เอวํ ปตฺติสฺสตี อนุตฺราว
วินาสั ปาปฺณิสฺสตีติ วทติ ฯ

อิทานิ อจฺฉมฺภิโต เกสรสึโห วยิ มหาสตุโต อุทาหรณฺ
อาหรนฺโต อาห

[๖๖๗] สิงคาลาว (๒) รตฺติภาเค มุลฺลํ ทิสฺวาน กีสุกั
 มัสเปสึตี มณฺณนฺตา ปริพฺยุพฺพา มิคาชฺมา
 วิตฺวตฺตาสฺสุ รตฺตีสฺสุ อุคฺคตฺสฺมี ทิวากเร
 กีสุกั มุลฺลิตํ ทิสฺวา อาสาณินฺนา มิคาชฺมา
 เอวเมว ตวํ ราช เวเทหํ ปริวารย (๑)
 อาสาณินฺโน (๔) คมฺิสฺสตี สิงคาลา กีสุกั ยถาติ ฯ

ตตฺถ ทิสฺวานาติ จฺนฺทาโลเกน โอลิเกตฺวา ฯ ปริพฺยุพฺพาติ
ปาโตว มัสเปสึ ขาทิตฺวา คมฺิสฺสามาติ ปริวาเรตฺวา อฏฺฐิสฺสุ ฯ
วิตฺวตฺตาสฺสุติ เต ยาสฺสุ ยาสฺสุ รตฺตีสฺสุ เอวํ อฏฺฐิสฺสุ ตาสฺสุ ตาสฺสุ
๑. ม. ทุกคณฺโหสึ ฯ ๒. ส. ย. สิงคาลา ฯ ๓. ม. ปริวารย ฯ
๔. ส. ม. อาสจฺฉินฺโน ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 468

อติตาสฺ ๑ ทิสฺวาติ ปาโตว สุริยาโลเกน กีสุกํ ทิสฺวาน นยิทํ
มंसฺนติ ฌตฺวา จินฺนาสา หุตฺวา ปลายีสุ ๑ สิงฺคาลาติ ยถา
สิงฺคาลา กีสุกํ ปรีวาเรตฺวา อาสาจินฺนา คตา เอวํ ตวปี อิท
วิทฺทหรณฺโณ นตฺถิทาวํ ฌตฺวา อาสาจินฺโน หุตฺวา คมิตฺสสฺติ
เสนํ คเหตุวา ปลายิสฺสสฺตีติ ทีเปติ ๑

ราชา ตสฺส ตํ อจฺจนฺมํภิตฺวจฺนํ สุตฺวา จินฺเตติ อยํ
คหปติปฺตฺโต อติสูโร หุตฺวา กเถสิ นิสฺสํสยํ เวเทโห ปลาปีโต
ภวิสฺสตีติ อติวिय กุชฺฌิตฺวา ปุพฺเพ มยํ คหปติปฺตฺตํ นิสฺสาย
อุทรสาฎกสฺสาปี อสฺสามิกา ซาตา อิทานิ เตน อมฺหากํ
หตฺถกโต ปจฺจามิตฺโต ปลาปีโต พหุ วต โน อนตฺถการโก
อุภินฺนํ กตฺตพฺพิ การณํ อิมสฺเสว กริสฺสามิติ ตสฺส การณํ
กาตุํ อาณาเปนฺโต อาห

[๖๖๔] อิมสฺส หตฺถปาเท จ กณฺณนาสญจ จินฺทถ
โย เม อมิตฺตํ หตฺถกตํ เวเทหํ ปรีโมจยิ
อิมํ มํสํว อาตปฺปี (๑) สฺสเถ กตฺวา ปจฺนตฺตํ นํ
โย เม อมิตฺตํ หตฺถกตํ เวเทหํ ปรีโมจยิ
ยถาปี อุตฺถจฺมมํ (๒) ปจฺพฺยา วิตฺตฺนียติ (๓)
สีหสฺส อโถ พุชฺฌสฺส โหติ สงฺกฺสฺมาหตํ

๑. ส. ม. ปาตพฺพิ ๑ สී. ยฺ ปาตพฺพิ ๑ ๒. ม. ยฺ. อาสภจมมํ ๑

๓. ส. วิทฺตฺนียติ ๑ ม. ยฺ. วิตฺตฺนียติ ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 469

เอวนุตฺ วิตฺติตฺวาน (๑) เวชยิสฺสามิ สตุตฺติยา

โยเม อมิตฺตํ หตุถกตฺ เวเทหํ ปริโมจยฺตี ฯ

ตตุถ อาตปฺปนฺติ ปจิตฺพุพฺยุตฺตํ มิคาทีนํ มํลํ วย อิมํ
คหปติปฺตฺตํ สฺวเต อาวณฺติตฺวา ปจฺนตฺ ฯ สีหสฺส อโถ พฺยคฺขมฺสฺสาติ
เอเตสฺสจฺจ ขลา จมฺมํ สงฺกฺสมฺมาหตฺติ โหติ เอวํ โหตุ ฯ เวชยิสฺสามิตี
วิขฺฌาเปสฺสามิตี ฯ

ตํ สฺตฺตฺวา มหาสฺตฺโต หลิตฺติ กตฺวา อัยฺ ราชา น ชานาติ
อตุตฺโน เทวียจ พฺนฺชวานญจ มยา มิถิลิ ปฺหิตภาวํ เตน
เม อิทํ กมฺมกรณฺม วิจาเรติ โภชฺวเสน โข ปน มํ อฺสุนา
วา วิขฺฌเยยฺย อญฺญํ วา อตุตฺโน รุจฺจนกํ กเรยฺย หนฺนทาหํ
โสกาตุริ อิมํ เวทนาปฺตฺตํ กตฺวา หตุถิปฺปฏิเจเยว นํ วิสฺสณฺณิ
กตฺวา นิปฺชฺชาเปตฺติ ตํ การณฺม อารโจะสฺสามิตี จินฺเตตฺตฺวา อาห

[๖๖๕] สเจ เม หตุถปาเท จ กณฺณนาสญฺจ เจทสิ (๒)

เอวํ ปญฺจาจฺจนฺทสฺส เวเทโห เจทยิสฺสตี

สเจ เม หตุถปาเท จ กณฺณนาสญฺจ เจทสิ

เอวํ ปญฺจาจฺจนฺทียา เวเทโห เจทยิสฺสตี

สเจ เม หตุถปาเท จ กณฺณนาสญฺจ เจทสิ

เอวํ หนฺนทาย เทวีย เวเทโห เจทยิสฺสตี

สเจ เม หตุถปาเท จ กณฺณนาสญฺจ เจทสิ

๑. ส. วิหิตฺตฺวาน ฯ ม. ยฺ. วิตฺติตฺวาน ฯ เอวมฺปริปี ฯ

๒. ม. ยฺ. เจจฺจสิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 470

เอวนฺเต ปุตฺตทารุสฺส	เวเทโห เณยิสฺสติ
สเจ มํสญฺจ อาตปฺปํ	สุเถ กคฺควา ปจิสฺสติ
เอวํ ปญฺจาลจนฺทสุส	เวเทโห ปาญยิสฺสติ
สเจ มํสญฺจ อาตปฺปํ	สุเถ กคฺควา ปจิสฺสติ
เอวํ ปญฺจาลจนฺทียา	เวเทโห ปาญยิสฺสติ
สเจ มํสญฺจ อาตปฺปํ	สุเถ กคฺควา ปจิสฺสติ
เอวํ นนฺทาย เทวียา	เวเทโห ปาญยิสฺสติ
สเจ มํสญฺจ อาตปฺปํ	สุเถ กคฺควา ปจิสฺสติ
เอวํ เต ปุตฺตทารุสฺส	เวเทโห ปาญยิสฺสติ
สเจ มํ วิตุณฺิตฺวาน	เวชยิสฺสติ สตฺตียา
เอวํ ปญฺจาลจนฺทสุส	เวเทโห เวชยิสฺสติ
สเจ มํ วิตุณฺิตฺวาน	เวชยิสฺสติ สตฺตียา
เอวํ ปญฺจาลจนฺทียา	เวเทโห เวชยิสฺสติ
สเจ มํ วิตุณฺิตฺวาน	เวชยิสฺสติ สตฺตียา
เอวํ นนฺทาย เทวียา	เวเทโห เวชยิสฺสติ
สเจ มํ วิตุณฺิตฺวาน	เวชยิสฺสติ สตฺตียา
เอวนฺเต ปุตฺตทารุสฺส	เวเทโห เวชยิสฺสติ
เอวํ โน มนฺตติํ รโห	เวเทเหน มยา สห
ยถา ปลสฺตํ จมฺมํ	โกณฺติมนฺตาสุนิฏฺฐิตํ (๑)
อุเปติ ตฺนฺตาทนาย	สฺรานํ ปฏฺิหนฺตเว

๑. ส. ย. โกณฺติมนฺตีสุนิฏฺฐิตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 471

สุขาวโห ทุกฺขนฺโห เวเทหฺสฺส ยสฺสฺสโน
มตฺตินฺเต ปฏฺิหฺณณามิ อุฏฺุํ ปฺลสฺเตน วาติ ฯ

ตตฺถ เณยฺยิสฺสตีติ ปณฺฑิตฺสฺส กิร จูพฺนินา หตฺถปาทา
ฉินฺนนาติ สุตฺตวาว เณยฺยิสฺสตี ฯ ปุตฺตทวารสฺสาติ มม เอกฺสฺส
ฉินฺนปจฺจยา ตว ทฺวินฺนํ ปุตฺตทานญฺเจว อคฺคฺมเหสฺสียา จาติ
ติณฺณมฺปิ ชนानํ อมฺหากํ ราชฺชา เณยฺยิสฺสตี ฯ เอวํ โน
มนฺตฺติตํ รโหติ มหาราช มยา จ วิเทหฺราเชน จ เอวํ
รหฺสฺสิ มนฺตฺติตํ ยํ ยํ อีเชว มยฺหํ จูพฺนิราชา การฺเสติ
ตํ ตํ ตตฺถ ตสฺส ปุตฺตทวารานํ กตฺตพฺพนฺติ ฯ ปฺลสฺตฺนฺติ
ปฺลสฺตปฺปฺมาณํ พฺหุ ขาเร ขาธาเปตฺวา มฺกฺภาวํ อุปฺนึตี
จมฺมํ ฯ โกณฺตฺมิมนฺตาสฺสนิฏฺฐิตฺนฺติ โกณฺตฺมิมนฺตา วุจฺจติ จมฺมการสฺสฺถํ
ตฺตาย โกณฺตฺมิมนฺตฺตาย กนฺตฺนฺลิขิตานํ กตฺตตฺตา สฺสฺสฺจฺจ นิฏฺฐิตํ ฯ
ตฺนฺตฺตาณฺยาติ ยถา ตํ จมฺมํ สจฺจคามे สฺสรานํ ปฏฺิหฺนฺตเว
สฺสริตฺตาณํ อุเปติ สเรปี ปฏฺิหฺนฺตฺวา สฺสรีรํ รกฺขติ ฯ สุขาวโหติ
มหาราช อหํปี อมฺหากํ รมฺโถ ปจฺจามิตฺตฺตานํ นีวารณฺตฺเถน
ตสฺส (๑) สฺสรปฺริตฺตาณํ จมฺมํ วีย สุขาวโห ฯ ทุกฺขนฺโหติ
กาเยกเจตฺสฺสิกฺสฺขํ อวฺวหามิ ทุกฺขํ นฺนุเทมิ ฯ มตฺตินฺเตติ ตสฺมา
ตว มตี ปญฺญํ อุฏฺุํ เตน ปฺลสฺตจมฺเมน วีย อตฺตโน มตฺติยา
ปฏฺิหฺณณิสฺสสามีติ ฯ

ตํ สุตฺตวา ราชฺชา ฉินฺนเตสฺสิ คหฺปติปฺปฺตฺโต ก็ เอวํ กเถสิ
๑. ม. ย. ตํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 472

ยถา กิร อหิ เอตสฺส กมฺมกรณํ กโรมิ เอวํ วิเทหราชา
มม ปุตฺตทารสฺส กมฺมกรณํ กริสฺสติ น ชานาติ เอส มม
ปุตฺตทารานํ อารกฺขสฺส สฺสํวิหิตภาวํ (๑) อิทานิ มริสฺสติ
มรณภยเนว วิลปติ นาสฺส วจันํ สทฺทหามิติ ฯ

มหาสตุโต อัยํ มํ ภยเน กเถตีติ มลฺลติ ชานาเปสฺสามิ
นนฺติ จินฺเตตฺวา อหา

[๖๖๖]	อิงฆ ปสฺส มหาราช	สุลฺลํ อนฺเตปฺริ ตว
	โอโรธา จ กุมารา จ	ตว มาตา จ ขตฺติย
	อุมฺมจฺจกา นีหริตฺวาน	เวเทหสฺสอุปนามิตาติ ฯ

ตตฺถ อุมฺมจฺจกาติ มยา อตฺตโน มาณเว เปเสตฺวา ปาสาทา
โอตาราเปตฺวา อุมฺมจฺจเนว อหฺราเปตฺวา มหาอุมฺมจฺจกา
นีหฺราเปตฺวา พนฺชวา เต เวเทหสฺส อุปนามิตาติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา จินฺเตสิ อัยํ ปณฺหิโต อติวีย ทพฺหิ
กตฺวา กเถสิ มยา จ รตฺติภาเค กงฺคาย ปสฺเสน นนฺทาเทวีย
วีย สทฺโท วิสฺสุโต อัยํ ปณฺหิโต มหาปญฺโฆ กทาจิ สจฺจํ
ภณฺเวยยาติ (๒) อุปฺปนฺนพลวโสโก สตี ปจฺจุปญฺจเปตฺวา อโสจฺนฺโต
วีย เอกํ อมจฺจํ ปกฺโกสาเปตฺวา ชานนฺตถาย เปเสนฺโต อิมํ
คาถมาห

๑. ม. ย. สฺสํวิหิตภาวํ ฯ ๒. สී. ย. ภเวยฺยาติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 473

[๖๖๗] อิงฺฆ อนฺเตปฺริ มยฺหํ คณฺตุวาน วิจิณาถ นํ
ยถา อิมสฺส วจฺนํ สจฺจํ วา ยทิ วา มุสาติ ฯ

โสปี สปริวารโ ราชนิเวสนํ คณฺตุวา ทวารํ วิวริตฺวา อนฺโต
ปวิสิตฺวา หตฺถปาเท พนฺธิตฺวา มุขํ ปิทฺหิตฺวา นาคทนต์เกสุ
โอลคฺคิตฺเต อนฺเตปฺรปาลเก จ ชุชฺชวามนกาทโย จ มหานเส
ภาชนานิ กิณฺณานิ ตตฺถ วิปฺปกิณฺณํ ขาทนียํ โภชนียํ
รตนฉรทวารานิ วิวริตฺวา กตรตนวิโลปี วิวฺฐทวารํ สิริคพฺภํ
ทิสฺวา ยถาวิวฺฐเหว ทวารวตฺปาเนหิ ปวิสิตฺวา จรमानํ
กาคคณฺณจ ฉทฺทิตคามสทิสํ สุสานญฺมึ วิย นิสฺสิริกํ ราชภวํ
ทิสฺวา ปฺนาคคณฺตุวา รมฺโถ อาโรเจนฺโต อิมํ คาถมาห

[๖๖๘] เอวเมตํ มหาราช ยถา อาห มโหสถโถ
สุญฺญํ อนฺเตปฺริ สพฺพิ กากปตฺนํ ยถาติ ฯ

ตตฺถ กากปตฺนํ ยถาติ มจฺจคณฺเชหิ อาคเตหิ กากคณฺเหิ
สมากิณฺโณ สมุทฺทตีเร ฉทฺทิตคามโก วิย ฯ

ตํ สุตฺวา ราชฯ จตฺนุนํ ชนนานปี วิปฺปโยคสมฺภเวณ โสเกณ
กมฺปมาโน อิทํ ทุกฺขํ มม คหปติปฺตฺตํ นิสฺสาย อฺปฺปนฺนุนฺติ
ทณฺเฑน ปหโต อาสีวิโส วิย โพรธิตฺตฺตฺส อติวิย กุชฺฉิ ฯ
มหาสฺตฺโต ตสฺส โภชนาการํ ทิสฺวา อัย ราชฯ มหายโส กทาจิ
โกธวเสน กิ เม เอเตหิตี ขตฺติยมาเนน มํ วิเหเจยฺย ยนฺนุนาหํ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 474

นันทาทวี อิมินา น ทิฏฐปฺพุพฺพิ วย กโรนฺโต ตสฺส สรีรวณฺณํ
วณฺณเยยฺยํ อถ โส ตํ อนฺนุสฺสริตฺวา สจําหํ มโหสถํ มาเรสฺสามิ
เอวรูปํ อิตฺถิรตนํ น ลภิสฺสามิ ตํ อมาเรนฺโต ปฺน ตํ ลภิสฺสามิตี
อตุตฺโน ภริยาย สีเนเหน น กิณฺจิ มยฺหํ กริสฺสตีตี จินฺเตตฺวา
อตุตฺโน รกฺขนตฺถํ ปาสาเท จิตฺว รัตตกมฺพฺลนฺตเร สุวณฺณวณฺณํ
พาหุํ นีหริตฺวา ตสฺสา คตมคฺคาจิกฺขณวเสนฺว ตํ วณฺณนฺโต อาห

[๖๖๕]	อิโต คตา มหาราช	นารี สพฺพงฺคโสภนา
	โกสมฺภผลกสฺสฺโสณี (๑)	หํสคฺคฺรภาณินิ
	อิโต นิตา มหาราช	นารี สพฺพงฺคโสภนา
	โกเสยฺยวสนา สามา	ชาตฺรูปฺสุเมขลา
	สฺรตฺตปาทา กลฺยาณี	สุวณฺณมณฺนิเมขลา
	ปาเวตฺกขิ สฺตฺนุ	พิมฺ โปฏฺฐา ตฺนุ มชฺฌิมมา
	สุชตา ภูชกฺลฺภูจิว (๒)	เวที ว (๓) ตฺนุ มชฺฌิมมา
	ทิมฺสฺสา เกสา อสิตา	อิสกฺคฺคฺปเวลฺลิตา
	สุชตา มิคฺฉาปาว (๔)	เหมนฺตคฺคฺคิสิขาริว
	นทิว คิริทฺกฺเคสฺ	สญฺจฺนฺนา ชุทฺทเวพฺพิ
	นาคนาสุรฺกฺลฺยาณี	ปจฺมา (๕) ติมฺพฺรตฺถนินิ
	นาตีทิมฺา นาทิรฺสฺสา	นาตีโลมา (๖) นาทิโลมกาตี (๗)

๑. ม. โกสมฺภผลกสฺสฺโสณี ฯ ๒. ส. ม. ย. ภูชกฺลฺภูจิว ฯ ๓. ย. เวลฺลิว ฯ
๔. ม. ย. มิคฺฉาปาว ฯ ๕. ม. ปรมมา ฯ ๖. ส. ม. ย. นาโลมา ฯ
๗. ม. นาทิตลฺมสาตี ฯ ย. นาทิโลมฺสฺสาตี ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้า 475

ตตฺถ อีโตติ อุมฺมงฺกั ทสฺเสติ ฯ โโกสุมภพตกสฺสโตณฺนิตฺติ
วิศาลกาณฺจนผลกา วิย สุนทรโตณฺนิตฺติ ฯ หัสคคฺครภานฺนิตฺติ โคจรตฺถาย
จรฺนฺดานัน หัสโปตกานัน วิย คคฺคเรณ มฐฺเรณ สรภณฺณเณ
สมนฺนาคตา ฯ โโกเสยฺยวสนาติ กาณฺจนขจิตโกเสยฺยวตฺถวสนา ฯ
สามาติ สฺวณฺณสรีรา (๑) ฯ ปาเรวตฺถกฺขิตฺติ ปญฺจสฺส ปสาเทสฺส
อคฺคกฺกุจฺจานเณ (๒) ปาเรวตฺถสฺกณฺณสทิสกฺขี ฯ สุตฺตฺตฺติ โสภณฺณสรีรา ฯ
พิมฺโปกฺกุจฺจาทิ พิมฺพผลั วิย สฺมกฺกุจฺจกฺกุจฺจปรีโยสานา ฯ ตนฺนุมนฺนชฺฉิมมาติ
กรมิตตฺนุมนฺนชฺฉิมมา (๓) ฯ สฺซุชาตา กฺกุชคฺคกฺกุจฺจวาทิ วิชมนฺนภิตกาเล
วาเตริตฺตตฺตปฺลลววิลาสิเน สฺซุชาตา กฺกุชคฺคตา วิย วิโรจติ ฯ
เวทิวาทิ กาณฺจนเวทิวาทิ วิย ตนฺนุมนฺนชฺฉิมมา ฯ อีสกคฺคคฺคปเวลฺลิตฺตาทิ
อีสกั อคฺคเณสฺส โอนตา อีสกคฺคคฺคปเวลฺลิตฺตาทิ ปโตถนฺนินยา (๔) อคฺคั
วิย วินตา ฯ มิคฺจณฺณปิวาทิ ปพฺพตฺตสํนุมนฺนหิ ชาตา เอกวสฺสสิกา
มิกโปตกา (๕) วิย วิศาลกฺกุชฺชิตฺตฺตฺต (๖) ฯ เหมนฺนตคฺคคฺคสิขาริวาทิ
โอภาสวณฺนตฺตตฺต เหมนฺนเต อคฺคคฺคสิขา วิย โสภติ ฯ ชุทฺทเวพฺพทิตฺติ
ยถา ชุทฺทเวพฺพทิตฺติ สลฺยณฺนนา สานฺนทิตฺติ โสภติ เอว
ตฺนุโลมราชียา โสภติ ฯ กลฺยณฺณิตฺติ ฉวิมฺบัสสั เกสนหารุอฺกฺกุจฺจันนํ วเสน
ปญฺจวิเรน กลฺยณฺณเณ สมนฺนาคตา ฯ ปจฺจมา ติมฺพพฺพตฺตฺตฺต
๑. ม. ย. สฺวณฺณสามา ฯ ๒. ม. ย. รตฺตคฺคกฺกุจฺจานเณ ฯ ๓. ย. กรมิตตฺนุมนฺนชฺฉิมมา ฯ
๔. ส. ย. รติยาย ฯ ม. เนตฺตีสํสาย ฯ ๕. ม. ย. พุยกฺกมโปตฺติกา ฯ
๖. ม. วิลาสคฺคคฺคคฺคิตฺตฺตฺต ฯ ย. วิลาสคฺคคฺคคฺคิตฺตฺตฺต ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 476

ปจฺมา(๑) อุตฺตมา สุวณฺณผลเก จปีติ์ สุวณฺณติมฺพรุผลทวยมिव
ตสฺสา สณฺจานสมฺปนฺนํ นีรฺนฺตรํ ญญุคฺลํ ฯ

เอวํ มหาสตุโต ตสฺสา รูปสิริ วณฺณเนเตเยว สฺวา เตน ปุพฺเพ
อภิกฺขุปุพฺพา วิย อโหสิ ฯ ราชา พลวสิเนหํ อูปฺปาเทสิ ฯ

อถสฺส สิเนหุปฺตติ์ ญตฺวา มหาสตุโต อนนฺตรํ คาถมาห

นฺนุทาย ญฺน มรณฺเนน นฺนุทสิ สิริพาหน

อหฺลจ ญฺน นฺนุทาจ กจฺจามิ ยมสาธนฺนติ ฯ

ตตฺถ สิริพาหนาคิ์ สิริสมฺปนฺนพาหน มหาราช ญฺน
ตฺวํ เอวํ อุตฺตมรูปฺชราย นฺนุทาย มรณฺเนน นฺนุทสิติ วทติ ฯ
กจฺจามาติ สจฺเจ หิ ตฺวํ มํ มาเรสฺสติ เอกํเสเนว อมฺหากํ
ราชา นฺนุทํ มาเรสฺสติ อิติ นฺนุทาจ อหฺลจ ยมสฺส
สนฺตีกํ คมิสฺสามิ ยโม อมฺเห อฺโภ ทิสฺวา นฺนุทํ มยฺหเมว
ทสฺสติ ตสฺส มยฺหํ มริตฺวาปี ตาทิสํ อิตฺถิรตฺนํ ลภฺนตฺส
กี ญิขฺชิสฺสติ(๒) นาหํ อุตฺตโน มรณฺเนน ปรีหานิ์ ปสฺสามิ
เทวาคิ์ เอวํ กิร นํ อาห ฯ

อิติ มหาสตุโต เอตฺตเก จาเน นฺนุทเมว วณฺณเณสิ น
อิตเร ตโย ชเน วณฺณเณสิ ฯ กี์ การณฺนาคิ์ สตุตา หิ นาม
ปิยกริยาย วิย เสสชเนสุ อาลยํ น กโรนฺติ น มาตริ์ วา
สรนฺดา ปุตฺตธิ์ตโรปี น สริสฺสนฺติ ตสฺมา ตเมว วณฺณเณสิ ฯ

๑. สี่. ยู. ติมฺพรุตฺถนินํ ปจฺมา ฯ ม. ติมฺพรุตฺถนินํ ปจฺมา ฯ

๒. สี่. ยู. ญิขฺชติ ฯ ม. รัชเชน ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 477

ราชมาตริ มหุลลภภาเวน น วณฺเณสิ ๑ ฅาณสมฺปนฺเน
มหาสตุเต มชฺฐรสฺสเรน วณฺเณนฺเต เขว นนฺทา เทวี อากนฺตุวา
รณฺโณ ปุโรโต จิตา วิย อโหสิ ๑ ตโต ราชา จินฺเตสิ
จเปตุวา มโหสถปณฺทิตํ อณฺโณ มม ปิยกริยิ อานตฺวา
ทาตุํ สมตฺโต นาม นตฺถิติ ๑ อถสฺส นํ สรณฺตสฺเสว โสโก
อุปฺปชฺชิ ๑ อถ นํ มหาสตุโต มา จินฺตยิตฺถ มหาราช
เทวี จ เต ปฺตุโต จ มาตา จ ตโย ชนาปี อากจฺมิสฺสนฺติ
มม คมนเมเวตฺถ ปมาณํ ตสฺมา ตวํ อสฺสาถํ ปฏฺฐิภาหิ
นรินฺหาติ ราชานํ อสฺสาเสสิ ๑ อถ ราชา จินฺเตสิ อหํ
อตุตฺโน นคริ สฺรภฺจิติ สฺโคปิตํ กาทฺตฺวา อิมํ อุปการนฺคริ
เอตฺตเคน พลพาหนนฺ ปริกฺขิปิตฺวา จิตอ อยํ ปณฺทิตอ เอวํ
สฺโคปิตาปี มม นครา เทวิญจ เม ปฺตุตฺถญจ มาตฺรญจ
อานตฺวา เวเทหฺสฺส ทาเปสิ อมฺเหสฺส จ เอวํ ปรีวาเรตฺวา
จิตฺเตสฺว เอกสฺสาปี อชานนฺตสฺส เวเทหํ สเสนาพาหนํ
ปลาเปสิ กิณฺนุ โข ทิพฺพมายํ ชานาติ อุทาหุ จกฺขุโมหนนฺติ ๑
อถ นํ ปุจฺฉนฺโต คาทมาห

[๖๗๐] ทิพฺพํ อธิยเส มายํ อกาสิ จกฺขุโมหนํ
โย เม อมิตฺตํ หตฺถกตํ เวเทหํ ปรีโมจสิติ ๑

ตํ สุตฺวา มหาสตุโต มหาราช อหํ ทิพฺพมายํ ชานามิ
ปณฺทิตา หิ ทิพฺพมายํ อุคฺคณฺหิตฺวา ภเย สมฺปตฺเต อตุตฺตานปี

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 478

ปริปี ทุกุขโต ปริโมเจนฺติเยวาทิ วตุวา อาห

[๖๗๑] อธิยฺนฺติ เว มหาราช ทิพฺพมายีธ ปณฺฑิตา
เต โมจยฺนฺติ อุตฺตานิ ปณฺฑิตา มนฺติโน ชนา
สนฺติ มาณวปฺตฺตา เม กุสลา สนฺธิเชทกา
เยสํ กเตน มกุเคน เวเทโห มิถิลิ คโตติ ฯ

ตตฺถ ทิพฺพมายีธาติ ทิพฺพมายํ อธิ ฯ มาณวปฺตฺตาติ
อุปฺฏฺฐากตฺตรุณโยธา ฯ เยสํ กเตนาติ เยหิ กเตน ฯ มกุเคนาติ
อลงฺกตอุมฺมงฺเคน ฯ

อิทํ ปน สุตฺวา ราชา อลงฺกตอุมฺมงฺเคน กิร เวเทโห
คโตติ วทติ กิทิโส นฺ โข อุมฺมงฺโคติ อุมฺมงฺกํ ทฏฺฐกาโม
อโหสิ ฯ อถสฺส อิจฺฉิตํ ฅตุวา มหาสตุโต ราชา อุมฺมงฺกํ
ทฏฺฐกาโม ทสฺเสสฺสามิสฺส อุมฺมงฺกนฺติ ทสฺเสนฺโต อิมํ คาถมาห

[๖๗๒] อิงฺฆ ปสฺส มหาราช อุมฺมงฺกํ สาธุ มาปิตํ
ตฺถินํ อถ อสฺसानํ รถานิ อถ ปตฺติณํ
อาโลกฺกุตํ ติฏฺฐนฺตํ อุมฺมงฺกํ สาธุ นิฏฺฐิตนฺติ (๑) ฯ

ตตฺถ หตฺถินนฺติ โปตฺถกมฺมจิตฺตกมฺมวเสน (๒) กตานิ เอเตสํ
หตฺถิอาทินํ ปนฺตีหิ อุปฺโสภิตํ อลงฺกตเทวสฺภาสทิสํ เอโกภาสํ
หุตฺวา ติฏฺฐนฺตํ อุมฺมงฺกํ ปสฺส เทวาทิ ฯ

เอวญจ ปน วตุวา มหาราช มม ปญฺญา ย มาปิตो

๑. ม. มาปิตนฺติ ฯ ๒. ม. อิกฺฐกกมฺมจิตฺตกมฺมวเสน ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 479

จนฺทสฺส สุริยสฺส จ อญฺฺจิตฺตญฺฺจานเน วีย ปากโฏ อลงฺกตอุมฺมงฺโก
อสีติมหาทวารานิ จ จตฺตสฺสฺสึ จุตฺตทวารานิ จ เอกสฺเต สยนคพฺเพ
จ อเนกสฺเต ทีปคพฺเฏ จ ปสฺส มยา สทฺธิ สมฺคฺโค สมฺโมทมานโน
หุตฺวา อตฺตโน ปรีวารเนน สทฺธิ อูปการนคฺริ ปวิส เทวาทิ
นกรทวาริ วิวารเปสิ ฯ ราชา เอกสฺตราชปรีวโต นคฺริ
ปาวิสิ ฯ มหาสตุโต ปาสาทา โอรุยฺห ราชานํ วนฺทิตฺวา ตํ
สปรีวาริ อาทาย อุมฺมงฺกํ ปาวิสิ ฯ ราชา อลงฺกตอุมฺมงฺกํ
เทวสฺสํ วีย ทิสฺวา โพิตฺตตฺตสฺส คฺคณฺํ วนฺณณฺโต อาห

[๖๗๑] ลากา วต วิเทหานํ ยสฺสฺสิเม อีทิสฺวา ปณฺฑิตา
จฺมเร วสนฺติ วิชิตฺ (รฏฺเฏ) ยถา ตฺวมฺสิ มโหสถาทิ ฯ

ตตฺถ วิเทหานนฺติ เอวรูปานํ ปณฺฑิตานํ อากรสฺส อญฺฺจาน-
ญตฺสฺส วิเทหานํ ชนปทสฺส ลากา วต ฯ ยสฺสฺสิเม อีทิสฺวาติ ยสฺส
อิม เอวรูปา ปณฺฑิตา อูปายกฺสลา เอกจฺมเร วา เอกปฺปเทเส วา
เอกรฏฺเฏ วา วสนฺติ ตสฺส ลากา วต ฯ ยถา ตฺวมฺสิติ ยถา
ตฺวํ อสิ ตาทิสฺเสน ปณฺฑิตฺเตน สทฺธิเชว เอกรฏฺเฏ เอกชนปเท
เอกนคเร เอกเคเห วสิตฺถํ ลภนฺติ เตสํ วิเทหฺรฏฺเฏวาสินฺญเจว
มิลินคฺรวาสินฺญจ ตยา สทฺธิ เอกโต วสิตฺถํ ลภนฺตานํ ลากาติ
วาทิ ฯ

อถสฺส มหาสตุโต เอกสฺตสยนคพฺเฏ ทสฺเสสิ ฯ เอกสฺส
ทฺวารเ วิวริเต สพฺเพ วิวรนฺติ ฯ เอกสฺส ทฺวารเ ปิทฺหิตเ

สพฺเพ ปัทหนฺติ ฯ ราชา อุมฺมงฺคํ โอลฺเลนฺโต ปุโรโต คจฺฉติ
ปณฺฑิตฺโต ปจฺฉโต ฯ สพฺพา เสนา อุมฺมงฺคเมว ปวิสฺสู ฯ ราชา
อุมฺมงฺคโต นิกฺขมิ ฯ ปณฺฑิตฺโต ตสฺส นิกฺขนฺตภาวํ ญตฺวา สยํ
นิกฺขมิตฺวา อณฺเณสํ นิกฺขมิตฺุ อทตฺวาว อุมฺมงฺคทฺวารํ ปัทหนฺโต
อาณํ อกฺกมิ ฯ อสีติมหาทฺวารานํ จตฺสฏฺฐิจฺจุลฺลทฺวารานํ เอก-
สทฺสยนคพฺภทฺวารานํ จ อนนคสทฺทีปคพฺภทฺวารานํ จ เอกปฺ-
ปหารเนเนว ปิตฺธิสฺ (๑) ฯ สกโล อุมฺมงฺโค โลกนฺตนิรโย วีย
อนุทธาโร อโหสิ มหาชน ภิตฺตลิตฺโต มรณภยตฺชชิโต
อโหสิ ฯ มหาสโต หิโยโย อุมฺมงฺคํ ปวิสฺนฺโต ยํ ขคฺคํ วาลุกํ
วียุหิตฺวา จเปสิ ตํ คเหตุวา ภูมิโต อฏฺฐารสทฺตฺตฺพเพชฺชํ อากาสํ
อูลฺลงฺขิตฺวา ตโต โอรุยฺห ราชานํ หตฺเถ คเหตุวา อสี
อฺคฺคิริตฺวา ตาเสตฺวา มหาราช สกฺลชนฺพฺพิปฺรชฺชํ กสฺสาติ
ปฺจุจฺฉิ ฯ โส ภิโต ตฺยหํ ปณฺฑิตฺตาติ วตฺวา อภยํ เม
เทหิตฺติ อห ฯ ปณฺฑิตฺโต มา ภายํ มหาราช นาหนฺตํ
มาเรตฺตฺกามตฺาย ขคฺคํ ปฺรามสี มม ปณฺณานฺนภาวํ ทสฺสตุ
ปฺรามสินฺติ วตฺวา ขคฺคํ รมฺโถ หตฺเถ อทาสิ ฯ อถ นํ ขคฺคํ
คเหตุวา จิตฺติ โส อห สเจ มหาราช มํ มาเรตฺตฺกาโม
อิทาเนว อิมินา ขคฺเคนน มํ มาเรหิ สเจ อภยํ ทาตฺตฺกาโม
อภยํ เม เทหิตฺติ ฯ ปณฺฑิตฺต มยา ตฺยหํ อภยํ ทินฺนเมว ตฺวํ
๑. ม. ย. ปัทหฺสีสุ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 481

มา จินตยิตฺติ อาจิกฺขิ ฯ อสี คเหตุวา อุโภปี อณฺณมณฺณํ
อทุพฺพตตาย สปลํ กรีสุ ฯ อถ ราชา โภชิสฺสคฺคํ อาห ปณฺฑิต
เอวํ ปณฺณพลสมฺปนฺโน หุตฺวา รชฺชํ กสฺมา น คณฺหสฺสิตฺติ ฯ
มหาราช สจําหํ อิจฺฉนฺโต อชฺเชว สกถชมฺพฺพิปราชานो
มาเรตฺวา รชฺชํ คณฺหะยฺยํ ปรี มาเรตฺวา ยสคหณฺํ ปน
ปณฺฑิตเตหิ นปฺปสฺสจฺฉนฺติ ฯ อถ นํ ราชา อาห ปณฺฑิต
มหาชนโน ทฺวาริ อถมาโน ฯ ปรีเทวติ อุมฺมงฺกทฺวาริ วิวริตฺวา
มหาชนสฺส ชีวิตทานํ เทหิตฺติ ฯ โส ทฺวาริ วิวริ ฯ สกโล
อุมฺมงฺโก เอโกภาโส อโหสิ ฯ มหาชนโน อสฺสาสํ ปฏฺฐิตฺติ ฯ
สพฺเพ ราชานो เสนาย สทฺธิ อุมฺมงฺกา นิภขมิตฺวา ปณฺฑิตสฺส
สนฺติกํ อคมํสุ มหาสคฺคโต รณฺณา สทฺธิ วิสาลมาพเก
อฏฺฐจาสิ ฯ อถ นํ เต ราชานो อาหํสุ ปณฺฑิต ตํ นิสฺสาย
ชีวิตํ โน ลทฺธิ สเจ มุหุตฺตํ อุมฺมงฺกทฺวาริ น วิวริยิตฺถ
สพฺเพสํ โน ตคฺคเถว มรณฺํ ภวิสฺสตีติ ฯ น มหาราชานो
อิทาเนว คฺคฺคหํกํ มํ นิสฺสาย ชีวิตํ ลทฺธิ ปุพฺเพปิ คฺคฺคห
มมฺเวย นิสฺสาย ชีวิตํ ลภิตฺถาติ ฯ กทา ปณฺฑิตาติ ฯ
เตนหิ สฺสณฺณถ จเปตฺวา อมฺหากํ นครํ สกถชมฺพฺพิเป รชฺชํ
คเหตุวา อุตฺรปณฺณจาลนฺครํ คนฺตฺวา อฺยฺยานเ ชยปํนํ ปาตุ
สุราย ปฏฺฐิตฺตคาลํ สรธาติ ฯ อาม ปณฺฑิตาติ ฯ ตทา เอส
ราชา เกวญฺเณน สทฺธิ ทุมฺมนฺตนา วิสโยชิตาย สุราย เจว

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 482

มจฺจนฺมฺสาทิหิ จ ตุมฺเห มาเรตุํ ตํ กิจฺจํ กตฺวา ปโยเชติ
อถาหิ มา มยิ ฌรณฺเตว อิมํ อณาถมรณฺ โหตุติ จินฺเตตฺวา
อตุตฺโน ปฺริเส เปเสตฺวา สพฺพภาชนานิ ภินฺทาเปตฺวา เอเตสํ
มนฺตํ ภินฺทิตฺวา ตุมฺหากํ ฌีวิตทานํ อทาสินฺติ ฯ เต สพฺเพปิ
ตํ สุตฺวา อุพฺพิคฺคมาสนสา หุตฺวา จุฬนฺิราชานํ ปุจฺฉนฺิสุ สจฺจํ
กิริ มหาราชชาติ ฯ อาม มยา เกวณฺฺณสุส กถํ กเหตุวา เอวํ
กถํ สจฺจเมว ปณฺฺชิตโต กเถสิติ ฯ เต สพฺเพปิ มหาสตุตํ
อาลิจฺจิตฺวา ปณฺฺชิต สพฺเพสํ โน ตวํ ปตฺติจฺจา ชาโตสิ ตํ
นิสฺสาย มยํ ฌีวิตํ ลภามาติ สพฺพปสาธเนหิ โโพธิสตุตฺตสุส
ปุชฺชํ กรีสุ ฯ ปณฺฺชิตโต ราชานํ เอวมาห มหาราช ตุมฺเห
มา จินฺตยิตฺถ ปาปมิตฺตสํสคฺคสุเสเวโส โทโส อิมํ ราชานो
ขมาเปถาติ ฯ ราชาน มยา ทุปฺปฺริสํ นิสฺสาย ตุมฺหากํ เอวรูป
กถํ เอส มยฺหํ โทโส ขมถ เม โทสํ น ปุณาหิ เอวรูป
กริสฺสามิติ ขมาเปสิ ฯ เต อณฺฺณมณฺฺณ อจฺจยํ เทเสตฺวา
สมคฺคา สมฺโมทมานา อเหตุสุ ฯ อถ ราชาน พหุํ ขาทนฺิย
โกชนฺิยํ ตฺริยคฺคณฺฺรมาลาทีนํ จ อหาราเปตฺวา เตหิ สพฺเพหิ สทฺธิ
สตุตฺตาหิ อุมมฺงฺเคเยว กิพฺพิตฺวา นครํ ปวิสิตฺวา มหาสตุตฺตสุส
มหาสคฺคกัรํ กาทฺเตวา เอกสตราชปฺริวโต มหาตเล นิสฺสิตฺวา
ปณฺฺชิตํ อตุตฺโน สนฺฺติเก วสาเปตฺกามตายอาห

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 483

[๖๗๔] วุฑฺฒิณฺจ ปรีหารณฺจ ทิคุณฺณํ ภคฺตเวตฺนํ
ททามิ วิปฺเปล โภเค ภุช กามเม รรมสฺส จ
มา วิเทหิ ปจฺจุคฺคมา (๑) ก็ วิเทโห กริสฺสตีติ ฯ

ตตฺถ วุฑฺฒินฺนติ ยสฺส นิสฺสิตํ ชีวิทวุฑฺฒี ฯ ปรีหารนฺติ
คามนิคมทธานํ ฯ ภคฺตนฺติ นิวาปี ฯ เวตฺนนฺติ ปรีพฺพยํ ฯ โภเคติ
อณฺเณปี เต วิปฺเปล โภเค ททามิ ฯ

[๖๗๕] ปณฺชติโต ปน ตํ ปฏิกฺขิปนฺโต อาห
โย จเชถ มหาราช ภคฺตาริ ฌนการณา
อุภินฺนํ โหติ ทาเรยฺโห (๒) อคฺตโน จ ปรีสฺส จ
ยาว ชีเวยฺย เวเทโห นานฺณสฺส ปรีโส สยิ (๓)
โย จเชถ มหาราช ภคฺตาริ ฌนการณา
อุภินฺนํ โหติ ทาเรยฺโห (๒) อคฺตโน จ ปรีสฺส จ
ยาว ติฏฺฐเสยฺย เวเทโห นานฺณสฺส วิชิตเว สเสติ ฯ

ตตฺถ อคฺตโน จ ปรีสฺส จาติ เอวรूपิ หิ ฌนการณา
มยาว (๔) อคฺตโน ภคฺตาริ ปรีจฺจนฺเตน ปาปี กตฺนติ อคฺตนา
อคฺตานํปี ครหติ อิมินา ฌนการณา อคฺตโน ภคฺตาริ
ปรีจฺจนฺโต ปาปชฺมโม อยนฺติ ปโรปี ครหติ ตสฺมา น
๑. ส. ม. ปจฺจกมา ฯ ย. ปจฺจกมา ฯ ๒. ส. ม. ย. ทาเรยฺโห ฯ
๓. ม. ย. สยิ ฯ ๔. ส. วัต เม ฯ ย. ตเมว ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 484

สกุกา ตสฺมี ฐรณฺเต มยา อณฺณสฺส วิชิตฺเต วสิตฺตุนฺติ ฯ

อถ นํ ราชานํ อาห เตน หิ ปณฺฑิตฺตว รณฺโณ
ทิวํกตกาเล อิทฺธ อากนฺตุํ ปฏฺยณฺม เทหิตฺติ ฯ โส สาธุ
เทว อหํ ชีวนฺโต อากมิตฺตสํมิตฺติ ปฏฺยชานาติ ฯ อถสฺส ราชานํ
สตุตฺตาหํ มหาสกุการํ กตฺวา สตุตฺตาหจฺเจน ปุณฺ อปุจฺจนกาเล
อหํ เต ปณฺฑิตฺต อิทฺธจิทฺถจฺจ ทมฺมมิตฺติ วทนฺโต กถมาห

[๖๗๖] ทมฺมิ นิกฺขสทฺสสนฺเต กามาตีตฺถจฺจ (๑) กาสิตฺ
ทาสีสฺตานิ จตฺตาริ ทมฺมิ ภริยาสตุตฺถจฺจ เต
สพฺพํ เสนางฺกมาทาย โสตุตฺติ กจฺจน มโหสฺถาติ ฯ

ตตุตฺถ นิกฺขสทฺสสนฺติ ปณฺจสุวณฺณเนน เอโก นิกฺโข นิกฺขานํ
สทฺสสฺสํ ฯ กามเมติ (๒) เข กามา สํวจฺจนเร สํวจฺจนเร สตุตฺสทฺสสุจฺจนกา-
ลํ (๓) เต กามเต เต ทมฺมิ ฯ กาสิตฺตฺติ กาสิตฺกรณฺเจสฺส ฯ

ตํ วิเทหฺรณฺจสฺส อาสนฺนํ ตสฺมา ตตุตฺถสฺส อสึตฺติคาม
อทาสี ฯ โสปี ราชานํ อาห มหาราช คุมฺเห พนฺชวานํ มา
จินฺตยิตฺถ อหํ มม รณฺโณ คมนกาเลเขว มหาราช นนฺทาเทวี
มาตุจฺจนานํ จเปยฺยาสี ปณฺจจาจฺจนํ กนิจฺจนภาตฺติกฺจฺจนานติ วตฺวา
ธิตฺตฺยา โว อภิสํกํ ทาเปตฺวา ราชานํ อญฺโยเชสฺสี มาตฺรณฺจ โว
นนฺทาเทวีจฺจ ปุตฺตฺถจฺจ สีมฺเมว เปสฺสสฺสํมิตฺติ ฯ ราชานํ สาธุ

๑. ย. กามาตีติ จ ฯ ๒. ม. ย. กามาติ ฯ ๓. ม. สทฺสสทฺสสุจฺจนกา ฯ
ย.จฺจนกา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 485

ปณฺฑิตาติ อุตฺตโน ธีตุยา ทาทพฺพานิ ทาสทาสีโคมฺหิสวตฺถา-
ลฺงการานิ สุวณฺณหิรัณฺยอลงฺกตหตฺถิอสุสฺรธาทีนิ วา อิมานิ
ตสฺสา ทเพยยาสิตี มหาสตุตฺติ ปฏฺิจฺฉาเปตฺวา เสนาพาหนสฺส
กตฺตพฺพกิจฺจํ วิจาเรนฺโต อาห

[๖๗๗] ยาว ททนฺตุ หตฺถินฺนํ อสุสานํ ทิคุณฺ วิธํ
ตปฺเปนฺตุ อนฺนปาเนน รติเก ปตฺติการเกติ ฯ

ตตฺถ ยาวาติ น เกวลํ ทิคุณฺเมว ยาว ปโหติ ตาว
หตฺถินฺนญจ อสุสานญจ ยาวโคธฺฐมาทิวิธํ เทถาติ วทติ ฯ
ตปฺเปนฺตฺตติ ยตฺตเกน อนฺตรามกุเค อภิถมนฺตา กจฺจนฺติ ตตฺตกํ
ททนฺตา ตปฺเปนฺตฺตติ ฯ

เอวญจ ปน วตฺวา ปณฺฑิตํ อญฺโยเชนฺโต อาห

[๖๗๘] ตฺถิ อสุเส รเถ ปตฺติ คจฺฉเวทาย ปณฺฑิต
ปสฺสตุ ตํ มหาราชา เวเทโห มิถิลํ คตฺนฺติ ฯ

ตตฺถ มิถิลํ คตฺนฺติ โสตฺถินา ตํ มิถิลนฺครํ สมฺปตฺตํ
ปสฺสตุ ฯ

อติ โส ปณฺฑิตสฺส มหนฺตํ สกฺกาเร กตฺวา อญฺโยเชสิ ฯ เตปี
เอกสตราชาโน มหาสกฺกาเร กตฺวา พหุ ปณฺณการํ อทฺสุ ฯ
เตสํ สนฺติเก อุนฺนิภฺจิตฺตกปฺริสาปี ปณฺฑิตเมว ปรีวารยีสฺสุ ฯ
โส มหนฺเตน ปรีวารเณ มคฺคํ ปฏฺิจฺฉิตฺวา อนฺตรามกุเคยว
จฺพนีรณฺณา ทินฺนคาเมหิ อายํ หาราเปตฺุ ปฺริสํ เปเสตฺวา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 486

เวเทหฺรภูจฺจํ สมุปาปุณฺนิ ฯ เสนโกปี กิร อนุตฺรามคฺเค ปุริสํ
 จเปตฺวา จูพฺนิรณฺโถ อากมฺนํ วา อนาคตฺวา ยสฺส
 กสฺสจฺจ อากมฺนณฺจ มยฺหํ อารโจะหิตํ อาณาเปสิ ฯ โสปี
 ตโยชนมตฺถเกเยว มหาสตฺตํ ทิสฺวา อากนฺตฺวา ปณฺทิตฺโต
 กิร มหฺนฺเตน ปรีวารเณ อากจฺจตฺตํ เสนกสฺส อารโจะสิ ฯ
 โส ตํ สุตฺวา ราชกฺกํ อคฺมาสิ ฯ ราชายี ปาสาทตฺเต
 จิตฺว วาตปาเนน พหิ โอลเณนฺโต มหตี เสนํ ทิสฺวา
 มโหสถปณฺทิตฺตสฺส เสนา มนฺทา อัย ปน อติวีย มหตี
 ทิสฺสติ กจฺจि นฺ โข จูพฺนิราชา อากโต สียาติ ภิตตฺสโต
 ตมตฺถํ ปุจฺจนฺโต อาห

[๖๗๕] ตฺถิ อสฺสรา รธา ปตฺติ เสนา สาทิสฺสเต มหา
 จตฺรงฺคินิ ภิสฺรูปา (๒) กิณฺนุมนฺณณฺติ (๑) ปณฺทิตาติ ฯ
 อถสฺส เสนโก ตมตฺถํ อารโจะนฺโต อาห

[๖๘๐] อานนฺโท เต มหาราช อุตฺตโม ปฏฺทิตฺตติ
 สพฺพิ เสนางฺคมาทาย โสตฺถิปฺปตฺโต มโหสโถติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราช อาห เสนก ปณฺทิตฺตสฺส เสนา มนฺทา
 อัย ปน มหตีติ ฯ มหาราช จูพฺนิราชา เตน ปสาทิตฺโต ภวิสฺสติ
 เตนสฺส ปสนฺเนน ทินฺนา เสนา ภวิสฺสตีติ ฯ ราช นคเร
 เภริณฺจาราเปสิ นครํ อลงฺกริตฺวา ปณฺทิตฺตสฺส ปจฺจुकฺคมนํ

๑. ส. สาทิสฺสเต ฯ ม. ย. ปทิสฺสเต ฯ ๒. ม. ภิสฺรูปา ฯ ๓. ม. มณฺณณฺติ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้า 487

กโรนฺตุติ ฯ นาครา ตถา กรีสฺ ฯ ปณฺทิตฺ นคฺริ ปวิสิตฺวา
ราชกฺุฑฺฒิ คณฺตุวา ราชานํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตุํ นิสฺสิทฺธิ ฯ อถ นํ
ราชา อญฺฺจาย อลฺิงฺกิตฺวา ปลฺลํกัวรคฺโต ปฏฺิสนฺนถารํ กโรนฺโต
อาห

[๖๘๑] ยถา เปตํ สุสานํสุมี นนฺทเทตฺวา จตุโร ชนา
เอวํ กปฺปิลิเย (๑) ตฺยมหา นนฺททฺยิตฺวา อิธาคตา
อถ ตฺวํ เกน วนฺณเณน เกน วา ปน เหตุนา
เกน วา อตุถชาเตน อตุถานํ ปรีโมจยฺยิตฺติ ฯ

ตตุถ จตุโร ชนาติ ปณฺทิตฺ ยถา นาม กาลกตํ จตุตาโร
ชนา มนฺจเกน สุสานํ เนตฺวา ตตุถ นํ นนฺทเทตฺวา อนเปกฺขา
กจฺจนฺติ เอวํ กปฺปิลฺลยฺเย ตํ นนฺทเทตฺวา มยฺ อิธาคตาติ อตุถโถ ฯ
วนฺณเณนาติ การเณน ฯ เหตุนาติ ปจฺจเยน ฯ อตุถชาเตนาติ
อตุถเณน ฯ ปรีโมจยฺยิตฺติ อมิตฺตหตุถคฺโต เกน การเณน เกน ปจฺจเยน
เกน อตุถเณน อตุถานํ โมจยฺยิตฺติ ปุจฺจติ ฯ

ตโต มหาสตฺโต อาห

[๖๘๒] อตุถํ อตุถเณน เวเทห มนฺตุํ มนฺเตน ขตุติย
ปรีวารยฺยิสฺสํ (๓) ราชานํ ชมฺพุทฺธิปํ สาคโรติ ฯ

ตสฺสสตฺโต อหํ มหาราช เตหิ จินฺติตํ อตุถํ อตุถนา

๑. ส. กปฺปิลิเย ฯ ส. ย. กมฺปิลฺลยฺยรฺกฺเจ ฯ ม. กปฺปิลยฺเย ฯ

๒. ส. ย. อตุถเณน ชาเตน ฯ ๓. ม. ปรีวารยฺยิ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 488

จินฺตฺเตน อตุเถน เตหิ มนฺติตํ มนฺตํ อตุตโน มนฺเตน
ปริวารเสี น เกวลญจ เอตุตถเมว เอกสตราชปริวาริ ปน
ตํปี ราชานํ ชมฺพุทฺธิปํ สาคโร วิย ปริวารยิสฺสนฺติ ฯ สพุทฺ
อตุตนา กตถมมํ วิตุถาเรน กเถสิ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา ตฺสึ ฯ อถสฺส ปณฺทิตฺโต จุพฺนิรณฺญา
อตุตโน ทินฺนปณฺณาการิ อจฺจิกฺขนฺโต อาห

ทินฺนํ นิกฺขสทฺสฺสํ เม กามาตีติจฺจ (๑) กาสิตฺ
ทาสีสฺตานิ จตฺตาริ ทินฺนํ ภริยาตตญจ เม
สพุทฺธิ เม (๒) เสนางฺคมาทาย โสตุถินมฺหิ อีชากโตติ ฯ

ตโต ราชา อตีวีย ตฺฏฺจทฺฏฺจโ จ มหาสตุตฺสฺส คฺคณํ วนฺณเณนฺโต
ตเมว อุทานํ อุทานเสี

[๖๘๓] สฺสุขํ วต ลํวาโส ปณฺทิตฺเตหิติ เสนก
 ปกฺขีว ปญฺเชเร พนฺเช (๓) มจฺเณ ชาลคเตริว
 อมิตฺตทตฺตคฺคเต (๔) โมจยิ โน มโหสโถติ ฯ

เสน โกปีสฺส วจฺนํ สมฺปฏฺิจฺจนฺโต ตเมว คากมาห

[๖๘๔] เอวเมว มหาราช ปณฺทิตฺตา หิ สุขาวหา
 ปกฺขีว ปญฺเชเร พนฺเช (๓) มจฺเณ ชาลคเตริว
 อมิตฺตทตฺตคฺคเต (๔) โมจยิ โน มโหสโถติ ฯ

อถ ราชา นคเร ฉณฺเภริยฺจาราเปสิ สตุตฺตาหิ มหาคณฺ

๑. ม. ยฺ. กามาตีติ จ ฯ ๒. ส. ม. ยฺ. อัย ปาโจ นตุติ ฯ ๓. ม. ยฺ. พนฺเช ฯ

๔. ม.ทตฺตคฺคเต ฯ

กโรนฺตุ เยสิ มยิ สิเนโห อตฺถิ สพฺเพ ปณฺฑิตสฺส สกฺกาโรสมฺมานํ

กโรนฺตุติ ฯ

อิมมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตุถา อาห

[๖๘๕] อหณฺณนฺตุ สพฺพิณฺนา เภริโย เทณฺจิมานิ จ

ธมนฺตุ (๑) มาคธา สํชา วคฺฌ นทนฺตุ (๒) ทนฺนทฺธิติ ฯ

ตตฺถ อหณฺณนฺตุติ วาทิยนฺตุ ฯ มาคธา สํชาติ มคฺชรณฺเฑ

สณฺชาตสํชา ฯ ทนฺนทฺธิติ มหาภริโย ฯ

อถ เต นาคธา จ ชานปทา จ ปกฺติยาวิ ปณฺฑิตสฺส สกฺกาโร

กตฺตุคามาว ภริสทฺทํ สุตฺวา อติเรกตฺโร สกฺกาโร กโรสู ฯ

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตุถา อาห

[๖๘๖] โอโรธา จ กุมารา จ เวสิยานา จ พุราหฺมณฺนา

พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตสฺสสาภิหารยฺม

ตฺถาโรหา อนิภฺภูจฺจา รติกา ปตฺติการกา

พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตสฺสสาภิหารยฺม

สภาคตา ชานปทา เนคมา จ สภาคตา

พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตสฺสสาภิหารยฺม

พหุชฺชโน ปสนฺโนสิ ทิสฺวา ปณฺฑิตมากเต (๓)

ปณฺฑิตมฺหิ อนฺนปฺตเต เจลฺกฺเขโป ปวตฺตถาติ (๔) ฯ

ตตฺถ โอโรธา จาติ อุมฺพราเทวี อาที กตฺวา อนฺเตปฺริกา ฯ

๑. ย. นทนฺตุ ฯ ๒. ย. วทตฺ ฯ ๓. ส. ม. ปณฺฑิตมากตํ ฯ

๔. ม. อวตฺตถาติ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 490

อภิหารยฺนฺติ อภิหารเปสฺสุ ปหิณฺสีสูติ อตุโถฯ พหุชฺชโนติ ภิกฺขเว
นกรวาสี จ จตุทวารคามวาสี จ ชนปทวาสี จ พหุชฺชโน
ปสนฺโน อาสีฯ ทิสฺวา ปณฺฑิตมากเตติ ปณฺฑิตเ มิจฺฉิ
อากเต ตํ ทิสฺวา(๑)ฯ ปวตฺตถาติ ปณฺฑิตมฺหิ มิจฺฉิ อนุปฺปตฺเต
อัย โน ปจฺมเมว ปจฺจามิตฺตวสฺงคตํ ราชานํ โมเจตฺวา เปเสตฺวา
ปจฺจลาเอกสตราชาโน อญฺญมญฺฉํ ขมาเปตฺวา สมกฺเค กตฺวา
จฺุฬนฺีราชานํ ปสาเทตฺวา เตน ทินฺนทินฺนํ มหนฺตํ ยลฺลํ อาทาย
อากโตติ วตฺวา ตฺุฏฺจจิตฺเตน มหาชเนน ปวตฺตติโต เจลฺลฺกฺเขโป
ปวตฺตถฯ

อถ มหาสตุโต ฉณาวसानเ ราชกฺลฺลํ กนฺตฺวา มหาราช
จฺุฬนฺีรยฺโย มาตฺรยฺจ เทวียจ ปฺตฺตถยฺจ สีมฺเมว เปเสตฺุ วฏฺฏตีติ
อาหฯ ราชฯ ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา สาธุ ตาต เปเสหิตี
อาหฯ โส เตลฺลํ ตินฺฉํ ชนํ มหนฺตํ สกฺกาโร กตฺวา
อตุตฺนา สทฺธิ อากตเสนายปี สกฺการสมฺมานํ กตฺวา เตปี
ตโย ชเน มหนฺเตน ปรีวารเณ อตุตโน ปฺริเสหิ สทฺธิ
เปเสสิฯ รยฺยา อตุตโน ทินฺนา สตรภริยาโย จ จตุตาริ
ทาสีสถานิ จ นนฺทาเทวีย สทฺธิ เปเสสิ อตุตนา สทฺธิ
อากตเสนปี เตหิ สทฺธิ เปเสสิฯ นนฺทาเทวี ธีตฺโร อาลิจฺจิตฺวา
๑. ม. ปณฺฑิตํ มิจฺฉิ อากตํ ทิสฺวาฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 491

สีลั จุมพิตฺวา อาปุจฺณามิ ตฺวํ อมฺม คมิสฺสามิ อมฺมาติ
วตฺวา มหนฺเตน สทฺเทน ปริเทวิ ฯ ปญฺจาจฺนุทีปึ มาตริ
วณฺทิตฺวา อมฺม มา มํ ตาว ปชหาติ ปโรทึ ฯ เต มหนฺเตน
ปริวารเณ นครา นิกุมมิตฺวา อนุปุพฺเพน อุตฺตรปญฺจาณครึ
สมฺปาปฺณีสฺสุ ฯ อถ ราชา มาตริ ปุจฺฉิ ก็ อมฺม วิเทหฺรณฺวา
เต สงฺคโห กโธติ ฯ ตาต ก็ กเถสิ โส มํ เทวตาภูจฺาเน
จเปตฺวา สกฺการมกาสิ นนฺทาเทวิปี มาตฺฐจฺาเน จเปติ
ปญฺจาจฺนุทํ กนิฏฺจํ ภาตีกฺจฺาเน จเปสิตี ฯ ตํ สุตฺวา
ราชา อตฺวิย ตฺสิตฺวา พหุปณฺณาการึ เปเสสิ ฯ เต ตโต
ปญฺจาย อฺโกปี สมกฺคา สมฺโมทมานา วสิสฺสูติ ฯ

มหาอุมฺมงฺคณฺฑํ นิฏฺจิตํ ฯ

ปญฺจาจฺนุที รมฺโวลุ ปิยา มนาปา อโหสิ ฯ สาปี ทฺุติเย
สํวจฺจเร ปฺตฺตํ วิชายิ ฯ ตสฺส ทสเม สํวจฺจเร วิเทหฺราชา
กาลมกาสิ ฯ โพธิสฺตฺโต ตสฺเสว ฉตฺตํ อฺสุสาเปตฺวา เทว
อหํ ตว อยฺยกสฺส จุพฺนิรมฺโวลุ สนฺตีกํ คมิสฺสามิตี อาปุจฺฉิ ฯ
ปณฺฑิต มา มํ ทหริ ฉทฺเทตฺวา คมิตฺถ อหํ ตํ ปิตฺฐจฺาเน
จเปตฺวา สกฺการึ กริสฺสามิตี ฯ ปญฺจาจฺนุทีปึ โพธิสฺตฺตํ
ปณฺฑิต ตุมฺหากํ คตกาเล อณฺณํ ปฏิสฺรณฺณํ นตฺถิ มา คมิตฺถาติ
ยาจิ ฯ โสปี มยา รมฺโวลุ ปฏฺิณฺวา ทินฺนา น สกฺกา

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 492

มยา อคนฺตุนฺติ ฯ มหาชนสฺส อติกลฺลนํ (๑) ปริเทวนฺตสฺเสว อตฺตโน
อุปฺภุจฺจาเก กเหตุวา นครา นิภฺขมิตฺวา อุตฺตรปฺญจาลนคฺริ
คโธ ฯ ราชา ปณฺฑิตสฺส อากมฺนํ สุตฺวา ปจฺจุคฺคณฺตฺวา
มหนฺตฺเตน ปรีวารเณ นคฺริ ปเวเสตฺวา มหนฺตํ เกหํ ตสฺส
ทตฺวา จเปตฺวา ปจฺมทินฺเนเน อสีตฺติคาเม อณฺณํ โภคํ อทาสี ฯ
โส ตํ ราชานํ อุปฺภุจฺจาสี ฯ ตทา เกรี นาม ปรีพฺพาชิกา
ราชเคเห ปรีภฺญชฺติ ฯ सा पण्डिता वृत्तता । ताय
महासत्तो न तिष्ठन्नुपो । महोत्पण्डितो गिर राजानं
उपभृज्जातिं सप्तमेव सुजाति । तेनापी सा न तिष्ठन्नुपो ।
गेरी नाम प्रिपवाशिका गिर राजकेहे भृञ्ชतिं सप्तमेव
सुजाति । ननुताเทวี पन पण्डितो อมหากํ ปियวิปโยคํ
กตฺวา อมฺहे กิลเมสีติ โภชิสฺสฺเต อนตฺตมฺนา อโหสิ ฯ सा
ปญฺจสฺตา วลฺลภิตฺติโย อาณาเปสิ ตุมฺहे महोत्สฺส เอกํ
โทสํ อุปฺจาเรตฺวา รณฺโวย อนตฺเร ปรีภฺนฺนฺนํ วยมฺถาติ ฯ ตา
ตสฺส อนตฺริ โอลเณนฺติโย วิจฺรณฺติ ฯ

อเถกทิวสํ सा प्रिपवाशिका भृञ्चित्वा निभ्खमन्ति पोชิสत्तं
ราชभृज्जानं อากจฺจนฺตํ ราชงฺคเณ ปสฺสิ ฯ โส ตํ วนฺทิตฺวา
เอกมฺนฺตํ อภุจฺจาสี ฯ सा जिन्तेसी อยํ गिर पण्डितो चानिस्साम
๑. ม. กลฺลนํ ฯ ยฺ. กรุณา ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 493

ดาวสุส ปณฺฑิตถาวํ วา อปณฺฑิตถาวํ วาติ ฯ หตฺถมฺมุทฺทาย
ปณฺหํ ปุจฺจนฺตํ โปธิสฺสคฺคํ โอลฺลเกตฺตวา หตฺถํ ปสฺสเรตี (๑) ฯ ส
กิริ กิธิสํ ปณฺฑิตํ ราชฺา ปฺรเทศโต อาณฺตฺตวา อิทานิ
ปฏฺิขคฺคตฺติ น ปฏฺิขคฺคตฺตีตฺติ มนฺสว ปณฺหํ ปุจฺจํ ฯ โปธิสฺสคฺคโต
อํยํ หตฺถมฺมุทฺทาย มํ ปณฺหํ ปุจฺจตฺตีตฺติ ญตฺตวา ปณฺหํ วิสขฺเขนฺนโต
หตฺถมฺมุจฺจิมกาสี ฯ โส กิริ อยฺเย ราชฺา มม ปฏฺิณฺณํ
คเหตฺตวา ปกฺโกสฺสาเปตฺตวา อิทานิ ทพฺหํ มฺมุจฺจิว ชาโต น
เม อทินฺนปฺพพฺพิ กิณฺจํ เทตฺตีตฺติ มนฺสว ปณฺหํ วิสขฺเขตี ฯ
สฺสา ตสฺส กถํ ญตฺตวา หตฺถํ อุกฺขิปิตฺตวา อตฺตโน สีสํ
ปฺรามสฺสี ฯ เตน อิทํ ทสฺเสตฺติ ปณฺฑิต สจ กิลมสฺสี มยํ วิย
กสฺมา น ปพฺพชฺิสฺสสฺสีตฺติ ฯ ตํ ญตฺตวา มหาสฺสคฺคโต อตฺตโน
กฺจฺจํ ปฺรามสฺสี ฯ เตน อิทํ ทสฺเสตฺติ อยฺเย มม โปเสตฺตพฺพา
ปฺคฺคตฺตารา พหุ เตน น ปพฺพชฺามิตฺติ ฯ อิติ สฺสา หตฺถมฺมุทฺทาย
ปณฺหํ ปุจฺจิตฺตวา อตฺตโน อาวาสเมว อคฺมาตี ฯ มหาสฺสคฺคโตปิ
ตํ วนฺนทิตฺตวา ราชฺูปฏฺุจฺจานํ คโต ฯ

นฺนุทาเทวีย ปยฺคฺคตา วลฺลภิตฺติโย สีสฺหปณฺชเร จิตฺตา ตํ
กิริยํ ทิสฺวา จุพฺนิรณฺโณ สนฺตํกํ คนฺตฺตวา เทว มโหสโธ
เถรีปฺริพฺพาชิกาย สทฺธิ อฺเอกโต หุตฺตวา คฺคฺมฺหากํ ราชฺํ คณฺหิตฺต-
๑. สฺสี. ยฺ. วิกาเสตี ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 494

กาโม คุมุหากํ ปจฺจตฺถิโก โหตีติ ปริภินทิสฺส ฯ ตํ สุตฺวา ราชา
อาห กิ โว ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ ฯ มหาราช ปริพฺพาชิกา
ภฺยฺชิตฺวา ปาสาทา โอตฺรนฺตํ มโหสถํ ทิสฺวา ราชานํ
หตฺถตลํ วิย ขลมนฺทลํ วิย จ สมํ กตฺวา รชฺชํ อตฺตโน
หตฺถคตํ กาคูํ สกฺโกตีติ หตฺถํ ปสาเรสี มโหสถโถปี
ขคฺคคหณาการิ ทสฺเสนฺโต กติปาหจฺเจน รณฺโถ สีลํ
ฉินฺทิตฺวา รชฺชํ อตฺตโน หตฺถคตํ กริตฺสामीติ มฺภฺยฺจิมกาสี
สา สีสมวสฺส ฉินฺทาหีติ อตฺตโน หตฺถํ อุกฺขิปิตฺวา สีลํ
ปรามสิ มโหสถโถ มชฺฌเยว ตํ ฉินฺทิตฺสामीติ อูทริ ปรามสิ
มหาราช อปฺปมตฺตา โหถ ปจฺมํ มโหสถํ ฆาเตตฺว ฏฺฐิตีติ ฯ
โส ตาสํ กถํ สุตฺวา จินฺเตสิ น สกฺกา ปณฺทิตฺน มยิ
ทฺสฺสิตฺตุํ ปริพฺพาชิกํ ปุจฺฉิตฺวา ชานิตฺสामीติ ฯ โส ปฺน ทิวเส
ปริพฺพาชิกาย ภูตฺตกาเล ตํ อฺปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉิ อยฺเย
กจฺจि โว มโหสถปณฺทิตฺโต ทิฏฺฐโจติ ฯ อาม มหาราช หियโย
เม อิตฺโต ภฺยฺชิตฺวา นิกฺขมนฺตฺยา ทิฏฺฐโจติ ฯ โกจि ปน โว
กถาสลฺลาไป อโหสีติ ฯ มหาราช อมฺหากํ สลฺลาไป นตฺถิ
โส ปน ปณฺทิตฺโตติ สุตฺวา สเจ ปณฺทิตฺโต อิทํ ชานิตฺสตีติ
หตฺถมฺพุทฺทาย นํ ปณฺทิตํ ปุจฺฉี ปณฺทิต กจฺจิ เต ราชา
ปสาริตฺหตฺโถ สํกฺกปิตฺหตฺโถ (๑) กจฺจิ ตํ สงฺกณฺหาติ น สงฺกณฺหาตีติ
๑. ม. ย. น สงฺกจฺจิตฺหตฺโถ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 495

หตุถํ ปสวเรสี ปณฺทิตโต ราชชา มม ปญฺญินํ คเหตุวา
ปกุโกสิตฺวา อิทานิ กิณฺจि น เทตฺติ มุญฺจิมกาสิ อถาหํ
ตวํ สเจ กิลมสิ มยํ วิย กสฺมา น ปพฺพชสีติ สีสํ ปรามสี
โสปิ มม โปเสตพฺพา ปุตฺตทารา อติพฺหู พฺหูนิ อุทรานิ
ปุเรตพฺพานิ เตน น ปพฺพชามีติ อตฺตโน กุจฺฉิ ปรามสีติ ฯ
กี ปณฺทิตโต อยฺเย มโหสโถติ ฯ อาม มหาราช ปจฺวีตเล
อณฺโณ ตาทิโส ปณฺทิตโต นาม นตฺถิติ อหา ฯ ราชชา ตสฺสา
กถํ สุตฺวา ตํ วนฺทิตฺวา อุกฺโขเชติ ฯ ตสฺส กตกาเล ปณฺทิตโต
ราชูปฏฺจानํ ปวิฏฺโจะ ฯ

อถ นํ ราชชา ปุจฺฉิ กจฺจิ เต ปณฺทิต เถรีปริพฺพาชิกา
ทิฏฺฐาติ ฯ อาม มหาราช หิโย อโธ นิภมฺมนฺตี ตํ ปสฺสี
สา หตฺถมฺพุชชาย เอวํ มํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ อหํปสฺสา ตเถว
วิสชเชสินฺติ ตาย กถิตนียาเมเนว กเถสิ ฯ ราชชา ตํทิวสํ
ปสฺสีทิตฺวา ปณฺทิตตสฺส เสนาปติฏฺจानํ อทาสิ ฯ สพฺพกิจฺจานิ
ตเมว ปญฺจฉาเปสิ ฯ ตสฺส ยโส มหา อโหสิ ฯ รณฺณา
ทินฺนยสถานนฺตเรเวว โส จินฺเตสิ รณฺณา เอกปฺปหารเนว
อติมหนฺตํ อิสฺสรียํ ทินฺนํ ราชานो โข ปน มาเรตฺถกามาปี
เอวํ กโรนฺติเยว ยนฺนุนาหํ มม สุทฺทโย วา โน วาติ
ราชานํ วิมฺเสยฺยํ น โข ปน อณฺโณ ชานิตฺถํ สกฺขิสฺสตี
เถรีปริพฺพาชิกา ฅาณสมฺปฺนนา สา เอเกนฺปาเยน ชานิสฺสตีติ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 496

จินฺเตตฺวา พหุณี คณฺฐมาลาทีนึ คเหตุวา ปรีพฺพาชิกาย อาวาสึ
คณฺฐวา ตํ ปุเชตฺวา วณฺฑิตฺวา อยฺเย ตุมฺเหหิ รัญโฌ มม
คณฺธกถาย กถิตทิวสโต ปฏฺฐาย ราชา อชฺโฌตฺถริตฺวา วย
มยฺหํ อติมหนฺตํ ยสึ เทติ ตํ โข ปน สภาเวน วา โน
สภาเวน วา เทตฺติ น ชานามิ สาธุ วัตตฺส ตุมฺเห
เอเกนฺุปาเยน รัญโฌ มยิ สึเนทฺทาวํ ชานเยยฺยาถาติ อาท ฯ
สา สาธุติ ปฏฺฐิตฺวา ปุณฺ ทิวเส ราชเคหํ คจฺจมานาว
ทกรกฺขสปลฺหํ นาม จินฺเตสิ ฯ

เอวํ กิรตฺสา อโหสิ อหํ จรปฺริโส วย หุตฺวา อุปาเยน
ราชานํ ปลฺหํ ปุจฺฉิตฺวา ปณฺฑิตฺสฺส สฺหทโย วา โน วาติ
ชานิสฺสามิ นนฺติ ฯ สา คณฺฐวา กตภคฺตกิจฺจา นิสฺสิทิ ฯ
ราชาปิ ตํ วณฺฑิตฺวา เอกมณฺตํ นิสฺสิทิ ฯ ตฺสฺสา เอตทโหสิ
สเจ ราชา ปณฺฑิตฺสฺส ทฺหทโย ภวิสฺสติ ปลฺหํ เม ปฏฺฐโ
อตุตโน ทฺหทโยทฺทาวํ มหาชนฺสฺส มชฺฌเยว กเถสฺสติ ตํ
อยตุตํ เอกมณฺเต ตํ ปุจฺฉิตฺสามิติ ฯ สา รโห ปุจฺจาสิสามิ
มหาราชาติ อาท ฯ ราชา มนุสฺเส ปฏฺฐิกฺกมาเปสิ ฯ อถ
นํ สา อาท มหาราช ปลฺหํ ตํ ปุจฺฉิตฺสามิติ ฯ ปุจฺฉถ
อยเย ชานนฺโต กเถสฺสามิติ ฯ อถ สา ทกรกฺขสปลฺหํ ปุจฺฉนฺตี
ปจฺมํ คาทมาห

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 497

สเจ โว วุขุหามานานัน สตตุนัน อุตกณฺณเว
มนุสฺสพฺลิมเสานิน นาวํ กณฺเหยฺย รกฺขโส
อนุปฺพุพฺพ กถํ ทตฺวา มุญฺเจสิ ทกรกฺขโตติ (๑) ฯ

ตตฺถ สตตุนนฺนติ ตุมฺหากํ มาตา จ นนฺทาเทวี จ ติจฺฉิน-
มนฺตีกุมารโ จ ฐนุเสกฺขสหาโย จ ปุโรหิโต จ มโหสถโ จ ตุมฺเห
จาทิ อิมํ สตตุนัน ฯ อุตกณฺณเวติ กมฺภีรวิตฺถเต อุตเก ฯ
มนุสฺสพฺลิมเสานินติ มนุสฺสพฺลิมเสานินฺติ กเวสนฺโต ฯ กณฺเหยฺยติ ถาม-
สมฺ ปนฺโน ทกรกฺขโส อุกกํ ทฺวิธา กตฺวา นิกฺขมิตฺวา ตํ นาวํ
กณฺเหยฺย กเหตุวา จ ปน อิมํ จ ชเน มม อนุปฺปฏิปาฏิยา
เทหิ ตํ วิสขฺเขยฺยามีติ วเทยฺย อถ ตฺวํ อนุปฺพุพฺพ กถํ
ทตฺวา ฯ มุญฺเจสิ ทกรกฺขโตติ กถํ ปจฺมํ ทตฺวา ฉญฺจํ ฉทฺเทตฺวา (๒)
ทกรกฺขโตติ มุญฺเจยฺยาสีติ ฯ

ตํ สุตฺวา ราชา อตฺตโน ยถาอชฺฉมาสยํ กเถนฺโต อิมํ
คาถมาห

มาตริ ปจฺมํ ทชฺชํ ภริยํ ทตฺวาน ภาตริ
ตโต สหายํ ทตฺวาน ปญฺจมํ ทชฺช พฺรามมณฺ
ฉญฺจาทํ ทชฺชมตฺตานัน เนว ทชฺชํ มโหสถนฺติ ฯ

ตตฺถ ฉญฺจาทนฺติ อยฺเย ปญฺจเม ขาทิเต อถาหํ โภ

๑. ม. ทกรกฺขสาติ ฯ ๒. ม. ย. กํ ปจฺมํ ทตฺวา ฯ เป ฯ กํ ฉญฺจํ ทตฺวา ฯ

*เล่มที่ 36 มหอนปถวณณน หน้ 498

ทกรกษส มุขั ววระต วตุว เตน ววณู มุเช กจัน ทพห
พนุชตุว อม รชชสร อกณตุว อถอน ม ขาทต ตส
มุเช ปปเตยย น เตวว ชวมน มโหสถปณตต ทเทยุนต ๑

เอตตเคน อย ปณโห นนุจโต ๑

เอว ถนต ปรรพพชกย รณโธ มหสตุเต สหทยตต ๑
น ปน เอตตเคนว ปณตตส คุณ ปกณอ อโหล ๑ เตนสฐ
เอตทโหล อห มหชนสส มชเม เอเตล คณ กเอยยาม
รชช เตล อคณ กเอตุว ปณตตส คณ กเอตตติ เอว
ปณตตส คุณ นเก ปณณจนุโท วย ปกณอ ภวสตุตตี ๑
ส สพพ อนเตปรชน สนนปถวเปตุว อทโธ ปณจย
ปุน รชชน ตเมว ปณห ปุจจตุว เตน รณว ตเอว วตุเต
มหรรช ตว ปจม มตธ รสสมต วทล มตจ
นอม มหคณ ตยหจ มตจ น อณเลล มตสทส
พหุปรกรร เอสทต ตสฐ คณ กณนต คถทวยม

โปเสตจเต ชเนตตี จ ทมรตตณนุคมปกา
ณพท (๑) ตย ปททจส (๒) ปณตตจ อตถทสสน
อณล อปนล กตุว วรต ปรรอมจย
ต ตทล ปณททท ออรล คพทชารน
มตธ เคน โทเสน ทชชสททกรกษนต (๓) ๑

๑. ลี. ย. ฌมถ ๑ ๒. ลี. ย. ปททจสม ๑ ม. ปทลตต ๑
๓. ย. ทกรกษโตต ๑ เอวมปรป ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 499

ตตฺถ โปเสตาคิ ทหฺรกาเลเยว เทว ตโย วาเร นหาเปตฺวา
ปาเยตฺวา โภเชตฺวา ตํ โปเสสิฯ ที่มฺรตฺตานุกมฺปิภาติ จิรํ กาลํ
มฺหุณา จิตฺเตน อนุกมฺปิภาฯ ฉพฺภิ (๑) ตฺยิ ปทฺฐจฺจาสิตฺติ ยทา ตฺยิ
ฉพฺภิ นาม พุราหฺมโณ ปทฺฐสิ ตทา ตสฺมี ตฺยิ ปทฺฐเจ สา
มาตา ปณฺชิตา อตฺถทสฺสินี อญฺฉํ ตว ปฏฺฐิรูปกํ กตฺวา ตํ
วธโต ปริโมจฺยิฯ

จฺพนิสฺส กิร มหาจฺพนี นาม ปิตาอโหสิฯ सा
อิมสฺส ทหฺรกาเล เตน พุราหฺมณฺเนน สทฺธิ เมถุนํ ปฏฺฐิเสวิตฺวา
ตํ ราชานํ วิเสน มาเรตฺวา พุราหฺมณฺสฺส ฉตฺตํ อุตฺสาเปตฺวา
ตสฺส อกฺคมहेสิ หุตฺวา เอกทิวสํ อมฺม ฉาโตมฺหิตฺติ วุตฺเต
ปฺคตฺสฺส ผาณฺเตน ขชฺชกํ ทาเปสิฯ อถ นํ มกฺขิกา
ปริวารยีสฺสุฯ โส อิมํ นิมฺมกฺขิกํ กตฺวา ขาทิสฺสามิตฺติ โถกํ
ปฏฺฐิกฺกมิตฺวา ภูมฺยิ ผาณฺตพินฺทุํ นิปาเตตฺวา อตฺตโน สนนฺติเก
มกฺขิกเก โปเถตฺวา ปลาเปสิฯ ตา คนฺตฺวา อิตฺธํ ผาณฺตํ
ปริวารยีสฺสุฯ โส นิมฺมกฺขิกํ กตฺวา ขชฺชกํ ขาทิตฺวา หตฺเถ
โธวิตฺวา มฺขํ วิกฺขาเลตฺวา ปกฺกามิฯ พุราหฺมโณ ตสฺส
กิริยํ ทิสฺวา จินฺเตสิ อัย อิทาเนว นิมฺมกฺขิกํ ผาณฺตํ
ขาทติ วุจฺจฺฉปฺปตฺโต มม รชฺชํ น ทสฺสติ อิทาเนว นํ
มาเรสฺสามิตฺติฯ โส ตมตฺถํ สลากเทวีย อาโรเจสิฯ सा
สาธฺว เทว อหํ ตฺยิ สินฺเนเหน อตฺตโน สามิกํปิ มาราเปสิ
๑. ส. ย. ฉพฺภิฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 500

อิทานิปี อิมินา เม โโก อตุโธ มหาชนํ อชานาเปตฺวา
รหสฺเสน นํ มาเรตฺตฺสามิตฺติ พุราหุมนํ วณฺเจตฺวา อตุเถโส
อุปาโยติ ฯ

สา ปณฺชิตฺตา อุปายกฺุสฺตา ภตฺตการกํ ปกฺโกสาเปตฺวา
สมฺม มม ปฺตฺโต จุพฺนิกฺมาโร จ ตว ปฺตฺโต ธนฺุเสขกฺมาโร จ
เต ภเว เอกทิวสํ สยฺชาตา เอกโตว กุมารปริวารเณ (๑) วทฺธิตฺวา
ปิยสาหยกา อิทานิ จฺพฺภิ พุราหุมนเณ มม ปฺตฺตํ มาเรตฺตฺกาโม
ตฺวํ ตสฺส ชีวิตทานํ เทหิตฺติ วตฺวา สาธุ เทวิ ก็ กริสฺตฺสามิตฺติ
วฺตฺเต มม ปฺตฺโต อภินฺหํ ตว เกเห โหตฺตฺ วณฺจ โส จ
ตว ปฺตฺโต จ กติปาหํ นิราสฺงกฺภาวตฺถาย มหานเสยเว
สยิตฺวา เตสํ ตโต นิราสฺงกฺภาวํ ฅตฺวา ตุมฺหากํ สยณฺภูจฺจเน
เอพฺภกฺุจฺฉินิ จเปตฺวา มนฺุสฺसानํ นิปชฺชนเวลายํ มหานเส อคฺคิ
ทตฺวา กิณฺุจฺฉิ อชานาเปตฺวา มม ปฺตฺตฺถยจฺ ตว ปฺตฺตฺถยจฺ คเหตฺวา
จุพฺทวารเณว นิกฺขมิตฺวา ตีโรรฺกฺุจฺฉํ ฅนฺตฺวา มม ปฺตฺตฺส
ราชปฺตฺตฺภาวํ อนาจิภฺขิตฺวา ตสฺส ชีวิตํ อนฺุรภฺขาทิตฺติ อาห ฯ
โส สาธฺุติ สมฺปฺภฺุจฺฉิ ฯ อถสฺส สา รตนสารํ อทาสี ฯ
โส ตถา กตฺวา อตฺตโน ปฺตฺตฺถยจฺ ราชกฺุมารณฺจ อาทาย
มทฺทฺรภฺุเจ สากฺลนคฺริ (๒) ฅนฺตฺวา ราชานํ อุปฺภฺุจฺหิ ฯ โส ราชา
ไปฺราณกภฺตฺตการกํ อปฺเนตฺวา ตสฺส ตํ จานํ อทาสี ฯ เทวปี
๑. ม. กุมารปริหารเณ ฯ ๒. ม. ย. สากฺลนคฺริ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 501

กุมารรา เตน สทุธิเยว ราชนิเวสนํ กจฺจนฺติ ฯ ราชา กสฺเสเต
ปฺตุตฺตาติ ปฺจุฉิ ฯ ภคฺตการโก มยฺหํ ปฺตุตฺตาติ อาห ฯ นนุ
วิสฺทิสฺสาคิ ฯ ทฺวินฺนํ อิตฺถิํ ปฺตุตฺตา เทวาคิ ฯ

เต กจฺจนฺเต กาเถ วิสฺสาสิกาทุตฺวา มทุทรลฺโย
ธิตฺตฺยา สทุธิ ราชนิเวสเนเยว กิพฺนฺติ ฯ อถ จุพฺนิกุมารโ จ
ราชธิตฺตา จ อภินฺนทสฺสเนน อณฺณมณฺณํ ปฺฏิพฺทชฺจิตฺตา
อเหตุํ ฯ กิพฺนฺนฺจฺจเน จุพฺนิกุมารโ ราชธิตฺโร เณนฺทุกํปิ ปาสกํปิ
อาหฺราเปสิ ฯ อนาหฺรณฺตี สีเส ปหฺรติ ฯ สวา โรทติ ฯ
อถสฺสา สทุทํ สุตฺวา ราชา เกน เม ธิตฺตา ปหฺตาคิ
วทติ ฯ ธาคิโย อาคนฺตฺวา กุมาริกเก เกน ตฺวํ ปหฺตาคิ
ปฺจุจฺจนฺติ ฯ กุมาริกา สจฺจํ อิมินา ปหฺตามฺหิตี วกฺขามิ
ปิตา เม เอตฺสฺส ราชทณฺฑํ กริสฺสตีติ จินฺตฺเตตฺวา ตสฺมี
สิเนเหเน น กุมารสฺส ปหฺรณฺภาวํ กเถสิ ฯ นาทํ เกนจิ
ปหฺตาคิ วทติ ฯ อเถกทิวสํ มทุทราชา ตํ ปหฺรณฺตํ อทุทส ฯ
ทิสฺวา ปนฺสฺส เอตทโหสิ อัยํ กุมารโ น ภคฺตการเกน
สทิสฺโส อภิรุโป ปาสาทิกโก อติวिय อจฺจนฺนํโกโต น อิมินา
เอตฺสฺส ปฺตุตฺเตน ภวิตพฺพณฺติ ฯ โส ตโต ปฺญฺจาย ตํ
ปฺริคณฺหิ ฯ ธาคิโย กิพฺนฺนฺจฺจเน ขาทนฺนียํ อาหฺริตฺวา ราชธิตฺตฺยา
เทนฺติ ฯ สวาปี อณฺณเณสิ ทารกานํ เทติ ฯ เต ชาณฺณา
ปติญฺจาย โอนฺตา กณฺหนฺติ ฯ จุพฺนิกุมารโ ปน จิตฺโกว ตสฺสา

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณนา หน้า 502

หตุตโต อจฺฉินฺหิตฺวา คณฺหติ ฯ ราชานี ตสฺส ตํ กิริยํ
อทุทส ฯ

อถกสฺมี ทิวเส จุพฺนิกุมารสฺส เณฺจฺจโก รณฺโณ
จตุตฺถยนฺตสฺส เญฺจฺจ ปาวีสี ฯ จพฺนิกุมารโ ตํ คณฺหนฺโต
อตุตฺถโน อิศฺสรียมานน อิมสฺส ปจฺจนฺตรณฺโณ น เญฺจฺจาสยเน
ปวีสีตฺถามิตฺติ ตํ ทณฺจฺทเกน นีหริตฺวา คณฺหติ ฯ ราชานี ตํ
กิริยํ ทิสฺวา นิจฺจเยเนส (๑) น ภตุตฺถการสฺส ปตุตฺโตติ ตํ
ปฏฺโกสาเปตฺวา กสฺเสเต ปตุตฺตาติ ปุจฺฉิ ฯ มยฺหํ ปตุตฺตา
เทวาทิ ฯ อหํ ทว ปตุตฺตณฺจ อปตุตฺตณฺจ ชานามิ สภาวเมว
กเถหิ โน เจ กเถสิ ชีวิตนฺเต นตฺถิตฺติ ตชฺเชนฺโต ขกฺกํ
อฺคุคิริ ฯ โส มรณฺภยํโ ต กเถมิ เทว รโห ปน ปจฺจาสีตฺถามิตฺติ
วตฺวา รณฺณา โอกาเส กเต อภยํ ยาจิตฺวา ยถาภูตํ
อาโรเจสิ ฯ ราชานี ตตุตฺโต ฌตฺวา อตุตฺถโน ชีตฺริ อลงฺกริตฺวา
ตสฺส ปาทปรีจาริกํ กตฺวา อทาสิ ฯ อิตเรสํ ปน ปลาตทิวเส
ภตุตฺถการโก จ จุพฺนิกุมารโ จ ภตุตฺถการกปตุตฺโต จ มหานเส
อาทิตฺเต อนฺโตเยว ททฺธมาติ สกถนฺนเร เอกโกลาหลํ อโหสิ ฯ
สลาทเทวี ตํ ปวฺตุตฺตี ฌตฺวา พุราหฺมณฺสฺส อาโรเจสิ ฯ เทว
ตุมฺหากํ มโนโรถ มตฺถกํ ปตุตฺโต เต กิร ตโยปี ชนา
ภตุตฺถเคเหเยว ททฺธมาติ ฯ โส ตฺถุจฺจหฺนฺนุจฺจ อโหสิ ฯ
๑. ม. นิจฺจเยเนส ฯ ย. นิสฺสํสเยเนว ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 503

สลาภเทวีปิ จุพนิกุมารสฺส อฏฺฐินีติ เอภกฏฺฐินี
อาหาราเปตฺวา พุราหุมนสฺส ทสฺเสตฺวา จฑฺฐาเปสิ ฯ อิมมตฺถํ
สนฺธาย ปริพฺพาชิกา อณฺเฑ อฺปนีสํ กตฺวา วธา ปริโมจยฺตี
อาห ฯ สํ หิ เอภกฏฺฐินี มนฺุสฺสฏฺฐินีติ ทสฺเสตฺวา ตํ วธาย
โมจสิ ฯ โอรสนฺติ ยาย ตฺवं อูเร กตฺวา วฑฺฒิตฺโต ตํ โอรสํ
ปิยํ มนาปี ฯ กพฺภชารินฺนิตฺติ ยาย ตฺवं กุจฺฉินา ชาริตฺโต ตํ
เอวรूपํ มาตฺรี เตน โทเสน ทกรกฺขสฺสทสฺสสีติ ฯ

ตํ สฺตฺวา ราชํ อยฺเย พหู มม มาตฺรํ กุณฺา อหฺลจฺสฺสา
มม อฺปการภาวํ ชานามิ ตโตปิ มเมว กุณฺา พหุตราติ มาตฺรํ
อฺคฺฉํ กเถนฺโต อิมํ คาทพฺวยมาห

ทหฺรา วิย อลฺงการํ ชารเตติ อปฺลนฺธนํ
โทวาริเก อนิกฺกฺุเจ อติเวลํ ปชกฺขมตี
ตโตปิ ปฏฺฐิราชานํ (๑) สยํ พุตฺตานิ สาสติ
มาตฺรี เตน โทเสน ทชฺซาหํ ทกรกฺขินฺนิตฺติ ฯ

ตตฺถ ทหฺรา วิยาติ มหฺลลิกายิ พุตฺวา ตฺรฺฉนี วิย อลฺงการํ
ชารเตติ ปฺลนฺธนิตฺติ ฯ อปฺลนฺธนฺนิตฺติ ปฺลนฺธนฺตํ อยฺยตฺตํ ฯ สํ กิร
วชิรปฺริตํ กาณฺจนเมฆลํ ปฺลนฺธิตฺวา รณฺโณ อมจฺเจหิ สทฺฐี
มหาตเล นิสินฺนกาเล อปฺราปฺริ จงฺกมตี ฯ เมฆลาสทฺเทน
สกลราชนินฺเวสนํ เอกนินฺนาทํ อโหสิ ฯ ปชกฺขมตีติ เอเต
๑. ม. ปฏฺฐิราชานํ ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 504

โทวาริกาทิเปตเก หตฺถาจรียาทิเก อนิกฺกุเจ จ เย เอติสฺสา
อุณฺณจกัปปิ ภูณฺชิตฺตุ อุตฺตตรูปา เต อามนฺเตตฺวา เตหิ สทฺธิ
อติเวลฺล มหาหสิตฺติ หสฺติ ฯ ปฏฺวิราชานนฺติ ปฏฺวิราชูนฺ (๑) ฯ สยฺ
ทฺธานิ สาสตฺติดี มม วจเนน สยฺ ปณฺณํ ลิจิตฺวา ทฺเต เปเสสิ
มม มาตา กามे ปรีกฺกุชฺชนวยสฺมิเยว จิตา อสฺสุกราชา กิร
อาคนฺตฺวา ตํ เนตฺติ ฯ เต มยฺ รณฺโณ อฺปฺภูจฺจากา กสฺมา
โน เอวํ วเทสิตฺติ ปฏฺวิปณฺณานิ เปเสนฺติ ฯ เตสฺสุ ปรีสมชฺเณ
วาจิชฺมาเนสฺสุ มม สีลํ ฉินฺนทฺนกาโล วีย อโหสิ ฯ เตน นํ
โทเสน ทกรกฺขสฺสทฺส ทสฺสามิตี ฯ

เอวํ ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา มหาราช มาตริ ตาว อิมินา
โทเสน เทหิ ภริยา ปน เต कुณวตฺติ ตสฺสา กเถนฺตี เทว
กาถา อภาสิ

อิติคฺคฺมุพฺสส ปวรา	อจฺจนฺตํ ปิยภาณินิ
อนฺุพฺพตา (๒) สีลวตี	ฌายาว อนฺุปายินิ
อกุโกธนา ปุณฺณวตี	ปณฺฑิตา อคฺคทสฺสินิ
อุพฺพรี เกน โทเสน	ทชฺชาสิ ทกรกฺขินฺนตี ฯ

ตตฺถ อิติคฺคฺมุพฺสสาคิ อิติคฺคฺณสฺส ฯ อนฺุพฺพตาคิ ทหฺร-
กาลโต ปฏฺจาย อนฺุพฺพตา อนฺุคตา สีลวตี ฌายาว อนฺุปายินิ ฯ
อกุโกธนาติ อาทิตโต ปนสฺสา कुณ กเถนฺตี มทฺทรฺกฺกุเจ สากถนคเร
๑. ม. อณฺุเวสิ ราชูนฺ ฯ ๒.ม. ย. อนฺุคฺคตา ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตก หนา 505

วสนกาล เตยา ปหตาปี ตว อาณากรณภเยน ตยิ สีนเหน
มาตาปิตูนํ น กเถสิ เอวเมสา อุกุโกธนา ปุณฺณวตี ปณฺชิตา
อตุตทสฺสินีติ อิทํ ททรกาลเอ อุกุโกธนาทิกาวํ สนฺชายาห ๑
อุพฺพรินฺดี โอรธํ ๑ เอวํ คุณสมฺปนฺนํ นนฺทาเทวี เกน
โทเสน ทกรกฺขสฺสส ทสฺสสีตี วทติ ๑

โส ตสฺสา อकुณฺํ กเถนฺโต อิมํ คาลมาห

ขิทฺทวารตีสมาปนฺนํ	อนตุถวสมาคตํ
สา มํ สกานํ ปุตุตฺตานํ	อยาจํ ยาจเต ชนํ
โสหํ ททามิ สารโต	พหุํ อุจฺจาวจํ ชนํ
สฺทฺจจฺจํ จชิตฺวาน	ปจฺจฺจา โสจามิ ทุมฺมโน
อุพฺพรี เตน โทเสน	ทชฺชามิ ทกรกฺขิโนติ ๑

ตตุถ อนตุถวสมาคตฺนฺติ ตาย ขิทฺทวารตียา กามกิปาย
อนตุถการกานํ กิเลसानํ วสํ อาคตํ มํ วิทิตฺวา ๑ สา มนฺติ
สา นนฺทาเทวี มํ ๑ สกานํ ปุตุตฺตานนฺติ ยํ มยา อตุตโน
ปุตุตฺตานญจ ธีตฺตานญจ ภริยานญจ ทินฺนํ ปิลนฺชนํ ตํ
อยาจิตพฺพฺรुปปี มยฺหํ เทหิติ ยาจติ ๑ ปจฺจฺจา โสจามีติ सा
ทฺุคฺยทิวเส อิมานิ ปิลนฺชนานิ รลฺญา มม ทินฺนानิ
อาหเรถตานีติ เตสํ โรทฺนฺตานํ โอมฺมฺลจิตฺวา คณฺหติ อถาหํ
เต โรทฺมานे มม สนฺติเก อาคเต ทิสฺวา ปจฺจฺจา โสจามิ
เอวํ โทสการิกา เอสา อิมินา นํ โทเสน ทกรกฺขสฺสส

ทสฺสามิตี ฯ

อถ นํ ปริพฺพาชิกา อิมํ ดาว อิมินา โทเสน เทหิ
กนิฏฺโจ ปน เต ติจิณฺมนฺตํ กุมาโร อุปการโก ตํ เกน โทเสน
ทสฺสตีติ ปุตุจฺนฺตี คาทมาห

เยโนจิตา ชนปทา (๑)	อานิตา จ ปฏิกุคฺคหิ
อากุฏฺ ปรรรชเชภิ	อภิกุจาย พหุชนํ
ชนุกุคฺคหํ ปวริ	สุริ ติจิณฺมนฺตินํ
ภาตริ เกน โทเสน	ทชฺชาสี ทกรกฺขิโนติ ฯ

ตตฺถ เยโนจิตาติ เยน วฑฺฒิตา ฯ ปฏิกุคฺคหนฺติ เยน จ ตุมฺเห
ปรเทเส วสนฺตา ปฺน เกหิ อานิตา ฯ อภิกุจายาติ อภิกฺวิทฺวา ฯ
ติจิณฺมนฺตินฺนฺติ ติจิณฺปฺลยํ ฯ

โส กิร มาตุ พฺราหฺมณฺเนน สทฺธิ วสนกาเล ชาโต ฯ
อถสฺส วฑฺฒิปฺปตฺตสฺส พฺราหฺมโณ ขคฺคํ หตฺถे ทตฺวา อิมํ
คเหตุวา มํ อุปฺภุจาสีติ อาห ฯ โส พฺราหฺมณฺํ ปีตา เมติ
สญฺญาช อุปฺภุจาสีติ ฯ อถ นํ เอโก อมจฺโจ ราชกุมาร น
ตฺวํ เอตสฺส พฺราหฺมณฺสฺส ปุตุโต ตว กุจฺฉิตกาเล สลากเทวี
ราชานํ มาราเปตฺวา เอตสฺส ฉตฺตํ อสฺสาเปสี ตฺวํ
มหาจุพลนिरฺยโย ปุตุโตติ อาห ฯ โส ตํ สุตฺวา กุชฺฉิตฺวา
โหตุ เอเกนฺปาเยน นํ มาเรตฺสามิตี ราชกฺลํ ปวิสฺนฺโต ตํ
๑. ม. ชนปทา ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 507

ขคฺคิ เอกสฺส ปาถมุติกสฺส ทตฺวา อปริ ตฺวํ ราชทฺวารเ
 จตฺวา มเมส ขคฺคโคติ อิมินา สทฺธิ วิวาทํ กเรยฺยาสีติ
 วตฺวา ปาวีสี ๗ เต อุโภ กลหํ กรีสุ ๗ โส ก็ เอส กลโหติ
 เอกํ ปุริสํ เปเสสี ๗ โส อาคนตฺวา ขคฺคตฺถายาติ อาห ๗
 อถ นํ พฺราหฺมโณ ตํ สุตฺวา ก็ เอตฺนฺติ ปุจฺฉิ ๗ โส กิร
 ตุมฺहेหิ มม ทินฺนขคฺโค อณฺณสฺส สนฺตโกติ ๗ ก็ วเทสิ
 ตาต เตน หิ อหฺราเปหิ สลฺยชานิสฺสามิ นนฺติ อหฺราเปสี ๗
 กุมารโ ตํ อหฺราเปตฺวา โสโต นิกฺกทฺตฺติตฺวา ปสฺสธาคิ
 สลฺยชานาเปนฺโต วิย ตํ อุปคนตฺวา เอกปฺปหารเนวสฺส สีลํ
 นิหฺริตฺวา อตฺตโน ปาถมฺล ปาเตสี ๗ ตโต ราชเคหโต
 นิหฺริตฺวา ราชเคหํ ปฏฺิขกฺคิตฺวา นครํ อลงฺกริตฺวา ตสฺส
 อภิสฺเสเก อุปนฺีเต มาตา จูพฺนิกุมารสฺส มทฺทรภูเจ วสนภาวํ
 อาจิกฺขิ ๗ ตํ สุตฺวา ราชกุมารโ เสนางฺคปริวฺโต ตตฺถ
 คนตฺวา ภาตฺรํ อานตฺวา รชเช ปตฺติจฺญาเปสี (๑) ๗ ตโต ปฏฺุจาย
 นํ ตฺิขินฺมนฺตฺีติ สลฺยชานีสฺสุ ๗ ปรีพฺพาชิกา ตํ เอวรูปํ
 ภาตฺรํ เกน โทเสน ทกรกฺขสฺสทฺส สสฺสีติ ปุจฺฉิ ๗

ราชา ตสฺส โทลํ กเถนฺโต อาห

มโยจิตา ชานปทา (๒) อานีตา จ ปฏฺิคุคหํ

อาภกฺกํ ปรรชเชภิ อภิกฺุจาย พหุชนํ

๑. ม. ย. รชชํ ปฏฺิจฺญาเปสี ๗ ๒. ม. เยโนจิตา ชนปทา ๗

ย. มยาจิตา ชานปทา ๗

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณนา หน้า 508

ชนุกุคหานํ ปวโร	สุโร ติจินมนฺตี จ
มยํยํ สุจิตฺโต ราชา	อิตฺติ มณฺณตฺติ (๑) ทารโก
อุปฏฺฐานํปี เม อยฺเย	น โสฺ เอตฺติ ยถาปุเร
ภาตฺรํ เตน โทเสน	ทชฺชาหํ ทกรกฺขิโนตฺติ ฯ

ตตฺถ ปรรรชเชกฺกิตฺติ อิมสฺส มยา ปรรรชชโต พหุชนํ อากฺกั
 สยณฺจ (๒) ปรรรชเช วสนฺโต ปุณ อิมํ เกหํ อานตฺวา เอส มยา
 มหตฺติยเส ปตฺติฏฺฐาปีโตตฺติ วตฺติ ฯ ยถาปุเรตฺติ ปุพฺเพ ปาโตว
 อากจฺฉตฺติ อิทานํ ปเนส น ตถา เอตฺติ อิมินา นํ โทเสน
 ทกรกฺขสสฺส ทสฺสามิตฺติ ฯ

ปริพฺพาชิกา มหาราช ภาตฺว ตาว โทโส โหตุ ชนฺเสกฺข-
 กุมารํ ปน ตยิ สึเนเหเน กุณฺณยฺตุโต พหุปการิตฺติ ตสฺส กุณฺ
 กเถนฺตฺติ อห

เอกรตฺเตน อุกฺโข	ตวณฺเจว ชนฺเสขวา(๓)
อุโก ชาเตตฺถ ปญฺจาลา	สหายา สฺสุมายา
จริยา ตํ อุนฺนพฺนริตฺโต	เอกทฺกฺขสฺสฺโข ตว
อุสฺสูกฺโก เต ทิวารตฺตี	สพฺพกฺิจเจสฺส ปาวโต (๔)
สหายํ เณ โทเสน	ทชฺชาสี ทกรกฺขิโนตฺติ ฯ

ตตฺถ ชนฺเสขวาตฺติ ชนฺเสขตฺตาย ชนฺเสขกุมาริตฺติ อตฺถโก ฯ
 เอตฺถาตฺติ อึเชว นกเร ฯ ปญฺจาลาตฺติ อุตฺตรปญฺจาลนกเร ชาตตฺตา
 # ๑. ม. ย. อตฺติมณฺณตฺติ ฯ ๒. ม. ย. อยณฺจ ฯ ๓. ม. ชนฺเสข จ ฯ
 # ๔. ม. ย. พุยวโต ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 509

เอวํ โวหารา ฯ สุตมวยาติ สุกฺกุ สุมวยา ฯ จริยา ตํ
อนุพนฺธิตฺถิ ทหฺรกาเล ชนปทจาริกาย ปกฺกนฺตํ ตํ อนุพนฺธิตฺถ
กิมิว ฉายาว น วิชฺหิตฺติ ฯ อุตฺตฺถโก เตติ ตว กิจฺเจสุ รตฺตินฺทิว
อุตฺตฺถโก ฉนฺทชาโต นิจฺจํ ปาวโต ตํ เกน โทเสน ทกรกฺขสฺส
ทสฺสตีติ ฯ

อตฺตฺส ราชา โทสํ กเถนฺโต อาห

จริยา มํ (๑) อยํ อยฺเย	สญฺชกฺขมิตฺถิ มยา สฺมา (๒)
อชฺชาปี เตน วณฺเณน	อติเวถํ ปชฺคฺขมิตฺติ
อฺพฺพริยาปี เม อยฺเย	มนฺตยา มิ รโหคโต
อนามนฺโต (๓) ปวิสฺติ	ปฺพฺเพ อปฺปฏิเวทิตฺโต
ลทฺททฺวาโร กโตกาโส	อหิริกํ อนาทริ
สหายํ เตน โทเสน	ทชฺชาหํ ทกรกฺขินฺติ ฯ

ตตฺถ อชฺชาปี เตน วณฺเณนาติ ยถา จริยาย ปฺพฺเพ
มํ อนุพนฺธฺนฺโต มยา อนาเถน สทฺธิ เอกโต ญฺญชฺนฺโต
สยนฺโต หตฺถํ ปหริตฺวา มหาหสิตํ หสิ อชฺชาปี ตเถว หสฺติ
ทฺกฺกตกาเล วิย มํ ปสฺสตี ฯ อนามนฺโตติ รโห นนฺทาเทวีย
สทฺธิ มนฺเตนฺเตปี มิ อชานาเปตฺวาว สหสา ปวิสฺติ อิมินา
โทเสน ตํ อหิริกํ อนาทริ ทกรกฺขสฺส ทสฺสามีติ ฯ

อถ นํ ปริพฺพาชิกา มหาราช เอตฺตฺส ตาเวส

๑. ย. จริยาย ฯ ๒. ม. ย. ปชฺคฺขมิตฺถิ มยา สห ฯ ๓. ส. ย. อนามนฺตา ฯ

โทโส โหตุ ปุโรหิตโต ปน เต พหุปการิตติ ตสฺส कुณฺํ กเถนฺตี

อาห

กุสโล สพฺพนิมิตฺตานํ	รุตฺถญฺญ (๑) อาคตาคโม
อุปฺปาเท (๒) สุปีเน ยุตฺโต	นียฺยานे จ ปเวสเน
ปโจ (๓) ภูมฺมนตฺติกฺขสมิ	นภฺขตฺตปทโกวิโท
พฺราหฺมณฺํ เกน โทเสน	ทชฺชาลี ทกรฺกฺขิโนติ ๑

ตตฺถ สพฺพนิมิตฺตานนฺตี อิมินา นิมิเตน อิทํ ภวิสฺสตี
 อิมินา อิทนฺตี เอวํ สพฺพนิมิตฺเตสุ กุสโล ๑ รุตฺถญฺญตี สพฺพรวํ
 ชานาติ ๑ อุปฺปาเทติ (๒) จนฺตคฺคาหสุริยคฺคาหอุกฺกาปาดทิสาทาหาทิก
 อุปฺปาเท (๒) ๑ สุปีเน ยุตฺโตติ สุปีเน จ ตสฺส นิปฺสฺสตี ชานนฺวเสน
 ยุตฺโต ๑ นียฺยานे จ ปเวสเนติ อิมินา นภฺขตฺเตน นียฺยานิตพฺพิ (๔)
 อิมินา ปวิสิตพฺพนฺตี ชานาติ ๑ ปโจ ภูมฺมนตฺติกฺขสมินฺตี เณโก
 ปฏฺิพโล ภูมฺยญจ อนตฺติกฺเข จ โทสคฺคฺเช ชานิตฺตุํ สมตฺโต ๑
 นภฺขตฺตปทโกวิโทติ อญฺจวิสฺตียา นภฺขตฺตโกฏฺจาสฺสุ เณโก ๑ ตํ
 เกน โทเสน ทกรฺกฺขสฺสส ทสฺสสีตี ๑

ราชา ตสฺส โทสิ กเถนฺโต อาห

ปริสาयीปี เม อยฺเย	อุมฺมิลิตฺวา อุกฺกฺขตี
ตสฺมา อจฺจภมฺม ลุทฺทํ	ทชฺชาหํ ทกรฺกฺขิโนติ ๑

๑. ม. รุตฺถญฺญ ๑ ๒.ม. อุปฺปาเต ๑ ๓. สී. ย. ปทฺโร ๑ ม. ปญฺโจ ๑

๔. ม. ย. นียฺยายิตพฺพิ ๑

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 511

ตสฺสตุโถ อยฺเย เอส มํ ปริสมชฺเณ โอลิเกนฺโตปิ อุกฺขิณี
อุมฺมิตฺตฺวา กุฑฺโธ วยิ อุกฺกฺขติ ตสฺมา เอตํ อุมฺมิตฺตฺวา (๑) จิตฺกมฺ
โทเสน (๒) อุกฺกิตฺกมฺม วยิ ลุฑฺฑิ พุยานกั (๓) อหิ ทกรกฺขิโน
ทสฺสามิตฺติ ฯ

ตโต ปริพฺพาชิกา มหาราช ตฺวํ มาตริ อาทิ กตฺวา
อิเม ปณฺจ ชเน ทกรกฺขตสฺส ทสฺสามิตฺติ วทสิ เอวรूपณฺจ
สิริวิภวํ อกณฺเฑตฺวา อตฺตโน ชีวิทํ มโหสถปณฺชิตฺตสฺส ทมฺมิตฺติ
วทสิ ก็ ตสฺส กุณฺํ ปสฺสตีติ ปุจฺจนฺตี อีมา คาถา อภาสิ

สสมฺมุตฺตปฺริสาลั (๔)	มฺหิสาครกฺกฺขณฺทลั
พสฺนุชฺริ อาวสสิ	อมจฺจปฺริวาริโต
จาตฺรณฺโต มหารกฺกฺโข	วิชิตฺวาวิ มหพฺพลอ
ปจฺพฺยา เอกราชาลิ	ยโส เต วิปฺปลั คโต
โสฬสฺสิตฺถิสทสฺสานิ	อามตฺตมณฺนิกฺกฺขณฺทลา
นानาชนปทา นาริ	เทวกณฺญปฺมา สฺภา
เอวํ สพฺพกสมฺปนฺนํ	สพฺพกามสมฺมิตฺธิณั
สุจิตานั ปิยํ ทิณฺณํ	ชีวิทํ อากุ ขตฺติย
อถ ตฺวํ เกน วณฺเณน	เกน วา ปน เหตุนา
ปณฺชิตํ อนฺนรกฺขณฺโต	ปาณั จชฺสิ ทฺวจฺชนฺติ ฯ

๑. ม. ยฺ. เอวํ อติกฺกมิตฺตฺวา ฯ ๒. ม. อมฺนาเปน ฯ ยฺ. โรเสน ฯ

๓. ม. ยฺ. กฺยานกั ฯ ๔. ม. ยฺ. สสมฺมุตฺตปฺริยายั ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิปาตวณฺณา หน้า 512

ตตฺถ สสมุทฺทปริสาสนฺติ สสมุทฺทปริชาลฺษาเตน (๑) สสมุทฺท-
ปริกฺเขเปน สมนฺนาคตํ ฯ สาครกฺุณฺทลนฺติ ตํ ปริกฺขิปิตฺวา
จิตฺตสฺส สาครสฺส กฺุณฺทลนฺตํ ฯ วิชิตาวิติ วิชิตสงฺคาโม ฯ
เอกราชาติ อณฺณสฺส อตฺตโน สทิสฺสสฺส รณฺโณ อภาวโต เอโกว
ราชา ฯ สพฺพกามสมิทฺธินฺนฺติ สพฺพเพลฺลปี วตฺตฺกามกิลฺลสฺกามานํ
สมิทฺธิยา สมนฺนาคตํ ฯ (๒) สุจิตานนฺติ เอวรฺูปานํ สุจิตานํ
สจฺจตฺตํ เอวํ สพฺพงฺกสมฺปนฺนํ ชีวิทํ ทิฆเมว ปิยํ น เต
อปฺปปี ชีวิทมิจฺจนฺตฺติติ ปณฺชิตา วทนฺติ ฯ ปาณนฺติ เอวรฺูปํ
อตฺตโน ชีวิทํ กสฺมา ปณฺชิตํ อนฺรฺกฺขนฺโต จชฺลิตฺติ ฯ

โส ตสฺสา กถํ สุตฺวา ปณฺชิตสฺส กุณฺเณ กเถนฺโต อิมา
กาถา อภาสิ

ยโตปี อากโต อยฺเย	มม อตฺถิ (๓) มโหสโถ
นาภิชานามิ ชีรฺสส	อนฺมตฺตํปี ทฺกฺกภู
สเจปี กิเมหิจิ กाले	มรณํ เม ปฺเร สียา
ปฺตฺเตจ เม ปปฺตฺเตจ	สุขาเปยฺย มโหสโถ
อนาคตํ ปจฺจุปฺปนฺนํ	สพฺพมตฺถิ วิปสฺสติ
อนาปฺรารกมฺมนฺตํ	น ทชฺชํ ทกรฺกฺขิโนติ ฯ

ตตฺถ กิเมหิจิ กालेติ กิสมฺมิณฺจ กาลे ฯ สุขาเปยฺยยาติ
สุขสมฺมึเยว ปติภฺุจเปยฺย ฯ สพฺพมตฺถนฺติ เอวํ อนาคตํ ปจฺจุปฺปนฺนํ

๑. ม. สสมุทฺทปริชาลฺษาเตน ฯ ๒. ม. ยฺ. สมนฺนาคตํ ฯ

๓. ม. ยฺ. หตฺถิ ฯ

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกัม หน้าที่ 513

วา(๑) อตีตัม วา(๑) สพฺพมตฺถํ สพฺพณฺณํ พุทฺโธ วย วิปสฺสตี ฯ
อนาปรารกมฺมนฺตฺตํ กายกมฺมาทิสฺส อปรารหิตํ ฯ น ทชฺชนฺตํ
อยเย เอวํ อสมชฺฐํ ปณฺหิตํ นานํ ทกรกฺขสฺสสฺส ทสฺสามิตี ฯ

เอวํ ราชานํ มหาสคฺตสฺสสฺส กุณฺเณ จนฺตมณฺฑลํ อุทฺทรรนฺโต วย
อุกฺขิปิตฺวา กเถสิ ฯ อิติ อิมํ ชาตกัม ยถา อนุสนฺนฺธิปฺตตํ
โหตี ฯ

อถ ปริพฺพาชิกา จินฺตฺเตสิ เอตฺตเกนาปี ปณฺหิตสฺส กุณฺา
ปากฺกานํ น โหณฺตี สกฺลนกรวาสินํ มชฺเณเยว สากฺรปฺญฺเจ
อาสิคฺตเตลล์ วย วิปฺปกีรณํ ปณฺหิตสฺส กุณฺเณ ปากฺก
กริสฺสามิตี ฯ ราชานํ คเหตุวา ปาสาทา โอรุยฺห ราชงฺกณฺเณ
อาสนํ ปณฺญาเปตฺวา ตตฺถ นิสิตฺตฺวา นาคเร สนนฺิปาตาเปตฺวา
ปฺนุ ราชานํ อาทิตฺโต ปญฺจาย ทกรกฺขสฺสปฺนฺหํ ปุจฺฉิตฺวา เตน
เหฏฺฐานํ กถิตนฺเยเนว กถิตกาเล นาคเร อามนฺเตตฺวา อาห

อิทํ สฺสณฺาถ ปณฺจาลา	จฺฐเนยฺยสฺส ภาสิคํ
ปณฺหิตํ อนฺุรกฺขนฺโต	ปานํ จชฺติ ทฺวจจฺ
มาตฺถ ภาริยาย ภาตฺถ จ	สจฺจโน พุราหฺมณฺสฺส จ
อตฺตโน วาปี ปณฺจาโล	ฉนฺนํ จชฺติ ชีวิทํ
เอวํ มหตฺถิกา (๒) ปณฺญา	นินฺุณา สาธุจินฺตฺนํ
ทิกฺุชฺชมฺมหิตตฺถาย	สมฺปฺราเย สฺุขาย จาติ ฯ

๑. ม. เอส อนาคตฺถจ ปุจฺฉปฺนฺนณฺจ อตีตฺถจ ฯ ยฺ. เจว จ ฯ

๒. ม. มหตฺถิกา ฯ ยฺ. มหิทฺธิกา ฯ

*เล่มที่ 36 มหานิပါတวณฺณา หน้า 514

ตตฺถ มหตฺถิยาติ มหนฺตํ อตฺถํ คเหตุวา จิตา ฯ ติฏฺฐชฺชม-
หิตตฺถายาติ อิมสฺมีเยว อตฺถภาเว หิตตฺถาย ปรโลเก สฺขตฺถาย
จ โหติ ฯ

อิติ สา รตนฉรตฺส มณิกฺขนฺเรน ภูฏํ คณฺหนฺตี วีย
มหาสตฺตฺสฺส คฺุณฺเหหิ ชฺชมเทสฺนายน ภูฏํ คณฺหฺติ ฯ

ทกรกฺขสปลฺยโห นิฏฺฐิโต ฯ

นิฏฺฐิตา จ สพฺพโส มหาอุมฺมงฺกชาตกวณฺณา ฯ

อิติ สตฺถา อิมํ ชฺชมเทสํ อหริตฺวา สจฺจํนิ ปกาเสตฺวา
ชาตกํ สโมชานนฺโต น ภิกฺขเว อิทาเนว ตถาคโต ปญฺณวา
ปรปฺปวาทมทฺทโน อตีเต อปริปกฺเก ฌาณ โปธิฌาณตฺถาจรีย
จรฺนโตปิ ปญฺณวาเยวาติ วตฺวา อีมา คธา อภาสิ

(๑) เสนโก กสฺสโป อาสิ	กามินฺโห อมฺพญฺโจ จาปี
ปุกฺกุโส ปโปฏฺฐปาโห	ปญฺจาลจฺนฺโห อนฺรุทฺโห
เทวินฺโห โสณทณฺฑโก	เกวญฺโฏ เทวตฺโต จ
สลากา ฌุลนฺนุทิกา	อนฺุเกวญฺโฏ โมคฺคฺลฺลาโน
สุนฺทรี ปญฺจาลจฺนฺที จ	มลฺลิกา จ สาลิกา
อุทฺมฺพรเทวี โคตฺมี	เวเทโห กาพฺุทายี จ
เถรี อุปฺปลวณฺณาสิ	ปีตา สฺสุทฺโชนฺ อหุ
มาตา อาสิ มหามาया	อมฺรา พิมฺพฺสุนฺทรี

ชาตกฏจกถา ๕ มหานิปาตวณฺณา (๑) - หน้าที่ 515

*เล่มที่ 36 มโหสถชาตกั หน้า 515

ติฉินฺณมาโร จ ฉนฺโน

ชนฺเสโฆ จ ราหุโล

สุโว อโหสิ อานนฺโท

สาริปฺตฺโต จ จูพนฺนิ

มโหสถโธ โลกนาโธ

เอวํ ชาเรถ ชาตกนฺติ (๑) ฯ

มโหสถปณฺฑิตชาตกั ปณฺจมํ นิฏฺฐิตํ ฯ
